

ΔΙΑΘΗΚΗ.

NOVVM
Iesu Christi D. N. & Pa. L.
Testamentum.

R. J. White
Δ
T. K. O. K.

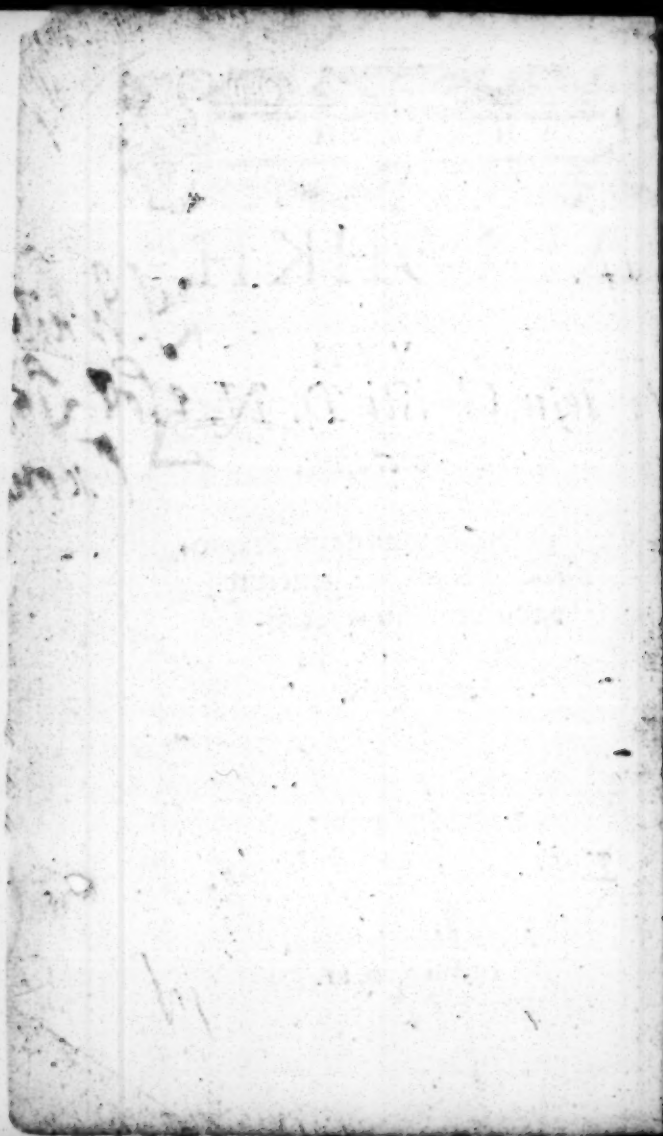
Cum obscuriorum vocum & quorundam loquendi generum accuratis interpretationibus margini adscriptis.

* *

LONDINI,
Excudebant Reg. Typog.

Anno salutis humanæ.
CIC ID XCII.

* *

ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Κεφάλαιον α. Caput I.

Jesus Christi genealogia & natiuitas: qui ortus est ex Abrahamo,
ex tribu Iuda, & ex familia David, sicut Deus promiserat.

ΒΙΒΛΟΣ γενεσεως Ιησὺ Χριστοῦ, *Luc. 3. 24.*
υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Αβραάμ.

2 Αβραάμ ἐγγέννησε τὸν Ισαάκ. *Gen. 21. 2.*
αἰν. Ισαάκ δ' ἐγγέννησε τὸν Ἰακώβ. *Gen. 25. 24.*

Ἰακώβ δ' ἐγγέννησε τὸν Ἰσίδαν, καὶ *Gen. 29-32.*
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

3 Ἰσίδαν δ' ἐγγέννησε τὸν Φάρες καὶ τὸν Ζαρούχ. *Gen. 38. 27.*
καὶ τὸν Θάμαρ. Φάρες δ' ἐγγέννησε τὸν Εσσεφ. Εσσεφ δ' *1. Par. 2. 5.*
ἐγγέννησε τὸν Αβράμ.

4 Αβράμ δ' ἐγγέννησε τὸν Αμνιδά. Αμνιδά δ' *Gen. 38. 27.*
ἐγγέννησε τὸν Ναασων. Ναασων δ' ἐγγέννησε τὸν *Gen. 38. 27.*
Σήμεων.

5 Σήμεων δ' ἐγγέννησε τὸν Βοὺζ ἐκ τῆς Ραχαβ.
Βοὺζ δ' ἐγγέννησε τὸν Ωβὶδ ἐκ τῆς Ρέθ. Ωβὶδ δ' *Gen. 38. 27.*
ἐγγέννησε τὸν Ισραήλ.

2 2

6 Ιουδα

1. Reg. 16. 1.

17. 12.

2. Reg. 12. 24.

3. Reg. 11. 43

2. par. 3. 10.

4. Reg. 20. 21

21. 18.

1. par. 3. 13.

4. Reg. 23.

34. 24. 1.

2. par. 3. 6. 1.

4. Reg. 24. 6.

2. par. 3. 6. 9.

2. par. 3. 16.

1. 2. 3. 4.

5. 2.

6 Ιεσαΐ ὃ ἐβλήθη τὸν Δαβὶδ καὶ βασιλεύει. Δαβὶδ ὃ ὁ βασιλεὺς ἐβλήθη καὶ Σολομὼν ἐκ τῆς πατρὸς αὐτοῦ.

7 Σολομὼν ὃ ἐβλήθη τὸν Ροβοάμ. Ροβοάμ ὃ ἐβλήθη τὸν Αβιά. Αβιά ὃ ἐβλήθη τὸν Ασά.

8 Ασά ὃ ἐβλήθη καὶ Ιωσαφάτ. Ιωσαφάτ ὃ ἐβλήθη καὶ Ιωραμ. Ιωραμ ὃ ἐβλήθη τὸν Οζίας.

9 Οζίας ὃ ἐβλήθη καὶ Ιαάθαμ. Ιαάθαμ ὃ ἐβλήθη καὶ Αχαζ. Αχαζ ὃ ἐβλήθη καὶ Εζεκίας.

10 *Εζεκίας ὃ ἐβλήθη καὶ Μανασσῆ. Μανασσῆ ὃ ἐβλήθη καὶ Αμὼν. Αμὼν ὃ ἐβλήθη τὸν Ιωσίαν.

11 *Ιωσίας ὃ ἐβλήθη καὶ Ιακείμ. Ιακείμ δὲ ἐβλήθη τὸν Ιεχονίαν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅτι τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

12 Μετὰ ὃ τὸν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος, *Ιεχονίας ἐβλήθη τὸν Σδραχιάηλ. *Σδραχιάηλ ὃ ἐβλήθη τὸν Ζορβάβελ.

13 Ζορβάβελ ὃ ἐβλήθη καὶ Αβιέδ. Αβιέδ ὃ ἐβλήθη καὶ Ελιακείμ. Ελιακείμ ὃ ἐβλήθη καὶ Αζωάρ.

14 Αζωάρ ὃ ἐβλήθη τὸν Σαδὼκ. Σαδὼκ δὲ ἐβλήθη τὸν Αχείμ. Αχείμ ὃ ἐβλήθη καὶ Ελιέδ.

15 Ελιέδ ὃ ἐβλήθη καὶ Ελεάζαρ. Ελεάζαρ ὃ ἐβλήθη καὶ Ματθάν. Ματθάν ὃ ἐβλήθη καὶ Ιακάβ.

16 Ιακάβ ὃ ἐβλήθη καὶ Ιωσήφ, καὶ ἀνδρα Μαριὰμ καὶ ἡς ἐβλήθη ἸΗΣΟΥΣ ὁ λεγόμενος Χριστός.

17 Πᾶσι

17 Πᾶσαι ἔν αι γλυσαι ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δα-
βίδ, γλυσαι δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ Δαβίδ ἕως τ' μι-
τοικίας Βαβυλῶνος, γλυσαι δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ
τ' μιτοικίας Βαβυλῶνος ἕως τῆ Χρυσῆ, γλυσαι δε-
κατέσσαρες.

18 ¶ Τὸ δὲ Ἰησοῦ Χρυσῆ ἡ γλύνσις ἔτος ἑπτά.
ἡμικελευθείσης γὰρ τ' μνηστὸς αὐτῆς Μαρίας τῆς Ἰω-
σῆς, ὅρην ἡ στυελθεῖν αὐτῆς, ἐνέβη ἐν γαστρὶ ἔχου-
σα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

19 Ἰασοῦ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ἄν, καὶ μὴ
θέλων αὐτῇ παρεδειγματοποιῆσαι, ἐβλήθη λα-
θεῖν ἀπολύσαι αὐτῇ.

20 Ταῦτα ὅτι αὐτῆς ἐνδυμνηθείτος, ἰδὼς, ἀγέ-
λος Κυρίε κατ' ὄναρ ἐράκη αὐτῇ, λέγων, Ἰασοῦ
ἡὸς Δαβίδ μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίας τὴν
ἡμῶν καὶ σε. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γλυνθῆναι, ἐκ πνεύματος ἁ-
γίου ἔστιν ἁγίου.

21 Τίξεται ὁ υἱός, καὶ καλέσῃς τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ΙΗΣΟΥΝ. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸ λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
ἀμαρτιῶν αὐτῶν.

22 (Τὸτο ὅτι ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρη-
θὲν ὑπὸ τῆς Κυρίε δια τῆς ὁμοφύτης, λέγοντος,

23 Ἰδὼς, ἡ παρθέτος ἐν γαστρὶ ἔξει, καὶ τέξει υἱόν,
καὶ καλέσῃς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανὴλ· ὃ ὁδὶ μετεφ-
φάνειν ὁμῶν, Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.)

Luc. 1. 27.
Quum de-
sponsa esset
In ventre
habens sa-
tutam.

Dent. 24. 1
Probro affi-
cere, Vel, In-
famiae pub-
licae expo-
nere, quod
exemplum
in ea prae-
bendo alijs.
20 Quod co-
girasset. Vel,
Quum in a-
nimo habe-
ret.

Luc. 1. 31.
Mat. 4. 12.

Es. 7. 14.
Illa virgo.

24 Διηγερθεὶς ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρήλασε τὸ ζυγὸν αὐτοῦ.

25 Καὶ ἐκ ἐγίνωσκειν αὐτῷ, ὅτι ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον· καὶ ἐκάλεισεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ.

Κεφ. β. Cap. 2.

Magi primitivæ Gentium, Christum adorant. 14. Ioseph, Angelii monitu, fugit cum Iesu & matre in Aegyptum. Herodes pueros occidit.

Luc. 2, 4.

ΤΟΥ ὁ Ἰησοῦ χυμνηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ηρώδης τοῦ βασιλέως, ἰδὼς, μὲν ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγγύοντο εἰς Ἱερουσόλυμα·
2 Λέγοντες, Πῶς ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας, εἰδομένη γὰρ αὐτῷ ὅτι ἀστὲρ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἠλθομένη προσκυνοῦσιν αὐτῷ.

3 Αἰσθασὶς ὁ Ηρώδης ὁ βασιλεὺς ἐπαρέχθη, πάντα Ἱερουσόλυμα ματ' αὐτοῦ.

4 Καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπιρωθάνετο παρ' αὐτῶν·
Χεῖστες γινῶσται.

5 Οἱ δ' εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἔτι γὰρ γέγραπται διὰ τῆς προφητείας,

6 Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, ἑταίμῳς ἐλαχίστη·
εἰ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα. ἐκ σε γὰρ ὀξυλεύσεται
γέγονος, ὅστις ποιμανεῖ τὸ λαὸν μου τὸν Ἰσραὴλ.

Ματθ. 2, 2.
Λούκ. 7, 42.

7 Τότε Ηρώδης λίθρα καλίστας τῶν μαθη-
 τῶν ἀπελίσσας παρ' αὐτοῦ τὸν χρόνον τῆ φαινομένης ἀ-
 γίας.

8 Καὶ πάντας αὐτὰς εἰς Βηθλαὴμ, εἶπε, Πο-
 λεύοντες, ἀπελίσσας ἐξετάσατε πρὸς τὸ παιδίον. ἵ-
 σταί ὃ ἱσχυρεῖ, ἀπαρτίζετε μοι. ὥπως καὶ γὰρ ἐλθὼν
 προσκυλήσω αὐτῷ.

9 Οἱ ὃ ἀκούσαντες τῆ βασιλείας, ἐπορεύθησαν.
 ὁ δ' αἰσὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ὑβρατολή, περιῆλθον αὐ-
 τὰς, ἕως ἐλθὼν ἐς τὴν ἐπαύριον ἔλθον τὸ παιδίον.

10 Ἰδόντες ὃ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν
 μεγάλην σφόδρα.

11 Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παι-
 δίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσέ-
 κύντησαν αὐτῷ καὶ δοῦντες τῶν θυσια-
 σίων αὐτοῦ, προσέκυναν, καὶ αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ
 λίβανον, καὶ σμύρναν.

12 Καὶ χρηματιζόμενοι κατ' ὄναρ μὴ δια-
 φέμειν πρὸς Ηρώδην, δι' ὅλης ἰδὲ ἀνελθόντες
 εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ.

13 Ἀναχωρησάντων ὃ αὐτοῦ, ἰδὲ ἄγγελος Κυ-
 ρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ιωσήφ, λέγων, Ἐγερθεὶς
 παρὰ τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεύγε
 εἰς Αἴγυπτον καὶ ἵσθι ἐκεῖ ἕως ὅτε εἶπω σοί. μέλλει γὰρ
 Ηρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τὸ ἀποκτεῖν αὐτό.

Sedulo
 sciscitatus
 est, quasi cū
 exisset qua-
 dam diligē-
 tia.

Illum pro-
 pter
 rulum.

Admoniti-
 dioina re-
 velatione
 ne redirent

14 Ο ὃ ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τίνα
μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ οὐκ ᾔσκησεν εἰς Αἴγυπτον.

15 Καὶ ὡς ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ηρώδης· ἵνα
πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου
λέγοντος, Εξ Αἴγυπτου ἐκάλεσσα τὸν υἱόν μου.

16 Τότε Ηρώδης ἰδὼν ὅτι ἐκπαύθη ὑπὸ τοῦ
μήτρου, ἐδυμῶσθαι λίαν· καὶ ὁποσείας ἀνείλε παύ-
τας, τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πάσι τοῖς ὁ-
ρίοις αὐτῆς, ὁποσείας καὶ κατωτέρω, καὶ τὸν χρό-
νον ὃν ἠκέλευσε παρὰ τοῦ μήτρου.

17 Τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν ὑπὸ Ἰσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος,

18 Φωνὴ ἐν Βαμθὰ ἠκέσθη, θρήνος καὶ κλαυθ-
μὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς, Ραχὴλ κλάεσθαι τὰ τέκνα
αὐτῆς· καὶ ἐκ ἡτέρας παρεκκληθῆναι, ὅτι ἐκ ἐκτῆς.

19 Τελευτῶσαντος ὃ τοῦ Ηρώδης, ἰδοὺ ἀγγελος
Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἴγυπτῳ,

20 Λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ
τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύε εἰς γῆν Ἰσραὴλ. τεθνή-
κασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τὴν παιδός.

21 Ο ὃ ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν
μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς γῆν Ἰσραὴλ.

22 Ἀέστας ὃ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ὅτι τῷ
Ἰουδαίῳ ἀπὸ τοῦ Ηρώδης τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφορέσθη.

Vide ver. 12 καὶ ἀπελθεῖν. ἡ χηματιανὴς ὃ κατ' ὄναρ, ἀνέστη

Οἱ 11.7.
Illulus ef-
fet.
Stomacha-
tus est.

Vide ver. 7.

Ιερ. 31. 13.

μητρ

πορευόμενοι εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.

23 Καὶ ἐλθὼν κατασκήνησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπου πληροῦσθαι τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφητοῦ, ὅτι Ναζαρεῖος κληθήσεται.

Jud. 13. 9.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

Ioannes concionatur. 4 Vestitus & victus ipsius. 5 Baptizatur. 8 Fructus poenitentiae. 10 Securus ad radicem. 12 Ventilabrum. Palea. 13 Christus baptizatur a Iohanne.

ΕΝ δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παρεγγίνετο Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἑσθίας·

Advenit.
Mat. 1. 4.
Luc. 3. 3.

2 Καὶ λέγων, Ἔμετανοεῖτε. ἢ γὰρ ἔτι ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ ἐγγύς ἐστιν.

Resipiscite
Vel. Mentē
mutate.

3 Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ησαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, ὁδοθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

Isa. 40. 3.
Mat. 1. 3.
Luc. 3. 4.
Ioh. 1. 23.

4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἑνδυμασίον αὐτοῦ ὡς κάμηλον, καὶ τὸ ζώνιον δερματίνον περὶ τὸ ὀσφυῖον αὐτοῦ. ἢ ὅτι ἔφη αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μὲν ἄξιον.

Semitas.
Mat. 1. 6.

5 Τότε ἔξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν ἱεροσολυμίται καὶ πάντα ἡ Ἰουδαία, καὶ πάντα ἡ περιχώρος τῆς Ἰορδάνου.

Locustae.
Alia exp. in
Ann.

6 Καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῇ Ἰορδάνῃ ὑπὸ αὐτοῦ· ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Mat. 1. 3.
Luc. 3. 7.

Confiteentes

7 Ἰδὼν

Progenies
viperarum.
Infra, 13. 24

Ne prae vo-
bis leratis,
vos cogita-
re.

Ioh. 8. 39.
Mat. 13. 16.
Securis.
Infra, 7. 19

Mat. 1. 8.
Luc. 3. 16.
Ioh. 1. 26.
Mat. 1. 5.
2. 2. 11. 13
19. 4
Luc. 3. 17.
Ventilabiu.
Aream.
Palcam.
Mat. 1. 9.
Luc. 3. 21.

7 Ἰδὼν ὁ πολλὰς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων ἐρχομένους ὅτι τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἴπουν τοῖς, ὁ γέννηματα ἐχθρῶν, τίς ὑποδέξιν ὑμῖν εἶναι ὁπότε τῆ μετάνοιας ὁργάνῃ;

8 Ποιῶσατε ἔν χαρπὺς ἀξίους τῆ μετάνοιας. 9 Καὶ μὴ δοξῆτε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, ὁ Πατήρ ἡμεῶν ἐχόμενος τὸν Ἀβραάμ. λέγων γὰρ ὑμῖν ὅτι δυνάστηται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῶν Ἀβραάμ.

10 Ἡ δὲ καὶ ἡ ἀξίωσις τοῦ ῥίζαν τῶν δένδρων κείται. ὁ πῦρ ἐν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καὶ ὁ κλάδον, ἐκκόπεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

11 Εγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς τὴν ταύριαν· ὁ δὲ ἰπίσω με ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός με ἔσιν, οὗ ἐκ εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βαπτίζει. αὐτοῖς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ.

12 Ὁ δὲ πῦρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ δάκρυα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ σιμῶναι τὸν σῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν δόξιν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχρον κατακαύσει πῦρ ἐν ἀσβέσει.

13 Τότε παρεγγίνεται ὁ Ἰησοῦς ὁπότε τῆ Γαλιλαίας ὅτι ὁ Ἰορδάνην ποταμὸς ὁ Ἰακώβ, ὁ βαπτιστὴς αὐτοῦ.

14 Ὁ δὲ Ἰωάννης δηκάλειν αὐτὸν, λέγων, Εἰ

ταδὲ εἶπαι ἔχον ὑπὸ τοῦ βασιλείῳ, καὶ σὺ ἔρχη
ἵπνουός με;

15 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Α-
ἴρετι. ἔτι ῥῆς ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἡμῖν πληροῦσαι πα-
νοίας, καὶ διχασμοῦ. τότε ἀφίστην αὐτόν.

16 Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη ὁ ὄντος ἀπὸ τοῦ
ὑδάτος. καὶ ἰδὲ ἐκτελέσθησαν αὐτῷ οἱ ἔχοντες καὶ εἶδε
τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ
ἐκείνον ἐπ' αὐτόν.

17 Καὶ ἰδὼν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσα, Οὗ-
τος ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἔσθ' ἐλδοκασα.

1. Pet. 1. 17.
coloss. 1. 13.
Acquiesc.

Κεφ. δ. Cap. 4.

1 Tentatur Christus. 4 Scripturis convincit Diabolum. 12
Angeli ei inserviunt. 12 Prædicat poenitentiam. 18 Vo-
catio Petri & Andreæ. 21 Vocatio Iacobi & Ioannis. 23
24 Docet Evangelium, & sanat infirmos.

1 Οτε ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς τὸ ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ-
ματος, περιεπαύωται ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

Marc. 1. 12
Luc. 4. 1

2 Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ ἑν-
δεκά, πειρασάμενος, ἔστρεψεν ἐπείνασι.

3 Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν,
ὅτι εἰ τὸ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἔρ-
θωσιν.

4 Ο ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἑνὶ
μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἢ ἐπὶ παντὶ ῥή-
ματι τοῦ βιβλίου τοῦ ἐκείνου λέγοντος, ὅτι
ἐκείνου διαθήκετος Θεοῦ.

5 Τότε

Super eam
in testō
templi par-
tem, quæ
pinnis am-
biebatur.

5 Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵσησιν αὐτὸν ὅπῃ τὸ πῆρυξ ἐστὶν τῷ ἱερῷ.

6 Καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ ὅς ἐστι τῷ Θεῷ, βάλε σταυρὸν τὸν ἁγίον. γέγραπται γάρ, Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐπιτελεῖται πάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ ὅτι χειρὸν αὐτοῦ στήσονται πάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.

Vicissim. at
an seq. Rui-
sum.
Deut 6.16.

7 Εἰρήνη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πάλιν γέγραπται, Ὅτι ἐνπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

8 Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ ἵσησιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ὄρειαν ἁγίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάντα τὰ βασίλεια τῆς γῆς, καὶ τὴν δόξαν αὐτῆς.

9 Καὶ λέγει αὐτῷ, Ταῦτα πάντα σοὶ δώσω, ἐάν τι μὴ προσκυνήσῃς μοι.

Deut. 6.13
10. 20

10 Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπακούω σοὶ κύριε, ὅτι γέγραπται γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

Mat. 1. 14.
Luc. 4. 14.
Ioh. 4. 13.

11 Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ ἵσησιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ὄρειαν ἁγίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάντα τὰ βασίλεια τῆς γῆς.

Traditus ef-
fet in cus-
todiam. Vel, in
manus mi-
nistri eorum.

12 Αἰσώσας ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰαάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον.

13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέθ, ἐλθὼν καὶ ἐκτοκίσθη εἰς Καπρναούμ, τὴν παρθενίαν αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ οὖν ἐκτοκίσθη.

14 Ἰακώβος γάρ, τὸ ῥηδὴν διαβόλου.

ῥηδὴν

αὐτῶν λέγοντος,

15 Ἡ Ζαβδαλὼν καὶ ἡ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τῆς Ἰορδάνου, Γαλιλαίᾳ τῆς ἐθνῶν. Mat. 9. 1.

16 Ὁ λαὸς ὁ καὶ κτήνημος ἐν σιότι, εἶδε φῶς μέγα· καὶ τοῖς καὶ κτηνίοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, ὡς αἰτεῖται αὐτοῖς.

17 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγει, Μετανοεῖτε. ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. Mat. 11. 1.

18 ¶ Περὶ πατρὸς τοῦ Ἰησοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα καὶ ἀνδρῆν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, βόσκοντας ἐν ἀμείβῃ, καὶ ἄμφω ἐλθόντας εἰς τὴν θάλασσαν αὐτοῦ, καὶ λέγοντας αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς καὶ ὁ ἀδελφός μου Σίμων, ἐκ τῆς ἀμείβης ἐβόσκον. Ambulans, Rete, Piscatores,

19 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων.

20 Οἱ δὲ, ὁρῶντες τὰ ῥήματα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Retia.

27 Καὶ πορεύσας ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τῆς Ζαβδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, ἐν τῇ πλοίᾳ μετὰ Ζαβδαίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἁγματούχοντας τὰ ῥήματα αὐτοῦ, καὶ ἐκείθεν ἐλθόντας εἰς τὴν θάλασσαν αὐτοῦ, καὶ λέγοντας αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς καὶ ὁ ἀδελφός μου Ἰωάννης, ἐκ τῆς ἀμείβης ἐβόσκον. Sarcientes,

22 Οἱ δὲ, ὁρῶντες τὰ ῥήματα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

23 Καὶ φευνῶν ἕτερον τὸν Ἰωάννην τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ, καὶ λέγοντας αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς καὶ ὁ ἀδελφός μου Ἰωάννης, ἐκ τῆς ἀμείβης ἐβόσκον. Mat. 11. 2.

σὺς διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτοῦ, καὶ
 αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ βασιλείου, καὶ θεραπεύον
 τὰ νόσον, καὶ πάντα μαλακίαν ἐν τῇ λαῷ.

24 Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν
 εἰσαν. καὶ προσέειπεν αὐτῷ πάντα τὰ ὅσα
 ἔχοντες, ποικίλης νόσοις καὶ ῥασιμαῖς συναγ
 νες, καὶ δαίμονι ζομφύες, καὶ σελωιαζομφύες, καὶ πε
 λυτικαὶς καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

Qui crucia-
 tibus tene-
 batur, & da-
 moniacos,
 & lunaticos.

25 Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ
 τῆ Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ
 Σαῦρας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

Κεφ. ε. Cap. 5.

1 Qui beati. 13 Apostolical & lux mundi. 14 Vitis
 montem posita. 15 Lucernæ usus. 16 Opera bona
 Mandatorum Dei impletio. 21 Occidere quid. 23
 conciliatio sacrificia antevertat. 27 Adulterium. 29
 erutio. 30 Manus abscissio. 31 Libellus diuortii.
 Non iurandum. 43 Inimici diligendi. 48 Perfectio.

Ἰδὼν ὃ τὸ ὄχλος αἰέθει εἰς τὸ ὄρεσ. καὶ καθίσταν
 αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2 Καὶ εἰσὶξας τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐ
 λίσαν.

Luc. 6. 20.

3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῇ πνεύματι ὅτι
 ἡμεῖς ἐσιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Luc. 6. 21.
 Mat. 5. 3

4 Μακάριοι οἱ πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ πα
 κληθήσονται.

Mat. 5. 4.

5 Μακάριοι οἱ πεινῶντες ὅτι αὐτοὶ κλη
 μύονται.

μύονται

καὶ ποιοῖς τὸ γινῶ.

6 Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες ὅτι δι-

Es. 65. 13.

στασιῶν ὅτι αὐτοὶ ἡ χορτασθήσονται.

Saturabitur

Miseri-

cordi-

am conse-

quentur.

7 Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Ps. 145.

8 Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐ-

Ps. 145.

τοὶ Θεὸν ὁψονται.

9 Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ

Pacifici.

κληθήσονται.

10 Μακάριοι οἱ διδιωγμένοι ἐνεκεν δικαιο-

1. Pet. 3. 14.

σύνης ὅτι αὐτοὶ ἔσονται ἐν βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

11 Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ

1. Pet. 4. 14.

ᾠλοῦνται καὶ εἰπωσιν παρὰ πονηρὸν ῥῆμα κατὰ ὑμᾶς,

Qui per-

sequen-

tionem,

palli fuerint

ὁ δὲ μὴ ἀντιτάσσεται.

12 Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν

ἔστι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἔγωγε εἶδον τὸν θρόνον

τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑστάμενους ἐκείνου.

13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν οὖν τὸ ἅλας ἡμῶν

Mat. 9. 50.

Luc. 14. 34.

ἡ ἀλμύρα ἐκλείψῃ, καὶ ἡ γῆς ἀλμύρα ἔσται.

Infatu-

atus

fuerit. Ubi

factus infi-

pidus.

14 Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. ἢ δύναται πό-

ς ὑμῶν ἵνα ἐκλείψῃ ὁ ὥς καὶ μετὰ ὑμᾶς.

15 Οὐδὲ καί τις λύχνον καὶ τιθήσκει αὐτὸν ὑπὸ τὸν

Mat. 4. 21.

Luc. 8. 16.

κάλυμμα, ἀλλὰ ὅτι τὸ φῶς ἡμῶν ἔσται ἡ λαμπρότης

11. 33.

τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ.

16 Οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἡμετέροισιν

1. Pet. 3. 12.

ἵνα ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

ἡμεῖς

τῶν ἀνθρώπων. ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ
καὶ δοξάσωσι τὸ πατέρα ὑμῶν ὃ ἐν τοῖς ἔξαισι

17 ¶ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι
νόμους, ἢ τῶν περὶ τῆς ἐκκλησίας. ἐγὼ ἦλθον καταλύσαι,
πληρώσαι.

Luc. 16. 17.
Iac. 2. 10.

18 Ἀλλὰ γὰρ λέγω ὑμῖν, Ἐὰν παρὰ
ἑξαπλῶν καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν ἡμίᾳ κενώσῃ καὶ μὴ παρὰ
δοτὸ τῶ νόμου, ἕως αὐτῶν πάντα γίνονται.

Infimus.

19 Ὁς ἐὰν οὕτω λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν
τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ ἕτω ὡς ἀνθρώπος,
χρὺς κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑξαπλῶν
δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, ὅσας μὲν κληθήσεται
τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑξαπλῶν.

Abundaverit.

Luc. 11. 39.
Exo. 20. 23.
deut. 5. 17.

21 Veteribus. vel, A
veteribus.

22 Raca.
Vox con-
temptus.

Quidā exp.
Impiuden-
tem, & quasi
cerebro, va-

cuam.

Addictus e-
st confessui
Vel, obno-

xius.

Altare.

20 Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ ἀφαισθεύσῃ
καρδίᾳ ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματίων καὶ φα-
ρμακῶν, καὶ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἑξαπλῶν,

21 ¶ Ἠκέστατε ὅτι ἐφρέθη τοῖς ἀρχαίοις,
νεύσης ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

22 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὑμῶν
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν εἰκὴν, ἐνοχος ἔσται τῇ κρίσει
αὐτῶν εἴπη τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ῥακα, ἐνοχος ἔσται
συνιδεῖν ὅς δ' ἂν εἴπη μωρὲν, ἐνοχος ἔσται
γίνεσθαι τῷ πυρός.

23 Ἐὰν ἔν τινος σφίγγῃς τὸ δάκρυόν σου ὅτι τὸ θυμὸν
ἐκείνου καὶ ἐμὸν καὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἔχει πῦρ.

24. Αφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἑμπαροῦν τῷ θυ-

ποκρίσει, καὶ ὅπως ἔσται· ὁ δὲ ἀδελφός σου

καὶ τότε ἐλθὼν ἑμπαροῦν τὸ δῶρόν σου.

25. Ἰδοὺ ὁ νοῦός σου ἀντιπρόκειν τῷ θυ-

ποκρίσει ἐν τῇ ἰδίᾳ μετ' αὐτῶν· μήποτε σε παροχθῶ ὁ

παροχθῶν σου καὶ ὁ κριτής σου παροχθῶ τῷ

παροχθῶν σου, καὶ εἰς φυλακὴν βληθῇς.

26. Ἀμὴν λέγω σοι, ὃ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕ-

ως ἂν τὸ δόσῃς τὸν ἔλαττον κοδράντιον.

27. ¶ Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ

ἐρανοῦ μέλει.

28. Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων θυ-

ποκρίσει τὸ ὄπισθ' αὐτοῦ, ἥδη ἑμείχου-

σεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

29. Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλί-

σει, ἐξέλε· αὐτὸν, καὶ βάλ' αὐτὸν ἀπὸ σέ. συμφέρει ἥρ'

τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἵνα ἂν μὴ μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ

σώμα σου βληθῇ εἰς γένναν.

30. Καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε,

ἐκκοπή· αὐτήν, καὶ βάλ' αὐτήν ἀπὸ σέ. συμφέρει ἥρ' σοι

τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἵνα ἂν μὴ μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶ-

μα σου βληθῇ εἰς γένναν.

31. ¶ Ἐρρέθη δὲ ὅτι * ὅς αἶν ἀπολύσῃ τὴν θυ-

ποκρίσει αὐτὴν· αὐτὴ δὲ ἀποστασίου.

32. Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι * ὅς αἶν ἀπολύσῃ ἡ

24. b γυναῖκα

Reconcilia-
tor.

Luc. 12. 58.
Esto bene-
uolus liti-
ganti aduer-
sus te.

Exo. 20. 14.

Infra 18. 8.
Mat. 9. 47.

Infra. 19. 7
Levit. 24. 1.

Mat. 10. 4.
Luc. 16. 18.

1. cor. 7. 10
Q. d. divor-
tiale. Magis
ad Verbum,

abscissiona-
le, aut dif-
fessionale.

Exo. 20. 7.
Levit. 19. 12

Levit. 19. 12
Levit. 19. 12

γυναικα αὐτῆς, παρεκτὸς λόγῃς πορνείας, πο
μοι χάρις· καὶ ὅς ἐδὴ ἀπολαυρόμεθα χαρί
χάται.

33 Πάλιν ἠκέσασθε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαῖς
ὁπορκήτης· ἀποδώτης ᾧ τῷ Κυρίῳ τῶν ὀρκισ

34 Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, καὶ ὁμόσηται ὅλας
ἐν τῷ ἔθελῳ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τῆ Θεοῦ.

35 Μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι
δὼν αὐτῇ· μήτε εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅτι πάλιν
μεγάλη βασιλεία.

36 Μήτε ἐν τῇ κερδοῇ σας ὁμόσηται, ὅτι ἐ
σαι μίαν τείχεα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

Isa. 5. 12

37 Εγὼ δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, καὶ ναὶ καὶ, ἔ οὐ
πᾶσι τῶν τῶν, ἐκ τῆ ποτηροῦ ἐστιν.

Ex. 21. 24

Luc. 24. 20.

deut. 9. 21

Cadet, fuisse

Vel Virga

Luc. 6. 29.

rom. 12. 17.

2. cor. 6. 7.

38 ¶ ἠκέσασθε ὅτι ἐρρέθη, * Ὁρθαλμ
πὶ ὀρθαλμῶν, καὶ ὁδόντα ἐν πὶ ὁδόντες.

39 Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, καὶ * ἀντιπλήσαι τ
νηρῶν· ὅτι ὅστις σὲ ἰσχυρῶς ὁπλίστῃ τῷ διξιδί
γόνῃ, σπέρπον αὐτῷ καὶ τῷ ἀνδρῷ.

40 Καὶ τῷ θέλοντί σοι κερδισθῆναι, καὶ
πῶνά σε λαβεῖν, αἴρεις αὐτῷ καὶ τὸ ἰμάτιον.

41 Καὶ ὅστις σὲ ἀρξάμενός σου μίλιον ἐν,
μετ' αὐτῷ δύο.

42 Τῷ αἰτουμένῳ σε δίδου· καὶ τὸν δὲ
ἀπὸ σῆ· δανείσασθαι καὶ ἀποστραφῆς.

Deut. 15. 8

3 ¶ Ηκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις¹ ἃ πλη-
αμύνη, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.

4 Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἄγαπάτε τοὺς ἐχθρούς
6 ὁλοκαίτε τοὺς καταπορεύοντας ὑμᾶς· καλῶς
8 τε τοὺς μισουμένους ὑμᾶς, καὶ ὁρκισμένους ὑμᾶς
10 πηρεζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς·

5 * Ὅπως γάρ ηὐδοκᾶτε πατέρες ὑμῶν² ἐν ἐ-
6 βδομήνῃ ὅτι ἢ ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ὅτι πονηρὸς καὶ
7 δουρὸς, καὶ βράχυν³ ὅτι δικαίος καὶ ἀδίκος.

6 Εὰν γὰρ ἀπαθήτε τοὺς ἀπαθήσας ὑμᾶς, τίνα
7 ὄν ἐχετε ; ἐχέ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιεῖσι ;

7 Καὶ ἐὰν ἀπαίσνητε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον,
8 φεισὸν ποιεῖτε ; ἐχέ καὶ οἱ τελῶναι ὅτι ποιοῦσιν ;

8 Επειδὴ οὐκ ὑμεῖς τέλειοι, ὡς περὶ ὁ πατήρ
9 ὁ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, τέλειός ἐστι.

Κεφ. 5. Cap. 6.

10 elemosyna. 5 Oratio. 14 Condonandum fratri, 16
17 iunium. 19 Thesauri. 20 Pauperibus subveniendum.
21 Deus & divitiar. 25 Sollicitudo de victu & vestitu
26 collenda. 33 Regnum Dei, & eius iustitia.

¶ Προσέχετε ἃ ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν
2 ἡμεροδύνῃ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ διαβόλαιον
3 αὐτοῖς, εἰ δὲ μή γε, μισθὸν ἔκ ἐχετε παρὰ τοῦ
4 κατει ὑμῶν τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

2 Όταν οὐκ ποιῆς ἐλεημοσύνην, ἃ μὴ σελ-
3 ἡμεροδύνῃ σου, ὡς περὶ οἱ ὑποκριταὶ τοιοῦ-

Levit. 19. 18
Mutuari.

Luc. 6. 27.

Luc. 23. 34.
act. 7. 60.

1. cor. 4. 12.
pro infestā-

tibus, vel cō-

tumeliis af-

ficientibus
vos.

Luc. 6. 32

Publicani.

Rom. 12. 8.

Ne buccinā
adhibeas.

proprie buc-
cina canas.

σιν ἐν ταῖς συμμαχιαῖς καὶ ἐν ταῖς βύμαις
δοξασθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀνιθρόπου. ἀμὲν λέγω
μῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

3 Σὺ ὅ ποιῶντος ἐλεημοσυμίῳ, μὴ ζητῶς
μισθὸν σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου.

4 Ὅπως ἢ σου ἡ ἐλεημοσυμία ἐν τῇ καρδίᾳ
τοῦ πατρὸς σου ὁ βλέπων ἐν τῇ κρυπτῇ, αὐτὸς
δοῦναι σοι ἐν τῇ φανερῇ.

5 Καὶ ὅταν κερσεύχη, ἐκ ἑσθι ὥσπερ οἱ
κρυπτοὶ, ὅτι φιλεῖσιν ἐν ταῖς συμμαχιαῖς καὶ
ζωνίαις τῶν πλατειῶν ἵσῶτες κερσεύχοντες,
αὐτοὶ φανῶσι τοῖς ἀνιθρόποις. ἀμὲν λέγω ὑμῖν.

Recipiunt. Ἄπέχεσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Conclauē. 6 Σὺ ὅταν κερσεύχη, ἐπέλθῃς εἰς τὸ
εἶός σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σε, κερσεύχων
πατεῖ σου τῇ ἐν τῇ κρυπτῇ καὶ ὁ πατήρ σου
βλέπων ἐν τῇ κρυπτῇ, δοῦναι σοι ἐν τῇ φανερῇ.

De fictis ver-
bo. 7 Περσευχόμενοι ὅ μὴ βαπτολογήσῃτε
καθὼς οἱ ἐθνικοί. δοκῶσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ
τῶν εἰσακκδιόνται.

8 Μὴ ἐν ὀμνισμῷ αὐτοῖς. οἶδε γὰρ ὁ
ὕμνῳ ὦν χρεῖαν ἔχει, καὶ ὁ ὕμνος ἐκτετατός.

Luc. II. 3

9 Ὅπως ἔν κερσεύχοντες ὑμεῖς, ΠΑΤΕΡ
μὴν ὁ ἐν τοῖς ἐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομα σου.

10 Ελθέτω ἡ βασιλεία σου. γρηγορήτω

σου, ὡς ἐν ἔρατῳ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸν ἄρτον ἡμῶν ὃ ὀπιέστον δὸς ἡμῖν σήμερον.

Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμῶν ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Καὶ μὴ εἰσελάκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ὅτι ἡμᾶς δοτὸν ἔστι ποτηρῆ. Ἐπισῶδον ἡ βουλή καὶ ἡ δουάμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Infra 13 19

Εδὼ γὰρ ἀφῆτε τοῖς δυνάστοις τὰ παρά-
κατα αὐτῶν, ἀφῆτε καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ
ἐν οὐρανοῖς.

Offensae,
Mat. 11 28.
eccl. 28 2.

Εδὼ γὰρ μὴ ἀφῆτε τοῖς δυνάστοις τὰ πα-
ράκατα αὐτῶν, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφῆτε τὰ
ἐκπιάματα ὑμῶν.

¶ Όταν γὰρ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ἡρώδης, σκυθροποί, ἀφανίζουσι γὰρ τὰ κρυφά
αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς δυνάστοις νη-
στεύοντες. ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπείχεσι τὸν μισθὸν
σῶν.

Quam jeiu-
natis.
Obscurant.

Σὺ δὲ νηστεύων ἀλείψαι σε πλὺν κερδῶν,
τὸ προσωπὸν σε νίψαι,

Ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύ-
ων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ πα-
τήρ σου ὁ βλάπων ἐν τῷ κρυπτῷ, δοτὸν δώσῃ σοι ἐν τῷ
συναντιῷ.

Μὴ δημοεῖζετε ὑμῖν δημοερούς, ὅτι τῆς
γῆς,

Tinea & e-
rosio cor-
rumpit.

Luc. 13. 33.

1. tim. 6. 19.

γῆς, ὅπερ ἡ σῆς καὶ βροτοῖς ἀφανίζει, καὶ ὅπερ
διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι.

20 * Θησαυρίζετε ᾧ ὑμῖν θησαυροὺς
τοῦ οὐρανοῦ, ὅπερ οὐτε σῆς οὐτε βροτοῖς ἀφανίζει,
καὶ κλέπτουσι καὶ διορύσσουσιν, ἐδὲ κλέπτουσιν.

21 Ὅπως δὲ ὅτι ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐν
καρδίᾳ ὑμῶν.

Luc. 11. 34

22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὁρθαλμὸς
ἐν οὐμῷ, ὁ ὁρθαλμὸς σε ἀπλῆς ἢ, ὅλον τὸ σῶμα
φωτεινὸν ἔσται.

23 Ἐάν δὲ ὁ ὁρθαλμὸς σε πονηρὸς ἢ,
τὸ σῶμα σε σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ
σκότος ὅτι, τὸ σκότος πόσιν;

Luc. 16. 13.

24 Οὐδὲις δυνάται δυοῖν κυρίοις δεῦν
τοῦ ἐν ἐκ μισήσας, καὶ τὸν ἑτερον ἀγαπήσας
αἰδέεσθαι, καὶ τὸν ἑτέρα καταφρονήσας. ἐδὲ
Θεὸς δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.

Luc. 12. 23.

philip. 4. 6.

1. tim. 6. 8.

1. Pet. 5. 7.

psal. 54. 33.

25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε
τὴν ψυχὴν ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίετε· μὴ δὲ
τὸν σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσθητε. ἐχέτε ἡ ψυχὴ πλεονέκτημα
τοῦ σπύριτος, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐνδύματος;

26 Εμβαλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
καὶ ἀπειροῦσιν, ἐδὲ διερίζουσιν, ἐδὲ σωάζουσιν
ποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐξάνθρωπος τρέφει
καὶ ὑμεῖς πολλὸν διαφέρετε αὐτῷ;

Τίς δὲ ἔξ ὑμῶν μεριμνῶν διώεται, ὥστε
ὅτι τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἔνα;

Staturam.

Καὶ ὡς ἡμεῖς ἀνθρώπου τί μεριμνοῦμεν; κα-
τερεῖ τὰ κρίνα τῆ ἀγροῦ πῶς αὐξήσεται, ἢ κο-
ρεῖ τὴν ἡδύτητα.

Quid solici-
ti estis? a-
nimaduerti-
te lilia.

Λέγω ὑμῖν ὅτι ὅτι Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ
ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὡς ἐμέγαλες τοὺς ἐν τέτων.

Amicus fuit

Εἰ δὲ ἡ χόρτον ἡ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ
εἰς κλίβανον βδελύσσεται, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμ-
νησῶν, ἢ πενήτη μᾶλλον ὑμῶν, ὁ λυγρόπιστος;

Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες, τί φά-
γησιν ἡμεῖς, ἢ τί πίναμεν, ἢ τί φορέσμεν;

(Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ὀπιζητεῖ) οἱ
δὲ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐξ ὀφθαλμοῦ ὅτι χεῖρετε τέτων

Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ
καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα
προσθήσεται ὑμῖν.

Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὐριον, ἢ γὰρ
ὅτι μεριμνήσῃ τὰ ἑαυτοῦ. ἂν ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ
αὐτοῦ.

Sua cuique
diei prum-
na satis est.

Κεφ. 7.

Cap. 7.

Non dandum sanctum
tribus. 13 Vialata & arcta. 15 Pseudopropheta. 18
bor & fructus. 24 Domus super petram fundata. 26
per arenam.

Luc. 6. 37.

rom. 2. 1.

1 cor. 4. 3.

Mat. 4. 25.

Luc. 6. 38.

Festucam.

Trabem.

Luc. 6. 41.

Quomodo

audebis di-

cere? vel,

Qua fronte

dices?

Conculcent

Infi. d. 21. 72.

mat. 11. 24.

Luc. 11. 9.

ioh. 14. 13, 17.

1 Co. 2. 4.

ioh. 1. 6.

Pulsate & a-

perietur.

Serpentem.

ΜΗ κρινετε, ἵνα μὴ κρινῆτε.

2 Εὐὶ γὰρ κρίματι κρίνεται, κρινόμενος ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος.

* καὶ ἐὰν ὁ μέσος μαρτυρῇ, ἀντιμαρτυρήσεται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος.

3 Τί ὃ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῇ ὀφθαλμῷ σου;

καὶ τὴν ἀδελφεὲ σου, τὴν ὃ ἐν τῇ σὺ ὀφθαλμῷ σου;

καὶ ἔκταλαινε;

4 Ἡ πῶς ἔρεῖς τῇ ἀδελφεῷ σου, Ἀφες ὁ κάρφος σου;

τὸ κάρφος δὲ τῇ ὀφθαλμῷ σου καὶ ἴδῃς ἡ δὲ σὺ ὀφθαλμῷ σου;

τῇ ὀφθαλμῷ σου;

5 Ὑποκρίται, ἐκδοτε τὴν δολοφονίαν ὑμῶν ὀφθαλμῷ σου,

καὶ τότε διακλέψῃς ἐκδοθεῖν τὸ κάρφος σου.

6 Μὴ δώτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάτετε τὸν μαρμαίματος ὑμῶν ἐμωραδιν τῇ χοίρει.

7 ποτε ἔκταλαινήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶ αὐτῶν καὶ σκαφέντες ῥήξωσιν ὑμῶν.

8 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

9 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρει.

10 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρει.

11 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

12 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρει.

13 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

14 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

15 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

16 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

17 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

18 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

19 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

20 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

21 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

22 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

23 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

24 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε. κρῖνετε, καὶ ἀνογήσεται ὑμῖν.

ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέτοιοις ὑμῶν, πόσῳ
 εὐδαιμον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς ἔθρονοις δίδωσιν ἀγα-
 θὰ τοῖς αἰτῶσιν αὐτόν;

12 Πάρτε οὖν ὅσα αὐτὸς θέλητε ἵνα ποιῶσιν

ὑμεῖς αὐτοῖς. *Luc. 11. 28. 1ob. 4. 16.*

Ἐν τῷ ὄνόματι καὶ οἱ παροφῆται.

13 ¶ Εἰσελθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι *Luc. 13. 24. Spatioſa, Arctata, angusta.*

ὁ δὲ αὐτῆς.

14 Ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ ὁ δρόμος ὁ ὡς ἡ ἀπάγουσα
 εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὗρί-
 σκοντες αὐτήν.

15 Προσέχετε ὅτι ἀπὸ τοῦ ψευδοπροφητοῦ, *Cauete.*
 ὅτι ἐρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐσθύματι παρὰ
 ὁμιλῶντες εἰς λύκους ἄνθρωπος.

16 Ἀπὸ τοῦ καρπῶν αὐτοῦ ὅτι γινώσκετε αὐ-
 τόν· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σάβυλλον, *Luc. 6. 43 44. Num colligunt ex spi- nis vr̃a aut ex tribulis ficus.*

17 Οὕτω πᾶς δένδρον ἀγαθὸν καρπὸς καλὸς
 ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρπὸς κακὸς ποιεῖ.

18 Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρπὸς κα-
 κὸς ποιεῖν, ὅδε δένδρον σαπρὸν καρπὸς κα-
 κὸς ποιεῖ.

Supra, 3. 10

19 Παῦ δένδρον μὴ ποιουῦ καρπὸν ἐκκόπεται, καὶ εἰς πῦρ βῆσεται.

20 Λεγεὶ δὲ τῇ καρπῶν αὐτῇ ὅτι οὗτοι αὐτὲς.

Rom. 2. 13.
Mat. 1. 23

21 *Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε, εἰσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῇ ἐκκλῆσιᾳ. ἀλλ' ὁ ποιῶν τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Nonne.

22 Πολλοὶ ἐρῶσί μοι εἰ ἐκείνη τῇ ἡμέρῃ Κύριε, * καὶ τῷ σῶν ὀνόματι περιφνεύσονται τῷ σῶν ὀνόματι δαμόνια ἐξεβάλομαι, καὶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσασμαι;

Prophetae.
Luc. 13. 26.
27.

23 Καὶ τότε * ἐμολογήσω αὐτοῖς, * ὅτι ποτε ἐγνων ὑμᾶς. * ὅτι χωρεῖτε ἀπ' ἐμῶν οὐκ ἐμὲ ἀγαπᾶτε.

Psal. 6. 9.

Luc. 6. 47

24 * Πᾶς ὁ ἐν ὅστις ἀκούει μου τῶν λόγων καὶ ποιεῖ αὐτὰς, ὁμοιωσάτω αὐτὸν ὡς ἐλθὼν φερίαις ἀνεκοδόμησε καὶ οἰκίαν αὐτῷ ὅτι καὶ πέτεται.

Pluvia.

25 Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ μου, καὶ ἐπνευσαν οἱ αἵμοι, καὶ περιέσπασαν τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἐκ ἔπεσε. καὶ τετελεσμένον ἐγένετο τὸ ποιεῖν αὐτὰς.

Fundata fu.
erat.

26 Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τῶν λόγων τέλει ποιῶν αὐτὰς, ὁμοιοθήσεται ἐλθὼν μωρῷ, ὁ ἀνεκοδόμησε καὶ οἰκίαν αὐτῷ ὅτι τὸ ποιεῖν αὐτὰς.

Arenam.

27 Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ μου,

οὐσαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐ-
καὶ ἔπαιον, καὶ ὡς ἡ πλῆσις αὐτῆς μεγάλη.

* Καὶ ἐγγύετο ὅτε σιωπῇ τῆς οἰκίας. ὁ Ἰησοῦς ἔει-
πεν αὐτοῖς, ὅτι πλῆσιν οἱ ὄχλοι ὅτι τῇ δι-
ακονίᾳ αὐτῶν.

Ἡ γὰρ διδασκαλία αὐτοῦ ὡς ἐξουσία ἔχων,
καὶ οἱ ῥαββίματι.

Κεφ. η'. Cap. 8.

1. Centurionis fides. 10. Gentium vo-
luntas. 12. Iudaeorum reieccio. 14. Socrus Petri sanatur. 19
Christum sequi volens. 23. Tempestas in mari. 28
Dæmoniaci sanantur, 32. Dæmones in porcos abeunt.

Ἀπαρτίη ἡ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν
αὐτῶν ὄχλοι πολλοί.

Καὶ ἰδὼς, λέγων ἐλθὼν προσκυνῶ αὐτῶν, λέ-
γει Κύριε, ἐὰν θέλῃς, διώασαι με καὶ θαρῆσαι.

Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἔλεω, καὶ θαρῆσαι. Καὶ ἐλθέως ἐκ θαλάσσης
αὐτῶν ἡ λέξις.

Καὶ λέγων αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς, Ὁρα μηδὲν εἰπῆς. ἀλλ'
σεαυτὸν δεῖξον τῇ ἱερῇ, καὶ προσκυνῶν τὸ
ὄνομα τοῦ κυρίου σου, καὶ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Εἰσελθὼν ἡ τῇ ἱερῇ εἰς Καφαρναῦμ, προσ-
κυνῶν αὐτῶν ἡ ἐκ τὸν ταρχος, παρακαλῶν αὐτὸν,

Καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ
παρελυστικῇ, δεινῶς βασανίζομαι.

Marc. 1. 12.

Luc. 4. 32.

Per-
cellen-
bantur. Vel,
Obsturne-
bant.

Marc. 1. 40.

Luc. 5. 12.

Leuit. 14. 4.

Luc. 7. 1.

Centurio,
rogans.Vehemen-
ter vexatus.

7 Καὶ

7 Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ ἰλθὼν
πέσω αὐτόν.

8 Καὶ δοπικρεθεὶς ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη,
Sub testum. ἔκ εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὕψω τὸ σέγλιον εἰς
ἡμᾶ μόνον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσῃ ὁ παῖς μου ὁ ἴσχυρ.

9 Καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρώπος εἰμι ὑπὸ ἔξου-
ἔχων ὑπὸ ἡμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω
Πορεύεσθι, καὶ πορεύεται· καὶ ἡμῶς, ἔρχε-
ται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τε το, καὶ ποιεῖ.

10 Ακούσας ὃ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε· καὶ
τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐδὲ
Ἰσραὴλ τοσαύτῳ πίστιν εὑρεν.

Ab oriente & occiden-
te. 11 Λέγω ὃ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἄπο ἀνατολῆς καὶ
δυσμῶν ἤξουσιν, καὶ ἀνακλιθήσονται μὲν Ἀβρα-
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ ἔθνεως.

Insa, 22. 12 Οἱ ὃ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται
Stidor. τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

13 Καὶ εἰπὼς ὁ Ἰησοῦς τῷ ἐκατοντάρχῳ,
γα, καὶ ὡς ὁπίσσευσας ἤλυσεν αὐτόν. Καὶ ἰάθη ὁ
αὐτὸς ἐν τῇ ᾠρᾷ ἐκείνῃ.

Mar. 1 19
Luc. 4 38. 14 ¶ Καὶ ἰλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Π-
εἶδε τὸ πνεῦμα ἔξωθεν αὐτοῦ· λεβλημένην καὶ πυρίαν.

Proieciam
in lecto &
febricitan-
tem. 15 Καὶ ἤψατο τὸ χεῖρὸς αὐτῆς· καὶ ἀεὶ ἤκει
τῷ ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόει αὐτοῖς.

16 Οφίας ἡ γλυκομένης προσήνεγκεν αὐτῷ Mat. 7.32.
Luc. 4.4.

μονιζομένης πολλὰς καὶ ἐξέβηκε τὰ πνεύματα

καὶ αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν

17 Ὅπως πληροῦσθὲ τὸ ῥῆθ' ἐν δια' Ἡσαΐας τοῦ

προφήτου, λέγοντος, Αὐτὸς τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν ἔλα- Esa. 53.4.
1. Pet. 2.24.

βησεν καὶ τὰς ῥύσεις ἐβάστασεν.

18 Ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν,

καὶ λαοῦσιν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. Luc. 9.57.

19 Καὶ προσεβδὼν εἰς γαλιλαίαν, εἶπεν αὐ-

τοῖς μαθηταῖς, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέροχη.

20 Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ὁρώμεναι φω- Lustra.

ταὶ ἔχεισι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ

κατακείμενα ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἐχθρῶν ἔσται ἡμῶν. Habitacula.

καὶ κλίνη.

21 ¶ Ἐτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐ-

τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, ὁμήρευσόν μοι τοῦτον ἀπελθεῖν, καὶ

μὴ εἰσάγει τὸν πατέρα μου.

22 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολούθη μοι, καὶ

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θάψαι τὸν υἱαυτοῦ νεκρὸν.

23 ¶ Καὶ ἐμβαίει αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἀκολου- Mat. 4.35.
Luc. 8.22.

θοῦσαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

24 Καὶ ἰδού, σφοδρὸς μέγας ἐγρύετο ἐν τῇ

θάλασσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῆς Agitatio
magna.

κυμάτων αὐτὸς δὲ ἐκράτευσθε.

25 Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐ-

λέγον

ἤσαν αὐτὸν, λέγοντες, Κύριε σῶσον ἡμᾶς, 33
 μεθ' α.

Quid timidi
 estis, o exi-
 guz fidei?

26 Καὶ λέγει αὐτοῖς, ⁴ Τί δειλοί ἐστε 34 Κ
 σοι; Τότε ἰσχυροὶς ἐπιτίμησε τοῖς ἐν ἡμαρτῇ
 θαλάσῃ· καὶ ἐξήλυτο θαλίῃ μεγάλη. ο ματα

Qualis.

27 Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, λέ- Qualit
 γοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος; ὅτι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ nus vo
 σὰ ὑπακούουσιν αὐτῷ; incipi

Mat. 5. 1.
 Luc. 8. 26.

28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν tatur
 χώρου τῆ Γεφρασινῶν, ὑπώπτησαν αὐτῷ miciac
 μνηστῆρες, ἐκ τῆς μημεῖαν ἑξερχόμενοι, καὶ ἐμ- καὶ ἐμ
 ποίλσαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τὴν τὴν
 ὁδὸν ἐκείνης. 2. Κα

29 Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες, Τί ἡμῶν κλίνῃ κλίνῃ
 Ἰησοῦς υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἡλῶτες ὧδε καθ' ἡμῶν, εἰ- βλῶν, εἰ
 σαὶ ἡμεῖς; ταί σο

30 Ἦν δὲ μακρὰν αὐτῷ ἀγέλη 3 Κ
 πολλῶν βοσκομένη. is, Οὐ

31 Οἱ δὲ δαίμονες παρεσχέλου αὐτὸν, 4 Κ
 λέγοντες, Εἰ ἐνθάδε εἰς ἡμᾶς, ὅτι βέλτον ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 εἰς τὴν ἀγέλην τῆς χείρον. ὁμῶ

32 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. Οἱ δὲ 5 ¹ 1
 θύοντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῆς χείρον. Καὶ αὐτῷ καὶ αὐτῷ
⁴ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῆς χείρον κατὰ τὴν 6 6 I
 εἰς τὴν θαλάσσαν, καὶ ἀπῶσαν ἐν τοῖς ὕδασι ἡμε

Ruit totus
 ille grex
 foris. e pra-
 cipitio.

Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον· καὶ ἀπελθόντες εἰς
 τὸν ἄγρον, ἀπήγαγον πάντα, καὶ ἰατὴν δαμονιοζομένην.

Καὶ ἰδὼν, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάν-
 τιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν, παρεκάλουν ὁ-
 ματαῖν ὑποτάξαι αὐτῷ.

Quæ con-
 tegerat
 Daemonia-
 cis.

Κεφ. θ.

Cap. 9.

Analyticus sanatur. 5 Remissio peccatorum 9 Mar-
 cus vocatur. 10 Peccatores. 17 Vinum novum. 18
 principis filia suscitatur. 20 Mulier a fluxu sanguinis
 sanatur. 27 Duo cæci fide sanantur. 32 Mutus & de-
 moniacus sanatur. 37 Messis. Operarii.

καὶ ἰμεῖς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρατε, καὶ ἦλθεν εἰς
 τὴν πόλιν.

Καὶ ἰδὼν, πρὸς αὐτὴν παραλυτικὸν
 καλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν
 αὐτοῦ, εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσθ τέκνον, ἀφέ-
 νται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

Mar. 2. 17.
 Luc. 5. 18

Καὶ ἰδὼν, πένες τῶν χειμασμένων εἶπον ἐν ἑαυ-
 τοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ.

Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶ-
 πε ἰνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδί-
 ας ὑμῶν;

Τί γὰρ ἐστὶν ὀκνοῦντες; εἰπεῖν, Ἀφένονται
 αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν; ἢ εἰπεῖν, Εὐχαριστοῦμεν καὶ ὑμῶν πάντες.

Vtrum enim
 est facilius?

Ἰνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου ὅτι τῆς γῆς ἀφέναι ἁμαρτίας (τότε λέγει
 τῷ

τῇ παραλυτικῇ) Ἐγερθεὶς ἄρον σε τὸν κλῆρον σου καὶ οἶκον σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

7 Καὶ ἔγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ.

8 Ἰδόντες ὁ δὲ ὄχλος ἐθαύμαζον, καὶ ἐδίδουσαν τὸν Θεόν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς υἱοῖς τοῦ Θεοῦ.

Ματ. 2 14.
Λουκ. 5. 27.

9 ¶ Καὶ παρέρχων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν θρονον μαθητῶν ὅπου τὸ τελαῖνιον, Ματθαῖος καὶ λέβητον καὶ λέγῃ αὐτῇ, Ἀκολούθη μοι. Καὶ ἠκολούθησεν αὐτῷ.

Cum ipse
Iesus ac-
cumberet.

10 Καὶ ἐρχόμενος αὐτὸς ἀνακειμένης ἐν τῇ πόλει καὶ ἰδοὺ, πολλοὶ τελαῖναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες ἀνέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

11 Καὶ ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, εἶπον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Διὰ τί μὲν τῶν τελαωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;

12 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκέσας εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ καὶ ἐγὼ ἀνέχεσθαι οἱ ἰσχυροὶ ἐσθῆναι, ἀλλ' οἱ κακῶς ἐχοντες.

Θρε. 6. 6.
ἰησ. 12. 7.

13 Πορευθέντες ὅμως μάθετε τί βρην, Ἐλεος καὶ ἔλεος. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀμαρτωλοὺς εἰς μετανοίαν.

1 Τιμ. 1. 15.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ ἐσθίμεν σου οὐκ ἔπινομεν σου;

Ματ. 2. 18.

15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δοκιμάζειτε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ.

οὐαὶ τῷ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν
 ὁ νυμφίος; ἐλεύπονται γ' ἡμέρας ὅταν ἀπαφθῇ
 αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε τιςεύσοσι.

Filii thala-
 mi. i. familia-
 res qui ad
 nuptias erant

16 Οὐδεὶς γ' ὅτι βέβηκε ὁπίσθημα ῥακούς
 ἔφερε ἐπὶ ἱματίῳ παλαμῷ. αἶρει γὰρ τὸ πλήρες
 αὐτὸς διὰ τῶν ἱματίων, καὶ χεῖρον ἅπτεται.

Additamen-
 tum panni
 impexi.

17 Οὐδὲ βέβηκοισιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὲς πα-
 τέρους· εἰ γ' μή γε· ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκ-
 χύεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολύνονται. ἀλλὰ βέβηκοισιν οἶνον νέον
 εἰς ἀσκὲς καινοὺς, καὶ ἀμφοτέρωθεν σωτηριώδεται.

Vires vete-
 res.

18 ¶ Ταῦτα αὐτῷ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἱ-
 εράρχων τις ἐλθὼν παρεσκύνη· αὐτῷ, λέγων, Ο-
 κύριε, ἡ συνάγωγὰς ἄρτι ἐτελεύτησεν. ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπι-
 σκεπὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ ζήσεται.

Mar. 5. 22.
 Luc. 8. 41.
 Praefectus
 Synagoga,
 ex Marco.

19 Καὶ ἐξαρθεῖς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ
 ἐμαθητὰ αὐτοῦ.

20 (Καὶ ἰδὼν, γυνὴ αἰμορρῶσα δάδεκεν ἑπὶ
 τοῦ ποδῶν σου ὅπουθεν, ἢ ἤφατο τῷ κρηλατίδῃ τῷ ἱ-
 ματίῳ αὐτοῦ.

Tetigit fim-
 briam.

21 Εἰπε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Εὖν μόνον ἄφωμεν τῷ
 ἱματίῳ αὐτοῦ, σωθήσομαι.

Incolumi-
 tati meae re-
 stituar.

22 Ὁ γ' Ἰησοῦς ὅπου σταθεῖς, καὶ ἰδὼν αὐτῷ,
 ἔειπεν, Θάρσ'· θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ
 ἡ γυνὴ ἡ δούλη τῆς ὥρας ἐκείνης)

Bono sis a-
 nimo.

23 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀρ-
 χίστης

χοῖνος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸ ὄχλον θορυβῶντα

24 Λέγει αὐτοῖς, Αναχωρεῖτε· ἐγὼ αὖτε
πρὸς τὸ κορέσασθαι ὑμᾶς καθεύδει. Καὶ κατεγάγετο

25 Οππότε δὲ ἔξελήθη τὸ ὄχλος, εἰσελθὼν
ἔθηκε τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἠγάγετο πρὸς τὸ κορέσασθαι

26 Καὶ ἔξηλθεν ἡ φήμη αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν
γῆν ἐκείνην.

27 ¶ Καὶ παρέχοντι ἐκεῖθεν ταῖς ἰσχυραῖς
λέξεσιν αὐτῶν δύο τυφλοὶ, κερᾶζοντες καὶ
Ελέησον ἡμεῖς υἱὲ Δαβὶδ.

Cum voci-
feratione di-
centes.

28 Ελθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσήλθοι
τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι
ἐγώ εἰμι ὁ ποιῶν;

29 Τότε ἠψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν
κατὰ τὴν πίστιν ἡ μὴ γνησθήτω ὑμῖν.

Intermina-
tus est quasi
fremebun-
dus.

30 Καὶ ἀπεώχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί,
νεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Οὐ
γινώσκετε.

Famam de
eo spars-
erunt.
Luc. II. 14.

31 Οἱ δὲ ἔξελθόντες διηγήμισαν αὐτῶν
τῇ γῇ ἐκείνῃ.

32 ¶ * Αὐτῶν δὲ ἔξερχε μῦθος, ἰδὼν
καὶ αὐτῶν αἰθερόπον κωφὸν δαίμονι ζῶντα

33 Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαίμονος, ἰδὼν
κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,
ἰσχυρὰ οὕτως ἐν ταῖς ἰσχυραῖς.

* Οἱ ὃ φαρισαῖοι ἐλεγον, Εν τῷ ἄρχοντι ὃ
 ἁγίων ἐκδόμη ταῖς δαίμονια.

Intra, 12 24

Mat. 3. 22

Luc. 11. 15.

* Καὶ περὶ τῷ ὃ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας
 καίμας, διδάσκων ἐν ὃ συναγωγῇς αὐτῷ,
 ὁρῶν τὸ ἔναρξίον τῷ βασιλείας, καὶ θεο-
 πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Mat. 6. 6.

Luc. 13. 22.

* Ἰδὼν ὃ τοῦ ὃ ἄλλας, ἔσπλαγχνίσθη πε-
 ρὶ ὃ, ὅτι ἦσαν ἐκκελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι αἰ-
 καλίαν, καὶ ἔχοντα μὴ ἔχοντα ποιμήνα.

Mat. 6. 34.

Commiseratione

tactus

est ex inti-

mis visceri-

bus profecta

Luc. 10. 2.

iohn 4. 36.

Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, * Ο μὲν
 ἄνθρωπος πολὺς, οἱ ὃ ἐργάται ὀλίγοι.

Δεήθητε οὖν τῷ κυρίῳ τῷ θερισμῷ ὅπως
 ἐργάταις εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

Κεφ. ι.

Cap. 10.

1. Solis datur gratia sanitatum. 5 Mittuntur ad p^{re}li-
 dum Evangelium. 13 Pax. 14 Pulveris excusio. 16
 17. 18. 19. 20. 21. 22. Perseuerantia. 23 Fuga. 28 Timor. 29
 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ἁγίων ἐκδόμητος τοῦ δαίμονος ἐκδομητος
 αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ὃ ἐξουσίαν περὶ τῶν αἰ-
 τωνῶν, ὥστε ἐκδομῆν αὐτὰ, καὶ θεοκρατεῖν πᾶ-
 σαν καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Marc. 3. 13.

Luc. 9. 1.

Potestatem

aduersus spi-

ritus.

Ἰδὼν ὃ δαίμονας ὑποστύλαν τὰ ἐνύματα ὅτι
 περὶ τὸν Σίμων ὃ λεγόμενος Πέτρος, καὶ
 ὃ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὃ τῷ Ζεβεδαίου,

κὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

3 Φίλιππος, κὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς ὁ μαθητὴς ὁ τελευτῶν· Ἰάκωβος ὁ τῷ Ἀλφαίῳ, καὶ ὁ βαῖος ὁ ὀπικληθεὶς Θαδδαῖος.

4 Σίμων ὁ Χανανίτης, κὶ Ἰσκαριὸς ὁ λέγων ὁ καὶ παραδούς αὐτόν.

5 Τίτους δὲ δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς ἐρχομένους αὐτοῖς λέγων, Εἰς ὅδον ἐθνῶν μὴ ἰσθίετε, κὶ εἰς πόλιν Σαμαρείτης μὴ εἰσελθὴτε.

Ματ. 13. 46. 6 Πορεύεσθε ἢ μόνον * πρὸς τὰ πόλεις καὶ ἀποκαλύψατε οἴκον Ἰσραὴλ.

Λυκ. 10. 9. 7 Πορεύομενοι ἢ κηρύσσετε, λέγοντες, ἡ βασιλεία τῆς ὑμετέρας.

Gratis. 8 Ἀδελφόντας δεχέσθε, λαλοῦντες καὶ ζῆτε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαίμονια ἐκβάλετε, ἀν' ἐλάετε, δώρεαν' ὁδοί.

Ματ. 6. 8. 9 Μὴ κτήσασθε χρυσόν, μηδὲ ἀργύρην, καὶ χαλκὸν εἰς τὰς ζῶνας ὑμῶν.

10 Μὴ πῖραν εἰς ὅδον, μηδὲ δύο χιτῶνας ποιεῖτε, ἀλλ' ὅτι ἡ πόλις ὑμῶν ἐστὶν ἡ πόλις τοῦ κυρίου.

11 Εἰς πόλιν ἢ κώμην εἰσελθόντες, λέγετε, ἡ εἰρήνη ὑμῖν. καὶ εἰ ἔστι ἐκεῖ, ἡ εἰρήνη ὑμῖν.

12 Εἰς ῥόμβους ἢ εἰς τὴν αἰκίαν, ἀσπάζεσθε τοὺς ἀνθρώπους.

13 Καὶ ἐὰν μὴ ἢ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρή-
νη ὑμῶν ἐπ' αὐτὴν· ἐὰν δὲ μὴ ἢ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑ-
μῶν περὶ ὑμᾶς ὅπως ἐρχήτω.

14 Καὶ ὁς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκέσῃ Mat. 6. 21.
τοὺς πόδας ὑμῶν, ἕξ ὀχλοῦμαι τὴν οἰκίαν καὶ τὴν πόλιν Luc. 9. 5.
αὐτῆς, καὶ ἐκπινάξω αὐτήν καὶ τοὺς πόδας ὑμῶν. Excuteite

15 Ἀμυνέσθω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται ἡ Σο- pulerem.
φρονία ὑμῶν καὶ ἡ Γομόρραν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει Mat. 3. 5. &
Τυρῶν. 16 8.
Tolerabi-

16 Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἀρνίατα ἐν Luc. 10. 3.
κλύματι λύκων· γίνεσθε οὖν ὡς οἱ ὄφεις, καὶ Prud. vi ser.
ὡς οἱ περὶ τῆς πόλεως. & simpli-

17 Περσέχετε τὸν δαίμονα ἀνδραπώων· παρὰ ces ut colat
τοὺς πόδας ὑμῶν εἰς συνείδησιν, καὶ ἐν τῇ συνα- innocentes.
γωγῇ αὐτῶν μαρτυρήσουσιν ὑμᾶς. Caveat an-

18 Καὶ ὅτι ἡ γαμόνας καὶ βασιλεὺς ἀγρόθυτοι minibus.
ἐμὲ, εἰς μερτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

19 Ὅταν δὲ παρὰ τὸν πόδα ὑμῶν, μὴ μεριμνή- Mat. 13. 12
τε πῶς ἢ τί ληθῆσιν. διδάσκειτε γὰρ ὑμῖν ἐν Luc. 12. 14,
τῇ αἰσθητικῇ αἰσθητικῇ.

20 Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ ληθόντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦ-
μα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ ληθόν ἐν ὑμῖν.

21 Παράδοσθαι τὸν ἀδελφὸν ἀδελφὸν εἰς θανά- Luc. 11. 16.
τον καὶ τὸν πατέρα τέκνον· καὶ ἐταπείνωσιν τὰ τέκνα ὅτι
καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ματθ. 13. 13
ἀν. 21. 19.

Non obieri-
tis. vel cir-
cuiueritis.

Luc. 6. 49.
Ioh. 33. 16.
ἐ. 15. 20.

Infr. 2. 12. 24.
Patrem fa-
milias.

Ματθ. 1. 23
Luc. 8. 17. ἐ.
22. 2.

Abique nu-
tu patris ve-
stri.

1. Reg. 14 45
ἐ. 27. 31.
Multis pass.
p: x latas

22 Καὶ ἔσονται μισέμενοι ὑπὸ πάντων ὁμοφυλῶν αὐτοῦ.

ὄνομά μου. * ὃς ἂν ὑπομείνας εἰς τέλος, ἔσται σωθὲν.

23 Οἶαν ὃ διώκων τιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ·
φεύγετε εἰς ἄλλην. ἀλλὰ γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐκεῖ
λέσθητε τὰς πόλεις τὰς Ἰσραὴλ ἕως ἀνέλθῃ ὁ
ἀνθρώπος.

24 ¶ Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑψώψας τὸν δίδω-
λον, ἐξ ἑδουλοῦ ὑψώψας τὸν κύριον αὐτοῦ.

25 Ἀρκεῖν τῇ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδω-
λος αὐτοῦ, καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ δ' ἐάν τις
ἀποτύλῃ βεελζεβὺλ ἐκάλῃσαν, πόσῳ μᾶλλον
κακοὺς αὐτοῦ;

26 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· ἐξ ὧν ἰσχύεται
καλυμνίσαι τὸ σῶμα, καὶ κρυπνίσαι τὴν ψυχήν,
καὶ γινώσκονται.

27 Οὐδέ γὰρ ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπαυ' ἐν φω-
τί, καὶ ὁ εἰς τὸ ἔς ἀκέραιε, κηρύξαι ὅτι τὸ δῶμα
ἐστὶν ἐκείνου.

28 Καὶ μὴ φοβηθῆτε διὰ τὸ ὅτι ἀποκτενεῖ τὸν
σῶμα, τὸ ψυχλὸν μὴ διασπάρῃ ἀποκτείναν-
τος. ὅτι ὃ μᾶλλον τὸν σώμα μόνον καὶ ψυχλὸν καὶ
ἀπολέσται ἐν γένει.

29 Οὐχὶ δύο σαρδάνια ἀσπράζει πωλεῖν, καὶ
αὐτῶν ἐπικρατεῖ ὅτι τὸ γλυκὺ ἐστὶν τῷ πατρὶ;

30 Ὡς καὶ αἱ τείχεις τῆς καρδίας πρὸς τὸν
κύριον ἡμετέραν ἔχουσιν.

31 Μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλοὶ σαρδάνια

Mar. 9 41.
Potum de-
derit.

42 Καὶ ὅς ἐαν' ἂν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι μου, λέγω ὑμῖν, ἐμὴ δόξα ἔσται αὐτῷ.

Κεφ. ια.

Cap. II.

2. Ioannes mittit discipulos ad Christum. 7 Testimonium Christi de Ioanne. 13 Lex & Prophetarum. 18 Christus Ioannes. 21 Chorazin, Bethsaida. 25 Euangelium in synagoga parulic. 28 Fatigati & onerati à Christo in synagoga.

Quem finē
fecisset dan-
di mandata.

ΚΑΙ ἐρχέτο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διαπο-
τεῖς δ' αὐτῷ μαθητῶν αὐτοῦ, μετὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, κηρύσσειν ἐν τῇ πόλει αὐτῇ.

Luc. 7. 18.

2 Οἱ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν ταῖς δεσμοῦσι τῶν Χριστῶν, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἡ βε-

Expectare
debemus?

3 Εἶπεν αὐτοῖς, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐγγύς ἐστι.

4 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσι τοῖς ἀκούουσιν τὰς προφητείας Ἰωάννου, ἀκούετε καὶ βλέπετε.

5 Τυφλοὶ ἀναβλέποισι, κὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, κὶ περὶ καρδιῶν αὐτῶν κηρύσσονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, κὶ νεκροὶ ζοοοῦνται, κὶ πᾶσι δὲ ἀγαλλίζονται.

6 Καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐάν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

7 Γέτων ὁ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς ὄχλους λέγων, Τί ἐζηλθετε εἰς τὴν ἔρημον ἀκούσασθαι;

Arundi-
nem quæ à
vento agita-
tur.

8 Ἀλλὰ τί ἐζηλθετε εἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν ἔσθῃ καὶ ἐν ἱματίῳ;

αὐτοῖς ἱματίσις ἡμφιεσμένοι· ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ
τῶν παύων, ἐν τοῖς οἴκοις τῆς βασιλείας εἰσὶν.

9 Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; θεωρήτω; καὶ
ὁμῶν, καὶ φεισώτερον θεωρήτω.

10 Οὗτος ὁρ' ἐστὶ παρ' ἐμὴ γέγραπται, Ἰδ' ἐ, ἐγὼ Malach. 3. 1.
ἀπέμεινον τὸν ἀγγελόν μου παρ' ὁρσώμεσθαι σου, ὅς
ἐμπεριπατήσῃ τὴν ὁδὸν σου ἐμπεριπατῶν σου.

11 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐκ ἐν ἡμέρῃ ἐν γέννησι
ἐκ τῶν ἀγγέλων, μείζων Ἰωάννης τῆς Βαπτιστῆς. ὁ ὅς μικρότε-
ρος ἐστὶ τῆς βασιλείας τῆς ἐρχομῶν, μείζων αὐτὸς ἐστίν.

12 Ἀπὸ τῆς ἡμερῶν Ἰωάννης τῆς Βαπτιστῆς ἕως Luc. 16. 16
αὐτῆς ἡ βασιλεία τῆς ἐρχομῶν βιάζεται, καὶ βιάσεται
ἐν ὑμῖν αὐτῶν.

13 Πρώτες γὰρ οὗτοι θεωρήτω καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰω-
άννης θεωρήτω.

14 Καὶ εἰ θέλετε δεῖξάσθαι, αὐτὸς ἐστὶ Ἡλίας Mal. 4. 5.
τῆς ἐρχομῶν ἐρχάσθαι. Qui ventu-
rus erat.

15 Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκούτω.

16 Τίτις ὁμοιάστω τὴν γλῶσσαν ταύτην; ὁ- Luc. 7. 31.
ὅς παῖδες οἱ παῖδες ἐν ἀγοραῖς καὶ ἐν ἀγοραῖς. καὶ Qui accla-
mant.

ἐσφαιῖται τοῖς ἐπεσσοῖς αὐτῶν.

17 Καὶ λέγουσιν, Ἠυλόησα μὲν ὑμῖν, καὶ ἐκ τῶν Non salta-
ῖς. Ἐδρμήσα μὲν ὑμῖν, καὶ ἐκ ἐκ τῶν non planxi-
ῖς.

18 Ἠλθε γὰρ Ἰωάννης μὴτε ἐσθῆτος, μὴτε πίνων.

καὶ λέγουσιν, Δαιμόνιον ἔχει.

Sed tamen
agnita est
iusta sap.

Luc. 10. 13
Exprobrare
vrbibus. Vel
increpare
vrbes.

Veni ad in-
feros depri-
meris

Luc. 10. 21.
Profitcor,
vel Testi-
monium
tibi perhi-
beo.
Sic volunta-
ti tuae pla-
cuit.

Iob. 3. 35. 8.
6. 46.

19 Ηλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐδιδάσκει τοὺς πα-
ντὶ καὶ λέγουσιν, Ἰδοὺ ὁ ἀνθρώπος φάρος ἐστὶν ὁ
πότης, τελευτῶν φίλος καὶ ἑμάρτυλῶν. Ἰδοὺ ὁ
καὶ ὁ σοφία δὲ τῆς τέκνων αὐτοῦ.

20 Τότε ἤρξατο ἐνεδίδειν ταῖς πόλεις αὐ-
τῶν αἱ πλείετα δυνάμεις αὐτῶν, ὅτι ἔμελλε
ἐν ὑμῖν, πάλαι δὲ ἐν σάκκῳ καὶ ἀποδιδόναι ὑμῖν.

21 Οὐκ οὐκ Χορραζὶν, καὶ σὺ Βηθσαῖδα καὶ
Τύρω καὶ Σιδῶνι ἐγλύοντο αἱ δυνάμεις αὐτῶν
ἐν ὑμῖν, πάλαι δὲ ἐν σάκκῳ καὶ ἀποδιδόναι ὑμῖν.

22 Πάλιν λέγω ὑμῖν, Τύρω καὶ Σιδῶνι
τέτερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν.

23 Καὶ σὺ Καφαρναὺμ, ἡ ἕως τοῦ ἔρα-
νισαι, ἕως αὐτῶν κατεβιβασθήσῃ. ὅτι ἐν
μοῖς ἐγλύοντο αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἐν ὑμῖν
μεῖναι δὲ μέλει τῆς σήμερον.

24 Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ Σοδομοῦ καὶ
Γόρζας τέτερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σὺ.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ
εἶπεν, Ἐξομολογούμαι σοι, πάτερ, κύριε
καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν
καὶ ἀπέκλυψας αὐτὰ νηπίοις.

26 Ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγλύετο
ἐν ὑμῖν.

27 * Πρώτα μοι παριδέτω ἡ ἐξουσία τοῦ
καὶ ἐδίδει ὅτι γινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ἡ

... πατέρα τις ὀπιζινάσκει εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ
... ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

18 Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ
... ἀρπυσμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

19 Ασπάσθε τὸ ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ'

... ἐφ' ὑμᾶς εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ

... ἀναπαύσιν τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

20 Οἱ ζυγὸς μου ῥῆσός, καὶ τὸ φορτίον μου,
... ἐστίν.

Κεφ. 13. Cap. 12.

Discipuli spicas vellunt. 6 Misericordia, Sacrificium. 10
... manus sanatur. 12 Sabbatis benefaciendum. 22
... sanatur. 25 Regnum diuisum. 31 Pecca-
... Blaspheemia. 33 Arbores bona & mala. 34 Viperæ.
... Ninivitar. 42 Regina Saba. 48 Veri Christi pa-
... entes.

1 Ἐκεῖνον τῷ χαρῶ ἐπερεύσῃ ὁ Ἰησοῦς τοῖς
... διαθήσεται διὰ τῆς ἀπολείμων· οἱ ᾧ μαθῇ τὰ αὐ-

... ἵνασαν, καὶ ἤρξαντο πλῆθιν στήχους, καὶ ἐδίπλυν.

2 Οἱ ᾧ φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ, Ἰδὲ, οἱ
... ποιῶσιν ὃ ἔκ ἐξέστ ποιῆν ἐν σαββάτῳ.

3 Οἱ ᾧ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγκωτε τί ἐποίησε
... ὅτε ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῶ;

4 Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἁγ-
... ῥοῦ ἐπέινασεν ἑαυτὸν, ὡς ἐκ ἐξόντων αὐτῷ φα-

... τοῖς μετ' αὐτῶ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;
5 Ἡ ἐκ ἀνέγκωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββα-

Tarigati &
enere pres-
fi. & leuabo
vos.

Ierem. 6.16.

1 Iob. 5.3.
Iugum m.
benignū. &
onus m. le-
ue est.

Mat. 2.23.
Luc. 4.1
Act. 23.35

1 Reg. 21.6

Exod. 29.33
Sed sacerd.
Leuit. 8.33
14.9.
num. 28.9.

σιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἱερῇ τὸ σάββατον βεβήλῃ 17
ἀγαπίοι εἰσι;

6 Λέγω ὃ ὑμῖν ὅτι τῷ ἱερῷ μείζον ὄσιν ἂν 18

7 Εἰ ὃ ἐργάζεται τί ὄσιν, Ἐλεον θέλω, καὶ εἰς 18
σῶαν, ἵνα αὐτὸν κατεδικάζετε τοῦ ἀναγίγας. αὐτὸν

Osee. 6. 7.

Non condē-
nassetis in-
nocentes.

Mar. 3. 1.

Luc. 6. 6.

8 Κύριος ἰδὲ ὄσιν καὶ τὸ σάββατον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 19

9 ¶ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. 20

10 Καὶ ἰδὲ, ἀνθρώπος ὡς τὸ χεῖρα ἔχον ἑλ-
θὼν καὶ ἐπιθεσθῆσαν αὐτὸν, λέγοντες, Εἰ ἐξ ἐκείνων κε-
σάββασι διερχόμεν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτὸν. 21

11 Ο ὃ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἐστὶν ὃς ὑμῶν 22
ἄνθρωπος ὃς ἐξ ἐκείνων ἐλθὼν ἐν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τὸ ποῦλον
σάββατον εἰς βόθυνον, καὶ κραλήσῃ αὐτὸ καὶ ἐκεί-
θεν αὐτὸν ἐλθὼν; 23

Fouca vel
scrobem.

12 Πόσω οὖν διαφέρει ἀνθρώπος ποῦλον 23
ἀπὸ ἐκείνων τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.

Restituta est
statui pristi-
no, ita ut sa-
na esset per
inde atque
altera.

13 Τὸν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Εκτενον τὸ χε-
ρὸν σου. Καὶ ὃς ἐκτενε καὶ ὁποῦντα ἔθηκε ὑγιὲς ὡς ἡμεῖς ἐκεί-
θεν. 24

14 ¶ Οἱ ὃ φαρισαῖοι συμβέβηκεν ἐλθεῖν αὐτὸν 25
αὐτὸν ὃς ἐλθὼντες ὅπως αὐτὸν ὀπολέσωσιν.

15 Ο ὃ Ἰησοῦς γινὼς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν 26
ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς
αὐτοῦ πάσας. 27

Intermina-
tus est.

16 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φασ 28
αὐτὸν ποιήσωσιν. 29

17 Ὅπως πληροῖται τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐας τοῦ προφήτου, λέγοντος,

18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ᾔρετίσται, ὁ ἀγαπητός *Es. 42. 1.*
 μου, καὶ ἐν ᾧ ἐλδοκῆσεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτῷ, καὶ κρείσιν τοῖς ἐθνέσιν ἀπαρξέλει. *Elegi.*
In quo ac-
quieuit.

19 Οὐκ ἐρίσῃ, καὶ οὐκ κραιβάσῃ, καὶ οὐκ ἀκρόσῃ τις τῆς πύλης πλατείας τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

20 Κάλυμνον σωτετεμμένον καὶ κατέαλει, καὶ ἐχούων τυφόμενον καὶ σβέσῃ· ἕως ἂν ἐκδοῇ εἰς νίκας *Fumigans*
 καὶ ἐν τῷ κρείσιν. *non exi.*

21 Καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐθνήλποσι.

22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαίμονιζόμενος, *Mat. 9. 32*
 καὶ λέγων· καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν *Luc. 11. 14.*
 καὶ κωφὸν καὶ κωφὸν καὶ λογιεῖν καὶ βλέπειν.

23 Καὶ ἔξιςαντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον, *Obstupesco-*
 ὅτι οὕτως ὁ υἱὸς Δαβὶδ· *bant ita ut*
vix apud se-
essent.

24 Οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκόντες εἶπον, Οὗτος *Mat. 9. 34.*
 ἐκδοῖται τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοῦθ, *Mat. 9. 3.*
 ὃν κενεῖ δαιμονίων. *Luc. 11. 17.*

25 Εἰδὼς δὲ ὁ Λιουῆς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτοῦ, εἰ-
 πὼς αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μεριωθεῖσα καὶ ἐ-
 κλεισθεῖσα, ἢ ἡμεῖς καὶ ἡ πόλις ἡ οἰκία μεριωθεῖ-
 σαι καὶ ἐκλεισθῆναι, καὶ καταθῆσεται.

26 Καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ὁ Σατανᾶν ἐκδοῖται, ἐφ' *Ad solitudi-*
 αὐτὸν ἐμερίθη· πῶς ἔνσταθῆσιν ἡ βασιλεία αὐτοῦ; *nem redigi-*
tur. Desola-
tur.

27 Καὶ

27 Καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβόλαις τοῖς
μόνισαοὶ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβόμοισι; διὰ τοῦτο
τοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.

Peruenit.

28 Εἰ ὃ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβόμοις
μόνισα, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία

Vasa il. di-
ripere. id est
supellectilē.

29 Ἡ πῶς δυνάταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὸ οἶκόν
τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσσει, ἢ μὴ
τοῦ ἰσχυροῦ ἢ τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τότε τὸ οἶκόν αὐτοῦ δια-

30 Οὐ μὴ ὦν μετ' ἐμῶν, καὶ ἐμῶν ἐστὶν
σωζέων μετ' ἐμῶν, σκορπίζει.

Qui non
colligit me-
cum, spargit.
Mat. j. 29.
Luc. 12. 10
et iob. 5. 13

31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσι ἡμαρ-
τῶν βλασφημία ἀρεθίσει· τοῖς ἀνθρώποις ἢ ὃ τῷ
καί τοις βλασφημία ἐκ ἀρεθίσεται· τοῖς ἀνθρώ-

32 Καὶ ὅς ἂν εἴπῃ λόγον καὶ τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου
καὶ ἀρεθίσεται· αὐτῷ ὅς δ' ἂν εἴπῃ καὶ τῷ πατρὶ
καὶ ἀρεθίσεται· αὐτῷ οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

33 Ἡ ποιήσατ' τὸ δένδρον καλόν, καὶ τὸ καρπὸν
καλόν· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸ καρπὸν
σαπρὸν. ἐκ γὰρ τῷ καρπῷ τὸ δένδρον γινώσκεται.

Luc. 6 45.
Ex eo quod
in corde a-
bundat.

34 Γενήματα ἐκ δυνάμεως, πῶς δυνάμεως
θα λογιεῖν πονηροὺς ὄντας; ἐκ γὰρ τῷ φρασεῖ
τῆς καρδίας τὸ στόμα λογιεῖ.

35 Ο ἁγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ
καρδίας ἐκβόμοις τὰ ἀγαθὰ· καὶ ὁ πονηρὸς

λαίμαρτος ἐκ τῶ ποτηρῷ θισαυρῷ ἐκδόμει ποτηρά.

36 Λέγω ὃ ὑμῖν ὅτι παῦ ῥῆμα ὁ ἄνθρωπος ὅτι οἱ ἀνθρώποι, δόποδ' ὥσονται πρὸς αὐτὸν λό-

γισσάμενοι τὴν ἡμέραν κρίσεως.

37 Ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοσύνη, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικαζόμενη.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν ἄνθρωποι τῶν γραμματέων

δικαιοσύνην λέγοντες, Διδάσκαλε, * θέλωμεν δόποδ' ὥσονται πρὸς αὐτὸν ἰδεῖν.

39 Ο ὅς, δόποδ' ὥσονται πρὸς αὐτοὺς, Γενεὰ πονη-

ρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ὁπιζιέει καὶ σημεῖον ὁδο-

ύτης, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τῆ ωροσθήτου.

40 Ὡστε γὰρ ὡς Ἰωνᾶς ἐστὶν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆ κήτης

ὡς ἡμέρας καὶ ῥεῖς νύκτας, ὡς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-

που ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἑσθίου ἡμέρας καὶ ῥεῖς νύκτας.

41 Ἄνδρες Νινευί, ἀναστήσον ἡμεῖς ἐν τῇ κρίσει

ταύτης, καὶ κατακρινέσθωσαν αὐτῶν ὅσοι μετ-

άνομιον εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὡδε

42 Βασιλίστα ὅτε ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει

τοῦ γένους ταύτης, καὶ κατακρινέει αὐτῶν ὅσοι με-

τάνομιον ἐκ τῶν περὶ τὴν γῆς ἀκούσας τὴν σοφίαν Σο-

λομῶντος καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶντος ὡδε.

43 Ὅταν ὃ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξελθῇ

ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρον τόπων,

καὶ ἀνάπυσσιν καὶ ἐχέει.

Otiolum.

Iustus esse-
beris, id est
que absolue-
ris.

Matth. 23.
Luc. 11.29.
1 Cor. 1.22.

Ion. 2.2

Ion. 3.5 071

3. Reg. 10. 1.
2. par. 9 1.
Austri.

Luc. 11.24.

Vacantem,
mundat am
iscopis.

44. Τότε λέγει, Επιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
δεν ὕψιλλον. Καὶ ἐλθὼν εὗρεσκε ἡ χολάζου
σαρομνόν, καὶ κεκοσμημένον.

Hel. 64
10.26.
2 pet. 2.20.

45. Τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει
τὰ ἐπὶ ἡ ἔτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυ
εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. * καὶ γίνεται τὸ
τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνο χεῖρνα τῷ πρῶτον
ἔσται καὶ τῇ γυναικαὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

Mat. 3.31.
Luc. 8.20.

46. ¶ Ἐπὶ ᾧ αὐτῷ λόγουτος τοῖς ὅχλοι
ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰσήμεσαν ἔξ
τοῦ ὄρους αὐτῶν λόγῃται.

47. Εἴτε δέ τις αὐτῶν, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ καὶ
ἀδελφοὶ σε ἔξω ἐσήκασι, ζητῶντες σοὶ λόγον.

48. Οἱ δὲ αποκλιθεὶς εἶπε τῷ ἐπὶ νόμῳ αὐτοῦ
ἔστιν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί μου;

49. Καὶ ἐκτείνας τὸ χεῖρ αὐτοῦ ὅτι τοῦ
ταῖς αὐτοῦ, εἶπεν, Ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί μου.

50. Οὗτος γὰρ ἀνπαύσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς καὶ
μου καὶ τῶν ἀγαπῶντων αὐτόν, αὐτὸς μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφή
μήτηρ ὅσι.

Κεφ. 13.

Cap. 13.

1 Parabola seminantis. 17, & 34 Cur in parabolis
Christus. 18 Expositio parabolæ. 24 Parabola
orum. 31 Grani sinapis. 33 Fermentum. 44
absconditi. 45 Margaritæ. 47 Sagenæ iactantia in
Christus a Nazarethanis non suscipitur.

ἡ τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τῇ *Mat. 4. r.*
 βασιλείᾳ, ἐκράνητο παρὰ τὴν θάλασσαν. *Luc. 8. 5.*

Καὶ συνηχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί,
 αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἰκάνοντα κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ
 ὄχλος ὅτι τὸν αἰγιαλὸν εἰσῆκει. *Adeo ut na-
 uigium in-
 gressus, sede-
 ret: & t. t.
 ad litus sta-
 bat.*

Καὶ ἐλάλiseen αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς,
 ἰδὲ, ὁ Ἰησοῦς ἀπεῖρεν τὴν ἀπείρεν. *Volucres.*

Καὶ ἐν τῇ ἀπείρεν αὐτὸν, ἃ μὲν ἐπὶ παρὰ τὴν
 καὶ ἦλθε τὰ πετρίδια, καὶ κατέβαλεν αὐτά. *Petrōla.*

Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς ἐπεσεν ὅτι τὰ πετρίδια, ὅπως ἐπὶ
 τῷ πολλῷ καὶ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐξανάειλε, διὰ τὸ μὴ ἐ-
 βαλεῖν τῆς γῆς.

Ἡλίος ὁ δὲ κατέλαυντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ
 ἔχειν ῥίζαν, ὁ Ἰησοῦς ἐράνη. *Ardore ta-
 sta sunt.*

Ἀλλὰ δὲ ἐπεσεν ὅτι τὰς ἀκαρπίας καὶ ἀνέ-
 καρπίας, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. *Exaruerūt.*

Ἀλλὰ ὁ Ἰησοῦς ἐπεσεν ὅτι τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ
 τὴν καρπὸν, ὁ μὲν ἐκατὸν, ὁ δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐξήκοντα, ὁ δὲ
 ἀδύνατον.

9 Ο ἔχων ἄτα ἀκέρειν, ἀκέρειν.

10 Καὶ πρὸς ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ,
 τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;

11 Ο ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὑμῖν δε-
 ῶνα τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, *Arcana.*
 ὅτι ἐδίδωται.

Infrā 25.29

Cumulationior reddetur.

*vel abundā-
tior.*

Auferetur.

Intelligunt.

Ε/α.6.9.

mat. 4.12

luc. 3.10

iohn. 10.40

act. 28.26.

rom. 11.8.

Pinguescunt

est. n. cor.

Ocul. clause-

rum.

12 Οστις γὰρ ἐχθρὸς ὀφείσῃ αὐτῷ, καὶ παρ-
σεῖ· ὅστις δὲ ἐκ ἐχθρῷ καὶ ὁ ἐχθρὸς ὀφείσῃ αὐτῷ

13 Διὰ τὸτο εἰ παροξολαῖς αὐτοῖς λα-
βλέποντες ἐβλέπεσι, καὶ ἀκούοντες ἐκ ἀκού-
σωσιν.

14 Καὶ ὅρα πληρῶνται ἐπ' αὐτοῖς ἡ φρο-
νησὶς, λέγεσθαι, Ἀκοῇ ἀκούετε, καὶ ἐμὴν φρο-
νῆσιν ἐβλέποντες βλέπετε, καὶ ἐμὴν ἰδοῦτε.

15 * Ἐπαχύνῃ γὰρ ἡ καρδιά τῶ λα-
οῦ τοῖς ὡσὶ βερέως ἤκουσαν, καὶ οὐκ ὀφθαλμοῖς
ἵδον ἐκείνων· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς
αὐτῶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνώσῃ,
σπείρωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

16 Ὡς γὰρ οἱ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοῖς
πᾶσι καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει.

Luc. 10. 24.

17 Ἀμὲν γὰρ λέγει ὑμῖν ὅτι πολλοὶ φη-
σὶν, ὅτι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν αὐτὸν βλέπετε, καὶ
οὐκ ἀκούετε αὐτὸν ἀκούετε, καὶ ἐκ ἤκουσαν.

18 Ὡς οὖν ἀκούετε τὴν παροξολο-
γίαν αὐτοῦ.

Mat. 4. 15.

luc. 8. 11

Quicunque

is sit qui au-

dit,

19 Πάντες ἀκούοντες τὸ λόγον τῆς
αὐτοῦ, καὶ μὴ συνιέντες, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ
τοῖς ἐσπερμήσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· οὐ τὸς βλάπτει
ἐν τῷ ὁδῷ αὐτοῦ.

20 Ὡς ὅτι τὰ πατρὸς αὐτοῦ ἀκούετε, καὶ τὸς

ἐκείαν, καὶ ὁμοῦς μετ' ἡμεῶς λαμβάνων αὐτόν.

Οὐκ ἔχῃ ὅτι μίζαν ἐν ἑαυτῇ, ὅτι αὐτὴ ὡρῶσκα-

Tempora-
rius.

ρηγομένης ὅτι θλίψεως ἢ διωγμῶ διὰ τὸν λό-

γόνον σπανδαλίζεται.

Ὅτι εἰς τὰς ἀγῶνας ἀσπείεις, ἕως ὅτε ὁ ὅτι λό-

γόνον καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος ἴσται, καὶ ἡ ἀπάτη

Sollicitudo
Fallacia.

ταῦτα συμπνίξῃ τὸν λόγον· καὶ ἀκαρπὸς γίνεται.

Ὅτι ὅτι τὸ γινώσκῃ καὶ ἀσπείεις, ἕως ὅτε ὁ

λόγος ἀκάν, καὶ συνιστάν· ὅς δὴ ἡ καρποφορεῖ· καὶ

Fructu feni-

μὲν ἐκ αὐτῶν, ὅτι ὁ ὅτι πειράκοντα, ὅτι πειράκοντα.

Ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

Proposuit.

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

Lolium, vel
generalius.

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

Sed quum
germinasset
heba.

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

Colligamus.

ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο, ὅτι ἐκ δὲ παρὰ τοῦτο,

Eradicetis. Ἐκρίζωσθε ἄμχα αὐτοῖς τὸν σῆπιν.

Vsq̃ue ad
messem.

30 Ἀφίτε σιμων ἁγίου ἀμφοτέρω
θερισμῷ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῷ θερισμῷ ἐρεῖ
ρευσῆς, Συλλέξατε ὡφύτον τὰ ζιζάνια, καὶ
αὐτὰ εἰς δέσμας, ὡς τὸ κατακαῦσαι αὐ
τὸν σιμων σιμων γὰρ εἰς τὴν δόξαν σου.

Legate ea in
faucibus.
Horreum.

Mat. 4. 30.
Luc. 13. 18.

31 Ἐκλήρω παρεβολῶν παρέστηκεν αὐ
τῶν, Ομοία ὅσιν ἡ βασιλεία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ
πνεύματος, ὃν λαβὼν δυνάστητος ἐπαφέν ἐν τῷ αἵματι

Maximum
olerum.

32 Ο μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων τῶν
πάντων ὅταν ἡ αὐξήσῃ, ἡ μείζων τῆς λαχυνῆς
γίνεται δυνάστητος ὡς ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τῶν
καὶ ἡ κατακλινοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτῆς.

Ni Jule nrur
in ramis. 7. d.
habitant.

Luc. 13. 23.
Fermento.
Farinæ.

33 Ἐκλήρω παρεβολῶν ἐλάλησεν αὐ
τῶν, Ομοία ὅσιν ἡ βασιλεία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ
πνεύματος, ὃν λαβὼν δυνάστητος ἐπαφέν ἐν τῷ αἵματι
καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι
καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι

Mat. 4. 33.

34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς αὐ
τοῖς ὅσοις τοῖς ὅσοις καὶ χωρὶς παρεβολῶν
λαλεῖ αὐτοῖς.

Psal. 78. 2.
Effabor oc-
cultati a ia-
etis funil.
mundi. 9. d.
et mabo.

35 Ὅπως πληροῦσθαι τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν
λέγοντος, Ἀντίξω ἐν παρεβολῶν τὸ σῶμα καὶ
ἐξουσία καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι καὶ ἐκκρυψέν ἐν τῷ αἵματι

36 Τότε ἄφεις τοῦ ὅχλου ἦλθεν εἰς τὸν
Ἰησοῦν καὶ ὡρσθηλθον αὐτῶν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

ἑξέσονται ὑμῖν τὰ παραβολὰ τῆς ζιζανίας τῆς αἰῆς. *Enatta.*

37 Ὁ ὃς περικυβείτω εἰπὼν αὐτοῖς, Ὁ σπείρων
καλὸν σπέρμα, ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

38 Ὁ ὃς ἀγρότης, ἔστιν ὁ κόσμος· τὸ ὃ καλὸν σπέρ-
μα τοῖς ἐκείνοις υἱοῖς τῆς βασιλείας· τὰ ὃ ζιζάνια,
οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ.

39 Ὁ ὃς ἐχθρὸς ὁ σπείρων αὐτὰ, ἔστιν ὁ διάβολος·
ὁ ὃ θείων, ὁ σπείρων τῶν ἀγρότων· οἱ
ἐχθροὶ, ἀγγέλοι εἰσιν.

40 Ὡς περὶ ἐν συλλέξει τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κα-
τακαύσει· ὅπως ἔσται ἐν τῇ συνίλευσιν τῆς αἰῆς.

41 Αποστέλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους
αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα
τὰ σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ὁμοίαν.

42 Καὶ βληθῶσιν αὐτοὺς εἰς τὴν καμίνον τῆς πυρὸς·
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων.

43 Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλαμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος, ἐν
βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὁ ἔχων ὥτα ἀκού-
ει.

44 Πάλιν ὁμοία ἔστιν ἡ βασιλεία τῆς ἐσχάτης
γενεᾶς κακρυμμένη ἐν τῇ ἀγρῷ· ὃν εὐρεὴν ἀν-
θρώπος ἐκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ὑπὸ ἀγκυρᾷ
κατακρυφύσας, ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὴν ἀγρὸν ἐκείνον.

45 Πάλιν ὁμοία ἔστιν ἡ βασιλεία τῆς ἐσχάτης
γενεᾶς ἐκπόρευον, ζητοῦντες καλὰς μαργαρίτας.

*Apoc. 14. 14.
Isa. 3. 15.
Consumma-
tio.*

*Fletus &
stridor.*

*Sap. 2. 7.
Dan. 12. 5.*

*Pia gaudio
quod acco-
pit ex eo, a-
bit.*

Pretiosissi-
mam.
Vendidit

46 Ος εὐρόν ἕνα^α πολὺ τιμὸν μαγὰ εἰ τιμώ^α 5
θαὸν^α πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγάρασε^α αὐτὸν

Sagen, quae
est rei re-
s.

47 ¶ Πάλιν ὁμοία ὅστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν^α 6
σαλῶν^α βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, 6
παντὶς γένους συναγαγήσῃ.

Putria.

48 Ἦν, ὅτε ἐπληρώθη, διὰ βλάβαντες^α 7
ἀγχιὰν, καὶ καθίσαντες συέλξαν τὰ 7
ἀγγεῖα, τὰ ἃ^α σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.

Secernunt

49 Οὕτως ἔσται ἐν τῇ σιμυτελείᾳ^α 8
ἔξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἄρορύνει^α 8
ροὺς ἐκ μέσσε^α τῶν διχάων.

50 Καὶ βαλὼν^α αὐτοὺς εἰς τὸ χάμινον^α 9
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόν^α

51 ¶ Ἀέθ^α αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Συνήκαπι^α 10
παῖτα; Λέγουσιν αὐτῷ, Ναὶ Κύριε.

Disciplina
institutus.

52 Ο ἵ^α εἶπιν αὐτοῖς, Διὰ τὸ τοῦ πᾶς χα^α 11
τεὺς^α μαθητευθεῖς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν^α
ὁμοίός ὅστιν ὁμοῦ ὁδοῦ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκ^α 12
ἐκ τῆς θησαυρῆ^α αὐτῆς χαμνὰ καὶ παλαιά.

Mat. 6. 1.
Luc. 4. 16

53 Καὶ ἐγλύτο^α ὅτε ἐτέλεισεν ὁ Ἰησοῦς τὰς 13
ἐκβολὰς ταύτας, μετῆρσεν ἐκεῖθεν.

54 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατείδα αὐτῆς, ἐδίδασκον^α 14
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῇ. ὥστε ἐκπλήττει^α
αὐτοὺς, καὶ λέγειν. Πόθεν τέ τῳ ἡ σοφία αὐτῆς 4
δυναμίεις;

15 Οὐχ ἔτος ὅσον ὁ ^τ τέκτονος υἱός· ἔχῃ ἢ μή-

Fabri.
Ioh. 6. 42.

αὐτὸ λέγει· Μαριὰμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Ἰά-
κωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰάκωβος;

16 Καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἔχῃ πᾶσαι ὡς ἡ-
μεῖς; πόθεν οὖν τέτω ταῦτα πάντα;

17 Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ο δὲ Ἰησοῦς
αὐτοῖς, * Οὐκ ἔστι ὡς φήτης ἄπμνος εἰ μὴ ἐν
πατρὶδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Mat. 6. 4
Luc. 4. 24.
Ioh. 4. 44.
Inhonoratus vel, in-
glorius.

18 Καὶ ἐκ ἐποίησεν ἐκείνους δυνάμεις πολλὰς,
καὶ ἀπίσταν αὐτοῦ.

Κεφ. ιδ. Cap. 14.

Herodis tetrarchæ indicium de Iesu. 3 Ioannes qua-
re vincit. 10 & inde capite truncatus. 13 Secedie
Iesus. 18 De quinque panibus, &c. 23 Orat Christus.
24 Navigium, in quo apostoli, valde agitur fluctibus.
25 Fides, 30 Petri clamor, quum cœpisset demergi. 36
Fimbria vestimenti Christi.

1 Ν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρ-
χος· τί πλὴν ἀκούω Ἰησοῦ.

Mat. 6. 14
Luc. 9. 7.
Rumorem
de I.
Seruim.

2 Καὶ εἶπε ἑστῶς παρὸν αὐτοῦ, Οὗτος ὅστις Ἰω-
σὴφ ὁ Βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῆς νεκρῶν. καὶ
τί πλὴν αὐτοῦ δυνάμεις· ἐπεργάζοντο ἐν αὐτῷ.

Agunt.

3 Ο γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸ Ἰωάννην, ἔδωκεν
αὐτὸν, καὶ ἔθηκε ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡεροδιδάδα τὴν γυ-
ναικα τοῦ Φιλίππου τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.

Mat. 4. 12
Mat. 6. 17.
Luc. 3. 19.

4 Ελεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξισί σοι ἔ-
στιν αὐτῷ.

5 Καὶ

5 Καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς παρορμήσει αὐτὸν εἶχον.

In 4, 27. 26

Sed quā natalitia celebrarentur H

7. Spropon-

8. Inducta prius. vel, Inducta.

6 Ἐγενίσθη δὲ ἀφορμή, ὅτι ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας ἐγένετο ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἦρεσε ἱερὸς ἄνθρωπος, καὶ ἔλεγε, ὅτι ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας.

7 Ὁ δὲ μετ' ὅρκου ἀπολογίσθη αὐτῇ, ὅτι αὐτὴ αἰτήσεται.

8 Ἡ δὲ, ὡς ἐβόησεν αὐτὴ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς μαθηταῖς, λέγει, ὅτι ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας, καὶ ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας.

9 Καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ ὅτι ἐβόησεν καὶ τὸν συνακακεμένους, ἐκέλευσε δοῦναι αὐτῇ.

Missio sicut

Pue' x. vel

Puellulæ.

10 Καὶ πέντε αἰπεκεράλασε τὴν φυλακὴν.

11 Καὶ ὡς ἐλθὼν ἡ κερδὴ αὐτῇ ἐπὶ τῇ φυλακῇ, ἡ κερδὴ αὐτῇ ἐπὶ τῇ φυλακῇ.

12 Καὶ ἀποστελθέντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ εἰσάψαν αὐτό, καὶ ἐλθόντες ἀπαγγέλλαν τῷ Ἰησοῦ.

Mat. 6. 32.

Luc 9. 10.

Miseratus est eo, ὡς quasi ex intus visceribus procedente affectu.

Mat. 4. 35.

Mat. 9. 11.

Mat. 9. 3.

13 Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ἐλεγχώρησεν ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τέπον ἔειπεν, ὅτι ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας.

14 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶδε πολὺν ὄχλον τοῦ ἔθνους, καὶ ἐλεγχώρησεν ἐν αὐτῷ, ὅτι ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας.

15 Ὁ δὲ αὐτῷ ἐλεγχώρησεν ἐν αὐτῷ, ὅτι ἡμετέρα ἐστὶν ἡ ἐορτὴ τῆς ἡμετέρας.

ταῦ αὐτῶν λέγοντες, Ερημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα
παρήλθεν· ἀπολύσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόν-
τες τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρομῆα. *Cibos.*

16 Οἱ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ χρεῖα ἔχετε
δοτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

17 Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ
πέντε ἄρτους, καὶ δύο ἰχθύας.

18 Οἱ δὲ εἶπε, Φέρετέ μοι αὐτούς ὧδε.

19 Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ὑπὸ τοῖς
ἄρτοις καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀ-
βλῆσας εἰς τὸ ῥεον ἔβλύθησεν καὶ κλάσας ἔδωκε
μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. *Discumbere
per gramina*

20 Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἔχορτάσθησαν. καὶ
ἔλαβον τὰ ἀλείψματα τῶν κλασμάτων, δώδεκα κοφί-
να ἡμίσεις. *Saturati sūt.
Quod super-
erat ex fra-
gmentis.*

21 Οἱ δὲ ἐκείοντες, ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισ-
τάκων, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

22 Καὶ οὕτως ὡς ἔλαβον οἱ Ἰησοῦς τοὺς μαθη-
ταὺς ἐβλῆκεν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἠρώτησεν αὐ-
τοὺς τὸ πέραν, ὥς ἀπολύσει τοὺς ὄχλους. *Precedere.*

23 Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος
καὶ ἰδοὺς, προσεύξατο. Οψίας δὲ γυμνήσας μό-
νον ἐκεῖ. *Mat. 6.46.
Ioh. 6.16.*

24 Τὸ δὲ πλοῖον ἦδη μέπον τῆς θαλάσσης ὡς βασι-
λευγεῖσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων. ὡς γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. *Quod exa-
gitabatur a
fluitibus.*

25 Τετάρτη ἡ φυλακὴ τ' νυκτὸς ἀπῆλθεν
αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς, περιπατῆν ὅτι τ' θαλάσσης.

26 Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ὅτι τὴν
λασσαν περιπατιῶντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες

Spectū est. Οπ' φάντασμα ἐστὶν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἐκράζουσι.
& prae metu
clamauiūt.

27 Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων
Θαρσεῖτε. ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

28 Αποκριθεὶς ὁ αὐτῶν ὁ Πέτρος εἶπε, Κύριε, τί
σοῦ εἶ, κίλευσόν με πρὸς σε ἵνα δεῖν ὅτι τὰ ὕδατα

29 Ο δὲ εἶπεν, Ἐλθέ. Καὶ μεταβὰς ἐπὶ τὰ
πλοῖα ὁ Πέτρος ἵσχυρεπαύτησεν ὅτι τὰ ὕδατα
δεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Ambulare
cepit super
aqua, ut ve-
niret.

Demergi.

30 Βλέπων δὲ τὸν ἡμέραν ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη
ἄρξ' ἄμβρος· καὶ καταποντίζεσθαι, ἐκράζε, λέγων
ρε σὼτόν με.

Apprehēlit
Cur dubita-
sti
Quieuit.

31 Εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἐκλίνας τὴν χεῖρα, ἐπιβήσας
αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, Ολιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασθε;

32 Καὶ ἐμβάτων αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, πασεύσεν ὁ ἡμέρος.

33 Οἱ ὅτι ἐν τῷ πλοίῳ, ἰλθόντες προσπαύεσθαι,
σαν αὐτῷ, λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱός εἰ.

Mat. 6. 53.
Quum tra-
iecessent.

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν Γεννησαρέτ.

Circumia-
cēiem, reg.

35 Καὶ ὅτι πλύνοντες αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ τῶν μαθητῶν
καί τις ἀπίστῃ λατ εἰς ὅλῳ τῷ πλοίῳ ἐκείνῳ, λέγων

ἀπὸ τῆς ἐκείνης αὐτῶν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας.

Καὶ παρεχόμενον αὐτὸν ἵνα μόνον ἄψων) ἢ κρα-
τῶς ἢ ἰσχυρίαι αὐτῶν. καὶ ὅσοι ἠΐψαντο, διεσώθησαν.

Κεφ. 18. Cap. 15.

Mandata & doctrinæ hominū 12 Scandalum. 13 Planta.
quæ eradicatur 13 Cæci cæcos ducentes. 18 Cor. 22
Cananæ. 26 Panis filiorum. Catelli. 28 Fides. 32 Qua-
tor millia hominum satiantur. 36 Gratiarum actio.

Ὅτε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἰερουσολύ- Marc. 7. 11.
μων ῥαμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες,

2 Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου παρεσβάνουσι τὴν Transgre-
ἀπαρτίδωπον τῇ περὶ σβύττον; καὶ γὰρ ἰσχυρίζονται τὰς diuntur.
ἐντολὰς αὐτῶν ὅτι ἄμικτον ἐσθίωσιν. Laugne.

3 Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τί καὶ ὑ-
μεῖς παρεσβάνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν πα-
ρτίδωπον ὑμῶν;

4 Ο γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο, λέγων, * Ἰμέρα τὴν πα- Exod. 20. 12
σῶν σου, καὶ τὴν μητέρα καὶ, * Ο κακολογῶν πα- Exod. 21. 17.
τὴν μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. deut. 5. 16.
ephe. 6. 2.

5 Ὑμεῖς ὅμως λέγετε, ὅς τις εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ leuit. 20. 9.
μητρί, Δάδρον ὃ ἐστὶν ἐμὸν, ἀρελῆθῃς, καὶ ἐμὴ πα- proue. 20. 20
τὴν μητέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ.

6 Καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν Irritum se-
ἀπαρτίδωπον ὑμῶν. cissis

7 Ὑποκριταί, καλῶς προσεθήτησε πρὸς ὑμῶν Conuenien-
καὶ τῶν ἁγίων, λέγων, ter. vel, ap-
positè.

8 Ἐγ-

εφα. 29. 13.

Appropin-
quat.

Abest.

Sed frustra
nie columi.

Mar. 7. 17.

Polluit, vel,
Profanum
reddit.

Iob. 15. 8.

Luc 6 39
Planta.Mar. 7. 17.
Duces.

Sic. 5. 13. 36

Adhuc

In ventrem
abit, & in se-
cessum eiacu-
latur?

8 * Εγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι
καὶ τοῖς χεῖλεσι μετρώ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

9 * Μάτρω ὃ σέβοντά με, διδάσκοντες
σκολιὰς, ἐπάμματα δὲ δυνάστον.

10 * Καὶ προσκολλησάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν
τοῖς, Ἀκούετε καὶ σιωπείτε.

11 Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα,
τὸν δυνάστον. ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ
καρδίας, τὸ το κοινὸν τὸν δυνάστον.

12 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐ-
τῷ, Οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι ἀκούσαντες
τὸν λόγον ἐσκάνδαλίσθησαν;

13 Οἱ ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα φυτίλις
ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ ἐξ ὁρατός, ἐκρίζωθήσεται.

14 Ἀρετε αὐτοὺς· ὁ δὲ ἡγοῖται εἶσι τυφλοὶ τυ-
φλὸς ὃ τυφλὸν ἐὰν ἰδῇ ἢ, ἀμφοτέρω εἰς
τὸν πεσινώται.

15 * Αποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν,
* Φράσον ἡμῖν τί πάρεστιν ταῦτα.

16 Οἱ Ἰησοῦς εἶπεν, * Ἀκμὴ καὶ ὑμεῖς ἀ-
κούετε;

17 Οὐποῦ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευ-
όμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς
τὸν κόλον ἐκβάλλεται;

- 18 Τὰ ἃ ἐκπορεύονται ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς
 19 ἡσυχίας ἔξέρχονται καὶ κείνα κοινοῖ τὸ δυνάμενον.
 20 * Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἔξέρχονται διδουχοισμοὶ *Gen. 4. 5. & 8. 12*
 φθόνοι, μοιχεύαι, πορνείαι, κλοπαί, ψευδο- *Cogitationes*
 τυαί, βλασφημίαι. *Scortationes.*
 21 Ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸ δυνάμενον τὸ
 22 ἄλλοις χερσὶ φαγεῖν, ἢ κοινοῖ τὸ δυνάμενον. *Obtrectationes.*
 23 * Καὶ Ἰησοῦς ἐκείθεν ὁ Ἰωσὴς ἀνελήφθη *Mat. 7. 24.*
 τὰ μίση Τύρου καὶ Σιδῶνος.
 24 Καὶ ἰδοὺ, γὰρ ἡ Χαναανίτις ἀπὸ τῆς ἀρείων ἐκεί-
 25 νης ἔλθουσα, ἐκράησεν αὐτῷ, λέγουσα, Εὐλόγησέν
 26 Κύριε, ὃς Δαβὶδ. ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δα- *Graviter & ex nonio vexatur.*
 27 ζεται.
 28 Οἱ ἐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ ἀπο-
 29 κριντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐρώτων αὐτὸν, λέγον-
 30 τες, Ἀπολύσον αὐτήν, ὅτι κραυγάζει ὅπως ἀνελήφθη.
 31 Οἱ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλλω εἰ *Synagoga.*
 32 εἰς τὰ ἑσέατα τὰ ἀπολαύματα οἴκου Ἰσραὴλ.
 33 Ἡ δὲ ἔλθουσα προσκυνοῦει αὐτῷ, λέγουσα,
 34 βοήθει μοι.
 35 Οἱ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἔστι κτήν λα-
 36 οῦ τῷ ἄρτον ἢ τῷ κτήν, καὶ βλάψαι τοῖς κυμασίοις. *Catellis*
 37 Ἡ δὲ εἶπε, Ναὶ Κύριε. καὶ γὰρ τὰ κυμᾶρις ἐ- *Vescuntur micis.*
 38 ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆς πεινῶντων ἀπὸ τῆς τεχ-
 39 νῆς τῆς κυμάτων αὐτῆς.

28 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 γινώσκω, μεγάλη σε ἡ πίστις γρηθηθήτω σοι ὡς θέλεις.
 Καὶ ἰάσθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ὁποῦ τ' ὥρας ἐκείνης.

Mat. 7. 31.

29 ¶ Καὶ μετὰ τὸς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἦλθεν
 εἰς τὴν θαλάσσαν τ' Γαλιλαίας· καὶ ἀπαεῖς
 ὄρες, ἐκράθη το ἐκεῖ.

Mat. 3. 5.
 Manceos, vel
 mutilos.

30 Καὶ ὡρσθηλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ,
 τες μὲν ἑαυτῶν * χωλὲς, τυφλὲς, κωφοὲς, * κωχοί
 ἐτέρους πολλὰς, καὶ ἔρριψαν αὐτῷ παρομοίως
 διαστὰς τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

31 Ὡς δὲ τὸν ὄχλος θαυμάσαι, βλέποντας καὶ
 λαλοῦντας, κωχοὶς ὑμεῖς, χωλὲς περιπατοῦντας,
 φλὲς βλέποντας, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ.

Mat. 8. 3

32 ¶ Ο ἦ Ἰησοῦς ὡρσθησάμενος τῶν μετὰ
 ταῦ αὐτοῦ, εἶπε, Σπλαγχνίζομαι ὅτι ὁ ὄχλος
 οὗτος ἡμέρας τρεῖς * περιπατοῦσίν μοι, καὶ ἐν ἑκείνῃ
 φέρονται· καὶ ἀπολύουσιν αὐτοὺς * νήστεις ἐξ ἐλπίδος
 * ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.

Permanent
 apud me.
 Ieiunos.
 Deficient.

Ad saturan-
 dam.

33 Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
 Δὲν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσούτοι * ὥστε χορ-
 τῆσαι τὸν ὄχλον τοσούτον;

34 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους
 ἔχετε; Οἱ δὲ εἶπον, Ἐπτά, καὶ ὑλίσια ἰχθύων.

35 Καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ὅτι ἦν
 πολλὸς.

36 Καὶ λαλῶν τῶν ἐπτά ἄρτους, καὶ τῶν ἰχ-
 θύνων, ἔθηκεν ὅλην τὴν ἰσχυρίαν.

αρισθῆσας ἐκλασε· καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῖς ὅς μαθηταὶ τῶ ὅχλου.

37 Καὶ ἐφαγον πλείους, καὶ ἐχορεύθησαν καὶ ἡ-
τὸ πλεονάζον τῆς κλασμάτων ἐπὶ τὰς ἀνθρώ-
πων πλήρεις.

Vide cap. 14
20
Sportas.

38 Οἱ δὲ ἰδιώτες, ἥσαν τετρακισχίλιοι ἀν-
θρώποις γυναικῶν καὶ παιδίων.

39 Καὶ ἀπολύσας αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἐβῆ εἰς τὸ
ἵκον· καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ὄρεα Μαγδαλά,

Κεφ. 15. Cap. 16.

cap. 15. 1. Fermentū Phariseorū 12 pro doctrina.
Opinio populi de Christo. 17 Fides vera de Christo.
Patre. 18 Petra. 19 Claves. 21 Prae. Icit Christus mortē
m. 24 Abnegatio sui. Crux. 25 Perdere animam.

Αἱ περὶ τὸν θάνατον τοῦ φαρισαίου καὶ σαδδουκαίου
καὶ περὶ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ σημεῖον ἐκ
τοῦ ὅτι περὶ αὐτοῖς.

Mat. 8. 17
Luc. 12. 54.
supra, 12. 39

Οὗτος ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι
λέγετε, Εὐδία· πυρρᾶζει γὰρ ὁ ὕδατος.

Καὶ περὶ τῶν Σήμερον· χειμῶν. πυρρᾶζει γὰρ
τοῦ ὕδατος. Ἰδοὺ τὸν μὲν πρὸς τὸν τῶ
τοῦ γινώσκετε διακρίνειν, καὶ ὅτι σημεῖα τῆς κα-
τὰ τὸν νόμον;

Tempestas.
rubet. n. cor-
lum, vel cor-
tilat. tristitia
pra se ferat.

Γὰρ ποτὶς καὶ μετὰ τὴν σημεῖον ὅτι καὶ
καὶ σημεῖον ὅτι δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον
αὐτῆς περὶ τῶν. Καὶ καὶ τὸν πῶν αὐτὴς ἀπὸ τῆς
τοῦ αὐτοῦ;

supra. 12. 34
Progenies
improba &
adultera
Iona. 2. 1

5 Καὶ

Mat. 8. 14

Luc. 12. 1

Cassete.

5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθητὰὶ αὐτοῦ ἐβρυν, ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν·

6 Ο ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ορᾶτε καὶ ἴτε· ἔχετε ὅτ' ἕως τῆς ἑσπέρης οὐ φαρισάων καὶ σαδδουκαίων·

7 Οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες· ἄρτους ἐκ ἐλάβεομεν.

8 Γινέσθω δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τί διδοτε ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι οὐκ ἔχετε ἄρτους ἐκ ἐλάβεομεν;

Supra 14. 17

Iohan. 6. 9.

9 Οὐπω νοεῖτε, ἐδὲ μνημονεύετε ἵνα πέντε ἄρτοι πεντακισχίλων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβεομεν;

10 Οὐδὲ τοῦ ἐπὶ τῶν ἄρτων τῶν τετρακισχίλων καὶ πόσας αὐτοῖς ἐλάβεομεν;

Supra, 15. 34

Non intelligitis.

11 Πῶς ἐνοεῖτε ὅτι ἐσθὲν ἄρτοι εἶπον ἡμῖν· ἔχετε ὅτ' ἕως τῆς ἑσπέρης οὐ φαρισάων καὶ σαδδουκαίων·

A doctrina.

12 Τότε σωῆκαν ὅτι ἐκ εἶπε παρ' αὐτοῦ· ἔχετε ὅτ' ἕως τῆς ἑσπέρης οὐ φαρισάων καὶ σαδδουκαίων.

Mat. 8. 27.

Luc. 9. 18.

Qui quidem sumi filius hom.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας καὶ Φιλίππων, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγοντες·

λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐμὴ, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν·

14 Οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς καὶ Ἡλίας, ἢ ἑτεροὶ τῶν προφητῶν·

15 Λέγει αὐτοῖς, ὅτι τίνα με λέγουσιν·

Iohan. 6. 69.

16 Αποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν, ὁ Χριστὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Καὶ δοκρεθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μα-
 εἶ Σίμων βάρ Ιωνᾶ, ὅτι σάρξ καὶ αἷμα καὶ α-
 νή σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

Καὶ γὰρ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι *Johann. 1. 42.*
 τῇ πέτρῃ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν καὶ
 ἐδ' ἐκ' ἐκταχύποισιν αὐτῆς.

Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῆς
 οὐρανῶν καὶ ὅ ἐὰν δήσῃς ὅτι ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσται δεδεμένον
 ἐν οὐρανοῖς. καὶ ὅ ἐὰν λύσῃς ὅτι ἐπὶ τῇ γῆς, ἔσται λυ-
 μένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

Τότε ἐπεσείλω τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα μη- *Mandauis*
 ἔπωσιν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. *desertè.*

Απὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱερου-
 σάλημ, καὶ ποιεῖν παθεῖν ὑπὸ τῶν ἱεροσολι-
 τῶν καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ ἡμέραν ἑξῆς
 ἐγερθῆναι.

Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρ- *Quum ab-*
 πημιᾶν αὐτῷ, λέγων, Ὁ Θεὸς σοὶ Κύριε καὶ μὴ *ductum pre-*
 σοι τούτο. *hendisset.*
Propitius

Ὁ ὁμοῦς εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ἐπί- *tibi sis Q. d.*
 σταταιᾶ· σκαθδαλὸν με εἶ. ὅτι ἐφρονεῖς *miseretor*
 τοῦτο. *tui ipsius.*
Non sapis,
vel, non co-

Οὗτος εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ἐπί- *gitas.*
 σταταιᾶ· σκαθδαλὸν με εἶ. ὅτι ἐφρονεῖς *Supra, 10. 38*
 τοῦτο. *Mat. 8. 34.*
Luc. 9. 23, &
1. 27.
 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις *Abneget se-*
 ἀπαρνησάτω ἑαυτὸν, καὶ *ipsum. Vel,*
 ἀρξάτω *Renunciet*
 ἑαυτῷ *sibi ipsi.*

Supra, 10. 39

Mat. 8. 35.

Luc. 24. 5.

17. 13.

Iohann. 12. 25.

Mat. 8. 36.

Luc. 9. 25.

Lucrifice-

rit an. v. lux

dispendium

faciat vel,

iacuram.

Cuius per-

mutatione

redimat a-

nimā suam.

Psal. 51. 13

Rom. 2. 5.

Mat. 9. 1.

Luc. 9. 17.

ἀρχὴν τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ ἀπελευθερίσω

25 * Ος γὰρ ὁ δὲ λητὴν ψυχῶν αὐτῶν

ἀπολέσῃ αὐτῶν· ὅς δ' ὁ δὲ ἀπολέσῃ τὴν

αὐτῶν ἐνέκειν ἐμῶ, εὐρήσῃ αὐτῶν.

26 Τί γὰρ ὠφελεῖ ὁ θυθροπος ἐὰν τῆ

λον ἡ κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχῶν αὐτῶν ζημω

δῶσῃ θυθροπος ὁ δὲ ἀλλὰ ματαὶ ψυχῶν

27 Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ θυθροπος ἔρ

τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὲν τῆν ἀγγέ

* καὶ τότε ἀποδώσῃ ἐκείνῳ καὶ τὴν παρὰ

28 * Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, εἰ σὶ τινες τῶν ὁδοῦ

ὑποστῶσιν ἐν τῇ γένεσιν ταῦτα ἕως ὅτου ἴδω

τοῦ θυθροπος ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐ

Κεφ. 17. Cap. 17.

1 Transformatio Christi. 5 Audiendus Christus.

13 Ioannes Baptista. 17 Infidelitas Apostolorum

deivis. 21 Oratio & Ieiunium. 22 Passio

dicit. 24 Tributum soluit.

Mat. 9. 2.

Luc. 9. 27

ΚΑΙ μὴ ἡμέρας ἐξ παραλημβάνει ὁ

Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν υἱὸν

καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ τὸ

2 Καὶ μετεμορφώθη ἐμπροσθεν αὐτῶν

λαμπρὰ τὸ πρὸς τὸν αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος τὰ

αὐτῶν ἐγλύετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

3 Καὶ ἰδὲ, ὡφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς

καὶ αὐτῶν συλλαλοῦντες.

Transfor-

matus est.

Αποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς Ἰησοῦν, Κύριε,
 ἂν ἡμεῖς ᾄδωμεν ὡς εἶπες, εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὅ,τι

ᾄδωμεν σοὶ μίαν, καὶ Μαρσὴν μίαν, καὶ μίαν Ἡλίαν. Tabernacu-
 lu.

Ἐπ' αὐτῶν λαλοῦντος, ἰδοὺ, ἡ νεφέλη φωτεινὴ Nubes inci-
 da obūbra-
 uit.

ἦλθεν, καὶ ἰδοὺ φωτὴς ἐκ τῆς νεφέλης, supra, 3. 17.

καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπε, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἐ-
 2 pet. 1. 17.

ἔσται, καὶ ἀκούσατε αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ὅτι

ἰδοὺ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶ-
 πε, Μὴ φοβεῖσθε.

Ἐπάραντες ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔβλεπεν αὐτοὺς, καὶ εἶπε, ἰδοὺ ἐγὼ
 ἀποστέλλω ὑμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα

ἔσται, καὶ ἀκούσατε αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ὅτι

ἰδοὺ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπε, Μὴ φοβεῖσθε. Mandavit.
 Hoc quod
 vidistis.

καὶ ἐπεκρότησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε, Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἡλίαν
 Mal. 4. 5.
 supra 11. 14
 mar. 9. 11.

καὶ ἔρχεται πρῶτον;

ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ἡλίας Resitnet.

καὶ ἔρχεται πρῶτον, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν

ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα

ἔσται, καὶ ἀκούσατε αὐτόν. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ὅτι

ἰδοὺ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπε, Μὴ φοβεῖσθε.

τῷ Βαπτιστῇ εἶπεν αὐτοῖς.

Mar 9.17.

Luc. 9.37.

Procu-
bens ad ge-
nua eius.
Lunaticus
est.

14 Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸ ὄχλον,
σῶλθεν αὐτῷ δμῶδες ἄνθρωπος, ῥονυπετῆρ' αὐτῷ,

15 Καὶ λέγων, Κύριε ἐλέησόν με ὅτι ὑὸς
ἡμιᾶς ἐστίν, καὶ κακῶς πάχει. πολλάκις γὰρ αὐτὸν οἱ
τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.

16 Καὶ προσελθὼν ἤγαγεν αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς
καὶ ἐκ ἡδυνήθησαν αὐτὸν διερχομένους.

Progenies
incredula &
depravata.

17 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡς ἂν ᾖ
ἡ σὰρξ καὶ διεσπασμένη, ἕως πότε ἔσονται ὑμεῖς
ὡς πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὅτι

18 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔειπεν
αὐτῷ, ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαίμόνιον καὶ ἐδεδουλόγηται ὁ πῦρ
τῷ ὄρατι ἐκείνου.

19 ¶ Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ καὶ ἰδίαν, εἶπον, Διὰ τί ἡμεῖς ἐκ ἡδυνήθημεν
ἐκδοῦν αὐτό;

Luc. 17.6.

20 Ὁ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ τὸ ἂν ἀπὸ
μυῖς ἀμυνῶ γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς
σινάπης, ἐρεῖτε τῷ ὄρει, ὅρει, ὅρει, Μετάθεθι ἀπὸ
ἐκεῖ, καὶ μεταθήσεται. καὶ ἔδεν ἁλιωτὴς ὅτι ὁ

Impossible
erit.

21 Τῷ τοῦ γένους ἐκ ἐμπορεύεται εἰς
προσευχὴν καὶ νηστείας.

Infra. 20.17.

Mat. 9.31.

Luc. 9.44.

Versantibus

22 ¶ Ἀκασπερομύμων ὁ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ
εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

καθ' ἑαυτὸν εἰς χεῖρας διδρόπεν.

23 Καὶ ὁποκτείνουσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τεύττῃ ἡμέρᾳ
ἐπιτίθεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

Contristati
sunt valde.

24 Ἐλθόντων ὅμως αὐτῶν εἰς Καφαρναῦμ, προσ-
έβησαν οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες, τῷ Πέτρῳ, καὶ
λέγοντες, Ὁ διδάσκαλε ὁ μὲν ἐτελεῖ τὰ δίδραχμα;

25 λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν,
ἐξέβησεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Τί σοι δοκεῖ, *Provenit.*

λέγει, οἱ βασιλεῖς τῆ γῆς δὲ πόσων λαμβάνουσιν τέ-
λιον; δὲ τῷ ὅτι αὐτῶν αὐτῶν, ἢ δὲ πόσων τῶν θυοτείων; *Tributa, aut
censum.*

26 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Ἀπὸ τῶν θυοτείων. Ἐ-
πεὶ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀρχαὶ ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.

27 Ἰνα ὅμως μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτοῦ, πορευθεὶς εἰς
θάλασσαν, βάλε ἀγκιστρὴν, καὶ τὴν ὀρθαίαν περὶ-
στέλλων ἄρσεν· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, εὗρήσῃς
πτηνὰ ἐκείνων λαβὼν δὲς αὐτοῖς ἀπὸ ἑμὲ καὶ σὺ.

Iace hamā.

Κεφ. ιη'. Cap. 18.

Maximus in regno Dei. 5 Suscipere puerulum. 6 Scan-
dalizare. 7 Scandala. 9 Oculi erutio. 10 Angeli. 12 O-
culi perdita. 15 Correptio. 17 Excommunicatio. 21 Fra-
tri resipiscenti semper parcendum. 23 Parabola de rege
conferente rationes cum servis suis.

1 Ἐκεῖνη τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ *Mat. 9. 33.
Luc. 9. 46.*
Ἰησοῦ, λέγοντες, Τίς ἄρα μείζων ὄστιν ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τῶν οὐρανῶν;

2 καὶ προσκομίσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔθηκεν

αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Infra, 19. 14.

1 cor. 14. 20.

Nisi couer-
si fueritis.

Demiserit se
vel, depre-
sserit.

Mat. 9. 41.

Lu. 17. 1.

Suspenda-

tur mola

asinaria.

Demerga-

tur.

Symon, 3. 30.

Mat. 9. 43.

Vile est.

Magis q̄a.

Luscum;

3 Καὶ εἶπεν Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ

τε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παῖδια, ἔμειναι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

4 Ὅστις οὖν ἀπαρνησάσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παῖδιον, ὁ μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

5 Καὶ ὅς ἐάν τις ἔξῃ παῖδιον τοῦτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ νόμος τίς ἐστίν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

6 Ὁς δὲ ὁ σκανδαλίστης ἑνα τῶν μικρῶν τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ σκανδαλίζει αὐτὸν ὡς τὸ παῖδιον.

7 Οὐκ ἐστὶν κόσμος ὅσοι τῶν σκανδαλιστῶν, ἀλλὰ ὅσοι τῶν ἀποστόλων.

8 Εἰ ἡ χεὶρ σου ἢ ἡ πόδες σου σκανδαλίζου, κόψον αὐτὰ, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

9 Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτόν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

10 Οὐκ ἐστὶν ὁ κόσμος ὅσοι τῶν σκανδαλιστῶν, ἀλλὰ ὅσοι τῶν ἀποστόλων.

11 Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτόν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

12 Καὶ εἰ ἡ χεὶρ σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτήν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

13 Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτόν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

14 Καὶ εἰ ἡ χεὶρ σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτήν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

15 Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει, ὁ ἀποκόψον αὐτόν, καὶ βάλε ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

κήσωσιν ὅτι τῇ γῆς παρὶς παύσεται
ἀγρήσων, γρηθήσεται αὐτοῖς παρὰ τῇ παρῆ
ἐν ἔρενοῖς.

20 Οὐ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι
ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21 ¶ Τότε παρελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος
Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου
ἀφήσω αὐτῷ; ἢ ἑὰς ἐπὶ αὐτοῖς;

Luc. 17. 4

22 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἑὰς
κις, ἀλλ' ἑὰς ἑξοδμηκοντάκις ἐπὶ αὐτοῖς.

Septuagies
septies.

Luc. 17. 4.

Conferre ra-
tiones.

23 Διὰ τὸ τοῦ αἵματος ὁ βασιλεὺς τῆς
γῶν ἀνθρώπων βασιλεῖ, ὅς ἡδέλησε ἑαυτὸν
γεν μὲν τῶν δούλων αὐτοῦ.

24 Ἀρξάμενος ὅτι ἀπὸ συναίρειν, παρελθὼν
αὐτῷ εἰς ὑφειλέτης μυρίων ταλάντων.

Vendi.

Reddi debi-
tum.Ira posita,
me patien-
ter expecta.Qd. Ne tam
cito irascere.

25 Μὴ ἔχοντος ὅτι αὐτὸν δόποδ' ἔταξεν, ἐκέλευσεν
τὸν ὁ κύριος αὐτοῦ ὡς ἀφ' ὧν, καὶ τὸ γυναικῶν
καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ δόποδ' ἔταξεν,
καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ δόποδ' ἔταξεν.

26 Πιστὸν ὅτι ὁ δούλος παρεσκευάζετο αὐτῷ, λέγων
Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα
δόποδ' ὥσω.

27 Σπλαγχνισθεὶς ὁ κύριος τῷ δούλῳ ἐκέλευσεν
ἀπλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

28 Ἐξελθὼν ὁ δούλος ἐκεῖνος εὗρεν ἑταῖρον
λαόν αὐτοῦ, ὅς αὐτον αὐτῷ ἐκάλειν ὀφειλόμενον, καὶ ἀφῆκεν αὐτῷ.

Prehensum
invenit,

αὐτὸν ἐπνιγε, λέγων, Απόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις.
 29 Πιστὴν οὖν ὁ σιμώνας αὐτῷ εἰς τὸ πύλας
 παρεκχάλει αὐτὸν, λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' Vide ver. 28
 καὶ πάντα ὁποδύσω σοι.

30 Ο ὃ ἐκ ἡθέλεν ἔμ' ἀτελῶν ἔβαλεν αὐτὸν
 ὑλακίῳ, ἕως οὗ ὁποδύῃ τὸ ὀφειλόμενον.

31 Ἰδόντες ὃ οἱ σιμώνας αὐτῷ τὰ γλυόμενα,
 ἐτίθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάρευσαν Expofue.
 ἕως οὗ αὐτῷ πάντα τὰ γλυόμενα. iunt.

32 Τότε περσικὸς σάκεμος αὐτὸν ὁ κύριος αὐ-
 τῷ ἐλάττω, Δύλε ποτηρὲς, πᾶσαν τ' ὀφειλὴν ἐκεί-
 νου ἀρῆκε σοι, ἐπεὶ παρεκχάρισάς με·

33 Οὐκ ἔδει καὶ σε ἐλεῆται ἢ σιμώνα ὅτι σε,
 καὶ ἰζώ σε ἡλέησα;

34 καὶ ὀρίσθεις ὁ κύριος αὐτῷ παρέδωκεν αὐτῷ τοῖς Tortoribus,
 σπινθῆρας αἷς, ἕως ἃ ὁποδύῃ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

35 Οὕτω καὶ ὁ πατήρ με ὁ ἐπεχέρνιος ποιήσει
 αὐτῷ, ἐάν μοι ἀρῆτε ἡμεῖς τὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ ὁπο-
 δύῃ καρδιαῖν ὑμῶν τὰ παρὰ πλάματα αὐτῶν.

Κεφ. 19. Cap. 19.

anantior infirmi. 7 Libellus abscissionis, seu diuortii. 19
 Eunuchi. 12 Pueruli oblati. 17 Bonus Deus. Mandata fer-
 manda. 21 Perfectus. 23 Diues quærens vitam æternam. 26
 Salus à Deo. 27 Relictis omnibus sequendus Christus.

36 Αἱ ἐλθόντες, ὅτε ἐτέλεισεν ὁ Ἰησοῦς τὰς λόγους τὰς
 ταύτας, μεταῖρεν ὁποδύ τ' Ἰδοιλαίους, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ
 ἑρῆμα

ἔρχεται ὁ Ἰσδαίας, πῶς ἐστιν τῷ Ἰορδάνῃ.

2 Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί
θεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3 Καὶ προσήλθεν αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι
ζῆντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ, Εἰ ἔστιν ὁ
δοπολῶσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἀρτίαν

4 ὁ ὃς δοπαριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἀρέσκει
ποιήσας αὐτὸ ἀρχῆς, ἀρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν

5 Καὶ εἶπεν, Ἐγγενέστε καὶ καλέσει
πὸς τὸ πατέρα καὶ τὸ μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα

6 ὥστε ἑκείνη εἰσι δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ
θεὸς συνέζευξεν, ἀνθρώπος μὴ χωρίζεται.

7 Λέγουσιν αὐτῷ, Τί ἐν Μωσῆς ἐνετείλατο
ναὶ βιβλίον δοπασαίτε, καὶ δοπολῶσαι αὐτῷ;

8 Λέγει αὐτοῖς, Ὅτι Μωσῆς ὥς πάλιν
ἐρηκασίαν ὑμῶν ἐπέθηκεν ὑμῖν δοπολῶσαι
γυναῖκας ὑμῶν ἀπ' ἀρχῆς ὃ ἐγένονεν ἔτι

9 Λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἐστιν δοπολῶσαι τὴν
αὐτὴν, εἰ μὴ ὅτι πορνεία, καὶ γαμήτη ἄλλῳ, μετὰ
ταῦτα καὶ ὁ δοπολελυμένος γαμήσις μετὰ ταῦτα

10 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Εἰ
ὅστις ἡ ἀγία τῷ ἀνθρώπῳ μὴ τὴν γυναικὸς, ἐστὶν
καὶ γαμήσις.

11 ὁ ὃς εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι πάντες χωρὶς
τοῦ λόγου τούτου, ἀλλ' οἷς δέδοται.

Gen. 1. 14.

Mat. & lo-
minam.

Gen. 2. 24.

1. cor. 6. 16.

ephef. 5. 31.

Agglutina-
bitur.

Quod D.

coninnxit,
h. ne se iun-

gat.

Rom. 24. 1.

Habens ra-

tionem du-

ritiei cordis

vestiri.

Symon, 5. 32.

Mat. 10. 11.

Luc. 16. 18.

1. cor. 7. 11.

Si ea est

conditio vi-

ri cū uxore.

Non est

omnium

captus ad

hunc sermo-

ne idoneus.

12 Εἰπὶ γὰρ ὄνυχροι οἵτινες ἐν κοιλίᾳς μνηστῶς
 ἔδωκαν οὕτω· καὶ εἰπὶν ὄνυχροι οἵτινες ὄνυχ-
 ρων ὑπὸ τῆς δούλοισιν· καὶ εἰπὶν ἑνοῦχοι
 οἱ οὗτοι ὄνυχρουν αὐτοῦ διὰ τὸν βασιλεῖαν τῆς
 δούλης. Ο δὲ ἀμφοτέρωθεν χωρεῖν, χωρεῖτω.

13 Τότε προσελθὲν αὐτῷ παῖς, ἵνα ταῖς *Serva 18.3.*
 αὐτοῦ ὅπως αὐτοῖς, καὶ προσεύξηται. οἱ δὲ μαθη- *Mat. 10.13.*
 οὖνοι ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ. *Luc. 18.15.*

14 Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀρετε τὰ παῖς, καὶ μὴ
 ἀπαρτίζετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸς με. τῆς γὰρ τοῦτων ὁδὸν
 ἐστὶν ἐλθεῖν πρὸς με.

15 Καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἵνα χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκείθεν.

16 ¶ Καὶ ἰδὲ, εἰς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ, Δι- *Mat. 10.17*
 ἀβουλεύου, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν *Luc. 8.18*
 αἰώνιον;

17 Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐ-
 κὲν ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν
 ἐν τῷ ζῶντι, τήρησον ταῖς ἐντολαῖς.

18 Λέγει αὐτῷ, Ποίας; Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Τὸ, *Οὐ
 μοιχεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδο-
 μαρτυρήσεις.

19 Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. καὶ
 ἀγαπήσεις τὸ πλησίον σου ὡς σεαυτὸν.

20 Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα ταῦτα *Quo adhuc*
 ἔχω ἐκτελεσμένον ἐν νόμῳ τῷ μου· τί ἐπὶ ὑστεροῦ; *deficiat?*

21 Εφ' αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ θέλεις τέλει
παρεῖναι, πώλησον σὰν τὰ ὑπαρχόντια, καὶ δὲς τὰ
ἔξωθεν διδουλον ἐν ἐρεσίν, καὶ δεῦρο, ἀκολούθηται.

22 Αὐτοὺς ὁ ἰσχυρὸς ἡ ἀνέστη, ἀπὸ Πορ
Possidebat enim multa. πένθος· ὡς γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Difficile. μὴν λέγω ὑμῖν ὅτι· δύσκολος πλὴτος
σεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

24 Πάλιν ὁ λέγω ὑμῖν, Εὐκοπώτερον
Per foras ē acis uāfire. μνησθῆναι διὰ τρυφήματος βασιλείας διελθῆναι
στον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

25 Αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔειπον·
το σφόδρα λέγοντες, Τίς ἀρεθίστων ὁ σὺν
καὶ

26 Εμφάνειας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
ἀνθρώποις τὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἔστι, παρὰ τὸ
δυνατά ἐστι.

Mat. 19. 28. Luc. 18. 28. 27 Ἰότε ὑποκριταὶ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐ
ἡμῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν
ἀρεθίστων ἡμῖν;

In regenera- 28 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὲν λέ
tione, οἱ ὑμεῖς οἱ ἀκολούθησαντές μοι, ἐν τῇ πα
Luc. 21. 30. σία ἔσταν καθίστη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὅτι θ

Luc. 21. 30. 29 καὶ αὐτῷ, * καθίστατε καὶ ὑμεῖς ὅτι δώδε
τες, κείμενοι τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ

29 Καὶ πᾶς ὁς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφόν

ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναικα, ἢ τέκνα, ἢ
 ἢ ἑαυτὸν τῷ ὀνόματός μου, ἔχοντα πλασίο-
 νται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσῃ.
 Πολλοὶ ὅμως ἔσονται πωροὶ, ἔχοντες. καὶ ἔχον-
 τες.

Centuplicia

Matc. 10. 38
 Luc. 13. 30.

Κεφ. κ. Cap. 20.

15 Oculis ne-
 17 Passionem suā prædicit. 20 Zebedæi filii. 22
 28 Minister noster Christus. 30 Cæciduo.

Μοία γὰρ ὅστις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώ-
 οισιν οἰκοδοῦσθαι, ὅστις ἔξῃλθεν ἀπὸ τοῦ
 πλάτους ἐργάτας εἰς τὴν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

Ad condū-
 cendos op-
 rarios in vi-
 neā suam.
 Pactus,

Συμφωνήσας ὁ κύριος τῷ ἐργατῇ ἐκ δυνάμεως τῆς
 ἡμέρας, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
 Καὶ ἔξελθὼν πρὸς τὸν πτεῖλιν ὥραν, εἶπεν τοῖς
 ἄλλοις ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργεῖς·

Καὶ κείνοις εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν
 ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἡ δίκη μου, δώσω ὑμῖν.

Οἱ ὅμως ἀπηλθον. Πάλιν ἔξελθὼν πρὸς τὸν
 πτεῖλιν ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως.

Περὶ ὅμως τῷ ἐνδεκάτῳ ὥραν ἔξελθὼν εὗρεν
 ἰσῶτας ἀργεῖς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὥδε ἐστή-
 δεσθαι ἔτι τῷ ἡμέραν ἀργοί;

Λέγει πρὸς αὐτοὺς, Ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐμετρώσεται.
 αὐτοῖς, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἀμπελῶνα,
 ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐμετρώσεται.

Procurato-
ri.

8 Οψίας ᾧ ἡγομένης λέγει ὁ κύριος τῷ
λαῷ τοῦ ὁππότε αὐτῷ, Κάλεσον ἑαυτοὺς
καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος
ἐξ ἑαυτῶν, ἕως τῆς περὶ τῶν.

Singuli de
narium.

9 Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τῷ ἐνδεκχίτῳ
ἔλαβον ἅνα δινάριον.

Murmura-
bant.

10 Ἐλθόντες ᾧ οἱ περὶ τοῖς, ἐρύμισαν ὅτι
οὐκ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἅνα δινάριον.

Impende-
runt.

11 Λαβόντες ᾧ ἐργάζον καὶ οἱ κοδινάριοι.

12 Λέγοντες, ὅτι ἔτοι οἱ ἔχοντες μίαν ἀγ-
ποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοῖς ἐποίησας, τοῖς β-
ουλομένοις τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τῷ χρόνῳ.

13 Ο ᾧ ὑποκριταὶ εἶπεν ἐνὶ αὐτῇ, Ἐπὶ
ἀδικῶ σε· ἐχὼ δινάριον συμμεράνησας μοι·

14 Ἀρον τὸ σὸν, καὶ ὑπαγε· θέλω ᾧ τῶν
ἐχάτω δινῶναι ὡς καὶ σὺ.

An maligno
& inuido o-
culo meam
benignitatē
vides?

Supra. 19. 30.

Mat. 10. 31.

Luc. 13. 30.

Infra. 22. 14.

Mat. 10. 32.

Luc. 18. 31.

15 Ἡ ἐκ ἐξέσι μοι ποιῆσαι ὁ θέλω ἐν τοῖς ἡμέ-
ροις τοῖς ὁφθαλμῶς σε πονηρὸς εἶναι ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι.

16 Οὕτως ἔσονται οἱ ἔχοντες, περὶ τοῖς
περὶ τοῖς, ἔχοντες· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ ἐλ-
θεῖν, ὅλιγοι δὲ ἐκλεκτοί.

17 Καὶ ἀναβάντων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσό-
λυμα, περὶ ἑλθεῖν αὐτὸν δώδεκα μαθηταὶ καὶ ἰδίαι
ἰδοὺ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

18 Ἰδοὺ, ἀναβάντων εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ἰ-
δοὺ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

θρόνῳ παρεδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῶσι καὶ
ματῶσι, καὶ ἡ τακεῖν πιν αὐτὸν θανάτῳ.

19 Καὶ παρεδώκεσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν ἑῖς
καταδικᾶν καὶ βαστάζειν καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

20 Τότε προσήλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ ἡ Ἰωάν Ζε-
βεδι καὶ τῆς Ἰωάν αὐτῆς, προσκυνοῦσαι, καὶ αὐτῶν
πρὸς αὐτῷ.

21 Οἱ εἶπεν αὐτῇ, Τί θέλεις; Λέγει αὐτῇ, Εἰ-
ς καὶ ἐξ ἐξουσιῶν σου οἱ δύνωμι, καὶ εἰς ἐξ ἐξουσιῶν σου,
καὶ εἰς ἐξ ἐξουσιῶν σου, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

22 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐκ οἶδα τι
ἰσχυρῶς. Διὰ τοῦτο πειν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλ-
λει, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βα-
πτίσαι; Λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ τοῦτο.

23 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Τὸ μὲ ποτήριόν μου ποίει,
τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε. Τὸ
ἐξουσίαν ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐξουσιῶν μου, ἐκ ἐστὶν
ἐν τῷ ὄντι. ὅτι οἱς ἡ τοῖς ματαῖς ὑπὸ τῷ πατρὸς μου.

24 Καὶ ἀπέσαντες οἱ δέκα ἡγανάκησαν πρὸς
ἐξουσίαν ἀδελφῶν.

25 Οἱ Ἰησοῦς προσκυνοῦσάμενος αὐτοῖς εἶπεν,
οἱ δέκα οἱ ἀρχόντες τῆς ἐθνῶν καὶ ἐξουσιάζουσιν
αὐτοῖς, καὶ οἱ μεγάλοι ἐξουσιάζουσιν αὐτοῖς.

26 Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν ὅτι ἐάν

Condemna-
bunt

Joban. 18. 32.

Vt illucā: &

flagellent &

crucifigant.

Mat. 10. 35.

Paratum est

Mat. 10. 41.

Luc. 22. 25.

Dominan-

tur in eas,

& magnaten

potestatem

exercent in

eas.

δέλη

ဒါနံ ငါ ဝံမ္ဗိယ မေဿ ဂရုဗ္ဗိဒ္ဓိန္ဒြိယ ဝံ မုနိံ ဝါသနာ

27 Καὶ ὅς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶ^ν κερσοποι^α
μὴ δέσλος.

28 Ωσαυτε ο υἱος τῆς ἀνθρώπου ἐκ ἡλθι

Ρβικρ.2.7. νηδῆνας, ἀλλὰ διακοιῆσαι, καὶ * δοῦναι πλὴν
αὐτῆς λύξιν ἀντὶ πολλῶν.

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῆς ὑπὸ Ἰερ

May. 10. 46.

Dec. 18. 35.

κολλέσῃσεν αὐτῇ ὄχλος πολὺς.

30 ¶ Καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι π
ὅδον, ἀκούσαντες ὑπὶ Ἰησοῦ παρῆλθαι, ἐκράξαν
τες, Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβὶδ..

31 ὁ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα
σωσιν. οἱ ᾧ μείζον ἐκραζον, λέγοντες, Ελέησον
Κύριε, υἱὸς Δαβὶδ.

Vocavit.

32 Καὶ ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἔφωτισεν αὐτοῦ, καὶ
 ἔειπεν αὐτῷ· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;

33 Λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν
οἱ ὀφθαλμοί.

34 Σπλαγχναδίαις ἡ ὁ Ἰησοῦς ἤφατο
 θαλμῶν αὐτῶν· καὶ οὐδέως ἀνέλεφαν αὐτῶν
 θαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν.

Κεφ. η' Σαρ. 2Γ.

2 Christus asinus infidens ingreditur Ierusalem, 27
tes eiicit. 13 Orationis domus, 19 Ficus aref-
Baptismus Ioannis. 28 Qui voluntatem Dei facit
Publicani & Meretrices. 33 Vineam Dei, Iudxi. 3
occisus ab agricolis. 42 Lapis angularis.

- αὐτῇ, Μηνί τι ἐκ σὺ καρπὸς γλήνῃ εἰς τὸν
 19 καὶ ἔξηραίνῃ παραχρῆμα ἡ σικκῆ, Exaruit con-
tinuò.
- 20 Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμαζον, λέ-
 γοντες, Πῶς παραχρῆμα ἔξηραίνῃ ἡ σικκῆ;
- 21 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὲν
 καὶ ὑμῖν, ἐὰν ἐχητε πίστιν, καὶ μὴ διακρινῆτε, ἐμὸν
 καὶ τῆς σικκῆς ποιήσετε, ὅτι καὶ ἐν ταῖς ὅροις τέτωρ
 ἡ Ἀρβηλ καὶ ἐλίθην εἰς τὴν θάλασσαν, γλήνῃ σῃ.
- 22 Καὶ πάντα ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ οὐρανῷ
 ἐν ᾗ πιστεύετε, λήψετε.
- 23 ¶ Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσήλ-
 θον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
 καὶ οἱ ἱεροβάται, λέγοντες, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποι-
 οῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
- 24 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρχο-
 μέν μοι καὶ ἐγὼ λόγον ἑνὸς ὑμῶν εἰπὴν τέ μοι, καὶ
 ἐγὼ μὲν ἐρωῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιοῶ.
- 25 Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἀπόθεν ἦν; ἐξ ὕδατος,
 ἢ ἐξ ὀνόματος; Οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς,
 ὅτι ἐὰν εἰπώμεν, Ἐξ ὕδατος, ἐρεῖ ἡμῖν, Διὰ τί
 οὐκ ὁπιστεύσατε αὐτῷ;
- 26 Ἐὰν δὲ εἰπώμεν, Ἐξ ὀνόματος, φοβήσονται ἡ-
 μᾶς, πάντες γὰρ ἔχουσιν τὸ ἱερόν, ὡς γράφεται,
 27 Καὶ δοκιμαθῆντες τὰ ἱερά, εἶπον, Οὐκ οἶδα-
 μεν. Εἶπεν αὐτοῖς καὶ αὐτὸς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν

Non vacil-
letis, vel
dubitetis,
quasi cum
quodam al-
terius iuramen-
ti cogitatione
alienationem
Mat. 11. 27
Luc. 20. 17

Synag. 14. 3.
Mat. 6. 20

ποιὰ ἔξοστὰ ταῦτα ποιεῶ.

28 τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ ; Ανθρωπος εἶχε
 δύο καὶ ποροσελθὼν τῷ πρῶτῳ, εἶπε, Τί
 παγισήμιθρον ἐργάζῃς ἐν τῷ ἀμπελειῶνί μου.

**Mutata sen-
tentia.**

29 Ο Ἰσδοκρυδεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω, ὁ
δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε.

30 Καὶ θεωσε λατῶν τῶν διεγέρων, εἶπεν αὐτοῖς
Ὁ ὃς ἀποκριθεὶς εἶπεν, Εγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπὸ

31 Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ

Antecedunt
vel, præe-
dunt vos
aut, Præ. ūc
vobis q.d.
Patet illis
aditus poti-
us quā
vobis.

Λέγουσιν αὐτῷ, Ὁ παῖς τοῦτος. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
 μὴ λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τέλει ναὶ καὶ αἱ πόρται
 ἀνοιγίσιν ὑμᾶς εἰς πλὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

32 ΗΛΘΕ γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὤπισθεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ πλὴν αὐτοῦ πόρνοι οὐκ ὤπισθευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδοὺ μετεμελήθητε ὕστερον, τῷ πιστεῦσαι αὐτῷ.

Eſa. 51. 5.
 Item. 2. 21.
 Mar. 12. 1
 Luc. 20. 9.
 Fodit in eo
 torcular, &
 ælif turrim
 & collocavit
 eam agr. &
 peregre
 profectus
 eſt.

33 ¶ Ἀλλὴν παροβολῶν ἀκούσατε Ἀν
 τὸς τις ἡ οἰκοδομήσῃς, ὅστις οὐ πτευσεν ἄμα
 να, καὶ φερα μὲν αὐτῷ περὶ ἐθέλει, καὶ ὅτι
 αὐτῷ λελών, καὶ οἰκοδομήσῃς πύργον καὶ ὅτι
 αὐτὸν γεγερεῖς, καὶ ἀπεδημήσῃς.

34 Ὅτι δὲ ἤγασεν ὁ χαμὸς τὸν καρπὸν,
ἐφ' ἧς τοῦ δούλου αὐτοῦ τοῦ γεωργοῦς,
τοῦ καρποῦ αὐτοῦ.

35 Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοῦ δούλου

δεδραχόν δὲ ἐπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.

36 Πόμπην ἀπέστειλαν ὄμους δούλους πλείονας τῆς
Τρίτης ἡμέρας καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ἁσυνήτως.

37 Τσερὸν δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτῶν τὸν υἱὸν
ἐλθόν, Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.

Feuereban-
tur

38 Οἱ δὲ γεωργοὶ, ἰδόντες ὃν υἱόν, εἶπον ἐν ἑαυ-
τοῖς ὅτις ὅστις ὁ κληρονόμος· δεύτε, ἄποκτείνω-
μεν αὐτόν, καὶ κατὰ χωρὶς τὸ κληρονομίαν αὐτοῦ.

Ἰηρ. 26. 3.
ἔφ. 27. 1
ιοβ. 12. 53

39 Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβηγον ἔξω τοῦ ἀμ-
πελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

40 Οὕτως οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος,
καὶ ποιήσῃ τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;

41 Λέγουσιν αὐτῷ, Κακὰς κακῶς ἄπολέσῃ αὐ-
τόν, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκλύσει ὁ ὄμιος γεωργῶν, οἵτινες
ἀφώπυσιν αὐτῷ τὸν καρπὸν ἐν τοῖς χαρμῶν αὐτῶν.

42 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν
ῥαβδαῖς; Λίδον ὃν ἀποδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοὶ
ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐκείνη ἐκλύθη εἰς κερδὴν γωνίας. παρὰ Κυρίου
ἐκείνου αὐτῇ, καὶ ἐστὶν θωρυγμένη ἐν ὀρθογώνιοις ἡμῶν.

Ἠσα. 11. 8. 22
ἀε. 4. 11.
ρομ. 9. 23.
1. περ. 2. 7.

43 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀφθνήσεται ἀφ' ὑ-
μῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἰσχυρῶς ποι-
οῦν, ὅτι πρὸς καρποὺς αὐτῆς.

44 Καὶ ὁ πιστὸν ὅτι τὸν λίδον τῆς τῆς, σπυρίδα-
ται, ἐφ' ὃν ὅτι ἀφθνήσκει αὐτόν.

Communi-
tum dissi-
bit.

45 Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι

τας παραβολὰς αὐτῆς, ἵνα τὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν
 46 Καὶ ζήζοντες αὐτὸν κρατῆται, ἐφάπαξ
 τοῦ ὄχλου, ἐπειδὴ οὕτως περιήλθω αὐτὸν εἰς

Κεφ. κβ'.

Cap. 22.

1 Nuptiarum parabola. 9 Gentium vocatio. 10
 nuptialis fides. 16 De censu Cæsaris interroga-
 tus. 23 & de resurrectione. 32 Deus vivens
 Mandatum maximum. 37 Dilectio Dei. 39
 proximi. 42 Interrogat Iesus Phariseos de Me-

Luc. 14. 16.
 Marc. 19. 19.

ΚΑΙ ὁπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς, πάλιν εἰπε-
 παραβολὰς, λέγων,

2 ¶ Ωμοιωθῇ ἡ βασιλεία τοῦ ἑρχομένου
 τοῦ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τοῦ υἱοῦ αὐ-

3 Καὶ ἀπέστειλε τοῦ δούλου αὐτοῦ καλέσαι
 κλημένους εἰς τὸν γάμον· καὶ ἐκ ἡθέλον ἐλθε-

4 Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων

Prandium
 meum para-
 ui.
 Altilia ma-
 data.

τε τοῖς κεκλημένοις. Ἰδὲ, τὸ ἄριστόν μου
 σκεῖται παρὲς μου, καὶ τὰ σπιτὰ τεθυμένα
 ταῖς τοίμας· δεῦτε εἰς τὸν γάμον.

Mercaturam

5 Οἱ ὅτι ἀμαλήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν
 ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τινὲν ἐμπορίαν αὐτοῦ.

6 Οἱ ὅτι λοιποὶ, κρατήσαντες τοῦ δούλου
 ὑβρίσαι καὶ ἀπέκτειναι.

7 Ἀέρας ὅτι ὁ βασιλεὺς ὤργισεν, καὶ πέ-
 σεκατέμνηται αὐτοῦ, ἀπώλει τὸν φοιτῆ-
 τὴν πόλιν αὐτοῦ ἐν ἡμέρῃ.

Incendit.

Τότε λέγει τοῖς ὅλοις αὐτῷ, Ὁ μὲν γάμος ἔ-
στιν, οἱ ὅ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.

Προσεύεσθε οὖν ὅτι ταῖς διψόδοις ἤν' ἰδῶν, *Compita*
αὐτοῖς εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.

Καὶ ἐξελθόντες οἱ ὅλοις ἐκεῖνοι εἰς ταῖς ὁ-
μιήσας παύσας ἔσους εὗρον, πονηρὰς τε καὶ
ἄλλας· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

Εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς διεάσασθαι τοὺς ἀ-
νακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἀνθρώπων οὐκ ἐκτεθειμένων
τοῖς γάμοις.

Καὶ λέγει αὐτοῖς, Επεὶ οὖν, πῶς εἰσέλθεις ὁδε
ἐν τῷ γάμῳ; Ὁ δὲ ἐφίμωσεν.

Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις, Δὴ-
να αὐτὴ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ
λαβετε εἰς τὸ σκύτος τὸ ἐξώτερον * ἐκεῖ ἔστι ὁ
θρόνος καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Πολλοὶ δὲ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Τότε παρευθύντες οἱ φαρισαῖοι συμβέ-
βησαν ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.

Καὶ ὁποσέλλοισιν αὐτοῖς τοὺς μαθητάς αὐ-
τοῦ ἡγεσθαι αὐτῶν, λέγοντες, Διδάσκου, οἷσα
ἐπὶ ἀληθείας εἶ, καὶ τί πῶς ἰδοὺ τῷ Θεῷ ἐν ἀλη-
θείᾳ διδάσκεις, καὶ ἐν μέλει σὺ ἀπὸ τοῦ ὁδοῦ * καὶ γὰρ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀνθρώπων

Εἰπὼν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ ἔξῃς δύναι

*Obmutuit,
ut iniecit
ori suam.
Supra, 8, 12.
ἐν, 13, 24.
infra, 25, 30.*

*Mat. 12, 15.
Luc. 20, 16.
Illaqueat: ēē.
vel, in retinēti*

*Non n. re-
spicis ad
pers. i.
ad speciem
exteriam.*

κλῦσον Καίσαρι, ἢ οὐ;

18 Γιούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ ποιητοῖαν αὐτῆς
πε, Τί με πειράζετε ὑποκριταί;

19 Επιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τῷ κλῦσον
Οἱ δὲ προσήλκυον αὐτῇ δινάριον.

Imago ista
& conscrip-
tio.

20 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὐτοῦ
ὁπτηραφί;

21 Λέγουσιν αὐτῇ, Καίσαρος. Τότε λέγει
τοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος, Καίσαρι,
τῷ Θεῷ, τῷ Θεῷ.

22 Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν καὶ αὐτὸν
αὐτὸν ἀπῆλθον.

Mat. 12. 19.
Luc. 20. 17.
Mat. 23. 6.

23 ¶ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθοι
σαδδουκαῖοι, * οἱ λέγοντες μὴ εἴη ἀνάστασις
ἐπιφροσύνη αὐτὸν,

Deut. 25. 5.
Ducet affi-
nitatis iure
uxorem
eius.

24 Λέγοντες, Διδάσκων, Μωσῆς εἶπεν, Ἐὰν
ἀποθανῇ μὴ ἔχων τέκνα, ὁπτηαμβεύσῃ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τῷ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσῃ σπέρμα
ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

25 Ἦσαν ὅ παρ' ἡμῶν ἐπὶ ἀδελφοί· καὶ ὁ
τοῦ γαμήσιος ἐτελεύτησε· καὶ μὴ ἔχων σπέρμα
καὶ τῷ γυναικὶ αὐτοῦ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ.

26 Ομοίως καὶ ὁ δευτέρος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῆς

27 Ὑστερον ὅ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυναῖκα

28 Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος τῆς ἐπὶ αὐτῇ

αἱ; πάντες γὰρ ἔχον αὐτὴν.

29 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πλα- Eicitis.
 θημὴ εἰδότες τὰς χειρὰς, μὴδὲ τίτῳ δυνάμει
 θηοῦ.

30 Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει ἅτε λαμβάνει, ἅτε ἐκλα- Neque vxo-
res ducunt,
neque nup-
tum dan-
tur.
 μίται· ὅντι οἱ ἀγγέλοι τῷ Θεῷ ἐν ἑραμίᾳ εἰσι.

31 Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ἐκ α-
 νθρωπίνου τοῦ ῥηθέντος ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; λέγοντος,

32 Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσα- Exo. 3. 6
 αὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ. ἐκ ἑστίν ὁ Θεός, Θεὸς νεκρῶν,
 καὶ ζώντων.

33 Καὶ ἀκέσαντες οἱ ὄχλοι ὅτι πλησόντε ὅτι
 οὐκ ἔμελλεν αὐτὴν.

34 ¶ Οἱ ὅτι παρισσῶσι, ἀκέσαντες ὅτι ἐτίμων- Mat. 12. 28
Silentiū im-
posuit, quasi
occlusore.
 ὁ πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς, συλήθησαν ὅτι τὸ αὐτό.

35 Καὶ ἐπεφρόνησεν εἰς ἑξῆς αὐτῶν νομικὸς,
 λέγων αὐτὸν, καὶ λέγων,

36 Διδάσκεις, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν ταῖς νόμοις;

37 Ὁ ὅτι Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀγαπή τις Κύριον Deut. 6.
Luc. 10. 27.
 Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
 ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.

38 Αὕτη ὅσα παρώτη καὶ μεγάλη ἐντολὴ.

39 Δευτέρω ὁμοίᾳ αὐτῇ, Ἀγαπή τις τὸ πλη- Lev. 19. 18
Mat. 11. 13.
 γνόν σου ὡς σεαυτόν.

40 Ἐν ταύταις ταῖς δυνάμεσιν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νό-
 μος

Pendent ab
his.

Mat. 12. 35.

Luc. 20. 41.

μος καὶ οἱ πορευῆται * κρίμονται.

41 ¶ Συνοχὴ μύσων δὲ τῆς φαρισαίων, ἵνα

τησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,

42 Λέγων, Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῆς Χειρὸς
τοῦ υἱὸς ἔστι; Λέγουσιν αὐτῷ, Τῆς Δαβίδου.

43 Λέγει αὐτοῖς, Πῶς οὖν Δαβίδος ἐκ πλά-
κιδος Κύριον αὐτὸν καλεῖ; λέγων,

Psal. 110. 9.

Scabellum.

44 Εἶπεν ὁ Κύριος τῇ Κυρίῳ μου, Κάθου
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως αὐτοῦ θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο-
πόδι τῶν ποδῶν σου.

45 Εἰ οὐκ Δαβίδος καλεῖ αὐτὸν Κύριον,
ὅς αὐτὸς ἔστι;

46 Καὶ ἔδεις ἐδύνατο αὐτῷ διαπορεύε-
σθαι λόγον; ἔδιδε ἐτόλμησέ τις αὐτὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας
ἐπερωτήσας αὐτὸν ἐκέπαι.

Κεφ. κγ.

Cap. 23.

1 Scribere quatenus agnoscendi. 5 Phylacteria, Fimbriae.
Salutationes. 8 Fratres. 9 Pater. 10 Doctor. 11
nister. 13 Claudere regnum caelorum. 14 Com-
domos viduarum. 15 Profelytus. 16 Iurare per
plum. 23 Decimare mentham. 25 Purgare exte-
poculi partem. 27 Sepulcra dealbata. 33 Sep-
Viperæ. 37 Gallina.

2 Esdr. 8. 4

Luc. 11. 49.

ἄβ. 15. 10.

Num. 15. 38

dent. 6. 8. ὅ

22. 12.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ πᾶσι
τῇ πόλει αὐτῆς,

2 * Λέγων, * Ἐπὶ τῆς Μωσέως κατεθέσθαι
ἵνα οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι *

3 Π

3 Πάντα οὐκ ἔστιν αὐτῷ εἰπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τη-
τε καὶ ποιεῖτε· καὶ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ μὴ ποιεῖτε.
οἱ γὰρ, καὶ ἔποιον.

4 * Δεσμεύουσιν γὰρ φορτία βαρύνει καὶ δυσβά-
στα, καὶ ὅτι πιθάνον ὅτι ἐστὶν ὁμοῦς ὅτι ἀνθρώπων
ὅτι διακτύλω αὐτοῦ καὶ ἐλκεσι κινήσας αὐτά.

5 Πάντα ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιεῖτε πρὸς τὸ θε-
λῶν τοῖς ἀνθρώποις. * πλεονέχουσι ὅτι * τὰ φυ-
κτῆμα αὐτοῦ, καὶ * μεγαλύνουσι τὰ κλέπτειν
ἰματίων αὐτοῦ.

6 * Φιλῶσι τε τὴν περὶ τοκλιτίαν ἐν τοῖς δει-
κνύουσιν * περὶ τοκλιτίαν ἐν τῇ συνάγωγῃ.

7 Καὶ ἐστὶν ἀπεισμούσι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, καὶ κα-
ταστάσιν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ῥαββί, ῥαββί.

8 Ὑμεῖς ὅτι μὴ κληθῆτε ῥαββί. εἰς ἰσὺν ὅτι ὑμῶν
καθηγητῆς, ὁ Χριστός· παῖτες ὅτι ὑμεῖς, ἀδελφοί ἐστε.

9 Καὶ πατέρες μὴ καλέσητε ὑμῶν ὅτι τῇ γῆς
ἰσὺν ὅτι ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς ἐξουσίαις.

10 Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ὑμῶν
ὁ καθηγητῆς, ὁ Χριστός.

11 Ὅτι μείζων ὑμῶν, ἔσται ὑμῶν διὰ κλονος.

12 Ὅστις δὲ ὑποψῆσθαι αὐτὸν, ταπεινωθήσεται·
ὅστις ταπεινώσθαι αὐτὸν, ὑψωθήσεται.

13 Οὐκ ὅτι ὑμῖν γεγραμμένον καὶ φαρισαῖοι ὑ-
πηκοῦται, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τοῦ ἐξουσίαν
ἐμῶν.

Portant dif-
ficilia.

Faciunt lar-
gas fa-
ciunt fim-
brias. vel,
lacinias.

Mat. 23. 8.
Luc. 11. 43. &
20. 46.

Primum ac-
cubitos.

Primos
confessus.

Doctos.

Malac. 1. 6.

Luc. 14. 11.
& 18. 14.

Λυκ. 11. 52.

ἔμπαροδιν τῷ ἀνθρώπων. ὑμεῖς γὰρ ἐκ
 αὐτοῦ, ἐξ οὗ εἰσερχομένης ἀφίετε εἰσελθεῖν

Mat. 12. 40.

Luc. 20. 47.

14 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, ὅτι

Et quidem
 precum lo-
 gaium piz-
 textu id fa-
 ciis.

Circumitis.

Duces.

Per templū

περικριτῶ, ὅτι κρατερεῖτε τὰς οἰκίας τοῦ κυρίου καὶ τὰς
 ἀποφάσεις μακαρὰ θεωρεῖτε ὅτι διὰ τούτων κερταίετε
 αὐτὴν καὶ τὴν ἐπιτομήν.

15 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι, ὅτι

πορικριτῶ, ὅτι ὑπερβαίνει τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τὴν
 ἐξουσίαν, ποιῆσαι ἕνα θεωρεῖτε τὸν κύριον καὶ ὅταν γὰρ
 ποιεῖτε αὐτὸν ὅσον γέννησις διπλοῦτερον ὑμῶν.

Duces.

Per templū

16 Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ λέγοντες ὅτι

ἀν' ὁμολογίαν ἐν τῇ ναῷ, ἐξένευσεν ὅς ἐστιν αὐτὸς ὁ κύριος
 τῆς χερσὶ τῆς ναῦ, ὁφείλει.

Sanctificās.

Per Altare.

17 Μωροὶ καὶ τυφλοὶ τίς γὰρ μεῖζον ἢ ἐπεὶ ποτε

χερσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χερσὸν;

18 Καὶ, ὅς ἐστιν ὁμολογίαν ἐν τῇ θυσιαστηρίῳ

ἐξένευσεν ὅς ἐστιν ὁμολογίαν ἐν τῇ δώρῳ τῆς αὐτοῦ, ὁφείλει.

19 Μωροὶ καὶ τυφλοὶ τίς γὰρ μεῖζον; τὸ δῶρον ἢ ὁ

ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;

20 Οὐαὶ ὑμῖς ἐν τῇ θυσιαστηρίῳ, ὅτι

ἐν αὐτῇ καὶ ἐν παντί τοῖς ἐπαύω αὐτῇ

3. Reg. 8. 13.

2. par. 6 2

Per eum

qui habitat

in eo.

21 Καὶ ὁμολογίαν ἐν τῇ ναῷ, ὁμολογίαν ἐν αὐτῇ

ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ.

22 Καὶ ὁμολογίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁμολογίαν ἐν τῇ

αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς κατὰ μὲν ἐπαύσας αὐτῶν.

Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- *Luc. 11. 42.*

ὅτι ὁποῦδε κατέχετε τὸ ἡδίστον καὶ τὸ ἁγ- *Decimatis*
 γον τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τῆ νό- *mentham.*
 τῶν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον, καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἐ-
 ποιεῖτε, καὶ κείνα μὴ ἀφίεναι.

Οδοιποροὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνω- *Qui excola-*
 τιν, καὶ ἡ γέμνηλον κατεπίνοντες. *tis culicem.*

Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- *Luc. 11. 39.*

ὅτι, πικρατεύετε τὸ ἕωθεν τῆ ποτηρείας καὶ τῆ *Intus autem*
 παρρησίας, ἕωθεν ἡ γέμνουν ἐξαρπαγῆς καὶ ἀ- *illa plena*
 ραπίας. *fuit rapina*

Φαρισαῖοι τυφλοὶ, πικρατεύετε τὸν τὸ ἐν- *& intempe-*
 τιν, καὶ τῆς παρρησίας, ἵνα γινώσκται *rantia,*

ἐκ τῶν αὐτῶν κατεργάζονται.

Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- *Affimiles es-*
 ὅτι, ὅπου παρρησιάζετε ταῖς τοῖς κεκοιμημένοις, *stis sepul-*
 καὶ ἕωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἕωθεν ἡ γέ- *cris dealba-*
 ὅδε ἐστὶν νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαταστασίας. *tis.*

Οὐ τὴν καὶ ὑμεῖς ἕωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς *Assimiles es-*
 ὡς τοῖς δίκαιοις, ἕωθεν ἡ μεσοὶ ἐστὶ ὑποκρί- *stis sepul-*
 καὶ ἀνομίας. *cris dealba-*

Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑπο- *Affimiles es-*
 ὅτι, ὅπου οἰκοδομεῖτε τὸν τάβυσσον τῆς ἀκαταστασίας, *stis sepul-*
 καὶ οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῆς δικαιοσύνης.

30 Καὶ λείπετε, εἰ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
τέρας ἡμῶν, καὶ οὐκ ἡμεῖς κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῇ
ματι τῶν περὶ τῶν.

31 Ὡστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστὶν
φρονευσάντων τοῦ πατρὸς.

Complete
menturam.

32 Καὶ ὑμεῖς πληροῦσατε τὸ μέτρον τῆς
τέρας ὑμῶν.

Fugere pos-
sitis?

33 Ορεῖς, χυλὴν ματα ἐχθρῶν, πῶς φησὶ
ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γενέσεως;

34 Διὰ τὴν ἰδέαν, ἐγὼ ἀποστείλω πρὸς ὑμᾶς
πρεσβυτέρους, καὶ σοφούς, καὶ γραμματεῖς· καὶ ἵνα
ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἵνα αὐτοὶ μαρτυ-
ρῶντες ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διατίθετε ἀπὸ τῆς
ὥς εἰς πόλιν.

2. PAR. 24. 22

35 Ὅπως ἐλθὼν ἐφ' ὑμᾶς παῦ ἀίμα δι' ἡμᾶς
χυνόμενον ἐπὶ τῇ γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβὲλ
καὶ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου καὶ Βαραχίου, οἱ
νύσσετε μεταξὺ τῆς νῦν καὶ τῆς δυσιαστῆρας.

36 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα
ἐπὶ τὴν γενεάν ταύτην.

LUC. 13. 34.

37 Ἰερουσαλὴμ, Ἰερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα
προφῆτας, καὶ λιθοβολῶσα τοὺς ἀπεσταλμένους

Congregare
Gallina pul-
los suos sub
alas.

2. Esdr. 1. 50

αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ὅτι συναγαγὼν τοὺς
παιδας σου, ὅτι τρέπον ὅτι πτωχὰ ὅρνιθες τὰς ἰσχυρίας
τῆς ὑποτάξεως πτέρυγας, καὶ ἐκὼς ἠδελύσασθαι;

38 Ἰδὲ ἀφίσταται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἱερῆμος.

39 Λέγω γὰρ ὑμῖν, Οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἀρτι

ως ὅτι εἶπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι

κυρίου.

Κεφ. κδ'.

Cap. 24.

Destruatio Templi. 4 Signa aduentus Christi. 13 Iniquitas. 23 Pseudochristi. 29 Signa consummationis seculi. 31 Angeli. 32 Ficus. 37 Tempora Noe. 43 Vigilandum. 45 Seruus.

ΚΑΙ ὡς ἐλθόντων ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ καὶ ὡρῶν τὴν πόλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι περὶ εἰς αὐτοὺς οἰκοδομαὶς τοῦ ἱεροῦ.

Mat. 13. 1.
Luc. 21. 5. &
19. 44.
Structuræ.

2 Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀλλὰ λέγω ὑμῖν, καὶ μὴ ἀρεθῇ ὡςδε λίσσας ὅτι λίθων, οὓς καὶ μὴ καταλυθήσεται.

3 Καθημέριος ᾗ αὐτοῖς ὅτι τὰ ὄρεα τῆς ἐλαιῶν, ὡρῶν τὴν πόλιν αὐτὰ οἱ μαθηταὶ καὶ ἰδίαν, λέγοντες, εἰπὲς ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσονται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς τοῦ πατρὸς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

4 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, * Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

5 Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τὰ ὀνόματί μου, λέγοντες, Εγὼ εἰμὶ ὁ Χριστός, καὶ πολλὰς πλανήσουσιν.

6 Μελλήσετε ᾗ ἀκούειν πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολεμίων, ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ πάντα γῆν ἐλθεῖν, καὶ οὐπω ὅτι τὸ τέλος.

Tui aduentus & consummationis seculi. Ephes. 5. 6. coloss. 2. 18. 4. Seducat. vel, In errorem impellat. 5. Ille Christus.

Fames &
pestilentia
& terræmo-
tus certis
locis.

Dolorum.

Supra, 10.17

Inc. 21.12

Johan 15.20.

¶ 16.2.

Refrigeret.

Sed qui per-
manerit,

Mat. 13.14.

ENC 21.20

Abominati-
onem illam

vastationis.

abominar
don vaſtar

enem.
Dan. 9. 27.

7 Εγέρθησεται γὰρ ἔθνος ὅπῃ ἔθνος, καὶ βα-
 ὀνὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται ἄνθρωποι καὶ λοιμοὶ, καὶ
 λοιμοὶ καὶ πύρες.

8 Πρώτα δὲ ταῦτα, ἀρχὴ ὁδίνων.

9 * Τότε παρεδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θάλασσαν
κατακτείνουσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσονται μεστέμνητοι ὑπὸ
τῶν τῆς ἐθνῶν διὰ τὸ ὀνομάμε.

ΙΟ Καὶ τότε σκανδαλίστην πολλοὺς
λήλους παροδῶσιν, καὶ μισήσουσιν ὑμᾶς.

II Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξελεύσονται
καὶ πλανήσουσι πολλὰς.

12 Καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνάγκην
ψυγίσσεται ἡ ἀγάπη τοῦ πολέμου.

13 Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, ὥστε σωθῆναι

Ι 4 Καὶ κηρυχθήσεται τὸτο τὸ εὐαγγέλιον
 βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον
 τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος.

15 Οταν ουὶ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς
μώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τῷ περφετέρι
τύπῳ ἀγίῳ (ὁ ἀρχαγγελοῦ νοεῖτω)

16· Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰερουσαλὴμ φευσέτωσαν ὅτι πᾶς

17 ὅτι τῷ δώματός, μὴ καταβαινέτω
πρὸς τῆς οἰκίας αὐτῆς.

18 Καὶ ὁ ἐν τῇ ἀρχῇ, μὴ ὁπισθεύων
τὰ ἰμάτια αὐτοῦ.

9 Οὐαὶ δὲ τοῖς ἐν γαστρὶ ἰχοῦσιν καὶ τοῖς θη-
σασιν ἐν σκεῖναις ταῖς ἡμέραις.

10 Προστέυχεται δὲ ἵνα μὴ γήνηται ἡ φυγὴ ὑ-
χειμῶνος, * μὴδὲ ἐν σαββάτῳ.

Mat. 1. 12

11 Ἐσα γὰρ τότε θλίψις μεγάλη, οἷα ἔγχο-
ντ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, ἃ δ' ἔτι μὴ γήνηται.

12 Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβάθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖ-
ναι δι' ἰσχύος πάντων σάβρων· διὰ δὲ τοῦ ἐκλεκτοῦς d.

Nisi contra-
cta fuissent

ἐκλείπονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

13 ¶ Τότε ἰδὺ τις ὑμῖν εἶπη, Ἰδὲ, ἄρα ὁ Χρῆ-
στος ὧδε μὴ πεισύχητε.

Mat. 13. 21,
Luc. 17. 23.

14 Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοῦνται καὶ ψευδο-
γήσονται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα· Prodigia.
πλανήσασιν δὲ πολλοὺς, καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦς.

15 Ἰδὲ παρετίθηκα ὑμῖν.

16 Εὰν ἔτι εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδὲ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄρεται
ἡ ἐκκλησία, ἰδὲ ἐν τοῖς ταμείοις· μὴ πεισύχητε.

17 Ὡστε γὰρ ἡ ἀσραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνα-
βών, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ
θυσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Luc. 17. 37,
Cadaver.

18 Ὅπως γὰρ ἐὰν ἡ τοῦ πλῶμας, ἐκεί σιναχθή-
ται οἱ αἱτοί.

Obtenebra-
bitur.

19 Εὐθείως ᾧ μὲν ἡ θλίψιν τῇς ἡμερῶν ἐκεῖ-
νῆς ἡλιος σκοπιθήσεται, καὶ ἡ σελήνη ἔτι δώσεται τὸ
ὄρος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες πεσούσιν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ δυνάμεις τῆς οὐρανοῦ σάλευθήσονται.

Mat. 13. 14.
Luc. 21. 19.

Esai. 13. 10.
ezech. 32. 7.

Joel. 2. 31. &
3. 15.

Concutien-
tur.

Concuti-
entur.

Plangent.

Apos. 1. 7.

Mat. 7. 13.

Zach. 12. 11

1 cor. 15. 51.

1 thes. 4. 16

30 Καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε ἔσονται οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ νεφέων καὶ δύξης πολλῆς.

31 Καὶ ἀποσπελεῖ τὸν ἀρχὴν αὐτῶν μετὰ τοῦ πηλίου φωνῆς μεγάλης· καὶ ὅπσις αὐτοὶ φοβούμενοι τὸν κύριον αὐτῶν ἐκ τῆς τιμωρίας αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ἐρχομένων ἕως ἄρτι αὐτῶν.

32 Ἀπὸ τοῦ τότε συκῆς μάθετε τὸ παραδειγμα· ὅτι ὅταν ἡ δὴ ὁ κλάδος αὐτῆς γίνῃται ἀπαλὸς, φύλλα ἐκφύη, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν τὸ θέρος.

33 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε πάντα ταῦτα γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ὁ κύριος.

34 Ἀλλὰ λίγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ ἡμέρα αὐτῆς ἕως αὐτῶν πάντα ταῦτα γίνονται.

Mat. 13. 32.

35 Ὁ ἔρχομος καὶ ἡ γῆ περιλεύσονται, οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου οὐ μὴ παρέλθωσι.

36 Πρὸς τὸν αὐτὸν αἱ ἡμέραι ἐκείνης καὶ τὸ ὄραμα αὐτῶν· οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου τῶν ἐρχομένων, εἰ μὴ ὁ πατήρ μαρτυρῇ αὐτοῖς.

Zac. 17. 16

Gen. 7. 5.

1 pet. 3. 10.

Ante delu-
vium.

37 Ὡς περὶ αἱ ἡμέραι τῆς Νῶε, οὕτως ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν· ὡς περὶ αἱ ἡμέραι τῆς Νῶε, οὕτως ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν.

38 Ὡς περὶ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καὶ φαγεῖν καὶ πόιντες, καὶ γαμίζοντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄρτι ἡς ἡμέρας εἰσῆλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Nuptum
dantes.

39 Καὶ ἐκ ἡμετέρας ἡμέρας ἤλθεν ὁ κραταύχνης
καὶ ἡ ῥαῖς ἡ ἀπάρται· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

40 Ὡς περὶ οὗτοί εἰσιν αἱ τῆς ἀρχῆς· ὁ εἰς παρὰ
μυθήται, καὶ ὁ εἰς ἀφίεται.

41 Δύο ἀλήθουσιν ἐν τῇ μύλωνι· μία παρὰ
μυθήται, καὶ μία ἀφίεται.

42 ¶ Γρηγορεῖτε οὖν· ὅτι ἐν οἴδει τοῖς ἀνθρώποις
ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

43 Εκείνο ὅτι γινώσκετε, ὅτι εἰ ἡδὲ ὁ οἰκοδε-
σπότης τοῖς φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἡ γρηγορεῖ
καὶ ἐκ αὐτοῦ εἶπεν· διανομήτω ὁ οἰκίας αὐτοῦ.

44 Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γινώσκετε ἡτοιμος ὅτι ἡ
ἀρχὴ ἐδοκίμησε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45 * Τίς ἀρχὴν ὁ πιστὸς δούλος καὶ φρόνιμος,
κατήσκησεν ὁ κύριος αὐτῷ· ὅτι τὸ δευτερεύον
αὐτοῦ διδόναι αὐτοῖς τὸ προφύλον ἐν χαρῇ;

46 Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ εὐρήσῃ πεισιμῶτα οὕτως.

47 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅτι πᾶσι τοῖς ὑ-
ποταχέντοις αὐτῷ καταστήσῃ αὐτόν.

48 Εὖ δὲ εἶπεν ὁ κρατὺς δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ
ἀρχῇ αὐτοῦ· Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔλθεῖν.

49 Καὶ ἄρξεται τύπαιν τὸν σαρδένιον, ἐπὶ τῇ
πύλῃ μὲν τῇ μεθυόσκον.

50 Ἦξει ὁ κύριος σὺ δὲ εἰς ἐκεῖνον ἐν ἡμέρᾳ ἧς
ἔσται

Luc. 17. 36.
1. thes. 4. 17
Mat. 13. 35

Luc. 12. 39
1. thes. 5. 2.
apoc. 16. 15.
Scitis. vel,
scitote,
quod si sci-
uisset.
Venturus
esset, vigil-
asset & non
fuisset per-
fodi.
Luc. 2. 42.
Super famu-
littum suum.

Faculati-
bus.

Tardus est
aduentus d.
mei.

20 Καὶ περσιλθὼν ὁ τὰ πάντα τέλα
βαῖν, προσήγγειν ὅμα πάντα τέλατα· λέγει
μοι, πάντα τέλατά μοι παράδωκας· ἴδε, ὅμα
τε τέλατα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

21 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτῷ, Εὖ,
ἀγαθὲ καὶ πιστὸν ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι
λαὼν σε κρατήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
τοῦ σου.

22 Περιελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τέλα
βαῖν, εἶπεν, Κύριε, δύο τέλατά μοι παράδωκας
δε, ὅμα δύο τέλατα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

23 Εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτῷ, Εὖ, δοῦλε
καὶ πιστὸν ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλὰν σε
κρατήσω. εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

24 Περιελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ ἐν τέλατα
βαῖν, εἶπεν, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ
πρὸς τοὺς δούλους σου καὶ σιωπῶντα
ἐκτελέσεις.

25 Καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψεν
τὸν φόβον σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ τῶν.

26 Αποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτῷ εἶπεν
αὐτῷ, Ποιητὴς δοῦλε καὶ ὀκνηρὸς, ἡδεις ὅτι
ἐποῦ ἐκτελέσεις, καὶ σιωπῶντα ὅθεν οὐ δύναιτο

Propterea erga
proximos
metuens ubi
non sem. &
colligans
inde ubi eo
spasisti.

Piger.

Gal. bailler.
Recepiſſem
quod meum
eſt, cum ſce-
nore.

27 Εἶπεν αὐτῷ, Βαλεῖν τὸ ἀργύριον
τοῦ ἐργασίης καὶ λαβὼν ἐλθὼν ἐκτελέσεις.

τὸ ἱμῶν, σὺν τύκῳ.

28 Ἀρατι οὐκ ἀπ' αὐτῆ τοῦ τάλαντον, καὶ δοῦτε
χρονί τα δέκα τάλαντα.

29 (Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ ἡ πε- MATT. 13. 12
νυθήσεται ὑπὸ τοῦ δὲ τῷ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ ἔχων, MATT. 4. 25.
θήσεται ἀπ' αὐτῆ.) LUC. 8. 18, &
19. 26.

30 Καὶ τὸν ἀρχεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ
πῦρ * τὸ ἔξωτες ἐν ἐκείνῳ κλαυθμὸς καὶ ὁ Abundans
Reddetur.
Supra, 8. 12,
& 22. 33.

γμὸς τῶν ὀδόντων.
31 Όταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ
ἐκείνῃ, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἁγίοι μετ' αὐτῆ,
καθίστη ὅτι θρόνῳ δόξης αὐτῆ.

32 Καὶ συναχθήσονται ἑμπαρῶν αὐτῆ πάντα
ἰδίᾳ καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε ὁ
μὴ ἀφορίζῃ τὰ πρῶτα ὑπὸ τῶν ἰερίων Separat
ones ab hec-
dis.

33 Καὶ στήσῃ τὰ μὲν πρῶτα ἐν δ' ἑξῶν αὐ-
τῶν δὲ ἰερίᾳ ἔξ' ὀκτώμηνων.

34 Τότε ἰρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν δ' ἑξῶν αὐ-
τῶν οἱ ὀκτώμηνων τῷ πατρὶ μου κληρονομή-
σονται τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς μου.

35 Επείνασα γὰρ, καὶ ἰδὼς κατέ με φαργὴν ἰδίᾳ Esa. 58. 7.
καὶ ἐποπίστατέ με * ξένος ἡμῶν, καὶ συνηγαγέ με. ezecb. 18. 7

36 Τυμὸς, καὶ ὥρευσά με. * ἡδίστα, καὶ ἐπε- Amiciniſtis
me: A Egro-
tanti & ioui-
filiis.

37 Τότε ὑποκαθίστησονται αὐτῶν οἱ δέκατοι λέ- Eccle 7 39.

γοντες, Κύριε, πότε σε εἰδομένη πεινώντα, καὶ
ψαμένη; ἢ διψῶντα, καὶ ἰποτίσασθαι;

38 Πότε δέ σε εἰδομένη ξένον, καὶ σω-
μένη, ἢ γυμνὸν, καὶ περικλυμένη;

39 Πότε δέ σε εἰδομένη ἀδελφὴν, ἢ ἐν φυλα-
κῇ σου, πρὸς σε;

40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐ-
τῇ λέγων ὅτι, ὅσον ἐποίησατε ἐν τούτοις
τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐγὼ ἐλάλησω ὑμῖν. ἐμοὶ ἐποίησατε.

Psal. 6. 9.
Mat. 7. 33.
Luc. 13. 27.

41 Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἑξ ὁμοῦ, * Πο-
τε ἐμὲ οἱ κεραιῶνες εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον
ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις;

42 Επεὶ νῦν ἔστι, καὶ ἐκ ἰδού κατέ μοι
ἐδίδουσα, καὶ ἐκ ἰποτίσασθαι με.

43 Ἐπὶ τὴν ἡμέραν, καὶ ἐκ ἰδού κατέ μοι
καὶ ἐκ περικλυμένη με ἀδελφῇ, καὶ ἐν φυλα-
κῇ ἐπεσκέψασθαι με.

44 Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῇ καὶ αὐ-
τοντες, Κύριε, πότε σε εἰδομένη πεινώντα, ἢ δι-
ψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνόν, ἢ ἀδελφὴν, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ
κονήσασθαι σοι;

45 Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων
λέγων ὅτι, ὅσον ἐκ ἐποίησατε ἐν τοῖς
ἐλαχίστοις, ἐγὼ ἐμοὶ ἐποίησατε.

Dan. 11. 7.
Isa. 5. 29.
Supplicium

46 Καὶ ἀπελεύσονται ἑτοίμοι * κἀνα-
στήσονται οἱ ἰσχυροὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Κεφ. κς.

Cap. 26.

Concilium Sacerdotum contra Christum. & Christo pe-
 nis vnguntur. 14 De illo tradendo paciscitur Iudas. 26
 Constitutio Cœnæ. 33 & 34. 35. Petro magnam firmi-
 tatem & perseverantiam promittenti sua prædicatur ab-
 negatio. 38 Tristis Christus. 47 osculo proditus. 57
 Caiapham ducitur. 64 scietur se Christum. 67 con-
 demnatus conspuitur. 69 Petrus Christum abnegat.

αὐτῶν· Ἄτις ἔρχετο ὅτι ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντα τοῦτο· *Mat. 14. 1.*
 τῶν λόγων τούτων· εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, *Luc. 22. 1.*

2 Οἱ δατε ὅτι μὲν οὐκ ἔμελλεν τὸ πάρα γίνε-
 σθαι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ
 ἰδιούτερον θάνατον.

3 ¶ Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τῷ λαῷ, εἰς τὴν αὐλήν
 ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα·

4 Καὶ συνέβλεψαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρα-
 τώσωσι ὅλον καὶ δόκωσιν αὐτόν.

5 Ἐλεγον δὲ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ· ἵνα μὴ θόρυβος
 γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6 Τοῦ ὅτι Ἰησοῦς ἡγουμένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ
 ἡμετέρας τοῦ λεγομένου,

7 Προσηλθὼν αὐτῷ γυνὴ ἀλάσας ἐν μύθῳ
 λέγουσα· βρυτίμην, καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ ἀνακειμένην.

8 Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν,
 λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;

9 Ἦδυνάτε γὰρ τὴν τὸ μύρον ἀνακεῖναι
 πολλοῦ,

Consultati sic
 simul vs. L.
 prehende-
 rent.
 Tumultus.
 Mat. 14. 3.
 Job. 14. 2.

Valde pro-
 tiofi.

γοντες, Κύριε, πότε σε εἰδομένη πεινῶντα, καὶ
ψαμένη; ἢ διψῶντα, καὶ ἰποτίσασα με;

38 Πότε δέ σε εἰδομένη ξένον, καὶ συμ-
μεν, ἢ γυμνὸν, καὶ παρὰ δόμον;

39 Πότε δέ σε εἰδομένη ἀδελφὴν, ἢ ἐν φυ-
λάσει με;

40 Καὶ ὀπορευθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐ-
τῷ λέγων ὅτι, ὅσον ἐποίησατε ἐν τῷ
δουλοῦν μου τῷ ἐλαχίστῳ, ἐμοὶ ἐποίησατε.

Psal. 6. 9.
Mat. 7. 23.
Luc. 13. 27.

41 Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἑξ ὀυνοῦμένων,* Πα-
τερ, ἐμὲ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰῶ-
νιον, ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις.

42 Επεὶ νῦν γὰρ, καὶ ἐκ ἐδῶκατέ μοι
ἐδίψησα, καὶ ἐκ ἐποτίσατέ με.

43 Ζήσῃς ἡμεῖς, καὶ ἐσώθηκα γὰρ με-
ν καὶ ἐπείρασά με ἀδελφὴς, καὶ ἐν φυλά-
σει ἐκ ἐπεσκέψασθέ με.

44 Τότε ὀπορευθήσονται αὐταὶ καὶ αὐ-
τοντες, Κύριε, πότε σε εἰδομένη πεινῶντα, ἢ
διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀδελφὴν, ἢ ἐν φυλά-
σει με;

45 Τότε ὀπορευθήσονται αὐτοῖς, λέ-
γων λέγων ὅτι, ὅσον ἐκ ἐποίησατε ἐν τῷ
ἐλαχίστῳ, ἐδὲ ἐμοὶ ἐποίησατε.

Mat. 21. 1.
Ioh. 5. 29.
Supplicium

46 Καὶ ἀπέλεύσονται ἔτοιμοι ἐκ
νῦν, οἱ ὅτι διαχωροῦνται εἰς ζωὴν αἰώνιον.

filii
vob
leu
em d
pari
Cai
mna

KI E

λόγ

O

καὶ

ερω

3

εἰς

εἰς

4

π

5

π

6

ἐν

7

μ

ν

8

ον

9

9

Κεφ. κς'.

Cap. 26.

filium Sacerdotum contra Christum. & Christo per-
venguntur. 14 De illo tradendo paciscitur Iudas. 26
Iudicio Coenae. 33 & 34. 35. Petro magnam firmi-
tem & perseverantiam promittenti sua praedicatur ab-
negatio. 38 Tristis Christus. 47 osculo proditus. 57
Caesapham ducitur. 64 scietur se Christum. 67 con-
fessus confuitur. 69 Petrus Christum abnegat.

αὐτὸς ἰσχυροῦ ὅτι ἐπέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς
ἀποστόλους & εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
Οἶδατε ὅτι μὲν δύο ἡμέρας τὸ πᾶν γί-
νηται ὑμῶν τῷ ἀνθρώπῳ παραδίδοται εἰς τὸ
χειρὶ τοῦ βασιλέως.

Mat. 14. 1.
Luc. 22. 1

¶ Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ
καρθεῖς, καὶ οἱ παραβύστες τῷ λαῷ, εἰς τὴν αὐλὴν
τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα.

Iob. 11. 47.

Καὶ συνελθόντες αὐτοὶ ἵνα τὸν Ἰησοῦν κερ-
καὶ πάλιν καὶ δοκτείνωσιν.

Consultant
simul vs. L.
prehende-
rent.
Tumultus.
Mat. 14. 3.
Iob. 11. 2.

Ἐλεγον δὲ, Μὴ εἰ τῇ ἑορτῇ ἵνα μὴ θόρυβος
αὐθιγῇ ἐν τῷ λαῷ.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γλυαμῶντος ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ
ἐκείνῃ τοῦ λεγομένου,

7 Προσῆλθον αὐτῷ μὴ ἀλλάξας τὸ μύρον
βαρυτίμου, καὶ κατέχευεν ὅτι τιμὴν κερδὴν
ἀνακειμένην.

Valde pre-
tiosa.

8 Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν,
λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;

9 Ἡ δὲ αὐτὴ γὰρ τιμὴ τὸ μύρον τοῦ ἀνακειμένου
παλίου,

πολλῶν, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.

Negotium
facillitatis?

10 Γινέσθαι δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ἐργάζεσθε τῇ γυναικί ; ἔργον γὰρ καλὸν εἶργασθαι τοῖς ἐμοῖς.

Mat. 13. 11

11 Πρώτοι γὰρ τοῦ πτωχοῦ ἔχετε μὴ ἐμοῖς ὅτι οὐ πάντες ἔχετε.

Ad sepeliē-
dum me.

In quo cūque
mundi toti-
us loco
p. 1 d.

Mat. 14. 10.
Luc. 22. 4.

12 Βδυσσάτω αὐτὴ τὸ μύρον τοῦτο ὅτι πωλὺς χρόνος με ἐποίησεν.

13 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἰδὼν κηρύξω τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ληθισμένη οὐκ ἐποίησεν αὐτὴ, εἰς μνημόσυμον αὐτῆς.

14 ¶ Τότε πορευθεὶς εἰς τὴν δώδεκα μίλιον Ἰούδας Ἰσχαριώτης, πρὸς τοῦ ἀρχιερέως,

15 Εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ παραδώσω αὐτόν ; Οἱ δὲ ἔσκησαν αὐτῷ τεταράκοντα ἀργύρια.

Constitutio
p. 1. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1. 1.

16 Καὶ ὅτε τότε ἐξήτει ὁ Ἰουδαίος τὸν παραδόντα.

Mat. 14. 12.
Luc. 22. 7.

17 ¶ Τῇ ᾗ πρὸς τὴν αἰσχύνην πρὸς τοὺς μαθηταῖς τῶν Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ, Πᾶσι δύνανται φαγεῖν τὸ πάχος ;

Abite. in vr-
bem ad illū
d. me vobis
autē signifi-
cavit.

18 Οἱ δὲ εἶπεν, Τετράκοντα εἰς ἡ πόλιν πρὸς δύνανται φαγεῖν αὐτῷ, ὁ διδάσκαλος λέγει, ὅτι πρὸς με ἔχουσιν ὅτι πρὸς σε ποιῶ τὸ πάχος μὴ μαθητῶν μου.

19 Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξε αὐτῷ.

τοῖς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάχος.

20 Οὐσίας ᾗ γημομένης ἀνέκχτο μὲν ἢ δώδεκα·

21 Καὶ ἐπιόντων αὐτῷ εἶπεν, Ἀμὲν λέγω ὑμῖν· εἰς ἃς ὑμεῖς παρεδώσατέ μοι. Mat. 14. 18.
Luc. 22. 14.
Job. 13. 21.

22 Καὶ λυπόμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ· ὅτι αὐτῷ, Μὰ τὴν ἐξω εἰμυ, κύριε;

23 Οἱ ὑποκριταὶ εἶπεν, Ὁ ἐμβέβας μετ' ἐξω τῆς τρυφῆς καὶ χειρὸς, ὅπως μοι παρεδώσατε.

24 Οὐ μὲν γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπαγάγῃ, καὶ τὰς ῥεχπίμας αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, ὃς ὁ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ παρεδίδωκεν. καὶ ἡνὶ αὐτοῦ ἐκ ἐξουσίας ὁ ἀνθρώπος ἐκείνος.

25 Ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς· ὁ παρεδίδωκεν αὐτὸν, Qui tradebat eum id est tradere
καὶ Μὰ τὴν ἐξω εἰμυ, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας.

26 Ἐπιόντων ὁ αὐτῷ, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἡ ἀρτήν, καὶ ὀβελίζοντας, ἐκλασε· καὶ ἐδίδεκε τοῖς μαθηταῖς, καὶ parat. Alii perdere.
: Cor. 11. 24.
εἶπεν, Δαΰετε, θάγατε· τὸτό δοτε τὸ σῶμά μου.

27 Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἐδώκεν αὐτοῖς λέγων, Πίετε ἃς αὐτὴ παίτες.

28 Τὸτό δὲ δοτε αἱμά μου, ἵνα καὶ καμῶν διαθήκη, Qui sanguis pro multis effunditur.
καὶ αὐτὸ πολλῶν ἐκχυτόμαρον εἰς ὄφρα σὺν ἀμαρτιῶν.

29 λέγω ὁ ὑμῖν ὅτι ὅτι μὴ πῶς ἀπ' ἀρτὸς ἐκείνου τῷ γηνηματός τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας καί τῆς ὁπώρας αὐτὸ πῶς μὲν ὑμεῖς καμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. Quoniam hymnum cecinissent, vel hymnos, vel Qui laudes cecinissent Deo.

30 Καὶ ὁ ὑμνήσωντες ὑμεῖς αὐτοῖς εἰς τὸ ὄρος Mat. 14. 53.
Luc. 22. 54.
Job. 13. 24.
ἡνὶ

ἡ γὰρ ἐλαχὼν.

Mat. 14. 27.

iohan. 16. 31.

ε' 18. 8.

Zach. 13. 7.

Pereuntiam.

Dispergetur

Mat. 14. 18.

ε' 16. 7.

31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, * Πα

μεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ τῇ

γάρ γε ἀπ' αὐτοῦ, * Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ δια

πιδέσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης.

32 Μετὰ ᾧ τὸ ἐγερθῆναι με, * ἀνέστη

εἰς τὴν Γολγοθάν.

33 Αποκριθεὶς ᾧ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ε

πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοὶ, ἐγὼ ὡς ἐ

σκανδαλισθήσεται.

34 Εφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αμὲν λέγω σοί,

ταύτη τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τὸ

πατήσῃ με.

35 Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Καὶ ἂν δέῃ με σὺ σ

ποδαεῖν, ἐμὴ σε ἀπαρνήσομαι. Ομοίως κὶ πα

οὶ μαθηταὶ εἶπον.

36 ¶ Τοτε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς

εἶον λεγόμενον Γεθσημανὴ καὶ λέγει τοῖς μαθη

καθίσαιτε αὐτὸν, ἕως ἢ ἀπελθὼν ἀρροισήσωμαι

37 Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τὸν Σά

Contristari, Zelodidit, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδυναμεῖν.

38 Τότε λέγει αὐτοῖς, Περὶ λυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχή

ἡς θανάτου μέγα ἐστὶν, καὶ κληρορεῖτε μετ' ἐ

39 Καὶ ἀπελθὼν μισθόν, ἔπεσεν ὅππῃ ἀρ

πον αὐτῷ, ἀρροισι χόρμος, καὶ λέγων, Πάτερ πα

τερ δυνάμει σου, παρὰ τὸν αἵματός μου τὸ ποτήριον

Abnegabis.

Mat. 14. 32.

Luc. 12. 39.

Contristari,

atque adeo

gravissimè

angi.

Macerore est

obsessus an.

- αὐτὸν ἔχ' ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος ὡς σὺ.
- 40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μαθηταί, καὶ εὐχέσκει
καθεύδοντας καὶ λέγει ταῖς Πέτραις, Ὁὕτως ἐκ τῆς ἰσχύος
κατεμίαν ὥσταν γρηγορήσῃται μετ' ἐμῶν;
41 Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλ-
θῃς πειρασμὸν. τὸ μὲν πνεῦμα, πρῶτον, ἡ
ἐκείνη.
- 42 Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσεύξα-
μένων, Πέτραις, εἰς ὁδὸν αὐτῶν τὸ ποτήρι-
ον ἀρκέσειν ἅπ' ἐμῶν καὶ μὴ αὐτοῦ πίνειν, γρηγορήσῃται
ἐν ἡμέρᾳ σου.
- 43 Καὶ ἐλθὼν εὐχέσκει αὐτῶν πάλιν καθεύδον-
των γὰρ αὐτῶν οἱ ὀρεσάμενοι ὡς βέλῃται μένος. *Gravati vel
Graviter
pressi somno*
- 44 Καὶ ἀφ' οὗ αὐτῶν ἀπελθὼν πᾶσιν προσεύξα-
σθαι τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν.
- 45 Τότε ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μαθηταί αὐτῶν, καὶ
αὐτοῖς, Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι
ἡγήσκειν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρε-
στῇ εἰς χεῖρας ἀκαρτωλῶν.
- 46 Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἰδοὺ ἡγήσκειν ὁ παρ-
εστὴς μα.
- 47 Καὶ ἔτι αὐτῶν λέγοντος, ἰδοὺ ἰσθῆς, εἰς ἣν δώδε- *Mat. 14. 45.
Luc. 22. 47.
Job. 18. 3.*
καὶ ἔτι αὐτῶν ὄχλος πολὺς μετ' ἐμῶν
ἐλθόντων, ἀπὸ τῶν ὀρεσάμενων καὶ πρὸς βυτῆρον τῶν λαῶν.
- 48 ὃ παραδίδὼς αὐτὸν, δίδωκεν αὐτοῖς σημεῖ-
αί, ὅτι αὐτὸς ἐλθὼν, ἀντίθετος ἐστὶν ἐκείνοις αὐτὸν.

49 Καὶ ὁ δίδως ἀποσελδῶν τῇ Ἰησοῦ, *Deosculatus est.* Καὶ ῥαββί. Καὶ ἡ καταφίλησεν αὐτόν.

50 Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε ἐρ-
ρει; Τότε ἀποσελδόντες ἐπέδμον τὰς χεῖρας
τὸν Ἰησοῦ, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

51 ¶ Καὶ ἰδὲ εἰς τὸ μὲν Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν
ἐξ, ἀπέσπασε τὸ μάχαρον αὐτοῦ, καὶ πατάξας
δύλον τῷ ἀρχιερέως, ἀφείλεν αὐτῷ τὸ αὐτίον.

52 Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψά
μαχάρον εἰς τὸν τύπον αὐτῆς. * παύτε
λαλοῦντες μάχαρον, ἐν μαχαίρᾳ ὁποιοῦντες.

53 Ἡ δοκεῖς ὅτι ἐδύναμαι ἄρτι παρ᾽ ἐμοῦ
σπᾶν τὸν πατέρα μου, καὶ παρ᾽ ἐμοῦ μοι
δώδωκα λεγεῶνας ἀγγέλων;

54 Πῶς οὖν πληροθῶπιν αἱ γραφαί, ἐν
τῷ δεῖ γινέσθαι;

55 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ἑσθ-
λῶς ἐπὶ λησιῶν ἐξήλθεν τὸ μὲν μαχαρεὶν καὶ
συλλαβεῖν μα; καὶ ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκεί-
μῳ διδάσκων ἐν τῇ ἱερᾷ, καὶ ἐκ ἐκράτησας

56 Τοῦτο δὲ ὅλον γήρην ἵνα πληροθῶπιν
γραφαί τῆς προφητείας. Τότε οἱ μαθηταὶ παύ-
φίντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 Οἱ ἡκολούθησαν τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ
πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς
οἱ ὑποβύτιοι συνήχθησαν.

*Ματ. 14. 53.
Luc. 22. 55.
Ioh. 18. 24*

58 Ο δὲ Πέτρος ἠκολούθη αὐτῷ ὑπὸ μακρό-
 τας τῆς αὐλῆς τῶ ἀρχιερέως· καὶ ἐσελθὼν ἔστω,
 ἔδωκεν αὐτῷ ἡ δὲ ὑποπρετὴς ἰδεῖν τὸ τέλος.

59 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς· καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ Μω. 14. 55.
 συνέδριον ὅλον ἐζήτησαν ψευδομαρτυρεῖν αὐτῷ· τῷ
 οὕτως αὐτὸν ὁ θάνατον ἵστασθαι.

60 Καὶ οὐχ εὖρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων Morti addi-
 σελόντων οὐχ εὖρον. ὅτερον δὲ φρεσελθόντες cerent.
 οὐ ψευδομαρτυρες,

61 Εἶπον, Οὗτος ἔφη, Διόλου καὶ καταλύσαι Job. 3. 19.
 καὶ τῷ Θεῷ, καὶ διὰ τῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆ-
 σαι αὐτόν.

62 Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν
 ἀποκρίνη; τί ἔτι τοῦ σου καταμαρτυροῦσιν;

63 Ο δὲ Ἰησοῦς ἐπρώπα. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχ-
 εὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε καὶ τῷ Θεῷ τῷ ζών-
 τος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

64 Αὐτῷ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Σὺ εἶπας. πλὴν λέγω
 ἡμῖν, ἂν ἄρτι ὁφθαλμοὶ τῶν υἱῶν τῶ ἀποστόλου κα-
 τὰ τὸν νόμον τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐρχόμενον
 πρὸς τὸν περὶ τῶν ἐρατῶν.

65 Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέκρινε τὰ ἱμάτια αὐτῶν,
 ἵνα ὅτι, Ἐβλασφημήσῃς. τί ἐπὶ χεῖρας ἐχομένον μαρ-
 τυροῦσιν; ἰδοὺ, νυνὶ ἠέσασθε τιτὸν βλασφημῆσαι αὐτῶν.

66 Τί ὑμῖν δοκεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθεῖντες εἶπον,
 Ἐπὶ τῶν θανάτων ὅτι.

Quidnā hoc
 est quod isti
 aduersum te
 testificantur
 63. Adiuro,
 vel, iureiu-
 rando te adi-
 go.

Tu dixisti
 quod res est.
 Supra, 10. 27
 rom. 14. 10
 1 thes. 4. 14.
 Dirupit.

Tenetur.
 mortis poe-
 na.

Esa. 50. 6.

Inspuerunt.
Bacillis eum
ceciderunt.

67 Τότε ἐπέπυσαν εἰς τὸ φρόσωπον αὐτοῦ ἐκλάρισα αὐτόν. οἱ δὲ ἐρράπισαν.

68 Λέγοντες Περσῆτευσαν ἡμῖν Χεῖρ, ὁ παῖς σου.

Ancilla.

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκράθητο ἐν τῇ αὐλῇ φροσῆλθεν αὐτῷ μίαν παγίδισιν, λέγῃσα, Κἄν ᾤδῃς μὲν Ἰησοῦ τῷ Γαλιλαίῳ.

70 Ὁ δὲ ἠρνήσατο ἡμικραδίην πάντως, λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις.

Vestibulum.

71 Εξελθόντα δὲ αὐτὴν εἰς τὸν πυλῶνα αὐτὴν ἔλαβεν καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ οὐκ ᾔδει μὲν τῷ Ναζαρεαίῳ.

72 Καὶ πάλιν ἠρνήσατο μὲν ὅρκῳ, Ὅτι οὐκ ἔδειξεν ὅτι ἄνθρωπον.

73 Μετὰ μικρὸν δὲ φροσελάσαντες οἱ ἐς ὧν ποντῶν Πέτρος, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἔδειξας αὐτῷ εἶ καὶ ἄλλοι σὺ δὴ λόγον σε ποιεῖ.

Loquutio
huiusmodi
hoc genus
sermonis.

74 Τότε ἤρξατο καταμαρτυρεῖν, καὶ ὁμιλεῖν. Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὁμοῦ αὐτῶς ἀλλοι ἐφώνησαν.

Deonere
seipsum.

75 Καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τῶν ῥημάτων Ἰησοῦ λότος αὐτῷ, Ὅτι τὸν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τὸν παγίστην με. Καὶ ἔξελθὼν ἔξω, ἐκλαυσεν πικρῶς.

Fleuit acer-
be. i. acerl
dolorem in
corde sentio-
ens.

Κεφ. xj. Cap. 27.

3 Pilato vincens Christus traditor. 5 Iudas seipsum hunc gulat. 19 Vxor Pilati nihil rei esse illi vult cum Christo quem iustum vocat, 20 Barrabas potius quam Christus.

et eximitur. 34 Pilatus lauat manus. 39 Christus
 in eis coronatur. 34 crucifigitur. 40 convitiis incessan-
 ter. 50 emittit spiritum. 57 sepulchro imponitur. 63
 traditur a pilatis.

Πρώτας ὃ ἡγομένης, συμβέλιον ἔλαβον πάντες
 οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φρισβύτεροι τῷ λαῷ καὶ τῷ
 Ἰουδαίῳ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.

Mat. 15. 14
 Luc. 22. 66.
 ioh. 18. 28.

2 Καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέ-
 χον αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Præfidi
 provincie.

3 Τότε ἰδὼν ἰσθὰς ὁ παραδιδούς αὐτόν, ὅτι
 περικέκληται μεταμεληθεὶς ὑπέσχετο τὰ τεράκων
 ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς φρισβυτέροις,

Pœnitentia
 ductus red-
 didit.

4 Λέγων, Ἡμεῖς παρὰ δέκα ἡμέρας ἀδυνάτοι. Οἱ
 ἵπποι, τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὅλεις.

5 Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῇ ναῷ, ἥρα χρόσῃ.
 ἡμιδὼν ἀπήγατο.

Mat. 1. 18.
 Strangula-
 vit se.

6 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶπον,
 καὶ ἔστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανὰν ἐπεὶ πε-
 ντακάτους ἐστὶ.

7 Συμβέλιον δὲ λαβόντες, ἠβόησαν ἐξ αὐτοῦ
 ἡγεῖν τῷ κρεμνίσαι, εἰς τὰ φιλῶ τοῖς ξένοις.

8 Διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἱμάτων,
 ὅτι σήμερον,

Mat. 1. 19.

9 (Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερμίου τῷ
 θεῷ λέγοντος, καὶ ἔλαβον τὰ τεράκωντα ἀργύ-
 ρια, πλὴν τῷ πετημένῳ, ὃν ἐπιμήσαντο ἀπὸ
 τοῦ Ἰσραὴλ.

Zach. 11. 12

ΙΟ Καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸ ἀρεθὲν τῷ κυρίῳ
καθὰ συνήταξέ μοι Κύριος)

Ματ. 25. 2.

Luc. 23. 3.

Ιωδ. 18. 33.

ΙΙ Ο δὲ Ἰησοῦς ἔση ἑμπεραδιν τῷ
τοῦ καὶ ἐπιερύττισεν αὐτόν ὁ ἡγεμὼν, λέγων,
ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίων; Ο Ἰησοῦς ἔρη
Σὺ λέγεις.

Ι2 Καὶ εἰ τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτόν ἰσχυροῦ
ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ἀπαιτείῃ

Ι3 Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀποκρίνῃ
πῶσα σε κατεμαρτυροῦσι;

Ι4 Καὶ ἐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὡς ἐδίδει
ὅτι θαυμάζειν τὸ ἡγεμόνα λίαν.

Ι5 Κατὰ τὸ ἑορτίζω εἰσάγει ὁ ἡγεμὼν
λίαν ἵνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἠθέλων.

Ι6 Εἶχεν ὁ τότε δέσμιον ὀνόματιον λεγόμενον
Βαραββᾶν.

Ι7 Συνηγόρευαν οὖν αὐτῷ, εἰπὼν αὐτῷ
Πιλάτος, Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν
ἢ Ἰησοῦν τὸ λεγόμενον Χριστὸν;

Ι8 Ἡ δὲ γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρῆδωκεν αὐτόν

Ι9 Καθημέριον ὁ αὐτὸς ὅτι τῷ ῥήματι, καὶ
λεπτοῦς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα, Ὁ
καὶ τῷ δικαστῇ ἐκείνῳ πολλὰ γὰρ ἐπαίδων
κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἵνα
ἐν ὄχλῳ ἵνα ἀγῆσονται τὸν Βαραββᾶν,

Nihil tibi
rei sit cum
iusto illo.

Ματ. 15. 11.

Luc. 23. 18.

Ιωδ. 18. 40.

Ματ. 3. 14.

καὶ αὐτοὶ ὑπολύσωσιν.

11 Αποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέτε ποιεῖν ὑμεῖς ὑπολύσω ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον, ἑλευθερώσαι.

12 Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν; Λέγουσιν αὐτῷ πάντες, ὅτι τὸν σταυρώσῃτω.

13 Οἱ δὲ ἡγεμῶνες ἔφη, Τί γὰρ κακὸν ἐποιήσεν; Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς ἐκράζον, λέγοντες, Σταυρώσῃτω.

Amplius.

14 Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν αἰφειλῇ, ἀγαμέμνωνος γένεταί, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς ἁρτίδας αὐτοῦ τῷ ὄχλῳ, λέγων, Ἄθως εἰμι ὑπολύσω ὑμῖν τὸν δικαίον ἢ τὸν ἀδίκον; Ὑμεῖς ὁφείδετε.

Nō delinquo in sanguinem hominis iusti.

15 Καὶ ὁ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε, Τὸν ἡμεῖς.

16 Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν τὸν φρουροῦ φραγαλλώσας παρίδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

17 Τότε οἱ γραπτοὶ τῷ ἡγεμόνι παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πατάριον, σιμῆσαν ἐπὶ τοῦ ἡλίου τὴν ἀπείραν.

Mat. 15. 16. iob. 19. 1.

18 Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέβησαν αὐτὸν ἡμιμόδιον κοκκίνιον.

19 Καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἵκανον ὅτι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἡμέτεροι ὅτι δόξα αὐτοῦ καὶ γονυπετήσμετες ἔμμενεν ἐπὶ τοῦ ἡλίου αὐτοῦ, λέγοντες, Χαῖρε ἡ βασιλεῦς.

အိပ် I နေပါသည်။

Quam in-
spuſſent in
eum.

30 Καὶ ἐμπύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλα-
λαμον, καὶ ἔτυπον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

31 Καὶ ὅτε ἐπέπαξαν αὐταί, ἰξέδυσαν
τὴν χλαμύδα, καὶ ἐκένυσαν αὐτὴν τὰ ἱμάτια
τῆς καὶ ἀπήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ σταυρώσαι.

May. 15. 21.
Inc. 23. 26.
Adgerant
porcare.

32 Εξερχόμενοι ἡ εὐρεθ ἀνθρώπων καρ-
δία π. Σίμων α. τὸν ἡγάρυσαν ἰνα
σωρὴν αὐτῶν.

May. 15. 22.
 Dec. 23. 33.
 Job. 1 & 26.

33 Καὶ ἐλθόντες εἰς τόποι λεγόμενοι
θα, ὅς ἐστι λεγόμενος Κεραῖς τίπος,

34 Ἐδωκαν αὐτοῖς πίνειν ὄξος μὲν χολῆς
μύρον καὶ γουσταμάριον, ἵνα ἡδεύε πίνειν.

May. 15. 24.

35 Σταυρώσαντες ἡ αὐτὸν, διμερίσαντες

Psal. 22. 19.

ἰμάτια μοῖς αὐτοῖς, καὶ ὅτι τὸν ἰματισμὸν
βαλον κληροῦν.

**Accusationē
vel, crimen.**

36 Καὶ καὶ οὗτοι ἐπὶ τῷ οὐρανῷ

37 Καὶ ἐπέθηκεν ἵππαις τῆς κεφαλῆς
 πλὴν ἁπλᾶν αὐτῆς γεγραμμένην, ΟΥΤΟ
 ΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

38 Τότε ζευρυμῆ) σὺν αὐτῷ δὺο καὶ
ἐκ διέξωον, καὶ εἰς ἐξ ὁμωνύμων.

Feb. 2, 19.

39 ¶ Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλαστοῦν

- καὶ κληροῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῆς,
 2 Ο καὶ λέγοντες, Ο καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν
 ἡμέραις οἰκοδομῆν, σῶσον σεαυτὴν· εἰ υἱὸς εἶ
 τοῦ Θεοῦ, καταθήκητι ὀπὸ τοῦ σταυροῦ.
 3 Ομοίως ἢ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἰμπαίζοντες μετ'
 ῥαμματίων καὶ περιβυτίων, ἔλεγον,
 4 Ἄλλως ἔσωσεν, ἑαυτὸν ἐδυνάταται σῶσαι· εἰ
 υἱὸς Ἰσραὴλ ὅστις, κατατάτω νυνὶ ὀπὸ τοῦ σταυ-
 ροῦ πιστεύουσιν αὐτῷ.
 5 Πέποιθεν ὅτι ὁ Θεὸς ἂν ῥυσάσθω νυνὶ αὐτὸν,
 καὶ αὐτὸν· εἴπε γὰρ, Ὅτι Θεὸς εἰμι υἱός.
 6 Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λεῖται οἱ συσταυρωθέντες
 ἀνέιδον αὐτῷ.
 7 Ἀπὸ ἧς ἔκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ὅτι
 τὴν γῆν· ἕως ὥρας ἐνάτης.
 8 Πρὸς δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἔδρεβόησεν ὁ
 φωνὴ μεγάλη, λέγων, Ἡλὶ, Ἡλὶ, λαμβάσατε·
 9 τὸ ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἔγκα-
 τίς;
 10 Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστώτων ἀκούσαντες ἔλε-
 γον, Ἡλὶαν φωνεῖ ὧς.
 11 Καὶ ὁ δυνάστης δραπετὴς εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν
 τὸν πλῆσας τε ὄξος, καὶ φειδύς χαλκίμου, ἐ-
 βάλεν αὐτὸν.
 12 Οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄρε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
 ὁ σῶσαι αὐτὸν.

Psal. 22. 9.
 Jer. 2. 18.
 Eripiat si
 gratus ei est

Exclamavit.
 Psal. 22. 1.

50 Ο ὃς Ἰησοῦς πάλιν κραζάσας φωνῇ μεγάλῃ
 φῆκε τὸ πνεῦμα.

9. Per 2. 14.
 Velum vel
 aulicum.

51 Καὶ ἰδὼν, τὸ ἑκαπέτασμα τῆ ναοῦ
 εἰς δύο ὑπὸ δυνάμειν ἑως κέντρω καὶ ἡ γῆ καὶ
 ἡ αἰ πέτεται ἐκρίθησαν.

52 Καὶ τὰ μαρμαῖα δις ἐσείχθησαν, καὶ
 σάμαται τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἐγέρθη.

In conspec-
 tum venerūt
 multis vel
 Manifeste
 conspecti
 unt a m.

53 Καὶ ἔξελθόντες ἐκ τῶν μαρμαῖων
 ἔγαγον αὐτοὺς, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν καὶ
 φανίσθησαν πολλοῖς.

54 Ο ὃς ἐκατὲνταρχος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ρουῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὴν σφοδρὴν καὶ τὴν
 ῥῆμα, ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀλλὰ τί
 ἔργον ἡμεῖς οὗτοι.

Sequitur fu-
 erant.

55 Ὅταν δὲ ἐκεῖ γυναικες πολλαὶ ὑπὸ
 κρήθην θεωρῶσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ
 ὑπὸ τῇ Γολιθαίας, διακονῶσαι αὐτῶν.

56 Ἐν αἷς ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ
 ῥία ἡ τῆ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ μῆτηρ, καὶ ἡ μῆτηρ
 Ζεβεδαίου.

Mat. 15. 43.
 Luc. 23. 50.
 Jo. 19. 38.
 Discipulus
 fuerat.

57 Ὁ ὅς οὖν δὲ γλυκομένης ἦλθεν ἀνθρώπου
 πλῆστος ὑπὸ Ἀρμαθαίας, τοῦ οὐνομα Ἰωσήφ
 αὐτοὺς ἐμπαθήτους τῷ Ἰησοῦ.

58 Οὗτος θεωρεῖσθαι τῷ Πιλάτῳ ἡ
 τὸ σῶμα τῷ Ἰησοῦ. Τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν
 δοθῆναι τὸ σῶμα.

59 Καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ, ὅπτις ἔστιν Involuit,
τὸ σῶμα καὶ θάψατο.

60 Καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῇ χαλκῇ αὐτῷ μνη-
μείῳ, ὃ ἐκτισμένον ἐστὶν ἐν τῇ πέτρᾳ καὶ περικυλί-
σθαι λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν.

61 Ἡ δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαλενή, καὶ ἡ ἄλ-
λη Μαρία, κατήλθον ἀπέναντι τοῦ τάφου.

62 Ὡς δὲ ἵσταμενον, ἥ τις ἐστὶν μὲν πρὸς παρὰ
αὐτῶν, πυνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι
πρὸς Πιλάτον,

63 Λέγοντες, Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος
πλάτος εἶπεν, ἐπὶ ζῶν, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγεί-
νησθαι.

64 Κίλευτον οὖν ὅτι ἀσφαλίσωμεν τὸν τάφον
ὥστε τῆς τρίτης ἡμέρας μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθη-
ταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἰπωσὶ τοῖς
Ἰουδαῖοις, Ἡγέρθη ὑπὸ τῆς νυκτὸς. καὶ ἔσται ἡ ἰσχάτη
πλάτη χείρον ἢ ἀλήθεια.

Plenus, vel,
Impostor.
Præfodio
muniri. vel,
custodia.

65 Εἰρη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κωστωδίας
ὥστε ἵνα ἀσφαλίσαιτε ὡς οἴδατε.

66 Οἱ δὲ, πορευθέντες, ἀσφαλίσαντο τὸν τάφον,
φραγίσαντες τὸν λίθον, μὲν τὴν κωστωδίαν.

Impostura

Κεφ. xii. Cap. 28.

Mulieres sepulcrum advenit. 2. Angelos. 8. Christus com-
paratur a mulieribus. 18. Mittit Apostolos ad predican-
dam.

Ματ. 16. 6.
 16. 20. 11.

ΟΥΕ ὁ σαββῶν τῷ ὁπαρσάσκῳ ἐν
 σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαλένη
 ἡ ὄνη Μαρία, διακονῶσα τὸ τάρον.

Deuoluit.

2. Καὶ ἰδοὺ, σφραγὶς ἐρχέται μέγας, ἡ
 Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, φερεῖ σιδήρην
 χύλιντον τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκ
 ἱπταίω αὐτῆς.

Vifus est vt
 fulgur.

3. Ἡ ὃ ἡ ἰδοὺ αὐτῆς ὡς ἀστραπὴ, καὶ
 μα αὐτῆς λευκὸν αἶσει χεῖν.

Concufsi
 sunt pennis.

4. Ἀπὸ ὃ τῷ φόβῳ αὐτῆς ἐπέβησαν οἱ πε
 ντὲς ἐρχόμενοι αἰσὶ νεκροί.

16. 20. 11.

5. Αποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχαῖος εἶπε ταῖς γυν
 αῖς. Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦς τὸν
 ἐφ' ὁμολογίαν ζῆτε.

6. Οὐκ ἔστιν αὗτῃ. ἡγέρθη γὰρ κατὰ τὸ εἶπε
 ταῖς. ἰδοὺ τὴν πόρτῃν ἣν ἐκίμετο ὁ Κύριος.

7. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσθαι εἶπατε τοῖς μα
 τῶς αὐτῆς ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῆς νεκρῶν. καὶ ἰδοὺ, οὐ
 γὰρ ὑμεῖς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθαι
 ὡς εἶπον ὑμῖν.

8. Καὶ ἐξελθούσῃ ταχὺ ἀπὸ τῆς μνημείου
 εὗρε καὶ χαρτὰς μεγάλας, ἰδοὺ αὐτὴν ἀπαγγέ
 λουσα τοῖς μαθηταῖς αὐτῆς.

9. Ὡς ὃ ἐπορεύοντο ἀπαγγέλλειν τοῖς μα
 τῶς αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπ' αὐτῶν
 ἔστη. καὶ αἶψα εἶπεν. Αἱ ὃ φερεῖσθαι ἐκράτησαν
 οὗτο

σάδαι, καὶ περσεικωήσαν αὐτῷ.

10 Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε. ὑ-
πάγει ἀπαγγέλλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλ-
θωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ ἐγὼ μετ' ὑμῶν ἔρχομαι.

11 Ὁ Πορευομένην δ' αὐτῶν, ἰδὼς, τινες τ' κομ-
μάδας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτῶν πάντα τὰ ῥητόμα.

12 Καὶ συναχθέντες μετ' αὐτῶν ἀφ' ἐξουσίας,
ἀνέκλινον τε λαβόντες, ἀργύρια ἵκανὰ ἔδωκαν
τοῖς στρατιώταις.

13 Λέγοντες, Εἰπατε ὑπὸ Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· νυκ-
τὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμεῖς κοιμωμένους.

14 Καὶ ἐὰν ἀκούσῃς τούτου ὅτι τὸ ἡγμόνος, *Persuade-*
ἡμῖς ὡς πορεύσεται αὐτὸν, καὶ ὑμεῖς ἀμελείμους *dimus illi*
ποιήσομεν. *remissa se*
habere, &
vos securos
reddemus.

15 Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐ-
λάλθηνσαν. καὶ διεφωμίθη ὁ λόγος αὐτῶν παρὰ Ἰε-
ρουσάλημ μέχρι τῆς σήμερον.

16 Ὁ δὲ ἑνδεκά μαθητὰ ἐπορεύθησαν
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς. *Dubitave-*
runt.

17 Καὶ ἰδόντες αὐτὸν, περσεικωήσαν αὐτῷ· οἱ
δὲ ἰδόντες αὐτόν, ἀνέκλινον τε λαβόντες, ἀργύρια ἵκανὰ ἔδωκαν
τοῖς στρατιώταις. *Iohan. 17. 3.*
belu. 1. 2.

18 Καὶ περσευθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς,
λέγων, Ἐδίδθη μοι πάντα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ
ἐπὶ τῇ γῇ.

19 Πο-

Ματ. 16. 5.

19 Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πανταχῶς, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος·

20 Διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα τὰ ὅσα ἐλάλῃμι ὑμῖν. καὶ ἰδὼς, ἐγὼ μὲν ὁμολογῶ εἰμι πᾶσι ταῖς ἡμέραις, ἕως τῆς συντελείας τῆς αἰῶνος. Ἀμήν.

ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ ΕΤΑΓ-

ΓΕΛΙΟΝ.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

4 Baptizatur Iohannes. 6 Vestitus & victus ipsius, 9 tizatur Iesus. 12 testatur. 14 p: x: licat Euan: 16. 21. 39. docet in synagogis. 23 sanat cum. 29 socrum Petri. 32 multos infirmos. 40 profum.

ΡΧΗ τοῦ ἀναγγελῆαι Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Malac. 3. 1.

2 Ως γέγραπται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἰδὼς, ἐγὼ δόξα ἐκκλῶ τὰς ὀφθαλμοῖς μου πρὸς τὸ φερόσά τέ σε, ὁ υἱός μου.

τασκευάσθαι τὸν ὁδόν σου ἵνα θεωροῦμαι σε.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

Isa. 40. 3.

3 Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, ἀθετίας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4 Ἐρχέσθαι Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ῥύσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅρτιν ἀμάρτιαν.

5

5 Καὶ ὤξυ πορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία Ματ. 3. 9
 ὅρα, καὶ οἱ Ἱερουσαλὴται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες
 ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπὸ αὐτοῦ, ὁμολογέμε-
 ναι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

6 Ἦν δὲ Ἰωάννης ἐν βελούτοις τείχεος καμῆλα, Ζενθ. 12. 28
 ζῶντι δερματίνῳ περὶ τὸ ὄσφυ αὐτοῦ καὶ ἐδίειν Ματ. 3. 11.
 ἐκείδων καὶ μέλι ἀγριον. Luc. 3. 16.
 ioh. 1. 17.

7 Καὶ ἐκήρυκε, λέγων, * Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότε- Qui incar-
 ρος μου ὀπίσω μου, ὃς ἐκ εἰμὶ ἰσχυρὸς κύψας λῦσαι natus solu-
 ἡμῶν τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. corrigiam.
 Mat. 3. 11.
 Luc. 3. 16.
 ioh. 1. 33.

8 Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ
 βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

9 * Καὶ ἰησοῦς ἐκείναις τῇ ἡμέρᾳ, ἦλθεν
 αὐτὸς ἀπὸ Ναζαρετ τῆ Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ
 αὐτοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.

10 Καὶ ἰωάννης ἠμαρτάνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε
 ῥομφαίας δύο ἐρχομένους, καὶ τὸ Πνεῦμα ὡσεὶ φρεσι-
 τερῶν καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν.

11 Καὶ φωνὴ ἰησοῦς ἐκ τῶν ἐρχομένων, Σὺ εἶ ὁ
 υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἡ ἀγάπη.

12 Καὶ ἰωάννης τὸ Πνεῦμα αὐτόν ἐκβάλλει εἰς
 τὸν Ἰρμὸν Ματ. 4. 12.
 Luc. 4. 14.

13 Καὶ ἰωάννης ἐκ τῆ ἱρήμῃ ἡμέρας πέντε-
 ράκοντα, πενταχέμῃς ὑπὸ τοῦ σατανᾶ. καὶ ἰωάννης
 τῶν θηρίων καὶ οἱ ἀγέλοι διηκόνου αὐτοῦ.

14 * Μπαρ δὲ τὸ πενταχέμῃς τὸν Ἰωάννην, Ματ. 4. 12.
 Luc. 4. 14.
 ioh. 4. 43.
 ἦλθεν

ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὴν
 γέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ,

15 Καὶ λέγων, Ὅτι πεπλήρωσεν ὁ καιρὸς
 ἡγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε
 εἰς τὴν εὐαγγελίαν.

Mat. 4.12.
 Luc. 5.21.

16 ¶ Περὶ πατρὸς ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν
 Γαλιλαίας, εἶδε Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸ ἀδελφὸν
 τοῦ, βάλλοντας ἀμφίελισθον ἐν τῇ θαλάσσῃ, (καὶ
 γὰρ αἱ εἶς.)

17 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ὑπὸς μου
 καὶ ποιήσω ὑμᾶς ῥυτῆται ἀλιεῖς ὁδοῦ ὁδοῦ.

18 Καὶ ὁμοῦς ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν
 ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Sarcientes.

19 Καὶ ὡρᾶς ἐκείνης ὀλίγη, εἶδεν Ἰακώβ
 καὶ τὸν Ζεβεδαῖος, καὶ Ἰακώβον αὐτοῦ, καὶ
 τοὺς ἐν τῇ πλοίῳ ἡμετερώ τῶν δίκτυα.

20 Καὶ ὁμοῦς ἐκέλευσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες
 τὰ πλοῖα αὐτῶν Ζεβεδαῖον καὶ τὸν πλοῖον μετὰ τὸν
 Ἰακώβ, ἀπῆλθον ὁπόσω αὐτοῖς.

Mat. 4.13.
 Luc. 4.31.]

21 ¶ Καὶ εἰσπορεύοντες εἰς Καφαρναῦμ· καὶ
 θύρας τοῦ σάββατον εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν
 αὐτοῦ, ἐδίδασκεν.

Mat. 7.28.
 Luc. 4.32.

22 Καὶ ἐξεπλήσσοντο ὅτι ἐν τῇ διδασκίᾳ αὐτοῦ
 ὡς ἐν διδασκαλίᾳ αὐτοῦ ὅτι ἐξουσίαν ἔχων, καὶ ἔχων
 ῥαυματείας.

Luc. 4.33.

23 Καὶ ὡς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτοῦ ὁμοῦς

καὶ εἰ πνεῦμα ἀκαθάρτου· καὶ οὐκ ἐκέρχθη.

24 Λέγων, Ἐὰ τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρελίτι; ἢ ἡ-
δοιοῦσιν ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ· ὁ ἅγιος ἢ Θεοῦ.

25 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Ὁ-
βήθη καὶ ἔξελθε ἔξ αὐτοῦ.

26 Καὶ ἀπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ὀκνέ-
ον, καὶ ἐκέρχθη φωνὴ μεγάλη, ἔξῃλθεν ἔξ αὐτοῦ.

27 Καὶ ἑθαμβώθησαν πάντες, ὥστε συζητεῖν
αὐτοῦ, λέγοντας, Τί ἐστὶ τῆτο; τίς, ἡ διδαχὴ ἡ
αὕτη, ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς
καθαρίτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

28 Ἐξῃλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ ἑλθὺς εἰς ὄλιγον τό-
πον ἐκείνῳ τῆς Γαλιλαίας.

29 ¶ Καὶ ἑλθὼς ἐν τῇ συμπαγωγῇ ἐξελθόν-
τες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου,
καὶ Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου.

30 Ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρε-
σασα· καὶ ἑλθὼς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.

31 Καὶ προσελθὼν ἤρπεν αὐτήν, καὶ κρατήσας
τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἐφῆκεν αὐτῇ ὁ πυρετὸς ἑ-
λθὼς, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32 Οψίας δὲ γρηγορήσης, ὅτε ἔδω ὁ ἥλιος, ἔειπον
αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαι-
μονιζομένους·

33 Καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνήγαγεν αὐτὸν περὶ
τῶν οὐρανῶν.

Ah, quid ne-
gotii nobis
tecum est?
vel, Quid
negotii tibi
est nobis-
cum?
Obmu-
tesce.

Obstupe-
facti sunt,
ita ut inter
se discer-
pant.

Mat. 8. 14.
Luc. 4. 38.

34 Καὶ

34 Καὶ ἰδεράπειυσεν πολλὰς κακὰς ἐχθροὺς ποικίλαις νόσοις. καὶ δαυμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν ἥριε λαλεῖν τὰ δαυμόνια ὅτι ἤδεισαν αὐτὸν.

Quum val-
de multa
nox adde-
re.

35 ¶ Καὶ παρῶν, ἐντυχευθὲς λίαν, ὁμοῦς ἤλθε· καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ αὐτοὶ σήυχετο.

36 Καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ Ἰάκωβος μετ' αὐτοῦ.

In contigua
oppidala.

37 Καὶ εὐρόντες αὐτὸν, λέγουσιν αὐτῷ, παῖτες ζῆτασί σε.

38 Καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀγαθόν· εἰς τὰς ἐχθροὺς κωμωπύλεις, ἵνα καὶ κεῖ κηρύξω. εἰς τὴν ἐξελήλυθα.

Mat. 8. 2.
Luc. 5. 12.

39 Καὶ ὡς κηρύσσων ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαυμόνια ἐκβαλεν.

40 ¶ Καὶ ἔρχεται παρῶν αὐτὸν λέγων παρῶν αὐτὸν καὶ γρηυπετῆρ' αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, ἐὰν θέλῃς, δύνασθαι με καθαρίσαι.

43. Inter-
natus illi.
vel, Inter-
ita vt intro-
misceret.

41 Ο Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ λέγει αὐτῷ, θέλω καθεαρίσθαι.

42 Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ, θυθείας ἀπῆλθεν αὐτὸν ἢ λέγουσιν, καὶ ἐκαθαρίσθη.

43 Καὶ ἐμπεριμνησάμενος αὐτῷ, θυθείας ἐβαλεν αὐτόν.

44 Καὶ λέγει αὐτῷ, Οὐρα μηδενὶ μηδενὶ εἰπὴν ὅτι ὕπαγε, σὺ αὐτὸν δεῖξον τῇ ἱερεῖ, καὶ παρῶν.

οὐκ ἐν τῷ καρδιασμοῦ σου ἀποροῖταξί Μαθηῶν, *Lent. 14-3.*
 μαρτύριον αὐτοῖς.

45 Ο δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, *Discipulos hanc rem.*
 διὰφηνίζεν τὸν λόγον ὥστε μνηστέον αὐτὸν δύ-
 ναι φαίεσθαι εἰς πόλιν εἰσελθεῖν ὅμη' ἔξω ἐν
 τοῖς τοῖς ἰσ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάν-
 τες.

Κεφ. β. Cap. 2.

15 Paralyticus remissis peccatis sanatur. 14 Matthæi vo-
 catio. 19 Ieiunia & afflictiones prædicuntur. 23 Disci-
 poli spicas vellunt. 26 panes propositionis.

ΚΑΙ πάλιν εἰσηλθὼν εἰς Καπρναεὺς δι' ἡμερῶν, *Mat. 9. v.*
 καὶ ἠκούθη ὅτι εἰς οἶκόν ὄντι, *Lent. 5. 18.*

2 Καὶ ἐνδέως συνήχθησαν πολλοί· ὥστε μη-
 πο χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἰαλεῖ
 τοὺς τὸν λόγον.

3 Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέ-
 ροντες αἰρέμενον ὑπὸ πιατέρων·

4 Καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσειν αὐτῷ διὰ
 τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπως ἰσ. καὶ
 κορύψαντες χαλαῶσι τὴν κεραμίαν ἐφ' ᾗ ὁ παρα-
 λυτικὸς κατέκειτο.

5 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτοῦ, λέγει τῷ πα-
 ραλυτικῷ, Τέκνον, ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

6 Ἦσαν δὲ πρὸς τὸν γεμματέων ἐκεῖ καὶ ἄλλοι
 οἱ, καὶ διαλογίζεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ,

7 Τί οὗτος ὅτι λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύνα-
 ται

ταυ ἀφίναυ ἀμαρτίας, εἰ μὴ ἦς ὁ Θεός;

8 Καὶ ὁ δούλος ὁ πηγνὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πᾶσι
αὐτῷ ὅτι ἔτις διδγογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἰ
τοῖς. Τί ταῦτα διδγογίζεσθε ἐν ᾧ καρδίας ὑμῶν;

9 Τί ἐστιν ὁ κοπώτερον; εἰπεῖν τῇ παρὰ
καὶ. Αφίονται σοι αἱ ἀμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν, Ἐρ
ἄρον σου τὸν κράββατον, καὶ περιπάτει;

10 Ἰνα δὲ εἰδῇτε ἐπὶ ἰξολοσίαν ἔχει ὁ υἱὸς
θεοῦ παρὰ φίναυ ὅτι τῆς γῆς ἀμαρτίας, (καὶ
παρεκλυτικῶς)

11 Σοὶ λέγω, ἔγεραι, καὶ ἄρον τὸν κρά
ββατον σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

12 Καὶ ἡ γάρβη δούλος, καὶ ἄρας τὸν κρά
ββατον, ἔξῃλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἔξιστα
τας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, λέγοντας, Οὐκ
οὕτως εἰδομῶν.

Mat. 9.9.
Luc. 5.27.

13 ¶ Καὶ ἔξῃλθε πάλιν παρὰ πλὴν
σταν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ
δασκεν αὐτούς.

Aptud stati-
onem pub-
licanorum.
vel, meniam
publ.

14 Καὶ παρὰ τῶν εἰδὲ Λευὶν καὶ τῶν Αλφά
ζήμοιον· ὅτι τὸ τελώνιον καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀ
δεῖ μοι. Καὶ ἀναστὰς ἠκολέσθησεν αὐτοῖς.

16 Καὶ ἐλθὺς ἐν τῇ κρατακείδῃ αὐ
τῇ οἰκίᾳ αὐτῇ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἀμαρ
τωμένοι συνεκένοντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ τοῖς μαθηταῖς
ἦσαν γὰρ πολλοὶ, καὶ ἠκολέσθησαν αὐτοῖς.

Secuti fue-
rant,

16 Καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἰδόντες
τὸν ἰδιώτην μὲν τῆν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν, ἰ-
στῶν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Τί ὅτι μὲν τῆν τελωνῶν
καὶ ἀμαρτωλῶν ἐδίδει καὶ πίναε;

17 Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐ χρει-
στον οἱ ἰσχύοντες ἱατρῆσαι, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
ἄλλοι καλίστη διηγάς, ἀλλὰ ἀμαρτωλὺς εἰς ἰ. Τιμ. ι. 15.
ταῖς αἰ-
ταῖς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννης καὶ οἱ ἄλλοι φα- Ματ. 9. 14.
Luc. 5. 33.
ρισαῖοι νηστεύοντες· καὶ ἔρχοντο καὶ λέγουσιν αὐτῷ,
τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννης καὶ οἱ τῆν φαρισαίων νη-
στεύουσιν, οἱ δὲ σὺ καὶ οἱ μαθηταὶ ἔσθιτε καὶ πίνετε;

19 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δυνάσται οἱ Fili i thala-
mi, vide
Mat. 9. 14.
et seq.
νυμφῶνος, ἐὰν ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ᾖ, νη-
στεύειν; ὅσον χρόνον μὲν ἑαυτῶν ἔχουσιν τὸν νυμφίον,
δυνάσται νηστεύειν·

20 Ελεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ'
αὐτοῦ ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς
ἡμέραις.

21 Καὶ ἐδίδει ὁπίσθω ράβδον ἀγνάφου ὅπως
ἴσται ὅτι ἰμεινὸς παλαιῷ· εἰ δὲ μὴ, αἶρει τὸ πλῆ-
ρωμα αὐτοῦ τὸ κατὰ τὸν παλαιόν, καὶ χεῖρον ᾗ-
σεται.

22 Καὶ ἐδίδει βάλανον οἷον νέον εἰς ἀσκὸς πα-
λαιός· εἰ δὲ μὴ φέσται ὁ οἶνος ὁ νέος ἐπὶ ἀσκῶς, καὶ ὁ
ἀσκὸς ἐκχέεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολυνῶνται· ἀλλὰ

οἱ τοὶ νόον εἰς ἀσκήσεις καὶ βλαπτόν.

Ματθ. 12. 1.

Luc. 6. 1.

Per Iana.

23 Καὶ ἐβλήθη τὸ παρεμπορεύματι αὐτῶν
σάββατον διὰ τῆς ἀπορέμων καὶ ἤρξαντο εἰ
ταῖς αὐτῶν ὁδὸν ποιεῖν τέλλοντες τοῦ σαύχας.

24 Καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῶν, Ἰδοὺ,
ἔστιν ἐν τοῖς σάββατον ὅτι ἐξέστι;

Ἡ Reg. 21. 6.

25 Καὶ αὐτὸς ἔλεγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ποτε
τι πῆ ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτι χρεῖαν ἔχε, καὶ ἐπὶ
αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτῶν;

Exod. 29. 33.

Leuit. 8. 31.

Ex. 24. 9.

26 Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον τῷ Θεῷ
ἐν δαδερ τῷ ἀρχιερέως, καὶ τοῦ ἄρτους τῶ
φαρῶν, ὅς ἐκ ἐξέστι φαγεῖν * εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι,
ἰδοὺ καὶ τοῖς σιμὶ αὐτῶν ἔστι;

27 Καὶ ἔλεγει αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ
θεοῦ ἐβλήθη, ὅχι ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.

28 Ὡστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐν τῷ σάββατῳ.

Κεφ. γ. Cap. 3.

3 Arefacta manus sanatur. 6 Pharisei cum Herodis
consilium ineunt. 10 Tactu Christi sanantur.
11 Eiusdem aspectu daemonibus ipsi genibus acci-
14 Duodecim Apostoli. 24 Regnum aduersus
uictum. 29 Blasphemia in Spiritum. 33 Pharisei
Christi.

Mat. 12. 9.

Luc. 6. 5.

Observabāt

ΚΑΙ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸ συναγωγικόν καὶ
καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξήραμεν μένιν ἔχων τὸ χεῖρ
2 Καὶ ἡ παρτίθρηνα αὐτὸν εἰ τοῖς σάββατον
ἐκπύουσι αὐτὸν ἵνα κατηγορήσωνται αὐτῶν.

3 Καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐξ ηραμιδίου ἵ-
στην τῷ χεῖρ. Ἐγείρεαι εἰς τὸ μίσον.

4 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἐξεστὶ τοῖς σάββασιν ἀγα-
ποῖσθαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σώσαι, ἢ δοτο-
ῖν; Οἱ ὅτι ἐσιώπων.

5 Καὶ ὥς ἐλεψάμενος αὐτῶν μετ' ὁρῶντες, συν- Vicem eorū
λέμενος ὅτι τῇ περσόσῃ τ' καρδίᾳ αὐτῶν, λέ- dolēs, quod
τῷ ἀνθρώπῳ, Ἐκτεῖνον τ' χεῖρά σου. Καὶ ἐξέστη· occallisset
δοξατις αὐτῇ ἡ χεὶρ αὐτῆς ὑμῶν ὡς ἡ ἄλλη. cor eorum.

6 Καὶ ἐξελθόντες οἱ φαρισαῖοι, βιάσας μετ' αὐ-
τοῦ διαβῶν συμβέλλον ἐποιοῦν κατ' αὐτῆς ὅπως
ἐπὶ δολέσωσι.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνελθὼν μετ' ἡμετέρας αὐ-
τοῦ ἐπὶ θαλάσσαν· καὶ πολὺ πλῆθος δὸτ' Ἰα-
μαίρας ἐκολέθησαν αὐτῷ, καὶ δὸτ' Ἰουδαίους.

8 Καὶ δὸτ' Ἰεροσολύμων, καὶ δὸτ' τῆς Ἰδουμαίας,
καὶ πέρα τῆς Ἰορδάνης· καὶ οἱ πρὸ Τύρον καὶ Σι-
δῶν, πλῆθος πολὺ, ἀκράσαντες ὅσα ἐποίει ἡ ἄλλη.
ἐπὶ αὐτόν.

9 Καὶ εἶπε τοῖς μετετάς αὐτῷ ἵνα πλοιάρι-
ον ἀποσπῇ αὐτῷ, διὰ τὸ ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβω-
ν αὐτόν.

10 Πολλὰς γὰρ ἐθεράπευσεν ὥστε ἐπιπίνειν
αὐτῷ, ἵνα αὐτῷ ἀψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας.

11. Καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα ὅταν αὐ-
τῷ ἰδοῦνται, ἔκστασι πίνει αὐτῷ, καὶ ἔκραζε, λέγον-
τι,

Vt navigio-
lum assidue
ei praeſto es-
ſeti propter
turbam, ne
ipſum com-
primerent.

Accidebant
ad pedes eo-
ius, vel
proſtuebant.

τα, Οτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

12 Καὶ πολλὰ ἐπιτίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀπαρνηθῶσιν τὸν ποιήσαντάς τοις.

Infra, 6. 7.
Mat. 10. 1.
Luc. 9. 1.

13 Καὶ ἀναβάντες εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσευχόμενοι ἔως ἡθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθεν πρὸς αὐτήν.

14 Καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ᾧσι μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα δοῦναι αὐτοῦ κληρούσιν.

15 Καὶ ἔχειν ἐξουσίαν διεσπᾶν τὰ ῥέματα καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαμόνια.

16 Καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρος.

17 Καὶ Ἰάκωβον τὸν υἱὸν Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου (καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὄνομα Βοανηργεῖς, ὃ ὄστιν, υἱοὶ βερνίκης)

18 Καὶ Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν υἱὸν Ἀλφειοῦ, καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Κανανίτην,

19 Καὶ Ἰσίδωρον Ἰσκαριώτην, ὅς ἐστιν καὶ πᾶσι αὐτὸν καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον.

20 Καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ χωρῆσαι αὐτοῦ μήτε ἄρτον φαγεῖν.

Etus dome-
stici. vel. po-
puli propin-
qui.

Etum ē men-
te exisse.

Matth. 9. 34.

Luc. 11. 14.

21 Καὶ ἀπέσαντες οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἐξήλθον καὶ τῆσιν αὐτῶν ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐξίστη.

22 Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ βαρσαῖτες ἔλεγον, Οτι βαλζεβὺλ ἔχει, * καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν δαμονίων ἐκβάλλει τὰ δαμόνια.

23 Καὶ προσκαλιστὸς αὐτοῦ, οἱ παῖδες αὐτοῦ.

καὶ ἐλθὼν αὐτοῖς, Πῶς δυνάται σατανᾶς σατα-
νᾶν ἐκβάλλειν;

24 Καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ
δυνατὶ σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη·

25 Καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, ὅθεν
καὶ σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη·

26 Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἑωρῆσθ' ἐφ' ἑαυτὸν καὶ με-
ρισθῇ, ὅθεν καὶ σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει.

27 Οὐ δύναται ἑδεῖς τὰ σκεῦη τοῦ ἰχυροῦς,
καὶ λαθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσας, ἐὰν μὴ
ῥῶτον τὸν ἰχυρὸν δῆσῃ· καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
διαρπάσῃ.

28 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἄφειδήσονται τὰ
καρτήματα τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βλάσφη-
μία ὅσας ἂν βλασφημιώσωσι·

Mat. 12. 31.

Luc. 12. 10.

1 Joh. 5. 16.

29 Οὗ δ' ἂν βλασφημιώσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, ἵνα ἔχει ἄφεισιν εἰς τὸ αἰῶνα, ἀλλ' ἑνὸς ὅστις
ἐκείνην κομίσιαι.

30 Ὅτι ἔλεγον, Πνεῦμα ἀκράδαινον ἔχει.

31 Ἐρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
τοῦ καὶ ἔξω ἰσῳῖτες ἀπίστῃσαν περὶ αὐτοῦ, φωνοῦν-
τες αὐτόν.

Mat. 12. 46.

Luc. 8. 19.

32 Καὶ ἐκράδη ὄχλος περὶ αὐτόν. εἶπον γὰρ αὐ-
τοῖς, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστῆσιν σοί.

33 Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Τίς ἐστὶν ἡ μή-
τηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου;

34 Καὶ πάλιν ἔρχεται κύκλῳ πρὸς αὐτοὺς καὶ διδάσκει αὐτοὺς λέγων· Ἰδοὶ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου

35 Ὡς γὰρ οὐκ ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ μου καὶ μήτηρ ἐστίν.

Κεφ. δ. Cap. 4.

3 Parabola seminautis. 14 Eiusdem expositio. 21 Lucerna. 26 Sementis iacta in terram. 31 sinapis. 38 Dormit Christus in puppi.

Ματ. 13. 1.
Λυκ. 8. 4.

ΚΑΙ πάλιν ἦρξάτο διδάσκειν παρὰ τῆς γαλιλαίας καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολλὸς· ὥστε αὐτὸν ἐμβαίνειν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ καθίσαι ἐκεῖ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὸ πλοῖον ἐβόηεν λέγων· Ὁ δὲ ἰσχυρὸς ὁ δάσκαλος ἡμῶν.

2 Καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς λέγων· Ἰδοὺ ἐβλήθη αὐτοῖς ἐν τῇ διδασκῇ αὐτοῦ,

3 Ἀκούετε, Ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπέρμα ἐκ τῆς γαλιλαίας.

4 Καὶ ἐβλήθη ἐν τῇ πετρεῖν, ὅ ἡ γαλιλαία· καὶ ἔβη ἐκ τῆς πετρεῖς καὶ ἐβλάστηεν· καὶ ἐγένετο ὡς ὁ σπέρμα ἐκ τῆς γαλιλαίας.

5 Ἄλλο γὰρ ἔπεισεν ὅτι τὸ πετρεῖς, ὅτι τὸ γαλιλαίον καὶ ὁ δάσκαλος ἐβλάστηεν, διὰ τὸ ἔχειν βάθος γῆς.

6 Ἡ γὰρ ἡ γαλιλαία ἐστὶν ὡς ὁ σπέρμα ἐκ τῆς γαλιλαίας· τὸ μὴ ἔχειν βάθος ἐκ τῆς γαλιλαίας.

7 Καὶ ἄλλο ἔπεισεν εἰς τὰς ἀκαθάρτας· καὶ ἐβλάστηεν αὐτὸ ἐκ τῆς ἀκαθαρτίας καὶ ἐγένετο ὡς ὁ σπέρμα ἐκ τῆς ἀκαθαρτίας.

Ardore ta-
cum est.

Καὶ ἄλλοι ἵππῳ εἰς τὸ γινῶσθαι καὶ ἰδεῖν
 ἑρπὸν δαμάσκοντα καὶ αὐξάνοντα· καὶ ἱερὸν ἐν
 ὄρει, καὶ ἐν Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἐν ἑκατόν.

Καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούει, ἀ-
 κούτω.

10 Ὅτι ὅς ἐστιν ἡμεῖς καὶ ἀκούοντες, ἠκούθησαν αὐ-
 τοῖς· καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὸ παρεκβολῶν.

11 Καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, Ὑμῖν δέδοται γινῶσθαι τὸ
 ἔκρυπτον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἡ δὲ τοῖς
 παρεκβολαῖς τὰ πάντα γίνονται.

12 ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἰδῶσι· καὶ
 ἀκούοντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ὅπως
 ἴδωσι καὶ ἀκούωσι αὐτοῖς τὰ ἀμαρτήματα.

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί τὸ παρα-
 βολῶν ταύτῃ; καὶ πῶς πείσεται τὰς παρεκβολὰς
 ταύτας;

14 Ὁ ἀπείρων, ὁ λόγον ἀπείρει.

15 Οὗτοι ὅς εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ἰσθμὸν, ὅπως ἀπεί-
 ρον τὸν λόγον· καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, ὁ δὲ Θεὸς ἐρχεται
 ἐν ἡμῖν, καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἰσχυρὸν ἐν τῇ καρ-
 διαῖς αὐτῶν.

16 Καὶ ὅς τοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ὑπὲρ τὰ πετρώδη
 κτισμένοι· οἱ ὅταν ἀκούωσι τὸν λόγον, ὁ δὲ Θεὸς
 παρεκβολαῖς λαμβάνει αὐτόν.

27 Καὶ οἱ ἔχοντες ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς· ἀλλὰ ὅπως
 ἀφ' ἑαυτῶν εἰσὶν ἡμεῖς τὸν ῥυθμὸν τῆς διδασκαλίας,
 διὰ

Quam sicut
 fuit solus.

Illis autem,
 utpote exte-
 ris, vel ex-
 tancis.

Esa. 6. 9.

mat. 13. 14.

Luc. 8. 10.

Job. 12. 40.

Act. 28. 26.

rom. 11. 8.

διὰ τὸ λόγον, αὐθιως σκαυδαλίζονται.

18 Καὶ ἔτι εἰπὺν οἱ εἰς τὰς ἀκαθάρτους
μέμφοι, οἱ τὸ λόγον ἀκούοντες·

Luc. 6. 17.

19 Καὶ εἰ μέμμεται τῷ αἰῶνος τῆς
ἀπάτης τῷ πλάτῃ, καὶ αἱ ἀφ' ἧς τα λοιπὰ
εἰσπορευόμεθα συμπιέσονται τὸν λόγον, καὶ
ζήνεται.

20 Καὶ ἔτι εἰσιν οἱ ὅτι τὴν γλῶσσαν
σπαρύντες, οἱ τινες ἀκούοις τὸ λόγον, καὶ παρο-
ται· καὶ καρποφοροῦσιν, ἐν τριτάκοντα, καὶ
κοντα, καὶ ἐν ἑκατόν.

Mat. 5. 35.

Luc. 8. 17.

21. 33.

21 ¶ Καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, Μὴ πὺ λυχνίαν
ταῖς ἰνα ὑπὸ τῷ μόδιον τοῦ ἡ; ἢ ὑπὸ τῷ
οὐχ ἵνα ὅτι τὸ λυχνία ὅπτεθῃ;

Mat. 10. 26.

Luc. 8. 17.

22. 2.

Neque fuit

occultum,

nisi ut in

propatulum

veniat.

Mat. 7. 3.

Luc. 6. 18.

Mat. 13. 12.

23. 15. 29.

Luc. 8. 18.

24. 16.

22 Οὐ γὰρ ὅτι πὺ κρυπτόν ὃ ἐστὶν μὴ φανε-
ρὸν ἐκφύεται ὁπᾶκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν
τοῖς

23 Εἶπε ἔτι ὅτι ἀκούειν, ἀκούω.

24 ¶ Καὶ ἔλεγε αὐτοῖς, Βλέπετε τί
ἐν ᾧ μετρώ μετρεῖτε μετρηθήσετ' ὑμῖν, καὶ
ζηθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν.

25 Ὃς γὰρ ὃν ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ
ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσετ' ἀπ' αὐτοῦ.

26 ¶ Καὶ ἔλεγε, Οὕτως ὅτιν ἡ βασιλεία
ὡς ἰὰν δὲ ἔροπος βάλῃ τὸ ἀπόρον ὅτι τὸ γὰρ

27 Καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρῃ· ῥύκται καὶ ἡμέρα
ὁ ἀπόρος βλαστάνῃ, καὶ μνησκύνῃ· ὡς ἐκ οὐδὲν

In etemeni u
capit. vel
aditgar.

28

38 Ἀυτομέτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, φερότον *Sponde e-*
 ἔτα σάχυν, ἔτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ σάχυν. *ponnait et*

39 Ὅταν ᾗ παρεδωὶ ὁ καρπός, ἐλθέως ἀπο-
 τν, τὸ δρέπαροι, ὅτι παύσησαν ὁ θέρσιμος.

40 Ἐκαὶ ἔλεγε, Τίνι ὁμοιωσωμῶν τὴν βασι-
 ατεῖ Θεοῦ; ἢ ἐν ποίᾳ παρεδολῇ παρεάλλω- *Mat. 13-37.*
 αὐτῷ; *Luc. 13-19.*

41 Ὡς κόκκω σιναπίως, ὅς ὅταν σπαρῇ ὑπὲρ
 μικρότερος παύτων τῶν σπερμάτων ὅτι τῶν
 τῆς γῆς.

42 Καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβάνει, καὶ γίνῃ παύ-
 τῶν λαχόνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγά-
 ῶςτε διώμας ὑπὸ τῇ σκιᾷ αὐτῆς τὰ πετει-
 νὰ ῥαγὲς κατασκηνουῦ.

43 Καὶ τοιαύταις παρεδολαῖς πολλαῖς ἐλάλη *Mat. 13-34.*
 τοῖς τοῖς λόγον, καὶ οὕτως ἠδυνάοντο ἀκέειν.

44 Χωρεῖς ᾗ παρεδολῆς ἐκ ἐλάλη αὐτοῖς καὶ
 αὐτοῖς τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν ἐπέλυε πάντα.

45 Ἐκαὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὑψί-
 σθησθε, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. *Explicabat.*
Ad ventum
soluebat.

46 Καὶ ἀρύντες ὁ ὄχλος παρελαμβάνουσιν αὐ-
 τὸν ὡς ὡς ἐν τῇ πλοίῳ καὶ ἄλλα ᾗ πλοιάρια ὡς
 αὐτῶν.

47 Καὶ γίνετο λαίλαψ ἡμεῖς μεγάλην ταῖς
 ἡμέραις ἐπέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, ὥς αὐτὸ ἦδη
 μιζέται.

38 Καὶ

*Super cer-
uicali dor-
mient.*

38 Καὶ ὡς αὐτὸς ἐπὶ τῇ κοίμῳ
κατακράλαιον καθεύδων καὶ διεγείρεται
καὶ λέγει αὐτῇ, Διδάσκαλε, ἔμελει σε
πολύμυθα;

*Sile, obmu-
tesce.*

*Ad verbum
Eslo ore ob-
struio.*

*Et quieuit
ventus.*

39 Καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῇ θυμῷ
εἶπε τῇ θαλάσῃ, Σιώπα, πρίμωσο. Καὶ
παυσεν ὁ ὄρυμος, καὶ ἐγένετο θαλῶν μεγάλη.

40 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θεοὶ ἐστε ὅτι
ἐκ ἔχete πίστιν;

41 Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ
πρὸς ἀλλήλους, Τίς ὅρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος
καὶ ἡ θαλάσσα, ὡσαύτως ἐστιν αὐτῷ;

Κεφ. ε. Cap. 5.

1 Dæmoniacus sanatur. 6 Dæmon agnoscens Christum.
Legio dæmoniorum. 13 in porcos intrat. 22 Iam
35 Mulier à fluxione sanguinis sanatur. 26 Medicus
Fides. 39 Dormire.

*Mat. 8. 23.
Luc. 8. 26.*

ΚΑΙ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς
χώραν τῆς Γαδαρηνῶν.

2 Καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τῆς πλοῖας, ἐβλάστη
πλώτησεν αὐτῷ ἐκ τῆς μνημεῖων θυμωροῦ
πνεύματι ἀκαθάρτου.

3 Ος δὲ κατετίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνημεῖοις
οὗτοι ἀλύσιον ἕδεις ἡδυνάτο αὐτὸν δῆσαι.

4 Διὰ τὸ αὐτὸν πολλὰς πύλας καὶ ἀλύσιον
ἔκλει, καὶ διασπείδῃ ὑπὸ αὐτῶν ταῖς ἀλύσις, καὶ ἵστα
δὲς σωτοτεῖραν καὶ ἕδεις αὐτὸν ἰσχυρὰ δαμάσκειν.

Καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς ὄρε-
σιν αἱ τρεῖς μετῴσαντες ὑπὸ κράζων, καὶ ἡ κατακό- Conciderat;
σας αὐτὸν λήθαι.

6 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ μακρόθεν, ἰδὼν καὶ
σικκώησεν αὐτὰς.

7 Καὶ κράζας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε, Τί ἐμοὶ καὶ
Ἰησοῦ καὶ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν,
μα βαταίσσης.

8 Ἐλεγεν γὰρ αὐταῖς, Ἐξέλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκαθάρ-
τον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

9 Καὶ ἐπιθρόναι αὐτὰς, Τί σεις ὄνομα; Καὶ ἀπεκρί-
ναι αὐταῖς, Λεγεὼν ὄνομα μοι, ὅτι πολλοὶ ἴσμεν.

10 Καὶ παρεκέλευε αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐ-
τὸς εἰσέλθῃ εἰς αὐτὰς.

11 Ἦν δὲ ἐκεῖ παρὰ τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων με-
γάλων βοσκομένη.

12 Καὶ παρεκέλευσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμο-
νες λέγοντες, Πίμμενον ἡμεῖς εἰς τοῦ χοίρου, ἵνα εἰς
τοῦ χοίρου εἰσέλθωμεν.

13 Καὶ ἐπέτρυνεν αὐταῖς θυθείας ὁ Ἰησοῦς. Καὶ
ἐξελθόντες τὰ πνεύματα τὰ ἀκαθάρτα εἰσῆλθον
ἐν τοῖς χοίροις καὶ ὄρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τὴν κρη-
μίδα εἰς τὴν θαλάσσαν, (ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι) καὶ
ἀπήλθον ἐν τῇ θαλάσσῃ.

14 Οἱ δὲ βόσκοιτες τὰς χοίρας ἐβουρον, καὶ κτήν-
αυτων εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τοῦ ἀγέλης. Καὶ ἐξῆλθον
ἰδοὺ αὐτὰς

ιδεῖν τί ἐστι τὸ γαγνός.

Erant qui
primi erat
demoniacus
sedē. ac ve-
stitum, & sa-
ne mentis
esse.

15 Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
εἰπὼν τὸν δαμονιζόμενον κακῆμῆμον καὶ ἰ-
σμήμον, καὶ σωφρονοῦντα, ἃ ἰσχυρότα ἢ λεγόμενα
ἰσοκλήθησαν.

16 Καὶ διηγῆσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, τί
γένητο τῷ δαμονιζομένῳ, καὶ πρὸς τῷ χρίστῳ.

17 Καὶ ἤρξαντε παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπὸ
τοῦ τῷ ὀρέων αὐτῷ.

18 Καὶ ἐμβάντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, πα-
ρῆναι αὐτὸν ὁ δαμονιαστὴς ἵνα ἦ μετ' αὐτοῦ.

19 Ο δὲ Ἰησοῦς ἐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, διη-
γούμενος ἑαυτῷ εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοῦ σπαι-
δμάς, φίλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ Κύριος ἐποίησεν, καὶ
λέησέ σε.

20 Καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ
κεπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάν-
τες θαύμαζον.

21 ¶ Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ πό-
λει εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπὶ
τόν καὶ ὡς παρὰ τὴν θάλασσαν.

22 Καὶ ἰδὼν, ἔρχεται εἰς τῷ ἀρχισυνάγωγῳ
ὀνόματι Ἰάειρος· καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς
πόδας αὐτοῦ.

23 Καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ, λέγων, Ὁ
υἱό μου, ἰσχυρότα ἔχει ἵνα ἰλθῶν ὁρῶ
αὐτόν.

Mat. 9. 18.
Luc. 8. 41.

In extremū
adducta est.

αὐτῆς χεῖρας, ὅπως σωθῇ· καὶ ζήσεται.

24 Καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτῆς καὶ ἠκολούθει αὐτῇ
πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

25 Καὶ γυνὴ τις οὖσα ἐν ῥύσῃ αἵματος ἔτη δώ-

26 Καὶ πολλὰ παθῶσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, Impenderat
ἀπαυήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν omnia sua,
ἐλθούσα, ἀλλὰ μάλλον εἰς τὸ χειρὸν ἐλθούσα·

27 Ἀκύνετα πρὸς τῷ Ἰησοῦ, ἐλθούσα ἐν τῇ ὁ-

28 Εἰπε γὰρ, Ὅτι καὶ τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ ἄ-

29 Καὶ ὁ θύων ἐξηρένθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐ-

30 Καὶ ὁ θύων ὁ Ἰησοῦς ὁπλὴν ἐς ἑαυτὴν ἥ ἔξ-

31 Καὶ ἔλεγον αὐτῇ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις

32 Καὶ περιέλεπετο ἰδεῖν ἥ τὸ τοιοῦτον ποιεῖσθαι.

33 Ἡ δὲ γυνὴ, φοβηθεῖσα καὶ τρέμεισα, εἰδύσα ὅ-

34 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σε σέ-

35 Εἰ

Salutem con-
sequar.
Se sanatum
esse ex eo
flagello.

Quid amplius vexas mag.

Fientes & similes. multum.

35 Ἐπ' αὐτῇ ληγουῦτος ἔρχονται δὲ πρὸς αὐτὴν αὐτοὶ οἱ μαθηταί, λέγοντες, Ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλεις τὸν διδασκαλόν;

36 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, οὐδένας ἀκούσας τὸν λόγον, λέγει τῇ ἀρχισυναγώγῃ, Μὴ ρεῖς, ἀλλὰ πίστευε.

37 Καὶ ἐκ αὐτῆς ἐγένετο αὐτῇ συναγωγὴ πολλή, εἰ μὴ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας, καὶ Ἰακώβος.

38 Καὶ ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀρχισυναγώγης, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, καὶ αὐτοὺς κλαίοντας καὶ αὐτὴν κλαίοντα πολλὰ.

39 Καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, Τί θόρυβός ἐστις; τὸ παιδίον ἐκ ἀπέθανεν, ὅμως καὶ τί ἐστὶν ἡ θύξίς σου;

40 Καὶ κρατεῖ αὐτὴν. Ὁ δὲ ἐκβδυσάμενος τοὺς πόδας, παραλαμβάνει τὸν πατέρα τῆς παιδίσκης καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὸν μετ' αὐτῆς, καὶ εἰσπορεύεται εἰς τὸν οἶκον τῆς παιδίσκης αἰκείου.

41 Καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τῆς παιδίσκης, λέγει αὐτῇ, Ταλιθα κούμι. ὃ ὅτι μεθερμηνεύεται ὁ μὲν κοράσιον (σοὶ λέγω) ἔγεραι.

42 Καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς τὸ κοράσιον, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἔγερται, καὶ ἔζησεν αὐτή, καὶ ἔθηκεν αὐτῇ ἡ ψυχὴ αὐτῆς.

43 Καὶ διεσείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μὴ σκάνδαλον γένηται τούτῳ, καὶ εἰπε δοξαζέτω αὐτῇ ἡ φαρισαία.

radici
edali
licium
de
Sal
post
to
vexa
nisti.

AI

σεῖα

αὐτῇ

2. Κ

ἡ δ

το, γ

αὐτῇ

αὐτῇ

3

ἡ δ

αὐτῇ

αὐτῇ

4

αὐτῇ

5

αὐτῇ

6

αὐτῇ

αὐτῇ

αὐτῇ

αὐτῇ

Κεφ. 5. Cap. 6.

predicans Christus à suis in patria contemnitur. 6 In-
edulitas Nazarethanorum. 7 Mittuntur Apostoli. 13
eiciunt dæmonia, vngunt ægrotos. 14 Iudicium Hero-
dis de Christo. 18 Ioannes quare coniectus in carcerem.
19 Salutare. 27 Ioannes decollatus. 29 sepultus. 30
Apostoli reuersi à prædicatione. 34 Christus docet in de-
serto. 37 pascit populum quinque panibus. 48 Aposto-
li vexantur in mari. 56 Sanantur infirmi tactu vestimenti
Christi.

ΑΙ ἤλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ πα- Mat. 13. 54.
Luc. 4. 16.
τριδ' αὐτοῦ καὶ ἀκολούθησιν αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ.

2 Καὶ γινομένων σαββάτε ἤρξατο ἐν τῇ συνα- Per cellēbā-
tur. vii. Ob-
stupescet eū;
γῇ διδάσκειν καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλή-
νυντο, λέγοντες, Πόθεν ἴκτω ταῦτα; καὶ τίς ἡ συ-
νεδεῖσαι αὐτοῦ, ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαύται
ἐν τῷ χειρὶ αὐτοῦ γίνονται;

3 Οὐχ ἔτις ἐστιν ὁ τέκτων ὁ υἱὸς Μαρίας, ἀδελ-
φὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴφ καὶ Ἰάδα καὶ Σίμωνος; καὶ
οἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε παρὲς ἡμῶν; Καὶ ἐ-
κστασιάζοντο ἐν αὐτῷ.

4 Ελεῖς ὃ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Οτι ἐκεῖ ἐστι παρρη- Ioh. 4. 41
αὶς ἄπμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς
συνεχισσιν καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

5 Καὶ ἐκ ἡδυνάτο ἐκεῖ ἐδεμίαν δυνάμιν
ἐκτίσσει, εἰ μὴ ὁλόγοις ἀῖρῶσις ὁπιδεῖς τὰς χεῖ-
ρας, ἰδεράπευσε.

6 Καὶ ἰθαύμαζε διὰ τὴν ἀπίστην αὐτῶν
καὶ

Mat. 9.35.
Luc. 13.22.

* καὶ φεῖγῃ τὰς κόμης κύκλῳ, διδάτκει.

Mat. 10. 1.
Luc. 9. 1.
supra, 3. 24.

7 Καὶ περισκαλεῖται τὸν δῶδεκα,
το αὐτὸν ἀποστέλλειν δύο δύο· καὶ ἰδὶδὼν
ἔξουσίαι τῆς πνευμάτων τῆς ἀκαθάρτου.

8 Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μὴ εἰς οὐδὲν, εἰ μὴ ῥάβδον μόνον· μὴ πῆραν, μὴ μὴ εἰς τιτὸν ζαίωυ χαλκόν·

AF.12.8.

၄။ အလံး နိဗ္ဗာန်တရားကို မရသေးဘဲ နိဗ္ဗာန်တရားကို
ရသောအခါမှ စ၍

ΙΟ Καὶ ἔλαβον αὐτοῖς, ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ
οἰκίαν, ἐκεῖ μένητε ἕως ὅτ' ἐξέλθῃτε κηδεύοντες

Mat. 10.14.
Luc. 9.5.
Act. 13.51.
Ch. 18 6.

II Καὶ ὅσους ἀπὸ μὲν διέξωσαντες ὑμῶν, καὶ
 πωσαν ὑμῶν, ἐκπαρεπόμηνος ἐκείνῃν ἑκπα

Excute
pulverem
qui suberit
pedibus ve-
stris.

* τὸν χιτῶν τὸν ὑποκάτω τοῦ ποδῶν ὑμῶν
μαρτύριον αὐτοῖς. Αὐτῶν λέγει ὑμῖν, διὰ
ἕστη Σοδόμοις ἢ Γομέρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως
ὅτι οὐκ ἐκείνη.

Iac.5.14.

12 Καὶ ἔξελθόντες ἐκήρυκτον ἵνα μετανοήσῃ ὁ λαὸς.

13 Καὶ θαυμάσια πολλὰ ἔξέδωκον· καὶ
 φωνὴν ἰλαίαν πολλὰς ἀρρῶστας, καὶ ἐθεράπευον.

Mar. 14. 1.
Luc. 9. 7.

14 ¶ Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡερόδης
ἐν γὰρ ἐλήλυτο τὸ ὄνομα αὐτῆς) καὶ ἔλαλτο
αὐτῆς ὁ βαπτίζων ἐν νεκρῶν ἡγέρσει, καὶ δι-
επείρασεν αὐτὴν δυνάμεις ἐν αὐτῇ.

15 Άλλοι ἔλεγον, ὅτι Ηλίας ἐστὶν ἄλλοι
 ἄλλοι, ὅτι Ἐλισάβετ ἐστὶν, ἢ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν.

16 Ἀκούσας δὲ ὁ Ηρώδης εἶπεν, Ὅτι ὁ ἐν ἡμῶν
κεφαλῶντα Ἰωάννης, οὗτος ἐστίν· αὐτὸς ἤγερται
ἐκ νεκρῶν.

Luc. 3. 19.
Cui caput
amputati
iussu.

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ηρώδης, δότις εἰλας ἐκρέτησεν
Ἰωάννην, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ ἡ-
μιᾶς διὰ τὸ γυναικα Φιλίππου τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ,
αὐτῷ ἐγάμισεν.

18 Εἰσα γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ηρώδῃ, Ὅτι ἔκ
τίσιν ἔχεν τὴν γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ σὺν.

Leuit. 18. 16

19 Ἡ δὲ Ηρώδις ἐκείχεν αὐτὸν, καὶ ἠθέλει
ἐν δόκτῳ εἶναι· καὶ ἐκ ἡδομῆς.

Imminebat
ei. i. eius ex-
tio. Vel, In-
festa ei erat.

20 Ὁ γὰρ Ηρώδης ἐφοβέετο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς
τὸν ἄνδρα δίκαιον, καὶ ἁγίου καὶ σωτηρίου αὐ-
τοῦ· ἀκούσας αὐτοῦ, πολλὰ ἐποίησεν καὶ ἠθέλει ἡμε-
ρας αὐτοῦ.

Mat 21. 26.
Conserua-
bat eum uti,
tentabatur.
alii, Obser-
uabat.

21 Καὶ γινώσκων ἡμέρας διακρίνου, ὅτε Ηρώ-
δης τοῖς ἡγετοῖς αὐτοῦ εἶπεν· ἵπποι τοῖς ἡγε-
τοῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἡγετοῖς καὶ τοῖς ἡγε-
τοῖς αὐτοῦ.

In natalitiis
Procetibus.

22 Καὶ ἐπορεύθησαν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τῆς
Ἡρώδους, καὶ ὀρχήσαντο μέγας, καὶ ἡμῶν τῷ Ηρώ-
δῃ· τοῖς σωματοκτείμασι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ
Ἡρώδῃ, Αἰτιοῦν με ὅ ἐκ δέλης, καὶ δώσω σοι.

23 Καὶ ἡμῶν αὐτῇ, Ὅτι ὅ ἐκ με αἰτήσης,
δώσω σοι, ὥς ἡμῶν τῆς βασιλείας μου.

24 Ἡ δὲ Ἐλισαβέθα εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς,
καὶ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννης τῷ

Βαπτισμῶ.

Miserio flu-
dio, vel, Cū
festinati-
one.
Protinus.
vel, Iā nunc.
Valde tristis
factus.

Remittere
passam re-
pulsam.
Speculatorē

Cadanet.

Luc. 9. 10.

Ne cibum
quidem ca-
pere ipsis
vacabat.

Mat. 14. 13.
Luc. 9. 10.

25 Καὶ εἰσιλθούσα ὁμοῦς ἡ μὴ
πρὸς τὸν βασιλεῖα, ἠτήσαστο, λέγουσα, Θέλω
μοι δοῦν ὅτι αὐτῆς ὅτι πάντα τὴν καρδίαν
καὶ τὴν βασιλείαν.

26 Καὶ ὁ δούλος τοῦ κυρίου οὗ βασιλεὺς
τοῦ ὄρκου καὶ τοῦ συνανακειμένου ἐκ ἡδονῆς
αὐτῶν ἁποστρέψαι.

27 Καὶ ὁμοῦς ὁποσείλας ὁ βασιλεὺς
λάτρεται, ἐπιτάξιν ἐκχέουσα ἡ καρδία αὐτῆς.

28 Ὁ δὲ ἀπειθήσας ἀπεκράλυσεν αὐτὴν
φυλακῇ καὶ ἠνέκα τὴν καρδίαν αὐτῆς ὅτι
καὶ ἔδωκεν αὐτῇ τὴν καρδίαν καὶ τὴν
στον ἔδωκεν αὐτῇ τῇ μητρὶ αὐτῆς.

29 Καὶ ἀκέραιες οἱ μεθιτητα αὐτῆς ἡλθον
ἐκεῖ ὅτι πῶμα αὐτῆς καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐκ
ἐκείνου.

30 Καὶ συναγρόντες οἱ δούδοι
Ἰησοῦ καὶ ἀπήγαγον αὐτὴν πάλιν καὶ
ποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδασκεν.

31 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Δεῦτε ὑμεῖς αὐτὴν
ἐδίδαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσατε ὅλην
σαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες
καὶ ἐδὲ φαγεῖν ἡ καίρου.

32 Καὶ ἀπήγαγον εἰς ἔρημον τόπον τὴν
καὶ ἰδίαν.

33 Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὑπάγοντες οἱ ὄχλοι
ἐπὶ

καισαν αυτου πολλαι· και περὶ ἅπτο πασων τῶν
ων συνείραμον· καὶ κερήλατον αὐτῶν, καὶ
κλήρον φέρεσ αὐτόν.

34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον· Mat. 9.36,
ἢ 14.14.
Luc. 9.11.
καὶ ἐλαλῶν αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς κρέβα-
τα ἔχοντα πυρμύα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν.
αὐτοὶ πολλὰ.

35 Καὶ ἦδη ὥρετο πολλῆς γλυμομύνης, φερεσιν· Mat. 14.15
αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν, Ὅτι ἔρη-
κεν ὁ τόπος, καὶ ἦδη ὥρετο πολλή.

36 Απέλυσον αὐτῶν, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τῶν
ἀγρῶν καὶ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρ-
τους· τί γὰρ φέρουσιν ἐκ ἐχέουσιν.

37 Οἱ ὑποκριταὶ εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐ-
τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, Απελθόντες
ἀγοράσωμεν δικασίον δυνάμεων ἄρτους, καὶ δώ-
μεν αὐτοῖς φαγεῖν;

38 Οὗτοι λέγει αὐτοῖς Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὁ
αὐτοῖς καὶ ἰδετε. Καὶ γινόντες, λέγουσι, Πέντε, καὶ
ἰχθύας.

39 Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς· ἐκκλίνας πάντας
καὶ σιμά συμπίπτοντα ὅπῃ τῶν χλαρῶν χόρται·

40 Καὶ ἀνέπεσον· καὶ καταβύθισαν αὐτὰ ἐν τῇ
θαλάσσῃ, καὶ αὐτὰ πνεύματι.

41 Καὶ λαβὼν τὸν πέντε ἄρτους καὶ τοῦ δύο
καὶ ἐκάλυψας εἰς τὸν ὑδατὸν, ἐβλύγησεν, καὶ

Facere ut
accumberent
in certos or-
dines distri-
buti, ut sit
convivium.
Per aeolam

κατέκλασε τῶν ἄρτους· καὶ εἰδὼς τοῖς μα-
αὐτῷ ἵνα παραδώσῃ αὐτοῖς· καὶ τῶν δύο ἰ-
μέρισσι πᾶσι.

42 Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν.

43 Καὶ ἦρχι κλασμάτων δώδεκα
πλήρεις, καὶ δὲ τῶν ἰχθύων.

44 Καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τῶν ἄρτους, οἱ
τακτοὶ δὲ δύο.

45 Καὶ ἔβρισκεν ὁ κύριος τὸν μαθη-
τῶν ἐμβύων εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προσήλθον εἰς τὸ
πλοῖον Βιθσαῖοι, ἔως αὐτὸς δόπολυσεν αὐτοὺς.

Quum vale-
dixisset eis,
et, Quum
mandasset
eos.

Mat. 14. 23.
Job. 6. 16.

Se torquere
in remigan-
do.

46 Καὶ ἔδοξα ἅμειρος αὐτοῖς, ἀπὸ
τὸ ὅτι προσεύξαμεθα.

47 Καὶ ὅψας ἡλιομένης ἡμερᾶς τὸ πλοῖον
σὺν τῇ θαλάσῃ, καὶ αὐτὸς μόνος ὅτι τῆς
καύτης (ἦν γὰρ ὁ ἡμέμος ἐναντίος αὐτοῖς).

48 Καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἡμερᾶς
καὶ ἦν (ἦν γὰρ ὁ ἡμέμος ἐναντίος αὐτοῖς)
ἰστάρτιον φυλακὴν τῇ νυκτὶ ἐρχομένην
εἰπαὶ ὅτι τῇ θαλάσῃ καὶ ἡμερᾶς παρελθού-
σῃ.

Spectum.

49 Οἱ ἰσθμῖες αὐτὸν πᾶσι παρῆσαν
θαλάσῃ, εἰδὼς αὐτὸν ὅτι ἡμερᾶς ἐστίν.

50 (Πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν
καὶ ἔβρισκεν ὁ κύριος μετ' αὐτοῦ, καὶ λίαν
θαροῦντες, ἐγὼ εἰμι καὶ φοβεῖσθαι.

51 Καὶ ἔβρισκεν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον
καὶ ἔβρισκεν ὁ ἡμέμος. καὶ λίαν ἐν πᾶσι αὐτοῖς.

αυτο, κ' ἰθαύμαζον.

Οὐ γὰρ συνῆκαν ὅτι τοῖς ἄρτοις ὡς γὰρ ἡ
ἴα αὐτῶν πεπωρομένη.

Cor 10: 16
factum.

¶ Καὶ διακτερέσαντες ἤλθον ὅτι τὴν γῆν
αὐτῶν κ' θεωροῦσιν ὡς αὐτοὺς.

Mar. 14: 34

Καὶ ἰδόντων αὐτῶν ἐν τῇ πλοίᾳ, ὁμοθυ-
μῶντες αὐτὸν,

Περιοραμὸντες ὅλῳ τῷ πείλωσιν ἰ-
δόντες ὅτι τοῖς κεραιβάτοις τοῦ κεραιβά-
τος περιέρειν ὅπως ἡκουον ὅτι εἰς ἑβραῖς

Καὶ ὅπως ὁ εἰσπορεύετο εἰς κώμας, ἡ πόλιν,
καὶ ἡ ἀγροῦς ἐπὶ τὴν ἀδελφότητα, καὶ
ὅλῳ αὐτὸν ἰνα καὶ τῇ κεραιβάτι τῇ ἰματίᾳ
αὐτῶν κ' ὅσοι ὁ ἡπλόντο αὐτῷ ἰσχυζοντο.

Καρ. 7.

Cap. 7.

oli reprehenduntur comedentes illotis manibus. 4
secundum doctrinam de lotionibus. 6 Hypocritar. 8
qui p. cepta hominum, p. ceptis Dei p. t. feruntur.
vientes honorandi. 14 Quznam verè coinquinant
nem. 25 Chanani. 2. 32 Surdus mutus sanatur.

συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ φαρισαῖοι καὶ
καὶ ἰδόντες ὅτι ἡ γῆν αὐτῶν, ἰδόντες ὅτι ἡ γῆν

Mat. 15: 2

καὶ ἰδόντες πᾶς τῶν μαθητῶν αὐτῷ καὶ
οἱ (τῶν ἰσὺν αἰνῶσις) ἰδόντες ἄρτους, ἰ-
πλόντο.

Οἱ γὰρ φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι,

Nisi pugno
lauerunt ma-
n. Alii. ad
stibitum vs-
que.

4. A foro
redeuntes,
nisi se ablu-
erint.

Ablutiones
poc. & sex-
tariorum, &
pramento-
rum.

ἴαν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, ἢ
κεχτῶντες ἢ παρόδον τῆς φρεσβυτέρου

4 Καὶ ὁπὸ ἀνθρώπων, ἴαν μὴ βαπτίσω-
νται. καὶ ὅσα πολλά ἐστὶν αἱ παράδο-
τεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων, καὶ ξυστῶν, καὶ
καὶ κλινῶν)

5 Ἐπειτα ἐπεροτῶσιν αὐτὸν οἱ φα-
οὶ γραμματεῖς, Διὰ τί οἱ μαθηταὶ στυ-
παὶ καὶ τὴν παράδοσιν τῆς φρεσβυτέρου
αἰνέτοις χερσὶν ἰοῦνται τὸν ἄρτον;

6 Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ
φρεσβυτέρου στυπαὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἡμεῖς, οὐ
ὡς γὰρ γραπτόν ἐστιν, Οὗτος ὁ λαὸς τῶν
χειρῶν αὐτῶν πόρρω ἀπέχεται ἀπὸ ἐμῶν

7 Μάττι, ὅτι σέβονται με, διδάσκοντες
ἐκδόχας, ἐπὶ τὰ λείψαντα ἀνθρώπων.

8 Ἀρέντες γὰρ ὅτι ἐντελὴ τῷ Θεῷ, καὶ
παρόδον τῆς ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξυσ-
τηρίων καὶ ὅσα παρόμοια τοιαῦτα ποιεῖ

9 Καὶ ἐλεγε αὐτοῖς, Καθὼς ἀθετεῖ
τὸν Θεόν, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν

Exo. 20. 12.
deut. 5. 16.
ἐφ' ἡμῶν 6. 2.
Exo. 31. 17.
deut. 20. 9.
pro. 20. 20.

10 Μωσῆς γὰρ εἶπε, * Τίμα τὸν πα-
τὴρ σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ * Οὗτος ὁ
καὶ ὁ δεύτερος, θανάτῳ τελευτάτω.

11 Τμεῖς ὅτι λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ὁ
πατήρ ἢ τὸ μητεῖ, Καρβάν (ὁ ὄβρι, ὁ ὄβρι)

ἐφελιθῆς.

12 Καὶ ἔκτι ἀρίτε αὐτὸν ἑδὶν ποιῆσαι τῇ
εἰ αὐτῷ ἢ τῇ μωτῇ αὐτοῦ.

13 Ἄκουσά τις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παρε- Irritum
ὑμῶν ἢ παρούσῃ καὶ παρόμοια ποιῶντα reddentes;
ἀ ποιῇτε.

14 Καὶ θεωροῦστέ μοι πάντα τὰ ὄχλου, ἡ- Matt. 13, 19
αὐτοῖς, Ἀκούτε με πάντες, καὶ σωθήσεται.

15 Οὐδὲν ἔστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπο-
ρεύοντες αὐτόν, οὐδὲ σώζεται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλ'
ἐκ πορείας αὐτοῦ ἐκείνου ἐστὶ τὰ κακὰ
τοῦ ἀνθρώπου.

16 Εἶπε ἔχθ' ὅτα ἀκούσῃ, ἀκούτω.

17 Καὶ ὅτι εἰσῆλθεν εἰς οἶκον δαδὸς τῶν ὄχλων, ἐπη-
ρώτησάν τοι μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τί ἡ παραβολὴ;

18 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐτα καὶ ὑμεῖς ἀκού- Itane & vos
ετε; ἐνοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορεύομε- intelligen-
τα κακὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ σώζεται αὐτὸν κοινῶσαι; tia carctia?

19 Οὐ καὶ εἰσπορεύεται ἀπὸ εἰς πλὴν καρδίας
καὶ εἰς πλὴν νοήσαν· καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπου ἐκ-
πορεύεται καὶ περιζοῖ πάντα τὰ βρώματα.

20 Εἶπε ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορεύο-
μεν καὶ κοινῶσι τὸν ἀνθρώπου.

21 Ἐσώθεται γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων Gen. 6, 5. ὅ-
τι νομοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, μνηστῆρες, 8, 21.

καὶ φόνες,

Varia auari-
tie genera.
Libido.

22 Κλοπαί, πλεονξία, πονηρία, δόλι-
στέλγη, ὀφθαλμὸς πονηρὸς, βλασφημία, ὑ-
βία, κερουμήν.

23 Πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσονται ἐν
ραῖετι, καὶ κοινοὶ τὸν ἀνθρώπον.

Mat. 15. 32.

24 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς
θόρυβον Τύρου καὶ Σιδωνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς
αὐτὰς, ἐδύνατο ἐκεῖθεν γινώσκειν καὶ ἐν ἡλυσι τοῦ λαοῦ.

25 Ἀκέσασα γὰρ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἥτις ἦν
θυγάτηρ αὐτῆς πνεύματι ἀκατάστατος, ἔ-
περσέπεισε αὐτὸς ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ,

26 (Ὡς ἡ γυνὴ Ἑλλήνικα, Συεροφόνειον
γυνή) καὶ ἠρώτα αὐτὸν εἶναι τὸ δαμνῶν ἐν
τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

Saturari.

27 Οἱ Ἰουδαῖοι εἶπεν αὐτῇ, Ἀφί-
κεν ἡμεῖς καὶ τέκνα, καὶ γὰρ καλὴν ἔχει λαοφί-
αν· οὐ γὰρ τέκνον, καὶ βδελύσσονται τοὺς κινερούους.

Edunt ex
micia.

28 Ἡ δὲ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐτοῖς, Νό-
μιμα γὰρ τὰ κινερούα ὑποκρίνται τῆς τρυφῆς,
ἀλλ' οὐκ ἐστὶν οὐδὲ ψυχὴν ἡμῶν ποιῶν.

29 Καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον ἡ λόγος
ἐξελέλυθε τὸ δαμνῶν ἐν τῆς θυγατρὸς σου.

30 Καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
τὸ δαμνῶν ἐξελέλυθε, καὶ πλεονέκτησε
βλασφημίᾳ ἐπὶ τῆς κλίτης.

31 Καὶ πάλιν ἐξελεῖται ἐκ τῆς ὁδοῦ

Σιδωνος, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλι-
λαιας, αἰὰ μίσην ἤν' ἱερίων δεξαπόλειος.

32 Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν ἰσχυρὰ καὶ Impeditur
καὶ ἀποκαλύπτει αὐτὸν ἵνα ὀπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. lingua, et
33 Καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὄχλης, difficultatē
αὐτὸν ἰδίᾳ, ἔθηκε τῶν δακτύλων αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα loquentem.
αὐτοῦ, καὶ πύσους ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ. Quum ab-
duxisset.

34 Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸ ὄχλον, ἐγένετο καὶ Ingemuit
καὶ αὐτῷ ἔρραδα ἐβρι, διαγοίχθητι.

35 Καὶ θυθέως διλωοίχθησαν αὐτῷ αἱ ἀκοαί.
καὶ ἰδὼν ὁ δεισμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλέησεν
αὐτόν.

36 Καὶ διεσείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἰπω-
ν ὅσιν ἢ αὐτὸς αὐτοῖς διεσέλλετο, μᾶλλον περὶ
τοῦ ἐκείνου.

37 Καὶ ὑποφωτιστὴς ἐξεπλήσοντο, λέγοντες,
καὶ πάντα πεποίηκε καὶ τῶν κωφῶν ποιῶν ἀκού-
σας καὶ ἀλάλως λαλεῖν.

Κεφ. 8.

Cap. 8.

Miraculum septem panum. 11 Iudæi signa quærent. 15
Cavendum à doctrina Phariseorum. 22 Cæcus sanatur.
27 Varia poculi opinio de Christo. 29 Apostolorum de
Christo confessio. 32 Prædicat mortem suam Christus.
33 Petrus, Satan. 35 Animam servare & perdere. 38
Erubescere Christum.

Μὴ κεύθατε τῇ ἡμέρᾳ, παμπόλλη ὄχλη ὄντος, Ματθ. 23
καὶ μὴ ἔχοντων τί φάρασιν, περὶ σκελετοῦ μέμους ὁ
ὢν ἐν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς,

2 Σπλην

Quia viscera
mea affectu
misericor-
diz mouen-
tur erga hanc
turbam.
quia iam
per tres
dies manent
apud me.
3. Deficient.

Ve discum-
beret.

Mat. 15. 39.

Mat. 16. 2

Disceptare
cum eo vel
altercari.
Quom inge-
nuisset.

2 Σπλαγχνίζομαι ὅτι τὸν ὄχλον ὅτι ἐσ-
θες βεῖς πρὸς μέγατό μοι, καὶ ἐκ ἰχθυοῦ τί φάγε-
ταις.

3 Καὶ ἰὰ δὸ τολύσω αὐτῶν ἡσσεις εἰς οἶκον
τῆς, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ἐδῶ. πῆρες γὰρ αὐτῶν
κρέοντες ἦκεσι.

4 Καὶ ἀπεκρέθησαν αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ
Πόθεν τέτρες δουήσεται τις αὐτοῦ χορτάσαι
ἐν ἱερμίας;

5 Καὶ ἐπιθρόνισεν αὐτῶν, Πέτρους ἔχοντες ἄρτους
ἃ εἶπον, Ἐπὶ αὐτόν.

6 Καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ὁ ἰσχυρὸς ἡ
γῆς καὶ λαῶν ὅτι ἐπὶ αὐτοὺς, θυχαρῆσαι αὐ-
τοὺς, καὶ εἰδὼς τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν ἵνα παρῶ
καὶ παρέθηκεν τῷ ὄχλῳ.

7 Καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ βυλοποίησεν
παράδουκα καὶ αὐτά.

8 Ἐφαγον ἃ καὶ ἐχορτάθησαν· καὶ ἦσαν ἑσπέρ-
ματα κλασμάτων, ἐπὶ αὐτοῦ εἰδῶς.

9 Ἦσαν ἃ οἱ φαρόντες, ὡς τε περικυκλῶν
ἀπέλυσεν αὐτούς.

10 Καὶ βλάπας ἑμῶς εἰς τὸ πλοῖον καὶ
μαθητῶν αὐτῶν ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανιδῶν.

11 Καὶ ἐβόησαν οἱ φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο
ζητεῖν αὐτόν, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον
ἔχειν· πειράζοντες αὐτόν.

12 Καὶ ὁ ἰσχυρὸς τῆς πνεύματι αὐτοῦ.

23 Καὶ ὁ πλάσθης τῆς χειρὸς τοῦ
Ἰησοῦ αὐτὸν ἔξω τῆς κόμης· καὶ πύσας εἰς
ἔμματα αὐτὸν ἔδοξε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐπιθεῖν
αὐτὸν εἰς τὴν βλέπε.

24 Καὶ ἀναβλέψας ἔλεγε, Βλέπω σὺν ἀνδρ
σους ὅτι ὡς δένδρα ὁρᾷ παρὰ τοῦ σώματος.

Intuitus est
perspicuē.

25 Εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ
ὁρθογώνους αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ὁμαλὸν ὡς
ποταμὸν ἑστῶτα, καὶ ἐπέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας.

26 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
λέγων, Μηδὲ εἰς τιτὴν κόμην εἰσελθῆς, μηδὲ εἰς
τινὴν ἐκ τῆς κόμης.

Mat. 16. 13.
Luc. 9. 19.

27 ¶ Καὶ ἔξῃλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
εἰς τὰς πόλεις Καίσαρείας τῆς Φιλίππων· καὶ ἐκ
ἐκεῖθεν ἐπηρότα σὺν μαθηταῖς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς,
Τίνα με λήρωσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;

28 Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, Ἰωάννου ἢ Βαπτιστῆ
καὶ Ἰησοῦ ἢ Ἡλίου· ἄλλοι δὲ, ἵνα τῶν προφητῶν.

29 Καὶ αὐτοὺς λέγει αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με
λήρωσιν; Αποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ
Χριστός.

30 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἀνθρώπου
σημειώσιν αὐτόν.

Reprobati.

31 ¶ Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ ἑστῆναι
ἐν τῷ ἄνθρωπῳ πολλὰ παθεῖν, καὶ ὁδοποιεῖσθαι
ὅτι τῷ ἁγίῳ βουλήσονται καὶ ἀρχιερεῶν καὶ γραμματέων
ἀποκτενεῖν αὐτόν.

ἀποκτενεῖν

ἐπετιθέτωμαι καὶ μὲν ἥμερας δυνάτωμαι.

32 Καὶ παρρησία ἔλθῃ λόγον ἐλπίει. Καὶ φρο- Liberè vel,
Audacter.

33 Οἱ ὅτι στραφεῖς, καὶ ἰδὼν τοῦ μαθητῆς αὐ-
τοῦ, ἐπιτίμησιν τῷ Πέτρῳ, λέγων, Τί παρὸ πίστεως
ταυταῖς ὅτι ἐφρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ὅμως τὰ τῆς
ἀνθρώπων.

34 Καὶ φροσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σιω-
πῆς μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Οἷς θέλει ὁ-
κῶ με ἐλθεῖν, ἐπαρνησάμενος ἑαυτὸν καὶ ἀρξάμε-
νος ταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

35 Ὃς γὰρ ἀνθέλῃ ἢ ψυχὴ αὐτοῦ σώσῃ, ἀ- Mat. 10. 39.
Luc. 9. 24.
17. 33.
Job. 12. 29.

36 Τί γὰρ ὠφελήσῃ ἀνθρώπον εἰὰν κερδήσῃ
τὸ κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;

37 Ἡ τί δώσῃ ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς Vide Matth.
16. 20.

38 Ὃς γὰρ ἀνέπαυται με καὶ τοῦ ἱμοῦς Mat. 10. 33.
Luc. 9. 26.
12. 8.

39 καὶ τῇ γλυκείᾳ ταύτῃ τῇ μοι χαλίδι καὶ ἀ-
παυτῶ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαυται καὶ
ἐπὶ τῆς ἑλπίδος αὐτοῦ καὶ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μὲν ἔ-
στιν ἡ δόξα αἰώνων.

Κεφ. 9.

Cap. 9.

Transfiguratio Christi. 7 Christus audiendus. 11 De
Elia Ioanne Bapt. 14 Dæmoniacus sanatur. 17 Fides
omnia potest. 31 Patet licet Christus mortem suam. 35
Quis

Quis maximus inter Apostolos. 36 Christus
accipit in vlnas. 42 Scandalizare. 50 Sal Pax.

Mat. 9.28.
Luc. 9.27.

ΚΑΙ ἔλεγον αὐτοῖς, Ἀμιῶν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ
νες τῆς αἰδοῦς ἐξηκότων, οἵτινες ἔμεινον
σταίετε, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
λυθῆναι ἐν δυνάμει.

Mat. 17.1.
Luc. 9.28.

2 Καὶ μὴ ἡμίσεος ἔξ παραλαμῖναι ὁ
τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ
φέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ ἰδοὺς μόνος
μεταμορφώθη ἡμετέραν αὐτῶν.

3 Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐγένετο σιλβόντα
καὶ λίαν εἰς χιῶν ὅσα γραφεὺς ὅτι τῆς γῆς οὐ
τα λευκαῖα.

4 Καὶ αὐτὸς αὐτοῖς Ἠλίας συν Μωσῆ· ἡ
σαν συλλαλουῦντες τῷ Ἰησοῦ.

5 Καὶ δοξαριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ
βί, καλὸν ἐστὶν ἡμῶς αὐτῷ· καὶ ποιήσωμεν αὐτῷ
τρεῖς, σὶ μίαν, καὶ Μωσῆ μίαν, καὶ Ἠλίας μίαν.

Quid loqui
deberet
vel, quid si-
bi dicendū
esset.
Innumbrans
eos.

6 Οὐ γὰρ ἤδ' ἔτι λήσῃ, ἦσαν γὰρ ἐκφρά.

Quum re-
pente, cir-
cumspexisset
Mat. 17.9.

7 Καὶ ἐγένετο νεφέλι· ὅππῃ αὐτῶν
ἦλθε φανὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγοντα, Οὐκ ἐστὶν
ὑμῶς μετ' ὁ ἀγαπητός· αὐτῶν ἀκούετε.

8 Καὶ ἔξ' ἅπανα περὶ λευκά, ἐκίπναι
εἶδον, ὅμα ἔ' Ἰησοῦ μόνον μὴ ἑαυτῶν.

9 Καταβαινόντων ἡ αὐτῶν δὸ τῷ ὁρμῇ
σείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται.

μή τιμι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν νεκροῦν ἀναστῇ.

10 Καὶ τοὺς λόγους ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοῦ, *Continuerunt mandare*
 ζητιῶντες τί ὅτι τὸ ἐν νεκροῦν ἀναστῶναι. *et interrogare*

11 Καὶ ἐπιφράτων αὐτὸν λέγοντες, Ὅτι λέκε- *ria.*
 ποι γραμματεῖς ὅτι * Ἡλίας δεῖ ἰλθεῖν πρὸς τὸν. *Interrogati-*

12 Ὁ δὲ δοποκρεθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ἡλίας μὲν ἰλ- *onem illi*
 λθῆναι πρὸς τὸν, δοποκρεθεὶς ἅπασι καὶ πῶς γέγραπται *proposue-*
 ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ, καὶ ἔξου- *runt de eo*
 ποθῇ; *quod scribit*
dicerent, o-

13 Ἀλλὰ λέσω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθε καὶ ἰ- *portere Eli-*
 σάσκει αὐτῷ ὅσα ἠθέλησεν, καθεὶς γέγραπται ἵπ- *am prius ve-*
 νίσθαι. *nire.*
Malach 4-2
et 4-33-4.

14 Καὶ ἰδὼν πρὸς τοῦ μαθηταί, εἶδεν ὁ- *Mat. 17.14.*
 σὴ πολλοὺ πρὸς αὐτοῦ, καὶ γραμματεῖς συζητῶν- *Luc. 9.38.*
 τας αὐτοῖς.

15 Καὶ ἰδὼς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ἔξου-
 σάσκει, καὶ προσερχόμενοι ἠσπάζοντο αὐτόν.

16 Καὶ ἐπιφράτησε τοῦ γραμματεῖς, τί συζη-
 τοῦσι πρὸς αὐτούς;

17 Καὶ δοποκρεθεὶς εἰς ἐν τῷ ὄχλῳ εἶπε, Δι-
 σκαλεθῆτω καὶ ὁ υἱὸς μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦ-
 μα ἁλόν.

18 Καὶ ὅτε ἀνέβη αὐτὸν καὶ ἠγάγετο, ῥήσας αὐτόν καὶ *Lacerat eā,*
 ῥίξιν καὶ ῥίξιν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, καὶ ξηραίνει. καὶ εἰ- *ita ut spu-*
 ρητοῖς μαθηταῖς σε ἵνα αὐτὸ ἐκβῶσιν, καὶ ἐκ ἰσχυρῶν. *met, & stit-*
dat,

19 Ὁ δὲ δοποκρεθεὶς αὐτῷ λέγει, Ὡς γινεῖται ἀπι-
 στὸς

στε, ἵως πότε πρὸς ὑμᾶς ἐπορεύσεται; ἵως ὅτι
 μνηστὴρ ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με.

20 Καὶ ὡνέχθη αὐτὸν πρὸς αὐτῶν καὶ
 αὐτὸν, ὁ δὲ πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ,
 οὕτως ὅτι τῇ γῆς, ἐκυλίετο ἀφελίζων.

Volatatur
 spiritus.

21 Καὶ ἐπηρεάσθη τὸν πατέρα αὐτοῦ,
 σὺς χρόνος ὅστις ὡς τὸ γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ
 ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ.

Ab infante. Παιδὸς αὐτοῦ.

22 Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε
 ὁ δὲ πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ, ὅτι
 οὕτως ὅτι τῇ γῆς, ἐκυλίετο ἀφελίζων.

23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ δυνάμει
 σείσωμαι, πάντα δυνάμει τῇ πιστεύοντι.

24 Καὶ ὁ δὲ πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ,
 ὅτι οὕτως ὅτι τῇ γῆς, ἐκυλίετο ἀφελίζων.

Ad ipsum
 de eodem.

25 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ δὲ πνεῦμα ἰσχυρῶς
 ἐλάλει αὐτῷ, καὶ αὐτὸν πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει
 αὐτῷ, καὶ αὐτὸν πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ.

26 Καὶ κηρύττει, καὶ πολλὰ ἀποκαθάρσας
 αὐτοὺς, καὶ ἐλάλει αὐτῷ, καὶ αὐτὸν πνεῦμα ἰσχυρῶς
 ἐλάλει αὐτῷ.

27 Ὁ δὲ Ἰησοῦς κηρύττει αὐτὸν τῇ γῆς,
 καὶ αὐτὸν πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ.

28 Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ,
 καὶ αὐτὸν πνεῦμα ἰσχυρῶς ἐλάλει αὐτῷ.

ἡ ἀποστολή ἐκείνη ἐκείνη ἐκείνη;

19 καὶ εἰπεν αὐτοῖς, Τύπο τὸ γένος ἐν ὑμῖν
καὶ ἀπαρτίζετε τοὺς οὐκ ἐπιστάτας· καὶ ὁ κύριός τις ᾧ
ἐστέ.

30 ¶ Καὶ ὁμοῖον ἐξελθόντες παρεπορεύοντο Mat. 17. 22.
 ἐκ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐκ ἡθελον ἵνα πὺς γῆς. Luc. 9. 22.

31 Εἰδὼσθε γὰρ τὸν μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐλεῖτε
αὐτὸν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖ-
ρας ἀνθρώπων, καὶ ὑποκυτενοῦσιν αὐτὸν καὶ ὑποκυ-
νέουσιν αὐτὸν ἐν τῇ τελευτῇ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

32 Οἱ ὅτι ἠγάπαμεν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβούμετο τὸ ἀποφραγεῖσθαι.

33 ¶ Καὶ ἦλθεν εἰς Καπρναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ
 ἡρώδους πιπρῶτα αὐτοῦ, ἰὲ ἐν τῇ ὑδρὶ πρὸς ἑαυ-
 τὸν θανάτου;

34 Οἱ ᾧ ἰστώπων, ὡς δὲ μήλας γὰρ διελέχ-
θησαν ἐν τῇ ὁδοῦ τίς μείζων.

35 καὶ χρίσας ἐφώνησε τοῦ δαδάκου, καὶ λέγει
καὶ εἶπε θέλει σφραγίσαι τοὺς παύτων ἐξα-
κισμῶν διὰ λόγος.

καὶ λαβὼν παγδίον, ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μέσῳ
αὐτῶν· καὶ ὡς ἐπαλκυσάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς,

87 Ος ιαί ἐν τῷ τοιάτων παιδίων δέξῃ ὅπῃ
 ἡμᾶς με, ἐμὲ δέχεῖ· καὶ ὅς ιαί ἐμὲ δέξῃ,
 ἐμὲ δέχεται, ὅγα τὸν ὁποσεῖλατά με.

38 Απακρίθη ὁ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης, λέγων, Δι- Luc. 9.49
κατακρίσθαι πᾶσι αὐτοῖς ὁ νόμος σου ἐν ἡμέ-
ραις αὐτοῖς.

λοῦται δαίμόνια, ὅς ἐκ ἀκολοθεῖ ἡμῖν
λύσα μέν αὐτόν, ὅτι ἐκ ἀκολοθεῖ ἡμῖν.

2 Cor. 12. 3.

39 Ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Μὴ κωλύετε τοὺς
δούλους τοῦ κυρίου ὅς ποιήσῃ δύναμιν ὅτι τῇ
ἐξουσίᾳ μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ * κακολογησάμενος

Malè loqui
de me.

40 Ὁς γὰρ ἐκ ἐστὶ κατὰ ἡμῶν, ὡς ἡ

Mat. 10. 42.

41 ¶ Ὁς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτίσας
τοὺς ἐν τῇ ἀνόμῳ μου, ὅτι Χρεῖσθ' ἐστὶ, ἀφ' ἧς
ὑμῶν, ἢ μὴ ὑπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Mat. 18. 6.
Luc. 17. 1.

42 Καὶ ὅς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν
πιστευόντων εἰς ἐμέ, χαλὸν ὅστις αὐτῷ μάστιγι
εἰσέλθῃ, ὅτις ὁ σκάνδαλον αὐτοῦ τὸν τρεῖς ἄλλους
βλάβῃται εἰς τὴν δαίμονα.

Mat. 5. 29.
Ὁ 30. 8.

43 Καὶ ἰὰν σκανδαλίξῃ σε ἡ χεὶρ σου,
κοψέτω αὐτήν. χαλὸν σοι ὅστις κυλῶν εἰς τὴν
σελδεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα, ἀπειθεῖν
γίνεσθαι, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον

2/a. 66. 14.
Varnis.

44 Ὅπως ὁ σκάνδαλος αὐτῶν ἢ τελευταῖον
πῦρ ἢ σβέννυται.

45 Καὶ ἰὰν ὁ πόδες σου σκανδαλίξῃ
κοψέτω αὐτόν. χαλὸν σοι εἰσελθεῖν εἰς τὴν
σελδὸν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι
γίνεσθαι, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον

46 Ὅπως ὁ σκάνδαλος αὐτῶν ἢ τελευταῖον
πῦρ ἢ σβέννυται.

47 Καὶ ἰὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ

αὐτῶν. καλὸν σοι ὅτι μονόφθαλμον εἰσελ-
 ἴς τινι βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς
 βλαβῶσαι εἰς τινι γίνεσθαι τοῦ πυρός·

ὅτι οὐ σκόληξ αὐτοῦ ἐκτελευταί, καὶ τὸ
 σβέννυται.

Πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται, καὶ πάντα θυ- *Leuit. 2. 19*
 ῖ ἀλισθήσεται.

Ὁ Κόρυς τὸ ἄλας· ἐμὴ τὸ ἄλας, ἀγαθὸν γέ- *Mat. 5. 13*
 ῖ πῃ αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλας, *Luc. 14. 34*
 καὶ οὐκ ἐκτελευταί. *Sed si sal fa-*
ctus fuerit
insulsus,
quoniam
ipsum con-

Κεφ. ι. Cap. 10.

De ob solam fornicationem dimittenda. 13 Parvuli
 offeruntur. 17 A diuite interrogatur Iesus quo-
 modo vitam eternam possideris sit. 18 Apostoli relin-
 quunt omnia propter Christum. 33 Christus prae-
 dicit de seipso. 35 Filiorum Zebedaei petitio. 46 Barti-
 maeus cecus sanatur.

καὶ οἱ ἀκούοντες ἔρχονται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ιου- *Mat. 19. 2*
 δαίας, διὰ τὸ πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ συμπορεύον-
 ῖ αὐτοῖς ὅσοι θέλουν· καὶ οἷς εἰσάγει, πάλιν
 ἐκπορεύονται αὐτοῖς.

καὶ φερόμενοι οἱ φαρισαῖοι ἐπιρροῦν-
 ῖ αὐτὸν εἰ ἔστιν αἰδὼς γυναικὸς ἀπολύσει·
 ἢ οὐκ αἰδὼς αὐτόν.

Ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐν-
 ῖ Μαωθῆς;

Οἱ δὲ εἶπον, Μαωθῆς ἐπὶ τῇ βιβλίῳ ἀπο- *Deut. 24. 2*
 λύσει, καὶ ἀπολύσει.

5 Καὶ δοπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔρχεται ὑμῖν τὸ
 ἅλω τὰς τῶν

Gen. 1.27.
 Mai. 19.4.

6 Ἀπὸ ἧ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θήρ
 ποιήσεν αὐτῶν ὁ Θεός.

Gen. 1.24.
 1 cor. 6.16.
 ephes. 6.31.

7 Ἐπέκρινεν τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς γῆς
 πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἔσται
 σὺν τῇ ᾧ ἔσται τὸν ἅλω αὐτοῦ.

8 Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
 καὶ οἱ δύο ἓν σὰρξ.

1 cor. 7.10.

9 Οὕτως ὁ Θεὸς συνέθεκεν, ἡμεῖς
 χωρίζετω.

10 Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταί
 ᾤοντο τὸ αὐτὸ ἐπιθεώρησαν αὐτόν.

Mat. 5.32.
 19.9.
 Luc. 16.18.
 1 cor. 7.10.

11 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δοπολύσῃ
 ἑαυτὸν καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα
 καὶ ἑαυτὸν ἑσται ὡς ἐγώ.

12 Καὶ ἐὰν γυνὴ δοπολύσῃ τὸν ἄνδρα
 ὡς ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν.

Mat. 19.13.
 Luc. 18.15.

13 Καὶ ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν
 ἑαυτὸν ὡς ὁ σώζων τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἑαυτοῦ.

14 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαλάσθη, καὶ εἶπεν
 ἡμεῖς ταῖς παιδίαις ἔρχεσθαι πρὸς με, καὶ
 ἐγὼ ποιήσω αὐτὰς ἁγίους καὶ ἁγίας.

15 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐστιν ὁ βασιλεὺς
 τῶν οὐρανῶν ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν.

Quum in vl.
 nas accepif.
 set.

16 Καὶ ἐκτελέσει αὐτὰς ὁ Χριστὸς ὡς ὁ
 σώζων τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἑαυτοῦ.

αὐτὰς, καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτῶν.

17 Καὶ ἐκπορευομένης αὐτῆς εἰς ἰσθμὸν, προσ- Ματ. 19. 16.
μῶν εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐ- Λουκ. 18. 28.

αὐτὴν· Διδάσκαλε, ἀγαθὸν τί ποιήσω ἵνα ζώω αἰώνιον
ἐσθμῶν;

18 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Τί με λέγεις ἀγα-
θόν, ὅτι εἰς ἀγαθὸν, εἰ μὴ εἰς, ὁ Θεός.

19 Τὰς ἐντολαὶς οὗδεις, Μὴ μοι χεύσης, Μὴ πο- Εκκελ. 30. 13.
τε, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Μὴ ὀπο-
ρῇς. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.

20 Ὁ δὲ ὀπορευθεὶς εἶπεν αὐτῇ, Διδάσκαλε,
πάντα ἐφυλάττω ἀμείνω ἐκ νεότητός μου.

21 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼς τὴν ἀγάπην αὐτῆς, ἠγάπησεν
αὐτήν, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Ἐν σοὶ ὑπερεῖ· ὕπαγε, ἔστω
ὁ πώλοσσί σου καὶ οἱ τοῖς πτωχοῖς καὶ ἔξεις θη-
ραὶν, ἐγὼ δὲ ἐσθμῶν καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι, φέρας
καὶ αὐτὸν.

22 Ὁ δὲ, συγνώσας ὅτι τῇ λόγῳ, ἀπῆλθε Tristitia
ἀμέμφορ· ὡς γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. correctus.

23 Καὶ περὶ βλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ, Πῶς δύσκολόν ἐστι τὰ πλούσια ἔχειν
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν ταῦτα. O quam dif-
ficulter.

24 Οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόμενοι ταῦτα ὅτι τοῖς λό- Obstupesce-
bant.

25 καὶ ὁ Ἰησοῦς πάλιν ὀπορευθεὶς λέγει αὐτοῖς,
ὡς δύσκολόν ἐστι· ἐγὼ δὲ πεποιθόταίς ὅτι τοῖς
πλούσις εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Eos qui co-
fidant opi-
bus, vel sibi
suis op.

25 Εὐκοπώτερόν ἐστι χάμαλλον διὰ τῆς
 λιᾶς τῆς ραπίδος διελθεῖν, ἢ πλέστον εἰς τὴν
 σιλείαν τῷ Θεῷ εἰσελθεῖν.

26 Οἱ ᾧ φεισώως ἔξεπλήσοντο, λέγοντες
 πρὸς αὐτοῦ, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

27 Εμβλέψας ᾧ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγει, Πάντες
 αἱ θρόνοι αἰδωύχτων, καὶ ἐκ παλαιῆς Θεοῦ
 γὰρ δυνατὰ ἐστι παρὰ τῆς Θεοῦ.

Mat. 19. 27.
 Luc. 18. 28.

28 Καὶ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν ὁ κύριε, ὡς
 μεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησά σοι.

29 Αποκριθεὶς ᾧ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀμὲν λέγω
 ὑμῖν· ὅτι εἰς ἐσθὶν ὅς ἀφήκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς
 ἢ δελφούς, ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ἢ γεναῖκα ἢ τέκνα
 ἀγρῆς, ἐν ἑμὶ καὶ τῷ θανάτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι
 τῆς αἰῶνος τῆς ἐρχομένης ζωῆς αἰώνιον.

Quin accep-
 turus sit
 centuplicia.

30 Ἐὰν μὴ λάβῃ ἐγκαταλείποντα πλάστια καὶ
 τῆς χαρμῆς τέττα, οἰκίας, καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς
 μητέρας, καὶ τέκνα, καὶ ἀγρῆς, μὴ διαγῆται, καὶ
 τῆς αἰῶνος τῆς ἐρχομένης ζωῆς αἰώνιον.

Mat. 19. 30.
 Luc. 13. 30.

31 Πολλοὶ ᾧ ἔσονται πρῶτοι, ἔσονται καὶ
 ἔσονται, πρῶτοι.

Mat. 20. 17.
 Luc. 18. 31.

32 Ἦσαν ᾧ ἐν τῇ ἰδού, ἀκαταίνοτοι εἰς τὴν
 σόλυμα καὶ ὡς φερόμενοι αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ
 βουῶντο, καὶ ἀκολουθῶντες ἰεροσολαίῳ. Καὶ πρὸς
 λαβὰν πάλιν τοῦ δρόμου, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν
 μέλλοντα αὐτῇ συμβαίνειν.

33 Ὅτι ἰδὼν, ἀκαταίνοτοι εἰς Ἱερουσόλυσαν.

τῶν ἀνθρώπων παρεδιδόθησιν αὐτοῖς ἀρχιερεῶσι
καὶ γραμματέσι, καὶ κατακρινέσθιν αὐτὸν θά-
νατον, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι·

34 Καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτὰν, καὶ μαστιγώσουσιν
αὐτὸν, καὶ ἐμπίσουσιν αὐτὰν, καὶ δοκτινέουσι αὐτόν·
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνάστησι·

35 ¶ Καὶ ὁρῶντες αὐτὰν Ἰάκωβος καὶ Mat. 20. 20.
Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες, Διδάσκαλε, ἵθι- Cyprianus.
μεν ἵνα ὡς ἐὰν αὐτίσωμεν, ποιήσῃς ἡμῖν.

36 Οἱ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε ποιῆσαί με
ἡμῖν;

37 Οἱ δὲ εἶπον αὐτὰν, Δός ἡμῖν ἵνα εἰς ἐκ δόξ-
ου σου καὶ εἰς ἑξ ὀκτωμυρίων σου καθίσωμεν ἐν τῇ
δόξῃ σου.

38 Οἱ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί
εἰπότε· οὐ δύνασθε πίνειν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ
τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισάμενοι;

39 Οἱ δὲ εἶπον αὐτὰν, Δυνάμεθα. Οἱ δὲ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, πίνετε· καὶ
τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε·

40 Τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ὀκτωμυ-
ρίων μου, ἃ ἐστὶν ἐμὸν δεξιὸν, ὃ μὴ οἶς ἠτοίμασται.

41 Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέμας ἤρξαντο ἀγανακ-
τεῖν· καὶ Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης.

42 Οἱ δὲ Ἰησοῦς ὁρῶντες τὸ πνεῦμα αὐτῶν, Luc. 22. 27.
λέγει αὐτοῖς, Οἶδατε ὅτι οἱ δομουῶντες ἀρχεῖν

Dominatur
eis & m. po-
testatem ex-
ercent in
eos.

οἱ ἐθνῶν, καὶ κατακυριεύουσι αὐτῶν, καὶ οἱ
λοὶ αὐτῶν, καὶ τὸ ἔξοισι αἰζοῖσιν αὐτῶν.

43 Οὐχ οὕτω ἔσται ἐν ὑμῖν· ὅτι ὅς τις
ἡμεῶν μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται διάκονος ὑμῶν.

44 Καὶ ὅς τις ἀπὸ πάντων ὑμῶν ἡμεῶν
ἔσται πάντων δούλος.

45 Καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἡλ-
ποῦ ἔλθει, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Mat. 20, 29.
Luc. 18, 35.

46 ¶ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερουσόαν καὶ ἐκ-
κεῖθεν ἀπὸ τοῦ Ἱερουσάλη καὶ τῶν μαθητῶν
ὅχλος ἱκανὸς, υἱὸς Τιμαρι Βαρτιμαῖος ὁ τυφλὸς.

Mendicans, θύτο παρὰ τὴν ὁδὸν· προσερχομένου.

47 Καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος
ἤρξατο κρᾶζειν, καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβὶδ, Ἰη-
σοῦς, κῆρυξ μου.

48 Καὶ ἐπιτίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σι-
γήσῃ, ὁ δὲ πολλῶν μακρόν ἐκραζεν, Τίς Δαβὶδ,
κῆρυξ μου.

49 Καὶ σταῖς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτὸν φωνή-
σας· καὶ φωνήσας τὸν τυφλόν, λέγοντες αὐτῷ, Θάρ-
ρα· φανεί σοι.

50 Ὁ δὲ ἀποβάντων τὸ ἵμάδιον αὐτοῦ, ἐ-
βόησε πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

51 Καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·
τί λείπεις ποιῆσαι σοι; Ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ·

καὶ ἀνέβλεψεν.

22 Ο δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε· ἡ πίστις
σου καὶ σε. Καὶ ὁ ὤθεως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθη
αὐτῷ εἰς τὴν ὁδόν.

Κεφ. ιζ'. Cap. II.

Christus ingreditur Ierusalem asello veſtus. 13 Ficus in-
ſtructa maledicatur. 15 Eliciuntur templo vendentes
ementes. 23 Virtus fidei. 24 Fides orationis. 25
peccata ſatri remittenda. 27 Sacerdotes petunt qua au-
ſeritate Chriſtus faciat quæ facit. 30 Baptiſmus Ioan-
nis vnde.

1 Ὅτι ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ εἰς Βηθφαγὴν Mat. 21. 1.
Luc. 19. 29.
καὶ Βηθανίαν παρὰ τὸ ὄρος τῆς ἐλαιῶν, ὅπου στέλλει
τῆς μαθητῆς αὐτοῦ,

2 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν
ἐκείνην καὶ ὑμεῖς· καὶ ὁ ὤθεως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐ-
τήν ἀμείψετε πῶλον διεδεμένον, ἐφ' ὃν ἐσθίει ὁ μ-
νῶν καὶ κἀγὼ· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

3 Καὶ ἰδὼς τις ὑμῖν εἶπη, Τί ποιεῖτε τῷτο; εἰ-
πάτω, Ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρειαν ἔχει· καὶ ὁ ὤθεως
αὐτῶν ὁποσείλει ὡς οὗτος.

4 Ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ εὖρον τὸν πῶλον διεδεμένον
καὶ τὸν ὄνον ἐξω· ὅτι τῷ ἀμφοτέρω καὶ λύουσιν
αὐτόν.

5 Καὶ πῃς τῆς ἐκεῖ ἐσηκώτων ἔλαρον αὐτοῖς,
καὶ ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;

6 Οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καὶ εὖρος ἐστὶν ἡ ἀνάγκη ὅτι Ἰη-
σοῦς καὶ ἀφῆκεν αὐτὸς.

Abite in vi-
cum qui est
vobis e re-
gione.

In binio.
Quid facitis
quom solui-
tis pullum. i.
Quæ vobis
facti vestri
vatio est. quæ
soluere an-
detis?

7 * Καὶ Job. 12. 14

Ioh. 12. 14.

7 * Καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον παρὰ τὸν Ἰησοῦ καὶ ἐπέβηκεν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ ἐβόησαν ἅπαντες·

Frondes,

8 Πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐσφουδιῶν ὁδόν· ἄλλοι δὲ σελάδας ἐκοπὸν ἐκ τῆς δρόσου ἐσφουδιῶν εἰς τὴν ὁδόν.

9 Καὶ οἱ ἀσπαράζοντες καὶ οἱ ἀκολουθῶντες κραζόντες, λέγοντες, Ωσαννά, βυλογνημόνος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·

10 Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ Κυρίου, τῷ πατρὶ ἡμῶν Δαδίσ· οἱ σάβαντα τοῖς ὑψίστοις.

Mat 21. 20.
Luc. 19. 45.

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσόλυμα· ὁ Ἰησοῦς τὸ ἱερόν· καὶ περὶ λαβρὰ μὲν πάλιν, ὁ ὑψίστος ὁ οὐρανός σου· ὁ οὐρανός σου ὁ οὐρανός σου·

Mat. 21. 19

12 ¶ Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτοῦ πρὸ Βηθανίας ἐπέειπεν·

13 Καὶ ἰδὼν συκλὴν μακρόθεν, εἶπεν· ἔλα, ἔλα, ἔλα· εὐρήσῃ τί ἐστὶν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν αὐτὴν, οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· καὶ λέγει αὐτῇ·

14 Καὶ ὁπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· καὶ ἐκ σου εἰς τὸν αἰῶνα οὐδεὶς καρπὸν φέρων· οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

15 ¶ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερουσόλυμα· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τὰ

πυλῶν

καυστας κὺ ἀγροάζοντας ἐν ταῖς ἱερῶ· κὺ ταῖς
καίς τῶν κολλυβιστῶν κὺ ταῖς καυδέραις τῶν
ἀλλήλων ταῖς φρεσιν κατέσρεψεν·

16 Καὶ ἐκῆρπεν ἵνα τις διενέγκῃ σκαῦτος διὰ
ἱεροῦ.

17 Καὶ ἐδίδασκε, λέγων αὐτοῖς, Οὐ γέγρα-

Esa. 56. 7.

φθῆναι ὁ οἶκός μου οἶκος φροσευχῆς κληθήσεται
καὶ τοῖς ἔθνεσιν· * ὑμῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν
ἐν ἡλαιοιλησίων.

Leviti. 7. 14.

18 Καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς κὺ οἱ ἀρχιερεῖς,
καὶ ἔκρινεν πῶς αὐτὸν δοτολίσεισι. ἐφοβουῦτο γὰρ
τὸν λαόν· ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσαστο ὅτι τῇ διδα-

σκῇ αὐτοῦ.

19 Καὶ ὅτε ὁ φῶς ἐγγύς το, ἐξεπράετο ἐξ αὐτοῦ

καὶ ἐξ ἡραμυδίων ἐκ ῥιζῶν.

Mat. 21. 19.

21 Καὶ αἰαμανοθεῖς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Ραββί,
ἀκούω καὶ ἔκω· κατέλασεν, ἐξήραται.

22 Καὶ δοταρεθεῖς Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ἐχτε
ἐν τῇ θείᾳ.

Fidem in
Deum.

23 Ἀμὲν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅς ἀν εἴπῃ τῷ ὀ-
νόματι τοῦ υἱοῦ τοῦ βλαβήθητι εἰς τὸ θάλασσαν· καὶ
ἐκεῖθεν ἀναρῶν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὅτι πεισθῇ
καὶ ἀλλήλῃ τῇται· ἔσται αὐτῷ ὅτι εἴπῃ.

Non h. sita-
nerit.

24 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶντα ὅσα ἐὰν φερε-

Mat. 7. 7.
Luc. 11. 9.

ευχέ-

ευχόμενοι αλλήλοις, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε
ἵσα ὑμῖν.

Ματ. 5. 14.

25 Καὶ ὅταν σήκητε φερσυχόμενοι
εἴ τι ἔχετε κατὰ τὸν ὄρα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἐρχοῖς ἀφ' ὑμῶν τὰ παραπτώματα ὑμῶν

26 Εἰ ὅ ὑμεῖς καὶ ἀρίστε, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν
τοῖς ἐρχοῖς ἀφήσῃ τὰ παραπτώματα ὑμῶν

Ματ. 21. 14.
Luc. 20. 1.

27 Καὶ ἔρχοντι πάλιν εἰς Ἱερουσόλῃμ
τῇ ἱερῇ φειπατῆντος αὐτοῦ, ἔρχοντι φερσυχόμενοι
ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ φεισβόλοι

28 Καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Εν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ποιεῖς; καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην
καὶ ταῦτα ποιῇς;

29 Οὗ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
πρωτόησω ὑμῶν καὶ γὰρ ἵνα λόγον, καὶ ἀποκριθεὶς
μοι καὶ ἔρω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα

30 Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ ἐχρᾶ
ἀνθρώπων; ἀποκριθεὶς μοι.

31 Καὶ ἐλογίζοντο φερσυχόμενοι, λέγοντες
εἰπωμὴν ἐξ ἐχρᾶ, ἢ εἰ, Διὰ τί οὕτως ἔρω
τι αὐτῷ;

32 Ἀλλ' ἰδοὺ εἰπωμὴν ἐξ ἀνθρώπων
βουλομένων τὸν λαόν. πάντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰησοῦν
ὅτι ὅπως φερσυχόμενοι

33 Καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,
ὁ βαπτισμὸς καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς

αὐτοὶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιοῦσιν.

Ksφ. 16. Cap. 12.

10 Christus, lapis ille reprobatus a Iudæis. 13 dato dando Cæsari. 18 Sadducæi negantes resurrectionem. 28 Primum mandatum. 33 Dilectio Dei & proximi prestatur sacrificiis. 36 Christus, filius Davidis. 41 Mandatum a Scribis & Phariseis. 42 Vidua pau-

καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐν παροξυσμοῖς λέγειν, Ἀμπε-
τα ἐφ' ἑαυτοῦσαν ἄνθρωπος, καὶ περιβίβηκε φερε-
σιν ὡς ἐξεν ὑποκλίσιον, καὶ ὁ κοδοῦνισε πύργον, καὶ
αὐτὸν γεωργὸν καὶ ἀπεδήμησε.
καὶ ἀπέσφλεσεν ὡς ἡ γεωργὸς τῆς χειρὸς
αὐτῆς παύσῃ τῆς γεωργῶν λαβὴ ἀπὸ τῆς καρπῆς
αὐτοῦ.

Mat. 21. 33
Luc. 20. 9.
Esa. 5. 1.
Jerem. 2. 21.
Fodit laui.

Οἱ ἡ λαβόντες αὐτὸν, ἴδ' εἶθ' ἐσαν, καὶ ἀπέσφλεσαν
καὶ πάλιν ἀπέσφλεσεν ὡς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲ
καὶ κείνον ἡ λιθοβολή τινες ἐνεφλογίσαντες, καὶ
ἐφλεσαν ἡ τιμωρόν.

Lapidato
caput vul-
nerarunt, vel
Lapidando
cap. vuln.
seu lapidatio-
ne.

καὶ πάλιν ὁ ἄνθρωπος ἀπέσφλεσεν καὶ κείνον ἀπέκλι-
σεν πολλὰς ὁμύς, αὐτὸν μὲν δέροντες, αὐτὸν ἡ δόποκ-

6 Ἐπὶ οὖν ἵνα ἡ ἐξων ἀγαπητὸν αὐτῶν, ἀπέ-
καὶ αὐτὸν ὡς αὐτὸς ἔχοντον, λέγων, Ὅτι
ἐκλήσονται τὸν ἥν με.

Aliqua fili
mei rene.
rentia mo-
uebū ut, vel
Moueun-
tur respectu,
αὐτὸν,

7 Ἐκεῖνοι ἡ οἱ γεωργοὶ εἶπον ὡς αὐτὸς ἰδὼν αὐτὸν,
αὐτὸς ὅτι ὁ κληρονόμος διῶτε, ὡς ποτε ἵνα μὴ
αὐτὸν,

αὐτὸν, καὶ ἡμῶς ἔσται ἡ κληρονομία.

8 Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἀπέκτειναν, καὶ ἔβαλον ἔξω τῆ ἀμπελωνος.

9 Τί οὖν ποιήσῃ ὁ κύριος τῆ ἀμπελωνος; καὶ ὁπολῆσῃ τοῦ γεωργῆς, καὶ δώσῃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις.

Psalm. 118. 22.

Psalm. 118. 16.

Mat. 21. 42.

Mat. 21. 42.

Mat. 21. 42.

Mat. 21. 42.

Mat. 21. 42.

10 Οὐδὲ πλὴν γεφυρῶ ταύτην ἀθήσαντες, ὅν ἀπεδίκημασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, καὶ ἔθηκεν εἰς κεφαλὴν γωνίας.

11 Παρὰ Κυρίου ἐκτίσθη αὕτη· καὶ ἐστηρικτή ἐστὶν ὁφθαλμοῖς ἡμῶν.

12 Καὶ ἐζήτησαν αὐτὸν κρεττῆσαι, καὶ ἐκράσαντο τὸ ὄχλον. ἔγνωσαν γὰρ ὅτι παρὰ τοῦ κυρίου ἐκτίσθη αὕτη, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

Mat. 22. 15.

Luc. 20. 20.

Capitulum te-

nerent, vel si

litterarent.

13 Καὶ ἀποστείλας παρὰ τοῦ κυρίου αὐτὸν πέντε ἑκατοντάς, καὶ τῶν Ἡεροδιαβῶν, ἵνα αὐτὸν ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

14 Οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκου, οἱ δαμῶν ὅτι ἀληθεῖς εἶ, καὶ ἐμὴν σοὶ πατρίδα (καὶ γὰρ βλέπεις εἰς τὸν ἱερὸν τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐκ εἶδον τὴν οὐρανὸν τῆ Θεοῦ διδάσκεις). Εξίστημι καὶ ἐγώ.

Par fuerit

nos enim da-

re, an non

dare?

Καίσαρι δαδῶναι, ἢ οὐ; δαδῶναι, ἢ μὴ δαδῶναι;

15 Οἱ δὲ εἰδὼς αὐτῶν ὅτι ἔπαρκεν αὐτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δινάριον, ἵνα ἴδω.

16 Οἱ δὲ ἔδωκαν. Καὶ λέγει αὐτοῖς, ὅς τις ἔχει τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ τὴν ὄψιν αὐτοῦ; Οἱ δὲ

καὶ Καίσαρες.

17 Καὶ δοποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἄ- Rom. 13. 7
 ἴδτε τὰ Καίσαρες, Καίσαρι· καὶ τὰ τῷ Θεῷ, τῷ
 Θεῷ. καὶ ἰδούμασαν ἐπ' αὐτῷ.

18 ¶ Καὶ ἔρχοντα σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, Ματ. 22. 23.
Luc. 20. 27.
 πρὸς λέγουσιν αὐτῷ· τίς ἐστὶν ἡ ἐξουσία σου, ἡμεῖς
 λέγοντες,

19 Διδάσκου, Μωσῆς ἐγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐὰν Deut. 25. 5.
 τις ἀδελφὸς δοποθῇ, καὶ καταλείπῃ γυναῖκα, καὶ
 ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς τὴν γυναῖκα
 αὐτήν, καὶ ὕψανσίνην αὐτῆς, ὥστε αὐτὸς ἀδελφὸς αὐτῆς.

20 Ἐπὶ αὐτῷ ἔνθα ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε
 γυναῖκα, καὶ δοποθὴντων ἐκ αὐτῆς ἀφῆκε αὐτῆς.

21 Καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθανε,
 ὡς καὶ αὐτὸς ἀφῆκε αὐτῆς· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως.

22 Καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτά, καὶ ἐκ αὐτῆς
 ἀφῆκε αὐτῆς ἑκάστη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυναῖκα.

23 Ἐν τῇ ἑνδεκάτῃ, ὅταν ἀναστῇ, τίνας
 ἔχει γυναῖκας; οἱ γὰρ ἑπτά ἔχον αὐτὴν γυναῖκας.

24 Καὶ δοποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Nōne idē
etatis quod
ignoretis
scripturas &
pot.
 οὐκ ἔστι πλανάδι μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μὴ δὲ
 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ;

25 Οὕτως γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γὰρ
 αὐτοὶ, οὔτε γὰρ αὐτοὶ· ἀλλ' εἰσὶν οἱ ἀγγέλοι οἱ
 τοῦ Θεοῦ.

26 Περὶ δὲ τῆς νεκρῶν, ὅτι γίνονται, ἐκ αὐ-
 τῶν γινώσκοντες.

Exod. 3. 6.
Mat. 22. 31.

γνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ὅτι τ' βάτη ὁ
αὐτῷ ὁ Θεὸς, λέγων, Εγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ
Ισαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ιακώβ.

27 Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ Θεὸς ζώντων.
ὁμοίως οὖν πολὺ πλεονάζει.

Mat. 22. 31.

28 Καὶ προσελθὼν εἰς τὴν γραμματεῖν
κέσας αὐτῇ συζητουμένων, εἰπὼς ὅτι κατὰ
τοῖς ἀπεκρίθη, ἐπιρρώτισεν αὐτὴν, Ποία ἐστὶ
τῇ πασῶν ἐντολή;

Deut. 6. 4.

29 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῇ, Ὅτι
τῇ πασῶν τῇ ἐντολῇ, Ἀκεῖ Ἰσραὴλ, Κύριός
ἐστι ἡμῶν, Κύριος εἷς ἐστι.

30 Καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου
τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου,
τοῦτο ἐστὶ τῇ ἐντολῇ.

Σεκ. 19. 18.
Mat. 22. 39.
Rom. 13. 9.
Gal. 5. 14.
Eph. 2. 8.

31 Καὶ δευτέρᾳ ὁμοίᾳ, αὕτη, Ἀγαπήσεις
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν. μείζων τούτων ἀλλοῦ
ἐστὶν ἐντολή.

32 Καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ γραμματεὺς, Καλὴ
δύσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι Θεός.
καὶ ἔστιν ἄλλος πληὺς αὐτοῦ.

33 Καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς σωματικῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτὸν, ταῦτα ἐστὶν τῇ ἐντολῇ.

34 Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νομισχῶς Prudenter.
 κατέβη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν εἶ δὸ πρὸ τῆ βα-
 λέης τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἔδεις ἐκέπαι ἐτόλμας αὐτὸν ἐ-
 πισησάμην.

35 Καὶ ὁπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν, διδά- *Mat. 22.41.
Luc. 10.42*
 σκόνει τὰ ἱερὰ, Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι
 ἡμεῖς ἡμεῖς ὅτι Δαβὶδ ;

36 Αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ *Psal. 110.3*
 κυρίου, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ
 ἐξωτέρου μου, ἕως ἃν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
 τῶν ποδῶν σου.

37 Αὐτὸς οὖν Δαβὶδ λέγει αὐτὸν Κύριον καὶ
 ὁποῦ ἡμεῖς αὐτὸν ὅτι ; Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ
 λέγοντες.

38 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτῷ, Βλέ- *Mat. 23.7.
Luc. 11.43.
Eccl. 20.45.
Stolati in ce-
dere.*
 πτε δὸ πρὸ τῆς γραμματεῖων τῆς θεολογίας ἐν σοφίᾳ
 κατατείναντες, καὶ ἀσπίδας ἐν ταῖς ἀγροχαῖς,

39 Καὶ φεροτοκαθεδρίας ἐν τῇ συμαγωγῇ, καὶ
 φεροτοκλισίας ἐν τοῖς δέσποιαις.

40 Οἱ καταδιδόντες τὰς οἰκίας τῆς χρεῶν, καὶ *Mat. 23.14.
Luc. 20.47.*
 φεροτόμακρά φεροσι τοὺς ὀφειλῶν, ἔτσι λήφονται
 περισσότερον κρίμα.

41 Καὶ καθίστας ὁ Ἰησοῦς ἡ κατέναντι τῷ *Luc. 21.2.
Ex aduerso
perititem.*
 ζουλααίῳ, ἐδιδάκει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλ-
 κὸν εἰς τὸ ζαζουλααῖον. καὶ πολλοὶ πλάστοι ἔ-
 λθον πολλὰ.

42 Καὶ ἰλθῶσα μία χίρρα πτωχὴ καὶ
 δύο, ὅ οὗτοι κοδράντης.

43 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν μαθητὴν
 λέγει αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χίρρα αὐτῆς
 πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβηκε τῇ βολύτῃ
 τὸ γαζοφυλάκιον.

Ex eo quod
 supererat i-
 ptis.
 E penuria
 sua. q. d. ε.
 defectum suo.

44 Πάντες γὰρ ἐν τῷ περιστεύοντος αὐτῆς
 βυλὸν αὐτῇ ὅ ἐν τῆς ὑπερήσσεως αὐτῆς παρὰ
 εἶχεν ὄβελον, ὅλον δὲ βίον αὐτῆς.

Κεφ. 13.

Cap. 13.

1 De destructione urbis Ierosol. 9 Persecutiones
 Evangelium. 10 Evangelium predicandum
 Gentibus. 16 De adventu Christi ad iudicium.
 33 gilandum, orandum.

Mat. 24. 1.

Luc. 21. 5.

Quales, vel,
 quanti. aut,Quales
 quantique.

Luc. 16. 44.

ΚΑΙ ἐκπορευομένης αὐτῆς ἐν τῷ ἱερῷ, λέγει
 εἰς τῇ μαθητῇ αὐτῆς, Διδάσκου, ἵδι' ὅτι
 ποι λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομή.

2 Καὶ ὁ Ἰησοῦς δοποκρινθεὶς εἶπεν αὐτῇ, Βλέ-
 ταῦται τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς, καὶ μὴ ἀρᾷ-
 σθαι ὅτι λίθων ὅς ἐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένης αὐτῆς εἰς τὸ ὄρος τῇ ἱ-
 κατέναντι τῷ ἱερῷ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ'
 Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας,

4 Εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ ση-
 εν ὅταν μέλλῃ πάντα ταῦτα σωτηλεῖσθαι.

5 Ὁ δὲ Ἰησοῦς δοποκρινθεὶς αὐτοῖς, ἤρξατο
 λέγει, * Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

Eph. 5. 6.

2. 3.

6 Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὅτι τῆς ὑπόστατί μου, λέ-
γεται, Ὅτι ἐγὼ εἰμι· καὶ πολλὰς πλανήσεσιν.

Ego sum illu-
Christus.

7 Όταν ᾗ ἀκούσῃτε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέ-
μου, μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ γῆρας. ὅμως ἔτι τὸ τέλος.

8 Εἰσαρπάσονται γὰρ ἔθνος ὑπὲρ ἔθνος, καὶ βασιλεία
ὑπὲρ βασιλείας· καὶ ἔσονται σέσμοι καὶ τόποι, καὶ
ἔσονται λιμοὶ καὶ τετραχαί.

9 Ἀρχαὶ οὐδυνῶν ταῦτα· βλέπετε ᾗ ὑμεῖς ἐ-
αυτοὺς. παρεδώκεται γὰρ ὑμῶς εἰς σωτηρίαν καὶ εἰς
σωμαγωγὰς· διαρρήσεσθαι, καὶ ὅτι ἡγεμόνων καὶ βασι-
λέων συμβαλεῖσθαι ἐναντίον ὑμῶν, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
10 Καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ φεῖν τὸν κερύ-
σματι τὸ εὐαγγέλιον.

Canete autē
vobis ipsos.
vel, ut ver-
bum, ipsi au-
tem vos res-
picite. i. ve-
stratationem
aliquam ha-
bere in peri-
culis.

11 Όταν ᾗ ἀγάζωσιν ὑμῶς παρεδιδόντες,
μὴ θρομερμυῖσθαι τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε
ἀλλ' ὅτι ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν κεινῇ τῇ αἰσ, τὸ το λα-
λήτε. ἔτι γὰρ ἐστὶ ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ
ἐκδοῦναι τὸ ἄγιον.

Mat. 10. 19.
Luc. 12. 11,
et 21. 14.
Ne ante so-
licitē cogi-
tetis.

12 Παρεδώσεται ᾗ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνα-
τον, καὶ πατήρ τέκνον καὶ ἐπαρσθήσονται τέκνα ὅτι
ἡρώς, καὶ θανατώσονται αὐτούς.

13 Καὶ ἔσεσθαι μισέμενοι ὑπὸ πάντων διατὸ
ἡμέμ· ὅτι ὑπομείνας εἰς τέλος, σὺ σωθήσῃ.

14 Όταν ᾗ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώ-
σεως τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δαυὶδ τῷ προσφύτῃ, ἐς τὸς ἄ-
νθρωποις· (ὃ ἀναγγεῖσκον νοεῖται) τότε οἱ ἐν

Mat. 24. 19.
Luc. 21. 20.
Dan. 9. 27.

τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη·

15 Ὁ ὃς ὅτι τὸ δώματός, μὴ καταβάτω
οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθὲτω ἄρχαι τι ἐν τῇ οἰκίᾳ·

16 Καὶ ὁ εἰς τὴν ἀγρὸν ὦν, μὴ ὀπισθευφάνηται
τὸ ὕψω, ἄρα τὸ ἰμάτιον αὐτοῦ.

17 Οὐαὶ ὃς ἐν γαστρὶ ἔχουσιν καὶ ἡ δὲ
στῆθος ἐν κείναις ταῖς ἡμέραις.

18 Προσέυχεσθε ὅτι μὴ γέννηται ἡ φθορὰ
τοῦ χειμῶνος.

19 Ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι θλίψεις
ὡς οὐκ ἔστιν ἐκείνη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν
ὁ Θεός, ὡς τῷ κυρῷ, καὶ ἐν μὴ γέννηται.

20 Καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας
ἐκ δὴ ἐκείνης πάντα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τούτου ἐκλεκτοὶ
ὧς ἔξελέξατο, ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

Mat. 24. 23.
Luc. 21. 8.

21 Καὶ τότε ἰαὶ τις ὑμῶν εἴπῃ, Ἰδοὺ ὁ Θεός,
ἐλθὲν, ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ πιστεύσιν.

22 Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδο
προφῆται· καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε
δοιοπλαναῖν, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

23 Τίτις δὲ βλέπετε, ἰδοὺ, παρερρηκέναι
πάντα.

Esa. 13. 10.
Jerem. 32. 7.
Joel. 2. 10. 31.
Esa. 13. 15.

24 Ἀλλ' ἐν κείναις ἡμέραις, μὲν ἡ δὲ
ἐκείνῳ, ὁ ἥλιος σκοτιθήσεται, καὶ ἡ σελήνη ἐν
τὸ φέχος αὐτῆς·

25 Καὶ οἱ ἀστέρες τῷ ἔρεινῳ ἔσονται ἐκπύου

καὶ αἱ διωάμεις αἱ ἐν τοῖς ὕδασι οὐρανῶς σπέν-
νεται.

26 Καὶ τότε ὁ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
μενος ἐν νεφέλῃς μετ' διωάμεως πολλῆς καὶ δόξης.

27 Καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ
σπυλάσει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς τριακίσχης
ἐκ τῆς γῆς ἕως ἁκρῆς ἕως ἁκρῆς ἔρχαν.

28 Ἀπὸ τοῦ τ' συκῆς μάθετε ὅτι παρελθού-
σι αὐτῶς ἡ δὴ ὁ κλάδος ἀπαλὸς γίνῃ, καὶ ἐκθύ-
νη φύλλα, γινώσκει ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.

29 Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδῃτε γινόμε-
νη, γινώσκει ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ὁ κύριος.

30 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι ἢ μὴ παρέλθῃ ἡ γε-
νή αὕτη μέχρις ἢ πάντα ταῦτα γένηται.

31 Ο ὕδατος καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ὡς ὅτι λυθῶ-
σι καὶ μὴ παρέλθωσι.

32 Περὶ τοῦ τ' ἡμέρας ἐκείνης καὶ τοῦ ὥρας οὐ-
δεὶς οἶδεν, ἔδει οἱ ἀγγέλοι οἱ ἐν ὕδασι καὶ ὁ υἱὸς, εἰ
καὶ ὁ πατήρ.

33 Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσέχετε. ὡς Mat. 24-42.
ἵνα γινώσκῃτε ὅταν ἔρχῃ.

34 Ὡς ἀνθρώπος ἀπόδημος ἀφίκεται πλὴν οἱ-
ων αὐτοῦ, καὶ δὲς τοῖς δούλοις αὐτοῦ πλὴν ἔξουσίαν,
καὶ ἐκείνους τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὴν θυροφύλαξιν ἐπιτί-
νει ἵνα γρηγορήσιν.

Nam de fide
hominis co-
gitandum est
Vt de homi-
ne peregrin-
e proficiat.

35 Γρηγορεῖτε ὅν, (ὡς οἶδατε γινώσκῃτε ὅταν ἔρχῃ)

τῆς οἰκίας ἔρχεται· ὁ ψὲς, ἢ μισοσυγκτίς, ἢ ἀλλοτρίως
φρονίας, ἢ περὶ.)

36 Μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὖρη ὑμᾶς κρύ-
βοντες.

37 Ἀὖτὶς ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω· γρηγορεῖτε.

Κεφ. 14. Cap. 14.

1 Consilium sacerdotum aduersus Christum. 3 Mulier
gens caput Christi unguento. 12 Pasche preparatio.
Institutio Coenae. 41 Christi captiuitas. 43 Iudas
prodit Christum. 53 Christus coram Caiapha
negatio.

Mat. 26. 1.
Luc. 22. 1.

ΗΝ ὅτὶ τὸ πάρα καὶ τὰ ἄζυμα· καὶ δύο ἡμέραι
ἔξῃ τοις οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν.

2 Ἐλεγεν ὅτι, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε δια-
σταί τὸ λαόν.

3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ
μείωνος τοῦ λεωφῆ, κατακειμένος αὐτὸς ἔλαβε μίαν
χρυσίδα ἀλάβασρον μύρου, ἡν ἔτι πιστικῆς πολ-
λῆς καὶ συντερίψασα τὸ ἀλάβασρον, κατέχρησεν
αὐτὴ τῆς κεφαλῆς.

Nardi liqui-
da. q. d. pro-
bilis. Abi a-
bit.

4 Ἦσαν δὲ πινες ἀγανακτοῦντες πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῇ τοῦ μύρου
γίγνηται;

5 Ἡ δὲ ἀποκρίθη αὐτοῖς λέγουσα, Ἐπὶ τῷ
ποταμῷ θάλασσαν, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. Καὶ
ἔβριμώθη αὐτῇ.

6 Ο Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀρετὴ αὐτῶν· τί αὐτῇ κα-
ταπαύετε; καλὸν ἔργον εἰργάσατο εἰς ἐμὲ.

7 Πεῖπτε γὰρ τοῦ πτωχοῦ ἔχετε μὴ ἰαυτῆς,
μήτις δέλητε, δοῦνατε αὐτοῦ εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ ὅ-
τι πεῖπτε ἔχετε.

8 Οἱ ἔχοντες αὐτὴν, ἐποίησεν· ὡρέλαβε μυρία μὲν
τὸ σῆμα εἰς ἑνταφιασμόν.

9 Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτε οὐ κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
γέλιον παντὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὐτὴν
καταλείπεται, εἰς μημόσυλον αὐτῆς.

10 Καὶ ἡ Ἰουδαία ἡ Ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδε-
κα ἀπὸ τότε πρὸς τοῦ ἀρχιερέως, ἵνα παραδώ-
σῃ αὐτοῖς.

Mat. 26. 14
Luc. 22. 4.

11 Οἱ ὅτι ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγάειλαν
αὐτῇ ἀργύριον δοῦναι, καὶ ζητεῖ πῶς θυγάτηρ
αὐτὸν παραδώσῃ.

12 Καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῇ ἀζύμων, ὅτε
τὸ πάχα ἔθυσον, λέγουσιν αὐτῇ οἱ μαθηταὶ αὐτῆς,
Πρόθυμεις ὑπελθόντες ἐτοιμασώμεθα ἵνα φάγη-
ς τὸ πάχα;

Mat. 26 27
Luc. 22. 8.

13 Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτῶν, καὶ
λέγει αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπαντήσῃ
ὑμῖν ἄνθρωπος· κειράμιον ὕδατος βασίζων· ἀκο-
λεῖσάτε αὐτόν.

Amphoram

14 Καὶ ὅτε ἰὰν εἰσέλθῃ εἵπαι τῇ οἰκοδεσπό-
τῃ, Ὅτι ὁ δούλος χαλὸς λέγει· Ἦν ὅτι τὸ κατὰλυ-

Diversoria.

μα

μα ὅπως τὸ πάχος μὲν ἦν μαθητῶν με φάσμα

15 Καὶ αὐτὸς τοῖς ὑμῖν δείξει αἰόγιον μέγα ἔργον
μήν, ἑτοιμον· ἐκεῖ ἑτοιμάσεται ἡμῖν.

16 Καὶ ἰξήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον
εἰς τινὴ πόλιν, καὶ εὗρον κρατὶς εἶπεν αὐτοῖς·
τοίμασας τὸ πάχος.

Mat. 26. 20.

Luc. 22. 14.

Job. 13. 21.

17 Καὶ ὁ ψίας γλυκομήτης ἔρχετο μὲν τῷ δαδῷ

18 *Καὶ αἰσθεῖται μέγαν αὐτῶν, καὶ ἐαδόντων αὐτοῦ
ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν λέγει ὑμῖν ὅτι εἰς ἕξ ὁ μὲν πᾶν
δώσῃ με, ὁ ἐαδὼν με τὸ ἐμὲ.

19 Οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγει αὐτοῖς
καθ' εἰς, Μὴ π ἐγὼ; καὶ ὁ δὲ, Μὴ π ἐγὼ;

20 Οἱ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Εἰς ἐκ τῶν

Qui intingit
manum me-
cum in cati-
num.

δεξας, ὁ ἐμὲ ἀπὸ μέγαν μετ' ἐμὲ εἰς τὸ τρυφᾶν

21 Ο ἡ ὑὸς τῆς ἀνθρώπου ὑποτάξῃ, καὶ ὁ δὲ
γροπῶν πρὸς αὐτὸν· καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνου
ὁ ὑὸς τῆς ἀνθρώπου παρὰ δὲ δὲ· καὶ ὁ δὲ
εἰ ἔκ ἐχθρὸν ὁ ἀνθρώπου ἐκείνου.

Mat. 26. 26.

L. 27. 11. 14.

22 Καὶ ἐαδόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς
τον, ὄψον ἑκλάσας· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπινον
ἀλάσας, φάλαγγας τῶν ὅσων τὸ σῶμα με.

23 Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, ὁ Ἰησοῦς
ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἔπινον ἕξ αὐτῶν πάντες.

24 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ ὅσων τὸ σῶμα με
κατὰ τὴν διαθήκην, τὸ πρὸς πολλῶν ἐκ χειρὸς μου.

25 Ἀμὲν λέγει ὑμῖν ὅτι ἐκ τῶν μὴ πίνοντων

ἡμέρας τ' ἀμπέλαιας τ' ἡμέρας ἐκείνης ὅταν
αὐτὸ πῶς καὶ τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

26 Καὶ ὑμῖν σταθῆτε ἐξῆλθοι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἱλαρὸν.

27 ¶ Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ πάντες σκαν-

δαλισσάτε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅτι ὁ
ἄγγελος, Πατάξω τὴν ποιμνίαν, καὶ διασκορπισθήσεται
τὸ ὄφελα.

28 Ἀλλὰ μὴ τὸ ἐγερθῆναι με, παρὰ τοῦ ὑμῶν Ἰησοῦ, 16. 7.
ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν.

29 Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ, Καὶ εἰ πάντες σκαν-
δαλισσόνται, ἀλλ' ἐγὼ ἔγωγε.

30 Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν λέγω σοι,
ἐπὶ σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὲ ἀλέκτο-
ς φωνήσῃ, τοὺς ἀπαρνήσῃ με.

31 Ὁ δὲ ἐκ παλαιῶν ἔλεγε μᾶλλον, Εὰν με δὴ
συκαποδείξῃς σοι, ἐμὴ σε ἀπαρνήσῃ. Ὡσαύτως
καὶ πάντες ἔλεγον.

32 ¶ Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον τὸ ὄνομα Γεθ-
σημανὴ καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίστατε
ἑδρὰς ἕως ὥστε παρορῶμαι. Mat. 16. 36.
Luc. 22. 39.

33 Καὶ παραλαβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκω-
βον καὶ Ἰωάννην μὴ ἑαυτοῦ καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι
αὐτοὺς λέγων·

34 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Περὶ λυπῶς ὅστις ἡ ψυχὴ μου
ἐκτατάσσεται ὡς θάνατος, καὶ γρηγορεῖτε.

35 Καὶ παρορῶν μακρὸν, ἵπταται ἐπὶ τὴν γῆν·

καὶ

καὶ προσήυχετο ἵνα, εἰ δυνατὸν ᾖ, παύσῃ αὐτὴ ἢ ὥρα.

Transfer.

36 Καὶ ἔρχη, Ἄβρα ὁ πατήρ, παῖτα δυνά-
σοι· παύσῃ καὶ τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τὸ τοῦ αἵ-
τῆς ἐξουθύνω, ὅσα τίς.

37 Καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτὸν κοιμώ-
ται· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ, Σίμων, κοιμῶσαις καὶ
σαι μίαν ὥραν κοιμησῆσαι;

38 Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλ-
θῃτε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα προθυμοῖται
σαρκὶ, σαρκὸς.

39 Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσήυξατο, τὸν αἵ-
τὸν λόγον εἰπὼν.

Respondere
possent. vel
Responsuri
essent.

40 Καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτὸν πάλιν κοι-
δόντα, (ἵστατο γὰρ αἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐν βεβαρη-
νοῖ) καὶ ἐκείνησαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι.

Sufficit.

41 Καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτῷ, Κοι-
θεύετε τὸ λοιπὸν, καὶ διαταύετε, ἡ πύξις ἡ δυνά-
μις ἴδ' ἐκ, παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς
χεῖρας τοῦ ἀμαρτωλοῦ.

42 Εξείρεσθε, ἀγωνίζεσθε, ἵνα μὴ παραδίδοσθε
ἑαυτοὺς.

Mat. 16. 47.
Luc. 22. 47.
Job. 18. 3.

43 Καὶ ὁ θυμὸς, εἶπεν αὐτῷ λαλοῦντος, παρ-
νεται ἰδεῖν, εἰς αὐτὸν δυνάμις καὶ μετ' αὐτοῦ ἔρχεται
πολὺς μὲν μαχητῶν καὶ ἔσχατον, παρὰ τοῦ ἀρχιερέως
καὶ τοῦ γραμματέως καὶ τοῦ ἀρχιερέως.

44 Διδώκει ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσημον *Signum,*
 τοῖς λίγων, ὃν δὴ φιλήσῃ, αὐτὸς ἐκ- *vel Indici-*
 τῶν αὐτὸν, καὶ ἀπαγάγῃ ἀσφαλῶς, *um.*
 45 Καὶ ἰλθὼν, ἐλθόντος περσελθὼν ἀπ' αὐτοῦ, *Ita abducite*
 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. *ut hinc ni-*
 46 Οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν ταῖς χεῖρας αὐ- *hil vobis se-*
 τοῦ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. *periculi.*
Vel, ut ela-
bi non pos-
sit.

47 Εἰς δὲ τις τῶν παρισηκότων ἀπεσάμενος
 τὸν μάχαρον, ἔπαυσεν ὁ δῶλον τῷ ἀρχιερέως, καὶ
 ἀφείλεν αὐτὸ τὸ ὀπίον.

48 Καὶ ὅποιοι οἱ Ἰουδαῖοι εἶπεν αὐτοῖς, Ὡς
 ἡμεῖς οὐκ ἐξήλθετε μὴ μαχαρῶν καὶ ξύλων
 συναγεῖν μα :

49 Καθ' ἡμέραν ἡμεῖς πρὸς ὑμᾶς ἐν ταῖς ἱερῇ
 διδασκαίᾳ, καὶ ἐκ ἐκράτῳσάτε μα. ἀλλ' ἵνα πλη- *Sed hæc*
 ρωθῶσιν αἱ γραφαί. *fiunt ut im-*
pleantur
scr.

50 Καὶ ἀρέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

51 Καὶ εἰς τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ,
 ἀδελφὸς ἡμιόβου σινδὸνα ὅτι γυμνός. καὶ κρατῶσιν *Amicus*
 αὐτὸν οἱ νεανίσκοι. *sindone su-*
per nudum
corpus.

52 Ὁ δὲ κραταλπωὴν τῷ σινδόνι, γυμνὸς ἔφυ- *Mat 26.57.*
 γμ ἀπ' αὐτοῦ. *Luc 22.54.*
1o Jo. 18.74.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦ πρὸς τὴν ἀρ-
 χιερέα καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς.

54 Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν
 αὐτόν.

αὐτοὶ ἕως ἰσθμῶς τῆς αὐλῆς τῷ ἀρχιερεὶ καὶ
συγκλητῇ μὲν καὶ τῷ ὑποπρεβίτῳ καὶ δευτέρῳ
νοῦς πρὸς τὸ φῶς.

Ματ. 25. 59. 55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλοι τοὶ συνείδοντες
τοῦ καὶ τῷ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θάνατον
αὐτόν. καὶ ἔχουσιν.

56 Πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουσιν κατὰ
καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι ἐκ ἧσαν.

Paria testi-
monianon
erāt. i. con-
gruē: ia Vel,
secum con-
fessionia.
Iob. 2. 19.
Manibus fa-
ctum. i. arte
humana.

57 Καὶ πῶς αἰσθάντες ἐψευδομαρτύρουσιν
κατὰ αὐτῶν, λέγοντες,

58 Οἱ ἡμεῖς ἡκούσαμεν αὐτῶν λέγοντος, ὅτι
ἐξουσία καὶ ἐξουσία τὸν ἄνθρωπον τὸν ἄνθρωπον
διὰ τῶν ἡμερῶν ὅμοιον ἀχθῶν ποιεῖν οἰκοδομῶν.

59 Καὶ ἐδὲ ἔτι καὶ ἰσθμῶς ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

60 Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μίσον, ἐπὶ
ἐτίθει τὸν Ἰησοῦν, λέγων, Οὐκ ὁπορεύῃς ἐδὲν;
καὶ τοῖς συγκαταμαρτυροῦσι;

61 Οἱ δὲ ἰσθμῶς, καὶ ἐδὲν ἀπεκρίνατο. Πάλιν
ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ
Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ ὄντορος;

Mat. 24. 30.
Diruptis tu-
nicis suis.
vel. interio-
ribus vesti-
bus.
64 Contra
eum iudica-
bant vel. sen-
tentiam tu-
entibus.

62 Οἱ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Εἰ μὴ καὶ ὁ ὄντορος
τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ ἄνθρωπῳ ἐκ δεξιῶν τῶν δυνάμεων
καὶ ἐρχόμενοι μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἑσθῶν.

63 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, διαρρήξας τὸν ἵματιον αὐ-
τοῦ, λέγει, Τί ἐπὶ χερίαν ἐχόμενοι μαρτύρουσιν;

64 Ἠκούσατε τῆς βλασφημίας; τί ὑμῖν φαίνεται;

τα· Οἱ δὲ πάντες ἠγάπησαν αὐτὸν ἐν ἡγορᾷ
αὐτοῦ.

65 Καὶ ἦρξαν τὸ πνεῦμα ἐμπνεῖν αὐτῷ, καὶ ὥρε- Obtergere.
σθαι αὐτὸν τὸ φερόσῳπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐ-
τὸν καὶ λέγειν αὐτῷ, Περσφύτευσον. Καὶ οἱ ὑποφρε-
νισαίμασται αὐτὸν ἐξέδηγον.

66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ κρύπτω, Mat. 26. 69.
Luc. 22. 55.
Ioh. 18. 25.
ἡχοῦ μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·

67 Καὶ ἰδούσα ἡ Πέτρον διεμαρτύρομαι, ἐμ-
πέλασα αὐτῷ, λέγει, Καὶ σὺ μὲν τοῦ Ναζαρενοῦ
ἐπὶ ἡδῶτα.

68 Οἱ δὲ ἠρνήσατο λέγων, Ὁὐκ οἶδα, ἐγὼ δὲ οὐκ- Non nomi
ἔγνω τί σὺ λέγεις. Καὶ ἐξῆλθεν ἐξω εἰς τὸ ὄπισθεν- illum.
ὄπισθεν ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Vestibulum.

69 Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδούσα αὐτὸν πάλιν, Mat. 26. 71.
Luc. 22. 56.
Ioh. 18. 25.
ἔφατο λέγειν τοῖς παρισηκόσι, Οτι οὗτος ἐξ αὐ-
τῶν ἐστιν.

70 Οἱ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. Καὶ μὲν μικρὸν πάλιν
ἐπαρισώτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν
ἢ καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.

71 Οἱ δὲ ἦρξαν ἀναθεματίζειν, καὶ ὀμνῶν, Execrari.
Ὅτι οὐκ οἶδα ἢ ἀνθρώπον τῶτον ὃν λέγετε.

72 Καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε· καὶ ἀ- Mat. 26. 75.
Ioh. 18. 27.
ντιμάρτυρ ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Ὅτι φησὶ ἀλέκτορα φωνῆσαι δις, ἀπαρτήσῃ με
σεαυτὸν. Καὶ ὁ ἀλέκτωρ ἔκλαυσε. Quā se pro-
ripaisset. vel
Quum se fo-
ras proie-
cisset.

Κεφ.

Κεφ. 15. Cap. 15.

1 Quæ Christus sub Pilato præfide passus sit. 11 Christus præfertur. 15 Christus traditur a Pilato crucifigatur. 17 spinis coronatur. 19 conspuitur & insultatur. 21 Simon Cyrenæus portat crucem Christi. Christus crucifigitur inter duos latrones. 29 crucifigitur. 37 expirat. 43 Ioseph sepelivit Christum.

Mat. 27.1.
Luc. 22.65.

ΚΑΙ ἰδὲ αὖτε ὅπῃ τὸ πρῶτον συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δόσαν τὸν Ἰησοῦ ἀπλύναν καὶ παρέδωκαν τῷ λαῷ.

2 Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, Σὺ βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαίου; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, Σὺ λέγεις.

3 Καὶ κατηγόρει αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς λέγοντες αὐτὸς ὅτι ἐδὲν ἀπεκρίνατο.

Mat. 27.12.
Luc. 23.3.
Job. 18.33.

4 Ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη ἐδὲν; ἵδε πόσα σε κατηγόρουσιν.

5 Ὁ δὲ Ἰησοὺς ἐκέλευεν ἀπεκρίσθαι ὅτι δὲ οὐ μὲν ἔστιν ὁ Πιλάτος.

6 Κατὰ δὲ ἰορτίῳ ἀπλύνει αὐτοὺς ἱσταντοί, ὡς ἔστιν ἡ τοῦ νόμου.

Cum seditionis sociis.

7 Ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς ὁ μὲν τῶν συστασῶν δευτέρου, ὅστις ἐν τῇ κρίσει φέρεται ἀφ' ἡμῶν.

8 Καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖν.

αὐτοῖς αἰεὶ ἐποίει αὐτοῖς.

9 Ο ἵ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων Θε-
 οκρατοῦς ὑμῖν τὸν βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας;

10 (Εἰπάσκε γὰρ ὅτι διὰ ρῥήτον παρεθιθέ-
 ησαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς)

11 Οἱ ἡ ἀρχιερεῖς ἀνέστησαν τὸν ὄχλον ἵνα
 ἀφαιρῇ τὸν Βαραββᾶν δοταύσῃ αὐτοῖς.

Incitabant
 vel instiga-
 runt.

12 Ο ἵ Πιλάτος ἀποκριθεὶς, πάλιν εἶπεν
 αὐτοῖς, Τί αὖ θέλετε ποιῆσαι ὃν λέγετε βασιλεῖα
 τῆς Ἰουδαίας;

13 Οἱ ἡ πάλιν ἐκραζοῦν, Σταύρωσον αὐτόν.

14 Ο ἵ Πιλάτος ἐλεγχοῦ αὐτοῖς, Τί γὰρ κακίον
 πέποιθεν; Οἱ ἡ ὑπεριστάτος ἐκραζοῦν, Σταύρω-
 σον αὐτόν.

15 Ο ἵ Πιλάτος, βεβήκας τῇ ὄχλῳ τὸ ἵ-
 σῶν πωῆσαι, ἀπέλευσεν αὐτοῖς ὁ Βαραββᾶν ἡ
 ἀφένει καὶ ἡ Ἰουδᾶν φραγέλλωσας ἵνα συμμορφῶται.

Satisfacere
 Gall. Leven-
 dre contenti.

16 ¶ Οἱ ἡ στραποῦται ἀπήγαγον αὐτὸν ἵστω
 αὐτοῖς ὅτι ὡραϊώτερον ἡ συγκρατῶσιν ὅλως
 πλῶσπερον.

17 Καὶ ἐβόησαν αὐτὸν πορφύρεον, ἡ ὑπεριτί-
 σον αὐτῷ πλέξαντες ἀκανθίνον στέφανον.

18 Καὶ ἤρξαντο ἀσπαζέσθαι αὐτόν, καὶ βα-
 πτίζεσθαι τῆς Ἰουδαίας.

19 Καὶ ἐτυπῶν αὐτὸν πῶς κεφαλῇ καλάρμοι,
 ἡ ἰνέπυσον αὐτῷ ἡ τιθέντες τὰ γόνατα ὡρα-
 κεύουσιν

κινύουσιν

αυτοῦν αὐτῶν.

20 Καὶ ὅτι ἐν πάσαις αὐταῖς ἐξέρχουσι
ἐν τῷ πορεύειν, καὶ ἐκδύσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
ἰδία καὶ ἔξάγκισιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσονται
τὸν.

21 Καὶ ἀγαρεύουσι παρέχοντά περὶ Σα-
κυλωναῖον (ἐρχόμενον ἀπ' ἀρχῆς, τὸν πατέρα
λεξάνδρου καὶ Εὐρέου) ἵνα ἀρῇ τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ.

Mat. 27. 32. 22 * Καὶ ῥέουσιν αὐτὸν ὅππῃ Γολγοθᾶ
Luc. 23. 26. ὅτι μεθερμίνευόμενον, Κρανίος τόπος.

23 Καὶ ἐδίδωκεν αὐτῶν πτεῖν ἱσχυρῶς
ὅτι οὐδ' ἔκ ἐκ ἑλπίδας.

Mat. 27. 27. 24 * Καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν, διμήνη-
Luc. 23. 33. ἰμάτια αὐτῶν, βόλοντες κλήρον ἐπ' αὐτὰ, πόσι-
Job. 19. 18. ἰμάτια αὐτῶν, βόλοντες κλήρον ἐπ' αὐτὰ, πόσι-

Myrrhatum 25 Ἦν ὃ ὅρα τελεῖται, καὶ ἐσταύρωσαν
vignū id est, αὐτὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ.

26 Καὶ μὴν ἡ ὁπτηραὶ τῆς αἰτίας αὐτοῦ
Myrrhatum 26 Καὶ μὴν ἡ ὁπτηραὶ τῆς αἰτίας αὐτοῦ
vignū id est, αὐτὸν ἐπὶ τῷ σταυρῷ.
admixta e- 27 Καὶ σὺν αὐτῶν σταυρώσει ἑνὸς ληστοῦ
v. 15. Luc. 23. 33. Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

27 Καὶ σὺν αὐτῶν σταυρώσει ἑνὸς ληστοῦ
Luc. 23. 33. Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

28 Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, καὶ
Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

29 Καὶ οἱ παρεμπορευόμενοι ἐκλασθή-
Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

Job. 19. 18. Ef. 4. 5. 12. Inter cele-
ratos habi- tus fuit.

30 Σωσον σεαυτὸν, καὶ κραταῖα ἀπὸ τοῦ θυμοῦ σου.

31 Ομοίως ὃ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς
αὐτοὺς κατὰ τὴν γραμματέων, ἔλεγον, Ἀλλὰς ἐπο-
ρεύσονται καὶ δυνάται σῶσαι.

32 Ο Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσραὴλ κατεβή-
καὶ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.
καὶ σωτηριωφόμοι αὐτῷ ἀντιδίδον αὐτὸν.

33 Ἰστομύνης ὃ ὄρεος ἑκτης, σκότος ἐχέουτο
ἡλωτὺν γλῶττας ὄρεος ἀνάτης·

34 Καὶ τῇ ᾠρᾷ τῇ ἐνάντιῃ ἰδόντων ὁ Ἰησοῦς φωνήσας αὐτοὺς λέγων, Ελθὲτε ἔλθω, λαμβανέτωσαν αἱ χεῖρες αὐτῶν τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου, ὅπως ἵδωμεν τὴν ἐκδοκὴν τοῦ κυρίου. P⁴ 12.1. mat. 27.46.

35 καὶ πῖες τῆς παμφερότων ἀκύντες, ἡ-
μεῖς δὲ, Ἥλιον φαιεῖ.

36 Δραμῶν ἥ εἰς, καὶ γαμίσας ἀπὸ γρόν ὄξους, *Ψαλ. 69. 32.*
 καὶ τίς τι χαλάμω, ἐπέπρυν αὐτὸν, λέγων, Αἰ-
 δώμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καὶ θέλειν αὐτόν.

Ο δὲ ἰησοῦς, ἀφ' οὗ φωνῶν μεγάλην, ἔξ-

38 καὶ τὸ καταπίεσμά τοι καὶ ἐξήδη εἰς
τὸ δύναιεν ἔως καὶ τῶ.

9 Ἰδὼν γὰρ ὁ κειτουρίων ὁ παγετηκὼς ἐξ ἀνα-
στάσεως, ὅτι ἔτῳ κραίας ἐξέπτευσεν, εἶπεν, Αλλι-
οῦτοντος δὲ αὐτοῦ, μὴς λυθίσ.

10 Ησαν ὅ καὶ πλ. αἰκίαι ἀπὸ μακρόθεν δεα-
 ν ῥῶσαι·

ρῆσαι· εἰ αὖτε ἰὼ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ
 εἰς τὴν Ἰακώβου τὸν μικροῦ καὶ Ἰωσὴν τὴν
 Σαλωμην·

Luc. 8. 2.

41 Αἱ καὶ ὅτε ἰὼ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκαλέσθη
 αὐτὰς καὶ διηκόουσαι αὐτὰς· καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἰσ
 ἀναβᾶσαι αὐτὰς εἰς Ἱερουσόλυμα.

Mat. 27. 57.

Luc. 23. 50.

Joh. 19. 38.

Honestus se-

nator. vel

honoratus.

Sumpsa fi-

ducia.

42 ¶ Καὶ ἥδη ὁ ψίας γλυκομήνης (ἵππει ἰὼ
 ρασκευὴν, ὅθεν περσάβετον)

43 Ἠλθεν Ἰωσήφ ὁ ὑπὸ Ἀριμαθαίας, ἰσ
 μων βελειυτῆς, ὅς καὶ αὐτὸς ἰὼ περσδιχόμενος
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ·⁴ πολυμήσας εἰσῆλθε περ
 λάτοι, καὶ ἡτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

44 Ο Ἰ Πιλάτος ἰθαύμασεν εἰ ἥδη πῶς
 καὶ περσκαλιστάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπερ
 σεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε.

45 Καὶ γινέσκει ὑπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἰσ
 τὸ σῶμα τοῦ Ἰωσήφ.

46 Καὶ ἀνελθὼν σινδόνα, καὶ καθελομένη
 ἐπέλυσεν τὴν σινδόνα· καὶ κατέβηκει αὐτὸν ὁ
 μείων ὁ ἰὼ λελατομνημόνιον ἐκ πέτραις. καὶ περ
 λιστε λίσσον ὅτι τὴν δύραν τοῦ μνημείου.

47 Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία
 σὴ ἰδιώργω παρὶς τίθενται.

Κεφ. 15. Cap. 16.

x Christiresurrectio. 9 Christus apparet Mariæ
 nx & aliis. 15 mittit Apostolos ad prædicandum
 Ascensio Christi.

ΛΙΤ' διαγλυομένη τῷ σαββάτῳ, Μαρία ἡ Μαγδα- Luc. 24. 1.
 λάλω καὶ Μαρία ἡ τῷ Ἰακώβου καὶ Σαλώ- Ioh. 20. 1.
 ῳ ἤρχοντο ἀσφάμματα, ἵνα ἐλθούσῃ αἰλείψω- Interiectio
 αὐτόν. Sabbato,

2 Καὶ λίαν ἠερόν τ' μιᾶς σαββάτων ἔρχεται
 ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὁρατεῖλαντος τῷ ἡλίῳ.

3 Καὶ ἔλθον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ὁποικυλίσσῃ ἡ- Deuolucio
 ῶν ἡ λίθον ἐκ τ' θυροῦ τῷ μνημείου;

4 Καὶ ἀναβλέψασαι θεωρῶσιν ὅτι ὁποικυλίσ-
 σῃ ἡ λίθος ὡς γὰρ μέγας σφόδρα.

5 Καὶ εἰσελθούσῃ εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεα- Mat. 28. 1.
 ραὶ κειμήλιον ἐν τοῖς ὀψιοῖς, περιβεβλημένον Ioh. 20. 12.
 ὀλωλευκλὴν καὶ ἔξειθαμβήθησαν.

6 Οἱ δὲ λέγει αὐταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦς
 ὁ Ναζαρεὺν τὸν ἐσταυρωμένον ἠγέρθη, καὶ
 ἀπὸ τοῦ ὅπου ὅπου ἔζηκεν αὐτόν.

7 Ἀλλ' ὑψόγητε, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 τῶν Πέτρον, ὅτι πορεύσῃ ὑμεῖς εἰς τὴν Γαλι- Supra 14. 28
 λαι ἐκεῖ αὐτὸν ὄψασθε, * καὶ οὕτως εἴπει ὑμῖν. Mat. 26. 32.

8 Καὶ ἔξειλθούσῃ ταχὺ ἐκυρον ὑπὸ τῷ μνη-
 μείῳ ἔχε ἡ αὐτὰς τρεῖς καὶ ἑκατὸς. καὶ ἐδίδνε
 ἡ αὐτὰς ἑκατὸς τῷ γάρ.

9 Λιγνοὶ δὲ πρὸς πρὸς τῇ σαββάτῃ, * ἱερὰν Ioh. 20. 16.
 ἑστῶν Μαρία τῇ Μαγδαλίῳ, * ἀφ' ἧς ἐκβε- Luc. 8. 2.
 ῖται ἡ δαυμόνια.

10 Εκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ'
 αὐτήν

αὐτῶν γυμνοῦντο, πενθεῖσι καὶ κλαίουσιν.

II Καὶ κεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ, καὶ ἐθαύμαζον αὐτῆς, ἠπίησαν.

Λουκ. 24. 15.

12 Μετὰ δὲ ταῦτα δυοὶν ὃς αὐτῶν ᾤοντο εἶναι ἐφανερώθη ἐν ἑτέρῃ μορφῇ, πορευομένων εἰς ἀγρόν.

Λουκ. 24. 36

ιω. 20. 19.

13 Καὶ κεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς ἑσπερίοις· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

14 Ὑστερον, ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑσπερίοις ἐφανερώθη καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς λέγων· ὅτι τοῖς θείαις μορφαῖς αὐτῶν ἐφανερώθη ἐκ ὧν ἐπίστευσαν.

Ματ. 28. 19.

15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς πᾶν κόσμον ἐκταῦτα, κηρύττετε τὸ εὐαγγέλιον παντὶ κτίσει.

Ἰω. 12. 48.

16 Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ ἀπισθήσας κατακριθήσεται.

Αβ. 16. 18.

17 Σημεῖα ἃ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα ποιήσει· ἐν τῷ ὀνόματι μου δαίμονια ἐκβάλλουσιν, αἰῶνες ἐκείνων ἰσχυροῦνται, ἀσθενεῖς ἐκείνων ἰσχυροῦνται.

Αβ. 2. 4. ὁ

10. 46.

* γλώσσας λαλήσουσι καὶ ἁγίασιν.

Αβ. 28. 2

Αβ. 22. 8

18 Ορεῖς ἀργύριον καὶ θάλασσαν ἰσχυροῦνται, καὶ ἡ θάλασσα ἰσχυροῦνται, καὶ ἡ γῆ ἰσχυροῦνται, καὶ ἡ θάλασσα ἰσχυροῦνται, καὶ ἡ γῆ ἰσχυροῦνται.

Λουκ. 24. 51.

19 Ὁ μὲν οὖν Κύριος μὲν τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἐφάνη, καὶ ἐκείνην ἡμέραν ἐκείνην ἦν ὁ Θεός.

20 Εκείνοι δ' ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχῶς,
ἐκκურίς σωτηριῶντος, καὶ τὸ λόγον βεβαιουῦντος Heb. 2. 4.
διὰ τῶν ἱπακοῦντων σημείων.

ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓ-

ΓΕΛΙΟΝ.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

1 Prefatur Lucas. 5 Zacharias & Elizabeth. 15 Ioannes
qualis futurus. 20 Zacharias incredulus, mutus efficitur.
26 Angelus salutatur Mariam, & annuntiat Christi natiuita-
tem. 39 Maria visitat Elizabeth. 46 Canticum Mariæ.
48 Canticum Zachariæ, nuntians Christum promissum
venisse. 76 Iohannis officium.

ΕΠΙΘΗΚΩ ΠΟΛΥΟΙΣ ἑπιχειρήσαν δι-
τάξαω δὲ διήγησιν αὐτῶν πεπληρω-
ροῦν μερόντων ἐν ἡμῖν σωτηριῶντων,
2 Καθὼς παρίδωσαν ἡμῖν ἐν
αὐτῇ ἀρχῇ αὐτόπται καὶ ὑπομάρτυρες τῶν λόγων.
3 Ἐδοξε καὶ μοι, παρηκολούθησόντι ἀναστάν-
τι ἀποκριθεὶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κατέτις
ἐθέλω,
4 ἵνα ὅτι γρηγορῶς αὐτῶν κατηχήσῃς λόγων. ἵνα
ἐκφύλῃς.

1. Aggredi
sunt compo-
nere narrati-
onem de re-
bus apud
nos testatis
& quarum
plena fides
fidelis est.

2. Qui spe-
ciatores fa-
erunt ipse
met.

3. Quorum
omnia, re-
petito alie
principio,
cognitione

consecutus sum. ad verbum, affectatus sum. 4. Quorum
cognitione est. 2. Par. 24. 10.

3. Cui sūti
onis vices
ab Abia fe-
rie perpetua
deduāz.

Sterilis.

Sortitus est
munus faci-
endi suffitus
Exo. 30. 7.
Leuit. 16. 17.

5 Ελθόντο, ἐν ᾧ ἡμέραις Ἡρώδης τῷ βασι-
τῆς Ἰουδαίας, ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχα-
⁴ ὃς ἱερημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐν ᾧ ἡ-
γατέρον Ααρὼν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ελισάβετ.

6 Ὅταν ᾧ δίκαιοι ἀμφοτέρω ἐνώπιον τῶ
πορευόμενοι ἐπάσταις ᾧ ἐντολαῖς καὶ δικαίωμα
Κυρίου ἀμειψῶνται.

7 Καὶ ἐκ τῶ αὐτῶν τέκνον, καὶ οὐκ ἦν ἑλ-
κετ τῶ ἄσῃρα, καὶ ἀμφοτέρω περὶ ἐκείνους ἐν
ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

8 Ελθόντο ᾧ ἐν τῷ ἱερατεῖ αὐτῶν ἐπὶ
ξεί τῇ ἱερημερίας αὐτῶν ἕνα πρὸς τῷ Θεῷ,

9 Κατὰ τὸ ἴδιον τῇ ἱερατείας, ἔλαχε πρὸς
μιάσται, εἰσλθὼν εἰς τὸ ἱερόν τῶ Κυρίου.

10 Καὶ παῖς τὸ πλῆθος τῶ λαοῦ τῶ
μύρον ἔξω τῇ ὥρᾳ τῷ θυμιάματος.

11 Ὡρῇ ᾧ αὐτῷ ἀγγέλος Κυρίου ἐστὶς αὐ-
ξίων τῷ θυσιάζοντι τῷ θυμιάματος.

12 Καὶ ἰταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ
πέπνισεν ἐν αὐτῷ.

13 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἀγγέλος, Μὴ
Ζαχαρία· διότι εἰσηκέδῃ ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ
σου Ελισάβετ γυνή σου ἔσθαι σοι, καὶ καλέσεις τὸ
μα αὐτῇ Ἰωάννην.

14 Καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις
λαὶ ὅτι τῇ γυνή σου αὐτῇ χαρήσονται.

15. Ἐσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον
καὶ μέθυ οὐ μὴ πίνει· καὶ πνεύματος ἁγίου πλη-
ροῦν ἔσται ἐν κοιλίᾳς μητρὸς αὐτοῦ.

16. Καὶ πολλὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὁπιστρέψει ὅτι
ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν.

17. Καὶ αὐτὸς περιλεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν
ἐκείνῃ καὶ διωάμῃ Ἠλίας, ὁπιστρέψαι καρδίας πα-
τρὸς ὅτι τέκνα, καὶ ἀπέθεις ἐν φρονήσει δικαίων·
καὶ ἡμεῖς Κυρίου λαὸν ἡσυχασμένοι καὶ σκευασμένοι.

18. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, Κα-
τὰ τὴν πρόβλεψιν ταύτην ἐγὼ γὰρ εἰμι περὶ σβύτης, καὶ
καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτῇ.

19. Καὶ ὁ πακερθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ
εἰμι Γαβριὴλ ὁ παριστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ
καὶ σὺ λαλήσεις πρὸς σὲ, καὶ ἐλυσθήσονται τὰ
ταῦτα.

20. Καὶ ἰδὲ, ἔστη σιωπῶν καὶ μὴ διωάμηνος λα-
λήσας ἕως ἡμέρας γίνηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν ἔτι
ἐκείνης τούτοις λόγοις με, οἵτινες πληροῦνθήσονται
ἐν τῇ ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

21. Καὶ ὡς ὁ λαὸς περιδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν καὶ
ἐκείνην ἐκείνην ἐν τῇ χροίσει αὐτὸν ἐν τῇ ταῦ.

22. Ἐξελθὼν δὲ ἐκ ἐκεῖθεν λαλήσας αὐ-
τοῖς καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων ὅτι ὁ ἰσχυρὸς ἐκείνην ἐν
ἐκείνῃ καὶ αὐτὸς ὡς διὰ τὴν αὐτοῖς καὶ διὰ τὴν

Mat. 4. 22
Mat. 11. 14

Instructioni

Bonum hoc
nuntiū tibi
afferre. i. 1. 14
Mat.

Visitationi

Functionis-
sacerdotalis
seu ministe-
rii.
Occultauit.

23 Καὶ ἦλθεν, ὡς ἐπλήθυνον αἱ ἡμέραι

λειτουργίας αὐτοῦ ἀπῆλθεν εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ.

24 Μετὰ τῇ ταύταις ταῖς ἡμέραις συνελθόντες

λισάβητ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδελφεὸς αὐτῆς
καὶ πάντες λέγοντα,

25 Οἱ πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις
αὐτοῦ ἐπείδειν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος μου ἐν ὁμοθυμαδόν.

26 Ἐν τῇ μιᾷ τῇ ἑκτῇ ἀπεστάλη εἰς
γαλίας Γαβριὴλ ἕως τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τὴν Γαλιλάας
ἣς τὸ ὄνομα Ναζαρέθ,

Mat. 1. 18.

27. Despon-
sam.

28. Quae do-
nata es gra-
tia. i. amore.

vel. Confe-
quuta gratia

29. Cogita-
bat quod ef-
fet hoc salu-
tationis ge-
nus.

27 Πρὸς παρθένον ἡμιμησευμένην οὐκ
ὄνομα Ἰωάννης, ἐξ οἴκου Δαβὶδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς
παρθένου, Μαριὰμ.

28 Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτήν,
καίρε· καὶ χαλεπὴν μὲν ὁ Κύριος μετ' αὐτῆς· ἀλλὰ
μὲν σὺ ἐν γυναιξίν.

29 Ἡ δὲ ἰδὼσα, διεταράχθη ὅτι τῇ λέγει
καὶ διελογίζεται ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπαρτὸς αὐτῆς.

30 Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ, Μὴ φοβῆσθαι
ἀλλ' εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Mat. 7. 14.

Inf. 4. 2. 11.

mat. 1. 23.

31 Καὶ ἰδὼς, συλλήβη ἐν γαστρὶ, καὶ τίθει ὑπὸ
καλέτης τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦ.

32 Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς Υψίστου κα-
λεσέται· καὶ δώσεται αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸ θρόνον
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Dan. 7. 14. 17
mich. 4. 7.

33 Καὶ βασιλεύσει ὅτι οἶκον Ἰακώβ

καὶ τὸ βασιλείας αὐτοῦ ἐκ ἔσται τέλος.

34 Εἶπε ἡ Μαριάμ πρὸς τὸ ἄγγελον, Πᾶς ἔσται
ἐν ἐμοὶ ὡς ἐξ γενναίου;

35 Καὶ ὁπορευθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ,
Πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σε, καὶ δυνάμις Ὑψι-
στῆς κατεκλύσει σε. διὸ καὶ τὸ γυναικίον ἅγιον,
καλεῖται υἱὸς Θεοῦ.

36 Καὶ ἰδὲ, Ἐλισάβετ ἡ συγγλυῆς σου, καὶ αὐτὴ
ἐκτεκεν υἱόν ἐν γήρα αὐτῆς· καὶ ἔτος μὲν ἔκλεος
ἦν αὐτῇ τῇ καλομνήμῃ στείρα.

37 Οτι ἐκ ἀδυναμίας παρὰ τοῦ Θεοῦ πάν ῥήμα.

38 Εἶπε ἡ Μαριάμ, Ἰδὲ ἡ δόξα Κυρίου· γέ-
νηται μοι κατὰ τὸ ῥημά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς
ὁ φίλος.

39 Ἀναστᾷσα ἡ Μαριάμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
τῃ ἀπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν, μὲν σπασθῆς, εἰς πό-
λιν ἰδίαν.

40 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἰ-
σάσθη αὐτῇ τὸν υἱόν.

41 Καὶ ἐζήμειτο ὡς ἤκουσιν ἡ Ἐλισάβετ τὴν
ᾠδὴν τῆς Μαριάμ, ἡ σκίρτησε τὸ βρέφος ἐν Substantivis
ἐν αὐτῇ· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ
καὶ ᾤκησεν.

42 Καὶ ὁμιλοῦντι φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν, Εὐ-
λογησὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ ἐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς
ἐν σοὶ.

43 Καὶ

43 Καὶ πῶθεν μοι τῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ
Κυρίου με πρὸς με ;

44 Ἰδὲ γὰρ, ὡς ἐγλύετο ἡ φωνὴ τῆ ἀποστολῆς
εἰς τὰ ᾄτιά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ
σπέρμα ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.

45 Καὶ μακαρίζῃ ἡ πιστεύουσα ὅτι ἔσται τὸ
ὅπως τοῖς λευκαὶ μέντοι αὐτῇ παρὰ Κυρίου.

Magnis lau-
dibus extol-
lit.

46 Καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλιῶναι ἡ ψαλμὴς
τὸν Κύριον,

47 Καὶ ἠγανάκασεν τὸ πνεῦμα μου ὅτι τὸ
τῷ σωτῆρί μου.

48. Humilē
& abiectam
cōditionem

Beatam me
prædicatū-
vel, beatitu-
dinem meā.

49. Magni-
ficā.

Esā. 51. 9.
Psā. 33. 10.

Esā. 29. 15.
Detrahit
principes

pos quos Lat
isidem dy-

nasas vocat
1. Reg. 1. 6.
Psā. 34. 11.

Esā. 30. 18.
41. 8., & 54. 5.
Isa. 1. 1. 20.
Mar. 1. 1.
rex Israel.

48 Ὅτι ἐπέλεψεν ὅτι ἡ ταπεινωσις
αὐτῆς. Ἰδὲ γὰρ ὁπὸ τῆ νυνὶ μακαριζῶ
σαί ἡ γυναιξί.

49 Ὅτι ἐποίησέν μοι *μεγαλεῖα ὁ δυνάστης
ἀγίων τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

50 Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν
φειδόμενός αὐτόν.

51 Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ *διη-
πασεν ὑψοφθαλμοὺς διανοίαν καρδίας αὐτοῦ.

52 *Καθεῖλε δυνάστας ὁπὸ θρόνου, ἡ-
γεῖται ταπεινός.

53 * Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, ἐν-
τουωτὺς ἔξαπείσπειλε κινέας.

54 * Ἀντιλάβετο Ἰσραὴλ παῖδός αὐτοῦ,
ἀδελφὴν ἐλπίδος,

55 * (Καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡ
 μῆτηρ, καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς) εἰς τὸν
 αἰῶνα.

Gen. 17. 19
 22. 15.

56 Ἐμνηστὴ Μαριάμ σου αὐτῇ ὡσεὶ μύῳας
 ἡγῆς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Psal. 132. 10.

57 ¶ Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τῆς τε-
 κῆν αὐτῇ καὶ ἐγέννησεν υἱόν.

58 Καὶ ἤκουσαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς
 αὐτῆς ὅτι ἐμαγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτῇ μετ'
 αὐτῆς. * καὶ συνέλαχον αὐτῇ.

Matth. 1. 4.

59 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῇ ἐνδύῃ ἡμέρᾳ ἦλθον πε-
 ριτιμῆν τὸ παῖδίον καὶ ἐκάλεον αὐτὸ ὅτι τῷ ὀ-
 νίματι τῷ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρία.

60 Καὶ δοπορευθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Οὐ-
 χὲ ὄνμα κληθήσεται Ιωάννης.

61 Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, Οὐκ ἐδεῖς βρῖν ἐν τῇ
 συγγενείᾳ σου ὅς κελεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.

62 Ἐάνευον δὲ τῇ πατρὶ αὐτῆς, τὸ τί αὐτῇ θέλοι
 ἐπαλῆσθαι αὐτάν.

63 Καὶ αἰτήσας τὰ πινακίδιον, ἔγραψε, λέγων,
 Ὁ ὀνομαζόμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐσταύρωται
 πάντες.

Tabellae.

Matth. 23.

64 Ἀπελθὼν δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ παρεσχέμα, καὶ
 ἐγλῶσθα αὐτῇ καὶ ἐλάλησεν ὑπολογῶν τὸν Θεόν.

65 Καὶ ἐγένετο ὅτι πάντας φόβος τοῦ ἀφειο-
 κησῆναι αὐτὸν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὁρεσίνῃ τῆς Ἰουδαίας,

ἡ ὄλη.

Divulga-
bantur.

ὁμιλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα·

66 Καὶ ἔδεντο πάντες οἱ ἀκούοντες,
καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον
ἔστι; Καὶ χεὶρ Κυρίου ὡς μετ' αὐτῶν.

67 Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσχυροῦ
πνεύματος ἁγίου· καὶ θεωροῦντες, λέγων,

68 Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ
ἡμεῖς ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῇ λαῷ αὐτοῦ,

69 Καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῇ
δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ·

70 Καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τοῦ
ἁγίου ἀπ' αἰῶνος θεωροῦντες αὐτῶν,
30.10.

71 Σωτηρίαν ἔξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ
πάντων τοῦ μισουμένων ἡμῶν.

72 Ποιῆσαι ἔλεος μὴ τοῦ πατέρου ἡμῶν
μηδ' ὡς διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ·

73 Οἱ κόνι οἱ ὄμοιοι τοῦ Ἀβραάμ καὶ
ἡμῶν, τοῦ δουλοῦ ἡμῶν,
Gen. 22.16.
Gen. 31.33.
Deut. 6.13, 17

74 Αφύσσον χεῖρὸς τοῦ ἐχθρῶν ἡμῶν
ταύτας, λατρεύειν αὐταῖς,

75 Ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσυνῇ ἐνώπιον
πάντας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

76 Καὶ σὺ παιδίον, θεωροῦντες ὑψίστου
καταπορεύσῃ γὰρ πρὸς Θεὸν Κυρίῳ, ἰσχυροῦ
ἰσχύος αὐτοῦ,

77 Τοῦ δουλοῦ γενῶσιν σωτηρίας τῇ λαῷ αὐτοῦ.

ἰσὶ ἀμαρτιῶν αὐτῶν.

8 Διὰ ἀπλάγχρῃα ἰλέος Θεοῦ ἡμῶν, οἷς ἐπι-
κατο ἡμεῖς * δὴ αὐτοὶ ἔξ ὕψους*

Supra. 17.
zach. 3. 9. 6. 12.

9 * Ἐπιφύαυ τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου
ἐν ἡμέραις, τῷ κατενθωιά σου πόδας ἡμῶν εἰς ὁ-
μολογίαν.

malach. 4. 2.
Vt appareat
Corroboratur.
1. 2. 40.

10 * Τὸ ἦ παιδίον νύξαις καὶ ἐκρεταμοδίτο
ἐπὶ καὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἐρήμοις * ἕως ἡμέρας δὴ α-
ὐτοῦ αὐτῷ ὡς ἡ Ἰσραήλ.

Visque ad
eum diem
quo se o-
stenderet
Israeli. ut
cōspiciendū
p̄beret.

Κεφ. β. Cap. 2.

1 Nascitur Christus in Bethlehem. 13 Canticum Angelorum. 21 Chri-
stus circumciditur. 22 Puerpera Mariæ purgatio. 28
Christus suscipitur. 29 Canticum Simeonis. 39
Prophecia. 40 Puer Christus, 46 Cum doctore
disputat.

1 τοῦ ἦ ἐν ἡμέραις ἐκείναις, ἔξῃλθε δόγμα
καὶ Καίσαρος Αὐγούστου, ἵνα ἀπογραφῶται πᾶ-
ς οἰκουμένης.

Vt describe-
retur. i. cen-
seretur.

(Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ, ὡς ὅτε ἐγγύς τοῦ ἡμε-
ρος τῆς Συρίας Κυρίως)

καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογραφῆναι, ἕκαστος
ἐν ἰδίᾳ πόλει.

Ἀνέβη ἡ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐν πόλει
καρθ, εἰς τὴν Ἰερουσαλὴν, εἰς πόλιν Δαβὶδ, ἥτις
καλεῖται Βηθλεὲμ, (διὰ τὸ ὅτι) αὐτὸν ἔξ οἴκου καὶ
οἰκῆς Δαβὶδ)

10h. 7. 42

καὶ ἀπογραφῆσαι σὺν Μαρίας τῇ μεμνη-
στυμένη

στευμένη αὐτῷ γὰρ αἰκί, ἔση ἐγκύα.

6 Ἐρχέτο ᾧ ἐν τῷ ἔθῳ αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐπλάθει ἡμίρται τῷ τεκεῖν αὐτῷ.

Falsis in-
voluit.
In diversio.

7 Καὶ ἔτεκε ἡ ὑὸν αὐτῆς ἡ παρθένος, ἀπαργαίωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῷ ἔθῳ· διότι ἐκ τῶν αὐτῶν τόπος ἐν τῷ κρατάρῳ.

In agris cu-
bantes.

8 Καὶ περιμήρες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ· γεωλοιοῦντες, καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῷ ὅπῳ τῷ ποιμνῷ αὐτῶν.

9 Καὶ ἰδὲ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ Κυρίως παρέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν τὴν μέγαν.

10 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε· ἰδὲ γὰρ ὁ θυγατέριζομαι ὑμῖν χάριν μεγάλαν, ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.

11 Ὅπως ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, (ὁ Χριστὸς Κύριος) ἐν πόλει Δαβὶδ.

12 Καὶ τὸτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, Εὐρήσονται ἱσχυρὰν ἀντιπαρὰ τὸν κλέμνον ἐν φάτῃ.

13 Καὶ Ἰεζαίας ἐρχέτο σὺν τῷ ἄγγέλῳ· δις στρατὸς ἐρανοῦ, ἀνομιῶν τὸν Θεόν, ἐκ γέντων,

14 Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ὅτι γὰρ εἰς αὐτὸν ἀνθρώποις ὁδοῖα.

15 Καὶ ἐρχέτο, οἷς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτοῦ ἐκ τῶν οἱ ἀγγελοι, καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ ποιμῆνες.

πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ,
ἵδωμεν τὸ ῥήμα τῆτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐ-
ποίησεν ἡμῖν.

16 Καὶ ἦλθοι ἀπεύσαντες, καὶ αἰνῶσιν τῷ τε
πατρὶ καὶ τῷ Ἰωσήφ, καὶ τὸ βρέφος καὶ μωρόν ἐν
φάτῃ.

17 Ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν πρὸς τὸ ῥήματος
καταθέντος αὐτοῖς πρὸς τὴν παρδίαν τέτη.

Famam
spatferunt.

18 Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν πε-
ρὶ τοῦ καταθέντων ὑπὸ τοῦ ποιμνίου πρὸς αὐτούς.

19 Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα σιμειῖται τὰ ῥήματα
ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

Conferens
ea inter se.

20 Καὶ ἐπέσπευον οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ
φωνῶντες τῷ Θεῷ ὅτι παῖπιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον,
καὶ εὐαγγελίσθη πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ἐκ τῶν
ἐπιμνην τῶν παρδίων, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ
Ἰησοῦς, τὸ κληθεῖν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν συλλήψ-
ιν αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Gen. 17.18.
Leuit. 12.3-
Mat. 1.21.
ioh. 7.22.

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆ κατὰ-
νομίαν αὐτῆς καὶ ἦ νόμος Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν
εἰς Ἱερουσόλυμα, παρασχῆσαι τῷ Κυρίῳ,

Leuit. 12.6.

23 (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου, ὅτι
πᾶς ἀρσεν διανοῖγον μωγεον, ἄγαγον τῷ Κυρίῳ κλη-
ροδοῦναι)

Exo. 13.27.
Num. 8.6.

24 Καὶ τῷ Ἰωάννῃ θυτίαν, καὶ τὸ εἰρημνέον ἐν
νόμῳ

Leuit. 12.8.

νόμος Κυρίε. ζεύγος τευγύων, ἡ δύο ποσότητες
σεργῶν.

Religiosus.

25 ¶ Καὶ ἰδὲ ἡ ἀνθροπὸς ἐν Ἱερουσαλὴμ
ὄνομα Συμεὼν· καὶ ὁ ἀνθροπὸς εὖ εἶδ' εἰς τὰς
λαβὴς, προσδεχόμενος παρέκκλησιν τῆ Ἰσραὴλ
πνεύματι ἄγιον ἡ ἐπ' αὐτόν.

**Arcana spir-
itus sancti
revelatione
significatum**

26 Καὶ ὡς αὐτὰς¹ κερήματα ποιεῖς ὑπὸ τοῦ
πνεύματος τοῦ ἁγίου· μὴ ἰδεῖν θάνατον ὅτι ἡ
Χρὶςτὸν Κυρίου.

27 Καὶ ἦλθεν ἐν τῇ πνεύματι εἰς τὸ ἱερὸν καὶ
τῇ εἰσαγαγῆναι αὐτὸν ῥονεῖς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ, ᾧ πα-
σα αὐτὸν καὶ τὸ εἰδιστῆναι ὅτι ὁ νόμος παρὶ αὐτοῦ.

28 Καὶ αὐτὸς ἰδίξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀρχαὶς
αὐτῆς, καὶ βυλόγησε τὸ Θεὸν, καὶ εἶπε.

29 Νυν ἀπολύεις ἢ δὲ λόν σε δέ αὐτοπ, ὅ
τὸ ῥῆμά σε, εἰ εἰβωη·

Tuum illum
salutis auto-
rem, ad ver-
bū, Illud sa-
lutare tuum.

30 Ὁπείδεν οἱ ὀφθαλμοί μου ἔπαινον σου, ἔϊδον

31 Ο ἡτοιμασας καὶ τὸ σωπὸν πάντα τὰ λαοὶ

32 Φως εἰς ἄποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξα
 σοῦ Ἰσραήλ.

33 Καὶ ὡς Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Σαυρὰ
 πρὸς ὅτι τοῖς λαλομένοις αὐτῷ αὐτῶς.

Es. 8 14.
Rom. 9-12.
Lut. 2.8.

νὲς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.

35 (Καὶ οὕτως αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ἡμεῖς) ὅπως αὐτὸς ποικιλοφρονῶσιν ἐκ πολλῶν καρδίων διδωρισμοί.

36 ¶ Καὶ ὡς ἄννα προσεφώνησε θυγάτηρ Φανυλῆ, ἐκφυλῆς Ἀσὴρ· αὐτὴν προσεβόηκεν ἐν ἡμέραις πολλῶν ἡμερῶν ἔτι μὲν αἰδῶς ἐπὶ τὸ δοῦν τῆς πατρὸς αὐτῆς.

37 Καὶ αὐτὴ χάρις ὡς ἐστὶν ὁδοῦντα τέσσεσιν, ἢ οὐκ εἰς τὸ δοῦν τῷ ἱερῷ, ἡσυχίας καὶ δαΐμον· λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.

38 Καὶ αὐτὴ αὐτῇ τῇ αἶρᾳ ὀπισθεῖσα· ἀμνηστὸν τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτὴν πάντα τὰς προσδεχομένους· λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα, τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὡς ἐρεφανεῖς τὴν Γλυκαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῆς Ναζαρέθ.

40 Τὸ δὲ παρθεῖον ἠύξανε καὶ ἐκραταῖτο πνεύματι, πληρέμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ὡς ἐπ' αὐτὴν.

41 ¶ Καὶ ὑπορέοντο οἱ γονεῖς αὐτῆς κατ' ἔτος ἐν Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τῆς πάσχα. Deut. 16.1.

42 Καὶ ὅτε ἐβλύετο ἐκ τῆς δώδεκα, διαβόλων αὐτῆς εἰς Ἱερουσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς,

43 Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας ἐπὶ τῇ ὑποστάσει αὐτοῦ, ὡς μένειν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσα-

Dedita. an
verbum, ser.
uiens.
Gratias age-
bat, q. d. gra-
tum animū
profitebatur
Redemptio-
nem.

S. I. 40.

In comitatu

λήμ· καὶ ἐκῆλθον Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

44 Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνουσίᾳ
ἤλθον ἡμέρας ὀδόν· καὶ ἐνεζήτησαν αὐτὸν ἐν
συγχρησὶ καὶ ἐν τοῖς γινωσκουσιν.

45 Καὶ μὴ εὗροντες αὐτὸν, ἐπέστρεψαν
Ἱερουσαλὴμ, ζητοῦντες αὐτόν.

46 Καὶ ἐρχόμετο, μὴ ἡμέρας τρεῖς εὗρον
τὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν
σκαλῶν, καὶ ἀκούοντα αὐτοῦ καὶ ἐπεροῦν
αὐτοῦς.

47 Εξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ,
τῇ συνουσίᾳ καὶ ταῇ ὑποκρίσει αὐτοῦ.

48 Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ὁξεπλάγησαν
πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί πο
οὐκ ἡμῖν οὕτως· ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ
μερῶς ἐζητῶμεν σε.

49 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί ὅτι ἐζητῶμεν
ἐκ ἡδυνῶ ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με

50 Καὶ αὐτοὶ οὐ συνήκαν τὸ ῥήμα ὃ ἐλά
σεν αὐτοῖς.

Submitte.
bat se illis.

51 Καὶ κατέβη μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤλθεν εἰς Να
βὺθ· καὶ ἰὼ ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ
αὐτοῦ διεστήσει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν
καρδίᾳ αὐτοῦ.

52 Καὶ Ἰησοῦς περιεκοπτε σοφίᾳ καὶ ἰσχυ
χείρῃ πατρὸς Θεοῦ καὶ ἀνιδεούτοις.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

1 Ioannes hortatur ad resipiscentiam. 15 Testimonium ipsius de Christo. 20 Herodes illum tandem in carcerem includit. 21 Christus baptizatur. 23 Catalogus maiorum Christi usque ad Adamum.

ΕΝ ΙΤΕΙ ὃ ΠΕΝΤΗΚΗΜΕΘΕΣΤΩ^ς τῆς ἡγεμονίας ΤΙ- Imperii,
 βροῖς Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποιτίς Πιλά- Quum prae-
 τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχῶντος τῆς Γαλιλαίας Η- ses esset
 ροδῆ, Φιλίππου ὃ τῷ ἀδελφεῷ αὐτοῦ τετραρχουῦτος Pont.
 τῆς Ἰτεράας καὶ Τετρακοντίπιδος χώρας, καὶ Λυσανίου
 τῆς Αἰβιλιωῆς τετραρχουῦτος.

2 Επ' ἀρχιερέων Ἀννα καὶ Καϊάφα, ἐρχέτο Ματ. 4. 6.
 Ἰησοῦς Θεοῦ ὅτι Ἰωάννῃ πῦν τῷ Ζαχαρίῃ υἱόν, ἐν τῇ
 ἐρήμῳ.

3 Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀδείχωρον τῇ Ἰορ- Ματ. 3. 6.
 δαίν, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἅφρσιν παρ. 1. 14.
 ἡμερῶν. Ad obtinen-
 dam remissi-
 onem.

4 Ως γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ησάϊα τοῦ
 προφήτου λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ε-
 πιμύσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, ὁδοῦ πειθεῖτε τὰς Esa. 40. 3.
 εὐχὰς αὐτοῦ. ioh. 1. 23.

5 Πᾶσα^ς ῥάραξ πληροθήσει, καὶ παῖς Vallis,
 καὶ βοῦνός ταπεινωθήσεται· καὶ ἕσται τὰ σκα- Omnis
 λῆς εὐθείαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, mons &
 collis.

6 Καὶ ὅψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

7 Ελθὼν οὖν τοῖς ἐκ πορευομένοις ὄχλοις βα-
 πτίζων αὐτοὺς Ἰεραγγεῖα ἐκ δειψῶν, τίς ἔπαυ- Ματ. 3. 7.

δειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς ;

8 Ποιήσατε οὖν καρπὸς ἀξίους τῆς μετανοίας
καὶ μὴ ἄρξῃτε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατήρ ἔχω
τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι θανάτῳ ὁ Θεὸς
τῶν λίθων τέκνων ἐγενήθη τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

9 Ἦδη ᾗ καὶ ἡ ἀξίωσις πορὸς τὴν ῥίζαν τῆς δόξης
δρῶν κείται. πάντες οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βέβηται.

10 Καὶ ἐπηρότων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,
οὗν ποιήσομεν;

11 Αποκριθεὶς ᾗ λέγει αὐτοῖς, Ὁ ἔχων
καρπὸν, ᾗ μεταδώτω τῷ μὴ ἔχοντι· καὶ οἱ ἄλλοι
βροτόματα ὁμοίως ποιεῖτω.

12 Ἠλθεν ᾗ καὶ τιλῶνας βασιλεὺς ἰσραὴλ
πρὸς αὐτὸν, Διδάσκαλε, τί ποιήσομεν;

13 Οἷον εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ᾗ Μὴ εἶναι πλῆθος
ἐν τῷ δικατεταγμένῳ ὑμῶν φράσσετε.

14 Ἐπηρότων ᾗ αὐτὸν καὶ στρατιῶται
ροῦτες, Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν ; Καὶ εἶπε πρὸς
αὐτοὺς, ᾗ Μὴ εἶναι διασεῖσθαι, μηδὲ συκοφαντῆσαι
ἀλλ' ἀρεῖσθαι τοῖς ὀφειλόντες ὑμῖν.

15 ¶ Περὶ δὲ τῶν λαῶν, καὶ διὰ τὴν
μύησιν πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν πρὸς τὸν
κύριον, μήποτε αὐτοὺς εἴη ὁ Χρῆστος,

16 Ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἄπασι, λέγων,
μή τις βαπτίζω ὑμᾶς· ἐρχεται ᾗ ὁ ἰσχυρὸς

Jac. 2. 15.
1. ioh. 3. 17.
Impertiat.

Nihil ultra
id quod est
vobis consti-
tutum exigite
Aduersus
neeminem
concussione
utamini. ut
eō: ussiones
militum.
Tertul.
Stipendiis.
Mat. 3. 11.
mat. 1. 8.
iohan. 1. 26.
act. 1. 5. & 8.
4. & 11. 19.
19. 4.

μου, ἵνα εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάτιον τῷ ὑπο-
δήματι αὐτοῦ· αὐτὸς ὅμως βαπτίσθη ἐν πνεύματι
ἀγίῳ καὶ πυρί.

17 Οὐ τὸ πλύνον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακα-
θαίνει τινα ἄλωνα αὐτοῦ· καὶ συμάξει τὸν οἶτον
ἐν τῷ ὑποδήματι αὐτοῦ, τὸ ὃ ἄχρεον κατακαύσθαι
πυρὶ ἀσβέσαι.

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν
ἀνελίξεται τὸν λαόν.

19 ¶ Ο ὃς Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχομένης Mat. 14. 3.
mar. 6. 17.
αὐτοῦ αὐτὸς ὡς Ἡεροδιάδης τῆς γυναικὸς Φιλίππου
τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὡς πάντων ὧν ἐποίησε πονη-
ρὰ ἐν Ἡρώδῃ.

20 Προσέδραμε καὶ τὸ τοῦ πᾶσι, καὶ κατέ-
κλησε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.

21 ¶ Ἐγγύς τοι ἐν τῷ βαπτισμένῳ ἅπαντα Mat. 5. 13.
mar. 1. 9.
ioh. 1. 33.
τῶν λαῶν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ ὡς σευ χρομέ-
ται, καὶ ὡς ἔλαβεν τὸν ἕρποντα.

22 Καὶ καταβύθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σω-
τηρικῶς ἡδὲι, ὡς εἰ ὡς εἰς τὸν, ἐπ' αὐτὸν· καὶ φω-
τίζῃ ἕρποντα γινώσκει, λέγουσαν, Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ
ἀγαπητός ἐν σοὶ εὐδόκησται.

23 ¶ Καὶ αὐτὸς ὡς Ἰησοῦς· ὡς εἰ ἐπ' τριάντων Annum fere
tricesimum
ingrediebatur.
ἡλικίαν, ὡς (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς Ἰακώβ, ὃς Ἡλὶ,

24 Τῷ Ματθαίῳ, τῷ Λευί, τῷ Μελλχί, τῷ Ιωάννᾳ,
τῷ Ιωσήφ,

25 Τῷ Ματθαίῳ, τῷ Αμῶς, τῷ Ναὺμ, τῷ Ελῆ,
τῷ Ναζαῖ,

26 Τοῦ Ματθ. τῷ Ματθαίῳ, τῷ Σιμεὼν, τῷ Ισ-
σὴρ, τῷ Ιέδα,

27 Τοῦ Ιωαννᾶ, τῷ Ρησαί, τῷ Ζορβὰδαι, τῷ
Σαλαθιήλ, τῷ Νηεὶ,

28 Τοῦ Μελχὶ, τῷ Αδδὶ, τῷ Κασαίμ, τῷ Ελμ-
δαίμ, τῷ Ηρ,

29 Τοῦ Ιωσή, τῷ Ελίζερ, τῷ Ιωρεὶμ, τῷ Μα-
δαὶτ, τῷ Λευὶ,

30 Τοῦ Συμεὼν, τῷ Ιέδα, τῷ Ιωσήρ, τῷ Ιω-
νᾶ, τῷ Ελμακείμ,

31 Τοῦ Μιλαῖ, τῷ Μαϊνδρὺ, τῷ Ματθαδαί, τῷ Ν-
θαί, τῷ Δαβίδ,

32 Τοῦ Ιεσθᾶ, τῷ Ωβήδ, τῷ Βούζ, τῷ Σαλμ-
τῷ Ναασων,

33 Τοῦ Αμιναδαβ, τῷ Αραμ, τῷ Εσρομ, τῷ
ρὲς, τῷ Ιέδα,

34 Τοῦ Ιακαβ, τῷ Ισραὴλ, τῷ Αβραάμ, τῷ
ρα, τῷ Ναχωρ,

35 Τοῦ Σαρθούχ, τῷ Ραγαῦ, τῷ Φαλέκ, τῷ
τῷ Σαλαί,

36 Τοῦ Καϊνὰ, τῷ Αρφαξάδ, τῷ Σήμ, τῷ
τῷ Λάμεχ,

37 Τοῦ Μαθθασάλα, τῷ Ενώχ, τῷ Ιαφὲθ,
Μωμελὴλ, τῷ Καϊνὰ,

38 Τοῦ Εὐαγγελιστῆ Σηθ, τῆ Αδὰμ, τῆ Θεῆ.

Qui fuit &
Deo. videll.
et consiliorum

Κεφ. δ'. Cap. 4.

De tentatione & ieiunio Christi. 16 Docet in Nazareth, magna omnium admiratione. 24 Prophetia in patria docens, contempnitur. 33 Daemoniacus sanatur. 38 Socrus Petri sanatur. 40 Sanantur infirmi. 41 Et demones confitentur Christum Dei filium.

Mat. 4. 1.
mat. 1. 22.

Ἰησοῦς δὲ πνεύματος ἁγίου πλήρης, ὑψίστατος ἐν
τῇ ἱερουδαίᾳ, καὶ ἦγατο ἐν τῷ πνεύματι εἰς
τὴν ἱερουδαίαν

1 Ἡμέρας πιασεράκοντα πεντηκόντης ὑπο-
τάσσεται· καὶ ἐκ ἑφθήμερον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ· καὶ σωπελεθιστῶν αὐτῷ, ὅστερον ἐπείνασε.

3 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Εἰ ὅς ἐστις τῆ Θε-
οῦ, ἐπὶ τῇ λίθῳ τέταρον ἵνα γένηται ἄρτος.

4 Καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, λέγων,
ἡραπία ὅτι ἐκ ἐπ' ἄρτου μόνου ζήσεται ὁ ἀνθρώ-
πος, ὅτι ταῦτα ῥήματα Θεοῦ. Deut. 8. 3.
mat. 4. 4.

5 Καὶ ἀναγκαζὼν αὐτόν ὁ διάβολος εἰς ὄρεος ὑ-
ψηλοῦ ἐξῆλθεν αὐτῷ πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰ-
κουμένης· ἐν στιγμῇ χρόνου.

6 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος, Σὺ δώσω τὴν
ἐξουσίαν ταύτῃ ἀπαντα, καὶ ἡ δόξα αὐτῷ· ὅτι
ἐν πάσῃ ἐξουσίᾳ, καὶ ἐν ἅπῃ θέλω δίδωμι αὐτῷ.

7 Σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον μου, ἔ-
σομαι σοῦ πᾶσα.

8 Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Υπα-

Deu. 6. 16.
9. 19. 20.

γε ὁπίσω με σιτανᾶ. γέγραπται γδ', Περσικωὶς
Κύριον τὸν Θεόν σου καὶ ἀπὸ μόνου λατρεύσεις.

9 Καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστη
αὐτὸν ὅπρὶ τὸ πτερυγιον τοῦ ἱεροῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ
υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βέβησε σε αὐτὸν ἐντελέθεν κράτω.

Psal. 91. 12.

10 Γέγραπται γδ', Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ὅπρὶ
λείπαι περὶ σοῦ, τὸ διαφυλάξαι σε·

11 Καὶ ὅπρὶ ὅπρὶ χειρῶν ἀγγέλων σου, μήποτε
παρασύγῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

Deu. 6. 15.

12 Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι
εἴρη, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

13 Καὶ συντελέσας πάντα τοὺς πειρασμοὺς τοὺς
βόλους, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιρῶ.

14 ¶ Καὶ ὑποέγραψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ συντάξει
τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γολγοθῆ· καὶ φήμιν ὅτι
καθ' ὅλης τῆς αἰωνιότητος περὶ αὐτοῦ.

15 Καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς
αὐτοῦ, καὶ ὁ δόξα ὁ ὄμιλος ὑπὸ πάντων.

Mat. 13. 54.
Mat. 6. 1.
106. 4. 43.

16 Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέθ, καὶ ὡς περὶ
μῆκος καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰρηδὸς αὐτοῦ, ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ τῶν σάββτων, εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ
ἐκείνην ἀνέστη.

Quia expli-
cavit.

17 Καὶ ἐπέδθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ
φήτης· καὶ ἀναπύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον
ὡς γέγραμμένον,

Ex. 6. 12.

18 Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὸν, οὗ ἡ μαρτυρία

ἐμὴν ἀναγγελλίζεσθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰά-
σασθαι τοὺν συντετεμμημένον τῷ καρδίαν· κη-
ρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν·
ἡγοῦσθαι τε θραυσμένους ἐν ἀρέσῃ·

19 Κηρύξαι ἐν αὐτὸν Κυρεῖς δεκτόν.

Vt emittam
confractos
in libertatē.
Quum con-
fracti esset.

20 Καὶ πύζας τὸ βιβλίον, ὁποδ' ἔς τῃ ὑπὸ
πόδι· καὶ θίσε· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφ-
θαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐταῖς.

Intenti. Vel
defixi.

21 Ἡρξάτο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς, Οἱ σήμε-
ρον πληροῦμαι ἢ γεγενη αὐτῇ ἐν τοῖς αὐτοῖς
ὑμῖν.

22 Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐταῖς, καὶ ἐξου-
μάζοντο ὅτι τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευ-
ομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, Οὐκ οὕτως
ἔστι ὁ υἱὸς Ιωσήφ;

Testimoni-
um dabant
ei.

23 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Πόμπως ἐρεῖτέ μοι
τῷ παρεβόλῳ ταύτῳ, Ἰαβὼ, ὅτε ἐπέυσεν σεαυ-
τοῦ· ὅσα ἡκέστατον γενόμενα ἐν τῇ Καπὼρναῖμ, ποί-
ησιν καὶ ὅδε ἐν τῇ πατείδι σου.

24 Εἶπε ὁ, Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐδεῖς πρὸς
ἐκτός ὅστις ἐστιν ἐν τῇ πατείδι αὐτοῦ.

10han. 4.44

25 Ἐπ' ἀληθείας ὅτι λέγω ὑμῖν, πολλὰ χεῖρα
ἔσονται ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίας ἐν τῇ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκ-
λείδῃ ὁ ἕρπης ὅτι ἐπὶ τρία καὶ μίλλας ἐξ, ὡς ἐγὼ
ἰδοίμην μέγας ὅτι πᾶσαν τῷ γλῶ·

3. Reg. 17.9.
1ac. 5. 17.

26 Καὶ πρὸς οὐδὲμίαν αὐτῇ ἐπέμψθη Ἡ-
λίας

λάς εἰ μὴ εἰς Σάρεππα τῆς Σιδωνος, πρὸς γυναικα χεῖραν.

4 Reg. 5. 14.

27 Καὶ πολλοὶ λευεθρὶ ἦσαν ὅτι Ελισαῖος πρὸς φῆτις ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ ἐδὲ εἰς αὐτῷ ἐκαστὸν εἶ μὴ Νεεμαν ὁ Σύρος.

28 Καὶ ἐπλήθησαν πάντες θυμῷ ἐν τῇ συναγωγῇ, ἀκούοντες ταῦτα.

Vltque ad su-
percilium
montis. i.
Partem ca-
cimini pro-
kiamam.

29 Καὶ ἀκυσάντες ἔξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆ πόλεως· καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς ὀφρύος τῆ ὄρει· ἐφ' ἣ ἡ πόλις αὐτῷ ὠκοδόμητε, εἰς τὸ κρατῆρ μύστη αὐτόν.

30 Αὐτὸς ᾧ διελθὼν διέχε μέσῃ αὐτῷ, ἐπὶ ῥεύοντι.

Mat. 4. 13.
Mar. 1. 21.

31 ¶ Καὶ κατήλθεν εἰς Καρναῖμ, πόλιν Γαλιλαίας· καὶ ἰωὺ διδάσκων αὐτοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς βασι.

Mat. 7. 29.
Mar. 1. 23.

32 Καὶ ἔξεπλήθυνοντο ὅτι τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἔξοχίᾳ ἰωὺ ὁ λόγος αὐτοῦ.

Mar. 1. 23.

33 Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἰωὺ θυθροποιεῖ πνεῦμα δαμονίον ἀναπαύει· καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ,

34 Λέγων· Ἐα, τί ἡμῖν καὶ σοι Ἰησοῦ Ναζαρενέ; ἡλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ· ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Obmutesc. ἢ Θεοῦ.

q. d. vide ne
vel. hyscas.

Vide Mar. 4.

32

35 Καὶ ἐπετίμυσεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· σιωπῇ, καὶ ἔξελθε ἔξ αὐτοῦ. Καὶ ῥίψαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως.

δαμ

μαίνοντες εἰς τὸ μέσον, ἔξηλθεν αὐτ' αὐτὴ, μηδὲν
ἀφ' αὐτῶν.

36 Καὶ ἐγγύς τοις δαίμονος ὅτι πάντας· καὶ σω-
σάμενος τοὺς ἀσθενέας, λέγοντες, "Τίς ὁ λόγος τού-
τος; οὗτος οὐκ ἐστὶν ἄλλος, ἀλλὰ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ."
Quis hic
sermo? Quid
vis
hinc sermo-
ni inest?

37 Καὶ ἔξεπορεύετο ὁ ἦχος τοῦ αὐτοῦ εἰς πᾶ-
σαν τὴν χώραν. Rumor.

38 ¶ Ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς, εἰσῆλθεν
εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. ἡ πενθερά δὲ τῆς Σίμωνος
καὶ συναχθεῖσα πύρετι μεγάλῳ καὶ ἡσυχίασεν
αὐτὴ αὐτῆς. Mat. 8. 14.
mar. 1. 30.

39 Καὶ ὁπίστας ἐπαίω αὐτῆς ἐπετίμησε τοῖς
πύρετι καὶ ἀφῆκεν αὐτῇ. παραχρῆμα δὲ ἐκ-
κρίνα δυνάμει αὐτοῖς.

40 Διυώνοντας δὲ τῆς ἡλίας, πάντες ὅσοι εἶχον ἀ-
σθενέας ἢ νόσους ποικίλας, ἤγαγον αὐτῷ τοὺς
ἀσθενέας ὅτι ἐν ἰσχύει αὐτοῦ ταῖς χεῖρας ὁπίσθαι,
καὶ ἡσυχίασεν αὐτός.

41 Εξήρχετο δὲ καὶ δαμόνια ὑπὸ πολλῶν, κρά-
τος καὶ λόγος, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.
καὶ ὁππότε ἐκ εἰς αὐτὰ λαλεῖν ὅτι ἤδεισαν τὸν
ἦχος αὐτοῦ (ἦ).

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἔξελθὼν ἐπορεύθη εἰς
ἕνα τόπον καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἡλ-
θὼν ἐκεῖ καὶ κρατεῖ αὐτὸν τὸ μὴ πορεύεσθαι
αὐτόν.

ἀπ' αὐτῶν.

43 Ο ἵ ἐῖπεν πρὸς αὐτοὺς, Ὅτι καὶ ταῖς ἐπίθεσι
πύλεσιν θύασι γλίσσαι με δεῖ· τίς βασιλεύει
Θεῶν; ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἀπέσταλμαι·

44 Καὶ ὡς κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς
Γαλιλαίας.

Κεφ. ε.

Cap. 5.

1 Christus docet ἐ navigatione. 6 De captura piscium occasione,
professio Petri, eiusque vocatio. 22 Leprosus. 16 in
deserto orat Christus. 18 Palsycticus. 27 Levi publi-
anus. 34 Ieiunia & afflictiones Apostolos manent post
ascensionem. 36, 37 38 Vetustis viribus & vestibus dis-
cipuli debiles & minus robusti comparantur.

Mat. 4. 18.
mar. 1. 5. 16.
Quā tuta
vegeret. cū.
vel, Quum
immineret
illi, & quasi
in illum in-
cumberet.

Εγένετο ἡ ἐν τῇ τὸν ὄχλον ὅτι κείναι αὐτῶν
ἀκείν τὸν λόγον τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς πρὸς
ἐν τῷ λίμνῳ Γεννησαρέτ·

2 Καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἐστῶτα πρὸς τὸν λί-
μνη· οἱ δὲ ἅλιεῖς δοποδοῦντες ἀπ' αὐτῶν ἀπέπη-
ναν τὰ δίκτυα.

3 Εμβαὲς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τῷ Σίμωνι,
ἠερώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαίνασαι ἐν ὅ-
ρον καὶ καθίσαι ἐδιδάσκειν ἐκ τῶν πλοίων τοῦ ὄχλου.

4 Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τοὺς
ἄλλους, Ἐπαύσατε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ

Ad captivā δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.

5 Καὶ δοποκρεθὲς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ, Ἐ-
στάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιῶσάντες, ἐδὲν ἰχθυ-
οῦν· ὅτι ἡ τῆς ῥήματι σε χολάσω τὸ δίκτυον.

6 Καὶ τὸτο ποιήσαντες, σωέκλεισαν ἰχθύων
πλῆθος πολὺ. διεῖρήνηντο ἢ τὸ δίκτυον αὐτῶν.

7 Καὶ κρατέουσιν¹ τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῇ Socis.
ἰπρῷ πλοίῳ, τῷ ἐλθόντας συλλαβεῖσθαι αὐτοῖς· καὶ
ἰδοὺ καὶ πλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα, ὥς τε πα- Ita vt illa
ρηυθίζεσθαι αὐτά. propemodū
mergeren-
tur.

8 Ἰωὴν ἢ Σίμων Πέτρος προσέπεσε τοῖς ῥόν-
τι τῷ Ἰησοῦ, λέγων, Εξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι δειὴ ἀμαρ-
τανός εἰμι, Κύριε.

9 Ὁ θάμβος γὰρ ᾧ ἐφείχετο αὐτὸν καὶ πάντας τοῦ Pavor enim
σώζοντα, ὅτι τῷ ἄρῃ τῷ ἰχθύων ἢ συλλαβόν.
parat.

10 Ομοίως ἢ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱὸς Ζε-
βεδαί, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς
τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβῶ· ὅτι ἀπὸ τῶ νυνὶ ἀνδρόπτερος
ἐσσι ζαχαρῶν.

11 Καὶ κραταγρόντες τὰ πλοῖα ὅτι τῷ γινώ,
ἐρίπτεσαν πάντα, ἠκολούθησαν αὐτοῖς.

12 ¶ Καὶ ἐγγύετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῷ πό- Mat. 8. 2.
ματι, καὶ ἰδὲ δειὴ πλήρης λέπρος· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰη- Mat. 1. 40.
σοῦς, πιστὸν ὅτι πρὸς τὸν ποῖον, ἐδέχθη αὐτὸν, λέγων,
Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασάί με καθαρίσθαι.

13 Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, εἰ-
πὼν, Θέλω καθαρίσθαι. Καὶ οὐδέως ἡ λέπρος ἀ-
πώλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

14 Καὶ αὐτὸς παρήγειλεν αὐτῷ μηδὲν εἰ-
πεῖν ἀλλὰ ἀπελθὼν δείξον σιωπὴν τῷ ἰερεῖ, καὶ Leuit. 14. 4.
καθαρ-

ωρεσένε, καὶ πρὸς τὴν καρδίαν σου, καὶ πρὸς τὸν
σέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Dimanabat
magis ru-
mor.

15 * Διήρχετο ὁ μῦθος ὁ λόγος πρὸς αὐτὸν
σωλήροντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ διερχομένων
ἐκείνῳ αὐτῷ ὅσοι τῶν ἀδελφειῶν αὐτοῦ.

16 Αὐτὸς ὁ ἰσχυρὸς ἐν ταῖς ἐρήμοις,
ωρεσευχόμενος.

17 ¶ Καὶ ἐρχόμενος ἐν μιᾷ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ
πρὸς τὸν ἰσχυρὸν διδάσκων, καὶ ἦσαν καρδιᾶν φαρμακῶν
καὶ νομοδιδασκαλῶν, οἳ ἦσαν ἐκκλησίου ἐκ τῶν
κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ
δυνάμεις Κυρίου, καὶ εἰς τὸ ἰσχυρὸν αὐτῶν.

Mat. 9. 2.
Mar. 2. 3.

18 Καὶ ἰδὼς οἱ ἄνδρες φέροντες ὅτι καὶ
θεραπεύοντες τὸν παρὰ τὸν ἰσχυρὸν, καὶ ἐξήκουσαν
τὸν εἰσενεγκεῖν, καὶ θεῖναι ἐν αὐτῷ.

19 Καὶ μὴ εὐρόντες διὰ ποίας ἐισότητος
αὐτοῦ, διὰ τὸν ὄχλον, ἀμείβεσθαι ὅτι τὰ δυνάμεις
τῶν κερμάτων καὶ τῶν αὐτῶν σὺν τῇ
εἰς τὸ μέσον, ἐμπαροῦσεν τῷ Ἰησοῦ.

20 Καὶ ἰδὼν τὴν πίσιν αὐτοῦ, εἶπεν
Ἀνδρῶν, αἰφάνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου.

21 Καὶ ἤρξαντο διδογρίζεσθαι οἱ γραμματεῖς
καὶ οἱ φαρισαῖοι, λέγοντες, Τίς ὅστις δύναται
βλασφημίας; τίς δύναται ἀφαιρῆσαι ἀμαρτίαν
μὴ μόνος ὁ Θεός;

22 Ἐπεὶ οὖν εἶπε ὁ Ἰησοῦς ὅτι διδογρίζετε

αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί διηγοῦσθε
ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

23 Τί ὅτι ἐλκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀρέωνταί σοι
αἱ ἁμαρτίαι σου· ἢ εἰπεῖν, Ἐξέρχου καὶ παρὰ ταῖς;

24 Ἰνα ᾧ εἰδῇτε ὅτι ἔξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ὅτι τῆς γῆς ἀφαιναὶ ἁμαρτίας (εἶπε ταῖς
παρεκκελυμένοις) Σαὶ λέγω, ἔξέρχου καὶ ἔρχου τὸ
κυνίδιον σου, πορεύε εἰς τὸν οἶκόν σου.

25 Καὶ παραχρῆμα θύμας ἐνώπιον αὐτοῦ,
ἔρχεσθαι κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐ-
τοῦ, ἀφ' ὧν τὸν Θεόν.

26 Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξα-
σεν τὸν Θεόν καὶ ἐπλήθησαν φόβος, λέγοντες, Ὅτι
ἰδιὸν παρέδοξα σήμερον.

Tanta cepit
omnes ad-
miratio ut
vix apud se
essent.

27 ¶ Καὶ μετὰ ταῦτα ἔβηλθε, καὶ ἐθεάσατο
ῥαββίον ὀνόματι Λευὴν καὶ ἰδιὸν ὅτι τὸ τελῶνι-
τὸν εἶπεν ἅπασιν Ἀκολουθεῖτε μοι.

Mat. 9. 9.
Mat. 2. 14.

28 Καὶ μεταλειπὼν ἅπαντα, θύμας ἦκα-
σεν αὐτῷ.

29 Καὶ ἐποίησε δοχλὸν μέγα, ὃς Λευὴς αὐτῷ
ἐν οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ὅλος τῶν τελωνῶν πολλὸς, καὶ
οἱ ἦσαν μετ' αὐτοῦ κατακειμένοι.

Et fecit ei
pulam mag-
nificam.

30 Καὶ ἐρόγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτοῦ καὶ
ῥαββίνοι πρὸς αὐτὸν μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Διὰ
τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;

Murmura-
bant.

31 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐ-
τοὺς,

τῷ, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑμῶντες ἰατρῶν, καὶ ἡμεῖς ἔχοντες.

2. Tim. 1. 15

32 Οὐκ ἐλήλυθα καλεῖσθαι διακούς, ἀλλὰ μαρτυλῶς εἰς μετανοίαν.

Mat. 9. 14.

m. 17. 2. 18.

33 ¶ Οἱ ᾧ εἶπον πρὸς αὐτὸν, Διὰ τί οὐ

Edunt, & bi-
bunt, alioquin
more, &
deiuncta illa
non interpre-
tatur.

ζητῶν Ἰακώβου νηστεύει πικρὰ, καὶ δεινότερα πει-
νᾷ, ὡς οἱ τῶν φαρισαίων οἱ ᾧ στίχῳ
καὶ πίνουσιν;

34 Οἱ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μὴ δυνάσθε
ἵνα τῷ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι
ἡσυχῇ νηστεύει;

35 Ελεύσονται δὲ ἡμέραι καὶ ἔσται ἐπὶ
αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύουσιν ἡμέ-
ρας ἡμέρας.

36 Εἰσελθὼν καὶ παρεβόλῃ πρὸς αὐτοὺς
θεὸς ὁπίσθην ἱσχυρῶς καὶ ὁπίσθην ὁπίσθην
παλαιόν· εἰ δὲ μή γε, καὶ τὸ χαλκὸν ἔχει, καὶ
λακίδ' ἐσφυροῦν ἐπὶ σπλῆν' τὸ δὲ τῷ χαλκῷ

37 Καὶ οὐδεὶς βάλει οἶνον νέον εἰς
παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος
σκοῦς· καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀπο-
λοιῶται.

38 Ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκὲς χαλκῶς
καὶ ἀμφοτεροὶ σωτηρευῶνται.

39 Καὶ ἔσθ' εἰς πᾶν παλαιόν, ὅτι θείας ἐστὶ
οὐκ ἀλλὰ λέγει ὁ παλαιὸς χρηστὸς ἐστίν.

Vetus salu-
brius est.

Κεφ. 5'.

Cap. 6.

Discipulos spicas vellentes Sabbato Christus non peccat docet. 6 Christus habentem manum aridam sanat. 7 Electio Apostolorum. 20 Beatitudines & maledictiones. 27 Inimici diligendi. 46 Quo fructu verbum Dei audiendum.

1 Ἰν τῷ ᾧ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρότῳ διαπο-
ρεύεται αὐτὸν διὰ τῆς ἀπορίμων καὶ ἐπι-
λέγει μεθ' αὐτῶν τὸν σάββατον, καὶ ἡ ἁγίον ἦν
τῶν χειρῶν.

Mat. 12. 1.
Mar. 2. 13.

Confricantes

2 Τινες δὲ τῆς φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς, Τί
εἶπὶ ὁ ἰσχυρὸς ποιεῖν ἐν τοῖς σαββάτοι;

3 Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς,
ὅτι τοῦτο ἀγγέλλω ὑμῖν ὅτι ἐποίησε Δαβὶδ ὅποτε ἐπέ-
τι αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;

1. Reg. 21. 6.

4 Ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεῶ, καὶ τοῦ
τοῦ τῆς κοροδοσίας ἔλαβε, καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ
μετ' αὐτοῦ οὐς ἔκλυον φαγεῖν * εἰ μὴ μόνους
οἱ παῖδες;

Exod. 29. 33
Levit. 8. 31.
24. 6.

5 Καὶ ἐλεγχε αὐτοῖς, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ
θεοῦ καὶ τῶν σαββάτων.

6 Ἐξήλωτο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν
τὸν οἶκόν τοῦ συναγωγῆς, καὶ διδάσκειν καὶ ἡ
ἐκείνη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δὲ ἐκείνη ἡ χεὶρ
ἐκείνη.

Mat. 12. 9.
Mar. 3. 1.

7 Παρισαιοὶ δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ
ἱερεῖς ἐν τῷ σαββάτῳ διερεπύσαντο ἵνα ἐ-
πιλάβον αὐτόν.

8 Αὐτὸς ᾧ ἦδ' ἐι ᾧ διδουσι αὐτῷ
 εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρῷ ἔχοντι πλῆ
 Εἰρημὴ καὶ σῆδι εἰς τὸ μέσον. Ο ᾧ ἀναστὰς ἐκ

9 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, Ἐπιβῆ
 ὑμᾶς, τί ἔξεις τοῖς σάββατιν; ἀγαθοποιῶ
 κακοποιῶσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ὀπολίσσαι;

Quā circū
 spexisset,

10 Καὶ ᾧ ᾧ ἐβλεψάμενος πάντας αὐτοῦ
 τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτενον ᾧ χεῖρά σου. Ο ᾧ ἔ
 ἔτω καὶ ὀποκατ' ἐστήνῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς ὑπὲρ αὐτοῦ

Vesano quo
 dā aduersus
 illum odio
 repleti sunt.
 vii, ratic.

11 Αὐτοὶ ᾧ ᾧ ἐπλήσθησαν ἀνοίας καὶ διὰ
 πρὸς Ἰησοῦς τί ἂν ποιήσῃ τῷ Ἰησοῦ.

12 ¶ Ἐρχέτο ᾧ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις
 ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς αὐτοῦ καὶ ἡ δὲ
 ρεύαν ἐν τῇ πρὸς αὐτοῦ τῇ Θεῷ.

Infra. 9. 1.
 Mat. 10. 1.
 Mat. 3. 13. 14.
 6. 7.

13 Καὶ ὅτε ἦλθετο ἡμέρα, πρὸς αὐτοῦ
 μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν
 δεκά, ὅς καὶ ὀποσὺν ἀνέμασι,

14 (Σίμων, ὃν καὶ ὠνόματι Πέτρον, καὶ
 αὐτὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου
 αὐτοῦ καὶ Βαρθολομαῖον,

15 Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, Ἰάκωβον τὸν
 φαίε, καὶ Σίμωνα τὸν καλέμενον Ζηλωτὴν,

16 Ἰῶαν Ἰακώβου, καὶ Ἰῶαν Ἰσκαριώτην
 καὶ ἦλθετο πρὸς αὐτοῦ)

In loco cam
 peftri.

17 Καὶ καταβὰς μετ' αὐτοῦ, ἔστη ὅτι
 πρὸς αὐτοῦ καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος

καὶ δὸτὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ
παλαιᾶς Τύρου καὶ Σιδωνος, οἱ ἡλθοῦν ἀκούσαι
τῆς ἐκκλησίας δὸτὸ τῆς νόσου αὐτῆς.

18 Καὶ οἱ ὀχλὲς μὲν ὑπὸ πνευμάτων ἀκα-
των καὶ ἐτεροπύοντο.

Qui vexa-
bantur.

19 Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἀπειδαι αὐτῶν· ὅτι
αὐτοὶ παρ' αὐτῶν ἐξήρχετο, καὶ ἰατο πάντα.

20 ¶ Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τὸν ὀφθαλμοῦς αὐ-
τοῦ ἐπὶ μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε, Μακάριοι οἱ πτω-
χοὶ τῷ πνεύματι ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Mat. 5. 3.

21 Μακάριοι οἱ πένθοντες καὶ ὅτι χορτασθή-
σονται. Μακάριοι οἱ κλαίοντες καὶ ὅτι γελάσετε.

Esai. 65. 13.

Esai. 91. 37.

22 Μακάριοι ἐστὶ ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ
ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὑπειδ-
ώσιν, καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς ποτηρὸν, ὅ-
τι ὑμεῖς τῷ Θεῷ ἀντιθεστέ.

Mat. 5. 11.

E suo coetu
eiecerint.
vel, contu-
bernio.

ad v. separa-
uerint.

vel, segrega-
uerint.

23 Χαίrete ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε,
ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐστὶν τοῦ Θεοῦ. καὶ ταῦ-
τα ποιοῦν τοῖς ἐχθροῖς τοῖς πατέρας αὐτῶν.

24 Πλὴν καὶ ὑμῖν τοῖς πλοσιόοις, ὅτι ἀπέχε-
σθε παράκλησιν ὑμῶν.

Amos 6. 2.
eccle. 31. 8.

25 Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι· ὅτι πεινά-
τε. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελοῶντες καὶ ὅτι πενθήσετε καὶ
κλαίετε.

Esai. 65. 13.

26 Οὐαὶ ὑμῖν ὅταν χαλῶς ὑμᾶς εἴπωσι παῖ-
δες αὐθροῦ. καὶ ταῦτα γὰρ ποιοῦν τοῖς ἡγετοῖς.

αρεσφήταες οἱ πατέρες αὐτοῦ.

Ματ. 5. 44.

27 Ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκάκοις, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ὡς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς·

28 Εὐλογεῖτε τοὺς καταρρομφέας ὑμῶν καὶ αὐροστούχοι· ὡς ἵνα ὑμεῖς ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.

Pro iis qui
aliqua con-
tumelia vos
afficiunt.
Mat. 5. 32.
L. Cor. 6. 7.

29 Ὡς τί πονεῖς σε ὅτι τὴν σαγήνην, πᾶν καὶ τὴν ὕλην καὶ ἀπὸ τοῦ αἵρετος σε τὸ ἰμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς.

30 Παντὶ δὲ τῷ αἰτουῦντί σε, δίδου καὶ ἀπὸ τοῦ αἵρετος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει.

Ματ. 7. 22.
Eod. 4. 16.

31 Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄδικοι, καὶ ὑμεῖς πεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι.

Ματ. 5. 45.

33 Καὶ ἐγὼ ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι.

Ματ. 5. 47.
Luc. 15. 8.

34 Καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζειτε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.

35 Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς καὶ ἡμεῖς ἵνα ὑμεῖς ὅτι αὐτοὺς χρεῖστές ἐστιν ὅτι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπᾶτε.

Nihil com-
modi ex illis
rebus spe-
rantes.
Mat. 5. 45.
Benignitas ē
exercet.

36 Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

37 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ ἔμὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ ἔμὴ καταδικασθῆτε· ὁπολύετε, καὶ ὑπολυθῆσεσθε·

38 Δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· * μέτρον κελὸν, πίπισθ' ὅσον καὶ σεσαλευθήσῃ καὶ ὑψωθήσεται ὡς ὁ οὐρανός· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρήσετε, δοτις μετρηθήσεσθαι ὑμῖν.

39 Εἰπε ὁ παρὰ τοὺς ἀκούοντας, * Μήτι δυνάτω τυφλὸν ὁδηγεῖν; ἐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθρυον πίπτουσιν;

40 * Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τοῦ διδάσκαλου αὐτοῦ· * κατηπίσθ' ὅτι πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκων αὐτοῦ.

41 * Γίγινετο βλέπειν τὸ κέρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὸ δὲ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου οὐ βλέπεις;

42 Ἡ πῶς δύνασται λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφί, ἄφες ἐκβάλω τὸ κέρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου· αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν ἔχει· πῶς δύνασται εἰπεῖν τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κέρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου· καὶ τότε διαλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κέρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

43 Οὐ γάρ ἐστι δόγμα καλὸν, ποιοῦν κατὰ τὸν νόμον οὐδὲ δόγμα καλὸν, ποιοῦν κατὰ τὸν νόμον κατὰ τὸν νόμον.

πὺν χαλόν.

Ματ. 7. 16.

12. 33.

44 Εκαστι γδ δειδ' ον ἐν τῷ ἰδίῳ καρτῇ
γασκίται. ἔ γδ' ἔξ ἀκαρπῶν συλλέγουσι σῦκα, ἡ
δὲ ἐν βῆτε τραγῶσι σταφυλίῳ.

45 Ο ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐν τῷ ἀγαθῷ
συνεῖ τ' καρδίας αὐτοῦ ἀποφέρει τὸ ἀγαθόν ἡ
πονηρὸς ἀνθρώπος ἐν τῷ πονηρῷ συνεῖ τ'
καρδίας αὐτοῦ ἀποφέρει τὸ πονηρόν. ἔ γδ' τῷ
εὐσεβέστατος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ εὖ αὐτῷ.

Ex eo quod
in corde
eius abun-
dat.

Ματ. 7. 21.

10. 13.

Ματ. 1. 21.

46 Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, ἡ ἔ ποῦ
τε α' λέγω;

47 Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με, καὶ ἀκούσας
τῶν λόγων, καὶ ποιῶν αὐτῶν, ὑποδείξω αὐτῷ
ὅτι ὁμοῖος.

48 Ομοῖός ἐστιν ἀνθρώπου οἰκοδομουμένου
κίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμελίωσιν
ἐπὶ πέτραν. ἡ πλημμύρας ἡ γρομῆς πρὸς αὐτὸν
ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐκ ἰσχύος σαλευσάμενος
αὐτῷ· τε θεμελίωτο γδ' ὅτι τὴν πέτραν.

Inundatio.
ne autem
orta illisum
est flumen.

49 Ο ὃ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὁμοῖός ἐστιν
ἀνθρώπου οἰκοδομουμένου οἰκίαν ὅτι τὴν γῆν
εἰς θεμελίον. ἡ πρὸς αὐτὸν ποταμὸς καὶ διὰ
ἑπεσι, καὶ ἔλθει τὸ τὸ ῥῆγμα τ' οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Κεφ. ζ'.

Cap. 7.

1 Deserto Centurionis. 9 Fides Centurionis. 11
viduz suscitatur in Naim. 18 Iohannes mittit discipulos
suos ad Christum, 33 Eiusdem peculiaris viduus

77 Peccatrix rigat pedes Iesu, in gratiam recipitur.

Επει δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ρήματα αὐτῷ εἰς *Mat. 8. 5.*
ταῖς ἀκοαῖς τῷ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναῦν.

2 Ἐκείνου πατρὸς δὲ πινος δούλος κακῶς ἔχων,
ἱμῶν τελευτᾶν, ὅς αὐτῷ ἔνπιμος.

In pretio.

3 Ἀκούσας ὃ πρεῖ τῷ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐ-
τὸν φορισβυτίους τῆς Ἰουδαίας, ἐροῦντες αὐτὸν ὅ-
πως ἐλθὼν διασῶσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ.

Servaret,
vel,
Eriperet.
morti vide-
licet.

4 Οἱ δὲ, παρὰ γυμνοὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦ, πα-
ράλουν αὐτὸν σπασαίως, λέγοντες, Ὅτι ἄξιός
ἐστι παθεῖν τῷτο.

5 Ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγω-
γὴν αὐτὸς ἐκοσμήνησεν ἡμῖν.

6 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἦδη δὲ
ἀπὸ ἐμακροῦ ἀπείχοντες ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπιμνε
πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκείνου ταίχος φίλος, λέγων αὐτῷ,
Κύριε, μὴ σκύλλᾳ· (ἐγὼ εἰμι ἰκανὸς ἵνα ὑπὸ τῷ
ἐγὼ μου εἰσελθῇς)

Nete sati-
ges.

7 Διὸ ἔδιδε μου τὸν ἡξίωσά με πρὸς σε ἐλθεῖν·
ὁμολογῶ λόγῳ, καὶ ἰαθῆσεται ὁ παῖς μου.

Nec me ipsū
dignum
duxi qui v.

8 Καὶ γὰρ ἐγὼ αὐθροπὶς εἰμι ὑπὸ ἔξορσάμ
πατόμορος, ἔχων ὑπὸ ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ
λόγῳ τούτῳ, Πορεύεσθαι, καὶ πορεύεται καὶ ὁμῶς,
ἔρχου, καὶ ἔρχεται καὶ τῷ δούλῳ μου, Πόισον τῷτο,
καὶ παῖ.

9 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐ-

τόν.

τόν καὶ στραφείς, τῇ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ἔλεγεν· λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἐν τῇ Ἰσραὴλ τοσαύτη σιν εὐρεθῇ.

10 Καὶ ὑποσφύζαντες οἱ πεμψθέντες, εἰς οἶκον, εὗρον τὸν ἀδινέντα δῆλον ὑγιαίνοντα.

11 ¶ Καὶ ἐρχέτο ἐν τῇ ἐξῆς, ἐπορεύετο εἰς τὸν χαλαμόδωλον Ναϊν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολὺς.

12 Ὡς ᾧ ἤλθισεν τῇ πόλει τῆς πόλεως, καὶ ἔξικομίζετο τεθνηκώς, ὑὸς μονογυνῆς τῇ μητρὶ αὐτῇ, καὶ αὐτῇ χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἰσχυρῶς στυγνάζων αὐτῇ.

Cam ea erat
fuit profectus.

13 Καὶ ἰδὼν αὐτῷ ὁ Κύριος, ἰσχυρῶς ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Μὴ κλαῖε.

Tetigit locum.

14 Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σκεπῆς (ἣν βασίζοντες ἔστησαν) καὶ εἶπε, Νεανίσκει, σὺ λίαν ἐγέρθητι.

15 Καὶ ἀνέκλυσεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λέγειν καὶ ἰδὼκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτῇ.

16 Ἐλάβε ὁ φόβος πάντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες, Ὅτι περὶ τῆς μέγας ἐγίνετο αἰνέσις ὑμῖν καὶ, Ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

17 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος τοῦτο ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Mat. 11. 3.

18 Καὶ ἀπήλθεισαν Ἰακώβη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν αὐτῶν τέττων. Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς

πρὸς τῷ μαθητῷ αὐτῷ ὁ Ιωάννης,

19. Ἐπιμύθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγων, Σὺ εἶ ὁ
 ἡμέτερος; ἢ ὅμιον πρὸς δοκῶμεν;

Tune is es
 qui ventu-
 rus erat.

20. Παράκλητοί μοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοί,
 ὡς ἰσχυρὸς ὁ Βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμῶς πρὸς
 σε, λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐκ γένους, ἢ ὅμιον πρὸς δο-
 κῶμεν;

21. Εἰ αὐτῇ δὲ τῇ ᾧ ἄρα ἐδεράπευσε πολλὰς
 ἀπορίων καὶ μαστιγῶν καὶ πνευματικῶν πονηρῶν
 καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν.

22. Καὶ ὁπορευθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Προ-
 ροφήτης ἀπαγγέλλατε Ἰωάννη· ἃ εἶδετε καὶ ἡκού-
 σατ' ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπτουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσι,
 λευθεῖ καὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγεί-
 ρονται, πτωχοὶ δοξαζοῦνται.

23. Καὶ μακάριός ἐστιν ὁς ἐὰν μὴ σκανδαλι-
 σθῇ ἐν ἐμοί.

Qui non fu-
 erit offensus
 in me. i. s. m. p. t. a
 ex tunc
 offensionis
 occasione.

24. Ἀπελθόντων ὁ δὲ ἀγγέλων Ἰωάννης, ἤρξα-
 τολίχην πρὸς τὸν ὄχλον πρὸς Ἰωάννην, Τί ἐξελι-
 γνύσθε εἰς τὴν ἔρημον δεῖσθαι; κέλαμον ὑπὸ
 αἵματι σαλευόμενον;

25. Ἀλλὰ τί ἐξελιγνύσθε ἰδεῖν; ἀνθρώπον
 ἐν μὲν κακοῖς ἱματίοις ἡμφοισμῶν; ἰδὲ, οἱ ἐν ἱ-
 ματισμῷ ἐσθλῷ καὶ τρυφῇ ὑπαρχόντες, οἱ τοῖς βα-
 πτίστοις εἰσὶν.

Qui in vesti-
 tu honori-
 ifico & deli-
 ciis educan-
 tur, vel luxu

26. Ἀλλὰ τί ἐξελιγνύσθε ἰδεῖν; περιφρονη-

καὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περιασώτερον περιήτε.

Malac. 3. 1.

27 Οὗτός ἐστι περὶ ἡ γέγραπται, Ἰδὲ ἔρχεται
σέλω τὸν ἀγγελόν μου περὶ πρὸς σὺν σου, ὃς κατα-
σκευάσθαι τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθεν σου.

28 Λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν ῥηρητοῖς γενο-
μένων περιήτης Ἰωάννης τῷ βαπτιστῇ ἐκείνῳ ὅτι
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, μείζων αὐτοῦ.

Iustitiā Dei
agnouerunt.

29 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκέσας καὶ οἱ πολλοὶ
δικαίωσαν τὴν Θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα
Ἰωάννου.

Confilio
Dei ergast-
iplos dare
locum volu-
erunt.

30 Οἱ ὅ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βα-
πτισμῶν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοῦς, μὴ βαπτισθέντες
ὑποὶ αὐτοῦ.

Mat. 11. 16.

31 Εἶπε ὁ Κύριος, Τίνι ἐν ἡμοῖς αὐτῷ
θερόπας τῷ ῥηματι ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι;

Er qui ac-
clamant alii
aliis.

32 Ὅμοιοι εἰσὶ παροῦσι τοῖς ἐν ἀρχαῖς καὶ
ῥημοῖς, καὶ προσφωνοῦσιν ὁμήλοις, καὶ λέγουσιν, Ἦ
λήστα μὲν ὑμῖν, καὶ ἐκ ἀρχαῖς αὐτοῦ. Ἰδὲ ῥηματι
μῖν, καὶ ἐκ κλυομένων.

33 Ελήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, μὴτι ἔ-
χων τὸν ἰδίον, μὴτε οἶνον πίνων καὶ λέγειτε, Δαιμόνιον
ἔχει.

34 Ελήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἰδίον ἔ-
χων καὶ λέγειτε, Ἰδὲ, ὁ υἱὸς τοῦ φάρου καὶ αὐτοῦ
της, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.

35 Καὶ ἰδοὺ ἔρχεται ἡ σοφία δὸς τῇ τῇ

ἐκείνων.

36 Ἡθεῶτα δὲ τις αὐτὸν τῇ φαρισαίῳ ἵνα
φαίῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τῷ φα-
ρισαίῳ ἀνεκλίσθη.

37 Καὶ ἰδὼς γυνὴ ἐν τῇ πόλει ἥτις ὠμῶς
παῖς, ὑπαγῶσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τῷ φα-
ρισαίῳ, κομίσασα ἀλάβετον μύρον,

Eum accu-
buisse.

38 Καὶ ᾤσα παρὰ τοῦ πόδας αὐτοῦ, ὀπίσσω,
καίσα ἤρξατο βρέχειν τοῦ πόδας αὐτοῦ τοῖς δά-
κρυσι, καὶ θύει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἵεμασσε, καὶ
κατεβίβη τοῦ πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τὰ μύρα.

Mat. 14. 3.
10. 12. 3.

39 Ἰδὼν ὁ φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶ-
πεν ἰδού, λέγων, Οὐκ εἰ ὡς σκῆπτρον, ἐγ-
νωσκαι αὐτὸς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἀπίσται αὐτῷ·
ἐπαμφοτελὲς ὅτι.

40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτὸν,
Σίμων, ἴδω σοι τι εἰπεῖν. Οὗτος φησι, Διδάσκαλε,
ἐπί.

41 Δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανεισῇ πνι· ὁ
εἰς ἄρδια δωάρεα πεντακίσια, ὁ δὲ ἑτερος,
σιντικόντα.

Debitores
fœneratori.

42 Μὴ ἔχόντων ὃ αὐτῷ ἀποδιδῶν, ἀμφοτέ-
ροι ἐχαρίσατο. Τίς οὖν αὐτῷ, εἰπέ, πλεῖον αὐ-
τὸν ἀγαπήσῃ;

Gratiam fe-
cit debiti,
Condonavit
debitum.

43 Ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων, εἶπεν, Ὑπολαμβά-
νω ὅτι τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. Οὗτος εἶπεν αὐτῷ,
Ὁρθῶς

Ορθῶς ἔχοντας.

44 Καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῇ
μαρτυρίᾳ, βλέπεις ταύτῃ τὴν γυναῖκα; ἡ
δύναμις σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως ὅτι ἐπὶ πόδας μου
ἔδωκας αὐτῇ ὅτι τοῖς δαίμοσιν ἔβριξέ με ἐν τῇ
δυνάμει, καὶ τῇ δυνάμει τῇ κεφαλῇ σου αὐτῆς ἔδωκε.

Exterfit.

45 Φίλημά μοι ἐκ ἔδωκας αὐτῇ ὅτι αὐτὴ
εἰσηλθόν, ἐδίελεπε καὶ ταπεινώσά με ἐν πόδι.

46 Ελαίω τὴν κεφαλὴν μου ἐκ ἡλεψας αὐ
τῇ ἡμέρᾳ ἡλεψέ με ἐν πόδι.

47 Οὐ χάρην, λέγω σοι, ἀφένονταί αἱ ἀμαρ
τίαι αὐτῆς αἱ πολλαί· ὅτι ἡγάπησε πολύ. ὅτι ἡ
ζῆλον ἀφένεται, ὁ λόγος ἀγαπᾷ.

48 Εἶπε ὁ αὐτῇ, Ἀφένονταί σοι αἱ ἀμαρτίαι.

49 Καὶ ἤρξαντο οἱ συλλαμβάνοντες λέγειν αὐ
τοῖς, τίς ἔτις ὅστις ὅς καὶ ἀμαρτίας ἀφένει;

50 Εἶπε ὁ πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου
σωκί σε· πορεύε εἰς εἰρήνην.

Κεφ. 8.

Cap. 8.

3 Mulieres ministrantes Christo de facultatibus suis. 4 Pa
rabola seminantis. 16 Lucerna. 19 Mater & frater
Christi. 22 Christus ventis imperat. 26 De demonio
eo a legione obsessus, sanatus. 37 Geraseni Christum re
ciunt. 41 Iairi filia sanatur. 43 Mulier a fluxione san
guinis sanatur. 52 Fletus ob mortuos.

Per singulas
vrbes & vi
cos.

ΚΑΙ ἐρχετο ἐν ταῖς πόλεσιν καὶ κώμῃς, κηρύσσων καὶ διαγίνω
σκοντες τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δούλοι

τῷ αὐτῷ·

2 Καὶ γυναικὶς πλεῖσται αἱ ἦσαν τιθεσθαι νόμους ἐν πνεύματῳ πονηρῶν καὶ ἀδυνατειῶν· Μαρία ἡ ἐκλελεγμένη Μαгдаλίνη, * ἀφ' ἧς δαυμάτια ἐπὶ αὐτῇ Ματθ. 26. 9.
ἐκλήλυθεν·

3 Καὶ Ἰωσήφ, γυνὴ Χυζᾶ ὁππότεκε Ηρώδου·
καὶ Σισαίνα, καὶ ἑτεραί πολλαί, αἵτινες διηκάνουσι
ἐπὶ ὑπὸ τῆς ὑποταχόντων αὐταῖς.

4 Συνοόντος ὃ ὅχλος πολλῶν, καὶ τῆς κτ' ὁδὸν ἰ- Ματ. 13. 3.
ππειρομένηων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παρεβολῆς,

5 Εξῆλθει ὁ ἀπείρου τῆς ἀπείρου τὸν ἀπείρου
αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἀπείρου αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ
τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τῆς ἐσχάτης
ἐσπάραν αὐτό.

6 Καὶ ἑτέρον ἔπεσεν ὑπὲρ τὴν πέτραν, καὶ φυνέ-
νθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.

Humoreta.

7 Καὶ ἑτέρον ἔπεσεν ἐν μύσῳ τῆς ἀκαθαρσίας, καὶ
συμνήσται αὐτῇ ἀκαθαρσίαν ἀπέπνιξαν αὐτό.

8 Καὶ ἑτέρον ἔπεσεν ὅτι τὸ γυνὴ τὴν ἀγαθὴν, καὶ
ἐν ἰσότητι καρπὸν ἐκγονταπλαστούνα. Ταῦτα
λέγει ἱερῶν, ὁ ἔχων ὅσα ἀκέρει, ἀκέρει.

9 Επιφύτων ὃ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγον-
τες, τίς εἴη ἡ παρεβολὴ αὐτῇ.

Es. 6. 9.

10 * ὃς εἶπεν, ὅτι δίδεται γινῆναι τὰ μυσ-
τήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ τοῖς ὅλοις τοῖς ἐν πα-
ρεβολῇ, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούον-
τες μὴ ἀκούωσι.

Mat. 13. 14.

Mat. 4. 12.

Isa. 12. 40.

Act. 18. 16.

1017. 1. 8.

τις μὴ σωθῶσιν.

Mat. 13. 18.

Mat. 7. 15.

II Εστὶ ἡ αὐτὴ ἡ παρεβολή· ὁ ἀπόστολος, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

12 Οἱ ὅτι παρὰ ἡ ἰδὼν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἶρε τὸν λόγον ὅπου τῆς καρδίας αὐτοῦ· ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

13 Οἱ ὅτι τῆς πίστεως, οἱ ὅτι ἀκούοντες, μὴ χαρῆς διχονοῦν τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ἵνα μὴ ἔχουσιν, οἱ τοὺς χαρὸν πιστεύουσιν, καὶ ἐν χαρῇ.

Desciscant. ερχομὲν ἀρίστανται.

14 Τὸ ὅτι εἰς τὰς ἀκαθάρτας πεισὼν, οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες· καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλῆξε καὶ ἰσχυρῶν τοῦ βίου περιεσφύμενοι συμπνίγονται, καὶ οὗτοι σφοδρῶς.

Quod non fructum ad finem vi- que id est, ad maiorem vi- usque.

15 Τὸ ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ γῆ, ὅτι εἰσιν οἱ καρδίας, καὶ ἀγαθῆς, ἀκούσαντες τὸν λόγον, καὶ τῆς καρδίας, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mat. 5. 15.

Mat. 4. 21.

infra, 11. 33.

16 Οὐδεὶς ὁ λύχνον ἄψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκατέτω κλίνης τίθεισιν· ἀλλ' ὅτι λύχνος ὅτι τίθεισιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν φῶς.

Mat. 10. 26.

Mat. 4. 22.

infra, 12.

17 Οὐ γὰρ ὅτι κρυπτόν ὃ ἐ φανερόν γινώσκουσιν· ἀλλ' ὅτι κρυφόν ὃ ἐ γνωσθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

Mat. 13. 12.

25. 19.

Mat. 4. 25.

infra, 19. 26.

18 * Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε. ὅς γ' ὁ ἀκούων, ὁδοῦσεται αὐτὸν· καὶ ὅς ὁ μὴ ἔχων, καὶ ὁ δόκιμος.

ῥησιν αὐτῶν.

19 ¶ Παρελθόντες ὁ πατήρ αὐτῶν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκ ἡσυχίας αὐτοῦ συνιόντες αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου.

Mat. 12.46.
mar. 3.32.

Accedere
ad ipsum.
vel, Perue-
nire.

20 Καὶ ἀπερρίψαν αὐτῷ λέγοντων, Ἡ μήτηρ σε καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐσθίουσιν ἔξω, ἵδ εἶν σε θέ-
λουν.

Te conue-
nire.

21 Οὗτος δὲ αποκρίθεις εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μήτηρ καὶ ἀδελφοί μου, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες, καὶ ποιῶντες αὐτόν.

22 ¶ Καὶ ἐρχάμενος εἰς μιᾶν τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐ-
τοῦ ὄχλου εἰς πλοῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ εἰ-
σὶν αὐτῷ, διέλωσαν δὲ εἰς τὸ πέραν τῆς λί-
μνης. Καὶ ἐδηχθήσαν.

Mat. 8.23.
mar. 4.36.

Prouerbi-
um.
Obdormi-
uit.
Ita ut nauis
eorum com-
pleretur.

23 Πλέοντων ὁ αὐτῶν ἀφύπνωσε καὶ κατέβη
ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὴν λίμνην καὶ συνεπλη-
ρώθη, καὶ ἐκινδύνευσεν.

24 Προσελθόντες ὁ διήλθεν αὐτὸν λέγοντες,
ἐπείτα, ὅπως εἶπα, ὁπολλώμεθα. Οὗτος ἐγερθεὶς ἐ-
πέμψεν τὸν ἀνέμονα καὶ τὸν κλύδωνα τοῦ ὕδατος,
καὶ ἐπαύσαντε, καὶ ἐρχάμετο χαλῶν.

25 Εἶπε ὁ αὐτοῖς, Πῶς ἐσιν ἡ πίστις ὑμῶν; Φε-
ρόντες ὁ ἰσχυράται, λέγοντες πρὸς τὸν ἀνέμονα
καὶ τὸν ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτοῖς;

26 ¶ Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῆς Γα-
λιλαίας.

Mat 8.18.
mar. 5.19.

δαρμωσάν, ἥ τις ὄξιν ὀρπιπύρεαν τῆς Γαλιλαίας.

27 Εξελθόντι ᾧ αὐτῷ ὅτι τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ δὴρ τις ἐκ τῆς φύσεως, ὅς εἶχε δαμνῆσαι ἐκ χερόνων ἰκανῶν· καὶ ἰμάτιον ἐκ ἐκιδιδύσκου, καὶ οἰκία ἐκ ἐμψυγῆς ἐν τοῖς μήνυσιν.

Procidit ad
pedes eius.

28 Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀνακράζας· πορεύου, περὶ αὐτοῦ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἔμοι καὶ σου, Ἰησοῦ, ὅτε τὸ Θεὸς τὸ ὑψίστος; Δέομαι σου μὴ βασανίσῃς.

29 Παρήγγελλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκατάπτω· ὅς ἐξελθεῖν ἀπὸ τῶ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χε-
ροῖς συνηρπάκει αὐτόν· καὶ ἐδισμείπει αὐτόν· καὶ πέδαις, φυλακασὶ μέγας· καὶ διαρρήσων τὰ δεσφά· ἡλαύνετο ὑπὸ τῷ δαίμονος εἰς ταῖς ἐρήμους.

30 Επηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, ὅσοι ὄξιν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε, Δεχάων· ὅτι δαμνῆσαι πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.

31 Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ὀρπιπύρεαι αὐτοῖς εἰς τὴν ἀβυσσον ἀπελθεῖν.

32 Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγάλη χοίρεον ἰκανῶν βοῶν· ἦσαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλει αὐτόν ἵνα ἐλθὲν εἰς αὐτοῖς εἰς ἐκείνας εἰσελθεῖν. Καὶ ἐπὶ αὐτοῖς.

33 Εξελθόντες δὲ τὰ δαμνῆσαι ἀπὸ τῶ ἀνθρώπου, εἰσῆλθεν εἰς ἐὺν χοίρεον· καὶ ἄρμυσεν ἡ ἀβυσσὶς τὸ κρημνὸν εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπύγη.

34 Ἰδόντες ὃ οἱ βόσκοντες τὸ γαλλιμήρον, ἔρου-
ν καὶ ἀπελθόντες ἀπήγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ
εἰς τὰς ἀγρούς.

35 Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γαρονός καὶ ἦλθον
πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον κατὰ μέτρον τὴν αἰθερο-
πιαφ' οὗ τὰ δαμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμέ-
νη καὶ σπασμένη παρὰ τοῦ πόδας τοῦ Ἰησοῦ.
καὶ ἐκώστησαν.

Composita
mentis. vel,
Gerentem
se ut solent
qui sunt sa-
rumentis.
Liberatus
fuisse. vel,
sibi restitua-
tus.

36 Ἀπήγειλαν ὃ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες, πῶς
ἐποίησεν ὁ δαμονιασθεὶς.

37 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος ὅ-
τι ἐπὶ τῷ Γαδαριῶν, ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτοῦ,
ἐπιφύλαξαι μεγάλην σιμείχοντο· αὐτοὺς ὃ ἐμβὰς εἰς
τὴν πόλιν, ὑποέσχετο.

38 Ἐξέτετο ὃ αὐτῷ ὁ αἰὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει
τὰ δαμόνια, ἐξ ἧς αὐτῷ ἀπέλυσε ὃ αὐτὸν ὁ Ἰη-
σοῦς λέγων,

39 Ὑπόσχεαι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγεῖσθαι
ἐπὶ τοῖς σοῖς ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε, καὶ ὅλως τὴν
πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

40 ¶ Ἐγγύς τοι ὃ ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τὸν Ἰησοῦν,
ἀποδίξαστο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες κωρο-
δαῖντες αὐτόν.

41 Καὶ ἰδὼς ἦλθεν αὐτῷ ὁ ὄνομα Ἰάκωβος, καὶ
ἀνδρὶς ἀρχὸν τῆς συναγωγῆς ὑποήρχε καὶ πιστὸν πα-
ρὰ τοῦ πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρὲν αὐτὸν εἰσελ-

Excepit eū
benigno vul-
su. Id est, Re-
ditum eius
sibi gratum
esse signifi-
cavit.

Θεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Mat. 9, 18.

Mat. 5, 22.

Multitudo
ita compri-
mebat eum
ut fere suf-
focaret. Ad
Verbum
Suffocabat.

42 Οπὶ θυγάτηρ μονογυῆς ἡ αὐτὴ αἰετὴ
δωδέκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκει. Ἐν τῇ τῇ ὑπάρχον-
των οἱ ὄχλοι συσέπιζον αὐτόν.

43 Καὶ γυνὴ ἔσα ἡ ῥύση αἵματος ἀπὸ τῆς
δωδέκα, ἥτις εἰς ἰατρὰς περιαναλώσασα ὄλη-
βίον, ἐκ ἰχθυος ἐκένος διεραπειθῆναι.

44 Προσελθὼσα ὑπ᾿ αὐτὴν, ἥφατο τῷ κοιλί-
ῳ τῆς ἱματίου αὐτοῦ καὶ παρὰ χεῖμα ἔση ἡ ῥύση
αἵματος αὐτῆς.

Negantibus
omnibus.

Multitudo
hæc te con-
stringit &
comprimit.

45 Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς ὁ ἀφάρμοός μου; Ἄρ-
νημόνων τῇ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐ-
τοῦ, Ἐπείτα, οἱ ὄχλοι συσέχουσίν σε καὶ ἀποθλῆναι,
καὶ λέγεις, Τίς ὁ ἀφάρμοός μου;

46 Οἱ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἡφατό μου τις. ἠγῶν
γιναι διδάμιν ἐξελθῆσαν ἀπ' ἐμοῦ.

47 Ἰδὼσα τὴν γυνὴν ὅτι ἐκ ἔλαθε, τρέμει καὶ
θεοῦ, καὶ παραπεσῶσα αὐτῷ, δὲ ἡ αἰτία ἥφατο
αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἱματίου αὐτοῦ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ
ἰδίᾳ παρὰ χεῖμα.

48 Οἱ εἶπεν αὐτῇ, Θάρσθι θυγάτηρ ἡ πίστις
σε σέσωκέ σε. πορεύε εἰς εἰρήνην.

49 Ἐπὶ αὐτῇ λαλοῦντες, ἔρχεται τις παρὰ
ἀρχισυναγῆς, λέγων αὐτῷ, Οπὶ τίθνηται ἡ θυγά-
τηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδασκαλόν.

Ne fatiga

50 Ο δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῇ λέγων

μη, μη φοβῆσθαι μείνον πίστευς, καὶ σωθήσονται.

51 Εἰσελθὼν ὃ εἰς τὴν οἰκίαν, ἐκ ἀφῆκεν εἰσελθὼν ἑστῆνα, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ πατέρα τὸ πατρὸς καὶ τὴν μητέρα.

52 Εκκλιον δὲ πάντες, καὶ ἐκύβηοντο αὐτῷ. ὁ δὲ ἔφη, Μὴ κλαίετε· ἐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ ζῶει.

53 Καὶ κατεγέλων αὐτοὺς, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

54 Αὐτὸς δὲ ἐμβάλων ἔξω πάντας, καὶ κρατῶν τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἔφρανε, λέγων, Ἡ παῖς, ἡγεῖται.

55 Καὶ ἐπέσπερε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη περὶ χεῖμα· καὶ διετάξεν αὐτῇ ὁ δοῦλος αὐτῆς εἶναι.

56 Καὶ ἔξῃστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ πατήρ αὐτοῖς μνησθὲν εἰπεῖν τὸ γέγονός.

Inclamavit
eas, his ver-
bis.
Rediit-

Ita obstupa-
erunt, ut vix
apud se es-
sent.

Κεφ. 9. Cap. 9.

1 Mittuntur Apostoli ad prædicandum. 7 & 19 Opinio vulgi de Christo. 12 De quinque panibus & duobus piscibus. 20 Confessio Apostolorum. 24 Perdere animam. 33 Christus audiendus. 37 Lunaticus. 46 Contentio Apostolorum de primatu. 49 Quidam eiiciens ærionia nomine Christi. 52 Samaritani nolunt Christum recipere. 55 Vindicta prohibita 57 59. 61 De tribus Christum sequi volentibus, sed diversis rationibus.

Σὺ γὰρ χαλεπὸς ὢν τὸν δῶδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δυνάμιν καὶ ἔξου-
6.7.

Mat. 10. 1.
mar. 3. 13. &c.

σίαν ὅτι πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους δε-
μοῦνται.

Mat. 10. 7.

2 Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰαθεῖν τοῦ ἀσθενουῦντος.

Mat. 10. 9.

Mat. 6. 8.

Binas tunicas.

3 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μὴ ἔναι ἄραις εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάδιες, μήτε πήρα, μήτε ἄβιον, μήτε ἀργύριον, μήτε δυνάδύο χροῖδας ἔχειν.

4 Καὶ εἰς ὃν οἰκίαν εἰσελθὴτε, καὶ κειθήνησθε, καὶ ἐκεῖθεν ἔξέρχεσθε.

Intra, 10. 11.

Mat. 10. 14.

Mat. 6. 11.

Mat. 13. 50.

Excute.

5 Καὶ ὅσοι οὖν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἔξερχόμενοι δὸς τῆς πόλεως ἐκεῖνης, καὶ τὸν κοινότονον αὐτῇ ποσὶν ὑμῶν ἂν ποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.

6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κῆρας, ἐκαστὸς ἐκαστοῦ καὶ διερχομένοις πανταχοῦ.

Mat. 14. 1.

Mat. 6. 14.

Anxius erat.

7 Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ὑπὸ αὐτῶν παύται· καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγειν ὑπὸ πινῶν ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν.

8 Ὑπὸ πινῶν δὲ, ὅτι Ἡλίας ἐφαίνετο αἰλλῶν, ὅτι πνεύματος εἰς τῶν ἀρχαίων διέστη.

9 Καὶ εἶπεν ὁ Ἡρώδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκελεύσασα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω ταιαυτοῦ; Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mat. 6. 30.

Mat. 14. 13.

Mat. 6. 52.

10 Καὶ ὑποστέφανοι οἱ ἀποστολοὶ διησάντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν· καὶ παραλαβὼν αὐτὸν ὥστε χωρῆσαι κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἤμενοι πάλιν καλεσθῆναι Βηθσαϊδά.

11 Οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες ἠκολούθησαν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς.

ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἐλάλη αὐτοῖς περὶ τῆ βασιλείας
 τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ χρειαν ἔχοντες διερχομένης αὐτοῦ.

12 Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες Ματ. 14. 16.
μαρ. 6. 35.
ιοη. 5. 5.
 ἡ δούλη αὐτοῦ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα
 ἐπιλθόντες εἰς τὰς κύκλους κώμας καὶ τοῦ ἀγροῦς,
 καταλύσωσι, καὶ εὖρωσιν ὅτι πιπτομένων ἐπὶ ὁδῷ ἐν
 ἡμῶν τῷ τόπῳ ἐσμὲν.

*Dinertane
illuc, & in-
nient ad
victum ne-
cellaria.*

13 Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς αὐτοῦ, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς
 φαγεῖν. Οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε
 ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες· εἰ μὴ τι πορευθέντες ἡμεῖς ἀ-
 γράσωμεν εἰς πάντα τὸ λαὸν τοῦτον βρώματα.

14 Ἦσαν γὰρ αἵ τε ὁμοῦ πεντακίχλιοι. Εἶπε
 δὲ ὁ Θεὸς τοῦ μαθητῆς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς
 ἐκπίας διὰ πεντήκοντα.

15 Καὶ ἐποίησαν ὅτω, καὶ ἠνέκλιναν ἅπαντας.

16 Λαβὼν δὲ τοῦ πέντε ἄρτους καὶ τοῦ δύο ἰχθύ-
 ον, ἐβλέψας εἰς τὸ ἕρπον, ἐυλόγησεν αὐτούς· καὶ
 ἐπέκλυσεν, καὶ ἐδίδε τοῖς μαθηταῖς, παρὰ πέντε-
 κατὰ ὄχλον.

17 Καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ
 ἦν τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμαίων, κοφίνοι
 δώδεκα.

18 ¶ Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτὸν προσερχό- Ματ. 16. 13.
μαρ. 8. 27.
 μένων καταμόνας, πωλήσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ
 ἐπηρεάσθη αὐτοῦ, λέγων, Τίνα με λέγουσι οἱ ὄ-
 χλοι;

19 Οἱ ᾧ δοκοῦντες εἶπον, Ἰωάννου τὸν βαπτιστῆ· ὅμοιοι δὲ, Ἠλίας· ὅμοιοι ᾧ, ὅτι περὶ τῆς τῆς ἀρχαίων ἀνέστη.

20 Εἶπε δὲ αὐτοῖς, Τίτις ᾧ τίνα με λέγετε; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν Χριστὸν τὸ Θεοῦ.

21 Ο ᾧ ὅπτι μῆσας αὐτοῖς, πατήρη μου· δὲν εἰπεῖν τούτο·

Mat. 17. 23.

Mat. 8. 31.

22 Εἰπὼν, Ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ δοδοῦναι αὐτῷ ὅτι ὁ στυγερόν καὶ ἀρχαίων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

Infra, 14. 27

Mat. 10. 38

Infra 16. 14.

Mat. 8. 34.

23 Ελεῖν δὲ τοὺς πάντας, Εἶπεν θύλει ὁ πατήρ μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάτω αὐτὸν, καὶ ἀρπάξω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ κατ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήτω μοι.

Infra 17. 33.

Mat. 10. 39.

Infra 16. 25.

Mat. 8. 35.

Infra 12. 25.

Mat. 16. 26.

Mat. 8. 36.

24 Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐνεκεν ἐμοῦ, ὁὕτως σώσει αὐτήν.

25 * Τί γὰρ ὠφελῆται ἄνθρωπος, κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, εἰ αὐτὸν ᾧ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς;

Infra, 12. 9.

Mat. 10. 33.

Mat. 8. 48.

2. Tim. 2. 12.

26 Ὃς γὰρ ἂν ἐπαχυνθῇ με καὶ τοῦ ἐμοῦ λόγου, τούτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαχυνθήσεται, ὅτι ταῦτα ἐλάθη ἐν τῇ δοξῇ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

Mat. 16. 28.

Mat. 9. 1.

27 Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ πῆρες ᾧ ὁ υἱὸς

Infra

ἐκείνων οἱ ἑμὴ γλύσσονται θανάτῳ ἕως ὃν ἴδωσι
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

18 Ἐρχέτο ὁ Ἰησοῦς λέγων τέττες ὡσεὶ ἡμέ- Ματ. 17. 2.
ματ. 9. 2.
ραι παῖτες, καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ
Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος περὶ σελῶσαι.

19 Καὶ ἐρχέτο ἐν τῇ περὶ σελῶσαι αὐτὸν, τὸ
ἵδον τῶν περὶ σελῶσαι αὐτῶν ἑτερον, καὶ ὁ ἰματισμὸς Vestitus ei-
us candore
cornuscans.
αὐτοῦ λευκὸς ὥστε ἀστράπτειν.

30 Καὶ ἰδὲ, ἀπ' οὐρα δύο σιμωλάτου αὐτῇ,
ὑπὸς ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας.

31 Οἱ ὁφθαλμοὶ αὐτῶν ἐδόξαν, ἔλαβον τὴν ἐξοδὸν Specie glo-
riosa.
αὐτοῦ, καὶ ἐμῆλθε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

32 Οὗτος Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημέ-
νοι ὑπὸ τῶν διασηγορήσαντες ὅτι εἶδον τὴν δόξαν Quam ante
conspicuerant.
αὐτοῦ, καὶ τὸν δύο ἀνδρῶν σὺν σιμωλάταις αὐτῶν.

33 Καὶ ἐρχέτο ἐν τῇ διασηγορίζεσθαι αὐτῶν
ἐν αὐτῷ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστά-
τα, μάλα ἐστὶν ἡμεῖς ὡσεὶ ἐν τῇ καὶ ποιήσωμεν σκη-
νὰς τρεῖς ἡμεῖς σοι, καὶ Μωσεὶ μίαν, καὶ Ἠλίας
μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.

34 Ταῦτα ὁ αὐτὸς λέγωντος, ἐρχέτο νεφέλη, καὶ
ἐπεσκέψατο αὐτούς. ἐφοβήθησαν ὅτι ἐν τῇ ἐκείνους
ἐπιστρεφίνοις τὴν νεφέλῃ.

35 Καὶ φωνὴ ἐρχέτο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγεται,
Οὗτος ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, αὐτὸν ἀκούετε.

36 Καὶ ἐν τῇ γλῶσσῃ τὴν φωνῇ, εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς

μόνος· καὶ αὐτοὶ ἐσέησαν, καὶ ἐδὲν ἀπήγγειλαν αὐτῷ·
καίνας ἢ ἡμέραις ἐδὲν ὧν ἐπαράχασιν.

Mat. 17. 14.
Mar. 9. 17.

37 Ἐρχέτο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατὰ δό-
των αὐτῶν· δὸτὸ τῷ ὄρει, συνελώτισεν αὐτῶν ὄχλος
πολύς.

38 Καὶ ἰδὲ, ὁ κὺρ δὸτὸ τῷ ὄχλῳ εἰσεβόησε λέγων,
Διδάσκετε, δέομαι σε, ὅτι ἐλεῖς ὅτι τὸν υἱόν μου,
ὅτι μονογενὴς ὅσι μοι.

39 Καὶ ἰδὲ, πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἔξ-
αίσης κράζει, καὶ ἄπαράσσει αὐτὸν μὲν ἀερεῶ καὶ
μόλις δότω χωρεῖ· ἀπ' αὐτοῦ, πτωχεύον αὐτόν.

Discerpit.

40 Καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σε ἵνα ἐκβάλ-
λωσιν αὐτό, καὶ ἐκ ἐδωθήσαν.

41 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ω γλυκὺ ἀπ-
σος καὶ διεσραμμένη· τίς ποτε ἔσονται πρὸς ὑμᾶς,
καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; Περσίζαγε ὦ δεῖ ἡ υἱόν σε.

42 Ἐπὶ ᾧ περσερχομένη αὐτῷ, ἔρρηξεν αὐτὸν
τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμητε ὁ Ἰη-
σοῦς τῇ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο ἡ πα-
θὰ· καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῇ πατρὶ αὐτοῦ.

Super maie-
stare Dei,
quia illa in
se elucebat.

43 Ἐξεπλήθυνον ὁ παῖτες ὅτι τῇ μεγαλῳ-
τητι τοῦ Θεοῦ· παύτων ὁ θαυμαζόντων ὅτι πᾶσι τοῖς
ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθηταὶς αὐτοῦ,

Mat. 17. 22.
Mar. 9. 31.

44 Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὅτι αὐτοῦ ὑμῶν τοῦ λόγου
τέττας· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παρὰ ἰδοῦσθαι
εἰς χεῖρας ἀνθρώπου.

45 Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τῆτο, καὶ ὡς πα-
ρεκκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰδῶντι αὐ-
τῶν καὶ φοβουμένον ἐρχομένην αὐτὸν πρὸς τὴν ῥήμα-
τι τούτου.

46 ¶ Εἰσῆλθε ἢ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ
πῶς εἴη μείζων αὐτῶν.

47 Οἱ Ἰησοῦς, ἰδὼν δὲ διαλογισμὸν τῶν καρδι-
ων αὐτῶν, ὁππασθόμενος παρδίσκῳ, ἔειπεν αὐτὸ παρ'
ἑαυτοῦ.

48 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἐὰν δέξηται τῆτο τὸ
πρόιον ἐπὶ τῇ ἐνόμωτί μου, ἐμὲ δέχεσθαι· καὶ ὅς ἐὰν
ἐμὲ δέξηται, δέχεται καὶ τὸ δοῦναι αὐτῷ με. ὁ γὰρ μικρό-
προς ἐστὶν πᾶσιν ὑμῖν ὑποτάχων, ὡς ἐστὶν μέγας.

49 Αποκριθεὶς ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα,
ἐξουσίαν ἔχεις ὅτι τῷ ἐνόμωτί σου ἐκβάλλοντάς τας
δαίμονια· καὶ κωλύσας αὐτοὺς, ὅτι ἐκ ἀκολυ-
θῆναι ἡμῶν.

50 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε.
ἐγὼ γὰρ εἶπα καὶ ἡμῶν, ὑποτάξας ἡμῶν ὅτι.

51 ¶ Ἐρχέτο ἢ ἐν τῇ συμπληρωσὶ τὰς ἡμέ-
ρας τῆς ἀκαλήφειας αὐτῶν, καὶ αὐτοὺς τὸ πρὸς ὅσον
αὐτοὺς ἐσήχευε τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ.

52 Καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς πρεσβύτερον αὐ-
τῶν καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρει-
τῶν, ὡς ἐστιν ἐτοιμάσαι αὐτοὺς.

53 Καὶ ὡς ἐδίδξαντο αὐτὸν, ὅτι τὸ πρὸς ὅσον
αὐτοὺς

Mat. 18. 1.

Mat. 23. 35.

Subit autē

eos cogita-

tio, dum in-

ter se collo-

queremur.

Mat. 9. 8.

Non se sta-

tur se nobis-

cum.

51. Immo tū

tenuit vultū

versus iter

quod H. fe-

rebat. Alii

Se se obfir-

manit ut

proficisce-

retur Hier.

Quod faciē

versus Ieru-

salem conuer-

teret, tan-

quā illuc

proficiscens

αὐτῷ ἡ πορευομένη εἰς Ἱερουσαλήμ.

54 Ἰδόντες ὅ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἰακώβος καὶ ἰωάννης, εἶπον, Κύριε, θέλεις εἰπωμένῳ πῦρ καταβῆναι ὑποὶ τῆ ἔραυ, καὶ ἀναλῶσαι αὐτὸν, * ὥς καὶ Ἡλίας ἐποίησε;

4. Reg. 1. 10.
6. 11.

55 Στραφεῖς ὅ ἐπιτίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Οὐκ οἶδατε οἷα πνεύματος ἐστὶ ὑμεῖς.

Mat. 8. 19.

56 Ο γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἥλθε ψυχαὶ ἀνθρώπων δοῦναι, ἀλλὰ σῶσαι. Καὶ ἰπορεύσαντες εἰς ἐτέραν κἀρίλιν.

57 Ἐξήλυτο ὅ πορευομένη αὐτῇ, ἐν τῇ δὲ εἶπε τις πρὸς αὐτὸν, Ἀκολουθήσω σοι ὥστε εἶναι πέρχη, Κύριε.

58 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φαλαῖς ἔχουσιν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, κατασκηνώσας· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἔχει πού τινος κληρὸν κλίνῃ.

Mat. 8. 21.

59 Εἶπε ὁ πρὸς ἐτέραν, Ἀκολούθει μοι. Οὐκ εἶπε, Κύριε, ὅτι ἤρπην μοι ἀπελθόντι, πρὸς τοὺς πατέρας μου.

Annuntia.
Vale dicere,
ut Longū
vale dicere,
ut pote, cum
quibus nihil
rei posthac
mihi futuri
est.

60 Εἶπε ὁ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀφες τοὺς πατέρας σου καὶ αὐτῷ νεκρὸς σὺ ὅ ἀπελθὼν διὰ τὴν τιμὴν βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

61 Εἶπε ὁ καὶ ἕτερος, Ἀκολουθήσω σοι Κύριε, πρὸς τὸν ὅτι ἤρπην μοι ἀποταξάμεναι τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου.

62. Εἶπε ὁ θεὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδεὶς ὁπτα-
 τῶν ἡμετέρων αὐτῷ ἐπ' ἀρῶν, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀ-
 ρθα, μὴ τὸς ὅτιν εἰς τὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Κεφ. 1. Cap. 10.

117. discipuli. 10 Ingratis vrbibus impietas expo-
 natur. 17 Discipulos redeuntes humilitatis admo-
 nit. 39. Proximus quis. 38 De Martha & Maria so-
 mibus.

Μετὰ τὴ ταῦτα ὁ ἀνδρὶς ἐξεν ὁ Κύριος καὶ ἐτέρους Designavit
 ἰσοδύνακοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο
 ἀποστολὰς αὐτῶν, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ
 ἡμεῖς αὐτοὺς ἐρχομεθα.

2. Ελθόντες οὖν θεὸς αὐτοῦ, Ο μὴ, θεομισ- Mai. 9. 37.
 τῶν, εἰ ὁ ἐργάται, ὑλῆτοι· δεήσῃτε οὖν τοῦ κυ-
 ρίου τοῦ θεοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν
 θεοῦ αὐτοῦ.

3. Ὑπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ ὑποστέλλω ὑμῖν ὡς ἄρ- Mai. 10. 16.
 τῶν αἰμάτων λύκων.

4. Μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μή τι φέρετε, μηδὲ
 ὑποδήματα· * καὶ μηδεὶς χατὰ τὴν ὁδὸν λαλοῦ- 2. Reg. 4. 29.
 μεν.

5. Εἰς ἡμῶν δ' ὅπου οἰκίαι εἰσέρχῃτε, πορεύσθε τον λέ- Mai. 10. 12.
 γοντο, Εἰρήνην τῇ οἰκῇ τέτατο. Mai. 6. 10.

6. Καὶ ἂν μὴ ἢ ἐκεῖ ὁ ὅς εἰρήνης, ἐπαναπαύ- Aliquis fac-
 τῶν ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ ὁ μὴ γε, ἐφ' ὅ-
 τος διακρίματα.

7. Εἰ αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μὴ εἴτε, ἰδοὺ ὅτι καὶ
 αἰνοῦντες

Qu ab
illis suppre-
sentis vobis.
Dini. 24. 14
Mat. 10. 10.
1. Tim. 5. 18.
Mat. 10. 11.

πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν. * ἄξιός γ' ὁ ἐρῶν τις αὐ-
τῶν αὐτῷ θῆ. Μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἶκον

8 * Καὶ εἰς ὧδ' ὅν πόλιν εἰσέρχασθε, καὶ λέγετε
ταῖς ὑμῶν, ἰδοὺ ἐγὼ παρὰ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν.

9 Καὶ δεξαμένης ἐν αὐτῇ ἀδελφῆς καὶ
ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἡγήσεται ἐν ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

10 Εἰς ὧδ' αὖ πόλιν εἰσέρχασθε, καὶ μὴ
χωρῶνται ὑμῶν, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐ-
τῆς, εἴπατε,

Supra 9. 5.
Mat. 13. 51.
1. Tim. 5. 18.
Qui adhuc sit
nobis ex v. v.
abstergimus
Mat. 11. 21.

11 Καὶ ἡ κομιτορὸν * ἡ κολλυβέντα ἡμῶν ἐν τῇ
πόλει αὐτῶν, ὅπως αὐτοὶ ὑμῶν. πλὴν τῶν
ἀδελφῶν, ὅτι ἡγήσεται ἐν ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

12 Λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἐκκότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

13 Οὐαὶ σοὶ Χορζὶν, καὶ σοὶ Βηθσαϊδᾶ ἐν
εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγλύοντο αἱ δαίμονες αἱ ἡμέ-
ρας ἐν ὑμῖν, πάλαι αὖ ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ καὶ
μυρῶν μετενόησαν.

14 Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐκκότερον ἔσται
ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν.

15 Καὶ σὺ Καπὸρναὺμ ἡ ἑως τοῦ ἔσχατου ὑμῶν
σα, ἑως αὐτῶν καταβιβασθήσῃ.

Vsque ad in-
feros depri-
meris.
Mat. 10. 10.
Ioh. 13. 20.
Qui reicit.

16 Οὐκ ἔστιν ὑμῶν, ἐμὲ ἀκείει καὶ ὁ ἀδελφὸς
ὑμῶν, ἐμὲ ἀδελφεῖ ὁ ὅς ἐμὲ ἀδελφῶν, ἀδελφεῖ τὸν ἀδελφόν.

17 Ὁ ὑπερφανὴς ὅς οἱ ἐξουσίαν καὶ ἐξουσίαν

Ματ. 22. 35

Ματ. 12. 18.

25 ¶ Καὶ ἰδ' ὁ νομικός τις ἀνέστη, ἐκπορεύων
αὐτὸν, καὶ λέγων, Διδάσκοντε, τί παιήσεις ζῶντος
αὐτοῦ κληρονομήσω;

Δευ. 6. 5.

26 Ο ἵ ἐπε πῶς αὐτὸν, Ἐν τῷ νόμῳ τῷ
ῥαπίᾳ; πῶς ἀγαπᾷ σκεῖς;

Λευι. 19. 18.

27 Ο ἵ ὁπορευθεὶς εἶπεν, Ἀγαπήσεις Κύριον
τὸν Θεόν σου ἕξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἕξ ὅλης
ψυχῆς σου, καὶ ἕξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἕξ ὅλης
διανοίας σου * καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὴν.

28 Εἶπε ὁ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης ὅτι
ποίεις, καὶ ζῆσθ.

Iusti appella-
tione dignum se offe-
dere.

29 Ο ἵ, θέλων διδαχθῆναι αὐτὸν, εἶπε αὐτῷ
τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς ἔτι με πλησίον;

30 Ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀνθροπὸς
ἡμιθέου ὑπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερουζαλὴμ, καὶ λατρεύων
ἐν τῷ ἁγίῳ, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, καὶ πληγὰς ἔχοντες
ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν ἀφέντες ἡμῶν τυχάνοντα.

Contigit au-
tem ut si q.
descenderet
Ex aduerso
eius præter-
iit.

31 * Κατὰ συγκυρίαν ὁ ἱερεὺς τις κατέβη
ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρήλθε.

32 Ομοίως ὁ καὶ Λευίτης, γλυκόμυρος καὶ τὸν
ποινὴν ἔλθων καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρήλθε.

Venit circa
locū in quo
erat. Ad.
verbum cir-
ca cum.

33 Σαμαρείτης δέ τις ἰδεύων, ἦλθε καὶ
αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἐσπαραγχεῖσθαι.

34 Καὶ προσελθὼν κατέδρασε τὰ ῥαῖματα
αὐτοῦ, ὅπως ἔλααιον καὶ οἶνον ὅπως ἐβάσαι ὁ
τὸν ὅτι τὸ ἴδιον κτλῶος, ἦχαλιν αὐτὸν εἰς παντὶ
καί.

καὶ ἐπεμνήσθη αὐτῷ.

35 Καὶ ὅπῃ τὴν αὐρεὸν ἔξιλθόν, ἐκβλῶν δύο
 ἄνθρωποι εἶδον καὶ τὴν παιδοχρεῖ, καὶ εἶπεν ἑκαστὸς, Ἐ- Solicitè il-
 λυμ tracta.
 ἐπεμνήσθη πάλιν αὐτῷ· καὶ ὅ,τι δὴ παρορῶσα παινήσης, ἐ-
 ρῶν τὴν ἐπαγέρχουσαί με, ἵνα ποδίσω σοι.

36 Τίς οὖν τέττοι τῇ τριῶν δοκεῖ σοι πλη-
 ούμενη γινῆναι τῷ ἐμπετόντος εἰς τοὺς λαγυρίδας;

37 Ο δὲ εἶπεν, Ο ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐ-
 τοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποίει
 ἡμῖν.

38 ¶ Εἰσῆλθε δὲ ἐν τῇ πορεύεσθαι αὐτοῦ,
 καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην πινά· γυνὴ δὲ πε-
 νήτω Μαρία εὐωδίζατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
 αὐτοῦ.

39 Καὶ τῇδε ἡ ἀδελφὴ καλεσμένη Μαρία, ἥ
 ἐπαρεκκεδήσασα παρὰ τοῦ πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἡ-
 κατεῖτο λόγον αὐτοῦ.

40 Ἡ δὲ Μαρία ὡς ὡραίατε ὡρὴ πολλὰ δι- Diffraheba-
 τὴν αὐτῶν ὅπῃ γὰρ δὲ εἶπε, Κύριε, ἔμελει σοι ὅτι ἡ tur circa
 πολλὰ μὲ μόνῳ με κατέλιπε διακονεῖν; εἰπέ multa mini-
 ἡ αὐτῇ ἵνα μοι συμμαρτυρήσῃται. steri.
 Ut me adiu-
 uet.

41 Αποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μάρ- Tumultu an-
 τα, Μαρία, μεριμνᾷς, καὶ ὡς ἀνίσταται ὡρὴ πολλὰ. dote fatigae
 circa multa

42 Εὐὸς δὲ ὅτι χρεῖα. Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν
 μερίδα ἔξιλέξατο, ἥτις ὡς ἀρετὴν κληρονομήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Κεφ. ια'. Cap. II.

2 Docet Apostolos orare. 14 Dæmonium mittit
27 Mulier è turba vocem extollens. 29 Iudei
tunt. 37 A pharisæo inuitatus, externam sanctimoniam increpat.

ΚΑΙ ἐρχέτο ἐν τῷ ἔθῃ αὐτὸν ἐν τόπῳ τῷ
σιυχόμην, ὡς ἐπαύσατο, εἶπε τις τῶν
τῶν αὐτῷ πρὸς αὐτὸν, Κύριε, δίδασσον ἡμᾶς
σεύχεσθαι, καὶ Ἰωάννης ἐδίδασκε αὐτοὺς
ζητᾶς αὐτῷ.

Mat. 6. 9.

2 Εἶπε ὁ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε
ΠΑΤΕΡ ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀγαπᾷ
τοὺς υἱοὺς σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· ἡμεῖς
λημέ σου, ὡς ἐν ἔθνεσιν, καὶ ὅτι ᾧ τῷ ᾧ.

3 Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ὀπίσσιον δίδε
καὶ ἡμέραν.

Ab illo im-
probo. Ter.
sul. a mali-
gno.

4 Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. καὶ
αὐτοὶ ἀφίεντο παντὶ ὑφείλοντι ἡμῖν. καὶ μὴ
ἐν γὰρ ἡμῖς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς
πὸ τοῦ πονηροῦ.

5 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἐξ-
λαῖν, καὶ ποιεύσεται πρὸς αὐτὸν μεστουκτίαν, καὶ
αὐτῷ, Φίλε, ἔχουσόν μοι τρεῖς ἄρτους·

Mutuo mihi
da.

6 Ἐπειδὴ φίλος με παρελήθετο ὅς ἐστι
με, καὶ ἐκ ἔχου ὁ παραθήσω αὐτῷ.

7 Καὶ κείνος ἐπορευόμενος ἀποκριθεὶς εἶπεν, Μὴ
κόπους πάρεχε· ἡ δὲ ἡ δύρα κέκλειται, καὶ τὸ

μετ' ἐμὲ εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν ἔδωκα
ταῖς δουαί σοι.

8 Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ δώσῃ ἄνθρωπος ἀνασταῖς, διὰ
τὴν ἀπὸ φίλον διὰ γὰρ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ
οὐκ εἰς δώσῃ ἄνθρωπος ὅσον ζητεῖ.

9 Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, * Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑ-
μῖν, καὶ ἐκζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρῖνετε, καὶ ἀνοιγήσεται
ὑμῖν ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ.

10 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτήσας λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐ-
ρίσκει· καὶ τὸ κρῖνον ἀνοιγήσεται.

11 * Τίνα ὃ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ μὴ δοθῇ αὐτῷ; καὶ ὁ ἐκζητῶν, καὶ
μὴ εὐρήσῃ;

12 Ἡ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς, καὶ μὴ δοθῇ αὐτῷ
πάντοτε;

13 Εἰ οὖν ὑμεῖς ποτηρὶ ὑδάτος ἀρχοντες, οἶδα-
τε ὅτι οἱ δούλοι οὗτοι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πό-
τερον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσῃ πνεῦμα ἅγι-
ον αὐτοῖς αὐτόν;

14 ¶ Καὶ ὡς ἐκβάλλων δαίμονιον, καὶ αὐτὸ ὡς
ἐκβάλλων, ἐκβάλλει τὸ δαίμονιον ἐξελθόντος, ἐκβάλλει
ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς ἀβύσσου οἱ ὄχλοι.

15 Τίνος ὃ ἐξ αὐτῶν εἶπον, Ἐν Βαβυλῶνι ἄρ-
χοντες τοῦ δαίμονιον ἐκβάλλει τὰ δαίμονια.

16 Ἐπεὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ, σημεῖον παρ' αὐτοῦ
ἐκβάλλει.

Improbam &
pertinacem
flagitationem
qualis estim-
pudentium.
Mat. 7. 7, &
21. 22.
Mat. 11. 24-
Ioh. 14. 13. &
16. 23.
Iac. 1. 10.
Mat. 7. 9.

Mat. 9. 32 &
12. 22.
Mat. 3. 10.
Mat. 9. 34.
Mat. 3. 23.

Ματ. 12. 25.

Ματ. 3. 24.

17 Αὐτὸς ᾧ εἰδὼς αὐτῷ τὰ διανοήματα, ἵπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμεμερῖσα, ἐρημῇ ἔσται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον, τῷ πειν.

18 Εἰ ᾧ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διμεμερῖσται πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγει, Βεελζεβὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.

19 Εἰ ᾧ ἐγὼ ἐν Βεελζεβὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τῆς περὶ ταῦ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται.

20 Εἰ ᾧ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔρδασιν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

21 Οταν ὁ ἰσχυρὸς κατωπλισμένος φυλάττω τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ὅτι τὰ ὑποαίτια αὐτοῦ.

22 Επαὶ ᾧ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν κατέλαβεν αὐτὸν, τὴν παροπλίαν αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἡ ἐπιτομή, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.

23 Ο μὴ ὦν μετ' ἐμῶ, κατ' ἐμῶ ὅτι καὶ ἐν σωμαίνων μετ' ἐμῶ, σκορπίζει.

24 Οταν τὸ ἀκρόθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' αὐτοῦ ὅσον τύπον, ζητῶν ἀπάυσιν· καὶ μὴ εὐρίσκον, λέγει, ὑποστρέψω ἐπὶ οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.

25 Καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σιτοαρομῆροι καὶ κοσμημῆρον·

26 Τότε πορεύεται καὶ παρλαμβάνει αὐτά·

Totam ar-
maturam.
Spolia eius
dispertitur
suis. Vel, dif-
ferat.

Ματ. 12. 43.

Ματ. 6. 4.

Ματ. 2. 21.

ἐκ πλείμματα πονηρέτερά αὐτῷ, καὶ εἰσελθόντα
 ἔσται ἐκεῖ· καὶ ᾧ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
 αὐτῷ χείρονα τῆς προτέρας.

Fit ultima
 cōditio de-
 terior prio-
 re,

27 Ἐρχέτο δὲ ἐν ταῖς λέξεσι αὐτὸν ταῦτα, ἐ-
 πίσταί τις γυνὴ φωνῶν ἐν τῷ ὄχλῳ, εἶπεν αὐτῇ,
 καὶ εὐαγγέλιον ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐγγύς σε, καὶ μαστίῃ ἐ-
 στίλβεις.

28 Αὐτὸς δὲ εἶπε, 'Μενουῶγα μακάριοι
 οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες
 αὐτόν.

Quin poti-
 us beati, vel
 Imò beati

29 Ἐταῖς δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο
 λέγειν, Ἡ γλυκεία αὐτῇ πονηρὰ ἐστὶ σημεῖον ὅτι ζητεῖς,
 ὅτι σημεῖον ἐδοθήσεται αὐτῇ, * εἰ μὴ τὸ σημεῖον
 Ἰσοκ. 2. 1.

30 Καθὼς γὰρ ἐρχέτο Ἰωανᾶς σημεῖον τοῖς Νι-
 ναῖταις, οὕτως ἐστὶ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γε-
 νῇ ταύτῃ.

31 Βασιλεία τοῦ νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κοίτῃ 3 Reg. 10. 1.
 καὶ τῇ ἀνδρῶν τῆς γλυκείας ταύτης, καὶ κατακριθεῖ
 αὐτός· ὅτι ἦλθεν ἐν τῇς ἀφάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι
 τοῦ σοφίστου Σολομῶντος· καὶ ἰδού, πλεῖον Σολο-
 μῶντος ὦδε.

32 Ἄνδρες Νινευὶ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει 10. 3. 5.
 καὶ κατακριθῶσιν αὐτῶν· ὅτι μετενόη-
 σαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωανᾶ· καὶ ἰδού, πλεῖον Ἰωανᾶ ὦδε.

Supra, 8. 16.
 Mat. 5. 15.
 Mat. 4. 23.

33 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας, εἰς κρυπτόν τίθη-

σιν, ἐδὶ ὑπὸ τῆ μόδιον· ὅμ' ὅπῃ τὴν λυχίαν, ἵνα
εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν.

Ματ. 6. 22.

34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματος, ὅστις ὁ ὀφθαλμός· ἴ-
ταν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλῆς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶ-
μά σου φωτεινὸν ἔσιν· ἐπαὶ ᾧ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶ-
μά σου σκοτεινόν.

35 Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἔσθαι.

Fulgore.

36 Εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔ-
χον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινόν ὅλον, ὡς ἴ-
ταν ὁ λύχνος τῇ ἀσραπῇ φωτίζῃ σε.

Vt præderet

37 ¶ Εἰς τὴν λαλήσας, ἠρώτα αὐτὸν φαρισαῖ-
ος τις ὅπως ἀρυσθήσεται παρ' αὐτοῦ· εἰσελθὼν ᾧ ἔ-
γίπτεσιν.

Ab lotus est.

Ser.

Ματ. 23. 25.

38 Ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι ἱ-
καρπέν· ἐκαπρίσθη παρὰ τῆ ἀείσεως.

39 Εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, Νυνὶ ὑμεῖς
οἱ φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος
καθαρίζετε· τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γίμει ἀρπαγὴ καὶ
πονηρίας.

40 Ἀφρονεῖς, ἔχοντες ποιήσας τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσω-
θεν ἰποκρίσεσθε;

Pro iis quibz

sunt. vel,

Quantū ser-

re facultates

vestre pos-

sunt.

41 Πλυνὲ τὰ ἐξόντα· δότι ἐλεημοσυαῖαν ἔ-
ιδ'·, παύτα καθαρά ὑμῖν ἔσιν.

42 Ἀλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαῖοις, ὅτι κατα-
κατετε τὸ ἡδύστυμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ παῖς λα-
ρον, καὶ παρίσχετε τὴν κέρειν καὶ τὴν ἀγάπην.

Θεῶ, ταῦτα ἰδεῖται, καὶ κλῖνα μὴ ἀφίεναι.

43 Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν ποροτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τὸν ἱσθμὸν ἐν ταῖς ἀγοραῖς. Jn 7, 29. 48
mat. 23, 6.
mat. 12, 38.

44 Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκρίεσθαι ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἀθίηλα, καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ περπατοῦντες ἐπ' αὐτῶν οὐκ οἶδασιν. Mat. 23, 27.

45 Αποκριθεὶς δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν νομικῶν λέγει αὐτοῖς, ὅτι ὁ νόμος καὶ τὰ ῥητὰ λέγων καὶ ἡμεῖς ὑβρίζομεν. Legis professorum.
vel. inter-
pretum.
Mat. 23, 4.
act. 13, 10.

46 Ο δὲ εἶπεν, καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τὸν ἀνθρώπου φορτίαν δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ δακτύλῳ ὑμῶν οὐ φερόμενοι τὰς φορτίας.

47 Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκλιναν αὐτούς. Mat. 23, 29.

48 Λέγει μαρτυρεῖτε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἑσθλοῖς πατέρον ὑμῶν ὅτι αὐτοὶ μὴ ἀπέκτειναν αὐτοὺς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτοῖς τὰ μνημεῖα. Testimonio vestro comprobatis, factis & illis factis assentimini.

49 Διὰ τὸ καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Αποστρέψατε ἀπὸ τῶν θεμελίων καὶ ἀποσώσατε, καὶ ἔξ αὐτῶν ὀικοδομήσατε καὶ ἐκ διαζόου.

50 Ἰνα ἐκζητήσῃ τὸ αἷμα πεινῶν τῶν φειδόμενων, τὸ ἐκχυμώμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τῆς γένεως ταύτης.

51 Απὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου, τὸ ἀπολομένον μεταξὺ τῶν θυσιῶν καὶ Gen. 4, 8.
2. par. 24, 28.

τῆ οἴκῃ. καὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ὑποὶ τῆ γῆς
αἱ τούτης.

*Acriter eū
urgere, iu-
bendo ex-
tempore re-
spondere de multis.*

*Q. d. Acriter
urgere
interrogati-
onibus, id
quas illi in-
bebant ex-
tempore re-
spondere.*

52 Οὐ καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς· ὅτι ἤρατε πλεονέκτησαι τῇ γνώσει· αὐτοὶ ἐκ εἰσπλήθετε, καὶ τοῦ ἐκ-
σερχομένου ἐκωλύσατε.

53 Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ὁ δεινῶς ἐλέχει, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν πρὸς πλείονα,

54 Εὐδοκούντες αὐτὸν, καὶ ζητοῦντες διηρεῦσά π
ἐν τῷ στόματός αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσιν αὐτῷ.

Κεφ. 12. Cap. 12.

1 Fermentum Phariseorum. 5 Quis timen lus. 8 Con-
terti Christum. 16 Parab. diuitis cuius ager exuberant.
22 Terrenorum cura despicienda. 31 Regnum Dei qua-
rendum. 39 Christi aduentus, ut suris in nocte. 51 Dif-
fida ob Euangelium.

Mat. 16. 5.

Mat. 8. 14.

ΕΝ ΟἷΣ ὅΤΙΣ ΠΥΛΑΧΘΗΣΩΝ Τῇ ΜΥΡΙάδῳ Τῷ Ὀχλῷ,
ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγει
πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ, Πρῶτον πρὸς σὺν-
αυτοῖς ὑποὶ τῆς ζύμης τῇ φαρισαίῳ, ἥτις ὅτι
ὑπόκρισις.

Mat. 8. 17.

Mat. 1. 20. 6.

Mat. 4. 22.

Vnde fiet vt
in l. audian-
tur quæ, &c.

2 Οὐδὲν δὲ συγκατακαλυμμένον ὅτι ἐκ ὑπο-
καλυφθήσεται· καὶ κρυπτόν, ὃ ἐκ γνωσθήσεται.

3 Ἄνθ' ὧν ἴσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἵπατε, ἀπὸ
φωτὸς ἀκουσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ ἔξω ἐλάλησατε αὐ-
τοῖς ταμίαις, κηρυχθήσεται ὅτι τῇ δωμάτῳ.

4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, Μὴ φοβηθῆτε

ἀπὸ τῆς ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, καὶ μὴ ταῦτα μὴ
ἔχοντων ἀφαισώτερόν τι ποιῆται.

5 Ὑποδείξω ὃ ὑμῖν πῶς φοβηθήτε· φοβηθήτε
τὸ ἀποκτείνειν, ὃς ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς
τὴν γένναν· ναὶ λέγω ὑμῖν, τὸν φοβηθήτε.

6 Οὐχὶ πέντε σροβία πωλεῖται ἀσπερίαν *Mat 10.29.*
δράχμην ἐν ὅλῳ αὐτῆς· ἐκ ἐστὶν ὁ πλελλισμὸς ἐνώπιον
τοῦ Θεοῦ;

7 Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι *1. Sam. 14.45*
ἐνριθμωται. μὴ οὐὶ φοβεῖσθε· πολλῶν σροβίαν *αβ. 17.32.*
διαζέρετε.

8 Λέγω δὲ ὑμῖν, Πᾶς ὅς ἀνὸμολογήσῃ ἐν ἐ- *Sapra. 9.26.*
μοὶ ἔμψωθεν τῆς ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- *mat. 20.32.*
θρώπου ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ ἔμψωθεν τῆς ἀγγέ- *2. Tim. 2.12.*
λων τοῦ Θεοῦ.

9 Ὁ ὃ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου,
ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῆς ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. *Abnegabi-*

10 Ὡς πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ- *Mat. 12.31.*
που, ἀπαρνηθήσεται αὐτῷ· τῷ ὃ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα *mar. 3.28.*
βλασφημήσαντι ἐκ ἀφεθήσεῃ. *1. Ioh. 5.16.*

11 Οὔται ὃ προσφέρουσιν ὑμῖν ὅτι ταῖς συνά- *Mat. 10.29.*
γωγαῖς καὶ ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξουσίαις, μὴ μεριμνᾶτε *mar. 13.12.*
πῶς ἢ τί ἀπολογησάμε, ἢ τί εἴπητε.

12 Τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμῖν ἐν αὐ- *Pro defen-*
τῇ τῇ ᾧ, καὶ δεῖ εἰπεῖν. *one suis al-*
laturi.

13 Εἰπε δὲ πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὄχλου, Διδάσκοντες,
εἰπὲ

εἰπὲ τῇ ἀδελφῇ μου μερέσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.

14 Ο δὲ εἶπεν αὐτῇ, Ἀνθρώποι, τίς μαρτυρήσει δι' ἐμοῦ ἢ μερέσῃ μετ' ἐμοῦ;

Caute ab
avaritia.
Proprie Cu-
piditate ha-
bendi.
Eccl. 11. 19.

15 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν, Οὐρανοὶ καὶ φυλάττωσιν αὐτήν, ὅτι ἐκ ἐνὸς τῶν πτωχῶν τῶν ἐν τῇ πόλει τῇ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῇ ὅσιν ἐκ τῆς ἐκείνης ἀποχρῶντων αὐτῇ.

Magnam
prouentum
habuit.

16 Εἶπε ὁ παροξολῶν πρὸς αὐτὴν, λέγων, Ἄνθρωποι, ὅρατε τινὸς πλοιοῦ ἐν ὁρῇ ἡρώεσσιν ἢ ἡρώεσσιν.

17 Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῇ, λέγων, Τί ποιήσω; ὅτι ἐκ ἔχω πᾶν σπλάγχυν ἐν ἐμοὶ καρπὸς μου.

Fructus me-
os.

18 Καὶ εἶπε, Ἰδοὺ ποιήσω· καρτελέω μου πλοῖον, ὅπως ἵκηται ἐν τῇ πόλει τῇ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῇ ὅσιν ἐκ τῆς ἐκείνης ἀποχρῶντων αὐτῇ.

19 Καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ καὶ μέγα εὖ ἐπὶ πολλὰ. ἀπαυλῶ, φέρεται, ὁρῶντες.

Reposcunt á
te, ut preca-
uo accipia.

20 Εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Θεὸς, Ἀφρον, ταύτην τὴν νυκτὶ πλὴν ψυχῇ σου ἃ ἀπαυλῶσιν ὁπόσον σὺ ἂν δύναιτο ποιεῖν;

21 Οὕτως ὁ διησαυρίζων ἑαυτῇ, καὶ μὴ ἐκείνην ὁρῶντες.

Mat. 6. 25.
1. pet. 5. 7.
psal. 55. 23.

22 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν μαθητὰς αὐτῆς, Διὰ τὸ τοῦ ὑμῶν λέγειν μὴ μεριμᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, φάγητε μὴ δὲ τῇ σώματι, τί ἐσθυσήσθε.

23 Ἡ ψυχὴ πλεονέχει τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα πλεονέχει τῆς ἡμέρας.

μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου.

24 Κατανοήσατε τὸν κόσμον, ὅτι οὐ ἀπολείπει οὐδὲ διερίζοισιν οἱς ἐκ ἐστὶ ταμίον, οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσω μάλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῷ πνεύματι;

25 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσεγγίσειν ὅτι ἡλικίαν αὐτῷ πῆχυν ἔνα;

26 Εἰ οὖν οὕτε ἐλάττωσεν δύναδι, τί φεῖ τῶν μεριμνῶν;

27 Κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει. οὐ καλλιεργεῖται, οὐδὲ νήθει· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβόητο ὡς ἐν τούτων.

28 Εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἁγρῷ σήμερον ὄντα, καὶ αὐριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς ὕψους ἀμείνῃσι, πόσω μάλλον ὑμεῖς ὀλιγόπιστοι;

29 Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἢ τί πίνατε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε.

30 Ταῦτα γὰρ πάντα, τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ὁπίσθην ὑμῶν, ὃ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χεῖρετε τούτων.

31 Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσεθήσεται ὑμῖν.

32 Μὴ φοβεῖσθε, τὸ μικρὸν ποίμνιον ὅτι ἐξεδόκηκεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δύναμις ὑμῖν τὴν βασιλείαν.

33 Πωλήσατε τὰ ὑποάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε τὸν ἀπομνημονεύον. Ποιήσατε ἑαυτοῖς ῥαβδότητα μὴ

παραβέβηκεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ἐκλείπῃ ἡ ἐν τούτοις ἔρετα, τοῖς,

Animad-
vertite.

Ne animi
pendeatis
de crastino.
vel N efus-
penso &
anxio animo
sitis.

Libitum est
patri vestro.
Aut, visum
est.
Mat. 6. 20.
Crimenas
quæ non ve-
terascunt.

νοῖς ὅπως κλέπτης ἐκ ἐκείνων, ὅδε σὺς διαρθεῖται.

34 Ὅπως γὰρ ὅστις ὁ ἀπιστωρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ
καρδιά ὑμῶν ἔστι.

Expectanti-
bus sui do-
mini reditu
a nuptiis.

35 Ἐξωσαν ὑμῶν ἀφ' ὁσφύς παρειασμέναι, καὶ
οἱ λύχνοι καὶ ὀμόθυοι·

36 Καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἐνδεσφότοις ὡς οὐδὲν
μύρις τὸν κύριον ἑαυτῶν, τότε ἀναλύσῃ ἐκ ἡμῶν
γάμων· ἵνα ἔλθόντος καὶ κερύσαντος, ὁμοῦ αὐτῶν
ζωσιν αὐτὰ.

37 Μακάριοι οἱ δούλοι ἐκεῖνοι ὅτι ἔλθον ὁ κύ-
ριος εὐρήσει γρηγορουῶτας· ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι
παρειαστέ, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὶ, καὶ παρελθὼν δια-
κοπήσει αὐτοῖς.

38 Καὶ ἐν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν
τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὐρὴ ἔστω, μακάριοί ἐσιν
οἱ δούλοι ἐκεῖνοι.

Mat. 24 43.
Marc. 16. 43.
Scitote uel,
scitis.
Vigilasset, &
non permi-
ssisset.

39 Ἦτο ὅτι γινώσκετε, ὅτι εἰ ἔδει ὁ οἰκοδε-
σπότης ποῖα ἔργα ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἢ ἐρηγῆσαι
αὐτὸν, καὶ ἐκ ἀνὰ γῆρας διορυσμένον ὅτι οἶκον αὐτοῦ.

40 Καὶ ὑμεῖς οὕτως γίνεσθαι ἑτοιμοί· ὅτι ἢ ἔργα
δοκέτε, ὁ κύριος τῶ ἀνδερόπως ἔρχεται.

41 Εἰπε ὁ αὐτὸς ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς ὅτι
παρεβόλῃ ταύτῃ λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας;

42 Εἰπε ὁ Κύριος, Τίς ἄρα ὅστις ὁ πιστὸς οἰκο-
νόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ὅτι τὸ
ἐκπερίας αὐτοῦ, ὅτι διδόναι ἐν χαμῶν τὸ ἵστομένον;

Demenium.

43 Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσκει ποιουῦντα ἕτως.

44 Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ὑπὲρ πάντων τούτων ὑπάξεισιν αὐτῷ καὶ ταξήσει αὐτόν.

45 Εὰν ὅτι εἴπῃ ὁ δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χερνίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι· καὶ ἀρξήσεται πίνειν τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰς παγδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ σίνειν καὶ μεθύσκεισθαι.

46 Ἡξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ φερσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧ ἡ ἔσθ' ἐκινώσκει· καὶ διαπονήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ζωῆς.

47 Ἐκεῖνος ὅτι ὁ δούλος ὁ γνούς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐσθ' ἐκινώσεται πάλιν.

48 Ὁ ὅτι μὴ γνούς, ποιήσας ὅτι ἀξία πληγῶν, δαμάσκει ἐλάτης. παντὶ ὅτι ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ὅτι παρ' ἐλάτῃ πολὺ, περισσὸς ἐκινώσεται αὐτόν.

49 Πῦρ ἦλθεν βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰδὼ ἀνέστη;

50 Βάπτισμα ὅτι ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ τί πῶς σωθήσομαι ἕως ἔσθ' ἐκινώσεται;

51 Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνῃ παρὰ ἑαυτοὺς δέχεσθαι ὑμῖν γῆ· καὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισιμὴν.

52 Ἐσονται γὰρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάντα ὡς οἶκος ἐν διαμε-

Quantis in
angustiis
versor, in
quantis an-
xia sit.

διαμμερισμένοι τρεῖς ὅτι διωσι, καὶ δύο ὅτι ποιεῖ.

53 Διαμμεριθῆσεται πατὴρ ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ υἱὸς ὅτι πατεῖ· μήτηρ ὅτι θυγατεῖ, καὶ θυγάτηρ ὅτι μητὴρ· πενθερὰ ὅτι τῷ νόμῳ αὐτῆς, καὶ νόμφη ὅτι τῷ πενθερᾷ αὐτῆς.

Mat. 16. 2.

54 Ἐλεγε ὁ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδῃτε τὸν κερὶλλον ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθὺς λέγετε, Ὁμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται ἔτι.

Aelius.

55 Καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε, Ὅτι καί σιχί· καὶ γίνεται.

Explore.

56 Ὑποκριταί, τὸ πρῶτον πονεῖτε καὶ τὸ ἔσχατον οἴδατε· δοκιμάζειν τὸν ὅτι καθεὶν τῶτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;

57 Τί ὅτι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκρίνατε τὸ δίκαιον;

Mat. 5. 25.

Da operam
ut liberetis.

58 Ὡς γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἡμετέρου χρόνου, ἐν τῇ ἰδίᾳ δόξῃ ἐργασίᾳ ἀπὸ ἀλλήλων ἀπ' αὐτῶν· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κερτῆ, καὶ ὁ κερτὴς σε παραδῶ τῷ πρῶκτορι, καὶ ὁ πρῶκτος σε βάλῃ εἰς φυλακὴν.

59 Λέγω σοι, ἂν μὴ ἔξέλθῃς ἐκεῖθεν ὡς οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδώς.

Κεφ. 13. Cap. 13.

1 De Galil'is. 4 & iis qui in Siloe oppressi sunt. 6 Ficus non ferens fructum. 11 Mulier spiritu infirmitatis (id est, morbo a Satana inflictio) laborans, sanatur. 19 Parabolam granum sinapis. 21 Fermenti. 23 Quæstio, An pauci salvandi. 31 Herodes, vulpes.

Παρθένω

ΠΑΡῆσαν δὲ πινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῆς Γαλιλαίων, ὡς τὸ ἀήμερος Πιλάτος ἔμιξε μετ' αὐτῶν αὐτῆς.

2 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι ἔσονται ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγγύοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθουσιν;

3 Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολειφθήσονται.

4 Ἡ σκεῖνος οἱ δόξα καὶ ὀκτὼ, ἐφ' ἧς ἐπίσεν ὁ πύργος ἐν τῇ Σιλωάμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, δοκεῖτε ὅτι οἱ ὀφειλέται ἐγγύοντο παρὰ πάντας ὁμοειδῆς τοῦ κατοικοῦντος ἐν Ἱερουσαλὴμ;

5 Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολειφθήσονται.

6 Εἰσαγγεῖται τὸ ταύτην τὴν παρεβολὴν, Συκκὴν ἔχουσαν ἐν τῇ ἀμπελῶνι αὐτῇ πεφυτευμένῳ καὶ ἤλθει καιρὸς ζητῆσαι αὐτὴν, καὶ ἐχέουσαν.

7 Εἶπε ὁ θεὸς τῇ ἀμπελουργῶν, Ἰδοὺ, τείνα ἔτι ἡ γαλήνη ζητῆσαι καιρὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ ὥς ποτε ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τίς γινώσκει;

Inutile red-
dit. q. d. ois-
sant.

8 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἀφ' ἧς αὐτὴ καὶ τὸ τοιοῦτον, ὥς ὅτε σκαφῶν περὶ αὐτήν, καὶ βάλλω κοπρίαν.

9 Καὶ ἡ πόσις καὶ καιρὸς· εἰ δὲ μήτε, εἰς τὸ μέλλον

sub. relin-
quens eam.

μέλλον ἐκόντες αὐτῷ.

10 Ἦν ὃ διδάσκων ἐν μιᾷ τῇ συναγωγῇ
ἐν τοῖς σαββάτοι·

Incurus,
Recurrare
se.

11 Καὶ ἰδὼς, γὰρ ἡ ἑνὶ πνεῦμα ἔχουσα ἀδινείας
ἔτι δέχεσθαι καὶ ἰκνῶν καὶ ἑνὶ σου, κύπνισα, καὶ μὴ δου-
ναμένη ἀνὰ κύψα εἰς τὸ παντοῦ.

12 Ἰδὼν ὃ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὡροσεράνησε, καὶ εἶ-
πεν αὐτῇ, Γυνὼν ἀπολέλυσαι τὴν ἀδινείαν σου.

Subrecta
init.

13 Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παρε-
χρήμα· ἀνὰ ῥαίθη, καὶ ἐδόξαζε τὸ Θεόν.

14 Αποκριθεὶς ὃ ἀρχιεπίσκοπος, ἀγαπᾷ-
ντῇ ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐδεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε
τῷ ἑλῶν, Εἰς ἡμέρας εἰπὼν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι ἐν
ταύταις οὐκ ἐργάζονται δερατεύεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ σαββάτῳ.

15 Απεκρίθη οὐκ αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, Ὑπο-
κριτὰ, ἔκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ ἐλύει τὸν βυθὸν
αὐτοῦ ἢ τὴν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν
σπίζει;

16 Ταῦτῳ ὃ θυγατέρα Ἀβραάμ ἔσται, καὶ
ἔδωκεν ὁ σατωθεὶς ἰδὼς δέχεσθαι καὶ ἰκνῶν ἔτι, καὶ ἰδὼν
διδῶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς τῆς ἡμέρας τῆς σαββάτης.

17 Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατηρώοντο
τοὶ πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἔχευεν ὅτι πᾶσι τοῖς ἰδοῦσι τοῖς γινόμενοις
αὐτοῦ.

18 ¶ Ελεγε ὁ, Τίνι ὁμοία ὄξιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιωσώμεθα αὐτήν;

Mat. 13-32.

Mat. 4-31.

19 Ὁμοία ὄξιν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἐβαλεν εἰς κήπον ἑαυτοῦ· καὶ ἡῤῥησεν, καὶ ἐβλάστη εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατακλύουσιν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

20 Καὶ πάλιν εἶπε, Τίνι ὁμοιωσώμεθα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Mat. 13-33.

21 Ὁμοία ὄξιν ζύμῃ, ἣν λαβὼντα ἡμὴν ἐκρύψαντες εἰς ἀλεύρου σάτα τέλα, ἕως ἃ ἐζυμώσῃ ὅλον.

22 ¶ Καὶ διαπορεύετο ὑπὲρ πύλης καὶ νώμας διδάσκων, καὶ πορεύετο ποιεῖν ἰατρὰς καὶ ἰσχυροὺς.

Mat. 9-35.

Mat. 2-6.

23 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, Ὑμεῖς, εἰ ὀλιγοὶ οἱ σωζόμενοι; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοῦ,

24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ἐπὶ πολλοὶ (λέγει ὑμῖν) ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύουσιν.

Mat. 7-13.

Eni imini, & contendite ut ingrediamini.

25 Ἀφ' ὧν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὸ θύρον· καὶ ἄρξωσιν ἔξω ἐστῆαι, καὶ κρῖναι τὸ θύρον, λέγοντες, Κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πότεν ἐστέ.

26 Τότε ἀρξάσθε λέγειν, Εφάρμονον ἐκώπιον σου, καὶ ὁπίμῳ καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ ἡμεῖς ἐδίδασκες.

Mat. 7-23.

29-41.

Psal. 6-9.

27 Καὶ ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πότεν ἐστέ· ἀποσπῆτε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας.

28 Εκκεῖ ἐσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόν-

των,

των, ὅταν ὀφθαδε Αβραάμ καὶ Ισαάκ, καὶ Ιακώβ, καὶ
παῖτις τοῦ παρθένου, ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὁ
μας ὃ ἐκδομημένος ἐξω.

29 Καὶ ἤκουσιν ἀπὸ αἰατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ
ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου· καὶ αἰακλιθήσονται ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Mat. 19:30.

Ε. 2. 6. 16.

Mat. 20:31.

30 Καὶ ἰδὲ, εἰσὶν ἔχρατοι οἱ ἔσονται παῖτες,
καὶ εἰσὶ παῖτες οἱ ἔσονται ἔχρατοι.

31 ¶ Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ παρθένους τινες φα-
ρεισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ, Ἐξελθε καὶ πορεύεσθ ἐν πύλῃ
ὅτι Ηρώδης θέλει σε δολοκτεῖναι.

32 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰπατε τῇ
αἰσώπῃ ταύτῃ, ἰδὲ, ἐκβάλλω δαυμόνια, καὶ ἰσχύς
ὅτι πελὶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ· τὴν
οὐρανὸν.

Consumma-

tus est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

stis est. i. E-

33 Πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ
χρυσῇ πορεύεσθαι· ὅτι ἐκ ἐδίδεχται παρὰ τὸν
δολοκτεῖναι ἐξω Ἱερουσαλὴμ.

Fieri non

potest ut.

vel. Confen-

taneum non

est.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

Mat. 23:37.

34 * Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ, ἡ δολοκτείνουσα
τοῦ παρθένου, καὶ λιθοβολῆσαι τοῦ ἀπειθαρχήσαντος
πρὸς αὐτὴν, πᾶσις ἡ δόξα σου ὅτι σὺ αἰσώπῃ
τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις πλὴν ἑαυτῆς κατακτενεῖ
τὰς πτέρυγας, καὶ ἐκ ἡδελύσσει;

35 Ἰδὲ, αἰεὶς· ἡμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἱερὸς ἀμύ-
νῃ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐμὴ με ἰδοῦτε ἵνα αἰεὶ ἐξῇ ὅτι ὁ
πῆλ, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καθ.

Κεφ. 14. Cap. 14.

1 Hydropicus Sabbatho sanatur. 8 Primi accubitus notantur. 12 Pauperes ad prandium vocandi. 16 Inuitati ad cenam magnam. 23 Compulsi ad eam alii, loco communi inuitati erant. 28 Turrim ædificaturus.

ΚΑΙ ἐλθὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτὴν εἰς οἶκόν τινος ἡγεῖται ἀρχόντων τῆς φαρισαίων σαββάτου φαγεῖν μετ' αὐτοῦ ἡσάν παρρησιάζοντο αὐτόν.

Observabant eum, vel, explorabant

2 Καὶ ἰδὼς, ὁμοθυμαδόν τις ὑποκριτὴς ἐμπαύει αὐτὸν.

3 Καὶ δοκρυδαίνων ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοῦ νομίμως καὶ φαρισαῖος, λέγων, Εἰ ἔστι τῇ σαββάτῳ δεσπύειν;

4 Οἱ δὲ ἠσούχασαν. Καὶ ὁ πλάγιος ἀποκριθεὶς εἶπε, Ταχύνει. Tacuerunt.

5 Καὶ δοκρυδαίνων πρὸς αὐτοῦ, εἶπε, Τίνος ὑμῶν οἶκος ἢ βῆλος εἰς φάρον ἡμισημένιος, καὶ οὐ ἐλθὼν ἡσάν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σαββάτῳ;

6 Καὶ ὁ ἐκ ἰσχυρῶν ἀποκριθεὶς αὐτῷ πρὸς ταῦτα.

7 ¶ Ελεγε δὲ πρὸς αὐτὸν κεκλημένους παρὰ βῆλον, ἡμισημένιος πᾶς τὰς προστοκλισίας ἐξελήλυτος λέγων πρὸς αὐτοῦ,

Attendens quomodo eligerent, vel Propositum habens ostendere illis quomodo elig.

8 Όταν κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς γάμον, μὴ χαλεπαίνῃς εἰς τὴν προστοκλισίαν, μήποτε ἐπιρίπῃς σου ἢ κεκλημένος ὑπὸ αὐτοῦ.

9 Καὶ ἐλθὼν ὁ σὺ καὶ αὐτὸν χαλῆσαι, ἡρεῖ σοι,

Δὸς τέτω τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰχλύνῃς τὸν ἱ-
 ρατον τόπον κατέχειν.

Thom. 25.7.

10 Αλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς δυνάτισον εἰς
 τὸν ἱρατον τόπον· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκός σε,
 εἴπῃ σοι, Φίλιε, πρεσβυτέρῳ σου δυνάτερον. τότε ἔσται
 σοι δόξα ἐκείνου ὡς τῇ συλλατακεμνίαν σί.

Infra, 18.14.
 mat. 23.12.

11 Οτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται·
 καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

Tob. 4.7.

Thom. 3.9.

12 Ελεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτὸν, * Οταν
 ποιῇς ἄριστον ἢ δέειπνον, μὴ φάσῃς ἐκὼν φίλος σου,
 μηδὲ ἐκὼν ἀδελφός σου, μηδὲ ἐκὼν συγγενὴς σου, μη-
 δὲ γείτονας πλεονέξῃς· μίποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντιπα-

Retributio
 gratiz.

Epulum.

Mancos, vel,

Mutilos,

λέσωσι, καὶ γρήνηταί σοι ἅντα πόδημα.

13 Αλλ' ὅταν ποιῇς ἅδελφον, κἀλεῖ πτωχόν,
 ἢ ἀναπηρὸν, χωλόν, τυφλόν·

14 Καὶ μακάριος ἔσται ὅτι ἐκ ἐχούσιν ἅντα
 ποδοποιήσῃ σοι. ἅντα ποδοποιήσεται ὅρα σοι ἐν τῇ ἀγα-
 θείᾳ τῇ δικαίᾳ.

15 ¶ Αἰσῶν δὲ τις τῷ συλλατακεμνίαν
 ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος ὅς φάσῃ ἅρτοι ἐν
 τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Mat. 22.2.

Thom. 19.6.

16 Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνδρὸς ποῦ τις ἐπύκου
 δέειπνον μέγα, καὶ ἐκάλυψε πολλὰς·

17 Καὶ ἀπέστρεψε τὸν δόλον αὐτοῦ τῇ ὁρᾷ
 δείπνῃ εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρχεσθε, ὅτι ἔδοξεν
 ἡτοίμασθαι πάντα.

Vnanimiter
excusare so-
omnes.

Habe me
excusatum,

Ad proban-
dum ea.

Super, 9 23.
mat. 10. 37.
et 16. 24.

18 Καὶ ἤρξαντο ὑπὸ μιᾷ παραιτεῖσθαι πάντες. Ο ἄρχοντας εἶπεν αὐτοῖς, Ἀγρόν ἡγήρασα, καὶ ἔχω ἀπὸ κλῆρος ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτὸν· ἐρχομῶ σι, ἔχε με παρητημένον.

19 Καὶ ἑτέρος εἶπε, Ζεύγη βοῶν ἡγήρασα πέντε καὶ πορεύομαι· δοκιμάσαι αὐτὰ· ἐρχομῶ σι, ἔχε με παρητημένον.

20 Καὶ ἑτέρος εἶπε, Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τούτου δουλάμαι ἰλθεῖν.

21 Καὶ παρὰ χυλὸν μένος ὁ δὲ ἄλλος ἐκεῖνος ἀπήγγηκε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὁ ρηματοῦν οἰκονομῶν εἶπε τῷ δέλῳ αὐτοῦ, Εξέλθε ταχέως εἰς τὰς πλαιοῖας καὶ ῥύμους καὶ πύλαιας, καὶ ὅπου πτωχοὺς καὶ κενούς καὶ χωλούς καὶ τυφλούς εἰσάγαγε ἑαυτοῖς.

22 Καὶ εἶπεν ὁ δὲ ἄλλος, Κύριε, γέμνην αἰς ἐπιπλοῦς, καὶ ἐπὶ τόπος ὅς τί.

23 Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον, Εξέλθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασαν εἰσελθεῖν αὐτοὺς καὶ γεμίθη ὁ οἶκος· με.

24 Λέγων γὰρ ἐμὴν ὅτι ἐδείς ἔτι ἀνδρῶν ἐκείνη ἡ κακὴ μένος γεύσεταί με τὸ δείπναι.

25 ¶ Συμπεπορεύοντο ὅτε αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στρατὸς εἶπε πρὸς αὐτοῦ,

26 Εἶπε ἔρχετα πρὸς με, καὶ ἐμισεῖ ταῦτα παρὰ ἑαυτοῦ καὶ τῷ μητέρι, καὶ τῇ γυναίκα καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ ὅς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἐπὶ ᾧ καὶ τῷ

Mat. 10. 38,
 27, 16. 24.
 Mar. 8. 34.

Rationes in-
 it sumptuū.
 vel, subducit
 28. ut vide-
 at. vel, ut
 sciat an ha-
 beat quæ ad
 perficiendū
 opus satis
 sint.

Ut cōgredi-
 atur prælio.
 vel, confli-
 gat.

Occurrere.

Non renun-
 tiat omni-
 bus. vel, non
 valedicit.

Ad sterqui-
 linium ap-
 tus est.

ἑαυτῷ ψυχῶν, & δυνάτῃ μου μαθητὸς εἶμι).

27 Καὶ ὅστις ἐβαστάζει τὸ σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἑρ-
 χεται ὀπίσω μου, & δυνάταί με εἶμι) μαθητὴς.

28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πόρνον οἰκοδομεῖ-
 σαι, & χεῖρον ὄντον καθεύδων, ἢ φησὶ τίς δαπα-
 νῶν, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν;

29 Ἰνα μήποτε, θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μη-
 ἰχύνοντος ἐκτελέσται, πάντες οἱ θεωροῦντες ἀρξάν-
 ται ἐμπαΐζειν αὐτῷ,

30 Λέγοντες, Οἱ εἰσὶν ὁ ἀνθρώπος ἡρξάτο οἰ-
 κοδομεῖν, καὶ ἐκ ἰχυσε ἐκτελέσται.

31 Ἡ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἰσχυρῶς συμβαλεῖν
 ἐπὶ τὸν βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὲ καθεύδων πρὸς
 τὸν βουλευέται εἰ δυνατός ὅτιν ἐν δέκα χιλιάσι
 ἂν ἀπαντῇται τῷ μὲν ἑξοσι χιλιάδων ἐρχομένων
 ἐπ' αὐτόν;

32 Εἰ δὲ μήγε, ἐπὶ αὐτῷ πόρνον ὄντος, πρὸς
 σβείαν ὁπποσείας, ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρηνίῳ.

33 Οὕτως οὖν, πᾶς ἐξ ὑμῶν ὅς ἂν ἐκδοταί-
 σεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ἰσχυράς, & δυνάτῃ μου
 εἶμι) μαθητὴς.

34 Κόπον τὸ ἄλλας· ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μωραθῇ,
 ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;

35 Οὐτε εἰς γλῶσσαν, ἢ εἰς κοιλίαν εὐθετόν
 ὅτιν ἐξὸ βέλλοισι αὐτό. Ὁ ἔχων ὅσα ἀκούειν, οὐ
 κούειτω.

Κεφ. ιε'.

Cap. 15.

1 Parabola ovis perditæ, 8 Drachmæ, 11 Filii prodigi.

Ἡσαν δὲ ἐκκρίνοντες αὐτῷ παύσαι οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀκούειν αὐτοῦ.

2 Καὶ διεγύγυσον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες, Οὐκ ὀφείλει ἁμαρτωλὸς περσεύεσθαι καὶ σωθεῖν αὐτοῖς.

3 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων,

4 Τίς ἀνθρώπος ἔχει μύρην ἔχον ἐκ τὸν πορτοφόλιον, καὶ ἀπολείπας ἐν ἑστῇ αὐτοῦ, ἐκκαταλείπει τὰ ὑποκαταναμένα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ὅτι τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὕρῃ αὐτό. Mat. 18.12.

5 Καὶ εὐρεὼν ὅπου τίθησιν ὅπου αὐτὸς ὄμους αὐτοῦ χαίρει;

6 Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ οἶκον, συγκληθεὶς πρὸς φίλους καὶ πρὸς γείτονας λέγων αὐτοῖς, Συγχαίρητέ μοι, ὅτι εὕρη τὸ ἀπολωλός.

7 Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ὅτι ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοῶντι, ἢ ὅτι ἐν γεννητοῖς δικαίοις, οἵτινες οὐ χρειάζονται ἔλεος. Super uno pecc. resipiscente. Quibus non opus est resipiscere.

8 Ἡ τίς μὴ δραχμὴς ἔχουσα δέκα, ἔδωκεν ἀπώλησιν δραχμὴν μίαν, καὶ ἀπώληκεν ἄλλην λύχνον, καὶ σαρκοῦ τῷ οἴκῳ, καὶ ζητεῖ ὅπου ἔστιν ἡ ἀπώλητα, ἕως ὅτε εὕρῃ; Quærit diligenter.

9 Καὶ εὐρεῖσα συγκληθεῖται ταῖς φίλαις καὶ ταῖς

Quam am-
icram.

γαίτονας; λέγουσα, Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὗρον
δραχμὴν ἢ ἡ ἀπώλεσα.

10 Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεσθαι ἐν ἑνὶ πρὶν
ἀρξέσθαι τῆς θείας ὁπὲρ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανουῶν.

11 Εἶπε ὁ Ἀνδρεῖς πρὸς τοὺς εἰχόμενους

Partem bo-
norum quæ
ad me perti-
net.
Facultates.

12 Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτοῦ τῷ πατρὶ
Πάτερ, δός μοι τὸ ὅπερ ἄλλον μήρος τῆς ἐστίας, καὶ
διείλεν αὐτοῖς τὸν βίον.

Dissipavit
substantiam
suam in edo
luxuriose.

13 Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν
ἅπαντα ὁ νεώτερος ὑς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν
μακρὰν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν ἐστίαν αὐτοῦ
ζῶν ἀσώτως.

Destitui re-
bus ad vitam
necessariis.

14 Δαπαιήσαντος ὁ αὐτὸς πάντα, ἐχρυσότο
μὸς ἰσχυρὸς καὶ τὴν χώραν ἐκείνην καὶ αὐτὸς ἤρξατο
τοῦ ὑπερεῖδαι.

15 Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῇ πολυτῇ
χώρας ἐκείνης καὶ ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τοῦ ἀγροῦ
αὐτοῦ βύσκειν χοίρους.

Siliquis.

16 Καὶ ἐπεθύμει γαμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ
ἀπὸ τῶν κεραιῶν ὧν ἡδίων οἱ χοῖροι καὶ ἐδίδεκεν
αὐτῷ.

Ad se autem
quam rediit
et. Id est,
Quia veno-
casset in
me: et in un-
de excidisset
Mercenarii.

17 Εἰς αὐτὸν ὁ ἐλθὼν, εἶπε, Πρόσι μὲν
τῷ πατρί μου ὡς ἀσεβέσις ἄρτων, ἐγὼ ὅμως
ἀπόλλυμαι.

18 Αναστὰς πορεύσους ὡς τὸν πατέρα μου
καὶ ἐρῶ αὐτῷ. Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν ἔρανον, καὶ ἐκ-
πύλω.

πόν σου·

19 Καὶ ἐκέπαιμι ἄξιός κληθῆναι υἱός σου·
ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μαθητῶν σου.

20 Καὶ αἰσθεὶς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.
ἐπὶ ᾧ αὐτὸς μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πα-
τήρ αὐτοῦ, καὶ ἰσχυροῦς ἐγένετο· καὶ δακρύων ἐπέπεσεν
ὅτι τὸ τρέφειν αὐτὸν, καὶ κρατεῖν αὐτόν.

21 Εἶπε ὁ υἱὸς Πατέρ, ἡμερτον εἰς τὸν
οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ ἐκέπαιμι ἄξιός κληθῆ-
ναι υἱός σου.

22 Εἶπε ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ,
Εξήγαγε τὴν στήλην τὴν ἐν ὄψει, καὶ ἐνδύσα-
ται αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ
ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας.

23 Καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόνον τὸν σπιρυτὸν
ὑπάγε· καὶ φερόντες ὄψραν θωρήξαι.

24 Οἱ δὲ υἱὸς με νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ
ἠπλάλως ἦν, καὶ εὐρέθη. Καὶ ἤρξαντο ὀψραί-
ναι.

25 Ἦν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀρχῇ. καὶ
ὁ ἐκείνου ἦν ἡ οἰκία, ἡ καὶ ἡ συμφωνία καὶ χοροί.
καὶ χοροί.

26 Καὶ προσκολλησάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐ-
κπαύειν τοὺς ἐκείνου.

27 Οἱ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Οἱ ἀδελφοί σου ἡκού-
σας τὸν μόνον τὸν σπιρυτὸν,

ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν χέλασεν.

28 Ωρρίσθη ᾧ, καὶ ἐκ ἡθέλεν εἰσελθεῖν. ὁ αὐτοῦ πατὴρ αὐτὸν ὁκλήσων παρεκάλει αὐτόν.

29 Ο δὲ ὑποκρινόμενος εἶπε τῷ πατρὶ, Ἰδὲ, προσκύνῃταί ἐτι δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολίω σοι παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἰδωχας ἔλεγον, ἵνα μὴ γῆρ' φίλων μου ὑβρίζω.

Ne haedum
quidem.

Tuas facul-
tates.

30 Οτε δὲ ὁ υἱὸς σου ᾤκισ' ὁ μεταφραζών σου τὸν βίον μὴ πορνῶν, ἡλθεν, ἔδυσας αὐτῷ τὸν μίσχον τὸν σπιευτόν.

31 Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμὲ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ, σάββιν.

Genio in-
dulgere.

32 Ἐυφρανθήσῃ δὲ καὶ χαρυνῇ ἔδει, ὅτι ἀδελφός σου ᾤκισ' νεκρὸς ὤν, καὶ ἀνέζησε καὶ ὑποτάλας ὤν, καὶ εὐρέθη.

Κεφ. 15'. Cap. 16.

1 Parabola Dispensatoris delati ad dominum. 12 Duo ad dominum servire. 16 Lex & Prophetæ. 19 De Divite Lazaro.

Aecusatus
fuit.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τοὺς ᾤκισ' μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀνθροπῶν τις ὤν πλῆστος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον καὶ ᾤκισ' διελήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

2 Καὶ φωνήσας αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ, Τί ποιεῖς κἄν τοῦτο σοὶ; ὑποτάλας τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου. καὶ γὰρ διωθήσῃ ἐτι οἰκονομεῖν.

3 Εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι

ἐπὶ χυλός με ἀφαιρεῖται ἢ οἰκονομία ἀπ' ἐμοῦ;

αἰτίαν ἐκ ἰσχύος, ἡ πατεῖν ἀρχαῖα

4 Ἐγὼν τι ποιήσω, ἵνα ὅταν ἄμεταστατῶ τῆς
καρμίας, δέξωμαι με εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

§ Καὶ θεωροῦστέ μιν, ἵνα ἴδωσιν τὴν χρυσω-
μένην τῆς κυρίας αὐτῆς, ἵνα γὰρ τῆς θεωροῦσας, Πόσον
ὠφέλεια τὰς κυρίω με;

6 Οἱ εἶπεν, Ἐχαπὴν βάτης ἰλαίης. Καὶ εἶπεν
αὐτῷ, Δέξαι σε τὸ γράμμα, ἢ καρδίᾳς ταῖς ῥέως
γράφοντες τήκοντα.

7 Ἐπειτα ἑτέρω εἶπε· Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; Ὁ
ἦτιν, Ἐχατὸν κόρυς σίτη. Καὶ λέγει αὐτῷ, Δέξαι
πὺ γράμμα, καὶ γράφον ὁδοῦνόντα.

8 Καὶ ἐπύνησαν ὁ κύριος ἡ οἰκονόμον τ' ἀδικί-
κ' ἐπ' φρονίμως ἐποίησαν· ὅτι οἱ υἱοὶ τῆ ἀφῶτος τῆ-
τι φρονιμώτεροι ὑπάρ' αὐτῶν ἢ τῆ φαιτὸς εἰς τὸ
ἥμα τὸ ἐαυτῶν εἰσι.

9 Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐν
 ἡμεμωνῶ τ' αἰδιρίας· ἵνα ὅταν ἐκλήπητε, διξῶν
 ἡμεῖς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

10 Ο πιστός ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι·
ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν.

II Εἰ οὖν ἐν τῇ ἀδίκῃ μαμαινᾷ πιστοὶ ἐκ ἐγώ-
 κητι, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῶν πιστεύσῃ;

12 Καὶ εἰ ἂν πρὸς ἄλλοτερεῶν πρὸς ἐκ ἐκλύσῃτε, τὸ
ἡμῶν τίς ὑμῶν δώσει;

13 ଓଡ଼ିଶା

Stipempol-
cere. *vel,*
Mendicare.
In mentem
venit, quid
nam mihi
faciendum
sit, ut quon-
amotus fue-
ro. *Gall. te*
me suis ad-
nise.

Mat. 6. 34.

Vni deditus
erit vel Vni
adhærebit.Naso cum
suspendebāt

Mat. 11. 12.

Interruptionem
facit.

Mat. 5. 18.

Apicem.

Mat. 3. 32. &

19. 9.

1. cor. 7. 18.

Vulneribus
obtus.

13 Οὐδεὶς οἰκίτης δυνάται δυοῖ κεῖται
δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἑνα μισήσῃ, καὶ τὸν ἑτερον ἀγα-
πήσῃ· ἢ ὁ ἐνὸς ἀντίξω, καὶ τῷ ἑτέρῳ καταβροχθήσῃ.
Δυνάσθαι Θεὸς δουλεύειν καὶ μαμωναῖ.

14 Ἦκουον ὅτι ταῦτα πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι,
φιλάργυροι ὑποάρχοντες· καὶ ὁ ὕμνωκτὴρ αὐτόν.

15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦ-
τες ἑαυτῶν ἐνώπιον τῆς ἀνθρώπων· ὁ δὲ Θεὸς γινώ-
σκει τὰς καρδίας ὑμῶν. ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑ-
ψηλόν, βδελύγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὄσιν.

16 Ο νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννη ἀπὸ
τούτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ διαγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς
αὐτὴν βιάζεται.

17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστι ἢ ἔρανον καὶ τλίω γινώ-
σκειν, ἢ τῷ νόμῳ μίαν κεραῖαν πεσεῖν.

18 Πᾶς ὁ ἀπολύει τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γα-
μίζει ἑτέραν, μοιχεύει· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένος ἀπὸ
αὐτοῦ γαμίζει, μοιχεύει.

19 ¶ Ἀνθρώπος δέ τις ὡς πλάσιος, καὶ ἐπιθί-
δυσκετο πορεύεσθαι καὶ βύασον, ὄφρα ἐν ὁδῷ αὐτοῦ
ἡμέραν λαμπερῶς·

20 Πτωχὸς δέ τις ὡς ὁ νόμος πλάσιος ἦ
ἐξέβλητο παρὰ τὴν πύλιν αὐτοῦ· ἡλικιωμένος

21 Καὶ ὅπου μὲν χορταίνεται ἀπὸ τοῦ ψω-
μοῦ τῶν πτωχῶν ἀπὸ τοῦ τραπέζης τοῦ πλοιοῦ· ἀλλὰ

λά καὶ οἱ κυῶες ἐρχόμενοι ἀπέλθον τὰ ἔλκη αὐτῶν.

22. Εἰρήνευτο ἡ ὀποδοθεῖν ἢ πῶλον, καὶ ἀπενε-
χθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀγέλης εἰς τὸν κόλπον τῆς
Αβραάμ. ἀπέθανε ἡ καὶ ὁ πλῆστος, καὶ ἐτάφη.

23. Καὶ ἐν ταῖς αἰσὶν ἐπάρας τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐ-
τοῦ, ὑπάρχων ἐν βρασαισί, οἶδεν ὅτι Αβραάμ ὀπόμα. In tormētis.
ἐπόμα, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.

24. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, Πάτερ Αβραάμ
ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάλῃ τὸ ἄκρον
τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ἐν τῇ ὕδατος, καὶ καθαρίσῃ τὴν γλῶ-
σσαν μου· ὅτι ὁδυνᾷ με ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.

25. Εἶπε ἡ Αβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέ-
λαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζα-
ρος ὁμοίως τὰ κακά· νυνὶ ἡ ὁδὸς παρακαλεῖται, Solatio
fruitur.
οὐδὲ ὁδυνᾷ σε.

26. Καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς, μετὰ τοῦ ἡμῶν καὶ ὑ-
μῶν χάσμα μέγα ἐστὶν ἡρκεται· ὅπως οἱ θέλοντες
διαβῆναι ἀπελθὲν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύκνται, μηδὲ
οἱ ἐκείθεν πρὸς ὑμᾶς διαφρῶσιν. Stabilis est
q. d. Stabili &
irremocabili
Dei volun-
tate consti-
tutum.

27. Εἶπε ἡ Εὐροπῶν οὐκ σε πάτερ ἵνα πέμψῃς
αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου.

28. Εἰς γὰρ πέντε ἀδελφεὺς· ὅπως διαμαρ-
τύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἐλθωσιν εἰς τὸν
τίπον τοῦτον τῆς βλαπτομένης. Testetur eis
de me.

29. Λέγει αὐτῷ Αβραάμ, Εἰς οὖν Μωσῆ καὶ
ἀνὴρ θεορῆτας ἀνεστιάτωσαν αὐτῷ.

Non adiens
vobis.

30 Ο ἵ ἐῖπεν, Ὅτι, πατήρ Ἀβραάμ· ἀλλ' ὁ
ὅς τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοή-
σουσιν.

Fidem ha-
bebunt ei.

31 Εἰπε ἡ ἀπὸ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφη-
τῶν ἐκ ακούουσιν, οὐδὲ ἴαν τις ἐκ νεκρῶν ὁμῶς,
ἠ ἀπειθήσουσιν.

Κεφ. 17.

Cap. 17.

1 Scandala. 3 Peccanti in nos ignoscendum. 10 Servi in-
utiles sumus. 11 De decem leprosis. 20 Regnum Dei
quando venturum. 23 Falsi Christi. 26 Aduentus Chri-
sti qualis futurus.

Matth. 18.7.
Matth. 9.42.
Fieri non
potest ut.

Εἰπε ἡ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἀνένδεκτόν ἐστι
ἔλθεῖν τὰ σκανδαλά· ἀλλ' ὅτι ἔρχεται.

Potius quā
ut sc.
Mat. 18.21

2 Λισσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μῦλος ὀνικὸς πείκων
πρὸς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς θάλα-
σσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίση ἑταῖρον μικρῶν τέτων.

3 Περσέχετε ἑαυτοῖς. Εὰν ἡ ἀμαρτία εἰς σὺν
ἀδελφός σου, ὁπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἴαν μετανοήσῃ,
ἄφες αὐτῷ.

4 Καὶ ἴαν ἐπὶ ἡμέρας τῆς ἡμέρας ἀμαρτία εἰς σὺν
ἐπὶ ἡμέρας τῆς ἡμέρας ὁπιστρέψῃ ὑπὸ σε, λέγων, Μετανοή-
σας αὐτῷ.

5 Καὶ εἶπον οἱ δούλοιοι τοῦ Κυρίου, Πρὸς
ἡμῶν τίστιν.

Mat. 17.20.

6 Εἰπε ἡ ὁ Κύριος, Εἰ εἴχεται τίς τις ὡς κόκκος
σινάπης, ἐλέγετε ὅτι τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ, Ἐκ-
ζώσῃ, καὶ φυτεύσῃ ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ἴαν
καὶ

αυτὸν δὲ ὑμῖν.

7 Τίς ὅς ὑμῶν δόλον ἔχων ἀρροτριῶνται ἢ ποι-
μάνηται, ὃς εἰσελθόντι ἐν τῷ ἀγρῷ ἐρεῖ βλάπτης;
Παριθῶν ἀνάπτεται.

8 Αλλ' ἔχει ἐρεῖ αὐτῷ; Ετοίμασον πῆ δειπνή-
σαι, ὡς ἐξωστάνημι, ἕως φάγω καὶ Praxinai;
καὶ καὶ μὲν ταῦτα φάγεται καὶ πίεται σύ.

9 Μὴ χεῖρον ἔχει τῷ δόλῳ ἐκείνῳ ὅτι ἐποίησε
παραχθέντα αὐτῷ; ἐδοκῆ.

10 Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ
παραχθέντα ὑμῖν, λέγετε, Ὅτι δόλοι ἀχρεῖοί ἐσ-
μι, ὅτι ὁ ἀφείλομαι ποιῆσαι, ἀποποιήκαμαι.

11 Καὶ ἐβλήθη ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς
Ιερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσης Σαμα-
ρείας καὶ Γαλιλαίας.

12 Καὶ εἰσερχομένης αὐτῆς εἰς πηγάμιν, ἀ-
πέστησαν αὐτῇ δέκα λεωτοὶ ἄνδρες, οἱ ἔξησαν
παραθεῖν.

13 Καὶ αὐτοὶ ἤρχον φωνῶν, λέγοντες, Ἰησοῦ
ἡμεῖς ἐλθέσθαι ἡμεῖς.

14 Καὶ ἰδὼν, εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ὅτι- Luce. 14. 25
ἔλαβετε αὐτῶν τοῖς ἰσχυρί. Καὶ ἐβλήθη ἐν τῷ
ἀφείναι αὐτῶν, ἐκαστοὶ ἀπῆλθον.

15 Εἰς ὃ ὅς αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ἐπέστρεψε
ἐν φωνῇ μεγάλῃ δοξάζων τὸ Θεόν.

16 Καὶ ἔπεισεν ὅτι πρὸς ὅσον παρὰ τοῦ πό-
δας

δας αὐτῶν, ὅλχαρις τῶν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς ὡς Σαρρεΐτης.

17 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δὲ καὶ ἐκθαυρίζεσθαι οἱ ὅτι ἐν ἐὰν ποῦ;

Non sunt
reperi in
nom illi, sed
tantum ale-
nigena iste.

18 Ὁὐχὲν ἐξήσαν ὑπερβέβηκτες διωμά δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλοθηνὸς εἴη.

19 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Αναστὰς πορεύου· ἡ πόλις σου σέσωκέ σε.

Ita ut obser-
uetur.

20 ¶ Επεροτηθεὶς ὁ Ἰησοῦς τῷ φαρισαίῳ πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μὴ παρατηρήσεως.

21 Οὐδὲ ἐροῦσιν, ἰδὲ ὡς δὲ, ἢ, ἰδὲ ἐκεῖ, ἰδὲ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὕμῳ ὅτιν.

22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ὀπιδυμήσετε μίαν τῇ ἡμέρῃ τοῦ ἔθνους τοῦ αὐτοῦτος ἰδεῖν· καὶ ἐκ ὧν φάσε.

Mat. 24.23.
mar. 13.21.

23 Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ἰδὲ ὡς δὲ, ἢ, ἰδὲ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθῃτε, μηδὲ διώξητε.

24 Ὡστεργὸν ἡ ἀσερχὴ ἡ ἀσερχάπιστα ἐὰν ὑπὸ ἔρανον, εἰς τὴν ὑπὸ ἔρανον λάμψει· οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοῦτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτῇ.

25 Πρώτον ὁ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾆς ταύτης.

Gen. 7.5.

mat. 24.38.
mar. 13.20.

26 Καὶ καθὼς ἐρχετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Νῶε· ὕψως ἔσται καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ αὐτοῦτος.

27 Ἡ δὲ

27 Ἡδιον, ἔπνον, ἐγάμεν, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρε
ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ἦλθεν ὁ
κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.

28 Ομοίως καὶ ὡς ἐγγύετε ἐν ταῖς ἡμέραις Λούτ·
ἔπνον, ἐπνον, ἐγόραζον, ἐπώλου, ἐφύτευον, ἐκοδό-
μουν·

29 Ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθε Λούτ ἀπὸ Σοδόμων, *Gen. 19. 24.
Pluit ignis
& sulphur.*
ἡμέρῃ πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' ἐρχοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅ-
παντας·

30 Κατὰ ταῦτα ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ ὕψος τοῦ ἀν-
θρώπου ἀποκαλύπτει·

31 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἐσται ὅτι τοῦ δάμα-
τος καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβί-
βωσιν αὐτά· καὶ ὅς ἐστι τῶν ἀρχαῶν, ὁμοίως μὴ ὅπως
ῥά τινος εἰς τὰ ὀπίσω.

32 Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λούτ. *Gen. 19. 26.*

33 Ὃς ἐὰν ζητήσῃ πλὴν ψυχῇ αὐτῆς σῶσαι, *Supra, 9. 24.
mat. 10. 39.
mar. 8. 35.
ioh. 12. 25.*
ἀπολέσῃ αὐτήν· καὶ ὅς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτήν, ζωο-
ποιήσῃ αὐτήν.

34 Λέγω ὑμῖν, ταῦτα τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ὅτι *Vivificabit.
Mat. 24. 41*
αὐτῶν μίαν· ὁ εἷς παρεληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀ-
φεθήσεται.

35 Δύο ἔσονται ἀλήθεσαι ὅτι τὸ αὐτό· ἡ μία
παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἕτερα ἀφεθήσεται.

36 Δύο ἔσονται ἐν τῇ ἀρχῇ· ὁ εἷς παρεληφθή-
σεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

37 Καὶ

37 Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Πέτρε
 Ματ. 24. 28. μι; ὁ ἵππιν αὐτοῖς, * Ὅπως τὸ σῶμα, ἐκείνου
 ναυθήσονται οἱ αἰτοί.

Κεφ. 18. Cap. 18.

2 Iudicis iniqui & viduarum parabol. 10 De Pharisæo & Publicano. 15 Puerorum est regnū Dei. 22 Vendere omnia & dare pauperibus. 28 Apostoli reliquunt omnia. 31 Mortem suā prædicit Christus. 35 Cæcus visum recipit.

Eccē. 18. 22.

1. thes. 5. 17.

Non defatigari.

Qui non reuerbatur.

Ius meū

vindica ab

aduersario meo.

Per aliquod

tempus. vel,

Per multū

tempus.

Molestiam.

Obtundat

me.

Εἰς τὴν πόλιν αὐτοῖς, πρὸς τὸ διηγεῖσθαι
 τὴν παραβολήν, καὶ ἵνα μὴ ἐκκακίσθωσι.

2 Λέγων, Κριτὴς τις ἦν ἐν τῇ πόλει τῇ
 καὶ φοβούμενος, καὶ ἀνθρώπον ἵνα ἐντρέπεται.

3 Χήρα δέ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἡ
 πρὸς αὐτὴν, λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ
 δίκου μου.

4 Καὶ ἐκ ἡδέλησεν ὁ πρὸς αὐτὴν ἄνθρωπος, καὶ
 εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, Εἰ καὶ ὁ Θεὸς ἐφοβέσθην, καὶ ἀνθρώπον
 ἐκ ἐντρέπομαι.

5 Διὰ γὰρ τὸ παρέχειν μοι κόπον ὁ Θεός, καὶ
 ταῦτά μοι, ἐκδικήσω αὐτὴν ἵνα μοι εἰς τέλος ἴδω
 τὸν Θεόν ὡς ἔστιν.

6 Εἶπε ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς
 γῆς λέγει.

7 Ὁ Θεὸς οὐ καὶ ποιήσῃ ὅτι ἐκδικήσῃ τὴν
 λακτῆρ' αὐτῆς, τῆς βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας
 πυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς;

8 Λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσῃ τὰ ἐκδικήσῃ αὐτὴν.

πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἰδὼν ἄρα ἐν-
 τὸν πᾶσιν ὅτι τῆ γῆς;

9 ¶ Εἶπε ὁ κύριος πᾶσι τοῖς πεπονημένοις ἐν
 ὁπῆς ὅτι εἰσὶ δι' ἡμέρας, καὶ ἔξουσι τοῦ τῶν λα-
 οῦ, πᾶσι παρέχοντάς ταῖς ψυχαῖς,
 Nihil facie-
 tes,

10 Ἀνθρώποι δὲ οὐκ ἀνέστησαν εἰς τὸ ἐρεθίσαι
 ἑαυτοὺς· ὁ εἰς, φαρμακείοις, καὶ ὁ ἑταίρος, τελώνῃς·

11 Ὁ φαρμακὸς σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα
 ἠσυχάζετο, ὁ Θεὸς δὲ ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐγὼ εἰμι ὡ-
 σπερ οἱ λοιποὶ τῆς ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι,
 μαχί· καὶ εἰς τοῦτο ὁ τελώνης.

12 Νηστεύω δις τῷ σαββάτῳ, ὡς διδασκᾷ
 ποῖα ὅσα κτῶμαι.

13 Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς· ἵκεν
 ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἐρεθιστὸν ἐπαῖον, ὁ δὲ
 πρὸς τὴν σῆδος αὐτοῦ, λέγων, Ὁ Θεὸς ἰδοὺ ἡμῶν
 ἡμετέρας. Placare. vel
 Propitius e-
 ste.

14 Λέγων ὑμῖν, χατέβη τοῦ διδασκαλικοῦ θρόνου εἰς
 ἑαυτὸν, ὃς ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν
 κατεβήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.
 Potius quā
 ille.

15 ¶ Προσέειπεν ὁ κύριος καὶ τὰ βρέφη, ἵνα
 αὐτοὶ ἀπὸ τῶν ἰδόντων ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐπιτίμησαν
 τῇ αὐτοῦ.

16 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ, εἶπεν,
 ἅμινα ταῖς παγίαις ἐρχέσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε
 αὐτοὺς· ὅτι τοῦτο τὸ βούληται ὁ Θεός.

17 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐστι μὴ δέξῃ ἢ βαπτίσῃ τὸν Θεὸν ὡς παιδίον, ἔμνηται εἰς αὐτήν.

Mat. 19. 16.
Mark. 10. 17.

18 Καὶ ἐπερώτησέ τις αὐτὸν ἄρχον, λέγοντα, Διδάσκου με ἀγαθὸν, τί ποιήσω, ζῶν ἀσώγιον κληρονομήσω;

19 Εἶπε ὁ ἄνθρωπος, ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις ἀγαθόν; ἔδωκες ἀγαθόν; εἰ μὴ εἶς, ὁ Θεός.

Mark. 10. 14.

20 Τὰς ἐντολάς οἶδας, Μὴ μοι χεύσης, Μὴ κεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης· ἴμμε τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

21 Οὗτος εἶπε, Ταῦτα πάντα ἠκούσας ἐμὴν ἐκκέντησάν με.

22 Ἀκούσας ὁ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς εἶπεν ἄνθρωπε, τί ἐν σοὶ λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δώδεκά σοι παραχρῆσται, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολουθήσει μοι.

23 Οὗτος ἀκούσας ταῦτα, πένθιμος ἐγένετο, ὡς γὰρ πλούσιος ἦν.

O quam difficile est illi qui pec.

24 Ἰδὼν ὁ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς πένθιμον ἐγένετο, καὶ λέγει, Πῶς δύσκολος οἱ ταῦτα χρεώματα ἔχειν εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.]

25 Εὐκοπώτερον ἐστὶν ὁρᾶν κάμηλον διὰ τῆς πυλῆος ἰερουσαλὴμ εἰσελθεῖν, ἢ πλέγον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

26 Εἶπον οὖν οἱ ἀκούσαντες, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

17 Ο ὃ εἶπε, τὰ ἀδυνάτα παρὰ ἀνθρώποις,
ἀδυνατοῦν παρὰ τοῦ Θεοῦ.

18 Εἶπε ὁ Ὑπέρβιος, ἰδοὺ, ἡμεῖς ὁρήκαμεν πάντα
τὰ ἡκούσθησιν μερὶ σοι. Ματ. 19. 17.
ματ. 10. 28.

19 Ο ὃ εἶπε, αὐτοῖς, Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐ-
κείστιν ὅς ἀρῆκεν οἰκίαν, ἢ γυνεῖς, ἢ ἀδελφεούς, ἢ
πατέρας, ἢ τέκνα, ἔθηκεν τὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,

20 Ὅς ἐμὴ δόξα ἔσται πολυάριθμη ἐν πολλοῖς τοῖς
αἰῶσι, καὶ ἐν τῇ αἰῶνι τῇ ἐρχομένῃ ζῶντι αἰ-
ῶνι.

21 ¶ Παρελαβὼν ὁ ὃ δώδεκα, εἶπε πρὸς
αὐτοὺς, ἰδοὺ, ἀπεστέλλω ὑμᾶς εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ τιλι-
ώσεται πάντα τὰ γαρχαμμένα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ
ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ ἀνθρώποις.

22 Παρελαβήσεται γὰρ τοῖς Ἱουδαίοις, καὶ ἐμπα-
θήσονται, καὶ ὑβρεθήσονται, καὶ ἐμπτύσονται·

23 Καὶ μαστιγώσασιν αὐτὸν καὶ ἑλπί-
σονται ἐπὶ αὐτὸν, καὶ ἐκτελέσονται ἐπὶ αὐτὸν ὅσα
ἐγὼ λέγω.

24 Καὶ αὐτοὶ ἐσθύνοντες ἐκτελέσονται· καὶ ὡς τὸ
ῥαβδί τοῦ κακρυμμένου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐκ ἐξουσίας
ἐκτελέσονται.

25 ¶ Ἐλθόντες ὁ ὃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτὸν εἰς Ἱερ-
ουσόλυμα, καὶ ἐκτελέσονται παρὰ τὸ ὅτι ὁδοῦσιν αὐτὸν.

26 Ἀκούσας ὁ ὃ ἔχλη διαπορευομένης, ἐπὶ πύ-
λαις αὐτοῦ.

27 Ἀπὸ τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐκτελέσονται ἐν τῇ πόλει.

ος παύρχειται.

38 Καὶ ἐβόησεν, λέγων, Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ ὠλέσονται με.

39 Καὶ οἱ περάροντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς ὅμως πολλὰ μᾶλλον ἔκραζεν, Τὴν Δαβὶδ ἐλέησόν με.

40 Σταθεῖς ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὴν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν ἐγγίστατος ὅς αὐτὴ ἐπηρώτησεν αὐτόν,

Vivisum re-
cipiam.

41 Λέγων, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὃς εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.

42 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀναβλέψον ἡ πίστις σου σῶσά σε.

43 Καὶ παρεχρήμα ἀνέβλεψε, καὶ ἐκολούθη αὐτῷ διδάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἠδυνάμην αἶνον τῷ Θεῷ.

Κεφ. 19.

Cap. 19.

2 Zacchæus publicanus. 13 Minx servis datæ ad negoti-
ationem. 29 Iesus ingreditur Ierosolytam. 41 flectens
diem urbis excidium. 45 vendentes eiicit e templo.

ΚΑΙ ΕΙΣΤΕΛΘΩΝ ΔΙΗΡΧΕΤΟ ΤΩ ΙΕΡΕΙΧΩ.

2 Καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὄνυσται καλούμενος Ζα-
χαῖος· καὶ αὐτὸς ὡς ἀρχιελεῖς, καὶ εἶπεν αὐτῷ πλῆσθι.

3 Καὶ ἐζητεῖ ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστὶ καὶ

Præ turba,
quod statim
parvus esset.

διώκετο· ὅτι τῷ ὄχλῳ, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ὡς.

4 Καὶ προσελθὼν ἑμπαροῦν, ἀνέειπεν ὅτι σὺν
μυριάδῃ, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι δὲ ἐκείντος ἡμῶν
ἐρχομένου

ἡρώδης.

5 Καὶ ὡς ἤλθεν ὁπὶ τὸν τύπον, ἀκαλέσας ὁ ἰσὺς εἶπεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Ζαχαρίας, ἀπίστευας κατελέγη· σήμερον γὰρ ἐν τῇ οἰκῇ σου ἡμεῖς μεῖναι.

Propter ede-
scende.

6 Καὶ ἀπίστευας κατέβη, καὶ ὑπεσβέζετο αὐτὸν ἄρῃον.

7 Καὶ ἰδόντες ἅπαντες ἄνευ γήρυζον, λέγοντες, Μοιροῦνται αἱ μαρτυρίαι αὐτοῦ εἰς ἡλθε καὶ ἀπαλῶσαι.

Murmura-
bant.

8 Σταθεῖς δὲ Ζαχαρίας εἶπε πρὸς τοὺς Κύρι-
ον, τὰ ἡμέτερά σου ὑπαρχόντων με, Κύριε, δίδω-
μι τοῖς πτωχοῖς καὶ εἴ τι νόστιμον ἐσθίω, οὐκ ἀποκρύπτω, ἀλλὰ
πρόσωπον τετραπλοῦν.

Siquid cui-
piam per
calumniam
extorfi.

Mat. 18. 12.

9 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἰσὺς, Ὅτι σήμερον σωθήσῃ τῇ οἰκῇ σου ὅτι ἐγένετο, καὶ αὐτὸς ἦν Ἀβραάμ υἱός.

10 Ἠλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῶναι καὶ
σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

11 Ἐκ ακρόντων δὲ αὐτοῦ ταῦτα, πρὸς τοὺς
ἡπὶ παραβολαῖς, διὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Ἱερου-
σάλην, καὶ δοκεῖν αὐτῷ ὅτι παραχρῆμα μέλλει ὑβρι-
σθεῖν αὐτὸν Θεὸς ἀναρῶν αὐτά.

Mat. 23. 14.

12 Εἶπεν αὐτῷ, Ἀνθρώποις τις ἀρχὴς ὑπομύ-
νη εἰς χάριν μακροχρόνιαν ἐν αὐτῇ βασιλεύειν, καὶ
ὕψος εἶναι.

13 Καλίστως δὲ εἶπα δούλης σου, ἰδοὺ καὶ
αὐτοῖς

Negotia-
mini

αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ὑποτάξατε ἑαυτοὺς ἰσχυροῖς.

14 Οἱ δὲ πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν αὐτῶν, καὶ ἀπέστησαν ἀποβείαι ὀπίσω αὐτοῦ, λέγοντες, Οὐ δυνάμεθα τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἔχειν.

15 Καὶ ἐρρίψεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἑλίου ἄχρι τοῦ ἰουδαίου, καὶ εἶπε φωνηθῶμαι αὐτῷ, ὅτι δούλος τέττις οὗτός ἐστιν τὸ ἀργύριον ἡμεῶν, τίς τις δὲ ἀποβείαι αὐτόν;

Negotian-
do acqui-
sisset.
Lucrifecit.

16 Περιήρτητο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων, Κύριε, ἡμισυ σου ἀποβείαι αὐτόν, δέκα μνᾶς.

17 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐν ἀγαθῇ δόλῃς ἐπὶ τῇ λαχέσῃ πιστὸς ἐρρίψῃς, ἵνα ὁ ἑαυτοῦ ἔχων ἐπὶ τῇ δέκα πόλιν.

18 Καὶ ἤλθεν ὁ δεύτερος, λέγων, Κύριε, ἡμισυ σου ἐποίησε πέντε μνᾶς.

19 Εἶπε δὲ καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ σὺ γάρ ἐπὶ τῇ πλείονι πόλιν.

20 Καὶ ἦλθεν ὁ τέταρτος, λέγων, Κύριε, ἡμισυ σου ἔχω δοτικὴν μίσθον καὶ σουδάρια.

21 Εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ κύριος, ἐπὶ αὐτοῖς τοῖς αἰσθητοῖς ἐπὶ αἰσθητοῖς ὅτι ἐκ τῆς λαχῆς οὗτος ἐκ τῆς λαχῆς.

22 Λέγει δὲ αὐτῷ, Ἐκ τῆς γόμενης σου κερδήσεις, ἀλλὰ ἵνα εἴς τινος αἰσθητοῦ αἰσθητοῦ ἐπὶ αἰσθητοῖς ὅτι ἐκ τῆς λαχῆς οὗτος ἐκ τῆς λαχῆς.

23 Καὶ διὰ τὸ ἐκ τῆς λαχῆς τὸ ἀργύριον μου

καὶ πλὴν βιάσταν, καὶ ἐξω ἐλθὼν σου τόκον ἀπ' ἐ-
μοῦ αὐτό;

Apud trapsi-
zitas. vel. A-
pud men-
publicam.
Exegissem.

24 Καὶ τοῖς περιγῶσι εἶπεν, Ἀρατε ἀπ' αὐτῆς
ἡμῶν, καὶ ὅτι τῇ ταῖς δέκα μναῖς ἔχοντι.

25 Καὶ εἶπον αὐταί, Κύριε, ἔχει δέκα μναῖς.

26 Αἰῶν γὰρ ὑμῖν ἐστὶ πᾶσι τῇ ἐκκλησίᾳ δοθήσε-
ται, ὅτι μὴ ἔχοντες, καὶ ὁ ἔχων, ἀρξήσεται ἀπ' αὐτῶν. Supra 8. 18.
Mat. 13. 12,
Luc. 23. 29.

27 Πλὴν τοῦ ἔχοντός με ἐκείνους, τοῦ μὴ θελή-
σενταί με βασιλεύσαι ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλά γὰρ ὅτι καὶ
ἐκτισσάμεθα ἑμῶν ἀδελφῶν.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἵστατο ἑμῶν ἀδελφῶν,
ἐκβαίνων εἰς Ἱερουσόλυμα.

29 Καὶ ἐγχεύετο ὡς ἤγασεν εἰς Βηθσαῦν καὶ
Βαθαΐαν, ποταμοὺς τὸ ὅρος τὸ κατὰ μέσον Ἰλαίου, ἀπὸ
ἐξελθὼν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, Mat. 21. 10.
Mat. 21. 11.

30 Εἰπὼν, Ἐπάγετε εἰς πλὴν κατέναντι κα-
μῶν ἐν ᾗ εἰσπορεύονται εὐρίσκειτε πῶλον δεδε-
μμένον, ἐν ᾧ ὅν ἐδεῖτε πώποτε ἀνθρώπῳ ἐκείνους λύ-
σαι αὐτὸν ἀλλά γὰρ.

31 Καὶ ἡ ἀπάντησις αὐτῶν ἐροῦσά, Διὰ τί λύνετε; ὅ-
τι ἐφίετε αὐτῶν, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρειᾶν ἔχει.

32 Ἀπελθόντες ὅτι οἱ ἀπεσταλμένοι, εὗρον κα-
τὰ εἶπεν αὐτοῖς.

33 Ἀνόντων ὅτι αὐτοῦ τὸν πῶλον, εἶπον οἱ κύ-
ριοι αὐτῶν ποταμοὺς αὐτοῦ, Τί λύνετε τὸν πῶλον;

34 Οἱ ὅτι εἶπον, ὁ Κύριος αὐτῶν χρειᾶν ἔχει.

Mat. 21. 7.
Job. 12. 14.

35 Καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔ-
βησαντες ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῶν πόλεων, ἐπέ-
βασαν τὸν Ἰησοῦν.

36 Πορευομένης δὲ αὐτῆς, ὑπερσπράγγισεν τὰ ἱμά-
τια αὐτῆς ἐπὶ τῇ ὁδῷ.

37 Ἐρχίζοντος δὲ αὐτῆς ἡδὴ πρὸς τῇ κατὰ-
στροφῇ ὁ οὐρανὸς ἦλθεν, ἤρξαντο ἅπαν τὰ πλῆθη
τῆς μαθητικῆς χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ
μεγάλῃ λέγοντες ὡς εἶδον δυνάμειν,

38 Λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βα-
σιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήμην ἐν ἡμῶν, καὶ δόξαν
ἐν πάντοτε.

39 Καὶ πηλὴ τῆς φαρισαϊκῆς ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἡ
ποινὴ πρὸς αὐτὸν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς με-
θεταῖς σου.

40 Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Λέγω ὑμῖν
ὅτι ἵνα ἔτοι σταν πύτωσιν, οἱ αἱδοὶ κακῶς ὄντα.

41 Καὶ ὡς ἤρξισιν, ἰδὼν τιμὴν πόλεως, ἐκλαύει
ἐν αὐτῇ.

Mat. 23. 1.

Mat. 23. 1.

Veniet cala-

mitosū tem-

pus aduer-

sus te, ita ut

circūficiant,

et c. ut, Ve-

niet tempus

quo circ-

Solo illi-

dent te.

42 Λέγων, Ὅτι εἰ ἔγνων καὶ σὺ, καὶ γὰρ εἰ τῇ ἡμέ-
ρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήμην σου· καὶ δὲ ὁκλή-
σας ἀπὸ ἀρδελυγῆς σου.

43 * Ὅτι ἡ ἔοικον ἡμέρῃ ἵνα σε, καὶ πρὸς
λαοὺς οἱ ἐχθροὶ σου χαίρει σοι, καὶ πρὸς πικρο-
στοὺς σε, καὶ συνέξοις σε παύσειν

44 Καὶ ἰδοὺ ἡ πόλις σου, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν αὐτῇ

ἐπεσύνθησαν ἐν σοὶ λίθον ὅτι λίθον· αὐτὸ ἦν κα-
ὶ τὸν χαλκὸν τῆς ὀπισθοκοπῆς σου.

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβαλ-
λῆναι τοὺς πωλῆντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγροθίζοντας· *Mat. 21.12.
mar. 11.12.*

46 Λέγων αὐτοῖς Γέγραπται, * Ο οἶκός μου, οἱ-
καθεστειυχῆς ὅσιν· * ὑμεῖς ὅμως αὐτὸν ἐποιήσατε
ἐσθλόν λαόν. *Mat. 21.13.
mar. 11.17.
isa. 56.7.
jer. 7.11.*

47 Καὶ ὡς διδάσκων τὸ κατ' ἡμέραν ἐν τῇ
ἱερῇ· * οἱ ὅτι ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζητοῦν
ἀντιδοτέσθαι, καὶ οἱ φερόμεναι τὰ λαῶν *Mar. 11.18.*

48 Καὶ ἔχουσιν εὐρασκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ
ὥς ἐξικρέματο αὐτὴν ἀκέων.

Pendebat
ex eius arbitrio vel
Deditus illi
erat.

Κεφ. κ'.

Cap. 20.

Quæritio, Baptismus Ioannis vnde. 9 Sacerdotum impie-
tas, vineæ & agriculturalum similitudine notatur. 21 Tri-
butum Cæsari reddendum. 27 Sadduceos negantes re-
surrectionem convincit Chr. 41 Christus quomodo fi-
lius Davidis.

ΚΑΙ ἰσχυρίσθη ἐν μέσῳ ἡμερῶν ἐκείνων, διδά-
σκωντος αὐτοῦ τὸν λαόν ἐν τῇ ἱερῇ, καὶ διαγελ-
λόμενος, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
αὐτοῖς ἐπισβυτίεργαι, *Mat. 21.24.
mar. 11.27.*

2 Καὶ εἴπον πρὸς αὐτὸν, λέγοντες, Εἰπέ ἡμῖν ἐν
τίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ὁ δούς σοι ὃς
ἐξουσίαν ταύτης.

3 Αποκριθεὶς ὁ εἰπὼς πρὸς αὐτοῦ, Ἐρωτήσω
ὑμᾶς καὶ ὑμεῖς ἀποκριθήτε μοι, καὶ εἰπατέ μοι, *Proponam
vobis & ego
questionem
quandam.*

4 Τὸ

4 Τὸ βᾶπτισμα Ἰωάννης ἔξ ἔρχου τοῦ ὕδατος καὶ πνεύματος ἁγίου ;

Ratiocinasti
hic apud se.

5 Οἱ ᾧ σωτελεῖσιν το πρὸς ἑαυτῶν, λέγου-
τες, Οὐ καὶ εἵπω μὲν, Ἐξ ἔρχου· ἐρεῖ, Διὰ τί οὐ
ἐκδοκίμαζετε αὐτῶν ;

6 Εὰν ᾧ εἵπω μὲν, Ἐξ ἁνθρώπων· πᾶς ἰσχυ-
ρεταλιδάσει ἡμᾶς. πεπισμύνης γάρ ἐστιν Ἰωάννης
προφητῶν (7).

7 Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέσθαι πόθεν.

8 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἰγὼ λέγω ὑ-
μῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mat. 21 33.

par. 1. 1.

ps. 5. 1.

Isa. 2. 21.

Longo tem-

pore vel,

Per annos

multos,

9 Ἠρξάτο ᾧ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τίς παρ-
βολῶν ταύτων, Ἀνθρώπος τις ἐφύτευσεν ἀμπ-
λων, καὶ ἔξῃστο αὐτὸν γεωργοῖς· καὶ ἀπεδήμησεν
ἄλλους ἰσχυρούς.

10 Καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς αὐτῶν γεω-
ργοὺς δοῦλον, ἵνα δοτὸ τῷ κυρπὸν τῷ ἀμπελωνοῦντι
σὺν αὐτῷ· οἱ ᾧ γεωργοὶ δέεχοντες αὐτὸν ἐξέπλη-
σαν κύνον.

11 Ἰαὶ πρὸς ἔδωκε τὸ πῆμψαι ἕτερον δούλον ᾧ
ᾧ καὶ αὐτὸν δέεχοντες καὶ ἀπμύσαντες ἐξέπλη-
σαν κύνον.

12 Καὶ πρὸς ἔδωκε τὸ πῆμψαι τρίτον· οἱ ᾧ καὶ
τοὶ τραυματίσαντες ἐξέβαλον.

13 Εἶπε ᾧ κύριος τῷ ἀμπελωνοῦντι, Τί ποιῶν
πῆμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἵσως αὐτὸν
ἰδοῦναι

Reverenda-
tur.

ἵνα καὶ ἐπὶ τρεπῶσιν αὐτοῖς.

14 Ἰδόντες ὃ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ, διελογίζοντο
ἑαυτοῦ, λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος
ἡμῶν, ὁποῦνται καὶ αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ
παρονομία.

15 Καὶ ἐμβαλόντες αὐτὸν ἔξω τῆ ἀμπελῶ-
νης ἐκέντησαν. Τί οὖν ποιήσῃ αὐτοῖς ὁ κύριος τῆ
ἀμπελῶνος;

16 Ελευσέται καὶ ὁπολίσῃ τὸν γεωργὸν τῆ-
ται καὶ δώσῃ τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. Ἀκύνετοι δὲ
ἐπὶ τὴν γῆν.

17 Ο ὃ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστὶ τὸ
ῥημιμύθιον τούτο, * Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰ-
κοδόμοι, οὗτος ἐγερθήσεται εἰς κεφαλὴν γωνίας.
Psal. 118. 22.
1 Cor. 12. 16.
Mat. 4. 11.
1 Cor. 9. 17.
1 Pet. 2. 8.

18 Πᾶς ὁ πιστὸς ἐπ' ἐκεῖνον ἢ λίθον, σωθήσεται.
ἂν δ' ὃν δ' ἂν πῖπτον, λικμήσει αὐτόν.

19 Καθίζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα-
τεῖς ὑπεσκαλίσαντες αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ
ῥῆσιν καὶ ἐφρόνησαν τὸν λαόν· ἐγίνωσκον γὰρ ὅτι
ἐπὶ αὐτὸν πᾶν παραβολικὸν ταῦτόν ἐστιν.

20 * Καὶ ἡ παρεστημένη αὐτοῖς ἐκείνη ἡ
ῥῆσις, ὡς κεραινομόρος ἐκείνου διακρίνει· ἵνα ὅτι
λαλοῦντες αὐτὸν λόγους, εἰς τὸ παρεσθῆναι αὐτὸν τῇ
ῥῆσιν καὶ τῇ ὁδοῦ τῆς ἀγαθῆς.
Observata
occasione.
ut, Obser-
vato ierosol
commodo
miserunt
quosdā a se
subornatos.

21 Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτόν, λέγοντες, Διδά-
σκεις, εἰδόμενοι ὅτι ἐφθάρης καὶ διδασκῇς καὶ
Mat. 22. 16.
Mar. 12. 13.

ὃ λαμβάνει τὸν ὄψωπον, ὃν ἐπ' ἀληθείας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διδάσκει·

22 Ἐξίστην ἡμῖν Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ ἢ;

Vas fritum -
vel callidi-
tatem.

23 Κατανοήσατε ὃ αὐτῷ τὸ πᾶν παρηγορεῖται· αὐτὸν, τί με πειρίζετε;

24 Ἐπεὶ εἴζυτέ μοι δυνάμειον· τίος ἔχεται καὶ ὀπτηραῖοι; Ἀποκριθέντες ὃ εἶπον, Καίσαρι.

Rom. 13. 7.

25 Ὁ ὃ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀπόδοτε τίνων τὰ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.

Carpere ver-
ba eius.

26 Καὶ ἵνα ἰχυσαν· ὀπταῖοι αὐτῷ ἵμνητος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάζοντες ὅτι τῇ ὁμολογίᾳ αὐτῷ, ἐπήμουν.

Mat. 27. 23.
Mar. 12. 18.

Qui contra-
dicunt iis
qui resurre-
ctionem esse
aiunt.

27 * Προσιδόντες δέ τινες τῶν σοφιστῶν· οἱ ἀντιλέγοντες αἰνέσασθαι μὴ εἶναι αὐτὸν,

Dem. 15. 5.

28 Λέγοντες, Διδάσκει, Μωσῆς ἔγραψεν ἵνα ὁ ἀτεκνὸς δοσδοθή, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἡ ἀρχὴ καὶ ἔξασθῇ σπέρμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

29 Ἐπὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρεσβύτερος λαβὼν ἡ ἀρχὴν ἀπέδωκεν ἄτεκνος.

30 Καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπέδωκεν ἄτεκνος.

31 Καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτὴν· αὐτῷ τῷ ὅτι οἱ ἐπ' αὐτῷ καὶ ἡ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέδωκεν.

32 Τότε ὃ πάντων ἀπέδωκε καὶ ἡ γυνὴ.

7 Επηρεώθησαν δὲ αὐτὸν, λέγοντες, Διδάσκα-
λε, οὐκ οὕτως ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτις
ταῦτα γίνεσθαι;

8 Οὐδὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ
ἐλεύσονται ὑπὸ τῆς ὀνόματός μου, λέγοντες, Ὁ
κύριός μου· καὶ ὁ κυχὸς ἤβηκε, μὴ οὐκ πορευθῆτε ὁ-
πῶς αὐτῶν.

Ερθε. 5. 8.
23. 1. 2. 3.

9 Οἱ οὖν δὲ ἀκούετε πολέμους καὶ ἀγέτας-
τας, μὴ πτοηθῆτε. δεῖ γὰρ ταῦτα γίνεσθαι πρῶ-
τον ὅτις ἐκ ἑσθίας τὸ τέλος.

Resturba-
lentas.
Ne expan-
scatis.

10 Τότε ἔλθῃ αὐτοῖς, Ἐμφύλιος ἔθνος ὅτις
ἐκείνη καὶ βασιλεία ὅτις βασιλείαν.

11 Σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ τόποι, καὶ λιμοὶ
καὶ λοιμοὶ ἔσονται, ὅσοις τε καὶ σημεῖα ἀπ' ἑσθίας
καὶ μεγάλα ἔσονται.

Mat. 24. 8.
mar. 13. 9.

12 Πρὸς δὲ τῶν ἀπάντων ὅτις ἐλεύσονται ἐφ' ὑ-
μῶν καὶ χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες
ἐν συναγωγαῖς καὶ φυλακαῖς, ἀποκρίσεις ὅτις βασι-
λεὺς καὶ ἡγεμόνες, ἵνα κεν τὸ ὄνοματός μου.

13 Αποβήσεσθαι δὲ ὑμῶν εἰς μαρτύριον.

14 Θιάδε οὐκ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ
ἐκμελεῖσθαι ἀπολογισθῆναι.

Mat. 24. 12. 13.
mar. 13. 11.

15 Εγὼ γὰρ δὶ δώσω ὑμῖν σοφίαν, καὶ σοφίαν ἢ οὐ
ἀνίστασθαι ἀντιπείν ἐπὶ ἀντιπύων πάντες οἱ ἀν-
τιπύων ὑμῶν.

Non pre-
meditari
defensionē.

16 Παραδιδόντες δὲ καὶ ὑμῶν γενέων καὶ ἀδελ-
φῶν

φῶν

ἦς ἀπὲς οἱ;

45 Ἀκούοντες ὁ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μὲν
ἐν ταῇ αὐτῇ,

*Supra. 11. 43.
Mat. 23. 6.
Mat. 12. 38.
Cauete &
scribis.*

46 Ὑποτάχετε ὑπὸ τῆς γραμματικῆς τῆς
ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐν τοῖς λόγοις, καὶ φιλέντων ἀπα-
μῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, καὶ παροτρύνοντες ἐν τῇ
ἐκ τῶν ἀρχαίων, καὶ παροτρύνοντες ἐν τοῖς δόξασιν.

*Prætextu
longarum
precum
utuntur.*

47 Οἱ κατεμάχοντες τὰς οἰκίας τῆς χηρῆς, καὶ
παροτρύνοντες ἐκ τῶν ἀρχαίων οὗτοι λήψονται
ἐκ τῶν ἀρχαίων.

Κεφ. κβ.

Cap. 21.

1 Vidua supra opes liberalitas. 5 Detempore ruinæ tem-
pli. 19 & Ierusalem. 25 Signa præcedentia extremum
iudicium.

Mat. 12. 31.

ΑΝΑΓΕΝΕΤΕ ὁ εἶδε τοῦ βάλλοντος τὰ δῶρα
αὐτῆς εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλεονείας

Pauperculæ.

2 Εἶδε δὲ καὶ πᾶσα χηρὰ πτωχὴ καὶ βάλλον-
σαι ἐκεῖ δύο λεπτά.

3 Καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χηρὰ
πτωχὴ αὐτῆς πλεῖον πάντων ἔδωκεν.

*E penuria
sua.*

4 Ἀπαντες γὰρ οὗτοι ἐν τῇ ἐκείνου ὥστε
τοῖς ἔδοκον εἰς τὰ δῶρα τῆς οἰκίας αὐτῆς δὲ ἐν τῇ
ἐκείνου αὐτῆς ἀπαιτοῦσα τῆς βίον ὅν εἶχε ἔδοκεν.

*Supra 19. 44
Mat. 24. 1.
Mat. 3. 1.
Donaria.*

5 Καὶ πᾶσι λέγοντων περὶ τῆς οἰκίας, ὅτι λίαν
καλοῖς καὶ ἀγαθῶς κακοῦμαι, εἶπεν,

6 Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ὑμῖν καὶ ὑμεῖς
καὶ ἀριθμοῖς ὅτι λίαν ὅς ἐστι κακοῦμαι.

7 Επηρεώθησαν δὲ αὐτὸν, λήγοντες, διδάσκοντες, οὐκ αὐτὰ ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτι μόνον ταῦτα γίνονται;

8 Ο δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πληρῶσθε. πολλοὶ ἰσχυροὶ ὄντι ἐν τῇ ὀνόματί μου, λήγοντες, ὅτι ἰσχυροὶ καὶ ὁ κατὰ τὴν ὀνομασίαν μου, μὴ οὐκ ἐπηρεάζετε ὅπως αὐτοὶ.

Εφ. 5. 6.
2. thes. 2. 7.

9 Οταν δὲ ἀκούσῃτε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε. δεῖ γὰρ ταῦτα γίνονται πρῶτον, καὶ οὐκ ἐπὶ τὸ τέλος.

Resturbulentas.
Ne expauescatis.

10 Τότε ἔλθῃ αὐτοῖς. Εγερθήσῃ ἔθνος ὅτι ἐπὶ βασιλείᾳ ὅτι βασιλείαν.

11 Σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ τόποι, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρα καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς.

Ματ. 24. 8.
ματ. 13. 9.

12 Πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ὅτι ἐλεύσονται ἐφ' ὑμῶν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες ἐν συναγωγαῖς καὶ φυλακαῖς, ἀγορεύοντες ὅτι βασιλεία καὶ ἡγεμόνας, ἵνα κεν τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου μου.

13 Αποθήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

14 Θίβετε οὐκ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ ὁρμηθεῖν ὑπολογισθῆναι.

Συμφ. 12. 12.
ματ. 10. 19.
ματ. 13. 11.

15 Εγὼ γὰρ δὶ ὁ κύριος ὑμῶν εὐφρανέσθω, καὶ σφοδρῶς οὐκ ἀποστήσεται ἀντιπεῖν ἐπὶ ἀντιπρὸς πάντας τοὺς ἀντιπρὸς ὑμῖν.

Non pr-meditari
defensionē.

16 Παρακληθήσεσθε ὅτι καὶ ἡ πόλις ὑμῶν καὶ ἡ πόλις ὑμῶν.

φωτ

ὥς αὐτὸς ὅτι;

45 Ἀκούοντες ὅτι παύτος τῷ λαῷ, εἶπε τοῖς μὲν
ἐν ταῷ αὐτῷ,

Supra. 11. 43.

Mat. 23. 6.

Mat. 12. 38.

Cavete &

scribis.

46 Περσέχετε ὑπὸ τῆς γραμματίων τῆς βα-
λάντων φειπατοῦ ἐν σολαῖς, καὶ φιλέντων ἀσπα-
σμάς ἐν τῇ ἀγροῦ καὶ περὶ τοῦ κατὰ τὴν οἴαν ἐν τῇ συ-
κωγῶν καὶ περὶ τοῦ κλισίας ἐν τοῖς δειπνοῖς.

Prætextu

longarum

precum

utuntur.

47 Οἱ κατιδύσθη τὰς οἰκίας τῆς χρεῶν, καὶ
περὶ τῆς μακρῆς περὶ τῆς οὐτοῦ λήψαντες
φεισώτερον κρέμα.

Κεφ. καὶ.

Cap. 21.

1 Videtur supra opes liberalitas. 3 De tempore ruinæ tem-
pli. 19 & Ierusalem. 25 Signa præcedentia extremam
judicium.

Mat. 12. 47.

Α Ναλίντας ὅτι εἶδε τὸν βάλλοντας τὰ δῶρα
αὐτῆς εἰς τὸν γαζοφυλάκιον πλεούεις

Panperculā.

2 Εἶδε δὲ καὶ πᾶσα χρεία πεινῶν καὶ βάλλον-
σαι ἐκεῖ δύο λεπτά.

3 Καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χρεία
πλεῖον αὐτῇ πλείον παύτων ἔδωκεν.

E penuria

suā.

4 Ἀπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τῆς φεισώοντος αὐ-
τοῖς ἔδωκεν εἰς τὰ δῶρα τῆς Θεῶν αὐτῇ δὲ ἐκ τῆς ὑ-
περήμαλος αὐτῆς ἀπαιτῶν τῆς βίον ὅν εἶχε ἔδωκεν.

Supra 19. 44

Mat. 24. 1.

Mat. 3. 1.

Donarii.

5 Καὶ πᾶσι λεγόντων περὶ τῆς ἱερῆς, ὅτι λίαν
καλοῖς καὶ ἀγαθῶν καὶ καλῶν καὶ εἶπεν,

6 Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεῦσόν τῃ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ
καὶ ἀριθμῶν τῆς λίαν ὅτι λίαν ὅς ἐκαστὸν ἀνθρώπου.

7 Εἶπεν

7 Ἐπηρεώθησαν δὲ αὐτὸν, λήγοντες, διδάσκα-
ν, τότε οὕτως ταῦτα ἔειπεν, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅτις
μὴ ταῦτα γίνονται;

8 Ὁ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ
ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ὅτι τῷ ὀνόματί μου, λήγοντες, ὅτι
ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ κληρὸς ἤρξατο, μὴ οὕτως παρευθῆτε ὅ-
πως αὐτῶν.

Ephes. 5. 6.
2. thes. 2. 3.

9 Οὕτως δὲ ἀκρόσῃτε πολέμους καὶ ἀκαταστα-
σίας, μὴ πτοηθῆτε. δεῖ γὰρ ταῦτα γίνεσθαι ὡς
πρὸς ὅτις ἐκ ἐλπίδος τὸ τέλος.

Resturbat-
lentas.
Ne expansi-
scatis.

10 Τότε ἐλεγε αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἱσθὺς ὅτις
ἔσται, καὶ βασιλεύει ὅτις βασιλεύει.

11 Σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ τόποι, καὶ λιμοὶ
καὶ λοιμοὶ ἔσονται, ὅτις ὁ νόμος αὐτῶν καὶ σημεῖα αὐ-
τῶν ἐρχομένων. καὶ σημεῖα αὐτῶν ἐρχο-
μένων ἐσονται.

Mat. 24. 8.
mar. 13. 9.

12 Πρὸς δὲ τῶν πάντων ὅτις ἔσονται ἐφ' ὅ-
τις ταῖς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξεσι, παρελθόντες
ὅτις συλλαβῶν καὶ φυλακαῖς, ἀποκρίσεις ὅτις βασι-
λεὺς καὶ ἡγεμόνας, ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός μου.

13 Ἀποβήσεσθαι δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

14 Ὅτι οὕτως εἰς ταῖς καρδίας ὑμῶν, μὴ
ἐκπολεῖσθαι ἀπολογισθῆναι.

Sapient. 12. 12
mat. 10. 19.
mar. 13. 11.

15 Ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν σοφίαν, καὶ σοφίαν ἣ οὐ
ἀνίσταται ἀντίφασιν ἐπὶ ἀντιπάλους πάντες οἱ ἀν-
τιπάλους ὑμῶν.

Non pre-
meditari
defensionē.

16 Παρελθόντες δὲ καὶ ἐκ τῶν γενέων καὶ ἀδελ-
φῶν

ῥῶν καὶ συζητοῦν καὶ φίλων καὶ θαλασσίου καὶ ὑμῶν.

17 Καὶ ἰδοὺ μισέμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὀνομάζειν με.

Mat. 19. 30.

18 Καὶ θοῖξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν ἐμὴ ἀπολίσταται.

Mat. 10. 22.

19 Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεται τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

Mat. 24. 15.

mar. 13. 24.

dan. 9. 27.

20 Οταν ᾗ ἴδῃτε κυκλαμένην ὑπὸ στρατιῶν τὴν Ἱερουσαλὴμ, τότε γινῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ῥῆμωσις αὐτῆς.

Qui in agris
erunt.

Ad extremā

enim neces-

sitatē necē-

digeretur hęc

terra, & sta-

tum sibi

Deum Po-

pulus hic

experietur.

Mat. 24. 29.

mar. 13. 24.

isa. 13. 10.

zech. 32. 7.

Adiacentur

Gentes in

summas an-

guftias. Ad

vers. Con-

stringentur

anguftiis.

26. Ita vt a-

nimas efflēt

præ timore.

ut, e xani-

mentur.

21 Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰερουσαλὴμ, θεωρήτωσαν καὶ οἱ ἐν μέσσοις αὐτῆς, καὶ θεωρήτωσαν καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐκδοθήσονται εἰς αὐτὴν.

22 Ὅτι ἡμέραν ἐκδοθήσας αὐτὰς εἰπεί, πλεονάζωμαι πάντα τὰ γεγενημένα.

23 Οὐαὶ ᾗ τῆς ἐν γαστρὶ ἐχέουσας καὶ τῆς ἐν λαβρῆς ἐκείνας τῆς ἡμέρας· ἵσα γὰρ αἰγὴ καὶ μεγάλη ὅτι τῇ γῆς, καὶ ὄρη ἐν τῇ λαφύ τῆς.

24 Καὶ πεποιῶται ὁματι μαχαίρας καὶ ὄχι μαλ' ἀποδιόνονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη καὶ Ἱερουσαλὴμ ἵσα παταμένη ὑπὸ ἰδιῶν, ὅχι πλεονάζωμαι καὶ ἔθνη.

25 * Καὶ ἵσα σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· σεισμοὶ καὶ ἔθνη ἐν ὑποταξί, καὶ θαλάσσης καὶ σάλας.

26 * Ἀποψυχόντων αἰθροπόνων ὑπὸ ῥόλου καὶ

ομοδοκίας τῆς ἐκφορμῆς τῇ οἰκονομίᾳ. καὶ τῶν
 δικαστῶν τῶν ἀρχόντων σταυρωθήσονται.

37 Καὶ τότε ἔλθον τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
 μεθα ἐν νεφέλῃ μετ' δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

38 Ἀρχομένων δὲ τέτων γενεῶν, σκιάσονται καὶ
 ἐκτείνονται αἱ καρφαὶ ὑμῶν διότι ἐλθέει ἡ ὀσπρὺς
 τοῦ υἱοῦ.

39 Ἐκαὶ εἶπε παραβολὰς αὐτοῖς, ἰδοὺ τὸ πᾶν
 τελειώθη καὶ πάντα τὰ δέοντα.

30 Όταν πορεύεσθαι ἤδη, βλέποντες ἀπ' ἐ- *Emiseritis
folia.*
 αὐτῆς γενέσκει ἐπὶ ἐγὺς τὸ θέρος ὅτιν.

31 Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γενόμενα,
 γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

32 Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐμὴ παρέλθῃ ἡ γε-
 νεαὶ αὐτοῦ ἕως αὐτῶν πάντων γένηται.

33 Ὁ ἔρχομος καὶ ἡ γῆ περιλεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 μου μὴ παρέλθωσι.

34 Προσέχετε ἑαυτοῖς μήποτε βαρυνθῶσι *Rom. 13. 15.*
 ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραυγῇ καὶ μέθῃ καὶ μεθύ-
 σιν βουτυρίαις, καὶ ἀφροσύνῃ ἐν ὑμῖν ὅπως ἡ ἡμέ-
 ρα αὐτῆς.

35 Ὡς παγὶς γὰρ ἐπιλεύσονται ὅτι πάντας τοὺς
 ἀνθρώπους ὅτι ἀφροσύνην πάσης τῆς γῆς.

36 Ἀχρηστεῖτε αὐτὴν ἐν παντί καρμὶ, δόξαι-
 καὶ καταξιοῦντε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ
 ῥηθῆναι γενεῶν, καὶ σταθῆναι ἐν καρδίᾳ τοῦ υἱοῦ
 τοῦ

τῷ αὐτῷ ῥήτῳ.

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῇ ἱερῇ διδασκαλίᾳ,
 Diversaba- τὰς δὲ νύκτας διερχόμενος* πηλίζετο εἰς τὸ θερεῖν τὸ
 tur in mon- καλέμενον ἐλαῶν.

Mapé venie- 38 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθεύει πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ
 bat. ἱερῇ αἰκάειν αὐτῷ.

Κεφ. κβ'. Cap. 22.

3 Judas vendit Christum. 7 Pascha parant Apostoli. 24
 contendunt de primatu. 30 a Satana tentandi experia-
 tur. 35 nihil illis defuisse ait Christus. 41 Oratio mon-
 42. 44 sudat sanguinem. 50 auriculam Malcho para-
 tatam sanat. 57. 58. 60 Petrus ter Christum abnegat.
 63 Illuditur & creditur Christus. 69 proficitur & Mi-
 um Dei.

Mat. 26. 2.

Mat. 14. 10.

ΗΓΓΙΖΕ ΔΕ ἡ ἑορτὴ τῆς ἀζύμων, ἡ λαογραφία
 πύργου.

2 Καὶ ἐζήτην οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
 πῶς ἀνίλωσιν αὐτόν. ἐφοβώθη γὰρ ὁ λαός.

Mat. 16. 14.

Mat. 14. 10.

3 Εἰσὼντι δὲ ὁ σατανᾶς εἰς Ἰέρουσαλὴμ τὸν
 καλέμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν
 δώδεκα.

4 Καὶ ἀπειλῶν συνελάλησι τοῖς ἀρχιερεῖς
 καὶ τοῖς γραμματεῖς τὸ πῶς αὐτόν παραδοῖ αὐτοῖς.

Patet sunt.

5 Καὶ ἔχρησαν* καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀρ-
 ρεῖον δοῦναι.

Conditio-

nem accepit

vel, Sporo-

dit.

6 Καὶ ἔξωμολόγησεν* καὶ ἐζητεί διχαμεῖν
 παραδοῦναι αὐτόν αὐτοῖς ἅπτεσθαι.

7 Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἀζύμων, αἱ πόλεις

ἀκούει τὸ πάχος·

8 Καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰακώβον, εἰπὼν, Absque tua-
ba. vel tu-
multu.
Mat. 26. 17.
mar. 14. 18.
Παρασύντες ἐτοιμάσονται ἡμῖν τὸ πάχος, ἵνα φά-
γημεν.

9 Οἱ ᾧ εἶπον ἅπασι Πέτρε ἐλέγξαι ἐτοιμάσωμεν.

10 Ο ᾧ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδὲ, ἐπελθόντων ὑμῶν
ἐκ τῶν πόλεων, ⁴ συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κρα- Occurrit
μεν ἡμῶντος βασιλεύον· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὸ
οἶκον ὃ ἐκκεντρεύεται.

11 Καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδυσπότῃ τὴν οἰκίαν, Δέξαι
με ἐν δαδασκαλίᾳ, Πέτρος τὸ ⁴ κρατάλημα ὅπου τὸ Diversorium
πάχος, τῷ μετὰ τῶν μετὰ φάγῃ;

12 Καὶ κεῖνος ὑμῖν δειξέει τὸ δώματον μέγα καὶ
εὐμενέον· ἐκεῖ ἐτοιμάσονται. Coenaculum

13 Ἀπελθόντες ᾧ εὖρον κρατῶς εἴρηκεν αὐ-
τῷ καὶ ἐτοίμασαν τὸ πάχος.

14 Καὶ ὅτε ἐλθόντες ἡ ὥρα ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώ- Discubuit.
Mat. 26. 12.
mar. 14. 18.
μα ἀπόστολοι συνέθρονον αὐτῷ.

15 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἐπιθυμία ἐπεθύ-
μηται τῷτο τὸ πάχος φαγεῖν μετὰ ὑμῶν πρὸς τῷ
μετὰ εἶν.

16 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐκείνῳ μὴ φάγῃ ἐξ αὐ-
τῶν ὅτι πληροῦσθι ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

17 Καὶ δὲ ἁμάρτος ποσύντων, ὁ χρεωσθήσεται εἰ-
σαλεῖται τῷτο, καὶ διαμερίσεται ἑαυτοῖς.

18 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐμὴ κρίσις καὶ τῷ γνησί-
μῳτος

ματις τῆς ἀμπέλου, ἵως οὗτου ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ ἱλθῇ.

Mat. 26. 26.

Mar. 14. 22.

L. 27. 11. 24

19 Καὶ λαβὼν ἄρτον, ὕψαρευσάς τε ἑλκυσ-
τὴν καὶ ἰδὼν αὐτοῖς, λέγων, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα μου
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον. ὅτε το ποιεῖτε εἰς τὴν ἰμ-
μὴν αἰῶνος.

20 Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπ-
σαι, λέγων, ὅτε το ποτήριον, ἡ καὶ τὴν διαθήκην
τοῦ αἵματος μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυρόμενον.

Sed ecce.

Mat. 26. 27.

Mar. 14. 19.

L. 27. 13. 18.

Psal. 41. 10.

Vt definitū

& constitu-

tum est.

21 Ἐπὶ τὸ ἰδὲ, ἡ χεὶρ τοῦ παρεδιδόντος με-
ματ' ἱμῶν ὅτι τὸ τεκμήριον.

22 Καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ θυγατρὸς πορεύεται
τὸ ὠρεισμένον πλὴν καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
ὃ παρεδίδεται.

23 Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς
τίς ἀρετὴν ἔχει αὐτῶν ὅτε το μέλλον ἀρετῇ.

24 Ἐξήλθε ὁ καὶ φιλογενεῖα ἐν αὐτοῖς, πρὸς
αὐτῶν δοκεῖ ἔχει μείζων.

25 Ὁ ὅς ἐστιν αὐτοῖς, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
καυχεύονται αὐτοῖς· καὶ οἱ ἔξουσιάζοντες αὐτῶν
λέγει καλοῦνται.

Mat. 20. 19.

Mar. 10. 42.

Dominatur

illis: & qui

eas in sua

potestate

habent be-

nefici vo-

cantur.

26 Τρεῖς ὅς ἐστιν ἄλλ' ὁ μείζων ἐν ἡμῖν
γινώσκω ὡς ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν.

27 Τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν;
καὶ ὁ ἀνακείμενος; ἔγωγε δ' ἐγώ εἰμι ἐν μίσει
ὡς ὁ διακονῶν.

28 Τρεῖς ὅ ἐστε οἱ διαμεμνημένοι μετ' ἐμοῦ
ἐν ταῖς θειρασμαῖς μου.

29 Κεῖναι¹ διατίθεμαι ὑμῶν, καὶ οὕτως διδόναι² Pacifcor
vobis.
ἐν τῷ πατέρ μου βασιλείᾳ.

30 Ἰνα ἰδῶντες καὶ πίνετε ὅτι τῆς τραπέζης μου πίνετε
Mat. 19. 28.
ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίστηται ὅτι θρόνων, κρεί-
σταις διδόναι φυλαὲς τῷ Ἰσραὴλ.

31 Εἶπε ὁ Κύριος, Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ σα- 1. Pet. 5. 8.
Vt concui-
at sicut tri-
ταῖς ἐξηγήσατο ὑμᾶς, τῷ σιναῶσι αἶς ἢ σίτον.

32 Εγὼ ὅ ἰδοὺ θέλω ποθεῖ σε, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ icum domi
cribratur.
vel, Vt ven-
tilet sicut 12.
Confirma.
ἐκείνη καὶ σὺ ποτε ὅπως ῥέψας, ἡ ἐξελθόντος αὐ-
τοῦ σὺ.

33 Ο ὅς εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μὴ σὺ ἔτοιμός εἰ-
μι καὶ ἐν φυλακῇ καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

34 Ο ὅς εἶπε, Λέγω σοι Πέτρε, ἐμὴ φορήσῃ Mat. 26. 34.
Mat. 14. 30.
Job. 13. 38.
ἡμῶν ἀλέκτωρ φθὲν ἢ πρὸς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰ-
ρήνην ἔσται.

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτι ἀπέστειλα ὑμᾶς ἀ- Mat. 10. 9.
An re aliqua
eguitas?
βαλαστῆς καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινας
ἀποστέλλετε; Οἱ ὅς εἶπον, Οὐδένος.

36 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς, Ἀλλὰ νυνὶ, ὁ ἔχων βα-
λάστιον, ἀράτω, ἡμοῖας καὶ πήραν καὶ ὁ μὴ ἔχων,
ἀραπάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀνδραστάτω μέ-
νος.

37 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐπὶ τῷ τῷ τοῦ γαζαμμήρον
ἐν πλεονεύει ἐν ἡμεῖς, τὸ, Καὶ μὴ ἀτόμων ἰλαῖσθη.

Mat. 23. 12. Καὶ ὃ τὰ πρὶν ἡμῶν τέλος ἔχει.

38 Οἱ ὅτι εἶπον, Κύριε, ἰδοὺ, μέγα κτίον ὠκοδοῦμεν
ὅτι εἶπεν αὐτοῖς, Ἰκανὸν ὅτι.

Mat. 26. 36.

Mar. 14. 32.
Job. 18. 1.

39 ¶ Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη, καὶ τὸ εἶδος, εἰς
τὸ ὅρος τῆς ἐλαιῶν ἠκολούθησαν ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ.

Mat. 26. 41.

Mar. 14. 38.

Digressus
est ad verb.

anulus est.

Transfere.

vel, trans-

monere.

40 Γινώσκοντες ὅτι τῷ τύτῳ, εἶπεν αὐτοῖς,
Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.

41 Καὶ αὐτὸς ἀπεπορεύθη ἀπ' αὐτῶν ὡς ἐλ-
θὼς βολῶν, καὶ θίγει τὰ γνάτα ποροῦντος,

42 Λέγων, Πάτερ εἰ βέλεις ἅπαρνευ καὶ τὸ
ποτήριον τῷ ἀπ' ἡμῶν πλὴν μὴ τὸ θέλημα μου,
ὅτι τὸ πᾶν γινώσκω.

Corroborās.

43 Ωφθη δὲ αὐτῶν ἄγγελος ἀπ' οὐρα καὶ ἁ-
γίων αὐτῶν.

Quam ang-

isque pñua-

re corpillet.

Grum san-

guinis.

44 Καὶ ὁ ἄγγελος ἐν ἁγνότητι, ἐκτενέστερον πο-
ρεύετο. ἐλθὼν ὅτι ὁ ἰδὼς αὐτὸν ὡς εἰ ὁ θεὸς
αὐτοῦ καταβαίνοντες ὅτι τὸ πᾶν γινώ.

45 Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἰδὼν
τοὺς ὅτι μετὰ ταῦτα αὐτῶν, εὐρίαν αὐτῶν κοιμῶντες
ἀπὸ τῆς λύπης.

46 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί καθεύετε; ἀναστὰς
προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσελθῇτε εἰς πειρασμόν.

Mat. 26. 47.

Mar. 14. 43.

Job. 18. 3.

47 ¶ Ἐπὶ ὅτι αὐτὸς λαλοῦντος, ἰδὼς ὁ χλος
ἀναστὰς ἰδὼς, εἰς τῆς ὁδοῦ καὶ ποροῦντος
τῆς, καὶ ἡγίσε τῆς ἰστοῦ, φιλήσας αὐτόν.

48 Ο Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ, φιλήματι τὸν
 ὑμῶν διδραχμὴν παραδίδως;

49 Ἰδόντες ὃ οἱ πρὸς αὐτὸν τὸ ἰσόμνηον, εἶπον
 ἀπὸ Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;

50 Καὶ ἐπάταξεν εἰς τὴν ὄψιν αὐτοῦ καὶ δόλον τῶν
 ἐργαρίων, καὶ ἀφείλεν αὐτὸ τὸ ἐκ τοῦ δόξινου.

51 Αποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰν ἴσως τά-
 τε καὶ ἀφάμενος ἢ ὅτις αὐτὸν, ἰσχύεται αὐτόν. Ne quid vi-
tra tentetis.

52 Εἶπε ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραχρημομένους
 ἐν αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ γρα-
 μμάτους, ὡς ὅτι ληστὴν ἐξελήλυθατε μὴ μα-
 χαρὸν καὶ ξύλον;

53 Καθ' ἡμέραν ὄντος με μὲν ὑμῶν ἐν τῇ ἱε-
 ρείᾳ ἐξουσίαντας τὰς χεῖρας ἐπ' ἡμάδα αὐτῇ ὑ-
 μῶν ὅτι ἢ ὥρα, καὶ ἢ ἐξουσία τῶ σκότους. Potestas
principis vo-
nebratum.
Mat. 26. 57.
Mat. 24. 53.
Ioh. 18. 24.

54 Συλλαβόντες ὃ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ ἐπέστα-
 σαν αὐτὸν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ ἀρχιερέως. Ο ὃ Πέτρος ἡ-
 μιᾶδι μακροῦρει. Mat. 26. 69.
Mat. 14. 66.
Ioh. 18. 26.

55 Αψάντων δὲ πύρρῃ μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ
 παραδιστάτων αὐτοῦ, ἐκείνη τοῦ Πέτρος ἐν μέσῳ
 αὐτοῦ. Mat. 26. 69.
Mat. 14. 66.
Ioh. 18. 26.

56 Ἰδὼσα ὃ αὐτὸν παύσασθαι τὴν κραδίμνηον
 τῶν τῶ φῶς, καὶ ἐπύσασα αὐτὴν, εἶπε, Καὶ ὅτι
 αὐτὸν αὐτὴν λέω. Quum des-
cisset occu-
los in terram

57 Ο οἱ ἠρώσθη αὐτὸν, λίγων, Τιμῶν, οὐκ
 ὡς αὐτόν.

58 Καὶ

Interlecta
circiter ho-
ra una, alius
quidam et
hinc assue-
rabat.

58 Καὶ μετ' ὅρα χρόνῳ ἰδὼν αὐτοὶ, ἴδω
καὶ σὺ ὅς αὐτῷ εἶ. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν, Ἀδερφε,
ἰδοὺ ἐγώ.

59 Καὶ διατίσεις ὥστε ὅρα με, ἄλλοι πρὸς
ἀντιφρονίζοντο, λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ κατὰ μετ' αὐ-
τῷ ὡς. καὶ ὁ Γαλιλαῖος ὅρα.

60 Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἀδερφε, ἵνα οἶδῃς ὁ λόγος.
καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφάνησιν αὐ-
τῷ ἄλεκτωρ.

Mat. 16. 34.
Job. 13. 38.

61 Καὶ εὐφραντο ὁ Κύριος ἐν ὁρώμεναι τῷ Πέτρῳ
καὶ ὑπομνήσθαι ὁ Πέτρος τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶ-
πεν αὐτῷ, Ὅτι σὺ εἶ ἄλεκτορ φωνῆσαι, ἀπαρτή-
ση με τοῖς.

Mat. 16. 64.
Mat. 14. 65.

62 Καὶ ὅτε ἐλθὼν ἴδω ὁ Πέτρος ἑκκαυστο πικρῶς.

63 Καὶ οἱ ἀπόστολοι οἱ συνείχοντες τῷ Ἰησοῦ,
ἐκπαύοντο αὐτῷ, δίδοντες.

64 Καὶ ὁρῶντες αὐτοὺς, ἔτυπον αὐτῷ
τὸ πρῶτον καὶ ἐπηρεάζοντες αὐτοὺς, λέγοντες, Περ-
φύττεσθαι τίς ὅρα ὁ νόμος σου.

65 Καὶ ἔπερα πολλὰ βλασφημαῖς αὐτοῦ
εἰς αὐτόν.

Mat. 17. 16.

Mat. 15. 11
Job. 18. 29.

Quia inani-
ter.

66 Καὶ ὡς ἰσχυρίζετο ἡμῖνα, συνήχθη ἡ πόλις
ὁβριστεῖον τῷ λαῷ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ
ἐκπαύον αὐτὸν εἰς τὸ συνείδειν αὐτοῦ.

67 Λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν. Εἶπε
δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἶπω, μὴ πιστεύετε.

68. Εὰν ᾗ καὶ ἰσχυρῶς, ἢ μὴ δύναται εἶναι μοι,
ἐκπλήσσει.

69. Ἀπὸ τοῦ κυρίου ἐξῆλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου κα-
θήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ θronou τοῦ Θεοῦ.

70. Ἐἶπον ᾗ πάντες, Σὺ οὐκ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ
ἰσχυρὸς αὐτοῦ ἔφη, Ὑμεῖς λέγετε ὅτι υἱός εἰμι.

71. Οἱ ᾗ εἶπον, Τί ἐν χρείᾳ ἔχομεν μαρτυ-
ρῆσαι σοὶ ὅτι ἡκούσαμεν λέγοντα τὸν σῶτῆρα αὐτοῦ.

Κεφ. xγ. Cap. 23.

Christus accensatur coram Pilato. 7 mittitur ad Hero-
dem. 11 illuditur. 24 cupiditati ludæorum exponitur
Pilato. 27 mulieres plangunt eum. 32 crucifigitur.
39 Coniungitur ei unus ex maleficis. 43 Alter fide ser-
vatur. 45 Expirat Christus. 51 sepelitur.

ΚΑΙ ἀμαρτάναι αὐτῶν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἡγαγόν
αὐτὸν ὅτι ἦ Πιλάτου.

Mat. 22. 27.
mar. 12. 17.

2. Ἡξάντων ᾗ κατηγορεῖν αὐτὸν, λέγοντες, Τού-
του ἡμεῖς διὰ τὸν ἔθνος, * καὶ κωλύοντα
ἡμῶν φόβος διδόναι· λέγοντα ἑαυτὸν Χρῆστον
βασιλέα εἶναι.

Comperi-
mus peruer-
tere hanc
gentem.
Mat. 27. 18;
mar. 15. 2.
ioh. 18. 33.

3. Ὁ ᾗ Πιλάτος ἐπερωτήσας αὐτὸν, λέγων, Σὺ
ἰσχυρὸς εἶ; ἰσχυρὸς ἔφη ἰσχυρῶς; Ὁ ᾗ δόξα καὶ αἰσχύνη
αὐτοῦ λέγει.

4. Ὁ ᾗ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ
ἄρχοντας, Οὐδεὶς εὗρεσκεν ἁμάρτιαν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· Crimen
non inveni.

5. Οἱ ᾗ ἑτάχοντο, λέγοντες, Ὅτι ἀμαρτάναι τὸν
λαόν, gebant.

Magis ac
magis ve-
lunt, gebant.

Ad sedicio- λαὸν, διδασκων καὶ ὅλης τ' Ἰουδαίας, ἀρξάμενος
 ne impellit. ὑπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἕως αὖτε.

6 Πιλάτος ὁ ἀκράτος Γαλιλαῖαν, ἐπηρώτησεν
 εἰ ὁ ἡμῶν ἄρχηγος Γαλιλαῖός ἐστι.

Ex ditione.

7 Καὶ ὁ πηγνὺς ὅτι ἐκ τ' ἐξουσίας Ἡρώδης ἐστίν,
 ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν
 Ἱερουσόλοις ἐν ταύταις τ' ἡμέραις.

Iam a multo
 tempore.

8 Ο ὁ Ἡρώδης, ἰδὼν ὅτι Ἰησοῦς, ἐχάρη λίαν.
 ὡς γὰρ θέλων ἐξ ἱκανῶς ἰδεῖν αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκράτος
 πολλὰ πρὸς αὐτὸν καὶ ἡλπίζει τι σημεῖον ἰδεῖν ὡς
 αὐτὸν γενόμενον.

9 Επηρώτησεν αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς αὐτὸν
 ὁ ἰδεῖν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.

Intentē &
 acriter.

Quum con-
 temptus &
 pro nihilo
 putaret.

10 Εἰς ἡκιστα ὁ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα-
 τεῖς ὁμοθυμῶν κατηγοροῦντες αὐτὸν.

11 Εξεδιηρώτησεν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς
 στρατιώταις αὐτοῦ, καὶ ἰμπαύξας, περιβαλὼν αὐτὸν
 ἰσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Πιλάτην.

12 Ελθόντο ὁ φίλοι οὗτοι Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώ-
 δης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων φερὺ πύργου
 γὰρ ἐν ἱερῷ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

13 Πιλάτος ὁ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς
 καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸ λαόν,

14 Εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσέλω καὶ ἐγὼ τοῖς
 ἡμῶν ἄρχεσιν αὐτὸν ὡς ἂν πορεύονται τὸν λαόν καὶ ἵνα
 οὐδὲν ἐν ὀνόματι ὑμῶν ἀμάρτυρας, οὐδὲν εὖρον ἐν τῇ
 ἀντιδικίᾳ

Mat. 27. 23.

Mar. 15. 14.

Ioh. 18. 38.

39 4.

ἀποδοῦναι τούτου ἅπτον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτὸν. Alienantem voluntates populi dCajare. Ad verb. avertentem populum Crimen, ut supra.

15 Αλλ' οὐδὲ Ηρώδης. ἀνέπεμψε γὰρ ὁμοῦ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδὲ, οὐδὲν ἄξιον θανάτου ὅτι περιεργαζόμενον εὐπύ. Post quam castigaverit,

16 Παμφύλους οὐκ αὐτὸν δολύσω.

17 Ανάγκην δὲ εἶχει δολύειν αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τῷ ἔνα. Post quam castigaverit,

18 Ανέκραξαν ὅτι παμπληθεῖς, λέγοντες, Αἴρεσιν δολύουσιν ὅτι ἡμῖν ἡ Βασιλεύς.

19 (Ὅστις καὶ διὰ τούτων τινὰ γυμνασίῳ ἐν τῇ πόλει καὶ φέρον, βεβλημένος εἰς φυλακὴν.)

20 Πάλιν οὐκ ὁ Πιλάτος περιεφάνησε, δίδων δολύσαι τὸν Ἰησοῦν.

21 Οἱ ὅτι ἐπεφάνησαν, λέγοντες, Σταύρωσον, Reclamabant.

22 Ὁ ὅτι τῷ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί γὰρ κακὸν ἵπνισιν ἔσται, ἔστιν ἅπτοι θανάτου εὐρον ἐν αὐτῷ. Crimen morte dignum.

23 Οἱ ὅτι ἐπὶ κινεῖτο φωνῇ μεγάλη αἰτέμα. Instante & cum clamore petebat.

24 Ὁ δὲ Πιλάτος ἐπέκρινεν γυμνασίῳ τὸ ἄτημα αὐτοῦ.

25 Ἀπέλυσεν ὅτι αὐτοῖς τὸν διὰ τούτων καὶ φέρον βεβλημένον εἰς ἡ φυλακὴν, ὅτι τοῦ τὸν ὅτι Ἰησοῦν.

συνὴ παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτοῦ.

Mat. 27. 32.
Mark. 15. 21.

26 ¶ Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ὅτι λαβόμενοι
Σίμωνός τινος Κυρηναίου τῷ ἐρχομένου ἀπ' αἰγῆ,
ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸν σταυρὸν, φέρειν ὁπίσθιν τῷ Ἰησοῦ.

Plangebant
pedes.

27 Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τῷ λαῷ
καὶ γυναικῶν αἷ καὶ ἐκόποιοτο καὶ ἐθρήνου αὐτόν.

28 Στρεφείς ἤ περὶ αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν,
Θυγατέρες Ἰερουσαλὴμ μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν
ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν·

29 Ὅτι ἰδοὺ, ἐρχονται ἡμέρας ἐν αἷς ἐρεῖσι, μα-
κάρια αἱ στεῖρα, καὶ κοιλία αἷ ἐκ ἐγγύτησαι, καὶ μα-
στοὶ οἱ ἐκ ἐσπῆλασαν.

Collibus.

Esai. 2. 19.

osia 10. 8.

apoc. 6. 16.

1. Pet. 4. 17.

Mat. 27. 38.

Mark. 15. 17.

Job. 19. 18.

Alii duo qui
erant faci-
notosi.

30 Τότε ἄρχονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, Πίστιτε ἐφ'
ἡμᾶς· καὶ τοῖς βοιωτοῖς, Κἀκούσατε ἡμᾶς.

31 Ὅτι εἰ ἐν τῷ ὕψος ἐξύληται ταῦτα ποιῶσι, καὶ
τῷ ξηρῷ τί γλύπηται;

32 ¶ Ἦγοντο δὲ καὶ ἑπεριδύοι κραυγῇ συνὴ
αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33 Καὶ ὅτι ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ τόπον ὃ καλέμα-
τον Κρατὶόν, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ ἐπὶ κραυ-
γῆς ὃν μὲν, ἐκ δ' ὀξυῶν, ὃν δὲ, ἐξ αἰεστερῶν.

34 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, Πάτερ, ἀφες αὐτοῖς, οὐ
γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσι. Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμά-
τια αὐτῶν, ἔδωκον κλήρον.

Naso supre-
dicbant.

35 Καὶ εἰ σήκει ὁ λαὸς θεωρῶν ἑξήμεναι ἐρι-
ζοὶ δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες συνὴ αὐτοῖς, λέγοντες, Ἀλλοι
ἴκωσι,

ἰσχυροὺς, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὐτός ἐστιν ὁ Χρυσὸς ὁ τοῦ
Θεοῦ ἐκλεκτός.

36 Εἰπάριον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται, πρὸς-
αγγέλοι καὶ ὄχρος πρὸςφίροντες αὐτῷ·

37 Καὶ λέγοντες, Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰου-
δαίας, σῶσον σεαυτόν.

38 Ἦν δὲ καὶ ὁ πηγαὶ γαλαμμένη ἐπ' αὐτῷ
χάμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ρωμαῖκοῖς καὶ Ἑβραῖ-
κοις, ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

39 ¶ Εἰς δὲ τῆς κειμαδέντων κακέρων ἐ-
βαστήμεν αὐτὸν, λέγων, Εἰ σὺ εἶ ὁ Χρυσός, σῶσον
σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

40 Αποκριθεὶς δὲ ὁ ἵππερος ἐπετίμα αὐτῷ,
λέγων, Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῇ αὐτῷ
ἡμᾶς εἶ;

Quoniam eodē
iudicio sis
damnatus

41 Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· (ἀξια γὰρ ὅτι ἐ-
φάρμακον ὀπολαμειάνομεν) εἶπεν δὲ ὁ ἑστὸν ἄτοπον
ἰσχυρῶς.

Nihil deli-
quit.

42 Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ, Μνήσθητέ με Κύριε, ὅ-
τι ἐλθὼς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

43 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν λέγω σοι,
ἡμερῶν ματ' ἑπτὰ ἐστὶν ἐν τῇ παρελεύσει.

44 Ἦν δὲ αἰσεὶ ὄρεα ἑκτα, καὶ σκότος ἐκλύετο,
καὶ ὅλως τὴν γλῶσσαν ὡς ὅτε ἐπάτη.

45 Καὶ ἰσχυρῶς ἐπὶ τὴν ὁρμήν, καὶ ἐκλήθη τὸ κατὰ-
πέτασμα

πίπτασμα τῷ καὶ μίσση.

*Psal. 31. 6.
Deponam
in m. tuas.
vel, Mani-
bus tuis
committam*

46 Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλη ὁ Ἰησοῦς εἶπε,
Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσωμαι τὸ πνεῦμά
μου. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔξηνευσεν.

*Vi spectat ē
hxc.*

47 ¶ Ἰδὼν ὃ ἰκατόνταρχος τὸ γυρόμενον,
εἰδὼς αὖτε τὸν Θεόν, λέγων, Οὕτως ὁ ἀνδραποδιστὴς
δίκαιος ᾤ.

48 καὶ πάντες οἱ συμπαραγυρόμενοι ὅλως
ὅτι τῷ θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γυ-
ρόμενα, τύπτοντες ἑαυτοὺς τὰ στήθη ὑπέσπερον.

49 Εἰσηκείσων ὃ πάντες οἱ γναστοὶ αὐτοῦ μα-
κρόθεν, καὶ γυναικες αἱ συνακολουθήσασα αὐτῷ
ὑπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἔρχομαι ταῦτα.

*Mat. 27. 57.
mar. 15. 43.
ioh. 19. 38.
Nou erat af-
fensus.*

50 Καὶ εἰδὼς, ἀνὴρ ὄνοματι Ἰακώβ, βουλευτὴς ὁ
πάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος.

51 (Οὗτος ἐκ τῶν συγκατατιθεμένων ἐν
βελῇ καὶ τῇ φράζει αὐτοῦ, ὑπὸ Ἀρμενδαίας πύ-
λαις ἔξω Ἰερουσαλὴμ ὅς καὶ πρὸς τὴν πόλιν
βαπτεῖται τῷ Θεῷ)

52 Οὗτος πρὸς τὴν πόλιν τῆς Πιλάτου, ἠτήσας
τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

*Quod inci-
sum erat in
lino.*

53 Καὶ κατελθὼν αὐτὸ ἐστύλξεν αὐτὸ σπῆ-
δον, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαζαρίου, οὗ ὄνομα
ἦν Ἰδοδαίμ, ὅς καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἔδεικται κείμενος.

54 Καὶ ἡμέρα ᾧ παρασκευῇ, καὶ σάββατον
ἐπέφωσκε.

35 Κατανοήσατε τὴν κηρυγμαίνουσαν, ὥστε
ἵνα σιμωλεῖτε τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἵνα
πιστοτὸν τὸ μνημεῖον, καὶ αἰεὶ ἐπέσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ.

36 Ὑποστρέψασθε ἵνα ταῖς ψαῖμασι καὶ
μύθοις τοῦ μὲν σαλβατοῦ ἡσυχασαίν, καὶ ἡ ἐκτολμῇ.

Κεφ. κδ'. Cap. 24.

1 Mulieres ad monumentum accedunt. 9 quæ ab Angelis
acceperunt de Christi resurrectione Apostolis nunciant.
17 Duobus eunibus in Emmaus adiungit se Christus.
interpretatur illis Scripturas. 39 contradicendum se pre-
bet Apostolis. 49 promittit Spiritum sanctum. 51 sin-
tum fertur in coelum.

Τῇ μὲν τῇ σαλβατοῦ ὁρθευ βαδίζοντες ἦλθον Ματ. 16, 2,
ἵνα τὸ μνημεῖον, φέρουσιν ἡ ταῖς ψαῖμασι ἀργό-
μυθον καὶ τινες σιωπῶντες αὐτοῖς.

2 Εὐρυν δὲ ἡ λείποντες ὅτε κεκυλισμένον ὁπότε ἡ Deuoluntum
μνημεῖον.

3 Καὶ εἰσελθούσας ἐκ τῆς εὐρυν τὸ σῶμα ἡ Κυ-
ρίου Ἰησοῦ.

4 Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ τὴν διαπορεύουσαν αὐταῖς πρὸς
τὴν, καὶ ἰδόντες, οὐκ ἠπίσταντο αὐταῖς ἐπὶ τὴν
συνῆσιν ἀσραπίεσθαι.

5 Εμφύλων τῶν ἡλυομένων αὐτῶν, καὶ κληνεσῶν
ἡ φάσις ποιεῖς τὴν ἡλῶν, εἶπον πρὸς αὐταῖς, Τί ὅ-
ναι τὸν ζῶντα μὲν τῶν νεκρῶν;

6 Οὐκ ἔστιν ὥστε, ἀλλ' ἡ γέροντες. * μὴ ὀφείλει ὡς ἐ-
λέγεσιν ὑμῖν, ἵνα ὦν ἡ αὐτῇ Γαλιλαίᾳ, supra, 9. 2.
mat. 19. 23.
mat. 23. 2.

7 Λέγων, ὅτι οἱ τὸν μόνον τῶν ἀνθρώπων παρε-
δεδωκέναι

δοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, καὶ
 σωροθῆναι καὶ τῇ τελευτῇ ἡμέρᾳ διασλῶναι.

8 Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτῶν.

9 Καὶ ὑπεσρέψασαι ὑπὸ τῷ μητρίῳ ἀπη-
 γειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἰδοῦσιν, καὶ πᾶσι τοῖς
 λοιποῖς.

10 Ἦσαν ὅτι Μαγδαλινὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα
 καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ, σὺν αὐταῖς, αἱ ἄλ-
 λοι ποῦς τοῦ ὁποσέως ταῦτα.

Not. vii.
 deliramen-
 tum.

11 Καὶ ἰφάκησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥστε ἄλ-
 λὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ἠπύσσω αὐταῖς.

Leb. 10. 6.

12 Ο ὅς Πέτρος αἰσας ἐδραμὼν ὑπὸ τὸ μη-
 μεῖον καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀδύνη καίμα-
 τα μόνον καὶ ἀπῆλθε, ποῦς ἑαυτὸν διαυμάζει τὸ
 γηρὸν.

Mat. 16. 12.

13 Καὶ ἰδὲ, δύο εἰς αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι
 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταθ-
 ῶν ἑξήκοντα ὑπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἥ ὄνομα Ἐμμαούς.

Sermonem
 habebant.

14 Καὶ αὐτοὶ ὁμιλοῦντες ποῦς ἀλλήλους ἐπὶ
 πάντων τῶν συμβεβηκότων τέτων.

15 Καὶ ἐχρητο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοῦ καὶ συζη-
 τεῖν, καὶ αὐτοὶ ὁ ἑστὶς ἐξήζας συνεπορεύθη αὐταῖς.

16 Οἱ ὅς ὀφθαλμοὶ αὐτῶν κρεατουῦτο τῷ μὲν
 ὄπτη, νότον αὐτῶν.

Sermones
 quos edier-
 eis inter
 eos.

17 Εἶπε ὅς ποῦς αὐτοὺς, Τίς ὁ λόγος ἐν
 οὗς ἀπῆλθατε ποῦς ἀλλήλους ὀφειστωῦνται.

ἐν σπυθροποί :

18 Αποκριθεὶς ὃ εἷς ὃ ὄνομα Κλοῦπας, εἶ-
πε πρὸς αὐτὸν, Ὑ μόνος παροικεῖς ἐν Ιερουσα-
λὴμ, καὶ ἐργάζῃ τὰ γλυκόμυρα ἐν αὐτῇ ἐν ᾧ ἡμέραις
αὐτῆς :

Et quid
vultus ve-
ster tristitia
praefert?
Tu solus in-
ter incolae,
vrbis. Hanc
nollis?

19 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα ; Οἱ ὃ εἶπον αὐτῷ,
ὁ Θεὸς Ἰησοῦς τῷ Ναζαρεθί, ὃς ἐγλύετο ἀπὸρ κερσὴ-
ν καὶ αὐτὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ
τοῦ λαοῦ.

20 Ὅπως τε παρέδωκεν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ ἀρχόντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύ-
ρωσαν αὐτόν.

21 Ἡμεῖς ὃ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἔστιν ὁ μέλ-
λην ἐξελθεῖν τὸν Ισραήλ. ἀλλὰ γε σὺ πᾶσι
ἡμῖν, πείτῃς ταῦτῃ ἡμέρᾳ ἀλλ' σήμερον ἀφ'
αὐτοῦ ἐγλύετο.

Qui esset re-
dempturus.

22 Ἀλλὰ καὶ γυναικὲς τινες ἔξ ἡμῶν ἔξισθη-
ν ἡμεῖς, γλυκόμυρα ὁρθεῖσαι ὅτι τὸ μνημεῖον

Obstupescerant.

23 Καὶ μὴ εὐρεῖται τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἡλθον, λέ-
γει καὶ ἡ πῆσται καὶ ἡ γέλωσι ἐπελάτῃ, οἱ λέγον-
τες αὐτὸν ζῆν.

Apparuisse
sibi angelos

24 Καὶ ἀπηλθόν τινες ἡμῶν σὺ ἡμῖν ὅτι τὸ
μνημεῖον, καὶ εὐρον ἄνω κεκλιμένον καὶ ἡ γυνὴ αὐτῶν εἶπεν
ὅτι ὃ ἐκεῖ εἶδον.

25 Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ὡς αὐτοὶ καὶ
ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν πιστεύειν ὅτι πᾶσιν οἷς

Ad creden-
dum.

ἐλάλησαν οἱ θεωρηταί,

26 Οὐχὶ ταῦτα ἴδαι παθεῖν ἢ Χρυσόν, καὶ ἡ-
σελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτῶ;

27 Καὶ ἀρξάμενος ὑπὸ Μωσέως καὶ ὑπὸ πα-
τρὶν ἡμῶν θεωρητῶν, διηρμύλιουν αὐτοῖς ἐν πάσαις
τῆς γραφῆς τὰ περὶ αὐτῶ.

28 ¶ Καὶ ἤρξισαν εἰς τὴν κώμην ἣ ἐπορεύοντο
καὶ αὐτοὶ⁴ θεωροποιεῖν το πορρωτέρου πορεύεσθαι.

29 Καὶ⁴ παρεδιδόσαντο αὐτὸν λέγοντες, Μεί-
νον μὴ ἡμῶν, ὅτι τοῦτο ἐσπόμεθα ὅτι, καὶ κίκλιναν ἡ-
μέρα. Καὶ εἰσῆλθε τῷ μείναι σὺν αὐτοῖς.

30 Καὶ ἐγλύστο ἐν τῇ κατακλιθῶν αὐτὸν
ματ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον θυλόγησε, καὶ κλάσαι
ἐπέδιδε αὐτοῖς.

31 Αὐτῶν ᾧ διωκοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ
ἐπέντασαν αὐτόν⁴ καὶ αὐτοὶ⁴ ἄφαντος ἐγλύπτο αὐ-
τῶν.

32 Καὶ εἶπον τοῦτο δὴ γένοιτο, Οὐχὶ ἡ καρδία
μὴ κακομήνη ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ
δόξῃ, καὶ ὡς διωκοίχθη ἡμῖν τὰς γραφάς;

33 ¶ Καὶ ἀπεσάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστη-
σαν εἰς Τερραλήμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους
ἐνδοξα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς,

34 Λέγοντας, Οὐκ ἠγάπησεν ὁ Κύριος ὄντως, ὅ-
τι ὥρην Σίμων.

35 Καὶ αὐτοὶ ἐξηγουῦτο τὰ ἐν τῇ ὁδοῦ καὶ
ἐν τῇ

Præ se fere-
bat se velle
ultra pro-
gredi.
Adegerunt.

Conspici
illis desinit.

ἐν τῇ κλάσῃ τῷ ἄρτῳ.

36 Ταῦτα δὲ αὐτῷ λαλοῦντων, αὐτὸς ὁ Ἰη-
σοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰ-
ρήνῃ ὑμῖν.

37 Ὑπεκκείμενοι ᾧ καὶ ἔμφοβοι γλυκόμμοι ἰδοὺ
καὶ πνεύμα θεωρεῖν.

Obstupefa-
di verò &
timore per-
culsi.

38 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ
διὰ τί ὁ διαλογισμὸς ἀναβαίνει σὺν τοῦς καρδίᾳς
ὑμῶν;

Cogitatio-
nes.

39 Ἰδετε τὰς χεῖρας μου καὶ τοὺς πόδας μου·
ἐπὶ αὐτοὺς ἰσθῶ εἰμι. Ὑψιλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅ-
τι πνεύμα σάρκος καὶ ὀστέα ἐκ ἔχει, καὶ οὕτως ἐμὲ θεω-
ρεῖτε ἵχοντα.

Contredisse

40 Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖ-
ρας καὶ τοὺς πόδας.

41 Ἐπὶ ᾧ ἀπιστοῦντων αὐτῷ ὧν τὶ χεῖρας,
καὶ θαυμάζοντων, εἶπεν αὐτοῖς, Ἐχέτε τι βεβήσι-
μι ἐνθάδε;

42 Οἱ δὲ ἐπεδύσαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπίθῃ μέγας,
καὶ ὧν μαλακίαι κηρίαι.

Aliquid ex
apiario fauo

43 Καὶ λαβὼν, ἐσέπιον αὐτῷ ἐφαργῶν.

44 Εἶπε ᾧ αὐτοῖς, Οὐ τοι οἱ λόγοι εἰς ἐλάλη-
σιν ὑμᾶς ἐπὶ ὧν σὺ ὑμῖν, ὅτι δὲ πληροῦσθῃ-
ναι πάντα τὰ γράμματα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, καὶ
προφῆταις, καὶ ψαλμοῖς, ὡς ἐμὲ.

45 Τότε διηρώσκειν αὐτῷ τὸ ροῦν, τῷ συνει-

και τας γαφρας

46 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ ἔτι γάγραπται, καὶ ἔτι οὕτως ἴδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ·

47 Καὶ κηρυχθῆναι ἐν τῇ ὀνόματι αὐτοῦ ἐν πάντα τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἀρτίσιν ὁμαρπᾶν εἰς πνέματα τὰ ἴδια, εἰς ἅμφοτερον ὅτι Ἰερουσαλήμ.

48 Ὑμεῖς ὅτι ἐστε μαρτυρεῖς τούτων.

Ioh. 15. 26.

act. 14.

Commora-

mini.

49 Καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς τὸν πατέρα μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς ὅτι καὶ καθίστατε ἐν τῇ πόλει Ἰερουσαλὴμ, ἕως οὗ εἰδύσησθε διδάσκειν ἅς ἐψαυ.

50 Εξήγαγε ὁ αὐτὸς ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἐβλόγησεν αὐτούς.

Mat. 16. 19.

act. 1. 9.

Difundat

est ab eis, &

furfur fere-

batur.

51 Καὶ ἐβλύετο ἐν τῇ ἐβλογίᾳ αὐτὸν αὐτοῖς, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν.

52 Καὶ αὐτοὶ περιεκυκλώσαντες αὐτὸν, ὑψώσαντες αὐτοὺς εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης·

53 Καὶ ᾄδον διαπαινῶντες ἐν τῇ ψαλμῷ ἀγνῶστῃ καὶ ἐβλογίζοντες τὸ Θεόν. Ἀμήν.

ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΤΑΓ-

γέλιον.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

1 Sermo ille ante secula ex Deo genitus, 2 & qui semper apud Patrem residebat, 14 caro factus est. 6 7 Ioannes quousum a Deo missus, 16 concio ipsius de officio Christi, 19 20 testimonium eiusdem sacerdotibus redditum, 30 Andreæ vocatio, 42 Petri, 43 Philippi, 45 Nathanael is.

Ν ἀρχῇ ὡς ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ὡς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ὡς ὁ λόγος.

2 Οὗτος ὡς ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.

3 Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.

4 Ἐν αὐτῷ ζωὴ ὦν, καὶ ἡ ζωὴ ὡς τὸ φῶς ὅτι ὁ φῶς ὅτι

5 Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ ἐκράτεεν.

6 Ἐγένετο ἀνθρώπος ἀπεσταλμένος παρὰ Μαι. 3. 1. θελήσει αὐτῷ ἰωάννης. ματ. 1. 18. ιω. 3. 3.

7 Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ ἐν τῷ φῶτι, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτόν.

8 Οὐκ ὡς ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ

πρὸς τὴν φωνήν.

9 Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα
τὸν ὄντα ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

Heb. 11.4.

10 Ἐν τῷ κόσμῳ ὡς, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτὸν
ἤλυσεν· καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

In sua, & sui
eam non re-
ceperunt.

11 Ἐἰς τὰ ἱδία ἦλθεν, καὶ οἱ ἱδίοι αὐτὸν οὐ πα-
ρέλαβον.

12 Ὅσοι ᾗ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκαν αὐτοῖς ὄψα-
σαι τέκνα Θεοῦ γυνήδων, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ.

13 Οἱ οὐκ ὄψαται, οὐδὲ ἐκ διλήματος
σάρκος, οὐδὲ ἐκ διλήματος ἐσθλῆς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ
ἐγεννήθησαν.

Mat. 1.16.

Luc. 1.7.

Mat. 17.3.

2. Pet. 1.17.

Habitavit

inter nos.

ut, & non

latuit est no-

bisum.

Clamat,

14 Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν
ἐν ἡμῖν, (καὶ ἡθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δι-
ότι ὡς μονογενὲς παρὰ πατρός) πλήρης χάρι-
τος καὶ ἀληθείας.

15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ χάρις
λέγων, Οὗτος ὡς ὁν εἶπον, Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος
ἐμπροσθέν μου γέγονεν· ὃν παρῶτός μου ὢν.

Coloss. 1.19.

2.9.

16 Καὶ ἐκ τῆ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πά-
ντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀπὸ χάριτος.

17 Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, καὶ χάρις
καὶ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

2. Cor. 1.12.

3. Tim. 6.16.

Exprobat id

est, Noticiam

non dedit,

18 Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πρόποτε· ὁ μονογενὴς υἱός
ὃς ὢν ἐκ πατρὸς καὶ ἀληθὴς τῆ πατρὸς, ἐκεῖνος ὤφθη.

19 Καὶ

19 Καὶ αὐτὴ ὅσιν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτι ἐπέβησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λυῖται, ἵνα ἐροτήσωσιν αὐτὸν, Σὺ τίς εἶ;

20 Καὶ ἀπολόγησε, καὶ ἐκ ἠρνήσατο· καὶ ἀπολόγησεν, ὅτι ἐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός.

21 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει, Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; Καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ.

Tunc ex prophetis illis

22 Εἶπον ἔν αὐτοῖς, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δοῦν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις πρὸς ταυτὴν;

23 Εἰρη, Εἰς φωνὴ βοᾶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Εὐθύνα· ὅς ἐστιν Κυρίου· καὶ αὐτὸς εἶπεν Ἠσαΐας ὁ προφήτης.

Mat. 3. 3.

Luc. 3. 4.

isa. 40. 3.

Complut.

16.

24 Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων.

25 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτοῖς, Τί ἔν λέγεις, εἰ σὺ ἐκ εἰς ὁ Χριστός, οὔτε Ἠλίας, οὔτε ὁ προφήτης;

26 Απεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, Εγὼ βάπτίζω ἐν ὕδατι· μίσος ὃ ὑμῶν ἴστανται ὅν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.

27 Αὐτὸς ὅστις ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμελλεν με γέννην· ὃ ἐγὼ καὶ εἰμὶ ἅγιος ἵνα λύσω αὐτὸν ἐκ τῆς ὑποδημάτων.

Mat. 3. 11.

mar. 1. 7.

Luc. 3. 16.

act. 1. 5. & 11

27. & 19. 4.

28 Ταῦτα ἐν Βηθαθαῖ ἐγένετο πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπου Ἰωάννης βαπτίζων.

19 ¶ Τῇ ἑπαύρῳ ἐλέπει ὁ Ἰωάννης τοὺς ἰσχυμένους πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει, Ἰδοὺ ὁ ἀμὲς τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ ὁ ἄγγελος τὴν ἀμαρτίαν τῷ κόσμῳ.

30 Οὕτως ἐστὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ εἶπον, Οπίσω μου ἔρχομαι
αὐτὸν ὅς ἐμπεραθεῖ με γέροντες ἐπὶ πρῶτος με ἰδοὺ.

31 Καὶ γὰρ οὐκ ἤδυν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ
τῇ τῇ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθεν ἐν τῇ ὕδατι
βαπτίζων.

Mat. 3. 16.
Mar. 1. 10.
Luc. 3. 21.

32 Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης, λέγων, Οπὶς
δέσμιον τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ πτερὰ ἐπ' αὐτόν.
καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.

33 Καὶ γὰρ οὐκ ἤδυν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πνεῦμα
βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκείνός μοι εἶπεν, Εφ' ὃν ἔρχομαι
ἐπὶ τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, ἵνα
ᾄδῃ ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

34 Καὶ γὰρ εἰδὼς, καὶ μαμαρτύρηκα ἐπὶ τῇ
δοξῇ τοῦ Θεοῦ.

35 Ἐν τῷ παύσει πάλιν εἰσὶν αὐτὸν ὁ Ἰωάννης
καὶ ἔρχομαι ἐπὶ αὐτόν.

Interitus Ie-
sum ambu-
larem.

36 Καὶ ἐμὲ λέγει τῇ Ἰησοῦ πτερὰ παταγεῖν
λέγει, Ἰδοὺ ὁ ἄγγελος τῷ Θεῷ.

37 Καὶ ἔκυσεν αὐτὸν οἱ δύο μαθηταὶ τῷ
τοῦ, καὶ ἠκολούθησαν τῇ Ἰησοῦ.

38 Στεφάνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ δευτέρους
ἐκκλησιαστικούς, λέγει αὐτοῖς,

39 Τί ζητεῖτε; Οἱ ὅτι εἶπον αὐτῷ, Ραββί (ἡ
γὰρ, ἱερὸν ὑμῶν, Διδάσκαλε) πρὸς μέγα ἔργον.

40 Λέγει αὐτοῖς, Ἐρχομαι καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς
ἰδοὺ.

ἔθελον μὲν καὶ παρ' αὐτῶν ἔμειναν τὴν ἡμέραν
καὶ ἔρχονται. ὡς δὲ ἔλθουσιν.

41 Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, εἰς
φανὸς τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννη, καὶ ἀκο-
ῦσιν ὑποακούσαντων αὐτῶν.

42 Εὐρίσκει οὖν παῖτος ἢ ἀδελφὸν ἢ ἰδίον
Οπιμίαν, καὶ λέγει αὐτῶν, Εὐρήκαμεν ἢ Μεσσίαν· ὃς
τερῶν ἀντιμιμνήσκον, ὁ Χριστός.

43 Καὶ ἡγάγη αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Εμὲ λέ-
γει αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἶπε, * Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰω- Ματ. 16. 18.
ὃν εἰς σὺ κληθήσῃ Κηρᾶς· ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος.

44 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ὑπελθεῖν
εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὐρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει
ἐπὶ αὐτῶν, Ἀκαλῶδες μοι.

45 Ἦν δὲ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆ πό-
λεως τῆς Ἀνδρίας καὶ Πέτρου.

46 Εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ, καὶ λέ-
γει αὐτῶν, Ὁν ἔγχαψα Μωσῆς * ἐν τῷ νόμῳ * καὶ οἱ De quo scri-
ῶμαι, εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν ὃς υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν Gen. 49. 10.
καὶ τὸν Ναζαρέθ. Leut. 18. 18.

47 Καὶ εἶπεν αὐτῶν Ναθαναὴλ, Εκ Ναζαρέθ Esa. 4. 2. ὅ
ὅπου πᾶσι πᾶσι ἀγαθὸν ἐστὶν; λέγει αὐτῶν Φίλιππος, Ερ- Gen. 10. 45
καὶ ἴδε. 8.

48 Εἶπεν ὁ Ἰησοῦς ἢ Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς Gen. 23. 9,
ἐμὲ καὶ λέγει αὐτῶν, Ἰδοὺ ἀληθὲς Ἰσραηλῆτης ὅς 33. 14,
καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἐστὶν. Gen. 34. 23
ὅς 37. 24,
Dan. 9. 24,

49 Λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ, Πόθεν με γινώσκεις;
Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πρὶν τῆς σε Φίλιπ-
πον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τῷ σκηνῷ εἶδόν σε.

50 Απεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ραβ-
βί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσραὴλ.

51 Απεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι εἶπες
σοι, εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς σκῆης, πιστεύεις; μή τι
τέτων ὀφεί.

52 Καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἂν
ἄρτι ὄψεσθε τὸ ἕρπον ἀναστρέψεται, καὶ σὺν ἀγγέλοις
Θεοῦ ἀναβαίοντες καὶ καταβαίνοντες ὅπῃ τὸν υἱὸς
ἀνθρώπου.

Κεφ. β. Cap. 2.

1 & 11 Christus aquam in vinum mutatam facit signum
suorum principium, coram discipulis. 12 Capernaum
scendit. 13 hinc Ierosolymam ascendit. 15 & me-
tes ē templo eicit. 19 Templum, nempe corpus
soluendum a Iudaeis prae dicit. 23. Multi credunt in
ob signa quae edebat.

ΚΑΙ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.

2 Εκλήθη ὃ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
τὸν γάμον.

Quum de-
fecisset.

3 Καὶ ὑστέρησαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τῷ
οἷ φηδὲς αὐτὸν, Οἶνον οὐκ ἔχουσιν.

Quid mihi
secum est
negotium?

4 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί μοι καὶ σοί, γυναι-
κί; οὐπω ἔχει ἡ ὥρα μου.

5 Λέγει ἡ μήτηρ αὐτῷ τοῖς διακόνοις, Ὅ, τί
ἂν ποίηται ὅσα ἐκεῖνος ἐποίησεν.

ταύτης ἡν ὑμῖν ποιήσατε.

6 Ἦσαν ὃ ἐκεῖ ὑδρίαί λίθιναι ὅξ, κίμβρα

ἡ ἡ καθαρισμὸν τῆς Ἰουδαίων, χωρεῖται ἀνά μι-

αί, Πάσαι δύο ἢ τρεῖς.

Iuxta ritum
purificationis.

7 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας

πλῆρεις. Καὶ ἐγάμισαν αὐτὰς ἕως αὐτοῦ.

8 Καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀντλήσατε νυν, καὶ φέρετε

ἐν ἀρχαῖς κλίνῃ. Καὶ λῶσαν.

9 Ὡς ὃ ἐγαύσατο ὁ ἀρχτεῖκλινος τὸ ὕδωρ οἷ-

ον γλυκύμενον, (καὶ ἐκ ἧς ποθεν ὄζειν· οἱ ὃ διὰ

τὸν ὕδωρ) φωνεῖ τὸν

ἀρχτεῖκλινος,

10 Καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς ἀνθρώπος ποιεῖται ἡ

οἷον τίνῃσι, καὶ ὅταν μεθυθῶσι, τότε ἡ ἐλά-

τις σου τετῆρηκες ἡ κεφαλὴν οἶνον ἕως ἄρτι.

11 Ταύτῃ ἐποίησε ὁ ἀρχτεῖκλινος τὴν σημείων ὁ Ἰη-

σοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· καὶ ἐφάνηρσεν τῷ ὄξει

καὶ ὅπως ἐπιστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 Μετὰ τούτο κατέβη εἰς Καφarnaῦμ, αὐτοὶς

καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ

αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἅ πολλαὶ ἡμέραι.

13 Καὶ ἐρχόμενος ὁ Ἰησοῦς τὸ πάχος τῆς Ἰουδαίων, καὶ ἀν-

τίσας Ἱερουσόλυμα ὁ Ἰησοῦς.

14 Καὶ εὗρεν ἐν τῇ ἱερῇ τοῦ πωλειῶντος βόας

καὶ ὄνους, καὶ βορέας, καὶ τοῦ κερματιστοῦ κα-

ὄνους.

Nomina
res.

15 Καὶ ποιήσεις φραγὴν ἰον ἐν χοιρίων, πα-
 τας ὄξεία λην ἐν τῷ ἱερῷ, τὰ τε πρῶτα, καὶ τὰ
 Nummulos. βόας· καὶ ἡρὶ κολλυβιστῶν ὄξεία· τὸ κέρμα, καὶ τὰ
 vil, moneta. τραπέζας αἰέσσει.

16 Καὶ τοῖς τὰς πόλιν πωλοῦσιν εἰπεῖ,
 Αἰστανταὶ ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκόν
 πατρός μου, οἶκον ἐμπορίας.

17 Εμνήθησαν ὅ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γαρχα-
 Psal. 69. 10. μῆρόν ὄξιν,* Ο ἥλος τῷ οἴκῳ σε κατέφαγέ με.

18 Απικρίθησαν ἔν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ
 τί σημεῖον δεικνύς ἡμῖν ὅτι ταῦτα ποιεῖς;

Mat. 26. 61,
 Et 27. 40.
 Mat. 14. 58.
 Et 13. 29.
 19 Απικρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Αὐτοῖς
 ἡ ναὸν αὐτοῦ, καὶ ἡ τειχὸν ἡμέραις ἡγεῖται αὐτῶν.

20 Εἶπεν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τσατρεῖς κοίται
 εἰς ἡμέρας ἡγεῖται ὁ ναὸς αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐν τεσσάραις
 μέραις ἡγεῖται αὐτόν;

21 Εκείνος ὃ ἐλάλει αὐτοῖς ὅτι ναὸς αὐτοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ.

22 Ὅτι οὖν ἠγάπησεν ἐν νεκρῶν, ἐμνήθησαν
 μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τὸ ἐλεγεῖν αὐτοῖς· καὶ ὅτι σῶμα
 αὐτοῦ τῇ γενεῇ, καὶ τῷ λόγῳ ὅ ὅτι εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

23 ¶ Ὡς ὃ ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ πόλει
 τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ὀπίστευον εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 αἰστανταὶ αὐτῶν τὰ σημεῖα ἃ ἔποιε.

Non comit-
 tebat se fi-
 dei ipsorum
 sed ver. Nō
 credebat se
 ipsum,

24 Αὐτὸς ὃ ὁ Ἰησοῦς· ἐκ ὀπίστευον αὐτὸν
 τοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν μαρτυρεῖν πάντα·

25 Καὶ ὅτι ἡ γενεὴ εἶχε ἵνα τις μαρτυρῇ

οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἔστι ἐν τῷ
 ἄνθρωπῳ.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

Christus Nicodemum ab ipsis fundamentis Christianæ te-
 generationis instituit. 14 Serpens in deserto. 16 Di-
 lectio Dei in Christo. 23 Ioannes baptizat, 27 & suos
 docet se non esse Christum.

ἮΝ γὰρ ἄνθρωπος ἐκ τῆς φαρισαίων, (Νικόδη-
 μος ὄνομα αὐτοῦ) ἄρχων τῆς Ἰουδαίας·

Ex primordiis
 bus Iudæo-
 rum, vel pri-
 maria.

2 Οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὺς, καὶ εἶ-
 πεν αὐτῷ, Ραββί, οἶδα μὲν ὅτι ὑπὸ Θεοῦ ἐκλήλυθας
 ἐν τῷ κόσμῳ. ὁ δὲ εἰς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δυνάμει
 ποιεῖς, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

3 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὲν λέγω
 σοι, ἐὰν μὴ τις γνησθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

4 Ἀγὰρ πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος, Πῶς δύναται
 ἄνθρωπος γνησθῆναι ἄνωθεν; καὶ πάλιν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη
 καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ ἀνὴρ ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν, ὁ
 μαρτυρεῖ τὴν μαρτυρίαν, ὅτι ἡ ἀλήθεια ἡμεῖς ἀκούομεν
 καὶ οὐκ ὁρῶμεν.

5 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν ἀμὲν λέγω σοι, ἐ-
 γὼν ὁ ἀνὴρ ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν, ὁ μαρτυρεῖ
 τὴν μαρτυρίαν, ὅτι ἡ ἀλήθεια ἡμεῖς ἀκούομεν
 καὶ οὐκ ὁρῶμεν.

6 Τὸ γινώσκον ἐκ τῆς σαρκὸς, σὰρξ ὅρα καὶ
 οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

7 Μὴ θαυμάσιος ὅτι εἶπον σοι, Δεῖ ὑμᾶς γνη-
 σθῆναι ἄνωθεν.

Ventus.
Sonum. vel,
strepitum.
Spiritu.

8 Τὸ⁴ πνεῦμα ἔπε θέλει πνεῖ· καὶ τίω⁴ φωνῇ
αὐτῷ ἀκούεις, ὁμῶς ἐκ οἰδας πῶθεν ἔρχεται, καὶ πῶς ὑπὸ
ἡ⁴ ἔτις ὅτι πᾶς ὁ γαλλιανός⁴ ἐκ τῆ Πνεύματος.

9 Ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, Πᾶς
δυνάται ταῦτα γινώσκεις;

10 Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ
διδάσκων τῆ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα ἐ γινώσκεις;

11 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω σοι, ὅτι ὁ οἰδα μὲν λα-
λῶν, καὶ ὁ ἐκείνου μὲν μαρτυρῶν, καὶ τίω μάρ-
τυριαν ἡμῶν ἐ λαμβάνετε.

Tetragia.

12 Εἰ τὰ ὅτι εἶπον ὑμῖν καὶ ἐ πιστεύετε, πᾶς
ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπερᾶν, πιστεύετε;

13 Καὶ ἐς εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν
ἐκ τῆ ἐσχάτης καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀνθρώπος
ἐσχάτος.

Infra. 12. 32
num. 21. 5.
Extulit.

14 Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸ ὄφιν ἐπὶ τὴν
ρήμω, ἔτις ὑψώθηται δεῖ τῆ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου.

15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ δόληται
τοῦ ἐχθροῦ ζωὴν αἰώνιον.

1. 70b. 4. 9.

16 Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὅτι
ὑἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων
αὐτὸν μὴ δόληται, ὁμῶς ἐχθροῦ ζωὴν αἰώνιον.

Infra. 9. 39.
6. 12. 47.

17 Οὕτω ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ὁμῶς ἵνα σὺ
κόσμος δι' αὐτόν.

18 Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἐ κρίνεται· ὁ δὲ
οὐ πιστεύων, ἐ κρίνεται· ὁ δὲ
οὐ πιστεύων, ἐ κρίνεται.

πιστεύον, ἥδη κέκευθε, ὅτι μὴ πεπίστευκα· εἰς τὸ ὅ-
μως τῷ μενοχμῶς ὑμεῖς τῷ Θεῷ.

19 Αὐτὴ δὲ ὅτιν ἡ κοίτις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν *Symon, i. 9.*
ἐκ τοῦ κόσμου, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἡμέτεροι μάλλον τὸ
αὐτοῦ ἢ τὸ φῶς· ὡς γὰρ ποιεῖ αὐτῷ τὰ ἔργα.

20 Πᾶς γὰρ ὁ φαύλα πορεύσιν, μισεῖ τὸ φῶς,
ἵνα ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔρ-
γα αὐτοῦ.

21 Ὁ ὅς ποιεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς *At is cuius*
τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτῷ τὰ ἔργα, ὅτι ἐκ Θεοῦ *actiones su-*
ἦν ἡ ἐργασμὸς. *co carent.*
vel, sinceris
sunt. Ad
ven. verit.
Infra, 4. 1.

22 Ὡς ταῦτα ἡλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθη-
ται αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖ διέτριβε
μετ' αὐτῶν, * καὶ ἐβάπτιζεν.

23 Ἦν γὰρ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν, ἐγγὺς τῇ
Ἰερουσαλὴμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ὡς ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο
ἐν ἑαυτοῖς.

24 Οὕτως γὰρ ὡς βεβαμμένος εἰς τὴν φυλα-
κὴν Ἰωάννης.

25 Ἐρχέτο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰω-
άννου, ὅτι Ἰησοῦς ἀπεκρίθη καὶ μαρτυροῦν.

26 Καὶ ἡλθεν πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ εἶπον αὐ-
τῷ, ὅς ὡς σὺ περὶ τῆς Ἰερουσαλὴμ, ὅτι σὺ
μαρτυροῖς, ἵνα ἐκεῖ βαπτίζεις, καὶ πάντες ἔρχον-
το πρὸς αὐτόν.

27 Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται
ἡμεῖς.

Symon, i. 17.
34.

Coi testi-
monia per-
bibuisse.

αἰθροπος λαμβάνειν ἐδὶν, καὶ μὴ ἡ διδουμένη
αὐτῇ ἐκ τῆς ἐρεσῆς.

Mat. 12. 20.

28 Αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον,
Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεισθαλμός ἐστι
μὴ ἐμπροσθεν ἐκείνων.

Mirifico
quodam
gaudio frui-
tur. Hoc
gaud. m. nu-
meris omni-
bus est abso-
lutum. vel,
Imple tum
est templis
hoc gaudii
mei, i. e. ut
id a me iam
pericipiat.

29 Ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ὅστις ὁ ἴδι-
ος τῆς νυμφεύς ὁ ἐσηκώς καὶ ἔκκευεν αὐτῇ, χαρὰ χα-
ρεῖ διὰ τὴν φωνὴν τῆς νυμφεύς· αὐτῇ οὐδ' ἡ χα-
ρὰ ἢ ἐμὴ πεπλήροται.

30 Εκείνον δ' εἰ ἀυξάνει, ἐμὴ δ' ἐλαττοῦται.

31 Ὁ ἀκούων ἐρχόμενος, ἐπαίω πάντως ὅτι
ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ὅστις, καὶ ἐκ τῆς γῆς λα-
λεῖ· ὁ ἐκ τῆς οὐρανῶν ἐρχόμενος, ἐπαίω πάντως
ὅστις.

32 Καὶ ὁ ἐσώρακε καὶ ἤκουσε, τὴν το μαρτυρεῖ
τὴν μαρτυρίαν αὐτῇ ἐδὲις λαμβάνει.

33 Ὁ λαβὼν αὐτῇ τὴν μαρτυρίαν, ἰσφρα-
σεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ὅστις.

Rom. 3. 4.

34 Ὁ γὰρ ἀπίστῃς ὁ Θεός, τὰ ῥήματα τοῦ
Θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὴν
πνεῦμα.

Ad certam
mensuram.

Mat. 11. 27.

35 Ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δόξα
ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

Habac. 2. 4.

Job. 5. 10.

36 Ὁ πνεύσων εἰς τὸν υἱόν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον
ὁ ὅς ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, ἐκ ὅψεταί ζωὴν, ἀλλ' ἢ ὁ γὰρ
Θεὸς μόνος ἐπ' αὐτόν.

Idem dum pergit à Iudæa in Galilæam, fatigatus possum
 reit à muliere Samaritana. 21 Veram adorationem do-
 cet. 26 Profitetur se esse Messiam. 32 Cibus ipsius. 39
 Samaritani credunt in eū. 46 Regii cuiusdam filiū sanat.

Ὁ οὖν ἔγνω ὁ Κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρι-
 σαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ
 * καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης

sup. 167
 Sam. 3. 22.

1 (Καὶ τυγχα Ἰησοῦς αὐτὸς ἐκ ἐξέστην, ὅτι οἱ
 Ἰουδαῖοι αὐτοῦ.)

2 Ἀρκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν
 Γαλιλαίαν.

3 Ἐδὲι ὅτι αὐτὸν διέρχεται διὰ τῆς Σαμα-
 ρείας.

4 Ἐρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγο-
 μένην Σιχαρ, πλησίον τῆ χωρὶς ὃ ἰδωκεν Ἰακώβ
 καὶ τῆς υἱᾶς αὐτοῦ.

Gen. 23. 19.
 Gen. 48. 22.
 Iosue 24. 32.

5 Ἦν ὅτι ἐκεῖ πηγὴ τῆ Ἰακώβ· ὃ οὖν Ἰησοῦς κα-
 τακὰς ἐκ τῆς ὁδοπορίας, ἐσταθίζετο· ὥτως ὅτι
 πηγῇ· ὅρα ὡς αἰεὶ ἔκτει.

Fessus devia

6 Ἐρχεται γὰρ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντιλήπαι
 ἀντὶ αὐτοῦ ὃ Ἰησοῦς, Δός μοι πνεῖν.

7 (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς
 πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγορεύωσι.)

Nollus. n. v.
 sus inter
 Iud. & Sam.
 vel, Cōmer-
 cium non
 habent
 cum S.

8 Ἦν οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις, Πᾶς
 Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμὲ πνεῖν αἰτεῖς, ἔσθης γυναι-
 κος Σαμαρείτιδος· ὃ γὰρ ἀνταρχῶν Ἰουδαῖοι Σα-
 μαρείταις.

μαρτίαις.

ΙΟ Απεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾔδει
πλὴν ἑωρατὴν τὸ Θεῶν, καὶ τίς θέν ὁ λέγων σοι, Δέξαι
πίπιν· σὺ αὖ ἠτήσας αὐτόν, καὶ ἰδωκεν αἰ σὺ
δωρ ζῶν.

Vas quo
haurias.

ΙΙ Λέγει αὐτῇ ἡ γυνὴ, Κύριε, οὐτὲ ἀντλή-
σεις, καὶ τὸ φρέαρ ὅτι βαθὺ πόθεν οὐ ἔχεις τὸ
δωρ ζῶν;

Ι2 Μὴ σὺ μίζων εἰ τὸ πατὴρς ἡμεῶν Ἰακώβ,
ἰδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ; καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπι, καὶ
υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;

Ι3 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Πᾶς ἐ-
νων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν·

Ι4 Ος δὲ αὖ πῆ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐν ἡμέ-
ραις, ἐκ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ὁμοίαν τὸ ὕδωρ
δώσω αὐτῷ, ἡλύσε δὲ αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἐν
σπλάγχνοις αὐτοῦ ζαλὴν αἰώνιον.

Ι5 Λέγει αὐτὸν ἡ γυνὴ, Κύριε, δός μοι
τοτὸ ὕδωρ· ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἐρχώμεθα ἐν-
αντλήειν.

Ι6 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, φάνησι
δράσῃ, καὶ ἰδοὺ ἐκτάσει.

Ι7 Απεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔχω
δρά. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς εἶπας, ὅτι
ἐκ ἔχεις.

Ι8 Πάντε γὰρ ἀνδρες ἔχει· καὶ κὼθ ἡ ἑξήκοντα ἑξήκοντα
ἑξήκοντα.

οὐ οὐ αἰήρ· τὸ αὐτὸ ἀληθὲς εἰρηκαί.

19 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, θεωροῦ ὅτι περὶ
 τοῦτο εἶ σύ.

20 Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ τόπῳ τῷ ὅρει περὶ
 αἰσταν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱερουσαλὺμοις ὄσιν *Deut. 12.6*
 τοῦτο ὅτι περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο.

21 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γυνὴ, πῆς περὶ σοὶ
 εἰρηκαί· ὅτι οὐτε ἐν τῷ ὅρει τῷ τόπῳ οὐτε ἐν
 Ἱερουσαλὺμοις περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο.

22 Ὑμεῖς περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο ὅτι οὐδεὶς οἶδατε, ἡμεῖς *4. Reg. 17.29*
 οἱ Ἰσραηλῖται· ὅτι ἡ σωτηρία ἐν τῷ
 ὅρει ὄσιν.

23 Ἀλλ' ἔρχεται ὁ ἄγγελος, καὶ νῦν ὄσιν, ὅτι οἱ ἀλη-
 θῆς περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο
 καὶ ἀληθεία. καὶ γὰρ ὁ πατήρ τοῖς τέτοις ζῇ
 περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο.

24 Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τὸν περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο *2. Cor. 3.17*
 καὶ πνεῦμα καὶ ἀληθεία· δεῖ περὶ τοῦτο περὶ τοῦτο.

25 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Οἶδα ὅτι Μωυσῆς ἔρχε-
 ται ἐκ τῆς Χερσὺς· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀπαγ-
 ῶν ἡμῶν πάντα.

26 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Εγώ εἰμι, ὁ λαλῶν *Ego qui te
 cum loquor ille
 ille Christus.*

27 Καὶ ὅτι τῷ τόπῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἔκριναν ὅτι μὴ γυναικὸς ἐλάλει· ἐπεὶ οἱ μαθηταὶ
 οὐκ ἔγνωσαν· ἢ, τί λόγους μετ' αὐτῆς;

28 Αρῆκεν ἔνθ' ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ, καὶ
πῶλεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀποστόλοις,

29 Διδότε, ἴδετε ἀποθρονον ὃς εἶπέν μοι παῖ

Nonne hic
est Christus
ille? vel, Nū
hic est Chr.

ῥος ἐποίησα. ἂν μή τι ἕτος ὅστις ὁ Χριστός;

30 Εξῆλθεν οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἔρχε

31 Ἐν τῇ πόλει μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθη

32 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Εγὼ βεβῆκα ἔχον φα

33 Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτις ἀπὸ τῆς πό

34 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρομῶν ἔστι

35 Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐπὶ τῇ πόλει αὐτῆς
καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδὲ, λέγω ὑμῖν, ἰσχυ

36 Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συ

37 Ἐν γὰρ τῷ τόπῳ ὁ λόγος ὅστις ὁ ἀληθινός

38 Εγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ἵνα ὅτι

In quo la
bor ē non
impendi stis.

μεῖς κακοπάχετε ὅμοι κακοπάχετε, καὶ ὅτι

καὶ ἐκείνους ἀποποιήσας εἰσεληλύθατε.

39 Ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ὁπίστευσαν
αὐτὸν ἡ Σαμαρείτῃς, διὰ τὸ λόγον τῆς γυναικὸς,
καὶ τῆς μαρτυρίας, ὅτι εἶπεν μοι πάντες ὅσα ἐποίησα.

40 Ὡς οὖν ἦλθεν πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται,
καὶ αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἡμεῖν ἐκεῖ
ἡμεῖς.

41 Καὶ πολλὰ πλείους ὁπίστευσαν διὰ τὸν λό-
γον αὐτοῦ.

42 Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, Ὅτι ἐκάλει διὰ τὴν
ἀληθεῖαν πνεύματι. αὐτοὶ γὰρ ἀκηκέμαζον, καὶ
ἔλεγον ὅτι οὗτος ὅστις ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τῆς κόσμου
ἐστίν.

43 ¶ Μετὰ τὴν πενθήμερον ἐξῆλθεν ἐκεῖ-
θεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

44 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι παρ- Mat. 13:58.
εἶς τῇ ἰδίᾳ πατερίδι τιμὴν ἔχει. Mat. 6:1.
Luc. 4:24.

45 Ὅτι οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἰδὲ
αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντες ἐκ ακούτης αἱ ἐ-
κ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ
ἐλθόντες εἰς τὴν ἑορτήν.

46 ¶ Ἠλθεν ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν Κανά τῆς Supra. 2.7.12
καφαρναῦτα ἐποίησε τὸ αὐτὸ αἶμα οἶνον. Καὶ ἦν πε- Regius qui-
ραίας ὁ υἱὸς ἡδονῆς ἐκ Κανθαρναῦτα. dam. Jd. 12

47 Οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐν τῇ Ἱου- Quidam e
δαίᾳ τῇ Γαλιλαίᾳ, ἀπηλθὲ πρὸς αὐτόν, καὶ ἦ- regio con-
sistam, vel,
ex aula re-
gia.

ερώτα αὐτὸν ἵνα μεταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτὸν τὸν
ἥμελλας γὰρ ἀποθνήσκειν.

48 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, Ἐὰν μὴ
μεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, καὶ μὴ πιστεύσῃτε.

49 Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς, Κύριε
πέμψτε πρὶν ἀποθνήσκειν τὸ πατήριόν μου.

50 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου. ὁ υἱὸς σου
καὶ ὁπίσσευσεν ὁ ἀνθρώπος τὰ λόγια αὐτοῦ· εἶπεν
τῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύετο.

51 Ἦδη δὲ αὐτὸς μεταβαίνοντος, οἱ δὲ
αὐτῷ ἀπῆντισαν αὐτῷ, καὶ ἀπῆλθον, λέγοντες
ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.

52 Επύθετο οὖν παρ' αὐτοῦ τίνος ὄψεαι
καρτίον· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι καὶ ἐγὼ
ἰδοὺ μὲν ἀρῶμαι αὐτὸν ὁ πυρρὸς.

53 Εἰπὼς οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾗ
ἦ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱὸς σου ζῇ· καὶ
στεύσει αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54 Τὸτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἵσταται
Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Κεφ. 4. Cap. 5.

2. & 3. Christus desumbescit ad plenam, sicut in
to. 10 & 17 Pharisaeos precipiti iudicio factum
propter diem sabbati calumniantes convincit
ex Patris suae. 19. & 20. Dimittit suam vitam mul-
titudinis, 45. Moysi testimonio etiam comprobat.

ΜΕΤΑ ταῦτα ἰωὴ οὐρτῇ τῆς Ἰσλαίας, καὶ αὖτις ὁ *Leuit. 23. 2.*
 Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα. *deut. 15. 1.*

2 Ἐστὶ ὃ ἐν τοῖς Ἱερουσόλοις· ὅπῃ τῇ περ- *Ad forum*
 βαπτῇ κολουμένηθρα, ἢ ὅπῃ λεγομένη Εἰραῖσι Βη- *peculiarium*
 ἱεροῦ, πέντε σταῖς ἔχουσα. *est piscina.*
vel, sequen-
do locum alter-
am, Pecuria
est piscina.
Expectantiū

3 Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῆς α-
 ρρωγῶν, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκτετριμ-
 ἐν τῇ τῇ ὕδατος κίνησιν.

4 Ἀγγέλους γὰρ καὶ καθεὶν κατέβαινεν ἐν τῇ κα- *Cento tem-*
 λυμένηθρα, καὶ ἐπείχετο τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν περὶ τοῦ ποτε.
 ἑκάς μὲν τῷ παραχρῆν τῇ ὕδατος, ὅστις ἐγένετο
 ὁδὸν κατείχετο νοσήματι. *Quocūque*
detinebatur
morbo.

5 Ἡ δὲ τις ἀνθρώπος ἐκεῖ τριακονταοκτὼ *morbo.*
 ἐτῶν ἐν τῇ ἀδινείᾳ·

6 Ἰδοὺν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γὰρ ὁ-
 πλῶν ἡδὴ χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγι-
 αῖναι;

7 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀδινεὺς, Κύριε, ἀνθρώ-
 πῳ ἐγώ, ἵνα ὅταν παραχρῆν τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με
 ἐν τῷ κολουμένηθρα· ἐν ᾧ ὁ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος
 ἐμὲ καταβαίνει.

8 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἔρχου, καὶ πρὸς τὴν κατὰ
 τὴν αὐτῶν, καὶ θεραπεύεται.

9 Καὶ ἐλθὼς ἐγένετο ὑγιὲς ὁ ἀνθρώπος, καὶ ἔ-
 ρχεται πρὸς τὸν αὐτῶν, καὶ θεραπεύεται. ἰωὴ ὁ σάβ-
 βατον ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ.

10 Ελεγον υἱοὶ Ἰουδαίου τῆς τιθεραπειρίας
Interm. 17. 21 Σάββατόν ἐστιν καὶ ἔξισι σοὶ ἄρα καὶ κραῖβαν.

11 Απεκρίθη αὐτοῖς, Ο ποιήσας με ὕψιστος
 μοι εἶπεν, Ἄρα καὶ κραῖβαν σε, καὶ περιπατῶ

12 Ηρώτησαν ἔν αὐτῶν, Τίς ἐστιν ὁ αἰθερὶς
 ὁ εἰπὼν σοι, Ἄρα καὶ κραῖβαν σε, καὶ περιπατῶ;

13 Ο ὃ ἰαθεὶς καὶ ἦδεν τίς ἐστιν. ὁ γὰρ Ἰησοῦς

Enaserat vi ὁξέγευσεν ὅχλα ὄντες ἐν τῷ τόπῳ.

qui se subdu-
cit seu prori-
pu. 14 Μετὰ ταῦτα εὐρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς
 τῆς ἱερᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ὁ γὰρ γήριος μακάριος

ἀμαρτάνει, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σὶ ἰγρήνηται.

15 Απῆλθεν ὁ αἰθερὶς, καὶ ἀνῆλθεν τῶν
 ἰουδαίων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὕψιστον.

Persequenda.
sur. vel, in-
sestabantur. 16 Καὶ διὰ τῆτο ἰδύσκον τὸν Ἰησοῦν οἱ
 ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτου αὐτὸν δοκτεῖναι, ὅτι ταῦτα
 ποιεῖ ἐν σαββάτῳ.

17 Ο ὃ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ο ποιήσας
 μου ἕως ἀπὸ ἐργάζεσθαι καὶ γὰρ ἐργάζομαι.

Infra, 7. 19. 18 Διὰ τῆτο οὐ μᾶλλον ἐζήτου αὐτὸν
 Ἰουδαῖοι δοκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὰ σαββάτα
 τοῦ, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἰδίον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἵσθι
 τὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

19 Απεκρίνατο οὐ μᾶλλον ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
 τοῖς Ἀμὲν ἄμην λέγων ὑμῖν, οὐ δύναται
 ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ ἐδέν, ἀλλὰ μὴ τι βλέπει τὸν πατέρα
 ἔρα ποιῶντα. ἃ γὰρ αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς

ὡς ὁμοίως ποιεῖ.

20 Ο γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα
ἠέλισεν αὐτῷ ἅ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων
ἠέλει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.

21 Ὡστερ γὰρ ὁ πατὴρ ἰγάριεν τὸν νεκρὸν καὶ
ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.

22 Οὐδεὶς γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει ἐδύνα, ὅμως τῷ
ἡμῖν πάντα δίδωκε τῷ υἱῷ.

23 Ἴνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶ-
σιν τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμᾷ τὸν υἱόν, καὶ τιμᾷ τὸν πα-
τέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.

24 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον με-
νούσας, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰ-
ώνιον καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ὅμως μετατίθηκται ἐν
τῷ δυνάτι εἰς τὸν ζῶντα.

25 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα,
καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται.

26 Ὡστερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, ὅ-
πως ἰδῶκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ.

27 Καὶ ὁ ἔξοσις ἰδῶκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποι-
ῆσαι ὑὸς ἀνθρώπου ἐστίν.

28 Μὴ θαυμάζετε τούτο ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ Veniet tem-
pus. pas

29 Καὶ ἐν πορεύσει οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες. Mat. 23. 3.

καὶ ἀνάστασιν ζωῆς οἱ δὲ τὰ φῦλα ἀνάστα-
σις

τες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

30 Οὐ δυνάμεθα ἐγὼ ποιεῖν ἅπ' ἐμαυτῷ οὐδέν. καθεὺς ἀκούω, κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ διαφέρει ὅτιν' ὅτι ἐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἱμῶν, ὁμᾶ τὸ θέλημα τῷ πέμψαντί με πατρί.

Infra. 8. 14. 31 Εὰν ἐγὼ μαρτυρῶ πρὸς ἐμαυτῷ, ἡ μαρτυρία μου ἐκ ἐστὶν ἀληθείας.

Mai. 3. 17. 32 Ἄλλος ὅστιν ὁ μαρτυρῶν πρὸς ἐμῷ, καὶ οὐδα ὅτι ἀληθὺς ὅστιν ἡ μαρτυρία ὑπὸ μαρτυρίᾳ πρὸς ἐμοῦ.

Sapra. 2. 27. 33 Ὑμεῖς ἀπεστάλαξετε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.

34 Εγὼ δὲ ἐπαρὰ ἀνθρώπου ἢ μαρτυρία λαμβάνω· ὁμᾶ ταῦτα λέγει ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.

Exultare. 35 Εκείνος ὡς ὁ λύχνος ὁ καὶ ὁ ὁμοῦ καὶ φαίνει ὑμεῖς δὲ ἠδελύσατε ἀγαλλομένηται πρὸς τὸ φῶς αὐτοῦ.

36 Εγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μίζω τῷ Ἰωάννῃ. τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ ἐδιδάκμοι ὁ πατήρ ἵνα τελεώσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιῶ, μαρτυρῶ πρὸς ἐμῷ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε.

Mai. 3. 17. 17. 4. 37 Καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μαρτύρηκε πρὸς ἐμῷ. οὔτε φωνῶ αὐτῷ ἀκηκόασι π

Dei. 4. 12. πτε, οὔτε εἶδος αὐτῷ ἐωράκητι.

38 Καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐκ ἔχει μόνοντα ἐν ὑμῖν ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τὸ ἔω ὑμῖν ἐπιστεύει.

39 Ἐπεινᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκιᾶτε ἐν Scrutaminī.

ὡπὶς ζῶντων ἀνθρώπων ἔχειν καὶ ἐκεῖνά ἐστὶν αἱ μαρ-
τυρίαι κατὰ ἡμῶν.

40 Καὶ οὐ θέλετε ἔλθεῖν πρὸς μᾶς, ἵνα ζῶντες

41 Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων ἐλάβετε·

42 Ἀλλ' ἐγινάσκε ὑμεῖς ὅτι τὴν ἀγάπην τῆ
ἀφ' ἧς ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.

43 Εγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τῷ πατρὶ
καὶ ἐλάβετε μὴ· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνό-
ματι τοῦ ἰδίου, ἐκεῖνον λήψατε.

44 Πᾶς δυνάσθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν πα-
τὸς ἐκείνου λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τῆ πατρὸς
ἐκείνου ζητεῖτε; Inj 4. 12. 43.

45 Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν
ἐν τῷ πατρί· ἐστὶ ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,
ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.

46 Εἰ γὰρ ὁπιστεύετε Μωσῇ, ὁπιστεύετε αὐτῷ ἡμῶν· Gen. 3. 15. 6.
12. 28. 6.
49. 10.

47 Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου ῥαμίματι ἐπιστεύετε,
τοῖς ἡμῶν ῥήματι πιστεύετε; deut. 18. 19.
Scrip. 13.

Κεφ. 5. Cap. 6.

Et cum panibus & duobus pisciculis cibantur 5000. 15
audens Christus 17 Discipulos navigantes, 19 aquis
ambulans assequitur. 26 27 & 33 De vero & non pe-
cuniae pane vixit, 42 43 Mutuantur Iudaei, 60
discipuli plerique, 66 recedunt ab eo, 69 Apostoli
eum esse profiteantur.

Μιστ

ΜΕΤὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τεβεριάδος.

2 Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὑπὲρ ἄλλων αὐτῷ τὰ σημεῖα αὐτοῦ ποιεῖν ὅτι πρὸ ἀδυναμιῶν των.

3 Ἀπῆλθε ὃ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετ' αὐτῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Zenit. 23. 2.

4 Ἦν ὁ ἔργος τὸ πάραυτ' ἡ ἰσότης τῶν ἰσχυρίων.

Mat. 16. 1.

Mat. 14. 16.

Mat. 6. 38.

Luc. 9. 13.

5 Ἐπείθεα οὐκ ὁ Ἰησοῦς τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ θεωρῶν ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχετο πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον, Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάωσιν οὗτοι;

*Explorans
eius animū.*

6 (Ἰδοὺ ὃ ἔλεγε· πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἐμελλε ποιεῖν.)

7 Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίαι δηναρίων ἄρτοι ἐκ ἀρχῶν αὐτοῖς, ἵνα ἐκαστος αὐτῶν βράχῃ πιλάει.

8 Λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου,

9 Ἐστὶ παρθένιον ἐν ᾧδε ὃ ἔχει πάντες ἄρτους κριθίνους, καὶ ὀδοὺ ὀψάριον· θυμὰ ταῦτα· τί ὀφθαλμοὶ τοῦ αὐτοῦ;

*Duos pisci-
culos.*

*Quid sunt
ad tam mul-
tos? q. d. pro
vixito sunt.
habenda.*

10 Εἶπε ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τῶν ἐνθεότων αὐτοῖς. Ἦν ὁ χορτὸς πολὺς ἐν τῇ πόλει. Αὐτοῖς οὐκ οἱ ἄνδρες ἡ ἀριθμὸν ὥσπερ πεντακισχίλων.

11 Ἐλαβε ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἄνθρωποις.

καὶ μέγας ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ὄψαρίων ὅσοι ἤθελον.

12 Ὡς δὲ ἐνεπλήθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Συμμεγάλητε τὰ πρῶτα ἐύσταντα κλάσματα, μή τι ὑπολιθῇ.

Abunde cibo repleti sunt.

Ad verb.

Ex pleti sūt.

Impleuerūt.

duod. coph.

fragmentis.

13 Συμῆχαρον οὖν, καὶ ἐγάμισαν δώδεκα κοφῆς κλασμάτων ἐν τῇ πάντε ἄρτων τῇ κριδί, καὶ ἐσείατευσεν τοῖς βιβροκόπῃ.

14 Οἱ οὖν ἀδελφοί, ἰδόντες ὁ ἐποίησεν σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον, Οὐ οὗτός ἐστιν ἀλλοθὺς ὁ πρῶτος ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Qui venturus erat.

15 Ἰησοῦς οὖν, γινὼς ὅτι μέλλουσιν ἐρχεσθαι, καὶ πάλιν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀπέμνησεν πάλιν εἰς τὸ ὅρος αὐτὸς μόνος.

16 Ὡς δὲ ἐψά ἐρχέτο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πλὴν θαλάσσης.

Mat. 14. 23. mar. 6. 47.

17 Καὶ ἐμβαίντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πίνειν θαλάσσης εἰς Καφarnaῦμ. καὶ σκοτία ἦδη ἐγένετο, καὶ ἐκ ἐκλυψέτο πρὸς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς.

18 Ἡ τε θαλάσση, αἶμα μεγάλα πνέοντες, ἐπῆλθετο.

Concitabatur.

19 Ἐβληκότες οὖν ὡς στεδίως εἰκοσιπέντε ἡμεῖς ἀκούοντες, θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν πρῶτα τῶν μαθητῶν, καὶ ἐρχόμενος πλοῖον γινόμενος ἐπῆλθεν αὐτοῖς.

Prouocati.

Appropinquantes.

20 Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεσθαι.

21 Ηθελον ἐν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον. καὶ
 ἀνέβη τὸ πλοῖον ἐν ἧμεν ὑπὸ τῇ γῆς εἰς ὡς ὑπὸ τῆς

Turbataque
 subliterat.

22 ¶ Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἰσηκὼς πέραν
 θαλάσσης, ἰδὼν ὅτι πλοιάριον ἄλλο ἐκ ὧν ἐκεῖ
 καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰς ὃ ἐβόησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἐσωεσθῆσαν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς
 πλοιάριον, ὁμαρμύνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς

Postquam
 gratias egess-
 et Dom.

23 Ἀλλὰ ὅ ἦλθε πλοιάριον ἐκ Τιβεριάδος
 ἐν ᾧ καὶ τὸ πλοῖον ὅπως ἔφαζον τῶν ἄρτων, ὁ ἄρχιερεὺς
 τοῦ Κυρίου.

24 Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς ἐκ
 ἐκεῖ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐβόησαν καὶ αὐτὸν
 τὰ πλοῖα καὶ ἦλθεν εἰς Καπρναούμ, ζητοῦντες
 Ἰησοῦν.

Quando
 hac percuc-
 nisti?

25 Καὶ εὗρητες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης
 εἶπον αὐτῷ, Ραββί, ὅποτε ἤθε γέροντας;

Saturati
 estis.

26 Απεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ
 ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με ἐχὼς εἶδε σημεῖα
 καὶ ὅτι ἐβόησατε ἐν τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτάσθητε.

27 Εργάζεσθε μὴ τὸ βρωσθὲν τὸ δοκοῦν μόνον
 ἀλλὰ καὶ τὸ βρωσθὲν τὸ μόνον εἰς ζωὴν αἰώνου
 καὶ ὁ ὅς τὸ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει. τὴν γὰρ
 τὴν ἐσφράγισεν ὁ Θεός.

Quid faciē-
 dum nobis
 fuerit?

28 Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι τί ποιῶμεν,
 ἐργαζόμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;

29 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι

Suscitem
vni, Restitu-
amvix.

πατὴρς, ἵνα παῖς ὁ δίδωκέ μοι, μὴ δοπολίσω ἕξ αὐ-
τῷ, ἀλλὰ ὁμιάσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

40 Ἰὺτο δέ βρε τὸ θέλημα τῷ πέμψαντί με
πατὴρς ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸ υἱόν, καὶ πιστεύων εἰς αὐ-
τὸν, ἔχη ζωὴν αἰώνιον· καὶ ὁμιάσω αὐτὸν ἐν
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41 Εὐχόμενοι ἔν οι Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτὸν, ὅτι
πεν, Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ ἔρανε.

Ματ. 13 55.

42 Καὶ ἔλεγον, Οὐχ ἔστις οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς
σὸφ, ὃς ἡμεῖς οἶδα μὲν τὸ πατέρα καὶ τὸ μητέρα,
ἔν λέγει οὗτος. Ὅτι ἐκ τοῦ ἔρανε καταβέβηκα;

43 Απεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
γρηγύρετε μετ' ἀλλήλων.

44 Οὐδεὶς δυνάται ἰλθεῖν πρὸς με, εἰ
πατὴρ ὁ πέμψας με, ἐκλύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ αὖ-
τω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Εξ. 34. 13.

Ἰερ. 31. 33.

Doctia Deo

45 Ἐστὶ γρηχμῶν ἐν τοῖς θεωροῦσι
ἔσονται πάντες διδασκτοὶ τῷ Θεῷ. * Πᾶς
ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ μεθῶν, ἔ-
σται πρὸς με.

Ματ. 11. 27

Ε, 16. 17.

46 Οὐχ ὅτι τὸ πατέρα τις ἐώρακεν εἰ μὴ
παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὗτος ἐώρακε τὸ πατέρα.

47 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἐν
ἐμοὶ ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

48 Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆ ζωῆς.

Εξ. 16. 16.

49 Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μαῖνα

αὐτῶν καὶ ἀπέθανον.

10 Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τῆ ἔρανος καταβαί-
 νας πρὸς ἐξ αὐτῆ φάγη καὶ μὴ δοθῆταί.

11 Εγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τῆ ἔρανος κατα-
 βαίνας πρὸς φάγη ἐκ τέρας τῆ ἄρτης, ζήσεται εἰς
 αὐτὸν ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν,
 ὃν δώσω ὑμῶν τῷ κόσμῳ ζωῆς.

12 Ἐμάρχοιτο οὖν πρὸς ἀνθρώπους οἱ Ἰουδαῖοι, Alteercabari
tue
 Πῶς δύναται εἶναι ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρ-
 καν;

13 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν, ἀμὲν
 λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα καὶ τὴν ἰσὺν τῆς
 σαρκὸς καὶ πίνετε αὐτὴ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν
 ἑαυτοῖς.

14 Ὁ τρώγων με τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ I. Cor. II. 37
 αἷμα, ζῶναι αἰώνιον καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
 ἐν ἡμέρᾳ.

15 Ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρωσίς, καὶ τὸ
 αἷμα μου ἀληθῶς ἐστὶ πόσις.

16 Ὁ τρώγων με τὴν σάρκα, καὶ πίνων με τὸ
 αἷμα, μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ.

17 Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, καὶ ἐγὼ
 πατέρεα καὶ ὁ τρώγων με, καὶ κείνος ζή-
 σεται με.

18 Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τῆ ἔρανος κατα-
 βαίνας ἱσθῶν οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μᾶλλον,

κὺ ἀπὸ θάλασσαν. ὁ τρώγων τὸν ἄρτον, ζήσεται
ἐν αἰῶνα.

59 Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ, διδάσκων
καταρναέμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκέσταντες ἐκ τῆς μαθη-
αυτῆς, εἶπον, Σκληρὸς ἐστὶν αὐτὸς ὁ λόγος· τίς δύναται
αὐτὸς ἀκέειν;

61 Εἰδὼς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῇ ὅτι γινώσκει
πρὸς τέτατοις μαθηταῖς αὐτῆς, εἶπεν αὐτοῖς, Ἰμπε-
ρᾶς σκανδαλίζει;

Ευρηα, 3. 23.

62 Εὰν οὖν θεωρῇτε ἃ ὑὸν τῆ ἀνιθεσίαν ἐν-
βαλόντα ὅπως ὡς τὸ πρῶτον;

63 Τὸ πνεῦμα ἐστὶν τὸ ζωοποιουῦν, ἡ γὰρ
ὠφελεῖ ὅθεν. ταῖς ῥήματα αὐτῶν λαλῶ ὑμῖν, πῶ-
μα ἐστὶν καὶ ζωὴ ἐστίν.

64 Ἀλλ' εἰπὴν ὅτι ὑμεῖς πῶς, οἱ ἐπιστάται;
Ἦδει γὰρ ὅτι ἀρχὴς ὁ Ἰησοῦς τίνας εἰσὶν οἱ μαθη-
τοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παρρησιασάντων αὐτὸν.

65 Καὶ ἔλεγε, Διὰ τῶντο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι
δεῖς δύναται ἐλθεῖν πρὸς μεῖς ἐὰν μὴ ἡ διδασκαλία
αὐτῶν ἐν τῇ πατρίδος με.

66 Ἐκ τέτατοις πολλοὶ ἀπῆλθον τῇ μαθητῇ
τῇ εἰς τὰ ὅπισθεν, καὶ ἔκειτο μετ' αὐτῆς ὡς πᾶσι.

Verfaban-
tur. ut prin-
cip. cap. seq.

Abire?

67 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ
ὑμεῖς θέλετε ὑπαάγειν;

68 Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ Σίμων Πέτρος,

οι, φως τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰ-
νίου ἔχεις.

69 Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνωκαμεν
ἵπνου ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζώντος.

70 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑ-
μῶν δίδωμι ὅσα ἐθέλετε, καὶ ὅσα ὑμεῖς ἐπαι-
τεῖτε;

71 Ἐλεγε ὁ Ἰησοῦς Σίμωνος, Ἰσχυρότερον.
ἵπνου ἡμεῖς αὐτὸν παρομοιοῦμεν, εἰς ὃν ἐκ-
τελέσει.

Credimus
& cognos-
ci nos. Ha-
bent en im
signif. pr. e.
Matth. 15. 16.

Κεφ. 7. Cap. 7.

1. & 16. Christus affines ad festum Tabernaculorum pro-
fectus, non manifestè sed tanquam se occultans sequitur.
14 docet in Templo. 22 Varia de illo sunt vulgi iudi-
cia. 28 Sacerdotes iubent eum comprehendere. 40 Dis-
sidium in turba propter eum. 47 & inter Phariseos & Sa-
duccæos ad captandum eum nascitur, 50 & Nicodemus

Verfaba-
tur.
Levi. 23. 34.
Festum quo
figebantur
taberna-
cula.
Habere po-
tatem li-
bere lo-
quendi. A-
postoli pas-
sive, In li-
bero omni-
um ore eli-
se. Id est,
Libera de
ipsis firma-
tamentis

ΚΑΙ ὁμιλεῖτε ὁ Ἰησοῦς μετὰ τούτων ἐν τῇ ἑορ-
τῇ. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἠδελφένον τῇ ἑορτῇ ὁμιλεῖτε εἶναι,
καὶ αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐποκτείναν.

Ἡ ἑορτὴ ἡ ἐορτὴ τῆς ἑορτῆς ἡ σινηγοπ-
νῆς.

3 Ἐπον οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Με-
τὰ αὐτὸν ὄντα, καὶ ὁ πατήρ εἰς τὴν ἑορτήν, ἵνα καὶ
ἡμεῖς τοῦ θεοῦ ἡμεῖς πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἀποδείξῃς.

4 Οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τὸ ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐ-
τὸ παρρησιασθῆναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανερόν σοι
ἐστίν.

σταυτὸν τῷ κόσμῳ.

5 Οὐδε γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἠπίστευον εἰς αὐτόν.

6 Λέγουσι αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὁ καθεὶς ὁ
οὐπω παρίσιν· ὁ ὃ καθεὶς ὁ ὑμέτερος πατέρας
ἱ τοιμος.

7 Οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἡ
μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα
τῆς πονηρίας ἐστίν.

8 Τρεῖς ἀνέστητε εἰς τὴν ἰορτὴν ταύτην
Joh 8.10. οὐπω ἀναβαίνει εἰς τὴν ἰορτὴν ταύτην, ὅτι
εὐχὲς ὁ ἱμὸς οὐπω πεπλήροται.

9 Ταῦτα ὃ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ
λαίᾳ.

10 Ως ὃ ἀνέστησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, πᾶσι
αὐτοῖς ἀνέστη εἰς τὴν ἰορτὴν, ἐκ φαιφῶς, ἡ
κρυπτοῦ.

11 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ
σῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος;

12 Καὶ γρηγοροῦντες πολλοὶ φεβὶ αὐτοῦ λέγοντες
ὄχλοις. οἱ μὲν ἔλεγον, Ὅτι ἀγαθὸς ἐστὶν ὁ
ἄνθρωπος.

Sed dicit. vel, γρηγοροῦντες ὄχλοις πλανᾷ τὸν ὄχλον.

In errorem
inducit.

13 Οὐδεὶς μὲν τοι παρ' ἡσυχίας ἐλάλει
τῷ, διὰ τὸν φόβον τῆς Ἰουδαίας.

14 ¶ Ἡ δὲ ὃ τῆς ἰορτῆς μυστικῶς ἀνέστη
σοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν.

15 Καὶ ἰδὲ μαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες τῷ

ῥήματα οἱ δὲ μὴ μεμαθηκότες;

Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ
 ῥῆς ἐστὶν ἐμὴ, ὅσα τῷ πέμψαντί με.

Εάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώ-
 σκεῖ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τῷ Θεοῦ ἐστίν, ἢ
 οὐκ ἐστὶν ἐκ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἀφ' ἐκείνων λαλῶν, τί τὸ δόξαν τὴν ἰδι-
 οῦσαν ὅτι ζητεῖ τὴν δόξαν τῷ πέμψαντος αὐ-
 τοῦ ἀληθῆς ἐστίν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστίν.

Οὐ Μωσῆς δίδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ ὑ-
 ποτάσσεται τὸν νόμον; * τί με ζητεῖτε
 ἵνα;

Facit quæ
 lex iubet.
 Exo. 24. 3.

Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπε, Δαυμόνιον ἔχεις
 ὅτι τί με ζητεῖς δοκτεῖναι;

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν ἐρ-
 νήσῃ, καὶ πάντες θαυμάζετε.

Διὰ τὸ Μωσῆς δίδωκεν ὑμῖν ἢ περὶ τοῦ

Leuit. 12. 3

ἔχει ὅτι ἐκ τῷ Μωσέως ἐστίν, * ὅσα ἐκ τῆς πα-

Gen. 17. 10

τρίδος καὶ ἐν σταβλάτῳ περὶ τέμνεται ἀνθρώπον.

Ἐὰν περὶ τέμνεται λαμβάνει ἀνθρώπος ἐν

Bile perci-
 ti effis ad-

τῷ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χο-

uersus me?

πῶς ὅλον ἀνθρώπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σταβλάτῳ;

vel, Moue-
 one bilem

* Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ὅσα τὴν δικαίαν

vobis?

κρίνατε.

Dent. 2. 16.

Ελεγον οὖν πῶς ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ;

οἱ ἄλλοι ἐστὶν ὅτι ζητεῖσιν δοκτεῖναι;

45 Ηλθον οὖν οἱ ὑποκρίται πρὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διὰ τί οὕτως ἐκζητεῖτε αὐτόν;

46 Απεκρίθησαν οἱ ὑποκρίται, Οὐ δύναται ἡμεῖς αὐτὸν ἔχειν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμεν ἡμεῖς ἡμεῖς αὐτὸν ἔχειν.

47 Απεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ὑποκρίται,

In errorem
induci estis?
vel, seduci.

Μὴ καὶ ὑμεῖς ἁπλάκησθε;

48 Μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ὁπίστευσιν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων;

49 Ἀλλ' ὁ ἔχλος τοῦ θεοῦ ὁ μὴ γινώσκων τὴν

Execrabiles
sunt. q. d. ex-
erationē sibi
accerfunt.
Supra. 3. 2.
Deut. 17. 8,
et 19. 15.
Et cogno-
uerit quid
moliatur.
Scrutare
scripturas.

μον ὁπίσταται αὐτοῖς εἰσι.

50 Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοῦ, (* ὁ ἴδιος ὁ θεὸς) οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς αὐτόν) εἰς ὧν ἔξ αὐτῶν,

51 Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει ἢ ἀνθρώπου, καὶ γὰρ τί ποιεῖται ὁ νόμος, ἢ ἀνθρώπου;

52 Αποκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἡρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι ποιεῖται ὁ νόμος, ἢ ἀνθρώπου; οὐκ ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐκζητεῖται.

53 Καὶ ἵσχυρεύθη ἄχθος εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ οἶκος αὐτοῦ οἶκος.

Κεφ. 8.

Cap. 8.

3 Mulieri in adulterio deprehensæ 11 condonantur. 12 Christus lux mundi. 19 Pharisæi querunt ut ipse sit pater. 30 Filii Abrahæ. 41 Filii diaboli. 56 Abrahami vidit diem Christi.

1 Ἠστῆς ὃ ἵσχυρεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἱλαίων.

2 Ορθροῦ ὃ πάλιν παρεβόησε εἰς τὸ ὄρος.

ἀρχὴς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίστας ἐδί-
δου αὐτὸς.

Ἦ λυσι ὅ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι
καὶ αὐτὸν γυναικα ἐν μοιχείᾳ κατελημμένω·
ἀπαύτως αὐτὴν ἐν μέσῳ,

λέγουσιν· ἄπαι, διδάσκαλε, αὐτὴ ἡ γυνὴ
κατήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχομορῷ.

Εἰ ὅ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐντέλλετο· τὰς
ἐκείνης λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τι λέγεις;

Τοῦτο ὅ ἐλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχω-
σιν ῥεῖν αὐτήν. Ὁ Ἰησοῦς κέτω κύψας, τῇ
ἐκείνῃ ἐλαβεν εἰς τὴν γυνή.

Ὡς ὅ ἐπέμνημι ἐροῦντες αὐτόν, ἀνακύψας
πρὸς αὐτὴν, Ὁ ἀνθρώπος ὁ μὲν, πρὸς τοῦ
ἐκείνου ἐπ' αὐτῇ βαλεῖτω.

καὶ πάλιν κέτω κύψας, ἐλαβεν εἰς τὴν γυνή.

Οἱ ὅ ἀκούοντες, καὶ ἐκ τῆς συλλογῆς αὐτοῦ
ἐκείνοι, ἐξήρχοντο εἰς κατ' εἰς, ἀρξάμενοι

ἐκείνου πρὸς βυτίον, ἵως τῷ ἐκείνων καὶ κατε-
κείνον ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἐστῶσα.

Ἀνακύψας ὁ Ἰησοῦς, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ
κατὰ τὴν γυναικα, εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνὴ, ποῦ
ἐκείνοι οἱ κατήφοντο σε; καὶ εἰς σε κατέκρινον;

Ἡ ὅ εἶπεν, Οὐδείς, Κύριε. Εἶπε ὅ αὐτῇ ὁ
Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἔτι σε κατακρίνω. πορεύου, καὶ μηκέτι
ἐνταῦθα.

Deprehensa
est in ipso adulteri
crimine.

Leuit. 24. 10
Vt tales la-
pidarentur.

Deut. 17-7.

Mulier illa
quæ in me-
dio steterat.
Quum autē
reclinasset
corpus.

Reā peregit

45 Ηλθον οὖν οἱ ὑποκριταὶ πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαῖοι καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διὰ τί οὐκ ἐξηγάγετε αὐτόν;

46 Απεκρίθησαν οἱ ὑποκριταὶ, Οὐδὲν ἵππωντες ἐλάλησεν αὐθροπος ὡς σοῦτ' ὁ αὐθροπος.

47 Απεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι

In errorem
inducti estis?
ui, seducti.

Μὴ καὶ ὑμεῖς⁴ πιπλάνησθε;

48 Μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ὁπίστυσεν εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων;

49 Ἀλλ' ὁ ὄχλος σοῦτ' ὁ μὴ γινώσκων τὸν

Execrabiles
sunt. q. d. exe-
crationē sibi
accerfunt.
Supra. 3. 2.
Deut. 17. 8,
et 19. 15.
Et cognou-
erit quid
moliatur.
Scrutare
scripturas.

μον⁴ ὁπίσταται τοῖς εἰσι.

50 Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτὸν, (* ὁ ἰδὼς
τυκτὸς πρὸς αὐτόν) εἰς ὧν ἔξ αὐτῶν,

51 Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει ἢ αὐθροπος, ἢ
μὴ ἀκέστη παρ' αὐτῶν πρῶτον, καὶ γὰρ τί ποιεῖ;

52 Αποκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῶν, Μὴ καὶ σὺ
τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἠρεύνησον καὶ ἴδῃ ὅτι ποιεῖται
ἐκ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐξηγήσεται.

53 Καὶ ἰσχυρεύθη ἄκρατος εἰς τὸ οἶκον αὐτῶν.

Κεφ. 8.

Cap. 8.

3 Mulieri in adulterio deprehensa 11 condonantur p-
cata. 12 Christus lux mundi. 19 Pharisei quæren-
bi ipsius sic pater. 30 Filii Abrahæ. 41 Filii Dei.
Satan mendacii pater. 56 Abrahami vidit diem Christi

Ἰησοῦς ὁ ἰσχυρεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἱλαίων.

2 Ορθροῦ ὁ πάλιν παρεβλήσθη εἰς τὸ ἱερόν.

ἀρχὴ τοῦ λαοῦ ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίστας ἐδί-
δουκεν αὐτούς.

Ἦλθον οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι
καὶ αὐτὸν ῥωπαῖον ἐν μοιχείᾳ καταλημμένον·
καὶ πάλιν αὐτὸν ἐν μέσῳ,

λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, αὐτὴ ἡ γυνὴ
καταλήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένῳ.

Ἐπὶ οὗ τοῦ νόμου Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο·
ταῖς λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τι λέγεις;

Τοῦτο ὁ ἰησοῦς πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἴχω-
σιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. Ὁ ἰησοῦς κέτω κύψας, τῷ
πλάτῳ ἐγραφεν εἰς τὸν γῆυν.

Ὡς ὁ ἐπὶ μόνον ἐρωτᾷ τις αὐτόν, ἀνακύψας
καὶ εἰπὼν αὐτῷ, Ὁ ἀνταρῆς τοις ὑμῖν, πρὸς τοῦ
νόμου ἐπὶ αὐτῇ βαλέτω.

Καὶ πάλιν κέτω κύψας, ἐγραφεν εἰς τὸν γῆυν.
Οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς σιωπῆς αὐτοῦ
ἐκείνοι, ἐξήρχοντο εἰς καὶ εἰς, ἀρξάμενοι
καὶ πρὸς αὐτὸν ἐρωτᾷσθαι, ὡς τῷ ἰησοῦ ἐκέλευεν· καὶ κατα-
λήφοντες αὐτόν, ἐκείνην ἐκείνῳ ἐκείνῳ.

Ἦλθον οἱ ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἐστῶσα.
Ἀνακύψας ὁ ἰησοῦς, καὶ μετὰ τὴν δεκάτην

κατὰ τὸν γῆυν, εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνὴ, ποῦ
καὶ οἱ ἐκείνοι οἱ κατήγοροί σου; καὶ εἰς σε κατήκουσιν;

Ἡ δὲ εἶπεν, Οὐδεὶς, Κύριε. Εἶπε ὁ ἰησοῦς,
Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω. πορεύε, καὶ μηκέτι
ἐκείνην ἐκείνῳ ἐκείνῳ.

Deprehensa
est in ipso a-
dultarii cri-
mine.
Leuit. 24. 10
Vt tales la-
pidarentur.

Deut. 17. 7.

Mulier illa
quæ in me-
dio steterat.
Quam autē
reclinasset
corpus.
Rea peregit

ΣΗΡΤ, 1.9.

Ιουδα.9.5.

12 ¶ Πάλιν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλει λέγων, Εγὼ εἰμι τὸ φῶς τῆ κρίσεως· ὁ ἀπολλυμένος με, καὶ μὴ ἀκριπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ὅτι ἐξ ἐμοῦ τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

13 Εἶπον ἔν αὐτῷ οἱ φαρισαῖοι, Σὺ περὶ ἐμοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστι ἀληθινή.

ΣΗΡΤ, 3.36.

14 Απεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Καὶ περὶ ἐμοῦ μαρτυροῦσθ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθινὴς ὅτι ἡ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ πᾶς ὁ πῶς ἔρχομαι· καὶ οἶδατε πόθεν ἔρχομαι καὶ πᾶς ὁ πῶς ἔρχομαι.

15 Τί μεῖς καὶ τί λέγετε κρίνετε, ἐγὼ ἔρχομαι ἐκ τοῦ πατρὸς.

16 Καὶ ἵαν κρίναι ὅτι ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινὴς ὅτι ὅτι μόνος ἐκ εἰμι, ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ με πατήρ.

17 Καὶ ἐκ τῶ νόμου ὅτι τῶ ἐμαυτοῦ γὰρ ὅτι
* ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθινὴς ὅτι.

Dent. 17.6,

ὁ 19.15.

Mat. 8.19.

2. cor. 13.1.

θελ. 10.18.

18 Εγὼ εἰμι ὁ μαρτυροῦσθ περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ περὶ ἐμοῦ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πῶς ἔρχομαι με πατήρ.

19 Ἐλεγεν αὐτῷ αὐτῷ, Πᾶς ὅτι πατήρ με πατήρ. Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἰμι οἶδατε, αὐτὸς ὁ πατήρ με πατήρ· εἰ ἐμὲ ἴδαιτε, καὶ ὁ πατήρ με ἴδαιτε.

20 Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς βασιλείας, διδάσκων ἐκ τῆς ἱερᾶς καὶ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτῶν.

21 Εἶπεν ἔν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εγὼ ἔρχομαι ἐκ τοῦ πατρὸς.

ἐλθέτω, καὶ ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ὑμῶν, ὅπως ἐγὼ ὑπάρχω, ὑμεῖς ἐξέλθετε. Ἐλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μήτι δόποτι εἴ-
πῃ; ὅτι λέγει, Ὅπως ἐγὼ ὑπάρχω, ὑμεῖς ἐξέλ-
θετε.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐν τῷ καί τῳ ἐστὶ,
καὶ τῷ ἀνῳ εἰμί. Ὑμεῖς ἐν τῷ κόσμῳ τέτε-
κεσθε, ὡς εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ τέτε.

Εἰπον οὖν ὑμῖν ἅτι δόποτι εἰσέλθετε ἐν τῇ
ἀμαρτίᾳ ὑμῶν, ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἶ-
πα, ἀναεῖθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν.

Ἐλεγον ἔν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; Καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ, Ἰσθὺς, Ἰὼ ἀρχὴν ὅτι καὶ λέγει ὑμῖν.

Πολλὰ ἔχω πρὸς ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν·
πέμφας με ἀληθῆς ὅτι καὶ γὰρ αἱ ἡκούσατε παρ'
πατρὸς λέγω εἰς τὸν κόσμον.

Οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἡ πατὴρ αὐτοῖς ἔλεγε.

Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώ-
σῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ

ἔειπα ὑμῖν, ἀλλ' ἐμαυτῷ ποιῶ ἔδιν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐδί-
κασα ὑμᾶς ὅτι πατήρ μου, ταῦτα λέγω.

Καὶ ὁ πέμφας με μετ' ἐμοῦ ὅτι. ἐκ ἀφ᾽ ἑκ-
αυτοῦ ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀριστὰ αὐτῷ ποιῶ.

Ταῦτα αὐτῷ λεγούτων, πολλοὶ ὀπίστω-
σαν αὐτόν.

*Sum id
quod iam ab
initio dico
vobis. vel,*

*Sum omni-
no id quod
dico vobis.*

*In altum ex-
tuleritis.*

31 Ελεγχου οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς τοῦ πεπιστω-
 τας αὐτοῦ Ἰουδαίους, Εὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῇ
 τῇ ἐμῇ, ἀληθῶς μεθιστάμενοι ἐστὶ.

In libertatē
 vos afferet.
 vel, vindica-
 bit.

32 Καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλή-
 θεια ἐλευθερώσῃ ὑμᾶς.

33 Απεκρίθησαν αὐτοῖς, Σπέρμα Ἀβρα-
 ἰσμῶν, καὶ ἐδὲν διδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς
 λέγεις, ὅτι ἐλεύθεροι γηήσεσθε;

34 Απεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν ἀμὲν
 λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιοῦν τὴν ἀμαρτίαν, δούλος
 τῆς ἀμαρτίας.

Rom. 6. 18.
 3. 9. 2. 19.

35 Ὁ ὃ δούλος ἐ μέλει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς
 αἰῶνα· ὁ υἱὸς μέλει εἰς τὸν αἰῶνα.

36 Εὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅτι
 λεύθεροι ἴστασθε.

Locum non
 habet in vo-
 bis.

37 Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστὶ· ὁμοί-
 ας τείτέ με δποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς ἐστὶ
 ἐν ὑμῖν.

38 Εγὼ δὲ ἰσάρακα παρὰ τῇ πατρί μου, καὶ
 καὶ ὑμεῖς οὖν ὁ ἰσάρακα παρὰ τῇ πατρί μου
 ποιεῖτε.

39 Απεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτοῖς, Ὁ πατήρ
 μὴδ Ἀβραάμ ἐστι. Αἰγὼ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τίνα
 Ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἵποιεῖτε αὐτόν.

40 Ναὺν ὃ ζητεῖτέ με δποκτεῖναι, ἀνθρώποι
 οὗς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ὡς ἡκούσατε

Θεῷ. τὸ Αἰσάμ ἐκ ἐποίησεν.

Τμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τῷ πατρὶς ὑμῶν.

ἡμῶν αὐτῶν. ἡμεῖς ἐκ περιείας ἐ γαγγυήμα-

α πατέρα ἐχομεν, τὸν Θεόν.

Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πα-

τὴν ἡμῶν, ἡγαπάτε ἀν' ἐμὲ. ἐγὼ γὰρ ἐκ τῷ Θεῷ

καὶ ἔκω. ἐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμοῦ τὴν ἐλήλυθα,

καὶ νῦν με ἀπέστειλε.

Διὰ τί ἂν ἀδικαίᾳ ἢ ἐμὴν ἐ γινώσκετε;

ἡμῶν ἀκούει ἢ λόγον τὸν ἐμόν.

Τμεῖς ἐκ πατρὸς τῷ δικόλῳ ἐστὶ, καὶ ταῖς

ἐκείνου τῷ πατρὶ ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος

πατόνος ὡς ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐχ

ῶν ὅτι ἐκ ἐστὶν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λέγῃ τὸ

ἐκ, ἢ ἰδὼν λέγει ὅτι ψεύσης ἐσσι, καὶ ὁ πα-

τήρ.

Εἰ δὲ ὅτι ἢ ἀλήθειαν λέγω, ἐ πιστεύετε μοι.

Τίς ἔξ ὑμῶν ἐλήλχθη με πρὸς ἀμαρτίας; εἰ

ἐκ ἐκείνου λέγω, διὰ τί ὑμεῖς ἐ πιστεύετε μοι;

Ὁ σὺν ἐκ τῷ Θεῷ, τὰ ῥήματα τῷ Θεῷ ἀκούει.

ἡμῶν ἀκούετε, ὅτι ἐκ τῷ Θεῷ ἐκ ἐστὶ.

Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον

Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμῖς ὅτι Σαμαρείτης

καὶ δαμόνιον ἔχεις;

Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Εἰ δὲ δαμόνιον ἐκ ἔχω, δηλα-

δὲ πατέρεα με, καὶ ὑμεῖς ἀπμάρτετέ με.

Cur loquar
tio mea vo-
bis est inco-
gnita? quia
ne audire
quidem so-
stinetis quae
dico.

1. Ioh. 3. 8.

Mendaciorum
loqui solet,
& pater me-
dicii est.

1. Ioh. 4. 6.

Nonne vo-
a ē dici-
mus? id est
mentis.

50 Εγὼ ὃ οὐ ζητῶ τι ὡς δεῖται μου· ἔστιν ὃ ἐκ
 τοῦ πατρὸς καὶ κρίνον.

51 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐὰν τις ἢ λόγιος
 ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον ἔχει καὶ οὐκ ἀνάστασιν·

52 Εἰπὸν οὖν αὐτοῖς οἱ Ἰουδαῖοι, Νυνὶ ἐξηκού-
 σου ὅτι δαυμνέσιον ἔχῃς· Ἀβραάμ ἀπέθανεν καὶ
 οὐκ ἐστὶν, καὶ σὺ λέγῃς, Ἐὰν τις τὸν λόγον μου τη-
 ρήσῃ, οὐ μὴ θάνατοςται θανάτου εἰς τὴν αἰῶνα;

53 Μὴ σὺ μέγιστος εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβρα-
 ᾶμ, ἔστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ ἀπεκρίθη ἀπεθανόν· καὶ
 οὐκ ἐστὶν· καὶ σὺ ποιεῖς;

Quæ hæc
 ei potentia
 quæ tu tibi
 arrogas? Ad
 ver. Quem
 te ipsum fa-
 cis?

54 Απεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δεῖξαι ἔμοι-
 γον, ἢ δεῖξαι μου ἑδένον· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δεῖ-
 ξων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐστίν.

55 Καὶ οὐκ ἐβλόκισατε διὰ τὸν ἐγὼ ὃ οἶδα αὐτὸν
 καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι ἐκ οἶδα αὐτὸν, ἔσθ' μοι ἔμοιγος ὑ-
 μῶν, φέρεται ὅτι οἶδα αὐτὸν καὶ ἢ λόγον διὰ τὸν

Gestuit vi-
 dere.

56 Ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἡγαγε τὰ τέκνα
 αὐτοῦ καὶ ἡμάρταν καὶ ἡμῶν καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη.

57 Εἰπὸν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Θεὸς αὐτῶν, Πιπ-
 ρεῖται ἔτι εἰπω ἔχῃς, καὶ Ἀβραάμ ἐβλάστησεν;

58 Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν ἀμὲν λέγω
 ὑμῖν, τὸν Ἀβραάμ γέννηται, καὶ ἐγὼ εἰμι.

Abcondit
 e.

59 Ἦσαν οὖν λίθους ἵνα βαλῶσιν ἐπ' αὐτόν.
 Ἰησοῦς ὃ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας,
 διὰ μέσου αὐτῶν καὶ παρήγαγεν αὐτὸς.

Κεφ. 9. Cap. 9.

1 Christus sabbato ex ci nati oculos aperit, 13 quem quomodo
 diu contra Phari zos disputasset, 22 35 ē Synagoga e-
 iectus, 36 Christus aeternae lucis cognitione donat.

ΚΑΙ παρὰ τῶν, αἰδὲν ἀνθρώπων τυφλὸν ἐκγα-
 γνῆς.

2 Καὶ ἤρξατο ποιεῖν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέ-
 γοντες Ραββί, τίς ἡμετέρεν; εἰπὼν, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἡ-
 πατερλὸς γηννηθῆναι;

3 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὕτως εἰπὼν ἡμετέρεν, οὕτως
 ἡ γονεῖς αὐτοῦ. ὅμως ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ
 Θεοῦ ἐν αὐτῷ.

4 Εγὼ δ' εἰ ἔργαζομαι τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, τότε
 μαρτυρεῖ ἡμῶν ὅτιν' ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύνα-
 ται ἔργαζομαι.

5 Όταν ἐὰν τὸς κόσμος αἶ, φῶς εἰμι τὸς κόσμος.

6 Ταῦτα εἰπὼν, ἐπίβησε χαμῶν, καὶ ἐποίησε
 πλῆθος ἐκ τῶν πύσματος, καὶ ἐπέχευεν τὸν πηλὸν
 ἐπὶ τοῦ οὐφθαλμοῦ τοῦ τυφλοῦ.

7 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε, ἡ γὰρ εἰς τὸν κορυμ-
 βίδαν τοῦ Σιλωάμ· (ὁ ἐρμηνεύεται, ἀπέσταλ-
 μένος.) Αἰτῶν δὲν οὐκ ἔχοντος, καὶ ἤλκετο βλέπων.

8 Οἱ οὐκ γίνονται καὶ οἱ διετριβόντες αὐτὸν το-
 σέβοντες ἐπὶ τυφλὸς ὡς, ἔλεγον, Οὐχ οὕτως ὅτιν' ὁ
 μαθητὴς καὶ ὁ μαθητὴς;

9 Αἱρεῖ ἔλεγον, Οτι οὕτως ὅτιν' ὁ μαθητὴς, Οτι ὁ
 μαθητὴς αὐτοῦ ὅτιν'. Εκεῖνος ἔλεγε, Οτι ἐγὼ εἰμι.

Sed hoc sa-
 tum est ut
 in lucem
 veniant
 opera Dei.
 Veniet enim
 nox Sic ali-
 bi in fut. sig-
 nis.

Supra, 1. 9.
 8. 12.

infra. 12. 35,
 46.

Ille uic lu-
 tum deuls.

10 Ελεγον ου̃ αὐτῷ, Πῶς αὐτὸς ἔχουσιν οὐρανούς;

11 Απεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, Ἀνθρώποι μορφὸς Ἰησοῦς πηλὸν ἰποίησε, καὶ ἐπέχει σὶ με σὺν ὀφθαλμοῖς καὶ εἶπέ μοι, Ὑπαγε εἰς τὸ κολλυμῆθρα καὶ λωά με, καὶ ἴψαμ. Ἀπὸ θῶν δὲ καὶ νεφέλῃς, ἀνέβη.

12 Εἶπον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; Οὐκ οἶδα.

13 Ἀρχὴν αὐτὸν πρὸς τὸν φαρισαίους, ποτε τυφλόν.

14 Ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἰπώσθη Ἰησοῦς, καὶ ἀνέωξεν αὐτὸν τὸν οὐρανόν.

15 Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Οὗ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν ἰπώσθη ὅπῃ τὸν οὐρανόν με, καὶ ἐνέψαμ, καὶ βλέπω.

16 Ελεγον οὖν ἐν τῇ φαρισαίων πνεύματι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸν βλάπτει. Ἄλλοι ἔλεγον, Πᾶς δυνάταμ ὁ Θεός. πρὸς ἀμαρτωλὸς ταῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὁ Θεός.

17 Λέγουσιν τῷ τυφλῷ πάλιν, Σὺ πῶς ἴσθης αὐτὸν ὅτι λῶσθαι σε τὸν οὐρανόν; Οὗ δὲ εἶπεν, ὅτι πρὸς τὸν Θεόν.

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῶν ὅτι τυφλὸς λῶ, καὶ ἀνέβλεψεν, ἵνα ὅτε ἐραίσουν τὸν Θεόν αὐτὸν τὸ ἀγαθὸν.

Diffidium.
τ. 4. Divi
scotensis.

19 Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Οὗτός ἐστι
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγενήθη;
 αὐτὸς ἀπεκρίθη βλάπτει;

20 Απεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ ῥαββίνοι, καὶ
 οἶδαμεν ὅτι ἕως ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι τυ-
 φλὸς ἐγενήθη.

21 Πᾶς ὃς νῦν βλέπει ἐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἰσχυ-
 ρεύεται ὁφθαλμοῦς, ἡμεῖς ἐκ οἶδαμεν· αὐτὸς
 οὐκ ἔχει, αὐτὸν ἔρωθῆσθαι, αὐτὸς περὶ αὐτοῦ
 λέγει.

22 Ταῦτα εἶπον οἱ ῥαββίνοι, ὅτι ἐροῦσιν
 αὐτὸν ἰσχυρῶς. ἡ δὲ γὰρ συνετέθη τοῖς Ἰουδαίοις ἵ-
 σχυρῶς αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστὸν, ὃς ποσειδάωνος
 υἱὸς ἐστίν.

23 Διὰ τοῦτο οἱ ῥαββίνοι αὐτὸν εἶπον, ὅτι ἡλικί-
 ας ἔχει, αὐτὸν ἔρωθῆσθαι.

24 Ερωτήσαντες ἔνθα δειγνέτω τὸν ἀνθρώπον
 τυφλόν, καὶ εἰπὼν αὐτῷ, Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡ-
 καὶ οἶδαμεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀμαρτωλὸς ἐστίν.

25 Απεκρίθη ἔνθα ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, Εἰ ἀμαρτωλὸς
 οὐκ οἶδα· ἐν οἷς δὲ, ὅτι τυφλὸς εἶναι, ἔγωγε βλέπω.

26 Εἶπον οὖν αὐτῷ πάλιν, Τί ἐποίησέν σοι; πῶς
 εἶπεν ὁ Θεὸς ὁφθαλμοῦς;

27 Απεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν ἡδὴ, καὶ ἐκ ἡ-
 γήσαντες τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; καὶ ὑμεῖς θέ-
 λετε ἀκούειν τῆς ἀληθείας;

Constitu-
 rant Iudxi
 vel, Inter
 Iudaeos
 conveneret.
 Synagoga
 moueretur.

Hoc tantum
 scio.

28. Ελοιδόρησαν οὖν αὐτὸν, καὶ εἶπον, Σὺ εἶ
 δητὴς ἐκείνῃ· ἡμεῖς ὃ τῆ Μωσέως ἐσμὲν μέλη.

29. Ἡμεῖς οἶδα μὲν ὅτι Μωσὴν λελάλακε
 Θεός· αὐτὸν ὃ καὶ οἶδα μὲν πόθεν ὄν.

In hoc ad-
 mirationem
 habet res
 ista, quod
 et agnunt
 tamen ap-
 puerit.

30. Απεκρίθη ὁ αἰθερόπορος καὶ εἶπεν αὐτοῖς·
 Ἐν γὰρ τέτρω θάυμαστον ὄν, ὅτι ὑμεῖς καὶ οἶδα
 πόθεν ὄν, καὶ ἀνέφεξέ με ἐκ τοῦ ὄφθαλμοῦ.

31. Οἶδα μὲν ὃ ὅτι ἀριεργῶν ὁ Θεὸς ἐκ-
 κείει· ὅμως ἰαί τις θεοσεβὴς ἦ, καὶ τὸ δέλημα
 ποιῇ, τέτε ἀκείει.

Ab omni
 mo.

32. Ἐκ τῷ αἰῶνος ἐκ ἡκρότητος ὅτι ὡοῖζέ τι
 θαύμας τυφλῶ γαλγυνημῶς.

33. Εἰ μὴ ὡς οὗτος παρὰ Θεῷ, ἐκ ἡδυνάτου
 εἶν' ὄν.

34. Απεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἀμ-
 αριστὸν ἐγλυνηθῆς ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς
 ὅτι ὄν· ὅτι οὗτος αὐτὸν ὄν.

35. Ηκυσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὄν αὐτῷ
 καὶ ἐν ὄν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, Σὺ πτεῖεις εἰς τὸν
 τῷ Θεῷ;

36. Απεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε, Τίς ὄν,
 ἵνα πτεύσω εἰς αὐτόν;

37. Εἶτε ὃ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ ἰάρα καὶ αὐ-
 τὸν καὶ λαλῶν μὲν σὺ, ἐκεῖνος ὄν.

38. Ο ὃ ὄν, Πιστεύω, Κύριε· καὶ ὡοῖζέ τι
 πτεῖν αὐτῷ.

39 Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς κρίμα ἰσχύω εἰς τὴν κόσ- supra, 3.17.
 μόνον ἡλθόν· ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ infra, 12.47.
 βλέποντες, τυφλοὶ γένωνται.

40 Καὶ ἤκουσαν ἐκ τῆς φαρισαίων ταῦτα οἱ
 ἄνθρωποι· αὐτοὶ, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ ἡμεῖς τυ-
 φοὶ ὄμεν;

41 Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ ἦτε, ἵνα εἰ-
 σὶν ἀμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε, Ὅτι βλέπομεν· ἡ
 ἀμαρτία ὑμῶν μὴ εἴ.

Κεφ. ι. Cap. 10.

Phariseos Christus pastores malos, 8 se vero multis an-
 guinis, 11. 14. bonum comprobat. 15. Dissidium prop-
 ter hoc oritur. 31. Lapidem tollentium, 39. & prehensum
 corripentium manus eoadit.

Μὴ ἀμυνώ λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ
 τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλήν τοῦ πατρὸς ἀλλ'
 ἀπὸ ἄλλου θύρα ἔσται, ἐκεῖνος κλέψει· ὅτι καὶ

2 ὁ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμὴν ἔστι
 τοῦ ποίμνους.

3 Ἰστέω ὁ θυρεὺς αἰεὶ ζῶν, καὶ τὰ πρόβατα τῆς
 αὐτοῦ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα ἡγεῖται
 ὄνομα, καὶ ἔξέρχεται αὐτά.

Vocat no-
 minationem.

4 Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἕμμε-
 νος αὐτῷ πορεύεται· καὶ τὰ πρόβατα αὐτοῦ ὁ κλέψ-
 ης οὐ δύναται τίνα φωνῆσαι αὐτὰ.

Ἀποστελεῖ δὲ ὁὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ

φύζονται ἀπ' αὐτῶ· ὅτι οἱ οἶδασι τῇ ἀλλοτρίᾳ
τῷ φονίῳ.

6 Ταύτῳ ἡ παροιμία εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·
ἐκεῖνοι ὅτι ἐκ ἡγεσσαν τίνα ἡμεῖς ἐλάλει αὐτοῖς.

7 Εἶπεν ἔτι πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὲν ἀμὲν
λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῇ ὁποῖα εἰσέρχονται.

8 Πάντες ὅσοι ἐφ' ἡμῶν ἤλθον, κλέπτει εἰσέρχονται·
ἀλλ' ἐκ ἡγεσσαν αὐτῷ τὰ ἐσθλάτα.

9 Εγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἡμῶν εἰς τὴν ζωὴν
εἰσέρχονται· καὶ εἰσέλθουσιν καὶ οὐδέποτε ἐξέλθουσιν,
καὶ οὐδὲν κλέψει.

10 Ὁ κλέπτης ἐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ
τὴν ψυχὴν καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι
καὶ οὐδέποτε ἐξέλθουσιν.

11 Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλός
τῷ ψυχῇ αὐτῶν τίθησιν ὅπως ἔσται ἡ ἐσθλία.

12 Ὁ μισθωτὸς ὅτι, καὶ ἐκ αὐτοῦ ποιμὴν, ἐκ αὐτοῦ
τὰ ἐσθλάτα ἴδια, θεωρεῖ ὅτι λύκος ἐρχόμενος,
καὶ φέρει τὰ ἐσθλάτα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀφαιρᾷ
αὐτὰ, καὶ σκορπίζει τὰ ἐσθλάτα.

13 Ὁ ὅτι μισθωτὸς φύγει, ὅτι μισθωτὸς οὐκ
ἐκρίβει αὐτῶν ὅτι τῷ ὁποῖα εἰσέρχονται.

14 Εγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· καὶ γινώσκω
τὰ ἡμέτερα, καὶ γινώσκωμαι ὑπὸ τῷ ὁποῖα ἡμῶν.

15 Καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ
οὐκ ἔστιν ὅτι πατήρ καὶ τῷ ψυχῇ με τίθημι.

Melior fit
eorū condi-
tio.

Εφα. 40. 11.

εφε. 34. 23.

ἡ ἀποφάσις.

16 Καὶ ὅσα ἀποφάσις ἔχω ἂν ἐκ ἐστὶν ἐκ τῆς
 ὁλῆς ταύτης· καὶ κείνᾳ με δεῖ ἀγαγεῖν καὶ τὴν φη-
 μες ἀκούσῃ, καὶ γρηθήσεται μία ποίμνη, εἰς ποι-
 μῶν.

Ezech. 37. 25.

17 Διὰ τὸ τοῦ πατὴρ με ἀγαπᾷ ὅτι ἔγωγε τίθη-
 μι τὸν ψυχλὸν με ἵνα πάλιν λάβω αὐτὸν.

Es. 55. 7.

18 Οὐδὲ εἰς αἶρει αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ· ὅτι ἔγωγε τί-
 θημι αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ τῶ· ἔξοσίαν ἔχω θείαν
 αὐτῷ, καὶ ἔξοσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτὸν. ταῦ-
 τῶν τῶ ἐντολῶν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς με.

Sponde

mea.

Mat. 4. 28.

19 Σχίσμα οὐκ ἔστι πάλιν ἐν ἡμέρᾳ τοῖς Ἰουδαῖ-
 οῖς διὰ τοῦ λόγου τέτρε.

20 Ἐλεγον ὅτι πολλοὶ ἔξ αὐτῶν, Δαυμῶνιοι ἔχει,
 ἐμὴν· τί οὐκ ἀκούετε;

21 Ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐκ ἐστὶ
 δαυμῶνιοι· μὴ δαυμῶνιοι δουρά· τυφλῶν ὁφ-
 θαλμὸς οὐκ ὁρᾷ;

Eius qui a-

de nonio.

possideatur,

1. Mar. 4. 59

22 Ἐξήντη ὅτι τὰ ἐγκλήματα ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
 μαις καὶ χειμῶν ἔστι.

23 Καὶ ἀπειπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ ἱερῇ ἐν τῇ
 ἐν τῷ Σολομῶντος·

24 Εὐκλῶσται οὐκ αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλε-
 γον αὐτῷ, Εἰς πότε τὸν ψυχλὸν ἡμῶν ἀφῆρες; εἰ
 εἰ ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίαν.

Suspensam

tencu.

25 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἴπον ὑμῖν, καὶ

ἐ πιστεύετε. τὰ ἔργα αὐτῶν ποιῶ ἐν τῇ ὀνόματι τοῦ
πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ ὡς εἰμι.

26 Ἀλλ' ὑμεῖς ἐ πιστεύετε, ἐ γάρ εἰστε ἐν τῇ ὀνόματι
ἐκείνων τῇ ἐμῇ, καὶ οὕτως εἶπον ὑμῖν.

27 Τὰ ὁρώμενα τὰ ἐν ἐμοὶ τὸ φανὴς μου ἀκούω,
καὶ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθεῖ ὁ στόματός μου.

28 Καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ ὅτι
μὴ ἀπολύνται εἰς τὸ αἶμα, καὶ ἐχ' ἀρπάσας τὴν αὐτὴν
ἐν τῇ χειρὶ μου.

29 Ὁ πατήρ μου ὅς δίδοκέ μοι, μείζων πάντων
ἐστίν, καὶ ἐδὲ εἰς διώματα ἀρπάσσει ἐν τῇ χειρὶ τοῦ
πατρὸς μου.

Ευρηα, 2.39. 30 Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμῇ.

31 Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι
ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.

32 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ ἔργα
εἶδε ὑμῖν ἐν τῷ πατρὶ μου, διὰ τοῦτο
οὐκ ἔργον λιθάσετε με;

33 Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Λόγον
τίς, Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάσομεν σὲ, ἀλλὰ
ὡς βλασφημία, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος εἶ, καὶ
σεαυτὸν Θεόν.

Ψαλ. 81.6. 34 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἐστὶν ἡμέρα
μύησις ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν; Ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστὶν.

35 Εἰ ἐκείνους εἶπα θεοὺς ὡς ὁ λόγος
ὅτι ἐχέμεν καὶ διώματα, λιθάσαι ἡ γὰρ οὐκ

36 Ον ὁ πατήρ ἠγάπα καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, Ὅτι βλασφημεῖς· ὅτι εἶπον, Τὴν τῷ Θεῷ εἰμι;

37 Εἰ καὶ τοιοῦτά ἐργα τῷ πατρὶ μου, μὴ πιστεύετε μοι;

38 Εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε· ἵνα γινώτε καὶ πιστεύσῃτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ.

39 ¶ Εξήκουσεν οὖν πάλιν αὐτὸν πλῆθος καὶ ὠνόμαζεν αὐτὸς χειρὸς αὐτοῦ.

40 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰερουσαλὴμ εἰς ἄγρην ἅρπυϊαν· καὶ ἐκείνη τὸ πρῶτον βραβύζων καὶ ἐμνηστῆκεν.

41 Καὶ πολλοὶ Ἰλλυθον αὐτὸν καὶ ἰσχυρῶς, Ὅτι Ἰωάννης β. σημεῖον ἐποίησεν ἐδὲν πάντα καὶ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τέως, δηλοῖ αὐτῷ.

42 Καὶ ὅτι πιστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

Κεφ. ια. Cap. 11.

Quibus ostensus se esse 25. vitam & resurrectionem, 14. hanc a mortuorum, 17. 34. & hanc a quantitate sepulchrorum, 41. a mortuis exire, 47. Genesim in his ponit, 49. Caiaphas, 50. unum pro multis mori oportere dixit, 55. 57. Precepit enim de ubi fuerit p. chendatur.

¶ Ἦν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ Ἰακώβος υἱὸς Βεθσαια, καὶ τῆς κόρης Μαρίας καὶ Ματθαῖος τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.

2 (Ἦν δὲ Μαρία * ἡ ἀδελφίσσα τοῦ Κυρίου μύσας, 11. 26. 7. 1. 12. 3.)

Ματ. 26. 7. μύρον, * καὶ ἐμύρῳ αὐτὸν ὡς ὅτε αὐτὸν ἔθελον
 ἰσχυρ. 12. 3. αὐτῆς ἥς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠοδίνει.)

3 Ἀπέστειλεν οὖν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ᾠδὴν αὐ-
 τὸν, λέγουσαι, Κύριε, ἴδε, ὃν φιλεῖς ἀδινεῖ.

Non est le-
 thalis.

4 Ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀδινεῖα ἵνα
 ἴσθι ὅτι ὁ θάνατος, ἀλλ' ὡς ὅτι δόξης τῷ Θεῷ, ἵνα
 δοξαδιῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς.

5 Ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἔτι Μάρθα, καὶ τὴν ἀδελ-
 φὴν αὐτῆς, καὶ τὸν Λάζαρον.

6 Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀδινεῖ, τότε μὲν ἦν
 ἐν τῷ ὡς τότε δύο ἡμέρας·

7 Ἐπειτα μὲν αὐτὸ λέγει τοῖς μαθηταῖς, Ἀγ-
 μὲν εἰς τὴν Ἰερουσαλὴν.

8 Λέγουσιν αὐταῖς οἱ μαθηταί, Ραββί, καὶ
 ζήτοιμεν λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὡς
 γὰρ ἐκεῖ·

9 Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκα εἰπὶ ὅτι
 Non offēdit
 pedem. τ' ἡμέρας, ἰδὲ τις ὥρα παύσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἥ ὥρα
 σκοπῇ, ὅτι τὸ φῶς τῷ κόσμῳ τέτυκται βλέπει.

10 Ἐὰν δέ τις ὥρα παύσῃ ἐν τῇ νυκτὶ, ὥρα
 σκοπῇ, ὅτι τὸ φῶς ἐκ ἴσθι ἐν αὐτῇ.

11 Ταῦτα εἶπε καὶ μὲν αὐτοῖς, καὶ ὁ φίλος ἡμῶν
 Sopitus est. ζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κακοίμηνται. ἀλλὰ πορεύσθαι
 Vt á somno
 excitem. ἵνα ἐξυπνίσω αὐτὸν.

12 Εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Κύριε, εἰ
 κακοίμηνται, σωθήσονται.

13 Εἰρήκει ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὴν θανάτου αὐτοῦ· αἰετοὶ δὲ ἐδοξάσαντο πρὸς τῆς κοιμήσεως τῆς ἵππε λέγει.

14 Τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, ἡγάρεθς ἀπέθανε·

15 Καὶ χαίρεθ δὲ ὑμεῖς (ἵνα πιστεύσῃτε) ὅτι ἐν ἡμῶν ἐκεῖ· ἀλλ' ἄνωμόν πορὸς αὐτόν.

16 Εἶπεν οὖν Θαμᾶς, ὁ λαγρόθυμος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς, Ἀνωμόν καὶ ἡμεῖς, ἵνα δοποδαίνομαί μετ' αὐτοῦ.

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρα καὶ ἑπτά ἡμέρας ἥδη ἔχοντα ἐν τῇ μνημείῳ.

18 Ἦν ὁ Βηθανία ἐγγυς τῇ Ἱερουσολύμων, ἐκ τῆς σταδίων δεκαπέντε·

19 Καὶ πολλοὶ ἐκ τῇ Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς ταῖς φεῖ Μάρθαν καὶ Μαρίας, ἵνα παρηγορηθῶσιν αὐτὰς πρὸς τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν.

20 Ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπεβόησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῇ οἴκῳ ἐκεῖτο. Obuiāvenit

21 Εἶπεν ἔν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, εἰ ἦσθαι, ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀντιθνήσκει·

22 Ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἀντιθήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός.

23 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Αναστήσει ὁ ἀδελφός σου.

24 Λέγει αὐτῇ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται Supra, 5.29.
Luc. 14.14.

ἐν τῇ ἀναστάσει, ἐν τῇ ἑκάτῃ ἡμέρᾳ.

Matth. 6, 55

25 Εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καὶ ὁ ἀκούων τῆς φωνῆς μου, ζήσεται·

26 Καὶ πᾶς ὁ ζῶν, καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἔσται ἀνάστατος, εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις ταῦτα;

Credo.

Ille qui venturus erat.

27 λέγει ἄλλως, Ναὶ Κύριε· ἐγὼ ἠπίστευκα ἐν σοὶ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.

28 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπῆλθεν, καὶ ἐφάνησαν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ τῇ μαρτῇ λέγοντες, Οὗτος ὁ σκαλὸς παράδοξος, καὶ φανερός.

29 Ἐκεῖνη ὥς ἤκουσεν, ἐξείρεται ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν.

30 (Οὕτω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν γαλιλαίαν· ὅθι ἦν αὐτῷ τόπος ὅπου ἐνώληθησεν αὐτῷ Μάρθα)

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ ἐκείνη, καὶ παραμυθέμενοι αὐτῷ, ἰδόντες τὴν εἰρήνην ὅτι ταχέως ἐγένετο, καὶ ἔξῃλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες, Οὐκ ἔστιν ἐξ ἡμῶν εἰς τὸ μνημεῖον κλαίειν ἐκεῖ.

32 Ἡ οὖν Μαρία ὥς ἤλθεν ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἐβόησεν αὐτὴν λέγουσα, Κύριε, εἰ ἦς ὁ Θεός, ἐὰν αὐτὸς ἀπέθανόντες ὁ ἀδελφός μου.

33 Ἰησοῦς οὖν, ὥς εἶδεν αὐτὴν κλαίειν, λέγει αὐτῇ, Μὴ κλαίειν.

οὐκ

συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλείνοντας, ὡς ἐπεμύ- Infirmitate
animo suo, in
spiritu seip-
σατο τὸ πνεῦμα π, καὶ ἐπέταξεν ἑαυτὸν

34 Καὶ εἶπε, Πᾶς τεδείκαστε αὐτόν; Αἰγύψῳ sum: tu: v. 32
αὐτοῦ Κύριος, ἔρχε, καὶ ἴδε.

35 Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.

36 Ἐλεῖν ἔν οι Ἰουδαίῳ, ἰδε πῶς ἐρίλη αὐτόν.

37 Τίνες ᾗ ᾗ αὐτῷ εἶπον, Οὐκ ἠδυνάτο εἶπαι Supra, 9. 9
ἐν οἷς αὐτοῦ ὁφθαλμοὺς τῷ τυφλῷ, ποιῆσαι ἵνα καὶ
ἐγὼ μὴ ῥοποθῶμαι;

38 Ἰησοῦς αὐτῷ πάλιν ἐπεμύμνητος ἐν ἑαυ-
τῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. Ἡ δὲ ἀσκήλαιον, καὶ κήπος
ἐκείνου ἐπ' αὐτῷ.

39 Λέγει ὁ Ἰησοῦς, Ἀρατε ἡ λίθον. Λέγει αὐτῷ ἡ Iam sciret,
à quatuordecim
enim est se-
ἀσκήλαιος, ὁφθαλμοὺς Μάρθα, Κύριε, ἡ δὲ ἡδὲ
παρρηγοῦμαι ὅτι ὅτι.

40 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν pulm.
πιστεύης, ὅφει τῷ δόξαν τῷ Θεῷ;

41 Ἦσαν αὐτῷ ἡ λίθον ὃ ὡς ὁ τεθνηκὼς κείμε-

42 ὁ Ἰησοῦς ἔφη τῷ ὁφθαλμοῦ ἀκούει, καὶ εἶπε, Πᾶ-
ς ἡδὲ χερσὶν σοι ὅτι ἡ καὶ σὺ με.

43 Ἐγὼ δὲ ἡδὲ εἶν' ὅτι πᾶς τοῦ μα ἀκούει, ἡ δὲ
ἡ δὲ ἡδὲ τὸν ὁφθαλμοῦ εἶπον, ἵνα πιστεύσωσαν
ἐν σοὶ με ἀπίστευτας.

44 Καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκράυε-
ται, καὶ ὁφθαλμοὺς ἔβλε.

44 Καὶ ὁφθαλμοὺς ὁ τεθνηκὼς, διδιδόμενος τὸς πόδας

καὶ

Falsis.

καὶ ταῖς χεῖρας· κειράμε· καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς σεδάρη
 ἀπειροδεδίτο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Λύσατε αὐτὴν,
 ἵνα ἴδωτε ὡς ἀρχήν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐν τῷ Ἰερουσαλὴμ οἱ ἰδόντες
 τοὺς πλὴν Μαρίαν, καὶ θρασυμάχοι αὐτοῖς ἐποίησαν ὅσα
 οὐκ ἔμελλεν, ὅτι πίστευσαν εἰς αὐτήν.

46 Τίνας δὲ ἔξ αὐτῶν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ τοὺς ἑβραῖους
 σάμας, καὶ εἶπον αὐτοῖς αὐτοῖς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

Quid facie.
 kous vel, q. d.
 Quid facere
 cogitantes.

47 Σιωπήσαντες οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 σάμας σιωπῶντες, καὶ ἔλεγον, Τί ποιῶμεν; ὅτι
 οὐκ ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς πολλὰ σημεῖα ποιεῖν.

48 Ἐὰν ἀρῶμεν αὐτὸν οὐκ ἔτι, πάντες πιστεύουσιν
 ἐν αὐτῷ καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀφαιρήσονται
 ἡμῶν καὶ τὸ τόπον καὶ τὸ ἔθνος.

49 Εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς
 τῆς ἑταίρας ἐκείνης, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε
 ἔθνη.

In 74, 18. 14.

50 Οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῶν
 εἰς ὁμοθυμαδὸν δοθῆναι αὐτῷ τὸ λαῶν, καὶ μὴ ἕλκεν
 ἔθνος ὁπλόη.

A seipso rō
 dixit q. d. Nō
 sine inflin-
 cione dīnino.

51 Τὸτο δὲ ἄρ' ἑαυτῷ οὐκ εἶπεν· ὅτι αὐτὸς
 μετὰ τῶν ἑταίρων ἐκείνων, ἀφαιρήσονται ὅτι
 ὁ Ἰησοῦς δοθῆναι οὐκ ἔμελλεν τῷ ἔθνει.

52 Καὶ οὐκ ἔμελλεν τῷ ἔθνει μόνον, ὅτι
 τὰ τέκνα τῷ Θεῷ τὰ διανοητικὰ πάντα
 εἰς ἡμᾶς.

53 Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβλήσαν-

τοίνα δοκασίωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν ἐκ ἐπὶ τὴν παρρησίαν παρεπάτει *Liberè. vii,*

τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χῶ- *palam.*

ραν, ὅς τ' ἐρήμῃ, εἰς Εφραὴμ λεγομένη πόλιν
ἐκεῖ διέτελλε μὲν τῆς μαθητῆς αὐτοῦ.

55 Ἦν ὅτι ἐλθὺς τὸ πάχος τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀνέ-
βαιναι πολλοὶ εἰς Ἱερουσόλυμα ἐκ τῆς χώρας περὶ τῆς
πόλεως, ἵνα ἀγνίσωσιν αὐτούς.

56 Εζήτησαν οὖν καὶ Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀληθείας
ἐπὶ ἰσχυροῦς, τί δόκει ὑμῖν; ὅτι ἐμὸν ἔλθω *Annon*
ἐς τὴν ἱερουσόλυν; *venturum*
esse?

57 Δεδώκεισαν ὅτι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρι-
σαῖοι ἐπολιώ, ἵνα ἐκείνους γινώσκουσιν ὅτι, ὡς μὲν ὁσὶν, *Indicare?*
τοῖς πάσῃσιν αὐτόν.

Κεφ. 12. Cap. 12.

Christo apud Lazarum cenanti, 3 pedes vngit Maria,
5 accusatur a Iuda. 7 a Christo defenditur. 10 Sacer-
dotes Lazarum etiam cum Christo sublatum cupiunt. 12
Christo Ierosolymam venienti, 18 Obuiam itur. 20
Grati eum videre cupiunt. 41 Principes credentes in
eum, & non confutētes ob metum, 44 ad fidem hortatur.

Οὖν Ἰησοῦς περὶ ἑξ ἡμερῶν τῷ πάχῃ ἦλθεν *Mat. 26. 6.*
εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν *Mar. 14. 3.*
αὐτὸς ἐκ νεκρῶν.

2 Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρ-
θα κόνη· ὁ δὲ Λάζαρος, εἰς ἡμῶν τῶν συναρκει-
σθαι αὐτῷ.

Nardi liqui-
de.

3. **Η** οὖν Μαριάμ λαβούσα κίτην μύρου
πικρῆς πολυτίμης, ἤλειψεν τοῦ πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ
ἐξέμαλξε τῆς θρυξίν αὐτῆς τοῦ πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ
οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.

4. **Δ**ιὶ τὸν εἰς ἐκ τῆς μαθητῶν αὐτοῦ, ἰδὼς Σάμα-
ρος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παροιδιόνα,

5. **Δ**ιὰ τί τοῦτο τὸ μυστήριον ἐκτεράδιον τετρακόντη
δυναρίων, καὶ ἰδὼς πτωχοῖς·

6. **Ε**ἶπε ὁ τοῦτο, ἔχ' ὅτι πρὸς τῶν πτωχῶν
λαβὼν αὐτῶν, ὅμως ἐπὶ κλέπτῃς ὡς, * καὶ τὸ ἔργον αὐ-
μοῦν εἶχε, καὶ τὰ βρομῶντα ἐβόσκει.

Infra, 13. 29.
Crumenam.
vel marsu-
pium.

Quæ im-
mittebatur.
vel, quæ da-
bantur.
ut alibi.

Seruituræ.

7. **Ε**ἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄρες αὐτῶν· εἰς τὴν κίτην
ἐκ τῆς ἀταξιαστικῆς μετετέθηκεν αὐτό.

8. **Τ**ὲς πτωχοὶς γὰρ πάντοτε ἔχετε μὴ ἐμὲ
ἐμὲ ὅτι πάντοτε ἔχετε.

9. **Ε**γὼ οὖν ὅχλος πολὺς ἐκ τῆς Ἰουδαίας
ἐκεῖ ὄντι καὶ ἡλθον ἐδὲ τὴν Ἰησοῦ μόνον, ὅμως
καὶ τὸν Ἀζάρεν ἰδῶσιν ὅτι ἦλθεν ἐκ νεκρῶν.

10. **Ε**βελύσαντο ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ
ζαρεν δοκτείνωσιν.

Abibant.

11. **Ο**πὲρ πολλοὶ δὲ αὐτὸν ἐσέβον τῆς Ἰου-
δαίας, καὶ ὁπίστευον εἰς τὴν ἡλικίαν.

Mat. 21. 8.
Mat. 21. 7.
Luc. 19. 35.

12. **Τ**ὸν ἐπαύριον ὅχλος πολὺς ὁ ἰδὼς
τὴν ἰσορτίαν, ἀκέσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς
ερσίνους.

Ramos pal-
marum.

13. **Ε**λαβον τὰ βλάτα τῆς φοινίκων, καὶ ὄντες

εἰς ὑπαίτησιν αὐτῶν, καὶ ἔκραζον, Ὡσαννὰ ὕψιστην·
 ὁ ἱεραρχὸς δὲ ὀνόματι Κυρείς, ὁ βασιλεὺς τῆς
 Ἰερουσαλὴμ.

14 Εὐερόν τ' ὁ Ἰησοῦς ὀνόματιον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐ-
 τήν, καθὼς ἔστι γεγραμμένον,

15 Μὴ φοβῆς θυγάτηρ Σιῶν· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου *Zach. 9. 9.*
 ἔρχεται, καὶ ὁ κύριός σου ὁ πᾶν ὄν.

16 Ταῦτα τ' ὁ Ἰησοῦς ἐξηγώσας τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 πᾶσι, ἀλλ' ἅτε ἰδοὺ ἔρχετο ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνή-
 σθησαν ταῦτα ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν γεγραμμένα, καὶ
 ταῦτα ἐποίησαν αὐτοί.

17 Εμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅ-
 τι ἔδραμον ἐφάνησεν ἐκ τῆς μεμπείας, καὶ ἡγήσαντο
 αὐτὸν ἐκ κερῶν.

18 Διὰ τοῦτο καὶ ὑπαίτησεν αὐτῶν ὁ ὄχλος, ὅτι
 αὐτὸν αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον.

19 Οἱ οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἱεροῦσά,·
 μαρτυρεῖ ὅτι ἐκ ἀφελείας ἐδίδε, ἰδοὺ, ὁ κόσμος ὅ-
 λος αὐτὸν ἀπῆλθεν.

*Omnnes pro-
 ptemodum
 sectari eum
 crederant.*

20 Ἦσαν τ' ἑπτάς τινες Ἑλλήνους ἐκ τῆς ἀντιόχειας·
 οἱ αὐτοὶ προσκυνοῦσιν ἐν τῇ ἑορτῇ.

21 Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλιππῶ τῷ ἀπὸ
 τῆς γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν, λέγον-
 τες, Κύριε, θέλωμεν ἡμεῖς ἰδοῦν.

22 Ἐρχεται Φίλιππος, καὶ λέγει τοῖς Ἀνδρέᾳ καὶ
 Πέτρῳ, καὶ Φίλιππος λέγει τοῖς Ἰωάννῃ.

Gratum
humenti.

Ματθ. 10. 39.

Ε 16. 25.

Πατ 8. 35.

Luc. 9. 24, Ε

27-33.

23 Ο Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων, Βλῆλυθεν ἡ ὄρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

24 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἵνα μὴ ὁ κόσμος σίτε πιστὸν εἰς τὸ γλῶσσοι δοξάσῃ, αὐτὸς μόνος πιστὸς ἵνα ὁ δοξασθῇ, πολλὰ καὶ πόν φέρει.

25 Ο φιλοῦν τὴν ψυχὴν αὐτὴν δοξασι αὐτὴν καὶ ὁ μισθὸς τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ τέτατος. Ζαλὴν αἰώνιον φυλάσσει αὐτήν.

26 Εὰν ἴμοι διακονῇ τις, ἴμοι ἀκολουθήσει καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἴμος ἵσταται. ἵνα τις ἴμοι διακονῇ, τιμήσῃ αὐτὸν ὁ πατήρ.

27 Νυνὶ ἡ ψυχὴ μου τετάρακται· καὶ τί εἶπα Πάτερ, σῶτόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ὅμως διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.

28 Πάτερ, δόξασόν σε τὸ ὄνομα. Ἠλθον φωνῇ καὶ ἔρχομαι, καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δόξασι.

29 Οὐκ ὅχλος ὁ ἵσως καὶ ἐκέσας, ἵνα ἐλθὼν πλὴν γένοιται. Ἄλλοι ἔλθον, Ἀγγέλους αὐτοῦ λαλῶν.

30 Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Οὐδὲ ἴμοι τι ἡ φωνὴ γένοιται, ὅμως διὰ ὑμῶν.

31 Νυνὶ κρίσις ἐστὶ τῷ κόσμῳ τέτατος· νυνὶ ἵσταται ὁ κόσμος τέτατος ἐκκληθήσεται ἕξω.

32 Ἐγὼ, ἵνα ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάσης ἵνα σωθῶς ἡμεν.

33 (Τὸτο ὅτι ἵσταται, σημεῖον ποίῃ δεικνύει ἵνα δοξασθῇ)

34 Απεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος, Ἡμεῖς οὐκ οἴσμεν
 τίς εἶμι * ὅτι ὁ Χρῆστος μέλλει εἰς τὸ αἶδιον καὶ *Psal. 89. 37.*
 τῆς αὐλῆς ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· *et 110. 4. et*
 τίς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; *116. 2.*

35 Εἰπὺν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐπὶ μικρὸν
 ἔσται τὸ φῶς μὴ ὑμῶν δεῖ. φέρεται γάρ τις ἵνα *Symon. 1. 9.*
 ἔλθῃ, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. καὶ ὁ
 ἀνθρώπος ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδε πῶς ὑψωθῇ.

36 Ἐως τὸ φῶς ἔρχεται, περνεῖτε εἰς τὸ φῶς, ἵνα
 οὐ φητὲς ῥημένα. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ
 ἀπῆλθεν ἐκρίθη ἀπ' αὐτῶν.

37 Τοσαῦτα ὅ ἀντὶ σημεῖα πεποιηκότος ἡμ-
 ῶν αὐτῶν, οὐκ ὁπίστευον εἰς αὐτόν.

38 Ἰνα ὁ λόγος Ἡσαῖου τοῦ προφήτου πληρῇ- *Es. 53. 1.*
 ῃ εἴπῃ, Κύριε, τίς ὁπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ *rom. 10. 16.*

καὶ ἡ καρδία ἡμῶν οὐκ ἀπεκαλύφθη;

39 Διὰ τοῦτο οὐκ ἠδυνάστε πιστεῖν, ὅτι πρὸς
 αὐτὸν Ἡσαῖος,

40 Ἐτύρωσαν αὐτῶν τὰ ὀφθαλμοὺς, καὶ ἡ καρ- *Es. 6. 9.*
 δια αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοὺς *mat. 13. 14.*
 ὀφθαλμοὺς, καὶ ἤκωσιν τὴν καρδίαν, καὶ ὁπίσθενται· *mat. 4. 12.*
 οὐ δύναται αὐτοὶ εἰδέναι. *luc. 8. 10.*

41 Ταῦτα εἶπεν Ἡσαῖος ὅτι εἶδε τὴν δόξαν
 καὶ ἐλάλησεν φεῖ αὐτοῖς.

42 Ομοίως μὲντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ
 ἠπίσταντο εἰς αὐτόν· ὅμως διὰ τοῦ φαρισμαίου καὶ

Abiit, ac se
 oc cultavit.

Es. 6. 9.
 mat. 13. 14.
 mat. 4. 12.
 luc. 8. 10.
 act. 18. 26.
 rom. 11. 8.
 Callum
 obdixit
 cordibus.

Ne synago. ἀμολογῇ, ἵνα μὴ δοποσωδωγοῖ γλῶσσας.
ga moue-
rentur.

Συρα, 5. 41. μέλλον ἡσθ' ἡμῶν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

44 Ἰησοῦς ὁ ἱεραλεὺς καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς
μὲν, καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ, καὶ εἰς τὸν πατέρα φαντα μὲν.

45 Καὶ ὁ θεωροῦν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πατέρα φαντα μὲν.

Συρα, 3. 19. 46 Εἰς φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλθὼν οὐδὲν, ἵνα
ἐ 939. ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ εἰς τὴν σκοτίαν μὴ μείνῃ.

Συρα, 3. 17. 47 Καὶ ἵνα τις μὲν ἀκούσῃ τοῦ ῥημάτων, καὶ
μὴ πεισθῇ, καὶ οὐκ ἐκρίνω αὐτόν. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίως
ἐκρίνω τὸν κόσμον, καὶ ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

Qui mihi
autoritatē
derogat.
Ματ. 16. 26. 48 Ὁ ἀδελφεός ἐμὲ, καὶ μὴ λαμβάνων τὴν
μετὰ μου, ἔχει τὸ κείμενον αὐτόν. ὁ λόγος ἐμὲν
ἀκούει, καὶ οὐκ ἐκρίνω αὐτόν. Οὐ γὰρ ἀλλοτρίως
ἐκρίνω τὸν κόσμον, καὶ ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

Mandavit
quid me di-
cere & lo-
qui oportet.
49 Ὅτι ἵνα ἐξ ἐμῶν εἰς ἐλπίσιν ἐλθῶν
πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μοι ἐπέταλλεν ἵνα
εἴπω καὶ τί λαλήσω.

50 Καὶ εἶδα ὅτι ἡ ἐπιτολή αὐτῆς, καὶ εἶδα
ὅτι αὐτὸς λαλήσας ἐμῶν, καὶ οὐκ ἐκρίνω αὐτόν. Οὐ γὰρ
ἐκρίνω τὸν κόσμον, καὶ ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

Κεφ. 13.

Cap. 13.

4 A cenno surgens Christus, et 5 humilitatem com-
rus Apostolis, 6 pedes eorum lauat, 21 Pro-
Judam, 26 certo ligno denotat. 34 Charitatem
mendat, 37 39 & Petro lapsum adnegat.

Ματ. 26. 2.

Ματ. 14. 1.

Λουκ. 22. 1.

ΠΡΟΤΕΡΑ ΤΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΕΙΔΩΝ ΤΟ ΛΟΓΟΝ
ΕΙΠΕΝ ΤΟΙΣ ΑΠΟΛΟΓΟΙΣ ΕΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΝ

μη τῆτι πορὶ τὸν πατέρα. ἀγαπήσεις τὸν ἰδίον Amore ob-
 τὸν ἐν τῇ κέσμα. εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτὸς. Vique ad
 2 Καὶ δέειπεν· ἡμαρῶν (τὸ διαβόλε ἦδη βε- extremam.
 ληκότως εἰς τὴν καρδίαν ἰδὼν Σίμωνος, Ἰσα- Inieciſſet
 ραίτη, ἵνα αὐτὸν παραδῶ) menti ludē
 3 Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα εἰδὼσαν αὐτῷ ὁ tem pro-
 πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ὑπὸ Θεῷ ἐξῆλθε, καὶ In poteſta-
 πορὶ τὸν ἰδίον. tem ſuam.

4 Εγείρει· ἐν τῷ δέειπεν, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια·
 ἡμαρῶν· λέντον, διέζωσεν αὐτόν. Linteum.

5 Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ ποδὸς καὶ ἡρ- Pelloim.
 ἔπειτα ἵππεν τὸν πόδα καὶ ῥαβδίον καὶ ἐκμάσθη
 τὸ ἱμάτιον ὃ ἦν διεζωσμένος.

6 Εἰς τὴν οὐκ ἔπειτα Σίμωνα Πέτρον· καὶ λέγει
 αὐτῷ· ἀκούε, Κύριε, σὺ με γίνῃς τὸν πόδα;

7 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Οὐ γὰρ ποιεῖ
 σὺ αὐτὸν ὅτι ἀκούε, γινώσῃ ὅτι μὲν ταῦτα.

8 Λέγει αὐτῷ Πέτρος· Οὐ γὰρ γίνῃς τὸν πόδα
 μετὰ τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν μὴ γί-
 νῃς, καὶ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.

9 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, μὴ τὸν πό- Ne linas
 δα με μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν καρδίαν. pedes m.
 10 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λαλῶντες ἐχρεῖαν ſolum &c.

11 Ἡμεῖς γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
 ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς.

12 Ἡμεῖς γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
 ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς.

εἶπεν, Οὐχὶ πάντες καρδιαροὶ ἐστέ.

12 Οτι οὖν ἰνέψα ἑὸν πόδας αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ
 Δικαιοσύνη ταῖς ἰσχύσιν αὐτοῦ, αἰατιστὸν πάλιν, εἶπεν αὐτῷ
 Γινώσκετε τί ποιήσῃκα ὑμῖν·

13 Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος καὶ ἐπι-
 σκοπὸς καὶ χαλῶς λέγετε εἰμὶ ὁδός.

14 Εἰ οὖν ἰνέψα ὑμῶν ἑὸν πόδας, ὁ πο-
 ρεύσας καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀμύλα-
 σθαι ἑὸν πόδας·

Exemplum. 15 Ὑπόδειγμα γὰρ ἰδοὺκα ὑμῖν, ἵνα καὶ
 ἰνέψα ἰποιήσῃ καὶ ὑμῖν, καὶ ὑμῖν ποιῇτε.

Infra, 15. 20. 16 Ἀμύλα ἀμύλα λέγω ὑμῖν, ἕκαστος
Mat. 10. 24. μίζων τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἕως ὅτου σὺ μὴ
Luc. 6. 40. πέμψαντος αὐτόν.

Si intelligi- 17 Ἐὰν ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἐστέ ἵνα
zis hanc. ᾗτε αὐτά.

18 Οὐ σφεί πάντων ὑμῶν λέγω· ἰνέψα οἱ
Psal. 41. 10. ὁ ἐκλεξάμενος ὁδὸν ἵνα ἡ γαστήρ πληροθῇ
 γων μετ' ἐμοῦ ὁ ἄρτος, ἐπῆρην ἐκ' ἐμοῦ τὸ πνεῦμα
 αὐτοῦ.

19 Ἀπ' ἀρτοῦ λέγω ὑμῖν περὶ τοῦ γημιῶντος
 ὅταν γῇνηται, πιστεύετε ὅτι ἰνέψα εἰμι.

Mat. 10. 40. 20 Ἀμύλα ἀμύλα λέγω ὑμῖν, Ὁ λαμβάνων
Luc. 10. 16. πῖνα τῆς πίστεως, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων
 λαμβάνει καὶ τὸν πέμψαντά με.

21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκτεράχθη ἀπὸ τῆς

καὶ ἡμετέροις, καὶ εἶπεν, Ἀμὲν ἀμὲν λέγω
ὑμῖν ὅτι εἰς ἕξ ὁμολογήσατέ με.

22 * Ἐλπίον οὖν εἰς ἀγάπης οἱ μαθηταί, *Mat. 26. 31.
Mat. 14. 18.
Luc. 22. 21.*
ἀνακρίνω πρὸς τίνος λέγῃ.

23 Ἡ ὃ ἀνακρίματος εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
ἐπὶ πόλιν τῷ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς.
*Anxii de
quo id dice-
ret.*

24 * Νύει οὖν τέτταρτος Σίμων Πέτρος πυνθύνει
καὶ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν λέγῃ.
*Innuit ut
sciscitare-
tur.*

25 Ἐπιστῶν ὃ ἐκείνος ὅτι τὸ σῆδος τῷ Ἰησοῦ,
καὶ λέγει, Κύριε, τίς ἐστιν;
Incumbē.

26 Ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν ὃ ἰσχυ-
ρὸς τὸ ψαμίον ὁπισθώστω. Καὶ ἐμβάψας τὸ ψα-
μίον ἐν ὕδατι λέγει Σίμωνος Ἰσκαριώτη.
*Bucca Ham.
vel offensa
intinctam.*

27 Καὶ μετὰ τὸ ψαμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκ-
κλισίαν αὐτοῦ. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, * Ο ποιεῖς,
ὅτι τὰς χεῖρας.
*Quod face-
re cogitas.
vel. Quod
moliris.*

28 Τοῦτο ὃ ἀπεῖλε ἔγνω τῶν ἀνακριμάτων πρὸς
αὐτὸν αὐτῷ.

29 Τότε γὰρ ἰδοὺς αὐτὸν, ἐπεὶ τὸ γλαστόχομον
ἐν τῷ ὕδατι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγρόχομον οὖν
ἐν τῷ ὕδατι εἰς τὸ ἰσχυρὸν ἢ πρὸς πτωχοῖς ἵστα-
ται.

30 Λέγει οὖν τὸ ψαμίον ἐκεῖνος, ὁ δὲ ἰσχυ-
ρὸς ἐν τῷ ὕδατι.

31 Ὁπότε δὲ ἔλθῃ, λέγει ὁ Ἰησοῦς, Νυνὶ ἰδοὺ
ἐν τῷ ὕδατι αἰθερῶν, καὶ ὁ Θεὸς ἰδοὺς ἀδικεῖ αὐτῷ.

32 Εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὁ υἱὸς ἐδοξάσθη αὐτῷ.

33 Τεκνία, ἔτι μικρὸν μὲθ' ὑμῶν εἰμι. Ζητήσατε
Mat. 7. 34. μα' καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις, Ὅτι ὅπου ἔσθω
 ἐγὼ, ὑμεῖς ἐσθιάδετε ἰλασθῆναι καὶ ὁμῶν λέγω ἅρτι.

34 Ἐντολὴν καὶ νῦν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε
John. 15. 12.
John. 19. 18.
Mat. 21. 39.
John. 4. 21.
 τὴν ἀγάπην καθὼς ἡγάπησά ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε τὴν ἀγάπην.

35 Ἐν τῷ νῦν γινώσκουσιν πάντες ὅτι ἐμεθ' ὑμῶν
 ἐσθίετε, καὶ ἀγαπᾶτε ἕνα ἓν ἐν ἀγάπῃ.

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ἔσθω
Mat. 26. 24.
Mat. 14. 30.
John. 12. 34.
 καὶ ἡ ἀγάπη; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅπου ἔσθω, ἐσθιάδετε
 καὶ ἐμεθ' ὑμῶν ἀκολουθήσατε, ὅπως ἵνα ἀκολουθήσῃτε μοι.

37 Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κύριε, δια τί ὁ υἱὸς
 ἀκολουθήσῃ μοι; Τί ἡ ψυχὴ μου ἀκολουθήσῃ σοι;

38 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἡ ψυχὴ σου ἀκολουθήσῃ μοι;
 ἀλλ' ἐμεθ' ὅπως; Ἀλλὰ ἀμὲν λέγω σοι, ἐάν τις ἀκολουθήσῃ
 με, ἀποθήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἵνα ζήσῃ ἐν αἰῶνι.

Κεφ. 14.

Cap. 14.

2 Consolatur discipulos suos, 2 7 divinitatem suam
 etiam mortis suae exponens, 16. & consolatorum
 Spiritum promittens, 26. Eius officium describit,
 etiamque suam pollicetur.

Creditis in
 Deum, etiam
 in me
 creditis.

ΜΗ ταχέως ἀποκρίσθαι ὑμῖν ἢ καὶ ἐν τῇ
 πύλῃ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ἐμὴν πίστιν.

11 Πιστεύετε μοι ὅτι ἰσχύει τῆς πατρὸς, καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ ὅσον ἐν ᾧ μὲν, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι.

12 Αμὲν καὶ μετὰ λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἐν ἐμοὶ, τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιῶ, καὶ κείνος ποιήσει, καὶ ἡζοῖα τέτων ποιήσει. ὅτι ἰσχύει πατέρω μου πορεύομαι.

Inf. 4, 16, 23

Mat. 7, 7.

Mat. 11, 24.

Luc. 1, 5.

13 Καὶ ὁ, π ὅς αἰτήσῃτε ἐν τῇ ὀνόματί μου, τὸ το ποιήσω, ἵνα δόξα αὐτοῦ ὁ πατήρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ.

14 Εὰν π αἰτήσῃτε ἐν τῇ ὀνόματί μου, ἔγωγε ποιήσω.

15 Εὰν ἀγαπήτε με, τὰς ἐντολὰς ταύτας τηρήσετε.

Consola-
tioem.

16 Καὶ ἰσχύει ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλοι πολλοὶ δώσω ὑμῖν, ἵνα ῥόη μὲν ὑμῖν αἰῶνα.

17 Τὸ Πνεῦμα τὸ ἀληθείας, ὃ ὁ πατήρ ἐκρίνει, καὶ λαβεῖν ὅτι ἐκρίνει αὐτὸ, καὶ ἡμεῖς ἀκούομεν τὸ ὑμεῖς ᾧ γενώσκειν αὐτὸ, ὅτι παρὸς ὑμῖν καὶ ἐν ὑμῖν ἵστα.

18 Οὐκ ἐφήσω ὑμῶς ἄλλους ἐρχομένους ὑμῶς.

Breui defi-
net mundus
me conspi-
cere.

19 Ἐπιμνησθὲν καὶ ὁ κόσμος μου ἐκ ἐπιδόξου ὑμῶς ᾧ θεωρεῖτέ με ὅτι ἰσχύει, καὶ ὑμεῖς ἐκρίνετε.

20 Εἰ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ γενώσκει ὑμεῖς ὅτι

καὶ τῶν πατέρων, καὶ ὑμῶς ἐν ἑμοί, καὶ ἐν ὑ-

21 Ο ἴσων ταῖς ἐπιτολαῖς με, καὶ τηρεῖν αὐταῖς,
ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν μου, ὅτι ἐξουσίαν μου, ἀγαπή-
σεται. ὑπὸ τῷ πατρὶός μου καὶ ἐξουσίαν ἀγαπήσω
αὐτὸν καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἐμμενέμεν.

Manifestum
me faciam
ei.

12 Δίχῃ αὐτῷ Ἰούδας, (ἔχ· ὁ Ἰσκαριώτης)
 ἡμῖν, τί γέροντι ὅτι ἡμῖν μάλλιν ἐμφανίζοντι σι-
 σιπῆν, καὶ ἐχὲ τὸ κόσμον;
 13 Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐὰν πε-
 ριπαῖς με, ἂ λόγον μου τηρήσῃ· καὶ ὁ πατήρ μου ἀ-
 νήψαι τὸν καὶ φάσιν αὐτὸν ἑλθὸς σήμερον, καὶ μο-
 νῆσαι αὐτὸν ποιήσομαι.

14 Ο μὲν ἀγαπῶν με, τῶν λόγων μου ἐ τηρεῖ.
ἰδιότροπος ὢν ἀκέστη, καὶ ἵσταν ἱμεῖος, διὰ τὴν σήμε-
ραν πατρός.

28. Ταῦτα λέγει ἄλλως ὑμῖν περὶ ὑμῶν μέλλον.

16 ὁ παθὼν ἡμᾶς, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ Ἰησῦς 4,15.26

ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ὡς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οἱ οὐκ ἔχουσιν
 ἄλλο ἄνθρωπον ἐν τῇ καρδίᾳ, ὡς ἡμεῖς ἔχουμεν
 ἄλλο ἄνθρωπον ἐν τῇ καρδίᾳ, ὡς ἡμεῖς ἔχουμεν

In memo-
riam reus-
cabit.

27 Εἰρηαίω ἀρτίμῃ ὑμῖν, εἰρηαίω τῷ ἐμῷ
 ὅμῃ ὑμῖν ἔκαστος ὁ νόμος δίδωσι, ἐγὼ δὲ
 ὑμῖν μὴ παρεστῆσαι ὑμῶν ἢ παρδία, μη-
 δὲ ἰσχυρῶς.

28. Ημέριος ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡμῶν, Ἰππίας, καὶ
Ἰπποκράτης

ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. Εἰ ἠγαπήτε με, ἐχάρατι αὐτῷ
ὅτι εἶπον, Παρεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ
μὲ μείζων μου ἐστίν.

29 Καὶ νῦν εἴρηκε ὑμῖν τὸν γλυκύτατον, ἵνα ὁ
τὸν γλυκύτατον, πιστεύσῃτε.

30 Οὐκ ἐπὶ πολλὰ λαλήσω μὲθ' ὑμῶν. ἔρχομαι· γὰρ ὁ τῷ κόσμῳ· τέττα ἄρχων, καὶ ἐγὼ καὶ
χευόμεν.

31 Ἀλλ' ἵνα γινώσκῃς ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα,
καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι· ὁ πατήρ, ὅτι
ποιῶ. ἐγείρωτε, ἀκούετε ἐν τῷ ὄντι.

Κεφ. 16. Cap. 15.

2 Vitis, 2 & palmitum similitudine, 5 6 ostendit
modo discipuli fructum ferre possint in ipso. 12 17
Dilectionem mutuam commendat. 18 ad patientiam
afflictionibus, 20 suo exemplo adhortatur.

ΕΓΩ εἰμι ἡ ἀμπέλος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου
ἐγερσὶς ἐστίν.

31. 15. 13.

2 Πάν κλήμα ἐν ἡμῶν μὴ φέρει καρπὸν, ἀφαιρέτω
αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρει καθάρσει αὐτό·
πλείονα καρπὸν φέρει.

31. 15. 12. 11

3 Ἦδη ὑμεῖς καθαρεύετε, διὰ τὸν λόγον
λαλήθηκα ὑμῖν.

4 Μένετε ἐν ἡμῶν, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. καθάρσει
κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ·
μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως ἐστὶ ὑμεῖς·
ἐν ἡμῶν μένετε.

5· Εγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς, τὰ κλήματα· ὁ
μὲν ἐν ἐμοί, καὶ ἐν αὐτῷ, ὅτι φέρει καρπὸν πο-
λὺν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ ἡ δυνάμις ποιεῖν οὐκ ἔχει.

6· Ἐὰν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐκλήθει· ἔξω ὡς
τὸ κλημα, καὶ ὁ ξηρανθὴν· καὶ σωθήσονται αὐτὰ, καὶ
ὁ κύριος θάλλοισι, καὶ καρπίζεται. 1. Joh. 1. 37.
Eie aus
Aere aus

7· Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑ-
μῖν μένῃ, * ὁ ἐὰν θέλῃτε αἰτήσασθε, καὶ ῥηθήσεται
ὑμῖν. 1. Joh. 3. 22

8· Ἐάν τις ἐὰν ἀφ' ἐξέστη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν
πολὺν φέρῃτε· καὶ ῥηθήσεται ἐμοὶ μεθ' ἡμῶν.

9· Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ἠγάπη-
σάμηναι· μένετε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ.

10· Ἐὰν ταῖς ἐντολαῖς μου τηρήσῃτε, μὴ μὲν ἐν
τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ πα-
τρός μου τηρήκα, καὶ μὴ ἐν αὐτῇ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

11· Ταῦτα λαλάτω καὶ ὑμῖν, ἵνα ἡ χάρις ἡ
ἐν ὑμῖν μεῖνη, καὶ ἡ χάρις ὑμῶν πληρωθῇ.

12· Αὐτὸν ὅστις ἠκούσῃ τὰς ἐντολὰς ὑμῶν, ἵνα ἀγαπᾷτε αὐ-
τὸν, καθὼς ἠγάπησεν ὑμᾶς. 1. Joh. 1. 37.
1. Joh. 4. 19.

13· Μιζοῦσα ταύτης ἀγάπης αὐτοῦς ἔχει, ἵνα τῆς
ἐν ψυχῇ αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῆς φίλων αὐτοῦ.

14· Τίς τῶν φίλων μου ἐστὶ ἐὰν ποιῇτε ὅσα ἐγὼ
ἐλάλῃ ὑμῖν.

15· Οὐκ ἔστι ὑμεῖς λέγειν δέλεος· ὅτι ὁ δέλεος
ἐστὶν ὅτι πᾶσι αὐτοῦ ἐκέρχεται, ὑμεῖς ὅτι ἐκέρχεται

λας ὅτι πάντα ἃ ἤκουσεν παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ἐκ
γνώσεως ὑμῶν.

Mat. 28. 19,

16 Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξαθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξε-
λέξαμην ὑμᾶς, καὶ ἔσθωκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπα-
κούετε καὶ καρπὸν φέρετε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη ἵνα
ὅ,τι αὐτὴ αἰτήσητε ἢ πατέρας ἐν τῇ ὀνόματί μου, ἐκ
ἐμοῦ.

Mando

17 Ταῦτα ἐπέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπή-
σῃτε.

18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι
ἐγὼ οὐκ ἔχω τὸν κόσμον μισήσαντα.

19 Εἰ ἐν τῷ κόσμῳ ἦτε, ὁ κόσμος αὐτὸ τὸ ἴδιον
ἐφίλει· ὅτι ἢ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ ἐστὶ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελέ-
ξαμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ
κόσμος.

Mat. 23. 16

Mat. 10. 24.

Mat. 24. 9.

Persecutioni

subac.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

Mat. 10. 24.

20 Μνημονεύετε τοῦ λόγου ἃ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν·
Οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. * εἰ ὑμεῖς
δύνασθε, καὶ ὑμᾶς διδάξετε· εἰ δὲ λόγον μου ἐστῆ-
σω, καὶ τὸν ὑμῶν πρὸς τὴν πόλιν.

21 Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσετε ὑμῖν διὰ
τὸ ὄνομα μου, ὅτι ἐκ οἷδασι ἢ πᾶσι φανταί με.

22 Εἰ μὴ ἦλθοι καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρ-
τία ἐκ ἐμοῦ καὶ ἔχον· νῦν ὅτι φέρεται ἐκ ἐμοῦ καὶ ἔχον
ἀμαρτίας αὐτοῦ.

23 Οἱ μὲν μισῶν, καὶ ἡ πατέρα μου μισεῖ.

24 Εἰ τὰ ἔργα μου ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, ἃ ἐγὼ

Non habent
quod pre-
tendant pec-
cato suo.

Non habent
quod pre-
tendant pec-
cato suo.

Non habent
quod pre-
tendant pec-
cato suo.

δις ἄνθρωπος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν ἐκ εἵχου τοῦ ἵου καὶ
 πορεύεται, καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα
 μου.

25 Ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος *Psalm. 54. 19*
 αἰ τοῦ ἔμοις αὐτοῦ, Ὅτι ἐμίσησάν με ὁ δαυὶδ. *Immeritū*

26 Οὕτως ἦ ἔλθῃ ὁ παρὰ κλητος, ὃν ἐγὼ πέμ- *3^a Reg. 14. 28*
 ψα ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, (τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη- *Luc. 24. 49*
 θείας, ὁ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται,) ἐκείνος
 μαρτυρήσῃ περὶ ἐμοῦ.

27 Καὶ ὑμεῖς ἦ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ'
 ἐμὲ ἴστε.

Καθ. 15. Cap. 16.

1. Crucem prædicat discipulis, 7. Consolatorem pro-
 mittens. 8. 9. 13. eius officium describit. 21
 Mulieri parienti afflictiones suorum comparat.

Ταῦτα λαλάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλι-
 σθῆτε.

2 Αποσυμωγώετε ποιήσετε ὑμεῖς, ὅμη ὅρ-
 χησάμεθα ἵνα πᾶς ὁ δοποκτείνας ὑμεῖς δέξῃ ἡ λα-
 οὗται προσφέρειν τῷ Θεῷ.

*Cultum
 præstare
 Deo, vel,
 Officio fun-
 gi erga De-
 um.*

3 Καὶ ταῦτα ποιήσετε ὑμῖν ὅτι ἐκ ἐγνωσαν
 τὴν πατρίδα, ἐδὲ ἐμὲ.

4 Ἀλλὰ ταῦτα λαλάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλ- *3^a Reg. 1. 22*
 θῇ ὁ παρὰ κλητος αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.
 ταῦτα ἦ ὑμῖν ἔξ ἀρχῆς ἐκ εἶπον, ὅτι ἐμὲ ἡμῶν ἡ-
 μέω.

5 Νυνὶ ἦ ἐσάγω θεὸς τὸ πνεῦμα μα, καὶ
 ὁδοῖς

ὁ δὲ εἰς ὃν ἐμὴν ἐρωτᾷ με, τίς ὑπάρχει;

6 Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὑμεῖς
πεπλήροσθαι ὑμῶν τὴν καρδίαν.

7 Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν συνη-
ρεῖ ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἵνα γὰρ μὴ ἀπέλθω
παράκλητος ἐκ ἐλευσεται πρὸς ὑμᾶς· ἵνα ὅτε
ῤηιδῶ, πῶς ἔσται αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

8 Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον πρὸς
μαρτίας καὶ πρὸς δικαιοσύνης καὶ πρὸς κρίσεως.

9 Περὶ ἀμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν
ἐμὲ.

10 Περὶ δικαιοσύνης ὅτι πρὸς τὸν πατέρα
με ὑπακούω, καὶ ὃν ἐπὶ θεωρεῖτέ με.

11 Περὶ κρίσεως, ὅτι ὁ ἀρχὸν τῆ κρίσεως
τὸν κόσμον.

12 Ἐπὶ πολλὰ ἐγὼ λέγων ὑμῖν, ὅτι ἐν αὐτῷ
ὁ βασιλεὺς ἐστίν.

13 Ὅταν ὅμως ἐλθῇ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς
ἀληθείας, ὡς ἡγήσεται ὑμᾶς εἰς πάντας τὴν ἀλήθειαν.
καὶ γὰρ λαλήσῃ ἅρ' ἑαυτῷ, ὅτι αὐτὸς ἀκούσας, λα-
λήσῃ καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

14 Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσῃ, ὅτι ἐν τῷ ἐμῷ ἔστι
ταῦτα, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

15 Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμὰ ὅσα ἐ-
στὶν ἐγὼ εἶπον ὅτι ἐν τῷ ἐμῷ ἔστιν, καὶ ἀναγγε-
λεῖ ὑμῖν.

16 Μικροῦ

Sed nunc
eorum capa-
ces non
estis. Ad
verb. Non
potestis
portare.
Dux vobis
erit.

De meo
sumpturum
quod re-
nuntiabit
vobis.

16 Μικρόν, καὶ ἐθεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μι-
κρόν, καὶ ὁφείδετέ με, ὅτι ἐγὼ ὑποτάξω ὑμῶς τῷ πατρί.

17 Εἶπον οὖν ἐκ τῆς μεθ' ἑαυτῶν αὐτοῦ ὁρῶντες
τὸ ὅτι τὸ ὁ λόγος ὑμῖν· Μικρόν, καὶ ἐθε-
ωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρόν, καὶ ὁφείδετέ με, καὶ ὅτι ἐγὼ
ὑποτάξω ὑμῶς τῷ πατρί.

18 Ελεγον οὖν, Τὸ τί ὅτι ὁ λόγος, τὸ μικρόν;
καὶ ὁφείδετέ με πάλιν.

19 Ἐγραψα οὖν ὁ Ἰσσοὺς ὑπὸ ἡδεῖον αὐτὸν ἐρω-
τᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ'
ἑαυτῶν ὅτι εἶπον, Μικρόν, καὶ ἐθεωρεῖτέ με· καὶ
πάλιν μικρόν, καὶ ὁφείδετέ με·

20 Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ
θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ ὅτι ὁ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς ὅ
ἀποκρίσθητε, ὅτι ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὸν μετα-
σχηματίζεται.

21 Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη, λύπη ἔχει, ὅτι ἤλθεν
ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν ὅμως γέννησιν τὸ παιδίον, ἡ ὥρα
ἐκλείπει τῆς λύπης, διὰ τὴν χαρὸν ὅτι ἐγένε-
ται ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.

22 Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπη μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν
ὅμως χαρήσεται ὑμεῖς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία,
καὶ πάλιν χαρὸν ὑμῶν ἐδ' εἰς ἀφ' ἑαυτῶν ὑμῶν.

23 Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ ἐκ ἐρωτήσετε
λέγοντες, Ἀμὲν ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα αὐτὴν ἠγάπη-
σεν ὁ πατήρ ἐν τῇ ὁντομότητι με, δώσῃ ὑμῖν.

Panlosum
temporis
preteribit,
post quod
non vide-
bitis me.
Sic in seq.

Nemo tol-
let. vii. Ne-
mo tol. ere
potest.
Sapientia. 13. 43
mat. 7. 7. 8
21. 32.
mat. 11. 27.
Luc. 11. 29.

24 Εως ἄρτι καὶ ἠτήσατε ὑμῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
τί με ἀγίτι, καὶ λαλῆσατε, ἵνα ἡ χάρις ὑμῶν
πεπληροθῇ.

Sermoni-
bus et dis-
sic v. 29.
Aperiē.

25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λαλῆλκθε ὑμῖν
ἵνα ἔρχεται ὥρα ὅτι καὶ ἔτι ἐν παροιμίαις λαλῆσθε
ὑμῖν, ἵνα ἐκ παρρησίας πᾶσι τῷ πατρὶ ἐκταγῶν
ὑμῶν.

26 Εἰ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἐν τῇ ἀνάστασί μου
τήσιν καὶ ἐλθῶ ὑμῖν ὅτι ἐν ἐρωτήσιν ἡ
τίρα πᾶσι ὑμῶν.

Amatis, &
creditis.
Jofra, 17.8.

27 Αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ἡμεῖς
ἐμὲ περιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ
ἐκ τῆ Θεοῦ ἐξῆλθον.

28 Εξῆλθον παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ ἐλήλυθα
τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ παρὰ
μοι πρὸς τὸν πατέρα.

29 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἵνα
παρρησία λαλῆις καὶ παροιμίαις ἐδεμίαν λέγει.

30 Νυνὶ οἶδα μὲν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ ἡ χάρις
αὐτοῦ ἵνα τίς σε ἐρωτῇ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν
ἐν τῷ Θεῷ ἐξῆλθης.

Mt. 26. 31.
mar. 14. 27.
Disperga.
mini.

31 Απεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀρτι πιστεύετε.

32 Ἰδὲ ἔρχεται ὥρα, καὶ νυνὶ ἐλήλυθα
σκορπισθῆτε ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μὴ
φῆτι· καὶ ἐγὼ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ.

33 Ταῦτα λαλῆλκθε ὑμῖν, ἵνα ἐν ἡμέρᾳ

αὐτὸν ἔχει. ἐν τῷ κόσμῳ θλίβειν ἔχει· ἀλλὰ θάρ-
σει· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Κεφ. ιζ'.

Cap. 17.

Jesus Christus aeternus Pontifex, mox seipsum oblaturus,
solennibus precibus seipsum, ut victimam, & nos una se-
cum, Deo Patri consecrat. Itaque haec precatio fuit a con-
silio mundo, est & erit ad finem usque saeculorum, Eccle-
siae Dei fundamentum.

Ταῦτα εἰλάλησεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐπεὶ ῥε τοῦ ὁρθοπε-
λὸς αὐτοῦ ἕως τῆς ἑσχέρου, καὶ εἶπε, Πάτερ, εἰλήνη
καὶ ἡσυχία τοῖς ἀδελφοῖς σου καὶ ἐμοῖς, ἵνα καὶ ὁ κόσμος οἴσται
ὅτι σὺ εἶ.

2 Καθὼς εἶδωκαί σου τὴν ἰσοτιμίαν πάντες σαρ- Ματ. 18. 13.
καὶ ἵνα πᾶς ὁ δίδωκαί σου αὐτῶν, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν
αἰώνιον.

3 Αὕτη δὲ ἔστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσιν
τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀπέστειλας Ἰησοῦν
αἰώνιον.

4 Εἰπά σοι εἰδόμενα ὅτι τῇ γῆς· τὸ ἔργον ἐπι-
τελέσει· ὁ δίδωκαί μοι ἵνα ποιήσω.

5 Καὶ νῦν δίδασόν με σὺ πάτερ παρὰ σεαυ-
τοῦ· ὅτι εἰχον παρὰ τῶν τῶν κόσμον ἐγώ, παρὰ

6 Εὐαγγελοποιήσας τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις
καὶ δίδωκαί μοι ἐν τῷ κόσμῳ. σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ
καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκασι.

7 Νῦν ἔγνωκα ὅτι πάντα ὅσα δίδωκαί μοι,
ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι ὅτι.

8 Οπτα ῥήματα ἃ δίδωχαί μοι, δίδωκε μοι αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔκτισαν ἀληθεῶς ὅτι
 ἐὰν σὺ ὄξῃλθον, καὶ ὑπέστεισαι ὅτι σύ με ἀπίστῃ

9 Εγὼ φεῖ αὐτῶν ἐροῦν· ἔφευγαν τῷ κόσμῳ
 ῥωτῶ, ὅτι φεῖ ὅτι δίδωχαί μοι, ὅτι σοὶ εἶσι.

10 Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὺ ἔχει, καὶ τὰ σὰ
 καὶ δίδωξαι μοι αὐτοῖς.

11 Καὶ ἔτι εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἔτι
 κόσμῳ εἶσι, καὶ ἐγὼ φεῖ σε ἔρχου. Πάτερ
 τηρήσον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ὅς δίδωχαί
 ἵνα ὡς ἐν χειρὶ τοῦ Θεοῦ.

12 Οτι ἡ μὲν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ
 ἰσχυροὺς αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· ὅς δίδωχαί
 ἐν ὀνόματί σου, καὶ ἐδοὶς ὅς αὐτῶν ἀπώλετο· εἰ μὴ
 τὸ ἀπώλειαι· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.

13 Νυνὶ ὅς φεῖ σε ἔρχου, καὶ ταῦτα
 ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χάριν τὴν ἐμὴν
 πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

14 Εγὼ δίδωχα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· ὅτι
 κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς, ὅτι ἐκ εἰσὶ ἐν τῷ κόσμῳ
 καὶ ἐγὼ εἶμι ἐν τῷ κόσμῳ.

15 Οὐκ ἐροῦν ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
 ὅτι ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐν τῷ πνεύματι.

16 Εκ τῷ κόσμῳ ἐκ εἶσι, καὶ ἐγὼ
 κόσμῳ ἐκ εἶμι.

17 Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, ἵνα

Nisi ille
 quem per-
 ditio ma-
 nebat, vel
 qui perden-
 dus erat,
 vel, per-
 ditioni de-
 stinatus &
 velut man-
 cipatus.
 Psal. 108. 3.

ἰδοὺ ποῦ ἀληθεύει.

18. Καθὼς ἐγὼ ἀπίστῃ εἰς τὸν κόσμον, καὶ
ἐστὶν ἀπίστῃ αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον.

19. Καὶ ὡς αὐτῷ ἐγὼ ἀγάλλω ἐμμανὸς, ἵ-
να αὐτοὶ ᾧ σὴν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

20. Οὐ πόρρ' ἔστιν ὅτι ἐρωτῶ μένον, ὅπως καὶ
οἱ ἄλλοι πισυτόντων διὰ τῆς λέξεως αὐτῷ εἰς ἐμέ,

21. Ἴνα πάντες ἐν ᾧ σὴν, καθὼς σὺ πάτερ ἐν
ἐμοὶ, καὶ ἐν σοὶ ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧ σὴν ἵνα
καὶ ἡμεῖς πιστεύσῃ ὅτι σὺ με ἀπίστῃ.

22. Καὶ ἐγὼ ὅτι δόξα ἡμεῖς δέδοκαί μοι, δέδοκαί
καὶ αὐτοῖς ἵνα ᾧ σὴν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν ἡμῖν.

23. Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ᾧ σὴν τε
καὶ ἡμεῖς εἰς ἐν, καὶ ἵνα γενώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σὺ με
ἀπίστῃ, καὶ ἐγάπησας αὐτοῦ, καθὼς ἐγὼ ἐγάπη-
σαί.

24. Πάτερ, οὓς δέδοκαί μοι, θέλω ἵνα ᾧ σὴν Superius, 17.
ἐν ἐμοί, καὶ ἐν σοὶ ᾧ σὴν μετ' ἐμῶ, ἵνα θεωρῶσι τὴν
δόξαν τὴν ἐμὴν ἡμεῖς δέδοκαί μοι, ὅτι ἐγάπησάς με 26.
καὶ καταβολῆς κόσμου.

25. Πάτερ δέχου, καὶ ὁ κόσμος σὶ ἐν ἐγὼ ἐ- Ante facta
γὼ σὶ ἐγὼ, καὶ ἐπὶ ἐγὼ σὶ ἐγὼ σὶ ἐγὼ σὶ ἐγὼ mundi / fun-
λας damenta.

26. Καὶ ἐγὼ ἐγὼ αὐτοῖς τὸ ὄνομα σου, καὶ Notum
ἐγὼ ἐγὼ ἵνα ἡ ἀγάπη ἡμεῖς ἐγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς feci.
ἐγὼ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς.

- 2 Christi, à Iuda proditi virtute, 6 milites in terram
sternuntur. 13 Christus ad Annam; inde ad Caiapha
ducitur. 23. 23 Ministri bacillo caesus, quid respondeat
28 Pilato traditus, 36 regnum suum declarat.

Mat. 26, 36.

mar. 14, 32.

Luc. 22, 59.

2. reg. 15, 33.

Translor-

tentem.

ΤΑΥΤΑ ΕΙΠΩΝ ὁ Ἰησοῦς ἔξηλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τῆ χειμαρρῆς τῆς Κεδρὸν ὅπου καὶ κήπος εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2 Ἦδ' οἱ καὶ ἰδόντες ὁ παραιδιδύς αὐτὸν, τίπον ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκείνῳ μαθητῇ αὐτοῦ.

Cohortem.

Mat. 26, 47.

mar. 14, 43.

Luc. 22, 47.

Cum later-

nis.

Omnia quae

sibi inimi-

aeferant.

3 Οὐκ ἰδὼν λαλῶν τὴν σπείραν, τῶν ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑποκρίτας, ἐρχομένων καὶ λαμπάδων καὶ ὀπλων.

4 Ἰησοῦς οὐκ εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα αὐτὸν, ἔφη αὐτοῖς, Τίνα ζητεῖτε;

5 Απεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωρεῖον λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εγὼ εἰμι. Εἰσὶν καὶ καὶ ἰδόντες αὐτὸν, καὶ αὐτῷ.

6 Ὡς οὐκ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ εἰμι, ἀλλὰ οἱ εἰσὶν αὐτῷ ἐπεσον χαμῶ.

7 Πάλιν οὐκ αὐτῷ ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωρεῖον.

8 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι οὐκ ἔτι ζητεῖτε, ἀλλὰ τὰς ὑμῶν ἀρχάς.

Scrip. 14, 17. 12

9 ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι Οὐκ

αὐτοῖς μοι, ἐκ ἀπώλεσα ἕξ αὐτῶν ἑξήνα.

10 Σίμων υἱὸς Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἰλκυσάμενος τὸν αὐτὸν, καὶ ἵπτατο ἐπὶ τὸν ἀρχιερέως δούλον, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν τὸ ὅτι οὐκ ᾔδειν. ὡς δὲ ὄνομα τῷ υἱοῦ Ματθαῖος.

11 Ἐπειροῦντο οἱ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν σου εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δίδωμι ἐν τῇ ἐκκλήσει, καὶ ἐγὼ πίνω αὐτό·

12 Ἡ οὖν ἀπεῖρε καὶ ὁ χεῖρας καὶ οἱ ὑποκαταβάντες τῷ Ἰησοῦ σιμύλατον ἐπὶ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸν.

13 Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἀνναν πρεσβύτερον. ὃς ἐκτενέτευεν τὸν καὶ ἄρα, ὅς ὡς ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας. Luc. 3. 2.

14 Ἡ δὲ Καϊάφας ὁ συμβεβλησας τοῖς Ἰουδαῖοις, ἵνα ἀπολέσται ὁ Ἰησοῦς, ἐκτενέτευεν αὐτὸν.

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀγαπῶν αὐτὸν ἐκείνος ὡς ἑταῖρος. Mat. 26. 38. Mar. 14. 54. Luc. 22. 54.

16 Ὁ δὲ Πέτρος εἰσῆκεν πρὸς τὴν θύραν ἕξω. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ὡς ἑταῖρος τῷ Ἰησοῦ, καὶ εἰσεῖλεν αὐτὸν εἰς τὴν θύραν.

17 Ἀπὸ οὗν ἡ παρτίσκειν ἡ θυροφύλαξ τῷ Πέτρῳ, καὶ σὺ ἐκ τῆς θυροφύλαξης εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Nonne ca.

τέτα; Λέγει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί.

Qui prunas
congelles-
tant.

18 Εἰσήκεισαν ὃ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται αὐτοῦ πεπονηκότις, ὅτι ψύχοντο, καὶ ἐμύνησαν τῷ κυρίῳ ὅτι μετ' αὐτοῦ ὁ Πέτρος ἔσται καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταί.

Palam.

19 Οὐ αὖ ἀρχιερεῖς ἠρώτησι τὸν Ἰησοῦν ὅτι μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ποῦ τ' ἐδίδασκεν αὐτὸν.

20 Απεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παρὰ ἑλάνισα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδασκα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπως πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται καὶ ἐκρυπτοῦντο ἐλάνισα οὐδέν.

21 Τί με ἐπεροῦται; ἐπεροῦτησιν ὁδοιποροῦντες, τί ἐλάνισα αὐτοῖς· ἴδε, ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι εἶπον ἐγώ.

Bacillo ce-
cidit lesun.

22 Ταῦτα ὃ αὐτὸν εἰπόντος, εἰς τὸν ἱερὸν παρεστηκὼς ἔδωκε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ;

Indicato id
malum.

23 Απεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ κακὸν ἠθέλησα, ἔμελλεν ἡμεῖς μὴ δαίρεις;

Mat. 26. 57.

Mat. 14. 53.

Luc. 22. 51.

Miserat.

Mat. 6. 69.

Mat. 14. 66.

Luc 22. 55.

Propin-

quus eius

cui abscide-

rat P. vel,

cognatus

24 Ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἀναγνώστης τοῦ ἱεροῦ Καϊάφας τὸν ἀρχιερέα.

25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἔσται καὶ ἄλλοι μαθηταί· εἶπον οὖν αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ κυρίου; Ἡρώτησε τὸν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν, Οὐκ εἰμί.

26 Λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τῷ ἀρχιερεῖ;

αὐτὸν δ' ἀπέκρινε Πέτρος τὸ ὡπλον, Οὐκ ἐγώ σε
ἀντιλαμβάνομαι μετ' αὐτοῦ ;

27 Πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ ἔβδελυσε
τὸν ἑαυτοῦ ῥόνον.

28 Ἀγορεύοντι τὸν Ἰησοῦν ὑπὸ τοῦ Καϊάφα Ματ. 27. 2.
Ματ. 15. 1.
Luc. 23. 1.
Αἴ. 10. 28,
ὁ 21. 3.
καὶ φρασιτέρων· ὡς ὅτι φασίαι, καὶ αὐτοὶ ἐκεί-
νην εἰς τὸ φρασιτέρων, * ἵνα μὴ μισανθώσιν,
καὶ φέρωσι τὸ πάχος.

19 Ἐξῆθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς ἔειπε,
ὅτι, ἵνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνδρός τούτου ;

30 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐἰ μὴ ὡς Nisi iste ef-
set malefi-
cus.
κακοποιὸς, οὐκ αὐτοῖς παρεδόχθην αὐτόν.

31 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐ-
τὸν ἑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. Εἶ-
πον αὐτοῖς οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν οὐκ ἐξέστιν ἀποκτεῖναι
ἄνθρωπον.

32 Ἰναὶ λόγῳ τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὅν εἶπεν, Ματ. 26. 19.
μήτις ποτε θανάτῳ ἡμελλεῖ ἀποδιδῆσθαι.

33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ φρασιτέρων πάλιν ὁ Ματ. 27. 11.
Ματ. 15. 2.
Luc. 23. 3.
Πιλάτος, καὶ ἐπαρώστη τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων ;

34 Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀφ' οὗ τοῦ σου
λόγου, ὃ ἡμεῖς σοι εἶπον πρὸς ἡμᾶς ;

35 Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Μήτις ἐγὼ Ἰουδαῖός
εἰμι ; τὸ ἴδιόν σου καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκαν σε

ἰμοί. τί ὑποίησται;

36 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῶ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τῶ κόσμου τούτου ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται αὐτοῦ οἱ ἰμοὶ ἔσθαι ἔμελλοντο ἵνα μὴ παρεδιδῶ τοῖς Ἰουδαίοις. ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐν τούτῳ.

Propheta-
re obha-
rent ne tr.
At re se a-
liet habet,
quam
hinc non fit
regnum
mentum.

37 Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ αὖτε σιλεύς εἶ σύ; Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι σιλεύς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τὸ ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἐλέγχεσθαι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ, πᾶς ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆ ἀληθείας, ἀκούει μου τῶν ῥημάτων.

Nallum
erimen.

38 Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Τί ὅτι ἀληθὲς; Καὶ τὸ το εἰπὼν, πάλιν ἔειπεν αὐτῷ· τοῦ Ἰουδαίου καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰπά· ἐστὶν αἰτία ἐν ὑμῖν αὐτῶν.

Mat. 27. 15.
Mar. 15. 6.
Luc. 23. 27.

39 Ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, ἵνα ἕνα ὑμῖν δώσω ἐν τῇ πάσχᾳ· βέβαιον οὖν ὑμῖν ἀπολύσω βασιλεῖα τοῦ Ἰουδαίου;

Mat. 27. 14.

40 Ἐπελάσαν οὖν πάλιν πάντες, λέγει αὐτῷ· Μὴ τὸν ὄντα ἡ Βαρεχθαῖ· ὡς δὲ ὁ Βαρεχθαῖ ὁ ὄντας.

Κεφ. 18.

Cap. 19.

1 Pilatus Christum flagellatum, 2 & ipse eorum liberare volens, 8 Iudeorum improbitate victus, cruciandum tradit. 19 Titulus crucis Christi. 26 Iuxta patrem discipulo commendat. 30 accipit mortui. 34 mortui lacus lancea confoditur. 40

ΤΟΠΙ ΟΥΔ' ΕΛΑΘΕΝ Ο ΠΙΛΑΤΟΣ ἢ ΙΗΣΟΥΣ, ΚΥ ΙΜΑΣΙ-
ΖΩΣΙ.

Mat. 27. 26.
Mar. 15. 2.

2 Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στίρατοι ἔξ α-
νθράκων ἐπέδηξαν αὐτὸν τῇ καρδίῃ, καὶ ἰμάτιον
πορφυρεῖον περιέδδον αὐτόν,

3 Καὶ ἔλεγον, Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας καὶ
ἠδύνατο βαπτίσματα.

Bacillis au-
tem cande-
bant.

4 Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει
αὐτοῖς, ἰδοὺ, ἀγὼ ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γινώτε ὅτι ἐ-
στὶν ἡδὲ μίαν αἰτίαν εὐρίσκω.

Nullum
crimen.

5 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορεσὶν ἢ ἀκατέ-
στη στίρατον, καὶ τὸ πορφυρεῖον ἰμάτιον. Καὶ λέγει
αὐτοῖς, ἰδοὺ ὁ ἀνδραποδιστής.

6 Οἱ οὖν εἶδον αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπο-
κόμης, κραύζαντες λέγοντες, Σταύρωσον, σταύρω-
σον αὐτόν, ὁ Πιλάτος, ἀνάγει αὐτόν ὑμεῖς, καὶ
σταύρωσάτε. ἐγὼ γὰρ ἐχέω νόμον οὐδεὶς αὐτοῦ αἰτίαν.

7 Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς γὰρ
οὐκ ἔχομεν, καὶ πάλιν τὸν νόμον ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν
δοῦναι ὅτι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐπιτίθειται.

8 Οἱ οὖν ἠκούσθησαν ὁ Πιλάτος ὅτι οὕτως τὸν λό-
γον ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι.

9 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον πάλιν, καὶ
ἔστη Ἰησοῦς Πάππας εἰς αὐτόν, ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἀποκρίθη
αὐτοῖς.

10 Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Εμοὶ ἐλθέτω
ἐκ οἷδας ὅτι ἔξαισιαι ἔχω σήμερον σὲ. καὶ ὁ
αὐτοὺς ἔχω ἀπολύσαι σὲ;

Superest.

11 Απεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ εἶχες ἔξαισιαι
ἐμένα καὶ ἐμὸν, εἰ μὴ ἡ σὺ δοῦλός μου
ἦν. διὰ τὸ τοῦ παρεδιδῶς με σοὶ μείζονα ἀμαρ-
τίαν ἔχει.

Non estis.

12 Εκτέτε ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολύσαι
τὸν οἱ ᾧ Ἰουδαῖοι ἐκράζον, λέγοντες, Εὰν τῷ τοῦ
λύσης, ἔκ εἰ φίλος τῷ Καίσαρι. πῶς ἐβασι-
λεύσεται αὐτὸν ποιεῖν, αἰτιολογῶν τῷ Καίσαρι.

13 Οὖν Πιλάτος ἀκόντισας σὺν τῶν λό-
γων αὐτοῦ ὅτι Ἰησοῦς καὶ ἐκράζοντι ὅτι τῷ βα-
σιλεὺς εἰς τόπον λεγόμενον Λαθόδρατον. Ἐβραῖοι
Γαββαθᾶ.

14 Ἦν ᾧ παρεσκευῆ τῷ πάρα, ὅθεν ἦν
ἐκτε καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

15 Οἱ ᾧ ἐκράζοντες, Ἀποκριθὲν αὐτοῖς
αὐτῷ λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλεὺς
συνεργάτω; Απεκρίθησαν αὐτῷ ἀρχιερεῖς, Οὐκ
ἔστι βασιλεὺς εἰ μὴ Καίσαρα.

16 Τότε ἐκ παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς
σήμερον. παρέλαβον ᾧ Ἰησοῦς καὶ ἀπῆλθον.

Ματ. 27. 21.

Ματ. 15. 22.

Ματ. 27. 26.

17 Καὶ βασίζον τὸν συνεγὼν αὐτῷ ἐκ
ἐκ τῶν λεγόμενων Κεραῖν τήνων, ὅς λεγεται
σὶ Γαλγθαῖ.

18 Ὅτε αὐτὸν ἐσαύρασαν, καὶ μετ' αὐτῶν
ἐπὶ τὸν ἑλκυστὴν καὶ ἐπέδρα, μέτον ὃ τὸν Ἰησοῦν.

19. Εἰσερχομένη καὶ πύλωνα Πιλάτος, καὶ ἰδὼν
ἐν τῷ σταυρῷ ἦν ὁ γεγραμμένος, ἸΗΣΟΥΣ Ο
ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ
ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

20 Τοῦτον οὖν τὸν πύλωνα πολλοὶ ἀνέγνωσαν Τίτλων, ὅτι
Ἰουδαίων, ὅτι ἰσχυρὸς ἦν τ' ἀόλιος ὁ τύπος ὅτε ἰ-
σχυρῶς ὁ Ἰησοῦς καὶ ὡς γεγραμμένος Ἐβραϊστὶ,
Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστὶ.

21 Ἐλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν
Ἰουδαίων, Μὴ χράσῃ, Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ὅτι
ἡμεῖς οὐκ ἐπί Βασιλεὺς εἰμὶ τῶν Ἰουδαίων.

22 Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Ὁ γέγραφα, γέγρα-
φα.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσαύρασαν τὸν Ἰη-
σοῦν λαβοὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ (καὶ ἐποίησαν τέσσαρα
μέρη ἐκαστῷ στρατιώτῃ μέρος) καὶ τὴν χιτῶνα αὐτοῦ ὃ
ἦν ἁγίων ἄρματος, ἐκ τῆς αὐτῆς ὕφαντος δι' ὅλου.

24 Εἶπον αὐτῷ πρὸς ἀλλήλους, Μὴ ῥήσωμεν
αὐτοῦ, ἀλλὰ λέγωμεν πρὸς αὐτόν, τίνοσ ἐστέ; ἵνα ἡ
ἐξουσία πληρωθῇ ἡ λέγουσα, Διμερίσωντο τὰ ἱμά-
τια μου ἑαυτοῖς, καὶ ὅτι ἡ ἱματιομένη μετ' ἐσθλόν
αὐτοῦ. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

25 Ἐξήλκεισαν ὃ παρὰ τῆς σταυροῦ τῷ Ἰησοῦ ἡ
μάτη αὐτοῦ καὶ ἡ κειμήλιον τ' μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ
Κλωπῆ,

Mat. 27. 35.

Mat. 27. 34.

Luc 23. 33.

Tunica in d

confuta, a

summo to

ta contexta

Ne fidamur

eam, sed

fortiamur

de ea.

Iecerunt

sortem.

Κλωπᾶς, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ.

26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μνῆρα, καὶ ἃ μετὰ
τὴν παρεστῶτα ὄν ἡγάπα, λέγει τῇ μντρῇ αὐτοῦ
Γυνὴ, ἰδοὺ ὁ υἱός σου.

27 Εἶτα λέγει τῇ μαθητῇ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου
καὶ ἀπ' ἐκείνης τ' ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητής
εἰς τὰ ἴδια.

Domum
suam.

Psal. 69. 22.
Mat. 27. 32.

28 Μετὰ τούτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα
πτελέσται, ἵνα τελεωθῇ ἡ γραφή, λέγει, Διψᾷ.

29 Σκευὸς οὖν ἔχει το ὄξος· μισθόν οἱ ᾧ, πο-
ταπτες ἀσθῆνοι ὄξος, καὶ ὑδωπά· πεινάδεις, στή-
νη καὶ αὐτὴ τῇ σβυσσῇ.

30 Ὅτι οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν, Τη-
λότης καὶ κλίμας ἢ κερδῶμαι, παρίδωκα τὸ πῶμα.

31 ¶ Οἱ οὖν ἰερεῖς, ἵνα μὴ μείνη ὅτι
σωροῦ τὰ σῶμα ταῦτα ἐπὶ τῷ σταβύλῳ, ἵπτι παρ-
οκευὴ ἦν (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῷ σπ-
βάτῃ) ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κραταγῇ
αὐτῇ τὰ σκέλη, καὶ ἀρδῶν.

Ut confrin-
gerentur e-
orum cui-
us de colle-
gionibus.

ho mto
mto mto
mto mto
mto mto
mto mto

32 Ἠλθόν οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τῷ μὲν πρῶ-
τῳ κρατάσαι τὰ σκέλη καὶ τῷ ὄντι τῷ συσταυρωθέντι
αὐτῷ.

33 Ἐπὶ ᾧ ὁ Ἰησοῦς ἰλθόντες, αὐτῷ ἰδὼν αὐτὴν
ὅτι τεθνηκέτα, καὶ κρατάσαι αὐτὴ τὰ σκέλη.

Laqueus la-
eus eius so-
dit.

34 Ἀλλ' οἱς τῇ στρατιῳ τῇ ᾧ λέγει, αὐτῷ
ἀλευσθῶ Ἰουδαί, καὶ αὐτῷ ὁ Ἰουδαῖος αὐτῷ καὶ ὁ Ἰουδαῖος

35 Καὶ ὁ ἰσοθαλαῖς μεμαρτύρηκε, καὶ ἐλάλησεν
ἐν ἑαυτῇ μαρτυρίᾳ· καὶ κείνος οἶδεν ὅτι ἀληθὴς
ἦν καὶ ὑμεῖς πιστεύσατε.

36 Εχρίστο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφή πληρω- Εχod. 12.46
ῇ, ὅπως ἔσονται αὐτοὶ σωτηρέσται αὐτῆς. ΝΗΠ 9.12.

37 καὶ πάλιν ἵπτα ῥαφὴ λίγῃ, ὁφονται Zach. 12.20.
καὶ ἐκάρτησαν. Quem uas.
Exerunt

38 ¶ Μετὰ δὲ ταῦτα ἤρξατο τὸν Πιλάτον ὁ
ἀρχιερεὺς Αἰμαθάας, (ἐν μαθητῇ τοῦ Ἰησοῦ,
καμμένος δὲ διὰ τὸ φόβον τοῦ βασιλέως) ἵνα ἀρ-
πάξῃ τὸν Ἰησοῦ καὶ ἐπέστειλῃ τὸν Πιλάτον. ἦλθεν
οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

39 ἤλθε δὲ καὶ Νικόδημος (ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Σαραζ. &
 ἡσυχ. τοῦ πρῶτον) φέρων μύρα ἀμύ-
 ρα ἀλὼς αἰσὶ λίθας ἰακτὸν.
 Mistrā
 myrrham
 cum oleo

40 Ελαβον οὖν τὸ σῶμα τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἔδωκαν
ἐν ἱστίοις μὲν τῶν ἀρρομύτων, καθεὶς ἑνὸς βάρους
ἑξαδράμις ὡς παλαιᾶς.

41 Ην ἴσα τῶν τύπων ὅπως ἐσαυροῦν, καὶ πῶς καὶ Sepelire.
καὶ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν, οἱ αὖ ἐσθλῶς ἐσθλῶς ἐ-

12 Εκεῖ οὖν διὰ τὴν παρεσκευασμένην ἡ Ἰουδαίαν,
ἠνέκεν τὸ μακρὸν, ἐβήκατο ἡ Ἰουδαία.

Клр. х'. Свр.20.

3. Petrus &
19. & Discipulis domi congregatis. 25.
Thomas

Thomas arge incredulus, 28 credit.

May 161.
June 241.

ΤΗ ἑμῇ καὶ σου βλάτω Μαρία ἡ Μαγδα-
ληνὴ ἔρχεται πρὸς, σκυΐας ἐπὶ οὐσιν, ἐπὶ
μνημεῖον, καὶ ἐλπίτ' ἑλπίδων ἀπορρέον ἐκ τῆ καρδίας

2 Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πίπλον
πρὸς τὸν ὄμιον μαθητὴν ὃν ἠφίλει ὁ Ἰησοῦς· ἐ-
λάτω αὐτοῖς, ἔχει τὸν κύβητον ἐν τῷ μαγαζίῳ, καὶ
οἶδα μὲν πᾶς ἴδωκεν αὐτόν.

3 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ὄμιλος μαθητῶν
ἤρχοντο εἰς τὸ μοναστήριον.

4. Επείχον ὁ οἰδύο ἱμῶ· καὶ ὁ ὄλμος μετὰ
 πρὸς ἐλχμε πύχισον τῷ Πίτρε, καὶ ἦλθε θεῖον
 τὸ μνημεῖον.

Capite in-
scito vid.

5. Καὶ παρακύψας βλέπει κείμῃρα τὴν
για' ἡ μέρτοι εἰσῆλθεν.

6 Ἐρχεται οὖν Σίμων Πίτρος ἀκολουθεῖν αὐτῷ
καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγαζίον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὄψα
καί μιν,

Quod fu-
erit.

7 Καὶ τὸ συνδράειον, ὃ ἡν ὅτι τὸ κεφάλαιον
 πῦ, κ μτ' τῇ ὁδοῦσαν κείνον, ὅμως χωρὶς
 λημνὸν εἰς ἕνα τόπον.

8 Τύπε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄνθρωπος μαθητῶν
θῶν ὡς εἰς τὸ μαθητεῖον, καὶ εἶπε, καὶ ὁπότε

9. Οὐδέπω γὰρ ἦδ' ἔστιν τιμὴ γαλακτός, καὶ οὐδὲν ἐκ κηρῶν ἀνατέλλει.

Demos fu.
es. vel, Ad
Guoz.

10 Απήλθον οὖν πάντες¹ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ

11. Μαρία δ' εισηκετος προς το μνημεϊον κλαψ-
αυτην ομοιωσας εν εκκλησιαις παρικωψαν εις το μνημεϊον

Καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ὁ λευκοῖς, παθε-

Πίστευτε μοι, ἔτι πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι πρὸς τοὺς πο-
 τῆς. ἵνα ἵκετο τὸ σῶμα τῷ Ἰησοῦ.

Καὶ λέγουσιν αὐτῷ ἐκεῖτοι, Τί πάρα, τί κλαίεις, λέγει αὐτοῖς, Ὅτι ἦσαν ἔκ Κυρίου με, καὶ ἔτι οὐκ ἔστιν αὐτόν.

14 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἔρχεται εἰς τὸ ὄπι-
ον αὐτοῦ καὶ καταβὰς τὸν Ἰησοῦν ἔστηκε· καὶ ἰδοὺ οὗτοι
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἑστηκότες ἐκ δεξιᾶς αὐτοῦ καὶ ἐκ

15 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γυνὼν, τί κλάεις; τί-
ποτα ἔστιν; Ἐκείνη, δοκῶσα ὅτι ὁ κηπηρὸς ἐστίν, λέγει
ἐν ἑαυτῇ, εἰ σὺ ἐβάπτισας αὐτόν, εἰπέ μοι πᾶ-
ρα τί κλάεις; καὶ λέγει αὐτὸν ἄκουε.

16 Δέχθη αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. Στραφεῖσθα
καὶ λέγει αὐτῇ, Ραββουλί, ὃ λέγεται, Διδάσκαλε.

17 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μὴ με ἀπύξῃ· (οὐπω γὰρ
ἐστίν ἐμε ἀφίστασθαι πρὸς τὸ πατέρας μου) πορεύου δὲ πρὸς τοὺς
ἀδελφεούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Αποδοῦναι πρὸς τὸ πα-
τέρα μου καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφεούς μου καὶ πρὸς τοὺς φίλους μου καὶ
πρὸς τοὺς πλησίον μου.

88 Ερχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλου-
σα τοῖς μαθηταῖς ὑπὸ φόβῳ καὶ Κύβητος, καὶ ταῦτα
αὐτῇ.

Mar. 28. 12

7747.165.

Caput infirmit.

In albis vestimen-
tis: is.

1994

Ματ. 16. 14.

Λυκ. 24. 36.

Ρωμ. 1. 5.

19 ¶ Οὐσης οὖν ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
 μετ' αὐτοῦ παύσαντο, καὶ τῷ θυμῷ
 ἐπεὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνημέροντες, διὰ τὸν
 τῷ Ἰησοῦ ἡλθόν, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον
 λέγων αὐτοῖς, Εἰρήμην ὑμῖν.

20 Καὶ τότε εἰπὼν, ἰδὲξιν αὐτοῖς ταῖς
 χειρὶ καὶ τῷ πλευρᾷ αὐτοῦ. ἰχάρησαν οὖν ὡς
 μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον.

Ματ. 18. 19.

21 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήμην
 ὑμῖν· καθὼς ἀπέστειλάν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πᾶς
 ὁμιλῶν.

Affluat.

22 Καὶ τότε εἰπὼν, ἰσχυροῦσιν καὶ λέγοντες
 τοῖς Λαοῖς πνεῦμα ἄγιον.

Si quorum
 peccata re-
 tinueritis,
 retenta
 sunt.

23 Αἰπὼν ἀφῆτε ταῖς ἁμαρτίαις, ἀφῆτε
 αὐτοῖς· ἃ ἂν πῶν κρατῇτε κακράτῳνται.

24 Θωμᾶς ὁ εἰς ἐν τῷ δώδεκα, ὁ λεγόμενος
 Δίδυμος, ἐκώμωσεν αὐτῷ ὅτι ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.

Vestigia.

25 Ελθόντων αὐτῶ οἱ ὄμοι μαθηταὶ, ἐκώμωσεν
 καὶ τὸν Κύριον. Ο ἵ ἐπὶ αὐτοῖς, Εὰν μὴ ἴδω
 ἢ χερσὶν αὐτοῦ ἢ τύπον τοῦ ἡλθόν, καὶ βάλω
 εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ ὑπὸ τὸν
 χεῖρά μου εἰς τὸν πλεῦρά μου, καὶ μὴ πιστεύσω.

26 Καὶ μὴ ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἰσχυροῦσιν
 μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν· ἐρχομένων
 Ἰησοῦς τοῦ θυμῷ κακλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον,
 καὶ εἶπεν, Εἰρήμην ὑμῖν.

27 Εἶτα λέγει τῷ Θαμᾷ, Φίρε τὸν δάκτυλόν σου, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ εἰμι τὴν χεῖρά σου βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνῃ ἀπιστία πρὸς ἐς.

28 Απεκρίθη ὁ Θαμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Οὐκ ἔστιν ἐμὴ καὶ ὁ Θεός μου.

29 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἐσθραχάει με, Θαμᾶ· ποῖς τυχαῖς μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύοντες.

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Infrā, 21. 33

31 Ταῦτα ἡ γέγραπται ἵνα πιστεύσῃτε ὅτι ὁ υἱὸς ἐστὶν ὁ Χρῆστος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ἔχετε εἰς τὴν ὀνόματι αὐτοῦ.

Κεφ. κα'. Cap. 21.

Quem piscantibus apostolis apparet, 6. 7. Quem miraculorum piscium agnoscunt, 13. Petro omnium curā committit, 18. Mortisque genus eidem praeponit.

Ἐπὶ ταῦτα ἔφανέρεσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ὅτι τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριδος. In conspectum se dedidit.

Ἦσαν ὁμῶς Σίμων Πέτρος καὶ Θαμᾶς ὁ λεγόμενος Διδύμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἐκ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰησοῦ.

3 Αἰγεί αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ἐπὶ τῶν ἀλκιού- Ab eo piscatum.

Ceperunt.

Numquid
edulii ha-
betis?

Amiculis
succinxit.

Postquam
descende-
runt in t.
vid. pronas
positas.

ειν. Λέγουσιν αὐτῷ, Ερχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν
Εξῆλθον, καὶ αἰέευσαν εἰς τὸ πλοῖον ὁδοῦ
ἐκείνη τῇ νυκτὶ ὅπασαν ἑσπέρ.

4 Περούας δὲ ἡδὴ γλυκομήνης ἔστι ὁ Ἰησοῦς
τὴν αἰγυλίαν· καὶ μέντοι ἡδ' εἰσὶν οἱ μαθηταί,
οὓς ὅρι.

5 Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Παιδία,
ποροσφάμιον ἔχετε; Απεκρίθησαν αὐτῷ, Οὐκ

6 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δίκτυα
τῷ πλοῖε τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. Ἐβάντων
ἐκ ἐπὶ αὐτὸ ἐλκύσαντες ἴχθυας, ὅτι τῷ πλοῖον
ἰχθύων.

7 Λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα
σὺς, τῷ Πέτρῳ, Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν
ἀκέσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστι, τὸν ἐπειδύτῃς δι-
τε, (ὡς γὰρ γυμνός) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὸ
λασάν.

8 Οἱ δὲ ὄμοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ
(καὶ γὰρ ἦσαν μακρὰν ὁδὸν τῇ γῆς, ὅτι αἱ ὁδοὶ
διακοσίαν) σύροντες τὸ δίκτυον τῆς ἰχθύων

9 Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλε-
ψάντες αὐθρακίαν κειμένην, καὶ ὁφθαλμὸν ὅτι κείνη
ἄρτον.

10 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰρήκατε
ὁφθαλμοὺς ὅτι ὁπίασιν κῶ.

11 Ἀνέβη Σίμων Πέτρος, καὶ εἰλκυσε

οὗτοι τ' ἦσαν, μετὸν ἰχθύων μεγάλων ἰχθίων περὶ
καταπαιγνύων· καὶ τοσούτων ὄντων ἐκ ἐξέστη τὸ
πλῆθος.

12 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Διδόντε, ἀρξάνεσθε.
καὶ ἰσχυρὰ τῆς μαθητῆς· ἵζεταί σου αὐτὸν,
καὶ εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν.

Interro-
gare.

13 Ἐρχεται καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον
καὶ δίδωσι αὐτοῖς, καὶ τὸ ὑπόλοιπον ὁμοίως.

14 Τὸτο ἦδη τρίτον ἔφανεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἔγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

Ex quo re-
surrexit &
mortuis.

15 Οἱ οὖν ἠρέψισαν, λέγει τῇ Σίμωνι Πέ-
τῳ καὶ Ἰωάννῃ, ἀγαπάς με πλείον ἢ
τοὺς ἄλλους; Λέγει αὐτῷ, Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλοῶ σε.
καὶ λέγει αὐτῷ, Βόσκει τὰ πρόβατά μου.

16 Λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, Σίμων Ἰωάννα,
ἀγαπάς με; Λέγει αὐτῷ, Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι
φιλοῶ σε. Λέγει αὐτῷ, Ποίμανε τὰ πρόβατά μου.

17 Λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, Σίμων Ἰωάννα, φιλεῖς
ἐμε; ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον,
ἀγαπάς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, σὺ πάντα οἶδας·
καὶ σὺ οἶδας ὅτι φιλοῶ σε. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Βά-
πτει τὰ πρόβατά μου.

18 Ἀμὲν ἀμὲν λέγει σοι ὅτι ἢς πρῶτον
καταστήσω σε, καὶ ποιμαίνῃς τὰ πρόβατά μου· ὅ-
ταν ἔρχομαι, ἐκτενέεις τὰς χεῖράς σου, καὶ ὁ ὄμιλος
ἐκτενέει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ οἶσθ' ὅπως ἐθέλει.

Extendas.

19 Τὸτο ᾧ εἶπε, σημαίνει πῶς θαύ-
 δοξάσῃ τὸ Θεόν. καὶ τὸτο εἰπὼν, λέγει αὐτῷ, Ἀνα-
 στή μοι.

20 Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μα-
 θητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ὁ
 Recubue-
 rat. κέπεσεν ἐν τῇ δειπνῷ ὅπῃ τὸ σῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶ-
 Dixerat. Κύριε, τίς ἔστιν ὁ παρεχόμενος σε;

21 Τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, Κύ-
 ρι, τίς;

22 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν αὐτὸν θέλω
 Quid ad te? γενεῖν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε; σὺ ἀκολουθεῖς με.

23 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος αὐτοῦ εἰς αὐ-
 Nec tamen
 dixerat. τὸν φέροντα ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ἐκ δόποθ' ἦσκε·
 εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐκ δόποθ' ἦσκε· ὁ δὲ
 αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε;

24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυροῦν
 τέκτων, καὶ γεράσας ταῦτα· καὶ οἶδα μόνον ὅτι αὐ-
 τὸς ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

25 Ἔστι καὶ ὅμα πολλὰ ὅσα ἐποίησιν ἐν
 Signum.
 Capere pos-
 se, vel, cap-
 turum, ut
 sit pro fut. σὺς, ἀπὸ τῶν γεράσων καὶ ἐν, ἐδὲ αὐτὸν ὁ
 τὸν κόσμον· χωρήσῃ τὰ γεράματα βίβλια.
 μόνον.

ΠΡΑΞΕΙΣ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟ-

στόλων.

Κεφάλαιον α. Caput I.

1. Continuat Lucas hanc historiam ad suum Evangelium.
2. Sublato in caelum Christo, 10. Apostoli 11. moni-
mentibus angelis, 12. reuerfi, 14. precibus incumbunt.
15. Per orationem, 18. Iudæ proditoris loco, 23.
Matthias eligitur.

Priorem li-
brum con-
feci.

Quæ iam
inde ab in-
itio fecit.
Quum mē-
data dedis-
set.

Sursum re-
ceptus est.
Exhibuit.
Signis in-
dubitatis.

Quum con-
spiceretur
ab illis per
dies X L.

Luc. 24. 49.
Ioh. 14. 26.

In cœtum
eorum ve-
niens.

Mat. 3. 11.
mar. 1. 8.

Luc. 3. 16.
Ioh. 1. 26.

infra. 2. 2. 8.
11. 16. 19

ΤΟΝ μὲν πρῶτον λόγον ἱστοροῦ-
μεν πρὸς πάντων, ὧς Θεόφιλος, ὅτι
ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδά-
σκειν,

1. Ἀρχὴ ἥς ἡμεῖς ἐντελέμεθα τοῖς δοκίμοις
διὰ πνεύματος ἀγίου, ὅς ἐξελήξατο, ἐν-
δόξα.

3. Οἱς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τοῖς
ποσίν αὐτῶν, καὶ πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν
ἡμετέρας, ἐπιδείκνους αὐτοῖς, καὶ λέγων ταῦτα
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ,

4. Καὶ συνδιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἐν-
τολὰς πολλὰς μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου.

5. Οἱ Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ
ἐν πνεύματι καὶ ὕδατι, ὅς μὲν πολλοὶς

ταῦτας ἡμέρας.

Restituis.
vel, Instau-
ras?

6 Οἱ μὲν οὖν συναλθύντες ἐπηρεάζον αὐ-
τὸν λέγοντες, Κύριε, εἰ σὺ τῶν χρόνων τέτοιο ἄνθρωπος
εἶ, τί νῦν βασιλεῖαι τῆς Ἰσραὴλ;

Ipsos tem-
porum ar-
ticulos.
Infra, 2.3.

7 Εἴπε ὁ θεὸς αὐτῶν, Οὐχ ὑμῶν ἔστι γινώ-
σκειν ἡμέρας ἢ χρόνους οὓς ὁ πατὴρ ἵδεται καὶ τῷ υἱῷ
ἐξοσιᾷ.

8 Ἀλλὰ λήψατε δυνάμιν ἐπιθύνοντες τῷ
ἁγίῳ πνεύματι ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἰσχυρὰ μοι μαρτυρεῖ-
τε ὡς ἰσχυροὶ καὶ ἐν τῇ Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σα-
μαρείᾳ, καὶ ὥς ἐχάτε τὴν χάριν τῆς χάριτος.

Exe. 14. 51.
In altum
sublati est.
& nub. ex-
ceptum e-
um abstulit
ab oc.

9 Καὶ ταῦτα εἰπόν, βλασφημούντων αὐτοῦ ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας
ἐκείνης ἄχρι τῆς ἡμέρας αὐτῆς.

10 Καὶ ὡς ἀτεινόντες ἦσαν εἰς τὸν ἄνθρωπον
ἐκείνον, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς δύο παρρησιασθέντων
αὐτοῖς ἐν ἰσχυρῇ λευκῇ.

11 Οἱ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστέ
ἐμβλύνοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν; ἑστὶν ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀν-
θρώπος οὗτος ὃν ὑμεῖς εἶπατε ὅτι ἔσται ὁ χριστός.
ὁυτως ἐλάμβανον τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὴν
ἐκκλησίαν.

12 Ὁ δὲ τότε ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλὴμ
καὶ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐβλάστησεν, ὅθεν ἐξῆλθεν
ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ πνεῦμα ἁγίου ἐκείνου.

Coenaculi.

13 Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέστησαν εἰς τὸν οὐρανόν.

13 Ἰσὺν καὶ παρόντας ὅ,τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος,
 Ἰωάννης, καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρ-
 θολοῦς καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαῖ, καὶ Σί-
 μον ὁ Ζαλωτῆς, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης.

14 Οὗτοι πάντες ἦσαν περισκαρτερουῦντες
 ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διήσει, συνήθου-
 ρον Μαρίαν τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ συνήθου τοῖς ἀ-
 γέλοις αὐτοῦ.

15 Καὶ ἐν ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος
 πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν, (ὡς τε ὄχλος ὄνο-
 μαζομένων τὸ αὐτὸ ὡς ἱερατὸν εἰκόσιν)

16 Ἀδελφοί, ἴδετε πληροῦσθαι ὡς ἐγώ
 ἔμελλον ταῦτά, ὡς ἔρεϊπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐν ἐμοί, καὶ ἐξέμαρτυρεν ὅτι ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ.

17 Οἱ καὶ περιεβλεπόντες ὡς αὐτὸς ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς αὐτὸς ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς αὐτὸς ἔμελλον
 ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ.

18 Οὗτος μὲν οὖν ἐκλήσατο χωρεῖον ἐκ τοῦ
 ὄχλου τῆς ἀδικίας, καὶ ἀφ' ὧν ἦν ἡ ἀποστολή
 ἐκείνη, καὶ ἐξέλεξε τὸν πᾶντα τοὺς ἀπὸ τῆς
 ἀποστολῆς αὐτοῦ.

19 Καὶ γινώσκοντες ὅτι ἔμελλον ἀποσταλέναι
 ἐν ἀποστόλῃ, ὡς αὐτὸς ἔμελλον ἀποσταλέναι
 ἐν ἀποστόλῃ, ὡς αὐτὸς ἔμελλον ἀποσταλέναι
 ἐν ἀποστόλῃ.

20 Τίς ἔμελλον ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς
 αὐτὸς ἔμελλον ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ, ὡς
 αὐτὸς ἔμελλον ἀποσταλέναι ἐν ἀποστόλῃ.

A sidiuam
 operam na-
 uabant vn-
 animiter o-
 rationi.

In ea autem
 turba nu-
 meraban-
 tur ad exx.
 vii. recen-
 sebantur
 Psal. 41. 10.
 ioh. 13. 18.
 Qui, dum
 vix sunt illi
 qui com-
 prehende-
 runt I.

Sortitus e-
 rat pater
 ministerii
 huius.
 Mat. 27. 4.
 Quum se
 pronum
 deieccisset,
 crepuit me-
 dius.

Psal. 69. 29

Psal. 109.8.

κῶν ἐν αὐτῇ· Καί, * Τὴν ὁπισθοπολίαν αὐτῇ λα-
βὲν ἐπερσεν.

21 Δεῖ οὖν τῷ συνελθόντων ἡμῶν ἀπὸ
ἐν παντὶ χρόνῳ ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐν
τῷ Κύριῳ Ἰησοῦ,

22 Ἀρξάμενος ὑπὸ τῷ βαπτίσματος Ἰωάν-
νου τῇ ἡμέρᾳ ἧς ἀνελήφθη ἀπ' ἡμῶν, μάρτυς
ἀναστάσεως αὐτοῦ γινώσκων σὺν ἡμῖν ἵνα τέτυκται.

23 Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ ὁ καλέμενος
σάββας ἐπεκλήθη Ἰούδας, καὶ Ματθίας·

24 Καὶ ὡροσευξάμενοι εἶπον, Σὺ Κύριε
διογνώσκει πάντων, ἀνάδειξον ἐκ τούτων τῷ
ὄντι ἐξολόξαι,

25 Λαβεῖν τοὺς κληροῦς τῇ διακονίᾳ ταύτῃ
ὑποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη Ἰούδας, πορευθεὶς εἰς
τύπον τὸν ἰδίον.

26 Καὶ ἰδόντες κληροῦς αὐτῶν καὶ ἔπαινον
κληροῦς ὅτι Ματθίας, καὶ συγκατεψήφισαν
ἐνδεκα ὑποστάντων.

Apostola-
tus a quo
deiciuit.

Communi
sententia
est electus
apostolis
x.

Κεφ. β'. Cap. 2.

1 Apostoli 4 Spiritu sancto repleti, 8 diversis linguis
quuntur. 13 Ebrietatis notam. 15 Petrus elevat.
Iesum Messiam esse ex Scripturis docet. 37 Audientia
consternatis, 38 poenitentiam suadet.

ΚΑΙ ἐν τῇ συμπληρουμένῃ τῇ ἡμέρᾳ
πεντηκστής, ἦσαν πάντες ἐμῶν μαρτύρων
τὸ αὐτό.

Καὶ ἐγλύετο ἄφρων ἐν τῷ ἔρατῷ ἥχος ἀποτρύ-
 χου ἡρώδους βιαιάας, καὶ ἐπλήρυσεν ὅλον τὸ αἶ-
 ον οὗ ἦσαν κρανητοὶ,

3 Καὶ ὠρθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι
 ὁμιλίαι αἰεὶ πυρρῆς, ἐκάστης τε ἐφ' ἑνὰ ἕκαστον
 ἀντὶς.

4 Καὶ ἐπλήθυνον ἅπαντες πνεύματος ἀγίου,
 ἐβόησαν λαλεῖν ἐτέρως γλώσσαις, κατὰ τὸ
 ῥῆμα ἰδίᾳ αὐτοῖς δοκῶν ἐξ ὧν.

5 Ἦσαν ὅτε ἰερουσαλὴμ κραυγαῖοντες Ἰουδαί-
 οισι· ὅτι λαλοῦντες, ὁποῦ πάντες ἔθνεες τῆς γῆς ὑπο-
 τισσόμενοι.

Religiosi
 vel, Timen-
 tes Dei.

6 Γενομένης ὅτε φανῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ
 πλῆθος, καὶ συνεχρόνη· ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστον τῆς ἰ-
 διᾶς διαλέκτου λαλοῦντων αὐτῶν.

Lingua.

7 Ἐξίσταντο ὅτι πάντες, καὶ ἐθαύμαζον, λέγον-
 τες ὅτι ἡρώδης, Οὐκ ἰδὲ πάντες οὗτοί εἰσι οἱ
 λαλοῦντες Ἰουδαῖοι;

Obstupe-
 scbant.

8 Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆς ἰδιᾶς
 λαοῦ ἡμῶν ἐν ἡ ἐγλυτῇ κρανῇ;

9 Παῖδες καὶ Μηδῆες καὶ Ἑλληνισταί, καὶ οἱ κρατοῦ-
 ντες τῶν Μεσοποταμίας, Ἰουδαῖοι τε καὶ Καππα-
 δοῖ, Πόντιοι καὶ τῶν Ἀσίων,

10 Φρυγῆαι τε καὶ Παμφυλῆαι, Αἴγυπτον, καὶ τὰ
 ἑσθλὰ τῆς Ἀσίας καὶ Κυρήνηαι, καὶ οἱ ὀπαδῆμοι αὐ-
 τῶν, Ἰουδαῖοι τε καὶ ἀστυνῶται,

Romani qui
 huc adven-
 tati sunt.

Et in qui-
bus maie-
stas Dei e-
lucet.

Exidentes.

In aures ad-
mittite.

1 Cor. 13: 8.
14: 3.

Somnia so-
mniabunt.
vel pascine.

11 Κρήτες καὶ Ἀρχαῖς, ἀκούοντες λαλοῦντες
αὐτῷ ᾧ ἡμετέρας γλώσσας ἡ ταῖς μεγαλείαις
Θεοῦ.

12 Εξίσταντο ᾧ πάντες καὶ διηπόρου, ὁ
θεὸς ὁμοῦν λέγοντες, Τί αὐτῷ τέτοιο ἐστίν;

13 Ἐπεὶ ᾧ, ἡ χλευάζοντες ἔλεγον, Οὐ γὰρ
καὶ μιμηστοὶ εἰσὶ.

14 Σταθεῖς ᾧ Πέτρος συνὸς τοῖς ἰσχυροῖς, ἐπὶ
τῷ φωνῷ αὐτῷ, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς, Ἀνδρες
ἰσχυροί, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ἀπαντες
τέτοιο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνώτισαν ταῖς ῥήμασι
μου.

15 Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, ἔτι
δύσκειν (ἔστι γὰρ ἄρα τέλει τῶν ἡμερῶν)

16 Ἀλλὰ τέτοιο ἐστὶ τὸ εἰρημῶν διὰ τῶν
φόντων Ἰσραὴλ,

17 Καὶ ἔστι ἐν τῇ ἰσχυρῇ ἡμέρῃ, (λέγει ὁ
θεός) ἐκχεῖ δὲ τὸ πνεῦματός μου ἐπὶ πᾶσαν
καὶ θεωρητιύσονται οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγα-
τρες ὑμῶν, καὶ οἱ παῖδες οὗτοι ὑμῶν ὁράσας ὅσον,

18 Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν δέλεος μου καὶ ἐπὶ ταῖς
λαῖς μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῖ δὲ
πνεῦματός μου, καὶ θεωρητιύσονται.

19 Καὶ δώσω τίμας ἐν τῇ ἑρατῇ αὐτῇ, καὶ
μεῖα ἐπὶ τῇ γῆς καὶ πᾶσι καὶ πᾶσι καὶ πᾶσι

10 Ο ἥλιος μεταστράφησται εἰς σκότος, καὶ ἡ
 σελήνη εἰς ἄμα, ὥστε ἢ εἰσεῖν τὴν ἡμέραν κυ-
 νὸς τὴν μεγάλην καὶ ὄψωται.

11 Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἀνέστη καλέσεται τὸ ὄνο-
 μα κυρίου, σωθήσεται.

12 Ἀνδρες ἰσχυρήσεται, ἀκύνει τὸν λόγον
 ἡμεῖς Ἰησοῦ ἡ Ναζωραίου, ἀνδρα ὁποῦ τῷ Θεῷ Quem D.
 παύει, μῆρον εἰς ὑμᾶς διδάματα καὶ τέρας καὶ vobis ap-
 μακρὰς εἰς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑ- probavit
 μακρὰς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, facis po-
 tensibus.

13 Ἔστω τῇ ἀρισμῶν βελῇ καὶ θεωρήσῃ Nūc, quom-
 θεὸς ἐκδοτα λαβόντες, διὰ χειρὸν ἀνόντων θεω- certo Dei
 ῆσταις ἀνείλετε. consilio &
 providentia

14 Οὐδὲ Θεὸς ἀνίστητε λύσας τὰς αἰτίδας τῷ in potesta-
 μένῃ κατὰ τὸν ἐκ τῷ δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐ- tem vestra
 νένῃ αὐτοῦ. venisset.

15 Δαδὶ δὲ λέγει αὐτῷ, Ἦρωθ' ἐμὴν ἡ P sal. 16. &
 ἐμὴν ἐκπύον με διὰ παντός, ὅτι ἐκ δόξων με
 ἡ ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ne concu-
 tiar.

16 Διὰ τὸ τοῦ ἐρωθ' ἐμὴν ἡ καρδία μου, καὶ ἡ γα-
 λᾶς τοῦ ἡ γαλᾶς μου· ἐπὶ ᾧ καὶ ἡ σάρξ μου κρα-
 τήσεται ἐκ ἐλπίδος.

17 Οἷον ἐκ κρατελείψης ἡ ψυχὴ μου εἰς
 ἐλπίδα δώσῃς ἡ ὅπῃ σου ἰδεῖν διαφθερεῖν.

18 Εὐχόμενος μοι, ἰδοὺς ζωῆς· πληροῦσθαι

μι δυσχερούς με τῷ φερόσῃ σου.

Liceat libe-
re dicere.

1. Reg. 2. 10.
infra, 13. 36.

29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔξον εἰπεῖν μετὰ πνεύματος καὶ σοφίας ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ, ὅτι ἐπιτεύθησιν καὶ ἰταίρη, καὶ τὸ μῆμα αὐτῆς ἐστὶν ἔμπροσθεν ὑμῶν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης.

Psal. 132. 11

30 Περσέτης οὖν ὑπαάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι οὐκ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν καρπῷ τῆς ὑποσχέσεως αὐτῆς, τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσῃ τὸν Χριστόν, καὶ ὅτι τῷ θρόνῳ αὐτῆς,

Psal. 16. 10.
infra 13. 35.

31 Περιδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀναστάσεως Χριστοῦ, ὅτι ἐκτελείσθῃ ἡ ψυχὴ αὐτῆς εἰς ἀπὸ τοῦ θανάτου, ὅπως εἴδῃ διὰ τοῦ θρόνου αὐτῆς.

Vita refli-
git.

32 Τῆτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἰσχυροὶ μαρτυρεῖς.

Potentia
igitur diui-
na euectus.

33 Ἡ δὲ διὰ τὴν τῷ Θεῷ ὑποταγήν, τίς πῶς παρῆλθεν ἡ ἀρχὴ πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἔξέχει τῷτο ὁ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε,

Psal. 110. 1.

34 Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοῦτον τὸν θρόνον, ἀλλ' ὅτι Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, καὶ θρόνος διξίῶν μου,

Cento sciat
ergo.

Audita hæc
animos eo-
rum stimu-
larunt ac
perpugne-
bant.

35 Ἔως εἰ δὴ τοῦτον ἔχθρὸς σε ὑποπέδισεν, ὅτι προδόν σου.

36 Ἀσφαλὼς ἔν γε γνωσκέτω πᾶς ὅτι οὐκ ἐστὶν ὅτι Κύριος καὶ Χριστὸς αὐτῶν ὁ Θεός, ὅτι τῶν τῶν Ἰησοῦν ὅτι ὑμεῖς ἐξαυρώσατε.

37 Ἀκούσαντες οὖν ἐκτενέως τῇ καρδίᾳ αὐτῶν

πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους,

καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ·

38 Πίτερς ὁ ἰσχυρὸς ἀντιπάλῳ, Μιτωροῦσατε,
καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν ὅτι τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἰησοῦ
καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος.

39 Ὡς οὖν ἡ ἐκκλησία καὶ οἱ τέκνοι
καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ὅσοι αὐτῷ ἠκολούθησαν
ἐκ τῆς Κύρου ὁ Θεὸς ἡμῶν.

40 Ἐπίστευον τὰ λόγια πλείοσι διαμαρτύρετο,
καὶ ἐκείνη, λέγων, Στάθητε ὑπὸ τῇ ἡγεσίᾳ τῆς
ἐκκλησίας ταύτης.

41 Οἱ μὲν οὖν, ἡμεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τὸν
Ἰησοῦν, ἐκπαίδευσαν καὶ ἠκολούθησαν τῇ
ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ψυχῇ καὶ σώσει τριχίλια.

42 Ἦσαν ὁ ἰσχυρὸς ἀντιπάλῳ τῇ διδασκαλίᾳ
καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ
ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ.

43 Ἐβόησαν ὁ ἰσχυρὸς ἀντιπάλῳ πολλὰ τε
καὶ σημεῖα διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο.

44 Πάντες ὁ ἰσχυρὸς ἀντιπάλῳ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ὅτι τὸ αὐ-
τῷ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ κοινά.

45 Καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ἐκκλησίας ὅτι
ἐκκλησίαν, καὶ διαμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καὶ οἱ
ἐκκλησίαν εἶχε.

46 Καθ' ἡμέραν τε ὁ ἰσχυρὸς ἀντιπάλῳ
ἐκκλησίαν.

Servamini
ex peruenio
isto homi-
num gene-
re. q. d. Eri-
pitis vos ex
istis h. g.

Abside de
tem opetā
dabant.

Permanen-
tes in tem-
plo.

Simplicitas.

Obtinentes
gratiam.

ὁμοθυμαδὸν ἐν τῇ ἱερῇ, κλῶντες τι καὶ
ἄρτον μετελάμενον τρυφῆς ἐν ἀγαπᾷ καὶ
φιλότητι καρδίας·

47 Αἰνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ἔχοντες
καρὸς ἕλον τὸν λαόν. Ο ὃ Κύριος παρουσχῶν
σωζομένους καὶ ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1 Petrus cum Ioanne in Templum ascendens, 2
sanat. 9 Populo ad miraculum concurrenti
13 tis mysterium per Christum exponit, 14 ingrati-
tatum eorum accusans, 16 & poenitentiam ab illis requirit.

ΕΠΙ τὸ αὐτὸ ὃ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβησαν
τὸ ἱερὸν, ὑπὲρ τῶν ὄρεον τῶν προσευχῶν
καὶ τῶν

2 Καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐν κοιλίᾳ μητρὸς
τῆς ἐκείνης, ἰσθῆς ἄζετο· ὃν ἐτίθει καὶ
ἔκειτο καρὸς τῶν πόδεων τῶν ἱερῶν τῶν λεγομένων
ῥαββί, καὶ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν
ῥευσμένων εἰς τὸ ἱερὸν.

3 Ος ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας
εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.

Quomodo
fixisset in
um oculos.
Intentus in
eos erat.

4 Ἀτενίσας ὃ Πέτρος εἰς αὐτὸν συνήψεν
καὶ εἶπε, Βλέπον εἰς ἡμᾶς.

5 Ο ὃ ἔπειθε καὶ αὐτοὺς, προσδοκῶν
αὐτῶν λαβεῖν.

6 Εἶπε ὃ Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσόν

Quum ille
iudicasset
absoluen-
dum esse.

αὐτὸν κτ' ὡς σωπὸν Πιλάτου, ἡ κρίσις αὐτοῦ
ὑπολύειν.

Condonari.

14 Ὑμεῖς ᾧ ἂν ἄξιον καὶ δίκαιον ἡγήσασθε
ἡγήσασθε αὐτὸν εὐφροσύνη ἡμεῖς ὑμῶν

Autorem
vitz. vel,
principem.

15 Τὸν ᾧ ἂν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείναντες
Θεὸς ἡγήσεν ἐν τελευτῇ ὅτι ἡμεῖς μαρτυροῦμεν ἰσχυρῶς

Integrita-
tem sui cor-
poris.

16 Καὶ ὅτι τῇ πίστει τῷ ὀνόματι αὐτοῦ,
ὃν θεωρεῖτε καὶ οἶδατε, ἐστέρησεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἡ πίστις ἢ δι' αὐτοῦ ἐδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκλη-
ραίαν αἰτίαν πάντων ὑμῶν.

Perigno-
rantiam.

17 Καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι ἡμεῖς
ἠμαρτήσαμεν ὡς περ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὑμῶν.

Vt delean-
tur peccata
vestra.

18 Ὁ ὅς Θεός, ὁ καταστήσας διὰ
τοῦ πάντων ἡμῶν ὡς περ αὐτῶν, πατρίαν
ἐν ἐκλήρῳ οὐκ ἔστιν.

19 Μετανοήσατε οὖν, καὶ ὁπιστρέψατε
ἐξ αἰσθητικῶν ὑμῶν τὰς ἀμαρτίας ὅπως
ἴσως καὶ ἀναψύξετε ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐναντίας

20 Καὶ ὁποσείλη ἡμεῖς κατακρυφίως
ἰησοῦ Χριστοῦ,

Eum autem
etiam ca-
piat opor-
et, donec
omnia in-
staurantur.
Dicit. 18. 15
Infra. 7. 37
Suscitabit.

21 Ὁν δεῖ ἔρχεσθαι μὴ δέξασθαι ἄλλο
ἢ ὁποσείληται πάντων ὧν ἐλάλησεν
διὰ νόμου πάντων ἀγίων αὐτοῦ ὡς περ
αἰῶνος.

22 Μωσῆς μὴ γὰρ ὡς περ τοῦ πατρί-
ος ὡς περ αὐτοῦ ὑμῶν ἡμεῖς ἐκείνου Κύριος

ἀφ' ἑκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ αὐτὸ ἀκούσαντες

πάντα ὅσα αὐτὸν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς

23 Ἐγὼ δὲ, πᾶσα ψυχὴ ἥ τις αὐτὸ μὴ ἀκούσῃ

τοῦ ῥήτου ἐκείνου, ὁ ὅλοθ' ἠευθήσεται ἐν τῷ Dispersionibus.

24 Καὶ πάντες ὅ οἱ θεωρήται ὑπὸ Σαμουὴλ καὶ

καθ' ἑξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ θεωρηθήσονται

ἐν μέλει ταύτης.

25 Ὑμεῖς ἐστὲ υἱοὶ τῶν θεωρητῶν, καὶ τὸ διαθή-

κεν δέδετο ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λί-

ανθ' ὧν Αβραάμ, καὶ τῶν ἀνέμων σὺ ἐκυλοῖται Gen. 12. 3.

καὶ πᾶσι αὐτῶν πατεῖται τὸ γῆς. Gal. 3. 8.

26 Ὑμῖν προῖπεν ὁ Θεὸς ἀνάστησαι καὶ παῖδα

ἑαυτοῦ, ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁμιλοῦντα ὑμᾶς,

ὅπως κρίνῃ ἐκαστον ὑπὸ τῆς ποιεῖαν ὑμῶν.

Κεφ. δ'.

Cap. 4.

27 & Ioannes 3 capti concilio sistuntur. 7 & 9

causam agunt intrepide. 24 Discipuli preces ad

deum fundunt. 34 Multi possessiones suas vendunt, 36

quoque & Barnabas numeratur.

27 Αλλοιῶντοι ὅ οὗτοι πρὸς τὸ λαόν, ἐπέστησαν

αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ

συνδύκαμοι,

28 Διαπνέμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν

καταγγέλλειν ἐν τῷ ἱερὸς τὴν ἀνάστασιν καὶ

τὸν ἵσον

29 καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο

Superme-
nerunt.
A Egri se-
ientes. Re-
spondet om-
nino, ei que
Gall. dici-
tur. Et stans
eu peine de
ce que, &c.
Tradide-
runt ser-
uandos.

Ec

eis

εις πύκνισιν εἰς τὸ αὐριον. ὡς γὰρ ἰσχυρὰ ἦσαν.

4 Πολλοὶ ὅμως αἰκισσάντων τὸν λόγον ἐπαύσαν· καὶ ἐξημέθη ὁ χειρὶς τοῦ κυρίου ἐπὶ τοῖς ἰσχυροῖς πᾶσι.

5 ¶ Ἐρχέτο ὅτι τὴν αὐριον συναχθῶσι αὐτοῖς ἀπὸ ἀρχόντων καὶ κορισβυτέρων καὶ γραμματέων εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ex genere
pontificio.

6 Καὶ ἄνται τὸν ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαι καὶ ἀνὴρα καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους τοῦ γραμματέων.

7 Καὶ εἰπόντες αὐτοῖς ἐν τῇ μέσῃ, ἔπαυοντο. Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίᾳ ἐνόματι ἐπαύεσθε τὸ τοῦτο ὑμεῖς;

8 Ὡς Πέτρος πληθεύει πνεύματος ἀγαθοῦ αὐτοῦ, ἀρχόντες τῷ λαῷ, καὶ κορισβυτέρων Ἱερουσαλῆμ,

Inquiritur
in nos super
beneficio in
h. xgrotum
collato.

9 Εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ τῇ γαστρίᾳ αἰθερόπνευστοι, ἐν τίνι δοῦναι σίτισιν ὑμῶν;

Psal 118. 22
esa. 28. 16.
mat. 21. 43.
mar. 12. 10.
lac. 20. 17.
rom. 9. 33.
1 pet. 2. 6.
Lapis pro
nihilō habitus.

10 Γινάσκοντες ὅτι πᾶν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἱερουσαλῆμ, ὅτι ἐν τῇ ἐνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου, ὃν ὑμεῖς ἐσωσάμεθα, ὃν ὁ Θεὸς ἡμεῖς ἐκράβημεν, ἐν τούτῳ δοῦναι παρέστηκα ἐνώπιον ὑμῶν.

11 Οὐτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ὃς ἐξουθενήθητε μὴ τοῦ τοῦ οἰκοδομικῶν, ὁ γερόντος εἰς ζωὴν καὶ χάριν.

12 Καὶ ἔκ ἐστιν ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ σωτηρία, ἥτις ἐν ἡμέρᾳ ἐστὶν ἔτερον ὑπὸ τὴν ἔρχοντο τὸ δευδμήιον ἀνθρώποις, ἢ ὅς εἰ σωζήσωμεν ἡμᾶς.

13 Θεωροῦντες ὃ τὴν τῷ Πέτρῳ παρήντησεν, καὶ κατελάβετο οἱ ὅτι ἀνθρώποις ἀ-
μαρτωλοῖς εἰσι καὶ ἰδιώται, ἰθαμύμαζον· ἐπελήν-
θησαν αὐτῶν ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν.

Et quoniam
competis-
sent.

Fuerant.

14 Τὸν δὲ ἀνθρώποι βλῆποντες σὺν αὐτοῖς ἰ-
δοῦναι τὸν περὶ τοῦ μύθου, ἐδὲν εἶχον αὐτὴν πεῖν.

15 Καλεῦσαντες δὲ αὐτῶν ἐξω τῶ σινωδίου ἐ-
λθόντων, συνέβησαν πρὸς ἐκείνους,

Confere-
bant sermo-
nes inter
se. Vel, con-
sultabant.

16 Λέγοντες, Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις
οἵτις, ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέροντες δι' αὐτοῦ,
καὶ τοῖς κατεκλήθη Ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ
καὶ αὐτὰ ἀρνήσασθαι.

17 Ἀλλ' ἵνα μὴ ὅτι πλεῖον διασημῶν εἰς τὸν
κοινὸν ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν
καὶ ὁρᾶται τέτταρ' ἀνθρώπων.

Amplius
dissemine-
tur.

18 Καὶ καλέσασιν αὐτῶν, παρήγγελαν αὐτοῖς
καὶ μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ὑπὲρ τῆς
ἐν τῷ Ἰησοῦ.

19 Οἱ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς
αὐτοὺς εἶπον, Εἰ δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῇ Θεῷ ὑμῶν
καὶ πολλὸν ἢ τῷ Θεῷ, κρίνεται.

20 Οὐ δυναμέθα γὰρ ἡμεῖς εἰς τοῦτον καὶ ἡμέ-
ραν λαλεῖν.

21 Οἱ δὲ, θεωροῦντες αὐτοὺς ἀπὸ πάλαι, καὶ
 τοῦτο μὴ δύνανται εἰσελθεῖν ἐν τῷ λαῷ, ἀλλὰ
 διὰ τὸν λαόν· ὑπὲρ πάντων ἐδόξαζον ὅτι Θεὸν ὄντι
 γινώσκοντες.

22 Ἐξ ἧς γὰρ ἡ πλειὸν τῶν τεσσάρων ἡμερῶν
 θεωροῦντες ἐν ἡμετέροις τοῖς σημεῖοις τοῦ ἱεροῦ.

23 Απολυθέντες δὲ ἡλθον πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ
 πῶς ἔλεγον· ὅσα καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔμελλαν ποιεῖν καὶ οἱ
 οὐκ ἐβούλευον εἰπὼν.

24 Οἱ δὲ ἀκούσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἔειπον·
 ἡμεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ εἰπὼν, Δέσποτα, σὺ ἔχεις
 ποιῆσαι ἡμετέροις καὶ τῷ λαῷ καὶ τῷ ἱερῷ, καὶ
 πάντα τὰ ὅτι αὐτοῖς,

25 Οὗτοι δὲ ἡμεῖς Δαβὶδ τοῦ παιδὸς σου εἰπὼν
 Ἰνα τί ἐφύλαξάν ἡμεῖς, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν καὶ

26 Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἀρχε-
 ρεῖς συνήχθησαν ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ τῷ Κυρίῳ καὶ
 τῷ Χριστῷ σου.

27 Συνήχθησαν γὰρ ἐπὶ ἀληθείας καὶ τῷ
 λαῷ ταύτῃ ὅτι ὁ ἄγιον πνεῦμά σου ἵσταται ἐν
 σοῖς, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἱσρα-
 ῆταις Ἰσραήλ,

28 Ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλὴ σου
 θέλει ποιῆσαι.

29 Καὶ τὰ νῦν, Κύριε ἐπιθεὶς ὅτι ταῖς ἀπο-
 αὐτῶν, καὶ οὐδὲ τῶν δούλων σου μὴ παρρησίας ποιῇς.

Psalm. 11.
 Premue-
 iunt.

ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ σου,

30 Ἐν τῷ τῷ χεῖρά σου ἐκτείνῃς σε εἰς ἱσ-
τη, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῆς ὀνόματος τοῦ
ἰσχυροῦ πατρὸς σου Ἰησοῦ.

31 Καὶ δεικνύοντων αὐτοῖς ἐσταλεύθη ὁ τύπος ἐν
ἡσυχίᾳ συλλημμένοι· καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύ-
ματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρ-
αλληλίσκων.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τοῦ πιστευσαίντων ὡς ἡ
ἐκείνη καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ ἐδ' εἰς τὴν τοῦ ὑπαρ-
χόντων αὐτῶν, ἐλεγετο ἰδίον ἐν, ὅτι ὡς αὐτοῖς ἀπα-
ναστασία.

33 Καὶ μεγάλη δυνάμει ἀπεδίδεν τὸ μυστή-
ριον τοῦ λόγου τοῦ ἀναστάντος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· χά-
ρις καὶ μεγάλη ὡς ὅτι πάντας αὐτοὺς·

34 Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑποῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι
ἐκείνοις χρεῖαν ἢ οἰκίαν ὑποῆρχον, ἢ πωλῶν-
τες ἰμῖν τὰς τιμὰς τοῦ πωροσκομῆσαν,

35 καὶ ἐπίδομα παρὰ τοῦ πόδας τοῦ ἀποστόλου·
καὶ ἰδίον ἐκείνους καὶ ἰδίον αὐτοῖς χρεῖαν εἶχον.

36 Ἰωάννης δὲ, ὁ ὀππληθεὶς Βαρνάβας ὑποὶ τοῦ ἀπο-
στόλου, (ὅστις μετὰ τὸν ὀνόματον, ὅς ἐστιν περὶ κλήσι-
ν) αὐτοῖς κύριος τῶν ῥήτων,

37 Ὑπαρχόντος αὐτῶν ἀγροῦ, πωλήσας αὐτοῦ
τὸ ῥῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοῦ πόδας τοῦ ἀ-
ποστόλου.

Possessores
prediorum,
Vendebāt,
& afferebāt
pretia ven-
ditorum,

Κεφ. ε'. Cap. 5.

1 Ananias ob fraudem internerii pretii, 3 exanimis evan-
 it, 10 & Sapphira eius vxor, 12 Per multa Aposto-
 lum miracula, 14 Fides propagatur. 18 Carceribus
 19 Angelus liberat, 6 & quatuordecim
 Sacerdotes sistuntur, 35 Gamalielis consilio mor-
 untur, 40 ceteri deinde 41 Deum celebrant.

Ανὴρ δὲ τῆς Ανασίας ὀνόματι, σὺν Σαπφίρῃ θυγατρὶ
 ἑαυτοῦ καὶ αὐτὴ ἐπώλησε κτῆμα·

Interne-
 rit aliquid
 ex pretio.

2 Καὶ προσφίσατο ὑπὸ τῆς πλῆθους, συνεστάντων
 καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ ἐθήκαι μέγας τῆς
 ἐκείνου πόδας ὑπὸ δόρυ καὶ ἐθνήκεν.

Vt menda-
 cio falleres
 Spiritum
 sanctum?

3 Εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήθυν-
 σαταναῖς τὴν καρδίαν σου, ὡς ψεύσασθαι σε τὸ
 πνεῦμα τοῦ κυρίου, καὶ προσφίσασαι ὑπὸ τῆς πλῆ-
 θους καὶ ἐθνήκεν;

4 Οὐχὶ μόρον σοὶ ἔμελλεν, καὶ καταδὲν αὐτὸν
 ὁ κύριος ὡς ἔμελλεν; τί ὅτι ἰδὼς αὐτὴν καρδίαν
 σου τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐθνήκεν,
 καὶ ἐκείνη ἐθνήκεν.

Animam
 efflauit.

5 Ἀκούων ὁ Ἀνανίας ἐκείνου λόγου τέκεν
 ὡς ἔμελλεν καὶ ἐθνήκεν τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου
 ἐκείνου καὶ ἐθνήκεν.

Composue-
 runt, ut di-
 citur, Com-
 ponere mor-
 tuum.

6 Ἀναστάντες οἱ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου
 καὶ ἐθνήκεν τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου.

An tanti
 vendidisti

7 Εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου αὐτὸν ἐθνήκεν
 καὶ ἐθνήκεν τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου.

8 Ἀπεκρίθη ὁ αὐτὸς ὁ Πέτρος, Εἰπὶ

πνύτου τὴν χωρίον ἀπιδόδατε; Ἡ δὲ εἶπε, Ναί,
πνύται.

9 Οὗτος εἶπε πρὸς αὐτὴν, ὅτι ὅταν σωμα- Quid sibi
πνύται ὑμῖν πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ οἱ vult quod
ἐν ὑμῖν διαφάντων ἢ ἀνδραγαθῶν, ὅτι τῇ θύρᾳ conuenit
ἐκείνοις σι. inter vos
tentare D.
spiritum

10 Επεσε ὃ παραχρημα παρὰ τοῦ αὐτοῦ
ἐκείνων. εἰσελθόντες ὃ οἱ ναῖσκα ἐν-
πνύταιν νεκρῶν, καὶ ἐκείνωντες ἰδοὺ αὐτοῦ
ἐν αὐτῇ.

11 Καὶ ἰσχύετε φόβος μέγας ἐν ὅλῳ ἡ ἐκκλη-
σίᾳ ὅτι παύταις τοῦ ἐκείνωντες ταῦτα.

12 Διὰ ὃ τῇ χειρὶν τῇ ἀποστόλων ἐκεί-
νην καὶ τέρχεται ἐν τῷ λαῷ πολλά (καὶ ἡσαν ὁ-
μοιοῦντες ἀπαιτεῖς ἐν τῇ σοφίᾳ Σολομῶντος).

13 Τῶν ὃ λοιπῶν ἐκείνωντες ἐν τῷ λαῷ. Adhaerere.
vel, Se ad-
iungere.

14 Μᾶλλον ὃ ἐκείνωντες τοῦ πνεύματος τῷ
ἐκείνωντες αὐτοῦ καὶ γυναικῶν).

15 Ὅτε καὶ τῇ πλατείας ἐκείνωντες ἐν τῷ
ἐκείνωντες ὅτι κλινῶν καὶ κραββάτων, ἰδοὺ ἐκεί-
νωντες ἐκείνωντες ἐκείνωντες ἐκείνωντες.

16 Συνέρχεται ὃ καὶ τὸ πλῆθος τῇ πύρρῃ πό-
λει ἱερουσαλήμ, φέροντες αἰδινοὺς καὶ ὄχλους.
ἐκείνωντες ἐκείνωντες ἐκείνωντες ἐκείνωντες.

17 Ληστές

Vmbra sal-
tem ali-
quem eo-
rum inum-
braret.
Eos qui
vexaban-
tur, vel a-
gitabantur.

Quæ est
scripta.
Repleti
sunt inni-
dia.

Concilium
& totum
senatum.

Quam tu-
cissimè.

17 Αναστάς ὁ ὀρχηρεὺς καὶ πάντες οἱ ἀπὸ τῆς
ἁγίας (ἡ ἔσται ἄρεσις τῆς σαββατοφυλακίας) ἔειπεν

ὡς ἔτασαν ἑξήκον,

18 Καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅτι τὸ
ποσόδεον, καὶ ἔδεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ.

19 Ἀρχεὺς δὲ Κυρίε διὰ τὸ νυκτὸς λυομένους
ἐκ τῆς φυλακῆς ἔξαγαγόν τε αὐτοὺς εἶπεν,

20 Παραμένετε, καὶ σταθεῖτε λαλεῖτε ἐν τῇ
τῇ λαλῇ παύσει τὸ ῥήμα ταύτης ζωῆς ταύτης.

21 Ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τῷ ὀρχη-
τῇ ἱερῶν, καὶ ἐδίδασκον. Παρεχθυσόμενος δὲ ὁ ἀρ-
χιεὺς καὶ οἱ συνὶ αὐτῶν, συνεκλήρισαν τὸ συνὶ
καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῇ ὑπὸν ἱσχυρὰ καὶ ἐ-
στῆσαν εἰς τὸ δισματήριον, ἀχθύναν αὐτούς.

22 Οἱ δὲ ὑποκρίναντες παραχθυσόμενοι ἐν-
θεν αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ ἀναστρέψαντες διὰ τῆς
γῆρας,

23 Λέγοντες, ὅτι τὸ μὲν δισματήριον ἐν
μὲν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τῇ
λαλῇ ἔξω ἐστῶτες παρὰ τῆς θυροῦ ἀνελθόντες
ἴσως ἐκείνα εὐρομένη.

24 Ὡς δὲ ἤκουσαν τῶν λόγων τούτων, ὁ τε ἱερεὺς
καὶ ὁ στρατηγὸς τῷ ἱερῶν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπάσαν
ὡς αὐτῶν, τί αὐτὸ γήνοιτο τούτο.

25 Παρεχθυσόμενος δὲ τις ἀπὸ γῆρας αὐτῶν
λέγων, ὅτι ἰδὼν, οἱ ἄνδρες οὕτως ἔδοξα οἱ τῇ

λαλῇ

οἱ ἀκούοντες ἐν τῇ ἱερῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάσκοντες
ἀλλήλους.

26 Ὡς οὖν ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ἑσπέραις
ἐκείνοις, ἐβίβασεν (ἐφ' ἑαυτὸν γὰρ τὸν
νόμον μὴ λιθαίνειν.)

27 Ἀναγόντες δὲ αὐτὸν ἐσησάν ἐν τῇ συνεδρίᾳ·
ἐπερρώτησεν αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς,

28 Λέγων, Οὐ παραχρῆμα παρηγγελίαμεν ὑ-
μῖν διδάσκειν ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τούτῳ; καὶ ἰδοὺ,
ἐπ' αὐτὸν ἔρχεται τὸν Ἰερουσαλήμ τ' διδασκῶν ὑμῖν,
καὶ βλάπτει τὴν ἐκκλησίαν ἐφ' ἡμᾶς· τὸ αἷμα τοῦ ἀν-
θρώπου χέετε τούτου.

29 Αποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστο-
λοι, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀν-
θρώποις.

30 Ὁ Θεὸς γὰρ πατέρον ὑμῶν ἤγαγεν Ἰησοῦν,
ὃν ἡμεῖς δι' αἰματὸς αἰσταντοὶ κρεμίσαντες ἐπὶ ξύλου.

31 Ὡς οὖν ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὑψώσας
ἐκείνῳ αὐτοῦ, δοῦναι μαρτύριον τῇ Ἰσραὴλ καὶ
ἐν ἡμῶν.

32 Καὶ ἡμεῖς ἰσχυροὶ αὐτῷ μάρτυρες γάρ ῥημά-
τι τούτῳ, καὶ τὸ πνεῦμα ὃ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ
Θεὸς τοῖς πειθαρχῶσιν αὐτῷ.

33 Οἱ δὲ ἰσχυροὶ διεπρίοντο, καὶ ἐκέλευον
αὐτούς.

34 Ἀναγνόντες δὲ τις ἐν τῇ συνεδρίᾳ φαρισαῖος,
ὀνόματι

Nōne vo-
bis etiam
atque eti-
am denun-
tiavimus?
Iuducere in
nos langui-
nem i. san-
guinis effusi
crimen in
nos derima-
re.

Interfec-
istis.

Euchens
constituit
vire auto-
rem & ste-
uatorem.

At his ista
audienti-
bus cor fini-
debatur.

Vide cap. 7.
v. 54.

Inſit ut
panliſper
ſoras abdu-
cerent Ap.

ὄνοματι Γαμβαλὴλ, νομοδιδάσκαλος, τίμους το-
τῇ λαῷ, ἵ ἐκίλευσεν ἔξω βραχύ τι χρόνον ὑπο-
παῖσαι·

35 Εἰπέ τε πρὸς αὐτοὺς, Ἀδελφοί Ἰσραηλῖ-
τες, ἐξέχετε ἑαυτοῖς ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τέτοιον
μάλιστα φερόμεν.

Adhaſit.

36 Πρὸ γὰρ τέτων ἤν ημερῶν αἴετι Θεο-
λόνων εἶναι πᾶσι ἑαυτὸν ὅ ἡ ἀποστολικὴ ἐκείνη
ἀνθρώπων ὡσεὶ τετρακοσίων ὅς ἐστιν ἡμεῖς, καὶ πα-
σαι ἐπείδοιο ἀπὸ τῆς διελύθησαν, καὶ ἐν ἡμέρῳ τοῖς ἐπὶ

Descripti-
onis.
Fecit ut
pop. mul-
tus defecti-
one facta,
& ipsum se-
queretur.
Disperſi
ſunt.
Abſiſtite.
Non po-
teſtis euer-
ſionem eius
moliri, ne &
cum Deo
bellare
comperia-
mini.
Videtur an-
tem voce
ſua de gi-
gantibus
dicere ſunt.

37 Μετὰ τῆς αἴετι ἰδέσθαι ὁ Γαλιλαῖος
ἡμέρας ἑκατὸς ὅπου, ῥαφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν
ὁπίσω αὐτοῦ· καὶ κείνος ἀπώλειτο, καὶ πᾶσι
παίδοιο ἀπὸ τῆς διελύθησαν.

38 Καὶ ταυτὶ λόγῳ ὑμῶν, ὅτι ὁπότε
ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἵσταται αὐτοὺς ὅτι
ἐν ἀνθρώπων ἡ βουλή αὐτῆς ἡ τὸ ἔργον τῆς
λυθῆσεται·

39 Εἰ γὰρ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, ἐκ δυνάμεως καὶ
αὐτὸ, μήποτε καὶ θεομάχοι εὐρίσκῃται.

40 Επελῆσαν γὰρ αὐτῶν καὶ ἀποστολῶν
ἐκ τῶν ἀποστόλων, διέχοντες παρήγγελαι μὴ
ὅτι τῇ ὀνόματι Ἰησοῦ καὶ ἀπάλυσαν αὐτοὺς καὶ ἔξω

41 Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες καὶ
σύνεσαν τῇ σωτηρίᾳ, ὅτι ἔσθ' ὅτι ὀνόματος
την ἐκείνην ἀπὸ τῆς διελύθησαν.

42 Πᾶσαι τε ἡμέραν ἐν τῇ ἱερῇ καὶ κατ' οἶκον
ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ διακονίζοντες ἑ-
αυτῶν τὸν Χρῆστον.

Κεφ. 5'.

Cap. 6.

Apostoli in expeditis ministerio vacent, 2 Diaconos
constituunt. 3 septem delectos viros. 4 inter quos Ste-
phanus fidei plenus, 11 carius, 13 violatz Legis Mo-
ysi accusatur.

43 Ὡς τῶν ἡμερῶν ταύτης πληθύνοντων τῶν
μαθητῶν, ἐβόησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Ἑλληνιστῶν
ἰσχυροὶ ὅτι παραδεσμεύεται ἐν τῇ δι-
ακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.

44 Προσβουλευσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος
τῶν μαθητῶν, εἶπον, Ὁὐκ αἰεστὸν ἔστιν ἡμᾶς κα-
θεύαντας ἢ λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τεραπέ-
ειναι.

45 Ἐποκέλευσεν οὖν, ἀδελφοί, ἀνδρας ἐξ υἱ-
οῦ, μαρτυρουμένους ἐπ' αὐτῶν, πλήρεις πνεύματος ἀ-
γαθότητος, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας
καταστάμενοι.

46 Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ
Θεοῦ καταστήσομεν.

47 Καὶ ἤρισαν οἱ λόγοι ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆ-
θους καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἀνδρα πλήρη πίστε-
ως καὶ ἐνεργείας, καὶ Ἰωάννην καὶ Πρόχρον
καὶ Νικάνωρα καὶ Τιμόθεον καὶ Παρμένωνα καὶ Νικόλαον
τὸν ἀντιόχεια.

Murmura-
tio.

Quod non
haberet
ratio vidua-
rum.

Non proba-
tur. 2. Non
videtur a-
quum.

Testimonio
publico or-
natos, vel
idoneos.

Adhærebi-
mus, vel

Assidui eri-
mus.
Infrā, 21.

6 Οὕς ἐξησαν ἐνάποιον τῆς δόξης αὐτῶν καὶ τοῦ
σευξάμενοι ἐπέδωκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 Καὶ ὁ λόγος τῶ Θεοῦ ἠύξανεν καὶ ἐπληθύνθη
ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα
πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ᾤκηκον τῇ πίστει.

8 Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως
ποιοῖ τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

9 Ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν ἐκ τῆ συναγωγῆς
λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξαν-
δρέων, καὶ τῶν δὸτὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητούντων
τῷ Στεφάνῳ.

10 Καὶ ἐκ ἰσχύος ἀντιπύου τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ
πνεύματι ᾧ ἐλάλει.

11 Τότε ᾤκνησεν αὐτὸν λέγοντας, Οἱ ἀ-
κηκόαμεν αὐτὸν λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα ἐν
Μωσῷ καὶ τὸν Θεῷ.

12 Συνακίνησάν τε τὸ λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυ-
τεροὺς καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ὁπισθάντες συωήσαν-
ται αὐτὸν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον.

13 Ἐξησάν τε μαρτυρεῖς ψευδεῖς, λέγοντες
Ὁ ἡμῶν εὐσεβὴς καὶ ὁ πάντων ῥήματα βλάσφημος
λαλῶν καὶ τὸ τότε τῶ ἀγίου πνεύματος καὶ τῶ νόμου.

14 Ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτὸν λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς
Ναζωραῖος καὶ καταλύσει τὸν τόπον τούτον, καὶ ᾠ-
κεῖται ἐν αὐτῷ παρὰ τὸν λαόν.

15 Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ ἄνθρωποι

Prodie-
runt.

Disceptan-
tes cum
Steph.

Suborna-
tione vel,
Submisit.
runt.

Commo-
uerunt.

Mutabit
ritus.

ἡμεῖς

ἡξήθησαν ἐν τῇ συνιδείῃ, εἶδον τὸ φέροντον
αὐτὸν ὡσεὶ φέροντον ἄγγελος.

Κεφ ζ.

Cap. 7.

1 Stephanus causam dicens, ostendit electos à Deo fuisse
Patres, 20 priusquam natus esset Moses, 47 & stare
Templum, 44 Externos verò omnes ritus ad celeste ex-
emplar formatos fuisse, 54 Stridentes dentibus Iudæi,
59 lapidibus illum obruerunt.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως
ἔχει;

2 Ο Ἰϋδαῖοι, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσα-
τε. Ὁ Θεὸς τ' ἐδόξησεν ὡφθῇ τῇ πνεύματι ἡμῶν Ἀβρα-
αμ ὅτι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὡρὶν ἡ κατοικῆσαι
αὐτὸν ἐν Χαρρὰν.

3 Καὶ εἰπε πρὸς αὐτὸν, Ἐξέλθε' ἐν τ' ἡς σου
ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρον εἰς γῆν λωυ-
αίτι.

4 Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατέκλι-
σεν ἐν Χαρρὰν· καὶ κεῖθεν, μετ' τὸ ὑποταγεῖν τὸν πα-
τέρα αὐτοῦ, μετακόμισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην
εἰς λωυαίτις καὶ κατοικεῖτε.

5 Καὶ ἐκείθεν ἀπὸ τ' κληρονομίαν ἐν αὐτῇ,
ἐκείθεν ποδὸς καὶ ἐπηγείλατο αὐτῷ· διῶαι εἰς
κατάχλην αὐτῇ, καὶ τῇ ἀπέρμεπτον αὐτ' αὐ-
τῇ, ὡς ὅτις ἀπὸ τέκνη.

6 Ἐλάλησεν ἔτι ὁ Θεός, Ὅτι ἔσαι τὸ ἀπέρ-
μεπτον.

E tua regi-
one.

Veni in
reg.

Sedes eius
transtulit.

Vel, Fecit
ut migra-
ret.

Possessio-
nem, ne
vestigium

quidem re-
dis.

Dire obti-
nendam, vel,

possiden-
dam.

Gen. 15. 13.

16.

Inquilinum.

μα αὐτῷ ἄπαρσιμον ἐν τῇ δημοτείᾳ, καὶ δ' ἐλεύσεται αὐτὸ καὶ κατασπίλον ἐν τῇ τετρακίστῃ.

7 Καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δ' ἐλεύσῃσι κρατὶς ἐπὶν ὁ Θεός. καὶ μὴ ταῦτα ὀφείλουσινται, καὶ φεύσοις μοι ἐν τῷ τόπῳ τέττω.

Gen. 17. 9.
Patium.

Gen. 21. 3.

Gen. 25. 24.

Gen. 29. 32.

33. 5. 30. 5.

35. 22.

Invidia ac-

cenfi aduer-

sus Ios. ven-

diderunt

sum abduci-

um in Ae-

gyptum, vel

is qui ab-

abduci sunt

in Aeg.

Gen. 37. 28.

Erunt.

Gen. 41. 37.

Praefatum

Aegypti.

Alimenta.

Gen. 42. 1.

Gen. 45. 4.

In secunda

professione

agnitus est.

Misit autem

I. qui accep-

erat.

8 * καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην φερεμένην

* καὶ ἔτις ἐγγύνησε ἡ Ισαὰκ, καὶ φερεμένην

τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὁρῶν * καὶ ὁ Ισαὰκ τὸν Ιακώβ

Ιακώβ ὅν δ' ὠνόμασε πατεράρχα.

9 Καὶ οἱ πατεράρχαι ἐζηλώσαντες ἡ

* ἀπὸ δόντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ὡς ὁ Θεός μετ' αὐτῶν

10 Καὶ ὁ ἔξελκετο αὐτὸν ἐκ πασι τῶν

ψαν αὐτῶν * καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ πλεονεξίαν

καρτίον Φαρχῶ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστη αὐτὸν

αὐτὸν ἡγεμόνον ἐπ' Αἰγύπτου καὶ ὅλον τὸν

αὐτῶν.

11 ἤλθε δ' ἡ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν Αἰγύπτου

καὶ Χαναὰν, καὶ θλίψις μεγάλη * καὶ ἐχ εὐρεσκόντων

τάσιμα οἱ πατέρες ἡμῶν.

12 Ἀκύντας δ' ὁ Ιακώβ ἔντα σίτα ἐκ Αἰγύπτου

ἔξαπείσθη ὅν πατέρες ἡμῶν φερόντων.

13 * καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀντηκωρίδῃ

τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν καὶ φανερὸν ἐγένετο

ἐπὶ τὸ γένος τῷ Ἰωσήφ.

14 Ἀποστείλας δ' Ἰωσήφ μετεγχείσας

πατέρας αὐτῶν Ιακώβ, καὶ πάντας τὴν συγγένειαν

αὐτῶν ψυχὰς ἐβδόμηκοι ταπείνῃ.

15 Κατέβη ὁ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἰταλεύ- Gen. 46. 8.
Gen. 49. 33.
σεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.

16 Καὶ μετατίθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτίθη- Translati
sunt.
Gen. 33. 16.
ναι ἐν τῷ μνήματι * ὁ ὠνόματο Αβραάμ πατρὸς
ἡμῶν παρὰ τῆς ἑσπέρης ἐν Συχέμ.

17 Καθὼς ὁ ἠρξίζεν ὁ χρόνος τῷ ἐπαγγελίας ἡς
ἐλάλει ὁ Θεὸς τῷ Αβραάμ, ἠύξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐ-
πληρώθη ἐν Αἴγυπτῳ.

18 Αἱρεῖς ἔαίεσιν βασιλεὺς ἑταίρους, ὅς ἐκ ἡδὲ
ἐν Αἴγυπτῳ.

19 Οὗτος ἡ καταποριστὴς ὁ χρόνος ἡμῶν, Calliditate
vltus aduer-
sus g.
καὶ ἐπορεύθη ὁ πατὴρ ἡμῶν, τῷ ποιεῖν ἕκαστα τὰ
ἐν αὐτῷ, εἰς τὸ μὴ ζορονεῖσθαι.

20 Ἐν αὐτῇ χαρμῇ ἐβλήθη Μωσῆς, καὶ ἡ Venerit di-
vinitus. q. d.
non sine Dei
providentia,
ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Φαραὼ ὅς ἐκείνην ἡμέραν τρεῖς ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

21 Ἐκτεθέντος ὁ αὐτῷ, ἀνέειλετο αὐτὸν ὁ Φα-
ραὼ, καὶ ἀνέθρεψε αὐτὸν ἐν αὐτῇ εἰς

22 Καὶ ἐπαμειβύθη Μωσῆς πάλιν σοφίᾳ Αἴγυ-
πτῳ καὶ ὡς ὁ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις.

23 Ὡς ὁ πληθύνει αὐτῷ πρὸς τὰς ἐκείνην Subiit ani-
mum eius
de fideriis
in ostendi.
ἐκείνην ὁ Φαραὼ, ἀνέειλε αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ
Φαραὼ, καὶ ἀνέθρεψε αὐτὸν ἐν αὐτῇ εἰς

24 Καὶ ἰδὼν τὸν αὐτὸν ἐκείνην, ἡμῶν αὐτοῦ, καὶ
ἐποίη-

Vindicanit
ab iniuria
eum qui
vexabatur.
vel oppri-
mebatur.

Exo. 2. 13.

Andito hoc
sermone.
Advena.

ἵποιοῦσιν ἐκδίκησιν τῇ καταπονέμενῳ, παρὰ
τὸν Αἰγύπτιον.

25 Ενόμιζε ὃ σωλῆναι ᾧ ἀδελφὸς αὐτοῦ
Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτῆς δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν
οἱ ὃ ἐσωήσαν.

26 Τῇ δὲ ὁπρὺση ἡμέρᾳ ᾤφθη αὐτοῖς
χορηγίαι· καὶ σωήλασιν αὐτοῦ εἰς εἰρήνην,
ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ὑμῖν· ἵνα τὴν ἀδικίαν
λήλους;

27 Ο ὃ ἀδικῶν τὸν πλησίον, ἀπώσατο αὐτόν
εἰπὼν, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν
ἐφ' ἡμᾶς;

28 Μὴ ἀγγεῖν με σὺ θέλεις, ὅτι ᾤοντο αὐτοὺς
χρῆς τὸν Αἰγύπτιον;

29 Εξῆλθε δὲ Μασῆς εἰς τὴν λέγων τέταρτον
ἐλθόντο πάρικος ἐν τῇ Μαδιὰμ, οὗ ἐλθόντο
εὐς δύο.

30 Καὶ πληροθύντων ἐν τῇ τεσσάρων
ἐν αὐτῇ εἰς τὴν ἐρήμῳ τῷ ὄρει Σινᾶ ἀγρίῳ
εἰς, εἰ φλογὶ πυρὸς βέβηκε.

31 Ο ὃ Μασῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ
θεοσερχομένης ὃ αὐτῆς κατανοῶσα, ἐλθόντο
Κυρίου πρὸς αὐτὸν.

32 Εγὼ ὁ Θεὸς ὁ πατήρ σου, ὁ Θεὸς
αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς Ισραὴλ, καὶ ὁ Θεὸς Ιακώβ. Εἰ
ἐλθόντος Μασῆς ἐκ ἐν τῇ κατανοῶσα.

33 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, Ἀύσον τὸ ὑπόδημα ἡτοῦ ποδῶν σου. ὁ γὰρ τύπος ἐστὶ ἔσθλας, ἡ ἁ-

34 Ἰδὼν εἶδον ἑνὶ πλὴν κέκωσιν τῷ λαῷ μετὰ τῷ Vexationem.
 ἡμίῳ, καὶ τῷ σιναγῶγι αὐτῶν ἦκαστα, καὶ χατέ-

35 Τοῦτον δὲ Μαυρῶν ὃν ἠγάπησαν, εἰπόν-
 τίς σε χατέσθην ἀρχόντα καὶ δικαστή; τῶν Bustumange-
li.
 ἀρχόντων καὶ λυτρωτῶν ἀπέστηλεν ἐν χει-

36 Οὗτος δὲ ξήγαλμα αὐτῶν, ποιήσας τέρατα Exod. 7. 8. 9.
10. 11.
Exod. 16. 1.
 καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπὶ τῇ τεσσάρων.

37 Οὗτός ἐστιν ὁ Μαυρῶν ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Deut. 18. 15.
Supta, 3. 11.
 Περσὶ τῷ ὑμῖν ἀναστήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς ὑ-

38 Οὗτός ἐστιν ὁ γλυόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Exod. 19. 3.
In congrega-
tione.
 ἐρήμῳ, μετὰ τῷ αἰγίῳ τῷ λαλοῦντος αὐτῷ
 ὁρεὶ Σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅς ἐστις ἀ-

39 ὁ ἡμῶν ἀπώσαντο, καὶ ἐσθλάσθη ἡ καρ- Eloquia vi-
ua, ut trade-
ret nobis.
 Εἰς αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον

40 Εμπόντες τῷ λαῷ, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς Exod. 32. 1.

οἱ θεωπορεύοντα ἡμῶν. ὁ γὰρ Μασῆς εἶπε ὅτι
γαλῶν ἡμεῖς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ἐκ οἴδαριον τί γὰρ
αὐτῶν.

Vitulum
fecerunt.

41 Καὶ ἰμοχοποίησαν ἐν τῇ ἡμέρῃ ἐκείνῃ
καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ ὠφελίσθησαν
τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

Vertit au-
tem eos De-
us. id est,
mentes co-
gitantes di-
citur etiam
mens versa.
Amos 5. 25.

42 Ἐστρέψε ὁ Θεὸς, καὶ παρίδωκεν αὐ-
τοὺς λατρεύειν τῇ στραπῇ τοῦ ἔρανος καὶ θῶς γένηται
ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, * Μὴ σφάγια καὶ θυ-
σιὰν προσκυνῶμεν μοι ἐν τῇ πενταρχίᾳ ἐν τῇ
μενοικίᾳ Ἰσραὴλ;

43 Καὶ ἀνελάξετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ
τοῦ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ρεμμὰν, εἰς τὴν τύπην
ποιήσατε προσκυνοῦν αὐτοῖς· καὶ μετοικίᾳ ἡ
ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Ve iniani-
cat.

44 Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἡμεῶν ἐν τοῖς πα-
σιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, * καὶ θῶς διετάξατο ὁ
κύριος τῷ Μασῇ ποιῆσαι αὐτῶν καὶ τὸν τύπον
ἐωράκει.

Quas exprn-
lit.
2 Sam. 7. 2.
Psal. 132. 3.

45 Ἦν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πα-
σιν ἡμῶν μὲν Ἰησοῦς ἐν τῇ κατὰ κράτος τῶν ἐθνῶν
ἔξωπεν ὁ Θεὸς ὑπὸ προσώπῳ τῶν πατέρων
ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβὶδ.

1. Reg. 6. 1.
2. Paral. 17.
12.

46 Ος εὖτε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ τύπη
εὐρεῖν σκηνήματα τῶν Θεῶν Ἰακώβ.

47 Σολομὼν ὁ θεοσεβὴς ἀνταῖοι οἶκον.

48 Αλλ' ἐχὼ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς *infra 17. 24.*
 ποικεῖ καὶ οὕτως ὁ περὶ τῆς λέξεως,

49 Ὁ ἐχθρὸς μοι θρόνος, ἢ ᾧ γῆ ὑποπόδιον ᾗ
 ποῖν με. Ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι; Λέγει *Esa. 66. 1.*
 ὁ θεός· ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς με;

50 Οὐχέ ἡ χεὶρ με ἐποίησε ταῦτα πάντα;

51 Ὑπερβλάται, καὶ ἀπερέτμηται τῇ *Interp. 9. 26.*
 ἐξουσίᾳ καὶ τοῖς αἰσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁ- *Execl. 44. 9.*
 γίᾳ ἀντιπνέετε ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. *Duri cerui-*
ce.

52 Τίνα τῶν πορορητῶν ἐκ ἐδίδωξαν οἱ πατέρες *Obnitimini.*
 ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν ἐν ποροκαταγείλαντας περὶ *vel, repug-*
 ἀντιπνεύσεως τῷ δικαίῳ; ἔτι νῦν ὑμεῖς ποροδοταί *natis.*
 καὶ φονεῖς γαγγύησθε.

53 Οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς *Exod. 19. 1.*
 ἐξουσίαν, καὶ ἐκ ἐφυλάττετε. *Interven-*
entibus e-

54 Ἀκούοντες ᾧ ταῦτα, διεφύοντο ᾧ καρδίαις *ius sanctioni*
 αὐτῶν, καὶ ἔβρουχον ἐν ὁδόντας ἐπ' αὐτόν. *angelis.*

55 Ὑπάρχων ᾧ πλήρης πνεύματος ἀγίας, ἀντι- *Audienti-*
 στάς ἐν τὸν ἐχθρόν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦ ἐ- *bis autem*
 ἰστώτα ἐκ δ' Ἰξίων τῷ Θεῷ. *hoc fide-*
batur cor,
& dentibus
frondebant.

56 Καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, θεοφάνειον ἐν ἐχθρὸν ἐν τῇ
 ἐξουσίᾳ, καὶ τὸν ὅτι τῷ ἀνθρώπου ἐκ δ' Ἰξίων ἐστὼτα
 τῷ Θεῷ.

57 Κραζάντες ᾧ φανῇ μεγάλη, σιωπῶν τὰ *Obstuxerunt*
 αὐτῶν καὶ ὁρμήσαν ὁρμήσαντες ἐπ' αὐτόν. *aures suas.*

58 Καὶ ἐκκαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλίσσοντο.

λοιω. καὶ οἱ μαρτυρεῖς ἀπέθιντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν
παρὰ τοῦ πόδας νεανίε καλεσμένης Σαύλα.

59 Καὶ ἐλθὼν ὁ Στέφανος, ὁπηρεῖς
μὲν καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμα
μου.

60 Θεὸς ὃ τὰ γόνατα, ἐκσχέσει φανῇ· μεγάλη
Κύριε, μὴ σῆσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην.

Sopitus est. καὶ τῷτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.
τῷ, Obdor-
mire cepit.

Κεφ. η'. Cap. 8.

2 Dum Stephanum lugent pii, 3 Saulus Ecclesiam vnde
5 Philippus Samaria Christum prædicat. 19 Simon
magi 18 ananiam damnatur. 26 Philippus 27 E-
thiopiæ Aethiopem 38 baptizat.

Fuerat assen-
sus cædi, vel,
Consense-
rat in cæ-
dem.
Persecutio
vel, vexatio.
Id est, exa-
gitata fuit
grauibus in-
iuriis.

Composue-
runt St. vel,
Vnde cura-
runt finem
St.
Labefacta-
bat. vel, va-
stabat.

Euangeli-
zabant. S. D.
in iis locis
per quæ
transibant.

Σ' ΑΥΛΟΣ ὃ ὡς στυγερόν τῇ αἰμαρίᾳ
τῷ. Ἐγένετο ὃ ἐπ' αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὅτι
μέγας ὅτι ἡ ἐκκλησία τῇ ἐν Ἱερουσαλὴμ
παῖτες τε διασπάρησαν καὶ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας
καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῆς ὁδοῦ ὡς λέγει.

2 Ὁ Στεφάνος ὁ ἡγεμὼν τῆς ἐκκλησίας
καὶ ἐποίησεν τοιοῦτον μέγαν ἐν αὐτοῖς.

3 Σαῦλος ὃ ἐλυμνήνισεν τὴν ἐκκλησίαν
ἐκ τοῦ οἴκου εἰσπορευόμενος· σύρον τε αὐτοὺς καὶ
καὶ ἡρώδης, παρὰ τὸν εἰς φυλακὴν.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρῆντες διήλθον,
κηρύττοντες τὸν λόγον.

5 Φίλιππος ὃ κατελθὼν εἰς πόλιν τὴν Σαμαρείας,
ἐκήρυκεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.

6 Ὁ

6 Προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λειτουργοῖς ἐν τῇ Φιλίππῳ ὁμοθυμαδόν, ἐν τῇ ἀκούειν αὐτοῦ, καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἰποίει.

Attende-
bant, vel
Attentos se
præbebant.

7 Πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκαθάρ-
των, μεγάλη φωνὴ, ἔξήρχετο· πολλοὶ δὲ
παλαισμοῖς καὶ χυλοῖς ἐδιδραπέδουν.

8 Καὶ ἐξήλθο χερεὶ μεγάλη ἐν τῇ πόλει
ἐκείνῃ.

9 Ὁ δὲ τις ἐνόμαζε Σίμων, προσήρχε-
ν τῇ πόλει· μαγύων καὶ ἑξιστῶν τὸ ἔθνος τῆ Σα-
μαρείας, λέγων· εἴπαί τινα ἑαυτὸν μέγαν·

Magican-
tens arte,
vel, artibus
magicis, &
mente emo-
uens.

10 Ὁ προσεῖχον πάντες ὑπὸ μικρῷ ἕως με-
γάλου, λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δυνάμις τῆ Θεοῦ ἡ
μεγάλη.

Commoda-
bant aurem,
vel, Anscul-
tabant.

11 Προσεῖχον ὃ αὐτῷ διὰ τὸ ἰκανῶς χεῖρα
ἐκμαγεύειν ἑξιστακίαν αὐτῆς·

Quod suis
artibus ma-
gicis emo-
uisset eos
mente.

12 Οἱ δὲ ὅτις ευσταν τῇ Φιλίππῳ ὁμαρτίαν·
ἐκ τῶν παλαιῶν τῆ βασιλείας τῆ Θεοῦ, καὶ τῶν ὀνόμα-
τι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκαπίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυ-
ναῖκες.

13 Οἱ δὲ Σίμων, καὶ αὐτὸς ὅτις ευσταν, καὶ βαπτί-
σας αὐτὸν προσκαρτερῶν τῇ Φιλίππῳ· διωρῶν
σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινόμενας, ἔξι-
πεν.

Assidue ver-
sabatur cum
Phi.

14 Λέγουσιν γὰρ οἱ ἐν Ἱερουσαλὺμοις ὑπόστολοι
ἐκείνην τὴν Σαμαρείαν πῶς λέγον τῇ Θεοῦ,

ἐπίστλαν πρὸς αὐτὸν ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης·

15 Οἱ πρὸς καταβαίνετε προσκύνετε αὐτῷ ὡς ᾧ κυρίῳ, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον.

16 (Οὕτω γὰρ ὡς ἐπὶ ἐδενὶ αὐτῷ ὅτι πρὸς κότες, μόνον ὃ βεβαπίσμενοι ὑποήρχον εἰς τὸ ὅτι ἔνδοξον ἐκ τῆς ἱστορίας)

17 Τότε ἐπετίθενται τὰς χεῖρας ἐπὶ αὐτῷ, καὶ ἔλαβον πνεῦμα ἅγιον.

18 Θεασάμενος ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῶν χειρῶν τῶν ὑποστάντων δίδεται τὸ πνεῦμα ἅγιον, προσκύνει αὐτοῖς χεῖματι,

19 λέγων, Δότε καὶ μοι τὸ πνεῦμα ἅγιον, ὡς ἔστιν ἐν ταῖς χεῖρας, λαμβάνει αὐτὸν.

20 Πέτρος ὁ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Τὸ ἀργύριον

Tecum abest in malam rem.

Non potes esse participes neque confors huius doctrinae.

Resipisce. Video enim te in avaritia plena variari, & iniquitatis vinculis constrictum esse

ἡ σὺ σοι εἶναι εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἅγιον οὐ δύναται δοῦναι διὰ χρημάτων κατὰ δόξαν.

21 Οὐκ ἔστι σοι μέρος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῇ τῷ Θεῷ, ἡ γὰρ καρδία σου ἐκ ἔστιν ὁδοῦ εἰς τὸν Θεόν.

22 Μετανοήσῃ οὖν ἀπὸ τῆς κακίας τῆς, καὶ δεινῇ τῷ Θεῷ, εἰ ἄρα ἀφαιρήσῃ τὴν πύσιν τῆς καρδίας σου.

23 Εἰς γὰρ χολῶν πικρίας καὶ στυγερῆς κακίας ὁδοῦ σε ὄντα.

24 Αποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπε, Δεῖν

ἡμεῖς ὡς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλ-
 ῃ ἡμῖν ὧν εἰρήνηται.

5 Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι, καὶ λα-
 οῖς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὑπέσχεσαν εἰς Ιε-
 ρουσαλὴμ, πολλάς τε κόμας τοῦ Σαραφείνου ὁμι-
 λῶντο.

6 Ἀγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον,
 ἡ, Ἀνάστηθι καὶ πορεύεσθ' ἑμισταμείαν, ὅτι ἡ
 πόλις καταλείβεται ὑπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γά-
 (αὕτη ὅστις ἔρημος.)

7 Καὶ ἐκείναις ἐπηρεύθη· καὶ ἰδὲ ἀνὴρ Αἰθίοψ
 εὐδαιμόνης Κατοδάκης τῆς βασιλείας Αἰθιο-
 πίας, ὅς ἐστιν ὅτι πάσης τῆς γῆς αὐτῆς, ὅς ἐληλύθει
 ἑκ τῆς Ἰερουσαλὴμ·

Qui pice-
 at vniuer-
 sis illius o-
 ribus.

8 Ἦν τε ὑπερέφρων, καὶ κατὰ μέτρον ὅτι τοῦ ἁγ-
 ίου, καὶ ἀνιγίνωσκε τὰ προφῆταια Ησαΐαν.

9 Εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Φιλίππου, Πρόσελ-
 τησάτω τῷ ἁγίῳ τῷ ἁγίῳ.

adiunge te
 ad curru
 istum.

10 Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτὸν
 ἡρώσκοντες τὸν προφῆτην Ησαΐαν, καὶ εἶπεν,
 ἡ γινώσκεις ἂν ἀναγινώσκεις;

11 Οἷον εἶπε, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἢ ἂν μὴ
 ἡρώσῃ με; Παρεκάλεισέ τι δὲ Φίλιππον ἀνα-
 γινώσκου σὺ αὐτῷ.

Nisi quis
 mihi pice-
 rat.

12 Ἦν δὲ ὡς τῆς γραφῆς ὡς ἀνιγίνωσκεν,
 ἡ, ὡς τῆς γραφῆς ὡς ἀνιγίνωσκεν, ὡς τῆς
 γραφῆς ὡς ἀνιγίνωσκεν, ὡς τῆς γραφῆς ὡς ἀνιγίνωσκεν.

Illo autem
 Scripturæ
 loco hæc
 contineban-
 tur.

ἀμὸς

ἄλλος πάντων τῶ κείροντος αὐτὸν ἄφρονος, ὡς
ἐκ ἀνοίας τὸ σῶμα αὐτοῦ.

33 Εν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς ἡ κρίσις αὐτῆς
 ᾗ τὸν ὃν ἡλιαν αὐτῆς τίς διηγέσεται; ὅτι αὐτὴ
 ἀπὸ τῆ γῆς ἡ ζωὴ αὐτῆς.

34 Αποκριταὶς ᾧ ὁ Ὄντωχος τῇ Φιλίππῃ,
παιδίῳ αὐτοῦ, ὡς πένος ὁ ὀρφάνης λέγει
ὡς ἰαυτῇ, ἢ ὡς ἑτέρῃ πύρι.

35 Ανοίξας ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ
ἐξέβη φωνὴν ὑπὸ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐκκηρύσσας
αὐτῷ τὸ Ἰησοῦν.

36 Ως ὅ ἐπορεύοντο μετ' αὐτὸν ἐν τῇ ὁδοῦ
ἐπὶ δὲ καὶ φησιν ὁ βασιλεὺς, ἰδοὺ ἐπὶ δὲ καὶ
με βασιλεύουσιν;

37 Εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, Εἰ πιστεύεις ἐξ
τῆ καρδίας, ἔξουσιν. Αποκριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω
μόνον τῷ Θεῷ (ἡ) ἡ Ἰησοῦν Χριστόν.

38 Καὶ ἔκλειυσεν ἡνυχὴ τὸ ἄρμα· καὶ ἔστησαν ἄρμόττεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὃ τι Φίλιππος ἐβουλόχετο· καὶ ἐβόησεν αὐτὸν.

39 Οτι δὲ ἀνέβησαν ἐν τῷ βύδατος, παύ-
 ῖντος ἡρπασε ἡ Φίλιππος, καὶ ἐκείθεν ἀντὶ
 τοῦ ὁμιλῆτος, ἐπορεύετο ὅτι ἡ ὁδοὺ ἀντὶ τῆς χάριτος

40 Φίλαππος δὲ εὐρέσθη εἰς Ἀζωτον καὶ
 χρόνιος ἐκκηρύξατο τὰς πόλεις πάσας, ἵνα
 οἱ αὐτὸν εἰς Κομοσάειαν.

Κεφ. 9. Cap. 9.

Saulus Damascus petens, 4 a Domino prosternitur.
Ananias mittitur, 18 ut eum baptizet. 23 Iudæo-
rum infidias 25 per murum demissus, euadit. 33 Petrus
Hæc paralytico medetur. 36 Tabitham defunctam
a viuis restituit.

Rom. 9. 3.

galat. 1. 13.

Spirans mi-
nas ac ex-
dem.

Infra 22. 6.

1. cor. 15. 8.

2. cor. 12. 2.

Huius scilicet

Lux fulguri

similis enim

ambit. vel.

Lux tanquā

fulguris e-

um circum-

dedit.

Durum est

t. contra sti-

mulos calci-

trare. Est i-

li mah tua

cōtra stimu-

lantem com-

mutacia.

vel, Hac

cont. ma-

lum tibi

queris.

Alioqui

Durum pro

Difficile.

Sic attoniti

ut muti ef-

sent. vel.

Muti puz

stupore.

ΔΕ Σαῦλος ἐστὶ ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φό-
βου εἰς τοὺς μαθητάς τῷ Κυρίῳ, προσελθὼν
ἐρχεσθαι,

2 Ἠπίστατο παρ' αὐτοῦ ὁπισθοῦς εἰς Δαμα-
σκὸν πρὸς τὰς συμαγωγὰς, ὅπως εἰάπιναις εὗρη
καὶ εἰς τὰς ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμμένους
ἀγάθῃ εἰς Ἱερουσαλήμ.

3 Ἐν τῷ πορεύεσθαι, ἐβλύετο αὐτὸν ἐχθίζειν
τὴν δαμασκὸν καὶ Ἰζαίρης ὡς ἀνέστην αὐτὸν
ἀπὸ τῶν ἔχοντων.

4 Καὶ πεσὼν ὅπῃ τὸ γλῶσσο, ἤκουσε φωνῇ λέγου-
σαν αὐτῷ, Σαῦλ Σαῦλ, τί με διώκεις;

5 Εἰπε δὲ, Τίς εἶ, Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν, Ε-
γώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ὁ σκληρὸν σοὶ πρὸς
ἀνθρώπου λακτίζειν.

6 Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε, Κύριε, τί με
ποιῆσαι; Καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, Ἀνάστη-
θι καὶ εἰσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ λαληθήσεταί σοι
πάντα ὅσα εἰδεῖ πειεῖν.

7 Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰσῆ-
λθον αἰνοῦντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδὲν

ἡ θεωροῦντες.

Manu du-
centes.

8 Ηγήθη ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς αἰσεργίας
ἡ τοῦ ὑποθαλμῆς αὐτοῦ, ἐδεῖνα ἐλάβει· ἡ
χειροῦντες ἡ αὐτὴν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν.

9 Καὶ ὡς ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων· ἡ ἐκ
τοῦ, ἐδεῖ ἐπεν.

Ecce me. ἡ
ἀφ' αὐτοῦ.

10 Ἡνδὶ περ μαθητὴς ἐν Δαμασκαῖον
Ἀναρίας, ἡ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὁράματι
ναία. ὁ ἡ εἶπεν, ἡ Ἰδὲ ἐχὼ, Κύριε.

In vicum.

11 Ὁ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, Ἀναστὺς πορεύου
πρὸς τὴν πύλιν πρὸς τὴν καλεσμένην θυγατέρα
τησον ἐν οἰκίᾳ Ἰσάδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσία
ἡ πρὸς προσεύχεται.

Ve vilum re-
ciperet vel
recuperaret.

12 Καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι αὐτὸν ἐκ ὀνόματι
ναία εἰσελθόντα, ἡ ὅτι δέντα αὐτῇ χεῖρα,
ἀναβλέψῃ.

13 Ἀπεκρίθη ὁ Ἀναρίας, Κύριε, ἀκήκοα
πολλῶν πρὸς τὴν αὐτὸς τέττα, ὅσα κακὰ ἐπὶ
τοῖς ἀγίοις σε ἐν Ἱερουσαλὴμ.

14 Καὶ ὡς ἡχει ἔξουσίαν παρὰ τοῦ
ρέων, ὅσῃ πάτας τοῦ ὅτι καλοῦ μέλους τὴν
μάσου.

Vas, sine in-
strumentum
electionis.
ἡ ἐκείνου.

15 Εἶπε ὁ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, Πορεύου
σκεῦος ἐκλογῆς μοι ὅσιν ἐστὶν, τὴν βασιλείαν τὴν
μαί με ἐκείνου ἐκείνου, βασιλείαν, ἡ ὡς ἡ Ἰσραήλ.

16 Εὐχόμενος ὑποτάξω αὐτῇ ὅσα εἰ αὐτῇ

ματὸς μὲ παθεῖν.

7 Ἀπῆλθεν ὁ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶ-
κον, καὶ ὁπιδεῖς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, εἶπε, Σαῦλ
οὗ Κύριος ἀπέσταλκέ με (Ἰησοῦς ὁ ὀφθαλμοὶ σι-
νῶν) ὅπως ἀναβλέψῃς, καὶ πληρωθῇς
ματὸς ἀγίου.

8 Καὶ ὁ θεὸς ἀπέπεσον ὑπὸ τῷ ὀφθαλμῷ
αὐτοῦ, ὥστε λεπίδες ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα· καὶ
τὰς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

9 Καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνέχυσεν· ἐγένετο δὲ ὁ
ὄφθαλμος αὐτοῦ ἐν Δαμασκῷ μεθ' ἡμέρας πρ.

10 Καὶ ὁ θεὸς ἐν ταῖς συναντήσεσιν ἐκήρυσσε αὐ-
τὸν, ὥστε ὅτις ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

11 Εξίσταντο ὁ περὶ αὐτοῦ οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον,
ὅτι οὗτος ἐστιν ὁ περὶ τῆς ἐκείνου ἐν Ἱερουσαλὴμ τοῦ
ἐκείνου λόγου· τὸ ὄνομα αὐτοῦ; καὶ ὡς εἰς τὸ
αὐτὸν ἰκανοὶ διεδεδυμένοι· αὐτὸν ἀγάγη ὅτι τοῦ ἀρ-
χιερέως;

12 Σώλου ὁ μακάριος ἐνεδυσάμενος, καὶ σω-
εῖν αὐτὸν ἰδεόμενος τοῦ κατοικῆντας ἐν Δαμασκῷ,
ἐβλέπων ὅτι ἐστὶν ὁ Χριστός.

13 Ὡς ὁ ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν ἡμέρας ἰκανὰς, συνε-
βήθη τοῖς ἰδεῖν αὐτόν.

14 Ἐπιδόθη ὁ τῷ Σαύλ ὁ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ· πα-
ράσχων τε ταῖς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὥπως

Qui grassa-
tus est ad-
versus eos.

Magis ac
magis inua-
lescebat.

Consultabat
ita ut con-
fusi animo
essent.

22. Astruens
quasi ex
quodam lo-
corū Scrip-
turæ co-
augmenta-
tione inter-
se.

αὐτὸν

αὐτὸν ἀνέλασι.

Demiserunt
per murum,
submissum
in sporta.
Consocia-
re se. v. l.
coniungere.

Liberè lo-
quutus esset
in profiten-
do nomine
Iesu. Sic ὁ
v. 1/μ 29.
28. Cum il-
lis assiduus
erat. Vel
simpliciter,
Cum illis
versabatur.
30 Quom-
autem id a-
nimaduer-
tissent.

Quieta e-
rant, vel
Tranquili-
tate frue-
bantur.

25 Λαβόντες ἡ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ

26 Παραγλυόμενος ἡ ὁ Σάβλος εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἐπειράτο ἡ κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς ἡ παύ-
ροῦντο αὐτὸν, καὶ πιστεύοντες ὅτι ἦν μαθητὴς

27 Βαρνάβας ἡ ὁππλοδόμος αὐτοῦ, ἡ
καρὸς τοῦ Ἀποστόλου ἡ δεικνύσας αὐτοῖς
τῇ ὁδῷ εἶπε ἡ Κύριον, ἡ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ
πῶς ἡ Δαμασκῶς ἡ ἐπαρρησιάζατο ἡ τῇ ὁδοῦ
τῷ Ἰησοῦ.

28 Καὶ ὡς μετ' αὐτῷ εἰσπορευόμενος
ἐκπορευόμενος ἡ Ἱερουσαλήμ.

29 Καὶ παρρησιαζόμενος ἡ τῷ ὀνόματι τοῦ
κύριου Ἰησοῦ ἐλάλει τε ἡ συωζήτει καρὸς τοῦ
Βαρνάβας ὁ ἡ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἐλθεῖν.

30 Ἐπηνόντες ἡ οἱ ἀδελφοὶ κατήλθον
εἰς Καισάρειαν, ἡ ὁξυπέφυκον αὐτὸν εἰς Τυρὸν

31 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι κατ' ὅλης τῆς
αἰγυπιοῦ καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρη-
καὶ δόξαν καὶ πορεύονται τῷ κύριῳ τῷ
καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπι-
νοῦντο.

32 Ὁ Ἐλπίου ἡ, Πέτρον διερχόμενος
παύτων κατελθεῖν καὶ καρὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος
ἀκούσας ἀνέβησαν.

33 Εὐμερὶ ὅτε ἐκεῖ ἀνθροπον τινα Αἰνίαν ὀνόμα-
 ζιτῆν ὁκτὼ κατακείμενον ὅππῃ κρεβάτιον,
 ὃν παρελελυμένος·

34 Καὶ εἰπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνία, ἰάταί σε
 ὁ Χριστός· ἀνάστηθι, καὶ ἑρῶσόν σε αὐτῇ. Καὶ *Scerne tibi
 leaum.*
 αὐτῇ.

35 Καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες
 αὐτὴν καὶ τὸν Σάρονα· οἵτινες ἐπίσχεψαν ὅτι τῷ
 αὐτῷ.

36 Ἐν Ἰόππῃ δὲ τις αὐτῷ μαθήτρια ὀνόματι
 θά (ἡ διερελυτομομένη λέγεται Δορχαίς) αὐ-
 τῷ πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυαῶν ὦν
 αὐτῇ.

37 Ἐχλύετο ὅτι ἐκ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνέ-
 σταν αὐτῷ ὀπθανεῖν· λήσαντες ὅτι αὐτῷ
 αὐτῇ ἰαθῶσα.

38 Ἐχλύε δὲ εὐσης Ἀνδρίας τῇ Ἰόππῃ, οἱ μα-
 θήσαντες ὅτι Πέτρος ὅτι ἐν αὐτῇ, ἀπέ-
 δύναντο εἰς αὐτὸν, παρεκκλησάμενοι
 αὐτῇ διελθεῖν ἕως αὐτῇ.

*Ne gran-
 retur, vel
 conuocaretur.*

39 Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς. ὃν
 ἀνέβησαν ἀνέγαγον εἰς τὸ ἱερῶον καὶ παρ-
 ἔστησαν αὐτῇ καὶ χῆραι κλαίονσαι, καὶ ὅτι δι-
 ἔστησαν καὶ ἰμέρια ὅσα ἐποίησεν μετ' αὐ-
 τῇ ἡ Δορχαίς.

40 Ἐκδοῦν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θείς τὰ
 χεῖρας αὐτῇ.

γόνιατα θεωροῦντο καὶ ὁπιστρέψας πρὸς τοὺς
εἶπε, Ταχὺ δὲ ἀνάστηθι. Ἡ δὲ ὠμοῖξεν αὐτῷ
αὐτῆς, καὶ ἰδὼσα ἦ Πέτρον, αἰετοῦ διδοῖ.

Erexit.

41 Δὲς δὲ αὐτῇ χεῖρας, ἀνέστησεν αὐτὴν
νήσας δὲ τοῦ ἀγίου καὶ τὰς χεῖρας, παρίστησεν αὐτὴν
ζῶσαν.

42 Γνωστὸν δὲ ἐγένετο κατ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας
πολλοὶ ὁπίσσευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Apud quen-
dam coria-
cium.

43 Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὴν
Ἰόπῃ παρὰ τῇ Σίμωνι βυρσεῖ.

Κεφ. ι.

Cap. 10.

1 Cornelius centurio v'r pius 4 Angeli iussu 5 Per
acceffit. 11 Qui & ipse visione monitus, 11
Gentes auerfetur accersitus, 34 Cornelio & fami-
liis euangelium annuntiat. 45 Hi autem Spiritu sancto
pto, 47 baptizantur.

Ανὴρ δὲ τις ὢν Καϊσαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος
ἐν τῇ τακτικῇ, ἐκ ἀσείρης τῆς καλουμένης
ταλικῆς,

2 Εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸ Θεόν, σὺν παντί
οἰκῶ αὐτῷ ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τοῖς
κατασκήνωσιν καὶ δόμους τῷ Θεῷ διαπαντός.

3 Εἶδεν ὁ ἐν ῥάματι φανερός, ὡς εἰ ὁ Θεός
ἐν ἑαυτῷ τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τῷ Θεῷ ἐκτελεῖν
αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε.

4 Οὗ ἀπενίστας αὐτῷ, καὶ ἔμβροτος γλυφόμενος
πρὸς τὸν Θεόν Κύριον; Εἶπε δὲ αὐτῷ, Αἱ θεωρησὶν καὶ

ἡ ἰλασμοσύνη σου ἀνέβησαν εἰς μνημότυπον Ἀscende-
 ἵππον τῷ Θεῷ, runt in com-
 spectum

5 Καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόπαιον ἀνδρας, καὶ με- Deitui, mne-
 τιμῆς Σίμωνα ὃς ὀπιηγεῖται Πέτρος, molynum
 illi saturat.

6 Οὗτος ἑνίζεταί παρὰ τῇ Σίμωνι βυρσεῖ, i. se illi in
 ἡτοιμασία παρὰ θαλάσσης· ὅς σε λαλήσῃ σοι τί σε ptenocatur et
 ἡ ποιῇν. Hospitatur.

7 Ὡς δ' ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνη-
 λιανῇ, δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτης
 ἑκ τῶν προσκαρτερουμένων αὐτῷ. Eorum qui
 cum ipso as-
 fidui erant.

8 Καὶ ἔξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστει-
 λέν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόπαιον.

9 Τῇ δ' ἐπαύριον ὁδοιπορουμένων ἐκείνων, καὶ τῇ
 ἡμέρᾳ τρίτῃ, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δώμα προσ- In interio-
 ρem domus
 partem. vel,
 superiorem.
 Factus est
 autem fa-
 melicus.
 Contigit il-
 li ut extra
 se raperetur.
 Vas quod
 dam seu lin-
 teum mag-
 num.

10 Ἐβλύτο δ' ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἤθελε γούταθαι.
 ἀποκαταστάντων δ' ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν
 ἡ σκῆπη.

11 Καὶ θεωρεῖ τὸν ἔρανόν αὐτοῦ γυμνόν, καὶ κα-
 τὰ τὸν αὐτὸν σκευὴς τι αἰὶ ὑδόνιον μέγαν, li ut extra
 se raperetur.
 Vas quod
 dam seu lin-
 teum mag-
 num.

12 Ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς
 γῆς καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπεταῖ, καὶ τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ.

13 Καὶ ἐβλύτο φωνὴ πρὸς αὐτοὺς, Ἀναστὰς
 Πέτρος

Πέτρῳ θύον, καὶ φάγε.

*Abste ut hoc
faciant.*

14 Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Ὑποταγὰς Κυρίου
οὐδέποτε ἔφαγον περὶ κοινὸν ἢ ἀκαθάρτον.

*Ne polluito
fil est. Ne
pro polluitis
habeto. vel
Ne vocato
polluta.*

15 Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτὸν

Νε polluito Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνῃς.

*Ne polluito
fil est. Ne
pro polluitis
habeto. vel
Ne vocato
polluta.*

16 Τὸ δὲ ἐξήρθε ὅτι πλείους καὶ πάλιν
λήρθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν ἕρπην.

*Ad vesti-
bulum.*

17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος
εἰν τὸ ἕρμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδὲ, οἱ ἀδελφοί οἱ ἀπὸ
μυροῦ δὸτὸ τῆ Κορνηλίου, διεσπασάντες τὴν
Σίμωνος, ἐπέσησαν ὅτι τὸν πύλωνα

18 Καὶ φωνήσαντες ἐπικυδοῦντο εἰς Σίμωνα
ὅτι καλέμενος Πέτρος ἐκθάδε ξενίζεται.

19 Τὸ δὲ Πέτρος ἀνυμνεῖν πρὸς τοὺς
τοὺς, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδὲ, ἀδελφοί βραβεύ-
οί σι·

*Minimè da-
bitanter.*

20 Ἀλλ' ἀνάστας κατὰλθι, καὶ πορεύου
αὐτοῖς, ὥστε μὴδὲν διακρινόμενος· διότι ἐγὼ ἀπέ-
κα αὐτῶν.

*21. Qui co-
mendatne
testimonio
torius gen-
tis. Iud. Vel,
ornatur to-
stium.
Divinum
mandatum
acceperit.*

21 Καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἀδελ-
φούς, ἀπεσταλμένους δὸτὸ τῆ Κορνηλίου πρὸς αὐτὸν
πεν, ἰδὲ, ἐγὼ εἶμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία
παρέστε;

22 Οἱ δὲ εἶπον, Κορνήλιος ἐκκατοντάρχης
τῆς πόλεως καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν, ὁ μαρτυ-
ρὸς τε ὑπὸ ὅλῃ τῇ ἑθνικῇ ἵδ' Ἰουδαίων, ὁ ἵδ' Ἰουδαίων,

αὐτὸ ἀγγέλλει ἀγίῳ μεταπέμψασθαι σε εἰς τὸ
Κύριον αὐτῶν, καὶ ἀκούσῃς ῥήματα παρὰ αὐτοῦ.

23 Εἰς καλιστάμηνος οὐκ αὐτὸν ἔξινισε. Ἡ *Hospitio accēpit.*

24 αἰρεῖον ὁ Πέτρος ἔξῃλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ τῆς
ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλῆμ συνήλθον ἀπὸ

25 καὶ τῆς ἐπαύριον εἰσῃλθον εἰς τὴν Καρσά-
26 καὶ τῆς Κορινθίους καὶ ἀποστολικῶν αὐτῶν, συγ-

27 καὶ τῆς καλῆς ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ τῶν ἀναγκάσι-
28 αὐτῶν.

29 καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν τὸ Πέτρον, συνα-
30 καὶ τῆς Κορινθίους, πεσὼν ὅτι αὐτὸν πόδας,
31 Συμεὼν ἐκκλησίαν.

32 Ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγαγεν, λέγων, Ανάστηθι
33 καὶ αὐτὸς ἀνέστη.

34 καὶ τῶν συνομιλῶν ἀπὸ, εἰσῃλθον, καὶ εὐλόγησιν *Colloquens.*
35 αὐτὸν ὡς πολλὰς

36 Ἐφ' ὅτε αὐτὸς, ὅτε ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
37 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ

38 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
39 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ

40 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
41 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
42 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ

43 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
44 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ

45 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
46 καὶ τῶν συνομιλῶν ὅτι ἔτι ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ

Vide v. 4.
huius cap.
Gall. Sur-
Phure,
Bene fecilli
quod vene-
ris.
Re ipsa co-
perio. vel,
deprehen-
do seu, ani-
maduerto.
Deut. 10. 17.
2. Paral. 1. 97
Ier. 6. 8.
eccl. 3. 16.
Rom. 3. 11.
Galat. 2. 6.
Ier. 6. 9.
Coloss. 3. 25.
1. Pet. 1. 17.
34. Nullum
esse Deo
personarum
respectum.
35. Accep-
tus est.
36. Iuxta id
quod expo-
suit. vel, lig-
nificauit.
37. Sermo-
nem qui ex-
ticit, q. d. ea
qua amantia
sunt.
Qui qua-
cunque tra-
sibat, bene-
dictus erat, & sanabat omnes qui in diaboli erant potestate,

καὶ ἰδὼν, ἀνὴρ ἔστι ἐνέσπιν μου ὃ ἐδῆτι λαμπαρὶ

31 Καὶ φησι, Κορνήλιε, εἰσηκέσθι σου ἡ ὄψις
εὐχῇ, καὶ αἱ ἐλεημοσύαι σου ἑμνήσθαι ἐν
τῷ Θεῷ.

32 Πέμφον αὐτῷ εἰς Ἰόππην, καὶ μετακλήσει
Σίμωνα ὃς ὀπτηγλεῖται Πέτρος· ὃς ἔστι
οἰκία Σίμωνος βουστίας παρὰ θαλάσσης· ὃς
εὐχόμενος λαλήσῃ σοι.

33 Ἐξ αὐτῆς αὐτῷ ἐπέμψα πρὸς σὲ ἄν-
δρα καλῶς ἐποίησας περὶ εὐχόμενος. αὐτῷ αὐτῷ
τις ἡμεῖς ἐνέσπιν τῷ Θεῷ πάρεσθαι, ἀκῶσθαι
τὰ προσεταιγμένα σοι ὑπὸ τῷ Θεῷ.

34 Αὐτίς δὲ Πέτρος τὸ γέμα, εἶπεν, Ἐλ-
ληθείας κατὰ λαμβάνειν ὅτι ἐν ἔστὶ πρὸς
λίπης ὁ Θεός,

35 Ἀλλ' ὅτι πάντα ἔδιδει ὁ φερόμενος αὐτῷ
ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, ὃς κατὰ αὐτῶν ὅτι

36 Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ
ἀναγγελλόμενος εἰρμύην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὃς
παίτων Κύριος.

37 Ὑμεῖς οἰδατε τὸ γινόμενον ῥῆμα κατὰ
λαίαν Ἰουδαίαν, ἀρχόμενον ὑπὸ τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ
βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης·

38 Ἰστοῦν δὲ ὑπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἐχριστὸς
ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς δὲ

Deus erat, & sanabat omnes qui in diaboli erant potestate,

καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐκκλησία πάντες ἐξ ὑμῶν κατεσκευασμένοι
ὑπὸ τοῦ διαβόλου· ὅτι ὁ Θεὸς ἰδὼς μετ' αὐτῶν.

39 (καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ στήλη μαρτυρεῖται πάντων ὧν ἐ-
πίστησαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἰερουσαλὴμ) ὅτι ἀνέειλον κρεμάσαντες ὅτι ξύλα.

40 Ἰδὼν ὁ Θεὸς ἤγαγε τὴν τρίτην ἡμέραν, καὶ
ἔθηκεν αὐτὸν ἐμρανῇ γλυκείᾳ,

41 Οὐ παντὶ τῶν λαῶν, ὅμως μαρτυρεῖται τοῖς 47. Ante de-
signatis.
ἡμετέροις καὶ τοῖς ἡμετέροις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμῶν, οἵτινες
ἡμετέροις καὶ σωστέροις αὐτοῖς, μὴ τὸ ἀναστῆ-
ναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

42 Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύττειν τῶν λαῶν καὶ
ἡμετέροις αὐτοῖς ὅτι αὐτὸς ὅστις ὁ ὠρεισμένος ὑπὸ
τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ζώντων καὶ νεκρῶν.

43 Ἰστέον πάντες οἱ ἀκούοντες μαρτυροῦσθαι, Jerem. 3. 34.
καὶ ἡμετέροις αὐτοῖς λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, mich. 7. 18.
καὶ τὰ πνεύματα εἰς αὐτόν. Infra, 19. 9.
Eum esse
per cuius
nomen. 9. e.

44 Ἐπὶ λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα
ἐπίπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅτι πάντας ἐξ
αὐτοῦ καὶ λόγον.

45 Καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ τῆς συναγωγῆς πρὸς τὸν
Πέτρον, ὅτι καὶ ὅτι τὰ ῥήματα ἡ δω-
δεκάφυλος πνεύματος ἐκκέχρηται. Obscurae.
runt.

46 Ἦκουον γὰρ αὐτῶν λαλοῦντων γλώσσης,
μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. Τότε ἀπεκρίθη ὁ
Πέτρος,

47 Μήπι τὸ ὕδωρ κωλύσαι δυνάται
μὴ βαπτισθῶσι τέτταρες οἵτινες τὸ πνεῦμα
ον ἔλαβον, καὶ οὕτως καὶ ἡμεῖς;

48 Προσέταξι τε αὐτῶν βαπτισθῶσι
ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Τότε ἠρώτησαν αὐτὸν πὺν
ναὶ ἡμέτερος πινάς.

Κεφ. ια.

Cap. II.

1 Petrus propter Cornelium inculpatus, 5 factum
reddi. 22 Barnabas Antiochiam mittitur, 26
cipuli Christiani nominati sunt, 28 Ibidem Ar
mem futuram p:znuniat.

Ἦκεσαν ὅ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ
καὶ πλὴν ἰσχυράν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο
λόγον τοῦ Θεοῦ.

Discepta-
bant.

2 Καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσόλυμα,
κρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς,

Periputium.

3 Λέγοντες, Ὅτι πρὸς ἡμᾶς ἀκροβυ
χοντας εἰσήλθης, καὶ συνείργας αὐτοῖς.

4 Ἀρχαίμωρος ὅ οἱ Πέτρος, ὅς ἐστιν ἐκ
κατεξῆς, λέγων,

5 Εγὼ ἦμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευ
χῶν καὶ εἶδον ἐκ ἐκείνης ὄραμα, καταβῆναι
πρὸς ἐμένα μέγα κλυτὰ τεύχεα, τέσσαρες ἀρχαῖς
μὴ κλυτὰ ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ ἡλθεν ἄχρως ἐμῷ.

6 Εἰς ἃ ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον
τετράποδα τῆ γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπε
τὰ πετεινὰ τῶν ἐχθρῶν.

τῶν ἡκουσάτων ὅτι φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀκουσάτω Πέτρος
καὶ οἱ ἀκούοντες μετὰ σοῦ.

8 Εἰποὶ ἡ Μηδαμῶς Κύριε· ὅτι παῖ κοινὸν ἡ
 ἡμῶν σῶμα ἔδωκε εἰσῆλθε εἰς τὸ σῶμα μου.

Απεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τῶ
 3, Α ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνε.

10 Τὸ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἐπὶ τοὺς καὶ πάλιν ἀν- Retracta-
 θη πάντα εἰς τὸ ἕρπον. ciunt.

Δρ II Καὶ ἰδὼς, Ἰζαυτῆς τρεῖς ἀνδρες ἐπίσησαν
τὴν οἰκίαν ἐν ἣ ἡμίω, ἀπεσταλμένοι δὲ ἀπὸ Κα-
ρίας πρὸς με.

12 Εἶπε δὲ μοι τὸ πνεῦμα συναλθεῖν αὐ-
 μιν διὰ κρινόμην. ἦλθον γὰρ σὺν ἡμοῖς καὶ
 ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθοντες εἰς τὸ οἶκον τῷ
 ῥέει

13 Αποῖμαί τε ἡμῖν πῶς εἶδε ὁ ἄγγελος ἐν
οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Ἀπόσ-
θης Ἰσραὴλ ὁ ὁ Θεός, καὶ μετέπειτα Σίμωνος
ἀρχιερεὶς Πέτρον

14 Ος λαλήσῃ ῥήματα κατὰς σὲ ἐν οἷς πα-
ροῦσιν σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.

15 Εἰ ὅτι ἡ ἀρχαία με λαλεῖν, ἐπέπεισε τὸ
ἄλλο τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτῶν, ὥστε καὶ ἐφ' ἡμῶν ὡς

16 Εμὴ ἐλθῶ ἢ τῷ ῥήματι Κυρίου, αἱ ἐλπίδες
ἐμῆς ἢ ἐκπλήσσει ὑμᾶς, ὑμεῖς ἢ βαπτισθήσε-

Mat. 3. 11.
mar. 1. 8.
luc. 3. 16.
job, 1. 26.
Supra, 1. 9.
Infra 19. 1.

οὗ ἐν πνεύματι ἀγάπῃ.

Quis eram
qui possem.

Abstinuerūt
illa discipu-
lione.

17 Εἰ οὖν τίτῳ ἰσὺν δωρεὰν ἔδωκεν αὐ-
τῷ Θεὸς ὥς καὶ ἡμῖν, πιστεύετε σιν ὅτι τὸν Κύριον
σουὺ Χριστὸν, ἐγὼ δὲ ὅτι πῶς ἡμῶν δωρατὶς καλὴ
τὸν Θεόν;

18 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαι,
δοξάζοντες τὸν Θεόν, λέγοντες, Ἀεχα καὶ τοῖς ἑθνε-
σιν Θεὸς τίτῳ μετανοίας ἔδωκεν εἰς ζωὴν.

19 ¶ Οἱ μὲν οὖν διασπαρύντες διὰ τῆς
φθεως τῆς γλυκομύτης ὅτι Στεφάνῳ, διήλθοι
Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδὲν λα-
τρεῖς τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰεραδαίους.

20 Ἦσαν δὲ τινες Ἰζαυτῆρ ἀνδρες Κύπρου
Κυρηνάιοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιοχείαν,
λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἑλλήνιστας, διαμαρτυρομένη
Κύριον Ἰησοῦν.

21 Καὶ ὡς χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν· πο-
λίτευμα πιστεύσας ἐπίστροφεν ὅτι ὁ Κύριος.

Sic D. adhe-
rent ut
nulla re à
proposito
deterren-
tur. Sive,
Cum ani-
mi firmita-
re perma-
nerent in
D. vel, Ut
eorum a. fir-
mitas in
D. V.

22 Ἠκέσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὧτα τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν ἐν Ἱερουσολύμοις πρὸς αὐτῶν· καὶ ἔξαπ-
λυνθέντες διελαθεῖν ἕως Ἀντιοχείας.

23 Ὁς περὶ γλυκομύτης καὶ ἰσὺν τίτῳ χάρι-
τος καὶ ἐξουσίας, καὶ παρκαλεῖ πάντας ἐν τῇ καρδίᾳ
καρδίας προσμαρτυρεῖν τῷ Κυρίῳ.

24 Ὅτι ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύ-
ματος ἀγάπης καὶ πίστεως καὶ σεβασμῶν ὅχλος ἰκανὸς

25 Εξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀγαθὴν
 Σαῦλον, καὶ εὐρόν αὐτὸν ἡγαγὼν αὐτὸν εἰς
 πόλιν.

26 Εἰσελθὼν δὲ αὐτοῦ ἐπὶ αὐτὸν ὅλον συνα-
 γαγῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν·
 ἡμετέρας τε παρρησίας ἐν Ἀντιόχειᾳ τοῦ μα-
 τῆος, Χριστιανός.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατήλθον
 ἱεροσολύμων παρρησίας εἰς Ἀντιόχειαν·

28 Ἀναστάσιος δὲ εἰς δεξιὰ αὐτοῦ ὀνόματι Ἀγαθός
 ἡμετέρας διὰ τοῦ πνεύματος, λιμὸν μέγαν μέλειν
 ἔχων· ὅτι οὐκ ἔμελλεν οἰκισθῆναι ὅστις καὶ ἐχρύετο
 ἐκ Κλαυδίου Καίσαρος.

29 Τῶν δὲ μαθητῶν ἡμετέρας καὶ οὐκ ἔμελλεν οἰκισθῆναι
 ὅστις καὶ ἐχρύετο ἐκ Κλαυδίου Καίσαρος.

30 Οὐ καὶ ἐποίησαν, ὅπως εἶπαντες πρὸς τὸν
 πατέρα διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

Κεφ. ιβ'. Cap. 12.

Herodes Iacobum gladio occidit. 4 Petrum in carcerem
 8 Angelus liberat. 10 Herodes rex Tyriis intentus
 22 & dum divinum honorem sibi deferri non
 23 a verminibus erolus moritur.

ΤΑΤ' ἐκείνον δὲ τὸν κατὰ τὸν ἑπὶ τὸν ἑπὶ τὸν
 ὁ βασιλεὺς ταῖς χεῖρας, κακῶς πιασὶν τὸν
 ἐκκλησίας.

Ut nomina
 ii sint.

Prout quif-
 que faculta-
 tibus instru-
 tus erat.

Aggressus
 est mala in-
 ferre qui-
 busdam.

2 Ανεῖλε ὁ Ἰάκωβος τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, 9
χαίρει.

3 Καὶ ἰδὼν ὅτι ἀριστὸν ἔστι τοῖς Ἰουδαίοις, 10
ἔβητο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· (ἦσαν ὅι ἡμέτεροι 11
Ἀζύμοι)

Quaternio
quaternio
nibus mili-
tam. i. qua-
ter quater-
nis militi-
bus.

Precatio
assidua. vel,
importuna.

4 Οὐ καὶ πάσας ἔβητο εἰς φυλακὴν, 12
δὲς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλά-
αὐτόν· βυλόμορος μὲν τὸ πάχος θύρας αὐτοῦ 13
τῆς λαφύ.

5 Ο μὲν οὖν Πέτρος ἐπιτρέιτο ἐν τῇ φυλακῇ 14
καρροσυχῇ ὅτι ὡς ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς 15
σίας τοῦ ἑσθίου ὡς αὐτοῦ.

6 Οτε ὁ ἑμμελὴς αὐτὸν παραστήνῃ ὁ Ἡγεμὴν 16
τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὡς Πέτρος κοιμώμενος μετὰ 17
δύο στρατιωτῶν διεδεμένους ἀλύσει διπλῇ· φύλα-
τι παρὰ τὴν θύραν ἐπὶ ῥοῦν τὴν φυλακὴν.

7 Καὶ ἰδὼς, αἰγυλὸς Κυρεῖς ἐπέστη, καὶ φῶς ἔβη 18
φῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Πατάξας ὁ ἑμμελὴς 19
Πέτρον, ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει 20
ἔξελπε τὴν αὐτὴν αἰ ἀλύσει ἐκ τῆς χερσὶν.

8 Εἰπὲν τε ὁ αἰγυλὸς τοῦ Πέτρον, Περιβαλὼν 21
καὶ ὑπόδησαι τὰ σαυδάδια σου. Εποίησε ὁ 22
καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλὼν τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἔβη 23
λέγει μοι.

9 Καὶ ἔξελθὼν ἠκολούθη αὐτῷ, καὶ ἐκ ἡδονῆς 24
ἀλλοτρίᾳ ὅτι τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰγυλῆς· ἰδὼν 25

ἔπειτα βλέπειν.

10 Διελθόντες ἡμετέροις φυλακῇ καὶ δευ-
τερον ἡλθον ὅτι τὴν πόλιν τὴν σιδηρᾶν, τὴν
καλεσμένην εἰς τὴν πόλιν, ἥπερ αὐτομάτῃ ἠνοίχθη
αὐτοῖς· καὶ ἔξελθόντες περὶ ἡλθον ῥύμῳ μίαν καὶ
πολλὰς ἀπέστη ὁ αἰγυλιὸς ἀπ' αὐτῶν.

Sponte pa-
uit ipse.
Vicium vi-
num.

11 Καὶ ὁ Πέτρος ὁ ἡγεμὸν ἐν αὐτῷ, εἶπε,
ἡμετέροις οἶδε ἔλθοντες ὅτι ἔξαπέστειλε Κύριος ἡμε-
τέροις, καὶ ἔξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡερόδου, καὶ πα-
ρὰ τὴν πορσεδοκίαν τῶν λαῶν τῶν Ἰουδαίων.

Reversus ad
se.

12 Συνοδῶν τε ἡλθεν ὅτι τὴν οἰκίαν Μα-
ρκου τοῦ μνηστῆρος Ἰωάννου, τῷ ὅπῃ καὶ καλεῖται Μάρκου,
ἡμετέροις ἵσαν ἱερεῖς συνοθηροισμῶν καὶ πορσευχέ-
ων.

Ex omni
expectatio-
ne. i. a sup-
plicio quod
exp.

13 Κρέσαντος ἡμετέρου Πέτρου τὴν δύσιν τῶν πυ-
λῶν, περὶ ἡλθε παρὰ δίσκῃ ὑποκρίσας, ὀνόματι
ἡμετέρου.

Quum rati-
onem secum
inisset. Sine,
Re perpen-
sa. Vel,

14 Καὶ ὅτι, νῦν τε ἡμετέρου Πέτρου, ἡμετέρου
ἡμετέρου καὶ καλεῖται ἡμετέρου, εἰσδραμῶν τε ἡμετέρου
ἡμετέρου ἐστὶν ἡμετέρου Πέτρου περὶ τῶν πυλῶν.

Quum per-
pendisset
quid factum
esset opus.

15 Οἱ ἡμετέροις αὐτῶν εἶπον, Μαίη. ἡμετέρου διῆ-
σεν οὕτως ἡμετέρου. Οἱ ἡμετέρου, ὁ αἰγυλιὸς αὐ-
τῶν ὅτι.

Vt audiret
quis adesse.
Pia gaudio.

16 ὁ ἡμετέρου Πέτρος ἐπέμψεν κρέων ἀνείξαντες
αὐτὸν, καὶ ἔξιστησαν.

Persevera-
bat pulsare.
Inducto an-
tem manu
silencio.

17 Κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγήν,
ἡμετέρου.

διηγῆσάτε αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν ἔζη
ἐν τῇ φυλακῇ· εἶπε δὲ, Απαγγέλατε ἰακωβ
τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. Καὶ ἔλθων ἱπορίδ
ἕτερον τύπον.

18 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἑνὶ τέρατος ἐν
τοῖς στρατώταις τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐχρίσ

19 Ηρώδης δὲ ὀπζητήσας αὐτὸν, καὶ
εὐχόμενος, αἰκρένας δὲ τὸν φύλακα, ἐκέλευσεν
χρῆμα· καὶ κρατῶν δὸτὸ τῇ Ἰσδαίας εἰς τὴν
σάφειαν, διέπεισεν.

20 Ἦν δὲ ὁ Ηρώδης θυμομαχῶν Τυρ
Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρήσαντες
καὶ πείσαντες Βλασὺν ἥ ὅτι τῇ κοιτῇ τῆς
λέως, ἡτοιμώτε εἰρήνῃ· διὰ τὸ ῥέπεισται αὐτὴν
χώρην δὸτὸ τῇ βασιλικῇ.

21 Ἰακωβὸς δὲ ἡμέρῃ ὁ Ηρώδης ἐνδυομένου
ἐδῆτα βασιλικῶς, καὶ κραδίσας ἐπὶ τῇ βήματι
δημιῶρει πρὸς αὐτὸς.

22 Ο δὲ δῆμος ἐπιφάνει, Θεῶ φατῇ,
ἀνδρόπυ.

23 Παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄν
Κυρίως, ἀνθ' ὧν ἐκ ἰδωκεῖ δόξαν τῇ Θεῷ· καὶ
νόμος σκαλικὸς εὐσεβὸς ἔξελυξεν.

24 Ο δὲ λόγος τῇ Θεῷ κῆρυξεν καὶ ἰπ
ντο.

25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπῆσαν

Questione
de cust. ha-
bita iussit
eos ad sup-
plicium
duci.

Animo in-
fenso, vel,
exacerbato,
bellum ge-
iebat.

Pacem pe-
tebant, im-
petrato ad
hanc rem
fauore Bla-
sti.

Statuto die.

Erosus a
vermibus,
animam ef-
flavit.

ἐξήγγισεν ἡμεῖς, πληροῦσάντες τὴν διακονίαν,
καὶ παραλαβόντες καὶ Ἰωάννην, τὸν ὁπικληθέντα
Βαρνάβαν.

Κεφ. ιγ.

Cap. 13.

Paulum & Barnabam sibi segregari iubet Spiritus. 6 Pa-
ul. 8 Elymas magus 11 ex. catur. 14 Hinc Antio-
chia Pisidiam profecti 17 Evangelium prædicant 45
adversariis acriter contradicentibus.

Σαν δὲ πινες ἐν Αντιοχείᾳ καὶ τὴν οὖσαν ἐκ-
κλησίαν προσεφώνησαν καὶ διδάσκαλοι, ὁ τε Βαρνά-
βας καὶ Συμεὼν ὁ καλεόμενος Νίγηρ, καὶ Λέκιος ὁ
ἑβραῖος, Μανάλῃ τε Ἡερόδου τοῦ πραιποσίτου
καὶ Σαῦλος.

Cum Her-
educatus.

2 Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῇ Κυρίῳ, καὶ ἡ-
συχώσας, εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Αφροδίσατε δὴ
ἐν τῇ Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ
ἐπέταξα ὑμῖν.

Quum an-
tem suo fun-
gentes ma-
nere, ope-
ram Domi-
no darent,
vel rebus
divinis.

3 Τότε ἡγεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐ-
κθέσαντες αὐτοῖς, ἐπέλυται.

4 Οὗτοι μὲν οὖν ἐπεμφοθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύ-
ματος τοῦ ἁγίου, κατήλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν· ἐκεῖ-
θεν ἐπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον.

5 Καὶ ἡρώδης ἐν Σαλαμῇ, κατήγγελλον τὸν
παῖδα τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς τοῦ Ἰουδαίου. εἶ-
πεν δὲ καὶ Ἰωάννης ὑποκρίναι.

6 Διελθόντες δὲ πρὸς τὴν νῆσον ἄρχε Πάφου, εὖ-
σπλαγχνισθέντες ψευδοπροφήτῳ Ἰουδαίῳ, ὃς
ὀνόματι

ὄνομα Βαρεμβούδ·

7 Ος ὡς αὐτῷ τῷ αἰδύπατῳ Σεργίῳ Παύλῳ ἀνδρὶ σωεῖται· ὅτ' ὡς σκαλιστάμηνος Βαρνάβη καὶ Σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκούσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

8 Αἰθίστατο ὃ αὐτοῖς Ελύμας ὁ μάγος, (ὃν τῷ γ' μετεμύμνεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ) ζητῶν ἀσρέψαι τὸ αἰδύπατον ὁπὸ τῆς πίστεως.

9 Σαῦλος ὃ (ὁ καὶ Παῦλος) πληκτικῶς πρὸς αὐτὸν ἀγίνε, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν,

Et proietta
ad omne
scelus auda-
cia.

10 Εἶπεν, ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάρεδριβρίας, καὶ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης οὐ πύστη διασρέφῃς τὰς ἐνδὲς Κυρίου ταῖς ἐντολαῖς;

11 Καὶ νῦν ἰδὲ, χεῖρ τοῦ Κυρίου ὅπῃ σὲ καὶ τυφλὸς, μὴ βλέπων τὸ ἥλιον, ἄχρε καίρη. Πάρεχμα ὃ ἐπίπτεσιν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος ὡς εἰς τὸν ὄφθαλμον ἵζηται χροαγωγέας.

12 Τότε ἰδὼν ὁ αἰδύπατος τὸ γερνόν, ὅπῃ σὲ, ἐκ πληκτικῶς ὅπῃ τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Κυρίου.

13 ¶ Αναχθέντες ὃ ὁπὸ τῆς Πάφου οἱ δύο Παῦλον, ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας, αἰνέει ὃ ὁπὸ χωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπὸ τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου.

14 Αὐτοὶ ὃ διελθόντες ὁπὸ τῆς Πέργης, ἐκβάντες εἰς Αἰγύπτιον τῆς Πισιδίας, καὶ ἐλθόντες εἰς Ἄντιοχον.

ἔτις εἰς τὴν συμμαχίαν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σαββά-
τη, ἐκείνησαν.

15 Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγκωσιν τῷ νόμῳ καὶ τῇ
ἐξουσίᾳ, ἀπῆλθον οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐ-
τοὺς λέγοντες, Ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἐστὶ λόγος ἐν ὑ-
μῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγατε.

16 Ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατατείνας τῇ χί-
ρῃ, ἔειπεν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν
Θεὸν, ἀκούσατε.

17 Ὁ Θεὸς τῷ λαῷ τέτε Ἰσραὴλ ἐξελέξατο
ἐκ πατέρων ἡμῶν, * καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ
περιορίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, * καὶ μὲν βραχίονος ὑψώ-
σας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.

18 Καὶ ὡς πεπαιδαγωγούνται χρόνον ἐξέπο-
νήσαν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

19 Καὶ καταλὼν ἔδωκεν ἐπὶ αὐτοῖς τὴν γῆν Χαναάν,
κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῇ.

20 Καὶ μὲν ταῦτα ὡς ἔπειτα πεπαιδαγωγοῖς καὶ
ἐπὶ αὐτοῖς ἔδωκεν κρεττάς, ἕως Σαμὺὴλ τῷ πρε-
σβυτέρῳ.

21 Καὶ ἐκείθεν ἡγήσαντο βασιλεῖς * καὶ ἔδωκεν
αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἃ Σαὺλ, ἡ δὲ Κίς, ἀνδρα ἐκ φυλῆς
βενιαμὴν, ἔτι πεπαιδαγόμενον.

22 Καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἡγήσαν αὐτοῖς τὸν
δαυὶδ εἰς βασιλεῖα * ὃ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, Εὐθρον
ἐκείνῳ τῷ Ἰσραὴλ ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς

Si cui vo-
strum sup-
petit sermo
qui ad ex-
hortandum
pop. valeat.

Exod. 1. 7.
Exo. 13. 16.
Dum erant
incolae

Exod. 16 2.
Mores eorum
tolerauit.

Iosua. 14. 2.
Sorte distri-
buit.

Judic. 3. 9.

1 Sam. 8. 9.
1 Sam. 9. 19
ὁ 10. 1.

Quem ap-
peller.
1 Sam. 16 13
Psal. 85. 22.

ποίησεν

Esa. 11.1.

ποιήσῃ πάντα τὰ θελήματά μου.

Malach. 3.1.

Mat. 3.10. &

11.10.

Mat. 1.2.

Luc. 3.3.

23 Τότε ὁ Θεὸς δὸτὸ τῷ ἀσπίματος καὶ
παγίλειαν ἤγειρε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν24 Προκηρύξαντος Ἰακώβου πατρὸς ἡμῶν
εἰσοδὼς αὐτὴν βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ
Ἰσραὴλ.

Mat. 3.11.

Mat. 1.7.

Job. 1.20.

25 Ὡς ὅτε πληρὺς ὁ Ἰακώβους τὸν δόξον,
* Τίνα με ὑπονοεῖτε ἔτι; ἐκ εἰμὶ ἐν ὧν, ἀλλ' ἰδοὺ
ῥα καὶ μετ' ἐμὲ, & ἐκ εἰμὶ ἄξιός τοι ὑποδοῦναι
ποδῶν λῦσαι.Sermo hic
salutatis. Ad
verb. Sermo
salutis hu-
ius, Id est,
Natusque iste
salutifer.26 Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γυνεὺς Ἀβραάμ,
ἐν ὑμῖν φορέμενοι ὁ Θεὸς, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς
εἰρίας ταύτης ἀπέστειλεν.

Mat. 27.22.

Mat. 15.13.

Luc. 23.23.

Job. 19.6.

27 Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ
οἱ ἄρχοντες αὐτῷ, τὸν ἀγνοήσαντες, καὶ τῷ
ἐν τῷ ὄρει τῷ ὄρει τῷ ὄρει τῷ ὄρει τῷ ὄρει τῷ ὄρει
σκομδίας, καὶ ἵναυτες, ἐπλήρουν.28 Καὶ μηδὲμίαν αἰτίαν θανάτου εὗρον
ἠτύσαν το Πιλάτον αἰαρεῖν αὐτὸν.29 Ὡς ὅτε τέλεσαν ἅπαντα τὰ ὡς ἐπὶ
ῥαμμένα, καθελόντες δὸτὸ τῷ ξύλῳ, ἐσηκον
μνημεῖον.

Mat. 28.2.

Mat. 16.6.

Luc. 24.6.

Job. 20.19.

30 Ὁ δὲ Θεὸς ἤρρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν

31 Ὡς ὡφθη ὅτι ἡμεῖς πλείους τοῖς σω-
ταῖς αὐτῷ δὸτὸ τῷ Γαλιλαίας εἰς Ἰερουσα-
λὴμ εἰσι μαρτυρεῖ αὐτὴν ὡς τὸν λαόν.

ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

42 Εξιώντων ὃ ἐν τῇ συναγωγῇ τῇ Ἰουδαίᾳ παρεκάλειν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον ἀκροάζεσθαι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα.

Religioso-
rum.

43 Αὐθιγίσης ὃ τῇ συναγωγῇ, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σέβομένων τῶν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες ᾤκνουν ἡκουῶντες αὐτοῖς, ἐπειδὴ αὐτῶν ὁπρὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιτελεῖτο.

44 Τῷ ὃ ἐρχομένων σαββάτων χροῖον τι πόλιν συνήχθη ἀκούσαι τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ.

Repleti sunt
invidia.

45 Ἰδόντες ὃ οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι ὅχλος, ὁ δὲ δὴσεν ζήλον, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ Βαρνάβου ἀντιλέγοντες, καὶ βλασφημοῦντες.

Sumpta fi-
ducia, vel,
Libertate
vbi.

46 Παῖρρησιασάμενοι ὃ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβης εἶπον, ὅτι τῶν ὑμῶν ἀναγκάσειν ὡς ἐπὶ τὸν λαόν· ἵνα τὸ λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπειδὴ ὃ δοκῇ αὐτοῖς ἐκ ἀξίως κρίνειτε ἑαυτῶν τῆς αἰωνίου ζωῆς σπουδὴν εἰς τὰ ἔθνη.

47 Οὕτω γὰρ ἐτίθηκα ἡμῖν ὁ Κύριος· ὅτι εἰς φῶς ἔθνη, τῷ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἵνα ἡμεῖς ἔσμεν ἡμεῖς τῇ γῆς.

48 Ἀκούοντα ὃ τὰ ἔθνη ἔλαβον, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν· ἵνα τὸ λόγον τοῦ Κυρίου καὶ ὁπίσειεν ἑστέ ἡμεῖς τῇ γῆς εἰς ζωὴν αἰώνιον.

49 Διείρηστο ὃ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλην τὴν

Quum au-
tem G. & I.
animi inci-
pati essent in
infetendam
vinu.

5 Ως ὅτε ἰδὺντο ὁρμὴ τῆς ἰδιότητος καὶ ἰσχυροῦς
συνὸ τοῖς ἀρχαῖοις αὐτῶν, ὑβρίσται καὶ λιδοῦνται
αὐτοῦ,

6 Συναδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πύλεις
Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν ὁδοῦν αὐτῶν

7 Καὶ ἐκεῖ ἦσαν βουβαλιζόμενοι.

8 Καὶ τις ἀπὸ τῶν Λυστρίων ἀδωλύα πα-
ποτὴν ἐνάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ
πάρχων· ὃς ἐδίδουτο φερεπαιτιάται.

9 Οὗτος ἦκε τῷ Παύλῳ λαθόντος· ὃς αὐτὸν
αὐτῶν, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστευε ἔχεν τὴν σπουδαίαν,

10 Εἶπε μεγάλη τῇ φωνῇ, Ἀνάστη πόδας σου ὁρθέ· καὶ ἤλκετο, καὶ φερεπαιτιάται.

11 Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὅτι ἐποίησεν ὁ Παῦλος
ἐπὶ τῶν τῶν φωνῶν αὐτοῦ, Λυκαονιστὶ λέγουσιν·

Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν εἰς αὐτοὺς.

12 Quod
primas par-
tes seimo-
nis sustine-
ret. vel, in
loquendo.

12 Ἐκέλευεν τὴν μὴν Βαρνάβαν, Διο-
κλεῆ, Ἐρμῆν, ἐπειδὴ αὐτοὶ τῶν ὁνομάτων
λόγον.

Quum tau-
ros & vittas
vel, coronas
addux. quae
videlicet il-
lis impone-
rentur. Vel,
Tauros vit-
eatus, seu
coronatus.

13 Οὗτος ἱερεὺς τῷ Διὶ τῷ ἑνὶ τοῦ τοῦ
αὐτοῦ, ταύρους καὶ σέμματα ὅτι αὐτοῦ
αἰνέται, συνὸ τοῖς ὄχλοις ἠδὲ καὶ θυεῖ.

14 Ἀκούσαντες οὖν οἱ ἀποστόλοι Βαρ-
νάβας, διαβήσαντες τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
συνὸ εἰς τὸν ὄχλον, κηρύττοντες,

15 Καὶ λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ

οἱ ἑταῖοι ὑμῶν ὡς ἐσμὲν ὑμῖν ἀνθρώποι, ἔλα-

τίζετε ὑμᾶς ὑπὸ τέτων τῶν ματαίων ὁπσι-
ἐπὶ τῷ Θεῷ καὶ ζῶντα, * ὅς ἐπέκεινται ἐπὶ ὑμᾶς καὶ

ὡς ἐπὶ τῷ Θεῷ καὶ ζῶντα, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς
16 Ὅς ἐν τῷ παρὰ χερσίν ὑμῶν * εἶαστε

ἐπὶ τῷ Θεῷ καὶ ζῶντα, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς
17 Καίτοι γὰρ ἡ ἀμαρτία ἐν αὐτῷ ἀφῆκεν,

ἀφῆκεν, ὑποτάσσεται ὑμῖν ὑπὸ τῷ Θεῷ καὶ χερ-
σίν ὑμῶν, ἐμπληρὴν τρυφῆς καὶ ἀφῆκεν

καρδίας ἡμῶν.
18 Καὶ ταῦτα λέγοντες, μόλις κατέπυσαν

ὅλους τὸ μὲν εἶναι αὐτοῖς.
19 ¶ Ἐπὶ τὴν πόλιν ἡ πόλις Ἀντιοχείας καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον
καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἰκόνιον

Eisdem affe-
ctionibus
obnoxii. vel
eidem fra-
gilitati.

Qui fausto
quod afferi-
tus nuntio
vos doce-
mus ut &c.

Gen. 1. 1.
Psal. 146. 6.
apoc. 14. 7.
Psal. 81. 23.

2. Cor. 11. 35

Quum au-
tem latus
eius cinxis-
sent.

σπλείαν τῷ Θεῷ.

Quam per
suffragia cre-
diderunt.

23 Ἐχειροτονήσαντες ὁ αὐτοῖς παρεβύ-
μασθε ἐκκλησίαν, ὡρσευξάμενοι μὴ νησιῶν
ρίθεντο αὐτοῦ τῇ Κυρίᾳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισα.

24 Καὶ διελθόντες πρὸς Πισιδίαν, ἤλθοι
Παμφυλίαν.

25 Καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον
ἤκουσαν εἰς Ἀπάλειαν.

26 Καὶ κείθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν.
Σμρτα, 13.2. Δεν ἦσαν παραδιδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ
τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρουν.

27 Παραχρυσόμενοι ὅτι καὶ συναγαγόντες
ἐκκλησίαν, ἀπέστειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετὰ
τῶν, καὶ ὅτι ᾤοντο τοῖς ἔθνεσι δοῦναι πίστει.

28 Διέπειρον ὅτι ἐκεῖ χρόνον ἐκ ὀλίγου
τοῖς μαθηταῖς.

Κεφ. 16.

Cap. 15.

2 Antiochenis fidelibus quidam iugum Legis obtunde-
bantur. 6 consuluntur de hac re Apostoli, 19
facto opus sit, 23 per literas indicant. 36 Paulus
paratus a Barnaba Ecclesias Asiæ reuifit.

ΚΑΙ ἵπτες χειροτονήσαντες ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου, ἰδοὺ
σκοπῶν τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ἐὰν μὴ φερέτωσαν
ἔθει Μωϋσέως, ἐδιώκετε σωθῆναι.

2 Γενομένης οὖν κρίσεως καὶ συζητήσεως
ὀλίγου πρὸς Παύλον καὶ πρὸς Βαρνάβαν ὡρσε
τάξαι ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ

αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ὑποστάτας καὶ παριστάτας
εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὡς τὸ ζήτημα τοῦ τέτυ.

*Sciscitantur
res de hac
questione.*

3 Οἱ μὲν οὖν παριστάτες ὑπὸ τῆς ἐκκλη-
σίας ἐκρίθησαν καὶ Φωνίκῳ καὶ Σαμαρείῳ, ἐκδι-
δοῦναι τὸν λόγον τῶν ἱδίων καὶ ἐπὶ τῇ χα-
ρισματικῇ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

Narrantes.

4 Παρεχθούμενοι ὅτι εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἀπεδί-
δοντο ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ὑποστάτων καὶ τῶν
παριστάτων ἀνέγειναι τὰ ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησεν
ἐν αὐτοῖς.

5 Εξάνησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρίσεως τῶν
ἱεροσολιμίων πεπιστευκότων, λέγοντες, ὅτι δεῖ παρελθόντων
ἐκ τῆς παλαιᾶς διαθήκης τὴν ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως.

6 Συμμάχησαν ὅτι οἱ ὑποστάτοι καὶ οἱ παριστά-
ται ἰδεῖν ὡς τὸ ζήτημα τέτυ.

7 Πολλῆς ὅτι συζητήσεως ἡγουμένης, αἰσά-
ται εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἰ-
σταδί ὅτι ἀπὸ ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν
ἐλάττω διὰ τῆς εὐαγγελίας καὶ ἀκούσας τὰ ἱδνῶν
ἐν τῇ διαθήκῃ, καὶ πιστεύσας.

*Supra, 10. 30
et 11. 13*

8 Καὶ ὁ καρδιογενέτης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐ-
τοῖς, ὅτι αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν.

*Supra, 10. 43
1. cor 12.*

9 Καὶ ὅτι ἐν δέχοντι μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐ-
τῶν, τῇ πίστι καὶ θαλάσσης τὰς καρδίας αὐτῶν.

*Nihil dis-
criminis sta-
tuit.*

10 Νυνὶ οὖν ἡμεῖς περὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι θεῖ-
ον ἐστὶν ὅτι ἡ τεράχην τῶν μαθητῶν, ὅτι ἐπὶ οἱ

*Cur tenta-
tes D. impo-
nitis ingum-
cer.*

πατέρες ἡμῶν οὐτε ἡμεῖς ἰχθύου βασιτεύμεν·

11 Ἀλλὰ διὰ τὸ χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ θεοῦ σωθῶμεν, καὶ ὃν βόλον κατέειπον.

12 Εἰρήνητε ἥ παρὰ τὸ πλῆθος· καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς καὶ Παῦλος ἐξηγησάμεθα ὅσα ἐποίησεν ἡμεῖς καὶ τίεσθαι ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.

13 Μετὰ ἧς τὸ σιγήσαι αὐτοῦ, ἀπεκρίθη καὶ λέγων, Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούετε με.

14 Συμμεῖν ἐξηγήσατο καὶ ὡς προσέειπε ὁ θεὸς ἐπέσκεψατο λαβεῖν ἐξ ἔθνων λαὸν ὅν οὐκ ἔμελλεν καλεῖσθαι αὐτοῦ.

15 Καὶ τότε συμφωνῶσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν καὶ ὡς γέγραπται,

16 *Μετὰ ταῦτα ἀναστέψω, καὶ ἀνοικοδομήσω τὸ σκηνώμα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὰς ἐθνεῖς, καὶ τὰ κατεσκευασμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ αἰροῦντάς αὐτάς.

17 Ὅπως αὐτὸ ἐκζητήσωσιν οἱ κατὰ λογισμὸν ἀνθρώπων ὁ κύριος, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' ἃ ἐπικέκληται τὸ ὄνομα μου ἐπ' αὐτάς· λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα πάντα.

18 Γινώσκοντες οὖν αἰετὸς ὅτι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ.

19 Διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἔθνεσι ὅτις ἐθνεῖς ἐσιν ὅτι ὁ θεός.

20 Ἀλλὰ ὅτις εἶλεται αὐτοῖς τῷ ἀπὸ καρδίας ἡμῶν ἀποσημειώσιν τῶν εἰδωλῶν, καὶ τὸ πορνεῖν.

Dispensans
suam bene-
ficentiam,
sumpsit
ex Gent.
pop. Vcl,
Respexerit,
με, rationem
dabuerit
Gentium.
ut sumeret
ex ipsis pop.
Αποκ. 9. 11.

Censeo non
efface-
fendum ne-
gotium.
A pollutio-
nibus idolo-
rum.
Pro his duo-
bus verbis
dicis idolo-
phyla, v. 29.

ἀπαρτί, καὶ τῷ αἵματι.

21 Μαθηταὶ γὰρ ἐκ γυναικῶν ἀρχαίων καὶ πόλιν
ἐκράσαντας αὐτὸν ἐχθρῶν τῇ συναγωγῇ καὶ
σάββατον ἀνέστησαν ἐκείνους.

22 Τότε ἔδωκε τοῖς δοτούλοις καὶ τοῖς πορισβυ-
τοις σὺν ἑλῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους αὐ-
τοὺς αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῇ
ἐλῇ καὶ Βαρνάβᾳ. Ἰδὲ δὲ ὁ πρεσβύτερος Βαρσα-
ββὰς καὶ Σίλαν, αὐτοὺς ἐκρίναντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς.

23 Γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτοῦ τὰς ἐπιστο-
λάς. Οἱ πορισβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῖς
ἐκ τῆς Ἀντιόχειας καὶ Συρίας καὶ Κιλικίας ἀδελ-
φοῖς ἔξ ἑθιῶν, χαίρειν.

24 Ἐπειδὴ ἡμεῖς ἀκούσαμεν ὅτι πῆρες ἔξ ἡμῶν ἔξ-
ήκοντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγῳ, ἀνίσκουσά ζοντες
τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες σφραγίσματα, καὶ τηρεῖν
ἐν τοῖς νόμοις τοῖς οἷς ἐδιδάχθητε.

25 Ἐδοξεν ἡμῖν γυναικῶν ὁμοθυμαδὸν, ἐκ-
λεξαμένους αὐτοὺς πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς
ἐπιστολαῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Πάλλῳ,

26 Ἀνθρώποις ταῖς ψυχὰς
αὐτῶν ὡς ὁ νόμος τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

27 Ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰδὲ δὲ καὶ Σίλαν, καὶ
αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

28 Ἐδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μη-
δεμίαν ὁμοτίμησιν ὑμῖν βάρος πλὴν τῆς ἐπιτάχ-

Labefactan-
tes.

Quibus hoc
mandatum
non dederam-
us.

Qui expo-
suerunt ani-
mas suas, id
est, cum
periculo ob-
secraverunt.

και τῶτων

29 Ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος
πνικτῶ καὶ πορνείας. Ἰὺς ὅν διατηρουῦντες ἑαυτοὺς
σωφράζαται. Εὐρύσσει.

30 Οἱ μὲν οὖν ὁπολυθέντες ἦλθον εἰς
Ῥώμην καὶ συναναγόντες τὸ πλῆθος, ἐπέδωκεν
ὁ πραιποσίτος.

31 Αναγόντες δ', ἐχάρησαν ὅτι τῇ
ἐκλήσει.

32 Ἰούδας δ' καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ παρεστήσαντο
διὰ λόγου πολλοῦ παρεκτρέψαντες αὐτὸν ἀδελφοὺς,
πιστεύειν.

33 Ποιήσαντες δ' χρόνον, ἀπελύθησαν
εἰρμῶς ὅτι τῶ ἀδελφῶν πρὸς αὐτὸν ὁποσύντες.

34 Εὐδόξε δ' τῶ Σίλα ὁπαινεῖν αὐτὸν.

35 Παῦλος δ' καὶ Βαρνάβας διέτελλον ἐν
Ῥώμῃ, διδασκόντες καὶ ὁμιλοῦντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ
ἐπορεύοντο πολλῶν, τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ.

36 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας εἶπε Παῦλος
Βαρνάβαν, Ἐπιστρέψαντες δὴ ὁπισθεν ἐλθόντες
ἀδελφοὶ ἡμεῖς ἵνα παῖσαν πέλει ἐκ αὐτῆς κεραιή
μὴν τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ, πῶς ἔχουσιν.

37 Βαρνάβας δ' ἐβλεύσας τὸ συμπάθος
βεῖν τὸν Ἰωάννην τὸν καλεόμενον Μάρκον.

38 Παῦλος δ' ἤξιος τὸν ὁποσύντα αὐτὸν
ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς ἐν

Quum ali-
quid tem-
poris ibi
consumsis-
sent.

σημα συμπαρεχλαβεῖν τὸν.

39 Ἐχρύετο αὐτῷ παροξυσμός, ὥστε δόποιο

Exacerbat
sunt eorum
animi.

ἡμῶν αὐτοῦ ἀπ' ἀγῆλαν· τῷ τε Βαρνάβαν πα-
ραβόητα ἢ Μάρκον, ἐκπλεῖσται εἰς Κύπρον·

40 Παῦλος δὲ ὀπληξάμενος Σίλαν Ἰβνίαν τε
καὶ Τιμόθεον τῇ χερίτι τῷ Θεῷ ὑπο ἑαδελφῶν.

41 Διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν, ὅπου
ἦν τὰ ἐκκλησία.

Κεφ. 15'

Cap. 16.

Paulus circumciso Timotheo, 12 Philippis agens 14
Idiam in fide instituit. 16 Pythonis spiritum 18 ex-
pellit. 20 propter eam virgis caesus, 24 in carcerem cum
Silas conicitur. 26 Terramotu 27 carceris ianua a-
peritur 31-32 & eiusdem custos Christi fidem percipit.
33 Paulus & Silas a magistratu deprecante dimittuntur.

Ἀφώπτησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύσραν· καὶ ἰδὲ
μαθητὴς τις αὐτοῦ ἐκεῖ, ὀνόματι * Τιμόθεος, υἱὸς
καλοῦ πινος Ἰεσσαῦ πρεσβυτέρου, πατρὸς δὲ Ἑλλήως.

Peruenit.
Rom 16 21.
philip 1.19.
1. thes 3.2.

2 Ὃς ἐμαρτυρεῖτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ
ἐν ἀδελφοῖς.

Qui orna-
batur testi-
monio fra-
trum.

3 Τὸν ἠθέλησεν ὁ Παῦλος συναινεῖν· ἔξελ-
θόντα καὶ λαβὼν ἀφείλετο αὐτὸν, διὰ τοῦ Ἰεσσαῦ
ἡδυνῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις. ἠδείσαντο γὰρ ἅ-
παντες ἢ πατίεσθαι αὐτῷ ὅτι Ἑλλήως ὑπῆρχεν.

4 Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρετίθεν
αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκελευμένα
τοῦ Θεοῦ δόξασθαι καὶ τοῦ Θεοῦ σεβασμὸν τοῦ Θεοῦ
ἐν παντί.

5 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστρεψάντο τῇ πόλει καὶ ἐπείρασεν αὐτὰς ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τῇ πόλει.

6 Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, κωλυθéntες ὑπὸ τοῦ ἐπίσκοπου πνίμους καὶ ἄλλων ἐν τῇ Ἀσίᾳ,

7 Ἐλθόντες καὶ εἰς Μισίαν, ἐπείραζον καὶ ἐν Βιθυνίᾳ παρεύοντες· καὶ ἐκείθεν αὐτοὶ τὸ πνεῦμα ἐβόησαν.

8 Παρελθόντες δὲ τὴν Μισίαν, κατέβησαν Τροάδα.

9 Καὶ ὄραμα διὰ τὸ νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἄνθρωπος ἑστὸς ἐπὶ τοῦ θύλακος τοῦ πλοίου, καὶ λέγων, Διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.

10 Ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, ὁδοῦτος ἐξήντησεν ὅπως ἐξέλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβαλάσας τοὺς ποταμούς καὶ ἡμᾶς ὁ Κύριος βούλησάσθαι πορεύεσθαι αὐτοὺς.

Coniicientes ex eare vel colli-gentes.

11 Αναχθίντες οὖν ὑπὸ τῆς Τροάδος, ἐβόησαν εἰς Σαμοθράκιον, καὶ ἐκείθεν εἰς Νεάπολιν·

12 Ἐκεῖθεν τε εἰς Φιλίππους, ἧς οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Μακεδονίας πόλις, καλῶνται ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρέχοντες ἡμέρας πλείους.

13 Τῇ τε ἡμέρᾳ τῇ σαββάτῳ ἐξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως παρὰ ποταμὸν, ὃς ἐκκρίνεται ἐκ τῆς πόλεως καὶ καθίσταται ἐν ὁδῷ, καὶ συνεστάντες ἐκεῖ.

vbi solebat esse.

Καὶ περὶ αὐτὴν ἰδὼσατι Αὐδίαν, πόρνην ὄντα
 ἡμετέραν θυγατέρα, σὺ δὲ μόνη δὲ Θεὸν ἠκούει ἥς
 τῶν ἡμετέρων δυνάμει τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς
 ἡμετέροις ὑπὸ τοῦ Παύλου.

15 Ὡς δὲ ἐβλαπθῇ, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρ-
 ὁντος, λήσεται, εἰ κακείνατέ με πιστὴν τῇ Κυ-
 ρῇ, ἐπελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου, μένετε. Καὶ
 ἡμετέροις ἐκείνοις τοῖς ἡμέτεροις.

Nos ad egr̃a
 precibus ad
 manentibus.

16 Εξ ὧν τοῖς πορευομένοις ἡμῶν εἰς ἑρμού-
 ναν, παρὶς αὐτῶν πρὸς τὸν Πύθωτον, πνεῦμα
 ἡμῶν, ἡμετέροις ἡμῶν, ἡμετέροις ἐργασίας πολλὰ παρείχε-
 ῖτο, ἡμετέροις αὐτῆς, ἡμετέροις μόνη.

17 Αὐτὴ καὶ κατακολυβήσεται τῇ Παύλῳ καὶ
 τῇ ἡμετέρῃ λέγεται, οὗτοι οἱ ἀνδρες ποιεῖτε, ὅσοι τῶ
 ἡμετέρῃ ἡμετέρῃ εἰσὶν, οἵτινες καταγέλασαν ἡμῶν ὁ-
 ρῶντας.

18 Τὸ τοῖς ἡμετέροις ὅτι πολλὰς ἡμέρας. Δια-
 τῇ ἡμετέρῃ ὁ Παῦλος, καὶ ὅτι πρὸς αὐτὴν, τῇ ἡμετέρῃ

Sed gr̃a
 t̃us hoc P.

19 ἡμετέροις αὐτῆς καὶ ὅτι πρὸς αὐτὴν τῇ ἡμετέρῃ

20 Καὶ ἡμετέροις αὐτῶν τοῖς ἡμετέροις

21 Οὗτοι οἱ ἀνδρες ποιεῖτε, ὅσοι τῶ ἡμετέρῃ

22 Καὶ ἡμετέροις αὐτῶν τοῖς ἡμετέροις

23 Οὗτοι οἱ ἀνδρες ποιεῖτε, ὅσοι τῶ ἡμετέρῃ

ἡμεῖς τὴν πόλιν, Ἰσδαὺν καὶ ὑποάρχοντες.

21 Kuy krayay' malyana wina sh' sh' p'diya
kayash' d'wily, sh' sh' paishin, Pamyas' sh'.

Вра́ инсур-
ект.

22 Καὶ συνεβίβη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῆς
 τραπηροὶ παρρηζάντες αὐτῇ τὰ ἱμάτια,
 ὡς ἴσως οὐκ ἔστιν.

23 Πολλὰς τε ὀπιζέοντες αὐτοῖς πληγὰς
 λονεῖς φυλακίῳ· παρὰ χεῖρας τε τοῦ δι-
 λαμοῦ ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς.

24. Ος παρὰ γλῶσσαν τοιαύτην εἰληφὼς,
 λεν αὐτῷ εἰς τὴν ἰσχυρίαν φυλακὴν, ἥτις
 ὀνομαζέσθαι ἰσχυρίσταιτο εἰς τὸ ξύλον.

Firmis co-
pedibus a-
stinxit. q. d.
B. 11.

*Respicitur
in hoc verbo
ad illud ad-
verb: quod
est in fine
ver. preced.
Ita vt con-
cussa sint
fundamen-
ta.*

25 Κατὰ τὴν μισσηύκην Πάυλος καὶ
κροσσυγράμφοι ὕμνην τῷ Θεῷ ἐπηκραῶντες
ὅτι οἱ δέσμοι.

26 Αφ' ου ὁ σῶμα ἐχέειτο μέγας, ὡς
 λυθῶναι τὰ θεμέλια τῆ διανοητικῆς· αἰ-
 σιὰν τε παραχρῆμα αἱ θύραι παύσαι, καὶ παύ-
 σαι αἰσιν.

27. Ἐξυπνος ὁ γινόμενος ὁ δεσποσύλας
 ἰδὼν αἰετογλήφας τὰς εὐχὰς τῆ φυλακῆς, αὐ-
 τὸς μάχασθαι ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, καὶ
 ἐκπεριεργίᾳ αὐτὸν δεσμίους·

28 Ερωῖνσι ᾧ φανῇ μεγάλη ὁ Παῦλος
Μυδὲν φράζης σεαυτὴν χαλόν· ἅπαντες ἰδὲ
ἐνθάδε.

9 Αιτήσαμε ὃ ᾧ τα εἰσπηδήσῃσι, καὶ ἔνθ' ἔμολε
 ἔστιν ὁ θεὸς πέπετε τῷ Παύλῳ καὶ τῇ Σίλᾳ·

10 Καὶ παρεχάτων αὐτοῦ Ἰζω, Ἰφθιμ, Κύριος, τῷ
 εἰποιεῖν ἵνα σωθῶ;

11 Οἱ δ' εἶπον, Πίστευσον ὅτι τὸν Κύριον Ἰη-
 σὺν Χριστὸν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

12 Καὶ ἐλῆλθον αὐτῷ τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ,
 ὅτι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῇ.

13 Καὶ παρεχάτων αὐτοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
 αἱ πρὸς αὐτὸν ὁδοὶ τῶν πληθῶν καὶ ἡ βασιλεία
 αὐτῶν οἱ αὐτῷ πάντες παρεχόμενα.

*Lausando
 mundavit
 a viciis bas.*

14 Παραχρῶν τῷ αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ,
 ἡ δὲ καὶ τῶν ἐπὶ αὐτῷ καὶ ἡ γαλῖα τοῦ πατρὸς καὶ πε-
 τρῶν καὶ τοῦ Θεοῦ.

*Com uni-
 versis fami-
 lia.*

15 Ἡμεῖς δ' ἡγουμένως ἀπέστειλαν οἱ στρατι-
 οὗ τοῦ βασιλέως, λέγοντες, Απόλυσον τοῦ αὐ-
 τῷ ἐκείνους.

Viatorem.

16 Απὴν γὰρ ὃ ὁ δεσμοφύλαξ τοῦ λόγου τέ-
 τοις τῷ Παύλῳ, ὅτι ἀπεστάλκασιν οἱ στρατι-
 οὗ ἀπὸ πλὴθύνων. καὶ οὕτως ἐξελθόντες, πορεύεσθαι
 ἐν αὐτῇ.

17 Ὁ δ' Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοῦ, Δείραντες ἡ-
 γημοσύνην, ἀνελθόντες, ἀνθρόπους Ρωμαῖ-
 οὺς ἀρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακίαν, καὶ καὶ λά-
 βον ἡμᾶς ἐκ ἐκείνων; Ὁ δ' ἰδὼς ἐμὴν ἐλθόντες
 καὶ ἡμᾶς ἐξαναγέτωσαν.

*Indicta cau-
 sa.*

Non ita fit.

38 Απήγγελλον ὃ ποῖς στρατηγοῖς οἱ
τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἐροῦσθηςεν, ἀκούσατε
Ρωμαῖοί εἰσι·

39 Καὶ ἰδόντες παρεκάλουν αὐτοὺς
μαρτυρεῖν ἡρώτων ἐξελεῖν τὴν πόλιν.

40 Ἐξελεῖντες ὃ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσὶν
τῷ Λουδίδῳ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἀδελφούς, π
σθῶ αὐτοῦ, καὶ ἐξήλθον.

Κεφ. 17.

Cap. 17.

1 Paulus Thessalonice 2 Christum annuncians,
Iasone excerptus, 20 Berream emittitur. 19
thenas profectus, 19 in Areopago, 23 Deum
thm annunciat, 34 populo ad Christum con

Quum au-
tem iter fe-
cissent per
A.

Δ Ἰουδαῖοι πάντες ὃ τῷ Ἀμφίπολει καὶ Ἀ
νίδῳ, ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπως
μαρτυρῇ τῷ Ἰουδαίῳ·

2 Κατὰ ὃ τὸ εἰσθὲς τῷ Παύλῳ
πρὸς αὐτοῦ, καὶ ὅτι σάββατα τεῖα διαλέγοντο
τοῖς ἀπὸ τῆς ἑραφῶν,

Aperiens
eas, & testi-
monia ex
illis affe-
rens, quod
oportuisset.
Ad verbi Al-
legans eas
quod oport.

3 Διανοίγων καὶ παραπειθέμενος ὅτι ἡ Χ
εῖς παθεῖν, καὶ ἀνελῶν ἐκ νεκρῶν· καὶ ὅτι
ὅστις Χρὶςτος Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

4 Καὶ πῖες ἐξ αὐτῶν ἐπείδησαν, καὶ
κληροῦσθῃ τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλλῳ· τῶν
βομῶν Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, καὶ αἰκῶν
πρὸς αὐτοὺς ἐκ ὀλίγων.

5 Ζηλοῦσάντες ὃ οἱ ἀντιθῶντες Ἰουδαῖοι,

οἷς οἱ ἀκούοντες ἤσαν ἀγροαίων τινας ἀνδρες πο-
 ἀκύνοντες ὁχλοποιήσαντες, ἐθορύβοιεν τὴν πόλιν·
 ἦσαν τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος, ἐζήτουσιν αὐτὸν
 αὐτὸν εἰς τὴν δῆμον.

Μὴ εὐρόντες ὅτι αὐτὸν, ἔσυρον ἃ Ἰάσονα καὶ
 ἰδιόφθοις ὅτι αὐτὸν πολιτάρχας βιάσαντες, ὅτι
 οὐκ οἰκονομῶντες ἀνέστησαντες, οὗτοι καὶ ἐ-
 πάρευνον,

7. Οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων καὶ οὗτοι πάντες
 καὶ τῶν δογματῶν καὶ τῶν ἀπαρτίων, βί-
 αλῶντες ἑαυτοὺς ἐξ ἡσυχίας.

Επάρευνον ὅτι ὁχλον καὶ αὐτὸν πολιτάρχας
 παρὰ ταῦτα.

Καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν περὶ τοῦ Ἰάσωνος
 ἡλιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς.

10. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθείως διὰ τὴν νυκτίς ἔξι-
 σαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸ Σίλωνα εἰς Βέρεαν.
 καὶ παρεχόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν
 ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπένεον.

11. Οὗτοι δὲ ἡσυχάζοντες τῶν ἐκ Θεσσα-
 λονίκης εἰπότες ἐδέξαντο τὸν λόγον μὲν πάσης ὁμο-
 νίας, τὸ κατ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς ῥα-
 γὰς αὐτῶν ταῦτα οὕτως.

12. Πολλοὶ μὲν οὖν ἔξ αὐτῶν ὁπίστευσαν, καὶ
 ἐκλυσιδίων γενομένων τῶν ἐν ἀρχαῖς, καὶ ἀν-
 τιστάντες ὁλίγοι.

Ex circen-
 forancis.
 Tumultu
 excitato,
 vel, etiam
 coacta, per-
 turbabant
 urbem.

Qui statum
 ierom om-
 nium in or-
 be pertur-
 bant. Vel,
 ut c. 21. v. 38.
 Contra de-
 creta.

Præfatos
 urbis.

Idoneam
 de iustis-
 nem.

Examinan-
 tes.

Concitan-
tes,

Qui P. de-
ducebant
ad eum lo-
cum ubi
sistendus e-
rat. Alii.
Qui P. sus-
ceperant tu-
to loco con-
stituendum.
Idolis dedi-
tam, id est
idololatriæ
Congredie-
bantur cum
eo, vel con-
sistebatur.
Quid sibi
velle blate-
ro hic dici
possit?
vel, fundita-
tor verbo-
rum.
Potest etiam
de vili &
contempto
intelligi.
Peregrina.
Id est valde
pitra, vel,
Flanæ noua.

13 Ως ὃ ἐγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης
δαῖροι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεργίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ
λαοῦ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον καὶ κεῖ, σαλεύοντες
ὄχλους.

14 Εὐθέως ὃ τότε ἃ Παῦλον ἐξαπέστει-
λοι ἀφ' ἑαυτοῦ πορεύεσθαι εἰς ὅπου ἂν θέλωσαν.
μνηστοὶ ὅτε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ.

15 Οἱ δὲ κραδιστῶντες τὸν Παῦλον, ἔ-
καστος ἑαυτοῦ ἰδίᾳ ἔλεγον· καὶ λαβόντες ἐντολίαν
Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι
αὐτοὺς, ἐξήρσαν.

16 Ἐν ὃ τῆς Ἀθηνῶνς ἐκδηγομένη αὐτὴ
Παῦλε, παρεξέωτο τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἐν ἀπο-
κρίσει καὶ κατείδωλον εἶπεν τῷ πύλῳ.

17 Διέλεγεν μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ
Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ
σαν ἡμέραν πρὸς ὅσον παρεκτυγχάνοντας.

18 Γινέσθαι τῶν Ἐπικυρεῖαν καὶ τῶν Στω-
ικῶν φιλοσόφων· συνέειπεν αὐτῷ καὶ πῶς ἰσχυ-
ρῶς· Τί αὖ θέλοι ὁ ἀπερμολόγος εἶναι λέγειν; Οἱ
ἰσχυρῶν δαίμωνιων δοκεῖ κατὰ γὰρ τοῦτο εἶναι· ὅτι
οὐκ ἔστι καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῖς διηγεῖται.

19 Ἐπιλαβόμενοι τε αὐτῆς, ὅτι ἃ Ἀρ-
χιερέον ἦσαν· λίγοντες, διωάμεθα γὰρ
κατὰ αὐτὴν ἢ ὑπὸ τοῦ λαοῦ μέγαν διδασχά;

20 Ἐκρίνοντα δὲ πᾶσι εἰσφέρειν εἰς τὴν

καὶ ἐμὴν βουλόμεθα οὐκ ἔχοντα τίς αὖ θέλει
καταθεῖν.

DI (Αδελφῶις ὅ παῖτες καὶ οἱ ὀπιδιμουῶτες
 εἰς ὅδιν ἐτερον ὀλχαίρωι καὶ λέγει τὴ καὶ ἀκ-
 αριότητα)

**In nulla re
alia tempus
à se bene
collocari**

existima-
bant, quā
in dicendo.
vel, Ad nihil
aliud rem-

22. Paulo (ut
ita dicam)

supersticio-
siores.
23. Ea quæ
veneramin.
Supra 7. 48.

Psalm 50.8.

Terminos

Si quo me-
do fieri pos-
set vt velut

in tenebris
palpantes
inuenirent
ipsum.

ὡς καί πνευ τῷ καὶ ὑμεῖς ποιητῶς εἰρήνευ, τὸ
 γὰρ καὶ γένος ἰσχυρῶς.

29 Γένος οὐδ' ἐπαρχοῖτες τῷ Θεῷ, καὶ ἐκείνῳ
 μὴ νομίζειν χρυσὸν ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαρῶν
 πὶ τέχνης καὶ ἐκδυμῶσεως αἰθερόπου, τὸ δὲ
 ὁμοίον.

30 Τὰς μὲν οὐκ ἔχοντες τ' ἀγνοίας ἐπεὶ
 ὁ Θεός, παντὶ παραγγέλλει τοῖς αἰθερόποις
 πάντα χρὸς μετανοεῖν.

31 Διότι ἔστι σεν ἡμῖν ἐκ τῆς μέλλει κρινῆ
 οἰκονομίας ἐκ δικαιοσύνης, ἐκ αὐτῶν ἐκ τῶν αἰθερίων,
 παραγγέλλων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

32 Ἀκούσαντες ὅτι αἰδέσασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἦν
 ἄλλοι οἱ ὅτι εἶπον, Ἀκούσμεθα σε πάλιν περὶ τῶν

33 Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μὲν
 αὐτῶν.

34 Τινὲς ὅτι ἀδελφοὶ κολληθέντες αὐτῷ, ἐπὶ
 σαν. ἐκ οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀριστοπόλεως, καὶ γυνὴ
 ματιδάμωρος, καὶ ἑτεροὶ σὺν αὐτοῖς.

Κεφ. ιη. Cap. 18.

3 Paulum Corinthi 6 Centes docentem, 9 solam
 minus. Coram Gallione procons. accusatur, 16
 st. 18 Hinc in Syriam, 19 deinde Ephesum
 20, 21 Galatiae & Phrygiae Ecclesias confirmat,
 22 multos ab Aquila exquisitus institutus, 28 Christi
 gno cum fructu annuntiat.

Μετὰ ὅτι ταῦτα χωρεῖς ὁ Παῦλος ἐκ
 δυνάων, ἦλθεν εἰς Κόρινθον.

Postquam
 fidem fecit
 omnibus,
 in eo quod
 excitant.

2 Καὶ εὐρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, *Rom. 16. 3.*

Παπικὸν τῷ γένει, ὡρεσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς *Nuper.*
 Ἰταλίας, καὶ Περίσκιλλεν γυναικα αὐτῆς, (διὰ τὸ δι- *Quod e-*
 απαρξέναι Κλαυδίου χωρίζεσθαι πάντας ἐξ Ἰουδαί- *dixisset. CL*
 ας καὶ τῶν Ῥωμαίων) ὡρεσθῆλθεν αὐτοῖς.

3 Καὶ διὰ τὸ ὁμότεχον εἶναι, ἐμίμηται παρ' αὐτοῖς,
 ἐκζητῶν ὅσων γὰρ σκίωτοποιοὶ τινὲς τέχνῳ.

4 Διελέξατο ὅτι ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ παῶν σιδή-
 λων, ἵκειν τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλλήνας.

5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε
 Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, ὁ συλλέγετο τῷ πνεύματι ὁ
 Παῦλος, διαμαρτυρούμενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸν Χρι-
 στοῦ Ἰησοῦ.

6 Ἀντιπαρομύειν ὅτι αὐτῶν, καὶ βλασφημοῦ-
 ναι, ὡς ἐκπαλασάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτοὺς,
 ὅτι οὐκ ἔστιν ὅτι τινὲς κεφαλῇ ὑμῶν· καὶ παρὰ
 τοῦτο τῶν νυνὶ εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι.

7 Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς
 ὀνόματι Τίτου, σέβοντος αὐτὸν ὡς Θεόν, ὃν ἡ οἰκία αὐτῶν
 προσέειπεν τῇ συναγωγῇ.

8 Κρίσπος ὁ ἀρχισυνάγωγος ὁπίστευσε τῷ
 Παύλῳ, καὶ οἱ οἰκῶντες αὐτῷ καὶ πολλοὶ τῶν Κοριν-
 θίων ἀκούοντες ὁπίστευσαν, καὶ ἐβαπτίζοντο.

9 Εἶπε δὲ ὁ Κύριος δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ
 τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβέσθαι, ἀλλὰ λαλεῖν, καὶ μὴ σιω-
 πᾶν.

Spiritus af-
fectu cor-
reptus testi-
ficabatur de-
strinam de-
Chr. Ahi,
Constrin-
gebatur spi-
ritu P. per-
gens testi-
ficari iudais
Iesum esse
Christum
illum.

Supra. 13. 51.

Mat. 10. 14.
6. Quum
excussisset
vestimenta,
Contigua

1. Cor. 1. 14.

10 Διότι ἐγὼ εἶμι μὲν σε, καὶ ἐδείς ὅτι
παύ σοι τὴν κακῶσά σε· διότι λαός ἐστὶς μοι πρὸς
τῇ πόλει ταύτῃ.

Commora-
tus est.

11 Ἐκράδισέ τε αὐτοὺς καὶ μεῶς ὅς,
σκοπὸν αὐτοῖς τὸν λόγον τῷ Θεῷ.

Insurrexe-
runt aduer-
sus P.

12 Γολγθῖανος ὃ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαιᾶς
ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας ἡμετέρας
καὶ ἡμετέρας αὐτὸν ὅτι τὸ βῆμα.

13 Λέγοντες, Οὐκ παρὰ τὸν νόμον
παύθει τοῦ ἀνθρώπου σέβας ὁ Θεός.

14 Μέλλοντος ὃ ὁ Παῦλος ἀνίστηναι τὸν
πρὸς τὸν Γολγθῖαν ὅς ἐστις ἡμετέρας, Εἰ μὴ οὐκ

Rationi con-
sentaneum
fuisse me
patientem
autem vo-
bis commo-
dare.
Velle, ut
sit temper
pro tempore.

καὶ τι ῥαδιέρημα ποιηρὸν, ὡς ἡμετέρας,
αὐτὸν ὅτι μὴ οὐκ.

15 Εἰ ὃ ζήτημά ἐστις ὅτις λόγος καὶ ὁνομασία
νόμος τῷ κατὰ ὑμᾶς, ὅς ἐστις αὐτοῖς· καὶ τῶν
τάτων ἐβόλουσιν.

16 Καὶ ἀπῆλθεν αὐτὸν ὁπότε τὸ βῆμα

17 Επιλαβόμενοι ὃ πάντες οἱ Ἕλληνες
ἀνίστηναι τὸν ἀρχιπυλάγον ἐτυπὸν ἐμπροσθέν
βήματος· καὶ ἐδὲν τῶν Γολγθῖαν ἡμετέρας.

18 Ο δὲ Παῦλος, ἐπὶ προσημείας ἡμετέρας
κατὰ, τοῖς ἀδελφοῖς· ἀποταξάμενος, ὅς ἐστις
τῶν Συρίαν· καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλος καὶ

Quum vale
dixisset.

Num. 6. 18.
Levit. 21. 24

λαός, * καὶ ἐβόλουσιν τῶν κατὰ τὸν Κεῖρας
καὶ ὅτις.

19 Κατίωθησιν ἡ εἰς Εφῆσον, καὶ κείνη κατέ-
 ῃ αὐτῶν· αὐτοὺς ἡ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγω-
 γὴν ἐλάλησεν τοῖς Ἰουδαίοις.

20 Εργαζόμενων ἡ αὐτῶν ὅτι πλείονα χρόνον
 ἡ παρ' αὐτοῖς, ἔκ ἐπένευσεν·

21 Ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς, εἰπὼν, Δεῖ με
 ἡ ἰσορῶν ἡ ἐρχομένη ποιῆσαι εἰς Ἱερου-
 σάλην ἡ αἰακόμενον πρὸς ὑμᾶς, * τῷ Θεῷ
 1. Κορ. 4. 19
 2. 4. 13

22 Καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, αἰακὼς,
 ἡ ἀπαστάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀν-
 τῆχειν.

23 Καὶ ποιήσας χρόνον πινὰ, ἐξῆλθε, διερχόμε-
 νος τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ὅτι
 ἡ πᾶντας τοὺς μαθητάς.

24 Ἰουδαῖος δὲ τις, Ἀπολλῶν ὀνόματι, Ἀλεξαν-
 1. Κορ. 1. 12.
 2. 1. 12.
 3. 1. 12.
 4. 1. 12.
 5. 1. 12.
 6. 1. 12.
 7. 1. 12.
 8. 1. 12.
 9. 1. 12.
 10. 1. 12.
 11. 1. 12.
 12. 1. 12.
 13. 1. 12.
 14. 1. 12.
 15. 1. 12.
 16. 1. 12.
 17. 1. 12.
 18. 1. 12.
 19. 1. 12.
 20. 1. 12.
 21. 1. 12.
 22. 1. 12.
 23. 1. 12.
 24. 1. 12.
 25. 1. 12.
 26. 1. 12.
 27. 1. 12.
 28. 1. 12.
 29. 1. 12.
 30. 1. 12.
 31. 1. 12.
 32. 1. 12.
 33. 1. 12.
 34. 1. 12.
 35. 1. 12.
 36. 1. 12.
 37. 1. 12.
 38. 1. 12.
 39. 1. 12.
 40. 1. 12.
 41. 1. 12.
 42. 1. 12.
 43. 1. 12.
 44. 1. 12.
 45. 1. 12.
 46. 1. 12.
 47. 1. 12.
 48. 1. 12.
 49. 1. 12.
 50. 1. 12.
 51. 1. 12.
 52. 1. 12.
 53. 1. 12.
 54. 1. 12.
 55. 1. 12.
 56. 1. 12.
 57. 1. 12.
 58. 1. 12.
 59. 1. 12.
 60. 1. 12.
 61. 1. 12.
 62. 1. 12.
 63. 1. 12.
 64. 1. 12.
 65. 1. 12.
 66. 1. 12.
 67. 1. 12.
 68. 1. 12.
 69. 1. 12.
 70. 1. 12.
 71. 1. 12.
 72. 1. 12.
 73. 1. 12.
 74. 1. 12.
 75. 1. 12.
 76. 1. 12.
 77. 1. 12.
 78. 1. 12.
 79. 1. 12.
 80. 1. 12.
 81. 1. 12.
 82. 1. 12.
 83. 1. 12.
 84. 1. 12.
 85. 1. 12.
 86. 1. 12.
 87. 1. 12.
 88. 1. 12.
 89. 1. 12.
 90. 1. 12.
 91. 1. 12.
 92. 1. 12.
 93. 1. 12.
 94. 1. 12.
 95. 1. 12.
 96. 1. 12.
 97. 1. 12.
 98. 1. 12.
 99. 1. 12.
 100. 1. 12.

Adianit
multum
eos.

Validus e-
nim argu-
mentis apud
I. utebatur,
ita ut eos
convince-
ret.

27 Βελομήνης ὃ ἀπὲς δηλοῦν εἰς τὴν ἀ-
αν, οὐδὲ τρεῖς μῆνες οἱ ἀδελφοὶ ἔρχαντο τοῖς
δη τοῦ δόποδεξασθαι αὐτὸν ὅς παρὰ γλυκόμηνος ὅτι
βαλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος

28 Ἐὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατέ-
χετο δημοσία, ὅτι δεικνύς διὰ τῆς γραφῆς ἵνα
Χριστὸν Ἰησοῦν.

Καθ. 19. Cap. 19.

2 Discipuli quidam Ephesi 3 Ioannis doctrina imbu-
ignorantes Spiritus sancti visibiles illas gratias, quibus
us regnum Filii illustraverat, 5 baptizantur in
ne Iesu. 13 Exorcistae Iudei 16 a diabolo ex-
19 Libri magici exuruntur, 24 Demetrius, qui
sue cauere studeat, 29 magnam in Paulum seditionem
concitat.

Εἰς τοὺς ὅτι τὴν τὸν Ἀπολλὸν (ὃ) ὁ Κασ-
Παύλον δηλοῦντα τὰ ἀνὰ τὴν ἐκείνην μένην
εἰς Ἐρεσον, καὶ εὐροῦν τινας μαθητάς,

2 Εἰπε πρὸς αὐτοὺς, Εἰ πνεῦμα ἄγιον ἔχετε
πιστεύσατε; Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν, Ἀλλὰ
πνεῦμα ἄγιον οὐκ ἔστιν ἡμεῖς.

3 Εἰπέ τε πρὸς αὐτοὺς, Εἰς τί οὖν ἔχετε
τε; Οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννην βαπτισμα

4 Εἰπε δὲ Παῦλος, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
πνεῦμα μετανοίας, τὴν λαλῶ λέγων, εἰς τὸν ἵνα
ἵνα μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστι εἰς
τὸν Ἰησοῦν.

Supra 1.5,
et 2.1, et
11.19.

Mat. 3.11.

Mat. 11.8.

Luc. 3.16.

Job. 2.16.

5 Ακέσαντες ὃ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου.

6 Καὶ ὅτι δέντος αὐτοῖς τῷ Παύλῳ ταῖς χεῖρας, ἐκ τῷ πνεύματι τὸ ἄγον ἐπ' αὐτὸς ἐλάλει τε καὶ ᾄδει, καὶ ᾠδοῦν τε.

7 Ἦσαν ὃ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκάδύο.

8 Εἰσελθὼν ὃ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐπαρρησιάζετο ἐν ῥήματι τοῖς διαλεγόμενος καὶ πείθει τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ θεοῦ.

9 Ὡς δὲ πῖναι ἐσκληρώοντο καὶ ἠπειθοῦν, καὶ ἐκ τῶν ἰσχυρῶν τῶν ὡδονεῶν τῶν πλήθους, ὁποσοῖς αὐτῷ, ἀφάρετο αὐτομάτως, καὶ ἡμέραν ἡμέραν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἐκ τῆς ἑκκλησίας.

10 Ἦτο ὃ ἐγγύς τοῦ ἑκκαίδεκα. ὥς τε πάντας ἐκ τῆς ἑκκλησίας τῶν Ἀσίων ἀκῶσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ τῶν Ἑλλήνων.

11 Διωκόμενοι τε οὐκ ἐκ τῶν τυχεύων ἐπίκειτο αὐτῷ καὶ τῶν χειρῶν Παύλου.

12 Ὡς καὶ ὅτι αὐτὸς ἀδικοῦντας ὁπορεύεσθαι ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς συνεκάλυψε, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς ἐκ τῶν νόμων, καὶ τῶν πνεύματι πορευόμενος ἐξέρχεται ἐκ τῆς πόλεως.

13 Ἐπεχείρησαν δὲ πῖναι ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν ἰσχυρῶν ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ὅτι αὐτὸς ἐκ τῶν πνεύματι πορευόμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἐκ τῆς πόλεως.

14 Ὁρμίζομεν ὑμῖν τὸν ἰσχυρὸν ὃν ὁ

Παῦλος

Segregavit
vires, separa-
vit.

Quidam ty-
rannum hic
proprium
nomen pu-
tant.

Non vulga-
res.

Id est etiam
ad agrotan-
tes defer-
rentur ab
eius corpo-
re. Id est con-
sacrum corp-
oris autem
venientur.

Ad id est.
Id est, impo-
nentur.
Ad id est
vos per le-
gam.

Παῦλος κηρύσσει.

14 Ἦσαν δ' ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σκυῶν Ἰουδαῖοι ἀρχιερεῖς
ἐπὶ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον ποιοῦντες.

15 Ἀποκριθεὶς ὁ πνεῦμα τὸ ποιεῖν
τὸν Ἰησοῦν γινώσκων, καὶ ὁ Παῦλον ὁπίστανται
μεῖς ὅτι τίνες ἐστέ;

16 Καὶ ἐκδηλώσας ἐπ' αὐτῶν ὁ ἀνθρακὶς
ὁ πνεῦμα τὸ ποιεῖν, κατακυριεύσας αὐτῶν
ἔχουσι κατ' αὐτῶν ὥστε γυμνὰ καὶ τετραποδῶν
καὶ ἐκφυγεῖν ἐκ τῆς οἴκης ἐκεῖνης.

17 Ἰδοὺ τοῦ ἐλθόντος γινώσκοντες πάντες Ἰουδαῖοι
ἔλθουσι ταῖς καταικῆσι τὴν Ἐφῆσον· καὶ ἐπὶ ταῖς
ῥαῖς ὅτι πάντα αὐτῶν, καὶ ἐμπαλιώσῃ το τὸ ὄνομα
Κυρίου Ἰησοῦ.

18 Πολλοὶ τε ὅτι πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξ
λογέμενοι καὶ αἰαχόμενοι τὰς πράξεις αὐτῶν.

Qui curiosi
sunt artes ex-
ercuerant.

19 Ἰκανοὶ δ' ὅτι τῶν ταῦδε ἔργων καὶ ἐκείνων
συμεινέχοντες αὐτῶν βίβλους, κατέκαμον αὐτῶν
πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, ὅτι
ἐστὶν ἀρχαίαι μυριάδας πέντε.

20 Οὕτω καὶ κλάψας ὁ λόγος τῶν Κυρίων
καὶ ἔχουσιν.

21 Ὡς δ' ἐπληρώθη ταῦτα, ἶδε το ὁ Παῦλος
ἐπὶ τῷ πνεύματι, διαλθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ
αἰ, πορεύσας εἰς Ἱερουσαλὴμ. εἰπὼν, Ὅτι μὴ
παύσῃ με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ρώμην ἰδεῖν.

Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τοῦ
ἀρχιεπισκόπου ἀγγέλους, Τιμόθεον καὶ Εὐδοκίον, αὐτοὺς ἐ-
πέμψεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Εἰς τὸ ὅτι τὸν καμὲν ἐκεῖτον τὰ εὐχὰς
καμὲν ὡς τῆς οὐδ'.

4 Διμύτιος γάρ τις ὀνόματι, ἀγορευκός τις,
ἐπαπείλει τοὺς ἀργυροῦς Ἀρτίμιδος, παμείχετο τοῖς
ἐκείνου πᾶσι ἔργασίαις ἐκ ὀλίγου.

Οὐς συναθροίσας καὶ ἔειπεν αὐτοῖς ταῦτα
καὶ ἔειπεν, Ἄνδρες, ὁρίσασθε ὅτι ἐν ταύτης τῆς
ῥήσεως ἡ ἀποστολὴ ἡμῶν ὅτι

Καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι ἐ μόνον Εφί-
μα ἡμεῶν πλάσας τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος ἐξῆλ-
ματίστησεν ἱκανὸν ὄχλον· λέγων ὅτι ἐκ εἰσὶ
ἐκείνων αἱ διὰ χειρῶν γινόμεναι.

ὁ μόνος ὃ τῷ τῷ κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος
ἐκείνου ἐπληροῦν ἰδούτω, ὅτι καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς
αὐτῆς ἡμῶν εἰς ἐξέλιξιν ἀποβῆται, μέλλειν τι καὶ
ἄλλο ἐκείνου πλεονάζειν αὐτῆς, ὡς ὅλη ἡ
οἰκὸς ἡμῶν στίβεται.

καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες οὗτοί τε καὶ χυρόμηντοι πλήρεις θυμῷ,
καὶ λήγοντες, Μεγάλη ἡ Αρτιμις Εφεσίων.

Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη σιγῇ· καὶ ὁ ἄρχιεπίσκοπος ἀνέστη εἰς τὸ δῆγμα, καὶ λέγων·

Ob viam
Dei. quod
Paulus do-
ceret euang-
gelium.

Templa ar-
gentea. i. in
argento ima-
ginem illius
templi repre-
sentabat.

Alii, Scribunt
ola. vel, edi-
cular.
24. Q. 2.
stum.

25. Ex hoc
opificio.

26. **Avertissement,
Periculum.**

est ne pars
hæc nobis
ab ipso com-
futatis in-
tercidat.

Pleni is:

Societas peregrinationis R.

30 Ἐξ ἧ Παύλε βελομήνε εισελθεῖν ἐν
 δῆμον, καὶ εἶπεν αὐτὸν οἱ μαθηταί.

Ex Afiar-
 chis, ἡμο-
 γυνε-μακρῶν
 erat ludos
 theatrales
 eade,

31 Τινες ὃ καὶ τῆς Ασιαρχῶν ὄντες αὐτῷ
 πῖμψαντες πρὸς αὐτὸν, παγκύλιον μὴ
 ἑαυτὸν εἰς τὸ θῆαι.

32 Ἄλλοι μὲ οὐκ ὀμῶς τι ἔκρχον. ὡς γὰρ
 κλησία συγκαχυμένη, καὶ οἱ πλείους καὶ ἡδιστα
 τοὺς ἑταίρους σιωπῇ κλύεισαν.

33 Ἐκ δὲ τῶ ὄχλου πρὸς εἰδασαν Ἀλέξανδρον
 πρὸς βαλόντων αὐτὸν τῆς Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέ-
 ξανδρος, κατατείσας τὴν χεῖρα, ἠδελαι ὁπολὺ
 τῷ δῆμῳ.

34 Ἐπιγινώτων ὃ ὅτι Ἰεσαῖος ἐβλεφαρὲν ἡ
 μία ἐν παύτων, αἵς ὅτι αἶρας δύο κεραιζόντων, Μ-
 λι ἢ Ἀρτεμις Εφεσίων.

Quum re-
 pressisset.
 Quisnam
 est.

A Editam.
 A Ione de-
 lapsi simu.
 Iacq;
 P. xipiti
 consilio.

35 Κατατείσας ὃ ὁ γραμματεὺς τὴν ὄχλον
 φησὶ, Ἄνδρες Εφεσίοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνδρῶν
 καὶ γινώσκει τὴν Εφεσίῳ πύλιν ἡσκόρον ὅσαι
 μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος, καὶ τῷ διοπετῆς;

36 Ἀναγινώτων οὐκ ὄντων τέττοι, δῖοι ὅσοι
 μᾶς κατασταλάμεν ὑποσχεῖν, καὶ μηδὲν
 τίς πράττειν.

37 Ἡγάγετε γὰρ ὅσον ἀνδρας τέττους οὗτοι
 σὺλκε, ἔτι βλασφημαῖν τὴν θεᾶν ὑμῶν.

Forenses
 dies agun-
 tur. v. k. con-
 siliis.

38 Εἰ μὲν οὐκ ἀμείνοτος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
 χυῖται πρὸς πᾶσι λόγον ἔχουσιν, ἀπορῶν ἡ

ἔπειτα οἱ ἄποστολοι εἶπεν, ἐγκαλείτωσαν ὁμιλῶντες.

9 Εἰ δὲ τι πῶς ἐτέρον ὀπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὀπιλυθήσεται.

10 Καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλείσθαι εἴ τι πῶς ἐπὶ τῆς σήμερον, μηδὲν ἐκ αἰτίου ὑπαρχόν-

11 οἶν οὗ δυνητόμεθα ἀποδιδῶναι λόγον ἡμῶν τῆς ταύτης. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

Turbulenti
huius con-
cursus.

Κεφ. κ'.

Cap. 20.

Paulus iter in Macedoniam instituit. 17 Troade in me-
dia noctem sermonem protendens, 9 Eutychum per
cellam delapsum 10 vitæ restituit. 15 Miletum 17
locis Ephesinis Presbyteris 23 28 quid sit & illos mā-
gicis exponit.

Ἐπὶ δὲ τὸ πρῶτον τῷ Ἐφύβιον προσκαλισά-
μενος ὁ Παῦλος εὖ μαθητὰς καὶ ἀποστολὰς
ἐκάλει πορεύεσθαι εἰς τὴν Μακεδονίαν.

2 Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας
αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

3 Ποιήσας τε μὲν τρεῖς, ἡγουμένης αὐτῇ ἰ-
σοῦς ἡλίας ὑπὸ τῇ Ἰουδαίᾳ μέλλοντι ἀνέλθαι εἰς
Ἰστανδρίαν, ἀγγέλλει τὸ γινώμειν αὐτὴν ὑποσφραίνειν διὰ
τὴν Μακεδονίαν.

4 Συνείπετο δὲ αὐτῇ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος
Ἰωνῆς Θιαταλονικίαν δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σκευῶν
καὶ Γάιος Δερβαιοὺς καὶ Τιμόθεος Ἀσπαιοὶ δὲ, Τυ-
χικός τε καὶ Τρέφιμος.

5 Οὕτως

5 Οὗτοι παρελθόντες ἡμέρον ἡμεῖς ἀνέστησαν.

6 Ἡμεῖς δὲ ἔξιπλεύσαμεν μὲν ταρσύν Ἀζύμων ὑπὸ Φιλίππων, καὶ ἡλδομῶν, οὓς εἰς τὴν Τροάδα, ἄχρεις ἡμερῶν πέντε, ἐτείλαμεν ἡμέρας ἐπτά.

7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῇ σαββάτῳ, συνήγαγον τὸν μαθητὴν τὸν κλεόσαρτον, ὁ Παῦλος δὲ τοῦ αὐτοῦ μέλλων ἔξιναι τῇ ἑπαύρῳ, τεινέει τὸν λόγον μέχρι μυστικῆς.

8 Ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ὥστε τῷ Ἰσίδῳ συνηγμένοι.

9 Καθήμενος δὲ τις νεαλίας ὀνόματι Εὐπρόκτις, ὅτι τὸ θυρεὸς, καταφερόμενος ὑπὸ βαθεῖας αλεγομένης τῷ Παύλῳ ὅτι πλεῖον, καταπνέοντος ὑπὸ τῷ ὕπνῳ, ἔπαισεν ὑπὸ τῷ πτερέῳ κρότῳ, ὃν νεκρός.

10 Καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέτιτει αὐτοὺς συμφορελαβῶν, εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε. ὅτι αὐτὸ ἐν αὐτῷ ἔστιν.

11 Ἀναβὰς δὲ, καὶ κλάσας ἑαυτὸν καὶ γυναικας, ἔειπεν ἡμεῖς ἱκανοὶ τε ἡμιλήσας ἄχρεις αὐτῆς, ἔξῃλθεν.

12 Ἡγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρὰ τὸν Ἰσίδον ἐμτείλας.

13 Ἡμεῖς ὅμως παρελθόντες ὅτι τὸ πλεῖον

Produxit-
que sermo-
nem usque
in mediam
noctem.
Quum op-
primere tur
somo pro-
fundo, vel,
oppressus
esset.
Abreptus il-
lo somno.
vel, Somno
illum agen-
te præcipi-
tem, vel,
Quum de-
grauaretur
præ somno.
Complexus,
Colloquu-
tus.

ε. αὐτοὶς τὴν Ἀσσυρίαν, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀνελθαι
 ἐπὶ τὴν Παύλον. ἔτι γὰρ ὡς διατεταγμένους,
 ἐπὶ αὐτὸς πεζεύειν.

Sic, n. man-
 dauerat.

Ὡς δὲ ἡ συνέλευσις ἡμῶν εἰς τὴν Ἀσσυρίαν,
 ὡς αὐτὴν ἡλθομεν εἰς Μιτυληνίαν.

Congressus
 est nobis.

Καὶ ἐκεῖθεν ὑποπλεύσαντες, τῇ ὁπείσῃ κα-
 τὰ τὴν ἀντικρὺ Χίαν· τῇ δὲ ἑτέρᾳ ἡ παρὰ δόλον
 οὐκ ἔστι Σάμον· καὶ μέναντες ἐν Τρογυλλίᾳ, τῇ ἐ-
 ναντίον ἡλθομεν εἰς Μίλητον.

Appulimus

Ἐκεν γὰρ ὁ Παῦλος παρεκλήσθη ἡ Ε-
 φῶς, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ ἡ χρονολογία ἐν
 αὐτῇ. ἔπειθε γὰρ, εἰ δυνατὸν ὡς αὐτῷ, ἡ
 Εἰς τὴν Πεινηχρῆς γέμεως εἰς Ἱερουσόλυμα.

Tempus te-
 reat.

Ἀπὸ τῆς Μιλήτης πέμψας εἰς Ἐρεσον, με-
 κτηνίστατο τὸν πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.

Ὡς δὲ παρελθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐ-
 τοῖς ὅτι, ἀπὸ τῆς πόλεως ἡμετέρας ἀφ' ἧς
 αὐτοὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς ἔστι ὑμῶν τὸν πάτα-
 γον ἐλθόντων.

Δελεύοντες τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινο-
 φροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν
 αὐτῶν μοι ἐν ταῖς ὁπείλαις τῶν Ἰουδαίων.

Ὡς ἐδὲν ὑποστράμην τῶν συμφορῶν τῶν
 αὐτῶν καὶ γὰρ ὑμῶν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ
 ἐν οἴκῳ.

Ut nihil
 suppressio-
 rim.

Alioqui pro
 Subterfuge-
 rim. vel, de-
 tre starem.

Διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι
 τὴν

τίω εἰς τὸ Θεὸν μετανοοῖαν, καὶ πίστιν τίω εἰς
 εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Vinctus
 Spiritu. i.
 Spir. affla-
 tu seu in-
 pulsu, cum
 vinculo, vne
 pertrahente.

22 Καὶ ἰωῦ ἰδὲ, ἐγὼ δὲ δεδεμένος τῷ πνεύματι
 πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συ-
 σταντά μοι μὴ εἰδώς·

23 Πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ
 διαμαρτύρεται, λέγον ὅτι δεσμός μου καὶ θλίψις μου

24 Ἀλλ' ἐξ ἐνὸς λόγου ποιῶμαι, ἐπεὶ ἐχω
 χλὴν με τιμῆαν ἐμαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὴν
 μου μὲν χρεῖς, καὶ τίω διακονίαν ὡς ἔλαβον
 τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ, διαμαρτύρομαι τὸ ἀναγγεῖλαι
 χεῖρι τοῦ Θεοῦ.

25 Καὶ ἰωῦ ἰδὲ, ἐγὼ οἶδα ὅτι ἐκίπτε ὑμῶν
 φρόσων ποιεῖν ὑμεῖς πύγες, ὡς οἷς διηλλο-
 ῶσιν τίω βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

26 Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμε-
 ρα ὅτι καθάπερ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων

Vide vtr. 20.

27 Οὐ γὰρ ἔσπευδάμην τῷ μὴ ἀναγγεῖλαι
 ὑμῖν πάσιν τίω βελλὺ τοῦ Θεοῦ.

Inspectores.
 vel, excubi-
 tores.
 Quam con-
 servavit,
 seu, tutatus
 est. vel, pe-
 riculo libe-
 ravit. Alio-
 qui pro Ac-
 quisivit, seu,
 comparavit.

28 Περιέχετε οὖν ἑαυτοῖς, καὶ πᾶσι τῷ
 μύσῳ ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔστιν
 σκόπετε, ποιμαίνειν τίω ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν
 εὐεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

29 Εγὼ γὰρ οἶδα τὸτο, ὅτι εἰσελεύσονται
 ἄρξιν με λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδύ-
 νει ποιμαίνε·

30 Καὶ ὁ ὁμοῦ αὐτῆς εἰσαγγήσονται ἀνδρες λα-
οῦντες διαφραγμῶν, τῷ ὁποσῶν ἐστὶν μεθυστικῶν
αὐτῆς.

31 Διὸ ζηνυρεῖτε μεμνημένοι οὗτι περατῖαν
καὶ ἡμέραν ἐκ ἡπαυστέριον μὲν διακρύων του-
τῶν ἵνα ἔχασον.

32 Καὶ ταυτὶ περατῖαν ἡμεῖς, ἀδελφοί,
Θεὸς, καὶ τῇ λόγῳ τῇ χάριτος αὐτοῦ, τῷ δουλε-
ῖται κοδομῆσαι, καὶ δουλεύει ὑμῖν κληρονομίαν ἐν
ἡμέραις μέλλουσιν.

33 Αργυρίῳ ἢ χρυσῷ ἢ ἰμφοτισμῷ ἑδνός ἐπι-
μυστα.

34 Αὐτοὶ ὅτι γινώσκετε οὗτι τῇ χρείᾳς με, καὶ τοῖς
ματ' ἐκ τῆς ὑποκρίσεως αἱ χεῖρες αὐτῶν.

35 Πάντα ὑπὲρ εἴξα ὑμῶν ὅτι ἔγω καὶ πάντες
ἐπὶ πλάκας ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος μεμνημένοι ἐν
τῇ λόγῳ τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, Μανθ-
νέτε διδόναι μάλλον ἢ λαμβάνειν.

36 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, δαίς τὰ γότατα αὐτῶν, σὺν
αὐτοῖς περιηύξατο.

37 Ἰκανὸς ὅτι ἐχρῆτο κλαυθμὸς πάντων καὶ ὅτι
ἐστὶν ἐπὶ τῇ τράχηλοι τῷ Παύλῳ, κατεφίλου
αὐτὸν.

38 Οδοιποροὶ μάλιστα ὑπὸ τῇ λόγῳ ὅτι
ἐστὶν ἐκείνῳ μάλιστα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν.
ἐπὶ αὐτὸν εἰς τὸ πλεῖον.

1. cor. 4. 19.
1. thess. 2. 9.
2. thess. 3. 8.
Ministra-
tione. vel
Ministria su-
e. unde ad
sappeditan-
dum.
Subleuare
infimos.
sen. imbe-
cillos.

Κεφ. κβ. Cap. 21.

Paulus Ierosolymam tendens, 8 Caesarea Philippi
uangelistam conuenit. 10 Eius etiam vincula
Agabus. 17 Ierosolymam quum aduenisset, 18
plum ingressus, 19 comprehenditur a Iudaeis.
Lyfiam tribunalum iisdem eripitur.

Ως ἡ ἐλπίς τοῦ ἀναχθῆναι ἡμᾶς ὑπα-
παύει· αὐτῶν δὲ ἐξ ὧν ἐξῆς εἰς τὴν πόλιν, καὶ κεί-
νους·

2 Καὶ εὐρέντες πλοῖον διατρεφῶν εἰς ἡμέ-
ραν·

3 Αναφανέντες ἡμῶν Κύπρον, καὶ κατα-
παύει αὐτὸν ἐν Ἀντιόχειᾳ, ἐπὶ τῷ πλοῖ-
νι·

Exonera-
turum se
mercibus.

4 Καὶ ἀνιυρέντες τὸν πλοῖον, ἐπὶ τῷ
πλοῖνι·

Peregisse il-
los dies.

5 Ὅτε ἡ ἐλπίς τοῦ ἡμᾶς ὑπα-
παύει, ἐξελθόντες ἐπὶ τῷ πλοῖνι, καὶ ἐπὶ τῷ
πλοῖνι·

Reuerfi sunt
domum, ut
ad sua.

6 Καὶ ἀποστάντες ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐπὶ τῷ
πλοῖνι·

7 Ἡμεῖς ἡμᾶς ὑπα-
παύει·

ἡνωτῆσάμεν εἰς Πτολεμαῖδα· καὶ ἀσπασά-
μεν τῶν ἀδελφῶν, ἡμεῖνάμεν ἡμέραν μίαν παρ'
αὐτοῦ.

8 Τῇ ᾗ ἱπαύροισιν ἐξελθόντες οἱ ὄφει τὸν Παῦ-
λον ἐλθόντα εἰς Καμαρίαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν
ὄμιλον Φιλίππου τῷ ὁλοκαύστῳ (τῷ ὄντος ἐκ τῆς ἰ-
σχυρῆς) ἡμεῖνάμεν παρ' αὐτοῦ.

Supra, 6. 3.

9 Ἰάτω ᾗ ἦσαν θυγατέρες παρθέναι τέσσαρες
ἐκτρέφοντο.

10 Επιμυρόντων ᾗ ἡμεῖς ἡμέρας πλείους, κα-
τέλιπον δὲ τῆς Ἰουδαίας θεωρήτης ὀνόματι Α-
νδρέας.

11 Καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἔρχετο τὴν ζώνην
Παύλου, δέσας τε αὐτῷ τὰς χεῖρας καὶ τοῦ ὁ-
λοκαύστου, ἰάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον, τὸν αὐτὸν
ἐκ τῆς ζώνης αὐτοῦ, ἔτω δέσυσθαι ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ
ἀδελφοὶ καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἰδίων.

Gall. Cernit
du lien.
Quid facitis
flentes &
languentes
cor meum?
vel, molle
& langui-
dum red-
dentes Q. d.

12 Ὡς ᾗ ἡκέσταμεν ταῦτα, παρεκαλέσαμεν ἡ-
μέας καὶ οἱ ἐτόποι τῷ μὴ ἀναβάνειν αὐτὸν εἰς
Ἱερουσαλὴμ.

Quoniam
flatis. & fr.
Vel, Quid
prodest vo-
bis flere &
fr.

13 Απεκρίθη ᾗ ὁ Παῦλος, ὅτι περὶ τοῦ, καὶ
περὶ σωτηριῶντων με τῶν καρδίας, ἐγὼ γὰρ ἔ-
κτισθαι διώμα, ἀλλὰ καὶ ὑπαγαγεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐ-
κ μὲν ἔχω ἰσχυρὰ· τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Defini-
mus illum.
rogare, Vel,
Abstulimus
illis
precibus.

14 Μὴ θεωροῦντες ᾗ αὐτὸν, ἢ τὸ χάρισμα, ἐ-
κτίσθαι, τὸ δέλημα τῷ Κυρίῳ ὑφείδω.

Kk

15 Μετὰ

15 Depositi-
tis sarcinis
(ut videli-
cet expediri-
or esset navi-
gatio) vel,
sequendo al-
teram lecti-
onem.

Collectis
sarcinis.

16. Quidem
& discipulis.

15 Μετὰ τῶν ταῖς ἡμέρας ταύτας ἄποσκαι-
νόμενοι ἀπεβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ.

16 Συνηλθον ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἀπο-
ρεῖας σου ἡμῖν, ἀγροντες παρ' ὧν ξενιδιαίμεν, Μαν-
νί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μετὰ τῆς.

17 Γενομένησαν ἡμεῖς εἰς Ἱερουσόλυμα, ἀπο-
ιδέξαντο ἡμεῖς οἱ ἀδελφοί.

18 Ἦν δὲ ἐπιβὰς εἰσήει ὁ Παῦλος σου
πρὸς Ἰάκωβον· παύετε τι παρεγλύοντο οἱ ἀφ' ὧν
περὶ.

19 Καὶ ἀσπασάμενος αὐτοῦ, ἐξηγεῖτο
αὐτῷ ὅτι ἔλαβον ὡς ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ
τῆς διακονίας αὐτοῦ.

20 Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἰδέξαντον τὸν Κύριον
πὺν τε ἀποτῶ, Θεορεῖς ἀδελφοί, πόσαι μυριάδι
σὺν Ἰουδαίῳ τῶν πεπνευκότων· καὶ πάντες ζώοντες
κατὰ νόμον ὑπὸ ἀρχαῖς.

21 Κατὰ κρίθησαν ἡμεῖς ὅτι ὅτι ὅτι ὅτι
ἐπιδόσκεις ἀπὸ Μωσέως ὡς καὶ τὰ ἴδια πάντα
Ἰουδαίους· λέγων μὴ ὥστε μένειν αὐτοῦ τὰ πάντα
μετὰ τοῖς ἔθνεσι ὥστε πατεῖν.

22 Τί οὖν εἶπες; πάντως δεῖ πλῆθος σου
θεῖν. ἀκούσαντες γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.

23 Τὸτο ἐν ποίησον ὅσοι λέγομεν· Εἰσὶν
ἀπὸ ῥεῖς πέντερες ὅλως ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν

24 Τότες παρεχλαῖων, ἀγνίσθητι σου αὐτοῖς

Voto ob-
stricci, vel,
obnoxii.

καταίνουσιν ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα⁴ ξυρῆσονται τὴν κα- supra, 18. 18.
 λυήν καὶ γινώσι πάντες ὅτι ὧν κατ' ἔχεται num. 6. 18.
 αὐτοῖς ἐστίν, ὅμως στοιχεῖς καὶ αὐτοὺς τὸν νόμον φυ-
 λασσόντων.

25. Περὶ ἧς τῆς πεπιστευκότων ἐθιῶν ἡμεῖς ἐ-
 στήλαμεν, κλείναντες μηδὲν τοῖς τὸν τιθεῖν αὐ-
 τῇ μὴ φυλάσσειν αὐτοῦ τό, τι εἰδωλόθυτον,
 καὶ ἡμῶς, καὶ πικτόν, καὶ πορνείαν.

26. Τότε ὁ Παῦλος, παραλαβὼν τοῦ ἀδελφου,
 ἡ ἰχθυήν ἡμέρα σὺ αὐτοῖς ἀγνῶστὸς εἰσήλθεις
 εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐκπλήροσιν τῆς ἡμερᾶς
 ἐκκλησίας· ἵνα καὶ προσέλθῃς ἐνὸς ἐκείνου
 καὶ ἐκπορεύῃς.

27. Ὡς ἡ ἐμὴν ἀγ' ἐπὶ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνηλθόντες,
 καὶ τῆς Ἀσίας ἰερεῖς διαστάμενοι αὐτὸν ἐν τῇ
 ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς
 χεῖρας ἐπ' αὐτόν.

28. Κεράζοντες Ἀδελφοὶ Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε
 αὐτῷ, ὅς ᾧ ἀνδροπῶς ὁ καὶ τῆ λαῶ καὶ τῆ νόμου καὶ τῆ
 ἐκκλησίας πάντας πανταχῶς διδάσκων· ἵνα τε καὶ
 αὐτὸς εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ⁴ κατοικήσῃ τὸν Pollus.
 καὶ τὸν τῶτον.

29. (Ἦσαν γὰρ περιωρακότες Τετράριον καὶ Ε-
 στήλας καὶ τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὅτι εἰς τὸ
 ἱερόν εἰσέλθῃ ὁ Παῦλος)

30. Εὐαγγέλιον τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συ-
 νήσιον.

δρομή τῷ λαῷ· καὶ ὁπλιαζόμενοι τῷ Παύλῳ, καὶ
 κοινὰ αὐτὸν ἔξω τῷ ἱερῷ καὶ θυσίᾳ ἐκλείδουσιν
 ἐκείνους.

*Peruenit fa-
 ma ad tr.*

31 Ζητουῦτων ὃ αὐτὸν ὀποκτεῖναι, ἡ
 φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς αἰτίας ὅτι ὅλη συν-
 ῆται Ἰερουσαλήμ.

32 Οὗ ὅτε αὐτῶς παραλαβὼν στρατιώτας
 ἱκανοὺς ἄρχους, κατέδραμον ἐπ' αὐτούς. Οἱ
 δὲ ὄντες ἡ χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαν-
 τιν αὐτοὺς ἡ Παῦλος.

33 Τότε ἐγείσας ὁ χιλιάρχος ἐπέλαβε τοὺς
 καὶ ἐκέλευσε διεξιῦναι ἀλύσεισι δυνάμει· καὶ ἐπιμύ-
 νοντο τίς αὐτῶν εἴη, καὶ τί βῆτι πεποιηκώς.

*Cognoscere
 quicquam
 certi.
 In castra.*

34 Ἄλλοι δ' ἄλλο πείθοντες ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ
 γὰρ φόβος ὃ γινώσκοντες τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὴν δύναμιν,
 λένουσιν ἄγαντες αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.

35 Οἱ δ' ἐγλύετο ὅτι τὸν ἀνιστὰς, οὐκ
 βασιλεύοντες αὐτὸν ὑποὺς τῆς στρατιᾶς, διὰ τὴν
 τῷ ὄχλῳ.

36 Ἡκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τῷ λαῷ, καὶ
 ἄνθρωποι αὐτόν.

37 Μίλλωντες εἰσάγειν αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν
 Παῦλος, λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν
 σοί ; Οὗ γὰρ ἔγωγε, Ἑλλήνιστι γινώσκεις ;

*Ad feditionem
 concitasti, vel,
 impulisti.*

38 Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πορνεύων
 ἡμερῶν ἀναστατώνων καὶ ὁ ἐκστρατώνων εἰς τὴν ἑλ-
 ληνίαν ;

Παρθενή, ἀλλ' ὅτι σὺ σκεπταμένη;

39 Εἴπε ὁ Παῦλος, Εὐὼ ἀνδρῶν περὶ μὲν εἰμι

ἡλικίᾳ, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας· ἐκ ἀσκήσεως ἀπόλαυσις. Non igno-

bilis.

40 Ἐπιτρέψαντες ὁ ἄνθρωπος, ὁ Παῦλος ἔως ὅτι

ἐκείνῳ μὲν κατέσχευε τῇ χειρὶ τῶν λαῶν. πολλῆς ὅ

τις ἡγομένης, ἀντιστάσαντες τῇ Ἐβραϊστὶ διαλέκ-

τῇ λέγον,

Κεφ. κβ. Cap. 22.

Pauli rationem fidei suae reddentem, 22 aliquandiu In-

deinandum. 2 Illis vero clamantibus, 24 virgis exami-

natus, 27 Romanum se civem esse declarat.

Αὐτοὶς ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς

φωνῆς ὑμῶν καὶ ὑποτασσάμενοι.

2 (Ακούσαντες ὅτι τῇ Ἐβραϊστὶ διαλέκτῳ

ἀντιστάσαντες αὐτῷ, μᾶλλον ἢ παύσασθαι οὐκ ἔβου-

λοῦντο,)

3 Εὐὼ μὲν εἰμι ἀπὸ Ἰουδαίας, καὶ ἡγομένης ἐν

Ἰερουσαλὴμ τῆς Κιλικίας, ἐνάτη θρακική, ὅτι ἐν τῇ πό-

λει ταύτῃ παρεστὼς ἀπὸ τοῦ Γαλαθίου, ἡ πεπε-

νημένη ἐστὶν ἀκρίβεια τῆς πατρῴου νόμου, ἡ ἡλικί-

αυτῆς ἀπὸ τοῦ ὅτι ἐστὶν ὁ Θεὸς, καὶ ὡς πάντες ὑμεῖς ἐστὲ

ἐν αὐτῇ.

4 Ὅς ταύτῃ τὴν ὁδὸν ἰδὼν ἰδὼν ἄξιον ἔδοξα

ἐν ἡμεῖς καὶ παρὰ τοὺς εἰς φυλακὴν ἀνδρῶν τῶν

καὶ ἡμεῖς

Præbuerunt

silentium.

Institutus ad

exam-

formam pa-

trix legis.

Vel, Erudi-

tus ad ex-

amiam pa-

trix legis

disciplinam

Zelo Dei

Testis mihi
est.

Ve lux mul-
ta fulguri
similis me
circumde-
derit. vel,
in morem
fulguris.
Et cecidi in
solam.

Pro fulgo-
ris illius
gloria.
Id est, pro
fulg. illa glo-
ria et ma-
gis pleno
vel, glorioso.

5 Ως κ' ὁ ἀρχαίριος μαρτυρεῖ μοι, καὶ
προσβυτίριον παρ' αὐτῶν καὶ ὅτις τλας δ' ἐξάμην
τοῦ ἀδελφῆς, εἰς Δαμασκὸν ἐπαυρόμενος,
τοῦ ἐκείσε ὄντος, διδιδόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ
πυμωρῶσθαι.

6 Ἐγγύς το δέ μοι πορευομένου καὶ ἐγγίζον-
τος Δαμασκῷ, φέει μισημέριον, ἐξαίφνης ἐκ τῆς
ὀφείας ἔλθαι φῶς ἱκανὸν φέει ἐμέ.

7 Ἐπιτόν τε εἰς τὸ ἴδιον καὶ ἡκούσας
λεγόντες μοι, Σαῦλ, Σαῦλ, τί με διώκεις;

8 Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ Κύριε;
τε φῶς με, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρεθίος,
διώκεις.

9 Οἱ ᾧ συν' ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἰδόντες
καὶ ἱεροῦ ἐγγίσοντο· τὴν δὲ φωνὴν ἐκ ἡκού-
σας λαλοῦντές μοι.

10 Εἶπεν δὲ, Τί ποιήσω Κύριε; Ο ᾧ
εἶπε φῶς με, Ἀναστὰς πορεύε εἰς Δαμασκὸν
καὶ σὺ λαληθήσεται σοὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ πόλει
ποιήσεται.

11 Ως δὲ ἐκ οὐρανῶν, ἀπὸ τ' ὀφείας τῆς
ὀφείας, χειρὶ λαλῶντος ὑπὸ τῆς συνόχης
ἦλθον εἰς Δαμασκὸν.

12 Ἀνατὰς δὲ τις, ἀλλήρ' ὄντως καὶ τὸν
μαρτυροῦντος ὑπὸ πάντων τῶν κατεπαύ-
σεν, ἰδούων,

Ελθὼν πρὸς με καὶ ὁπισθεὶς εἶπέν μοι, Σαῦλ
καὶ εἰσέβλεπον. Καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ αἰέβλεψα
αὐτόν.

14. Οὕτως εἶπε, ὁ Θεὸς τῇ πατρίδι ἡμῶν· ἄκου- Def
 εῖσατό σε γινώσκαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὴν εὐχ.
 υἱ.

ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἡ ἀκὴ παρ' φωνῶν ἐν τῇ σόμειτος αὐτῇ·

15. Οτι ἴση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀ-
φάρτους, ὅν ἐδέξατο καὶ ἠκούσας.

16 Καὶ νῦν πένθεις; αὐτοὺς βιάσασθαι, καὶ
ἐπιστῆσαι ταῖς ἀμαρτίαις σου, ὅτι καὶ ἐγὼ ἐκ τῶν
ἐκ τῆς Κνωῆς.

17 Ελθέτω δέ μοι ὑποσέφαντι εἰς Ἱερου-
σαλὴμ, καὶ ποσὲν χοροὶς με ἐν τῇ ἰερῇ, ἡλείψω με
ἀγαλλίασι.

18 καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, Σπύλον, καὶ
 ἄλλοι ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ· δύνῃ ἐπαρ-
 χήσῃ σου πλὴν μαρτυρίαι πρὸς ἐμὸν.

19 Καὶ ἔειπον, Κύριε, αὐτοὶ ὁπίζονται, ὅτι ἐ-
ν ἡμῶν φυλακίζων καὶ διέχοντες τὰς συνήθει-
ας αὐτῶν πιστεύοντες ὅτι σὺ.

20 Καὶ ὅτε ἐλθῇ το τὸ ἄνω Σπρινγς ὁ υἱὸς
σου, καὶ πρὸς ἡμῶν εἰσῶς, καὶ σωθεῖσθαι
αὐτὴν, καὶ φυλάσσειν τὰ ἱμάτια ὅτι ἀνα-
στήσει αὐτόν.

21 Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· Πορεύου· ἐπιβὰς εἰς Ἰθύν
καὶ εἰς Ἰερουσαλὴμ.

Designavit,
vel, Dele.

Abine v. Euc.

In carcerem
coniciens
& verbo-
rans.

22 Ἦκουσεν ὁ αὐτὸς ἄχρι τούτου τοῦ λόγου
ἐλθεῖν τὴν φωνὴν αὐτῆς, λέγοντες, Αἱρεῖτε
τὸν τοῦτον· ἔγδ' καθήκει αὐτὸν ζῆν.

23 Κραυγάζοντων ὁ αὐτῆς, καὶ ῥιπνοῦν
ἰμάτια, καὶ κοινοῦ τὸν βδελυρόντων εἰς τὴν ἕβρα,

24 Ἐκίλευσεν αὐτὸν ὁ χλίαςχος ἀγαθῶς

Quum dix-
isset inqui-
rendum esse
in eum fla-

gris, vel
Habendam
esse de illo
questionem
flagris.

Quum au-
tem obie-
cisset eum
loris (ut
dicitur, ob-
icere ali-
quem gla-
dio) Id est,
Quum iam
ei verbera
intentaret.
Magna sum-
ma ius ciui-
eatis istius
emi.

Etiam na-
tus sum ci-
uis.

τῶ παριμβολῶν, εἰπὼν μάλιστα αὐτῶν
αὐτόν· ἵνα ὁππρὶν δὲ ἴω αἰτίαν οὕτως ἐπιφύ-
αυτῆς.

25 Ὡς ὁ περιτείνειν αὐτὸν τοῖς ἰμάτι-
σι παρὰ τὸν ἐστῶτα ἐξατόνταρχον ὁ Παύλος
ἀνδροπὸν Ρωμαῖον καὶ ἀκράτακτον ὅστις ἐπι-
μασιζειν;

26 Ἀκούσας ὁ ὁ ἐξατόνταρχος, προσελθὼν
πῆλθει ταῖς χλαίραις, λέγων, Ὁρα τί μέλλεις
εἶν' ὁ γδ' ἀνδρῶπος εἶς; Ρωμαῖός ἐστι.

27 Προσελθὼν ὁ ὁ χλίαςχος εἶπεν αὐτῷ,
καὶ μοι, εἰ σὺ Ρωμαῖός ἐστι; Ὁ δ' ἔφη, Ναί.

28 Ἀπεκρίθη τῷ ὁ χλίαςχος, Εγὼ πολὺ
θαλαίᾳ τῶ πολιτείας ταύτης ἐκτεταμένος. Οὐ
Παύλος ἔφη, Εγὼ δ' ἐκ γένους.

29 Εὐθέως οὖν ἀπέστησεν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μὲν
λόντες αὐτὸν ἀνίστασθαι καὶ ὁ χλίαςχος δὲ
ἔστη, ὁππρὶν οὖς ἐπὶ Ρωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἴσως αὐτὸς
θεοσεβής.

30 Τῇ δ' ἑπόμενοι βυλάριος ἡγεῖται τὸ αὐτὸν

λόγῳ καὶ καταγορεύεται παρὰ τῆς Ἰουδαίας, ἔλυσεν
 ὁ δὲ ἀπὸ τῆς διστομῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν αὐτὸν ἀρ-
 χιεὶ καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῆς· καὶ καταγαγὼν
 αὐτὸν, ἔστησεν εἰς αὐτὸς.

Κεφ. κγ'. Cap. 23.

nam causam dicentem, 2 Ananias percuti iubet. 7
 consilio inter ipsos accusatores oritur. 11 Consolatur
 Paulum. 14 De Iudaeorum insidiis 20 Tribunus
 prior factus 27 Paulum Felici praesidi mittendum cu-
 ra creatam.

ΤΕΝΙΣΑΣ ἥ ὁ Παῦλος τῇ συνεδρίῳ, εἶ-
 πεν, Ἀδελφοί ἀδελφοί, ἐγὼ ἄπιστος συνειδήσει
 ὑμῶν· πεπολίτευμαι τῇ Θεῷ ἄρχε ταύτης τῆς
 ἡμετέρας.

2 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρε-
 στώσι ἀπὸ τῆς συνέδρου αὐτῶν τὸ εὐχεσθαι.

3 Τότε ὁ Παῦλος φωνῶν αὐτοὺς εἶπε, Τύπτειν σε
 οὐ δύναται ὁ Θεός, τοῖς κε κακονομῶν, καὶ σὺ κἀντὺ
 ἔστημα καὶ τὸν νόμον, καὶ παρενομήσῃς καλεῖς με
 ἡμιθέον;

4 Οἱ δὲ παρεστώτες εἶπον, Τὸν ἀρχιερεὶ τῆς Θε-
 οῦ λαλοῦντες;

5 Ἐπεὶ τε ὁ Παῦλος, Οὐκ ἤδειν, ἀδελφοί, ὅτι
 ἀρχιερεὺς γέγραπται γάρ, Ἀρχοντα τῷ λαῷ σου
 ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι κακῶς.

6 Γινώσκεις ὅτι ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέσῳ ἐστὶ σαδ-
 δαίμον, τὸ δὲ ἐπὶ φαρμακίαν, ἔκμαχον ἐν τῇ
 συνεδρίῳ.

Modis om-
 nibus con-
 scientiam
 bonam ex-
 hibui Deo
 in iis quae
 gessi. Vel,
 Ita me gessi
 erga Deum
 nullius mi-
 hi sum con-
 sciens.
 Itaque sedes,
 & con-
 tra legem
 iubes.
 Q. d. Itaque
 iubes me con-
 tra c. l. quum
 sedes, &c.
 Exod. 22, 28.

infra 24. 22.
philip. 3. 5.

σωσε εμε, Απομειδιλοι, ἐγὼ φαρισαῖος 13
 υἱὸς φαρισαίου· ὡς εἰς ἐλπίδες καὶ αἰσχρολογίας 14
 ἐγὼ κρίνομαι.

7 Τὸ δ' αὖτε λαλήσαντος, ἐχρὺτο στήθεσιν
 φειρασίῳ καὶ τῇ σιδερέῳ καί ἐχρῆθη πῖπ
 ρος.

8 Σαδ δ' ἐκ αἱοὶ μὴ γὰρ λέγουσι μὴ ἐπ' αἱοὶ
 σπιν, μὴ δὲ ἀγγέλον, μήτε πνεῦμα· φαεινὰ ἔχον
 λογιῶσι τὰ ἀμρότητα.

9 Ελθόντες ἡ κεκυνη μεγάλη· καὶ ἀναστάντες
 γεγραμματοῖς τῶν μέτρων τῆς φαρισαίων, διημέ-
 ρησαν, λέγοντες, Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐπὶ
 σοῖς, ἀλλὰ οὗτο· εἰ ἡ παιδεία ἐλάλησεν ἀπὸ
 σοῦ, μὴ θεομαχῶμεν.

Ne discer-
peretur.

10 Πολλῆς ὃ γλυκομάτης εἴσεως, ὁλαῖα
 χαίλαρχος· μὴ διασπαθῇ ἡ Παῦλος ὑπὸ αὐτῆς
 ἐκίλευσε τὸ σπάτυμα κατὰ τὸν ἀρπάσσει
 ἐκ μέσων αὐτῆς, ἄλλῃ τι εἰς τὴν παρεμβολῇ.

II Τῇ ᾗ ἐποιήσει νυκτὶ ὅπως αὐτῷ ὁ
 ος εἶπε, Θάσος Παῦλε. εἰς γὰρ διεμάρτυρον
 ἐμὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ρώμην
 μαρτυρῆσαι.

Quum coi-
tionem fe-
cissent, de-
venerunt
Iese.

12 Γενομένης ἡμέρας, ποιήσαντες πη-
 Ιδαίαν συστροφήν, ἐνδεμήσαντες αὐτοὺς, ἵνα
 μὴτε φαγεῖν μὴτε πίνειν ἴσως οὐ δοκῶμεν
 Παῦλοι.

της τὸν Παῦλον, ὡς μάλιστα τι ἀκριβέστερον
θαήσῃ πρὸς αὐτὸν.

Insidiantur illi.

21 Σὺ δὲ μὴ φοβηθῇς αὐτοῖς. ὅτι ἐστὶν αὐτὸν ὅτι αὐτῶν ἀνδρες πλείους τεσσάρων
τινες ἀνδεμέψαντες αὐτὸν μή τι φαγεῖν
εἶν ἕως ἃ ἀνέλυσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἐτοι-

Expectantes ut pollice-
ris te hoc
facturum.

μερσδιχόμενοι τῷ ὑπὸ σὲ ἐπαγγελίᾳ.
22 Ο μὲν οὖν χεῖρας ἀπέλυσεν τὴν
παρεγγέλλας μηδὲν ἐκκαλῆσαι, ὅτι ταῦτα
νισας παρὸς με.

Scipatores.

23 Καὶ περισκελισάμενος εὖ οὖ πινὰς
τοντάρων, εἶπεν, Ἐτοιμείσασθε στρατιώται
σίς, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καρταρείας, καὶ
ἐκδομήκοντα, καὶ ὁ δὲ ἔξιοι αὐτοὺς διακρίνας
της ὥρας τὴν νύκτος.

Ut iumen-
ta praebe-
rent.
Saluum per-
ducerent.
Cuius haec
erat forma.
Vt, in hanc
sententiam.

24 Ὁ κτῶν τε παρεστῆσαι, ἵνα ὅπως
τις τὸν Παῦλον διασώψωσι παρὸς Φάλακρας
γείμνα·

25 Γεγάλας ὅπως αὐτὸν ὡς αἰχμὴν
πὸν τῆτον.

26 Κλαύδιος Διοσκὸς τῇ κρατίστῃ καὶ
λακί χαίρειν.

Scipui.

27 Τὸν αἰδοῦν τῆτον συλλυφθῆναι
Ιερόδοτον, καὶ μέλλοντα ἀναρῆσθαι ὑπὸ αὐτῶν
σὺν τῇ στρατιᾷ· ὅτι ἐκκαλῶν αὐτὸν
τι Ρωμαῖοι δοῦν.

Βουλόμενος ὃ γινῶμαι τὴν αἰτίαν δι' ἣν
αὐτῶν, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σω-
φρονεῖν.

Causam eue-
rum crimin-
parentur.
Vel, Crimen
quod ei ob-
iicerent.

Οἱ ἰσθρὸν ἐγκυκλίμηνον φρεῖ ζητημάτων τῶν
αὐτῶν, μηδὲν ὃ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἐγ-
είχοντα.

Μιῦνθεῖσιν δέ μοι ὅτι ἐκλῆς εἰς τὴν ἀνδρα-
γασίαν ὑπὸ τοῦ Ἰσθάρου, ἔξω τῆς ἐπεμ-
νός σε παραχρείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λίγη
αὐτὸν ὅτι σε. Εἰρήσο.

Οἱ μὲν οὖν ἔγραπώται, καὶ τὸ διατεταγμέ-
νους, ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον, ἤγαγον διὰ
τοῦ εἰς τὴν Ἀντιπατερίδα.

Τῷ δὲ ἐπαύριον ἰάσαντες αὐτὸν ἰππεῖς
ἔδωκαν αὐτῷ, ὑπόστρεψαν εἰς τὴν πα-
τρίδα.

Οἱ πρὸς εἰσελθόντες εἰς τὴν Καππαδοκίαν, καὶ
τοῖς τὴν ὁπισθολὴν τῶν ἡγεμόνων, παρέστησαν
Παῦλον αὐτῶν.

Αναγνούς δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας
τοῖς ἐπαρχίας ὅτι, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ
ταύτης

Ex qua pro-
vincia.

Διακείμενά σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατηγόροι
μαρτύρονται. Εκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῇ φρου-
ρᾷ Ἡρώδους φυλάσσειν.

Κρ.

Κεφ. κδ'. Cap. 24.

2 Tertulio accusante 10 Paulus pro se causam dicit
 Ριζίδι & eius uxori Christum annuntiat. 27 Spe
 pecuniam quum frustra Felix expectasset, 28 pro
 decedens, viāctam Paulum relinquit.

ΜΕΤΕΙ ὃ πάντες ἡμέτερος κατέβη ὁ ἀρχιερὴς
 ναίας μὲ τῇ τρεῖς βουλευτῶν, καὶ ῥήτορι
 τύλλου πρὸς οἷτινες ἐπαύσατο τῇ ἡγεμονίᾳ
 Παύλῳ.

Qui signifi-
 carunt prae-
 fidi quae ha-
 berent ad.

versus P.
 vel, se ali-

quid habere.

Sic. cap. 25.

v. 2. & 15.

Quum mul-

ta pace per-

te fruamur,

& succedant

huic natio,

ut quae tua

providentia

geruntur,

ut, admi-

nistrantur.

Pestilen-

tem.

Principem,

q. d. ante fig-

nam.

Profanare,

2 κληθέντος ὃ αὐτὸν ἤρξατο κηρυγεῖν
 τυλλος, λέγων,

3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σὺ
 κροτορρωμάτων γνομόνων τῇ ἐθνῇ τέταρ-
 τῆς αἰωνιότητος, παύτη τε καὶ πανταχῶς δοποδύ-
 κηί πεισθῆναι, μὲ πάσης θυχευσεύσεως.

4 ἵνα ὃ μὴ ὅτι πλείον σὲ ἐγκόπῃ, παρ-
 λῶ ἀκυσάσῃ ἡμῶν σωτόμενος, τῇ σὴ ὁπῃ

5 Εὐρόντες γὰρ τὸν αὐτὸν ῥα τέτον' ἰοιμῆν
 νομῶτα εἴσιν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ
 οἰκὸς μὲν, ὡς περὶ τῶν τε τῇ Ναζαρεθ
 αἰρέσεως

6 Ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπιέρχεται ὡς ἐκ τῶν σα-
 ἐκρετήσασθαι, καὶ κατὰ τὴν ἡμέτερον νόμον
 σαμὸν κρίνειν.

7 Παρελθὼν ὃ Λεοτίας ὁ χεῖραρχος, μὲ
 λῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε

8 Κελεύσας τοῦ κατηγοροῦ αὐτὸν ἔρχεσθαι

ἡ δὲ διωκὴς αὐτοὺς ἀπακρίνας πρὸς πάντων
ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῖς.

Ἐξιστάμενοι δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦ-
τα ὅπως ἔχουσιν.

Assenserunt
illis Tertu-
lii verbis.

Ὁ ἀπακρίθῃς δὲ ὁ Παῦλος, νέυσαντος αὐτοῦ τῆς
ἐκείνης λέξεως, Ἐκ πολλῶν ἐτήρ' ὄντα σε κρατῶν τῆς
ἐκείνης ὁπιστάμενος, ὁ δυνάμειον τὰ πρὸς ἐ-
μὴν ἀπολογία.

Alactius

Ἰ Διωταμένης σε γινώσκων ὅτι πλείους εἰσὶ
ἡμέραι ἢ δεκάτ' ὅ, αὐτῶν ἡς ἀνέβλεψα θεωρηκυσήσαν
ἐν ταύτῃ.

Καὶ οὐτε ἐν τῇ ἱερῇ εὐρώῃ με πρὸς τινα δι-
μάχων, ἢ ὁπιστάμενοι ποιοῦντα ὅχλα, οὐτε ἐν
ἐκείνῃ, οὐτε κατὰ τὴν πόλιν.

Ante me ad-
iungentem
alicui tur-
bae, facta
coitione.
Manifesta
facere Vel,
probare.

Ὅντα παραστήσαι δυνάμεται πρὸς ὅν τινα
ἐν ταύτῃ.

Ὁμολογῶ δὲ τὸ σὺν σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν
ἐκείνην αἵρεσιν, οὐτω λατρεύω τῇ πατρὶ
ἐκείνῃ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν νόμον καὶ ἐν τοῖς
ἐκείνῃ γεγραμμένοις.

In eo autem
me exerceo,
vel, elaboro
ut habeam
conscienti-
am offendi-
culi exper-
tem, seu, of-
fensam. Vel,
posui, Inte-
rim autem
elaboro ut
habeam,

Ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸ Θεόν, ὡς καὶ αὐτοὶ οὐ-
νοσφύχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἑστῆς νε-
κρῶν τε καὶ ἀδίκων.

Ἐν ταύτῃ αὐτοὺς ἀσκήσας ἀποδοκίμοι
ἐκείνῃ ἔχει πρὸς τὸ Θεόν καὶ τοῖς ἀνθρώποις

27. Interie-
tis autem
plur. annis.

17 Δι' ἑτῶν δὲ πλείονων παρεγλυόμην ὑ-
σώας ποιήσω· εἰς τὸ ἔθνος μὲ καὶ προσπορεύ-
σασθαι.

18 Ἐν οἷς εὗρον με ἡγνισμόν ἐν τῷ ἱερῷ
μὲ ὄχλου, οὐδὲ μὲ θορύβου, τινὲς δὲ τῆς
Ιουδαίῳ·

19 Οὐς εἶδει ὅτι σὺ παρεῖναι, καὶ κατη-
γεῖναι ἐχέμεν ὡς με.

Alioqui hi
ipfi d.

20 Ἡ αὐτοὶ ἔτοι εἰπάτωσαν εἰπὲν εὗρον
μοὶ ἀδίκημα, γάντος μὲ ὅτι τῷ σινοειδῶν.

21 -Ἡ ὡς ἐμᾶς ταύτης φωνῆς, ἥς ἐκπαύ-
σας αὐτοῖς, ὅτι ὡς ἀναστάσιως νεκρῶν ἐγὼ ἀ-
πέθανον ὑφ' ὑμῶν.

Refecit in
aliud tem-
pus.

22 Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἀνέβλεπε
τοῦ ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ ὡς τ' ὁ δ' εἰπὼν
Λυσίας ὁ χελεύχης καταβῆναι, διαγνώσκειν με
ὑμῶν.

Et laxare-
tur.
Vel Remis-
sive in eam
operetur.

23 Διαταξάμενος τὴν ἐκκατοντάρχην
αὐτῶν ὁ Παῦλον, ἔχειν τε ἀνεστῆναι, καὶ με-
τὰ ἑαυτῶν αὐτὸν ὑπηρετεῖν, ἢ προσερχομένῳ αὐ-
τῷ.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας πέντε παρεγλυόμην
Φῆλιξ σὺν Δερκισίῳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὐραν-
οῦ, μετεπέμψατο δὲ Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐ-
τοῦ εἰς Χριστὸν πίστεως.

25 Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ ὡς διὰ
καὶ ἐγκρατείας, καὶ τῷ κρίματι τοῦ μέλλου-
σιν αὐτὸν ἐμφορῶς γλυόμηνος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη,

πρίνου καὶ ἐν τῷ μεταλαβὼν ματακαλίσο-

μα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι καὶ ἄλλοις.

16 Ἀμα ὁ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δαθήσεται

ἐν τῷ Παύλῳ, ὅπως λύσῃ αὐτόν διὰ καὶ

ἀντιπρόσθεν αὐτὸν μεταπεμπόμενος, οἱ μὲν αὐτῷ.

17 Διεύτας ὁ πληρωθεὶς ἐλαλε διάδοχον

καὶ Πόρκετον Φίλσον· θέλων τε ἄρχειν κατὰ

ταῖς Ἰουδαίῳις ὁ Φίλιξ, κατέλιπε τὸ Παῦλον

ἐν τῷ αὐτῷ.

Κεφ. κί. Cap. 25.

18 Succedens Felici, 6 iubet Paulum adduci.

19 Paulus Caesarem appellat. 14 Festus Agrippae regi ne-

cium Pauli exponit, 23 eundemque illi mittit, 27 ut

illam cognoscat.

18 ὅπως αὐτὸν ὁππότες τῇ ἐπαρχίᾳ, μὲν ῥεῖς καί-

19 ἔρχεται εἰς Ἱερουσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας

20 Ἐπελπίσας ὁ αὐτῷ ὁ ἀρχιεὺς καὶ οἱ ἀρχοί.

21 Ἰουδαίων καὶ τῷ Παύλῳ, καὶ παρὰ τοῦ αὐ-

22 Λιτέμενοι ἄρχειν κατὰ αὐτὸν, ὅπως μετα-

23 ἀπαγῇ αὐτόν εἰς Ἱερουσαλήμ· αἰδῶν ποιεῖντες

24 κατὰ αὐτὸν καὶ πῶς ὁδόν.

25 Ὁ μὲν αὖ Φίλτος ἀπεκρίθη τῷ Φίλιξ τὸν

26 αὐτὸν ἐπὶ Καισαρείᾳ, ἰδὼν τὸν μὲν ἐν τάχει

27 ἀποκριθεὶς.

28 Ὁ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, συγκατα-

29 ἵστασθαι ἐπὶ αὐτῷ καὶ εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἰσχύοντα

30 αὐτῷ.

Biennio au-
tem exple-
to.

Gratiam in-
ire a Iuda-

Sonae au-
tem, Bene-
ficio col-

locare apud
Iudaeos. le-
gendo potius
in singul. ubi

etiam v. 9.

Vide cap. 24.

v. 1. & bu-
ius cap. v 15.

Qui ex vo-
bis sunt ido-
nei, etiam
accusent.

Id est, qui
facere id
possunt: qui
nunciantur
inst. uell

sunt quia o-
pus est di-
cendi facili-
tate.

ο βασιλεὺς καὶ Ερρίκη κατέλυθησαν εἰς Κα-
 ρία, ἀποσώμφοι τὸν Φῆσον.

14 Ως ὅτι πλείους ἡμέρας διέπειρον ἐκεῖ, ὁ Φῆ-
 ς πρὸς βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέ-
 γοντες ὅτι καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος
 ἦν.

Regi com-
 municavit
 de iis que
 ad P. spe-
 ctabant.

15 Περὶ ἧς, ἡρμοσμένους μὲν εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅ-
 ρησαν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰε-
 ρουσαλιμιτῶν κατ' αὐτὴν δίκην.

Vide v. 12.
 24. & huius
 cap. v. 2.

16 Πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι ἐκ ἑστῆς Ρω-
 μῆς χαρίζεσθαι τινὰ ἀνθρώπον εἰς ἀπώλειαν
 οὐκ ἔστιν ὁ κατήγορός μου καὶ ὁ θεώπων ἔχει καὶ
 ἡ πόλις, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι καὶ τὸ ἐγ-
 γράμμα.

Concedere
 vllis vt
 quenquam
 perdant.

17 Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐθαύμαζον, ἀνα-
 γνόντες μυστήριον ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθί-
 σεν ἐπὶ τὸ βήματος, ἐπέλευσα ἀρχέλωαι τὸν αὐ-
 τόν.

18 Περὶ ἧς σταθάντες οἱ κατήγοροι ἐδεμίαν
 αὐτὸν ἐπείρεον ὥν ὑπενόουν ἐγὼ.

Nullum cri-
 men obli-
 ebant.

19 Ζητήματα δὲ τινὰ καὶ τῆς ἰδίας διειπδα-
 μίας εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ καὶ πινος Ἰησοῦ τιθῆ-
 ναι, ὃν ἱσχυρεῖται Παῦλος ζῆν.

De sua su-
 perstitione.

20 Απορέμενος ὅτι ἐγὼ εἰς τί πῶς καὶ τέτε ζῶ-
 νω, ἵλαρον εἰ βέβαιον πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ,
 καὶ καὶ κρίνεσθαι κατὰ τὰς ἐντολὰς.

Appellasset
ut seruare-
tur cogniti-
oni
Augusti i.
appellando
postulasset.
seu promo-
cando.

Cum mag-
na pompe
ostentati-
one.

Conueni-
unt me.

21 Τὴν δὲ Παῦλον ὁ πικραλισταμὸς τῶν αὐτῶν εἰς τὴν τῆ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκ τῆ τρεῖς αὐτὸν, ἵσως οὐ πέμψω αὐτὸν σαρρα.

22 Αἰτίπας δὲ πρὸς τὸν Φῆσον ἔφη, Ἐβλὴ καὶ αὐτὸς τῶ ἀνθρώπου ἀκῆσαι. Οὐδὲν, Αὐτοῦ ἀκῆσθαι αὐτῆς.

23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τῆς Ἀρχῆς τῆ Βερνίκης μὲν πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσὶν εἰς τὸ ἀκρατήριον σὺν τοῖς χηλάρχοις ἀνδράσι τοῖς κατ' ἑξοχὴν οὗτοι τῶ αὐτοῦ, λεύσαντος τῆ Φήσεως, ἦρχη ὁ Παῦλος.

24 Καὶ φησιν ὁ Φῆς, Αἰτίπας βασιλεὺς πᾶσι τοῖς συμπαρόντες ἡμῖν ἀνδρες, διακρίνοντες τὸν πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, οἱ μοι ἐν τῇ Ἱερουσολύμοις καὶ ἀπαρτίζετε, ὅπως οὐκ εἴη ζῆν αὐτὸν μηκέτι.

25 Εγὼ δὲ καταλαβόμενος μνηστῆρας αὐτῶν πεπορευμένας, καὶ αὐτῆς τῆς Σεβαστοῦ τῆς ἀκῆσαι, ἐκείνη πέμπειν αὐτὴν.

26 Περὶ οὖν ἀσφαλὲς ἐστὶν γράψαι τὴν ἐκ ἐξω. διὸ περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐφ' ὧν, καὶ ὅτι οὐ βασιλεὺς Αἰτίπας, ὅπως τῶ ἀνακρίσει τομῆς χάρις γράψαι.

27 Ἀποστολὴν δὲ μοι δοκεῖ, πέμποντα μὴ καὶ ταῖς κατ' αὐτῆς αἰτίας σημῶσαι.

Κεφ. κς'.

Cap. 26.

mes coram Agrippa 4 vitam aeternam à iuvenute 16
 ratione nque suam 22 tanta auctoritate exponit, 28
 am regis animum nonnihil flebat. 30 sed re infe-
 cedunt proceres.

Ἀγρίππας ὃς ὡρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπὶ τί περὶ
 τοῦ ἡρώδου λέγεις. Τότε ὁ Παῦλος ἔπε-
 πικτείας τῷ χεῖρα.

Ad obiecta
 sibi respon-
 debat. Vel,
 Defensione
 utebatur.
 Vel, Cau-
 sam dice-
 bat.

Περὶ πάντων ὧν ἐγκάλεσμαι ὑπὸ Ἰουδαί-
 οισιν Ἀγρίππας, ἤκημαι ἐμῶν τὸν μαχάριον,
 ὅτι οὐκ ἔστιν ὅτι σὺ σήμερον.

Μάλιστα γινώσκει ὄντα σε εἰδὼς πάντων ὧν
 ἡμεῖς ἔδοξεν τε καὶ ζητημάτων. διὸ δέομά σε,
 μακάριε ἀκούσας μου.

Patienter.

Τῷ μὲν οὖν βίωσίν μου τῷ ἐκ νεότητος, καὶ
 ἀρχῆς γλυκομύτης ἐν τῷ ἔθρει μου ἐν Ἱερουσολύ-
 μῳ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι.

Προγενώσκοντές με ἀκούειν (ἵνα δέλωσι
 πορὶν) ὅτι καὶ τῷ ἀκριβοῦς τῷ αἵρεσιν τῇ
 ἡμετέρας θρησκείας ἐζητοῦμαι μαρτυρῶν.

Sectam no-
 stræ religi-
 onis.

Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς ὡρὸς τοῦ πατρίους
 ἡμετέρας γλυκομύτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔσηκα κενό-
 μενος.

Εἰς ἡμῶν τὸ δωδεκάφυλλον ἡμῶν ἐκτενεία
 καὶ ἡμέραν λαβὼν ἐλπίζει κραταυρῆσαι.
 ἡμετέρας ἐλπίδος ἐγκάλεσμαι, βασιλεῦ Ἀγρίππας,
 ὅτι Ἰουδαῖον.

Duodecim
 tribus.

8 Τί; ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς κρὲς ἐν εἰρήῃ;

9 Εγὼ μὲν οὖν ἰδοῦσα ἑμαυτὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦ τῷ Ναζωραῖο δεῖν πολλὰ ἐναντία ἀπαρτῆσθαι

ἡμεῖς, β. 5.

10 Οὐκ ἐποίησα ἢ Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλοὺς ἀγίων ἐγὼ φυλακῆς κατέκλειστα, τῶν παρὰ ἀρχιερέων Ἰεροσολίμων λαβὼν· ἀναιρεμμένων τι κατ' ἐνέργειαν καὶ ψῆφον.

11 Καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πομπωρῶν αὐτοῦ, ἠνάγκασον βλασφημεῖν· οὓς τε ἑμμανόμβρους αὐτοῖς, ἰδίωκον ἕως ἐν ταῖς ἕξω πόλεις.

12 Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' Ἰεροσολίμων καὶ ὁπτιῶν τ' παρὰ τῶν ἀρχιερέων

13 Ἡμεῖς μίσους, κατὰ τὸ ὁδὸν εἶδον, βλασφημοῦντες ἐκείνους ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τοῦ ἡλίου, ὡς ἔφαντο μοι φῶς καὶ ἔσθ' οὐκ ἐμοὶ πορευομένης.

14 Πάντων ὅν κατεπίσυντων ἡμῶν ἐν γῆν, ἡκιστα φωνὴν λαλῆσαι πρὸς με, καὶ ληφέναι ἐκείνους διὰ τὴν ἐξουσίαν σου, τί μοι διακρίνεις; οὐκ ἔστι σοι πρὸς κίνησιν λακτίζειν.

15 Εγὼ δ' εἶπον, τίς εἰ Κύριε; Οὗ δ' εἶπον, γὰρ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διακρίεις.

16 Ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στήθι ἐπὶ τῷ πύθοντι, εἰς τοῦτο γὰρ ἔρξω σοι, πρὸς χεῖρας αἰσθάνεσθαι τὴν ἐνέργειάν σου, ὡς ἔστι σοι πρὸς κίνησιν λακτίζειν.

17 Εἰς

Et magis ac magis insaniam in illis excercens. vel.

Et supra modum inf.

12. Inter quos. In est, Quia cum a me fuerit.

Vel, interim autem dum erat a me fuerit.

12. Ex auctoritate & mandato.

Et eorum in quibus a te videbor. vel, tibi apparebo. Sine, Eorum ad quos. vel, propter quos. &c.

ὁ Θεὸς ἔχει μέρους σε ἐν τῷ λαῷ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
καὶ σε δοτὸς ἐλπίδος,

ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ὁπίσθρ' ἰδεῖ
αὐτὸς εἰς φῶς, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ σατανᾶ ἐπὶ
αὐτὸν λαβεῖν ὡς ἐπὶ ἄριστον ἀμαρτανῶν, καὶ καλῶς
ἐκτελέσει τὰς ἐντολὰς τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀγρίππας, ἐκ ἰσχυροῦ μὲν ἀ-
ντιθέμενος τῇ ἐκκλησίᾳ ὑποτασσάμενος τῷ βασιλεὶ.

Ὁ δὲ λαὸς ἐν Δαμασκῷ προσέειπεν καὶ Ἰσὼφ-
ταῖς, εἰς πᾶσιν τε τῷ χρόνῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ
ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μετανοεῖν, καὶ ὁπίσθρ' ἰδεῖ
τὴν ἐκκλησίαν τὴν μετανοοῦσαν ἐργαζομένην.

Ἐπεὶ δὲ τῶν μετὰ τοὺς Ἰσὼφταῖς συλλαβόμενοι
ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεσθῶντο τὸ διαχειρίσασθαι.

Ἐπεὶ δὲ οὐκ οὐκ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, παρὰ τῷ Θεῷ
τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἐσηκασα, μαρτυρῶν μὲν με-
τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ λέγων ὅτι οἱ ἐκ-
κλησιαστικοὶ μὴ δύνανται γινώσκειν, καὶ Μωσῆς.

Εἰ παθητὸς ὁ Χριστὸς, εἰ ὡς ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ
ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίᾳ φῶς μὴ μὴ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν λαῷ
ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίᾳ.

Ταῦτα δὲ αὐτὸς ἀπολογισθεὶς, ὁ Θεὸς με-
τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίᾳ, Μωσῆς Παῦλος τὰ πολλὰ σε
ἐκκλησίᾳ εἰς μανίαν ἀφαιρεῖται.

Ὁ δὲ, οὐ μόνον, φησὶ, κατὰ τῇ ἐκκλησίᾳ
ἐκκλησίᾳ ἀληθείας καὶ σωτηρίας ῥήματα ἀ-

Interficere.

Sed auxi-

lium nactus.

Nōne fu-

torum esset

ut Christus

pateretur.

Redigunt,

vel, adigunt.

Mentis li-

bræ.

πορεύουσα.

26 Επίσταται γὰρ ὡρεὶ τέτων ὁ βασιλεὺς
ὅτι καὶ παρρησιαζόμενος καλῶ. λαοθαίνει γὰρ

Non credo.
Vel, Persua-
sum non ha-
beo.

πὶ τέτων ἔπειδε καὶ ἐδὲν ἔδρα βῆν ἐν γαλῶ
σπασμὸν τῆτο.

27 Πιστεύει βασιλεὺς Ἀγρίππα τοῖς
ταῖς; οἱ δὲ ἐπὶ πιστεύει.

Breui tem-
poris spatio,
Alii, Pro-
premodum.

28 Οὗ Ἀγρίππας ὡρὸς τὸν Παῦλον ἱσχυ-
ὸλίγῳ με πείθει Χρυστῶν ἰσχυρῶς.

Et breui &
longo temp.
spatio. Alii,
Et prope-
modum &
admodum
Fieri tales.
Vel, Factos
esse tales.

29 Οὗ Ἰβλὸς εἶπεν, Εὐχαρίστω αὐτῷ
καὶ ὅτι ὁλὴ καὶ ἡ πόλις ἔμεινον σε, ἀλλὰ καὶ
ἐπὶ ἀκούσας με σήμερον, ἡλυσάς τοις τετα-
κῶς εἰμι, παρὶς τὸς τῶν δεσμῶν τέτων.

30 Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, αἰεσι-
λεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν, ἡ τε Βερνίκη, καὶ οἱ συγκα-
αὐτοῖς.

31 Καὶ ἀνχωρήσαντες ἰσχυροῦς ὡρὸς
λας, λίγῳ, ὅτι ἐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δὲ
πράσσει ὁ ἀνδρῶντος ἐπὶ.

32 Ἀγρίππας ὅτι τῶν Φίλων ἔφη, Ἀπολα-
ἰδωῶντο ὁ ἀνδρῶντος ἐπὶ εἰ μὴ ἐπεκλήθη
σάρα.

Κεφ κζ.

Cap. 27.

2 Paulo 7 9 periculosam navigationem praenomen-
non creditur. 14 diu ventis undique iactati. 21 41
fragium faciunt, 34 omnes tamen salvi 44 in tem-
diadunt.

Σ' ἣ ἐκρίθη τῷ ὁπο πλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰ-
ταλίαν, παρεδίδου τὸν τε Παῦλον καὶ τι-
νας δεσμώτας ἐκ τοῦ τάρχου, ὁνόματι Ιε-
σούτου ἀπὸ τοῦ Σεβαστοῦ.

Postquam
autem de-
cretum fuit
navigan-
dum nobis
esse.
Cohortis.

Ἐπεαύτε ἣ πλοῖον Ἀδραμυττῶν μέλλον-
τι πλεῖν εὐχρηστὶ τὴν Ἀσίαν τύπε, ἀνέχθημεν, ὅν-
τις ἡμῖν Ἀριστάρχος Μακεδόνης Θεσσαλο-
νίκης.

Τῷ τε ἑτέρῳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα· ὅ-
τις ἐκείνῳ τε ὁ Ἰέλιος τῷ Παύλῳ χησάμενος,
ὅτις ἐκείνῳ φέρεται εὐχρηστὶ πορευθέντα ὁπμιλίας
ἐκείνῳ.

Humanita-
te erga P.
usus permi-
sit. vel, Hu-
manum se
exhibuit,
ita ut per-
miserit.

Καὶ ἐκεῖθεν ἀναχθίοντες ὑπὸ πλείστα μὲν τὴν
Ἰταλίαν, διὰ τὸ εὐχρηστὶ ἀνέμεν εἶναι ἐν αὐτῇ.

Τότε πάλιν τὸ καὶ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμ-
φύλιαν διαπλεύσαντες, κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς
Ἰωνίας.

Καὶ ἐκεῖ εὐχρηστὶ ὁ ἐκ τὸν τάρχου παροῖον Ἀλβῆ-
ν πλεῖον εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰςβίβασεν ἡμᾶς
αὐτόν.

Ἐν ἡμέραις ἣ ἡμέραις βραδυπλοῦντες, καὶ
ἐκ τῶν ἡμερῶν κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ φερόμενοι
ἐκ τῶν ἀνέμων, ὑπὸ πλείστα μὲν τὴν Κρήτην κατὰ
ἀμφὶ.

Tardè na-
vigantes.

Μόλις τε παρὰ τὸν ἡμερῶν αὐτῶν, ἤλ-
θομεν εἰς τόπον τινα καλεόμενον Καλὸς Λιμήνας· ὅ-
τις ἐκείνῳ.

Præternatū,
vel, Præter-
legendis.

ἐκείνῳ

Quum iam
periculosa
esset navi-
gatio.

ἐξ ἧς ὡ πόλις Λαοσαία.

9 Ἰκανὲς ὃ χρόνος διαγλυομένης, καὶ ὄντας
ὁπσοφάλκους τῆ πλοῦς, διὰ τὸ καὶ τῶν ἰησείων
παρεληλυθέντων, παρήνει ὁ Παῦλος,

10 Λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρεῖτε ὅτι μὴ
ὡς καὶ πολλῆς ζημίας ἐ μόνον τῆ φόρτης καὶ τῆ πλοῦς
ἄλλὰ καὶ τῆ ψυχῶν ἡμῶν μέλην ἔστιν αἰτιά. τὴ πλοῦν.

11 Ὁ ὃ ἐκατόνταρχος τῆ κυβερνήτης καὶ
ναυκλήρων ἐπέειπε το μᾶλλον ἢ τοῖς ὑπὸ τῆ πλοῦς
λιπομένοις.

Quum au-
tem portus
incommo-
dus esset ad
hybernan-
dum.

12 Ἀκουθέντες ὃ τῆ λιμένος ὑποόρχητος
πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείους ἔδειτο βελόναι
ἀναχθῆναι καὶ κείθειν, εἴπως διαύαιντο καταπα-
σαντες εἰς Φοίνικα παραχειμαῖσαι, λιμένα τῆ
Κρήτης βλέποντα καὶ Λίβα καὶ καὶ Χάρον.

Et quum
non posset
obniti ven-
to, q. d. ob-
versa proa
relinctam,
permissis illi
mauigio fe-
zebamur.

13 Ὑποπνεύσαντες ὃ Νότις, δόξαντες τῇ
δέσειως κικερατικείας, φερχντες, ἄλλοι πατελάρον
τῶν Κρήτιν.

16. Quum
cursu delati
essimus sub-
ter. Vel,
Quum cur-
sum ren-
fabter.
Compositos
fieri sca-
pha.

14 Μετ' ἐπὶ πολὺ ὃ ἔβαλε κατ' αὐτῆς αἰμα-
τυφωνικὸς, ὁ καλὲς μένος Εὐερχκλύδων.

15 Συναρπαδέντες ὃ τῆ πλοῖς καὶ μὴ διω-
μένης αὐτοφθαλμεῖν τῇ αἰμῇ, ὁπιδόντες ἰμε-
μαδα.

16 Ἐνιστοῖσι δὲ πὶ ὑποδεχόμενους καλὲς μένος
Κλαύδιον, μέλλας ἐχθροῦ ἀφαιρεταῖς χηλίδων
τῇ σκάφῃ.

7 Ἡ ἄρα οὖν βοήθειάς ἐχρῶντο, ὑποζών-
οντες τὸ πλῆθός· φοβούμενοι τε μὴ εἰς τὴν Σύρ-
ην εἰσέλθωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐρέ-

8 Σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἐξῆς
τῷ πλῆθει ἐποιουῦτο·

9 Καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρις ἑλθὼν σκευὴν τῆς Ἀρμαμέντης
ἐκείνης ἐβρίβισαμεν.

10 Μήτε δὲ ἡλίου, μήτε ἄστρων ὁπραινόντων
πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε ἐκ ἐλγος ὁπ-
ρῶν, λοιπὸν θεωρηρεῖ το πᾶσα ἱλπίς τῆ σῴζεσθαι
ἡμῶν.

11 Πολλῆς δὲ ἀπτίας ὑπαρχούσης, τότε σπαι-
νῶν ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἐδεῖ μὲν, ὡς
ἐν ἐνεδίᾳ.

ἡμεῖς, πειθαρχήσαντάς μοι, μὴ ἀτάγιστα δοῦναι
ἐκείνῃ· καὶ ῥησάς τε τὴν ὑβρίν ταύτην καὶ
ἐξομολογήσαντάς μοι·

12 Καὶ ταυτὶ παραίνῃ ὑμᾶς ὁ θυμὸς ἐν ἡμῖν. ἀ-
λλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἐδεμίει ἐσθλὰ ἐξ ὑμῶν, ὥστε πλῆθος
ἡμῶν.

13 Παρέστη δὲ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἄγγελος
θεοῦ εἰμὶ, ὃς καὶ λατρεύω·

14 Λέγων, Μὴ φοβοῦ Παῦλε· καίσαρί σε δεῖ
παρεστῆναι· καὶ ἰδὼν, καὶ χαίρειν σοι ὁ θεὸς παρ-
εστῆναι πλείοντις μὲν σοί.

15 Διὸ θυθυμεῖτε ἀδελφοί· πιστεύετε καὶ τῷ
θεῷ.

Armamentis
12.

Quoniam iam
multa esset
inedia.

Vitare, ad
verbum, iuri
facere.

Bono esse a-
nimo.
Sed tantum
navigii.

Condonare
vult.

Quum i-
staremur.
vel, agitare-
mur.
Appropin-
quare.
Quum de-
mississent
bolidem.
Paulum
progreffi.
Vel, Parno
temporis
intervallo.

Θιφ' ὅτι ἔτιωε ἔστα καθ' ὃν ῥόπον λελάληται

26 Εἰς νῆτον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

27 Ως ᾧ πιαταρεσκαιδεκῆτη νύξ ἐλθόντι
ἡ διαφρεσθμόριον ἡμῶν ἐν τῇ Ἀδρείᾳ, κατὰ μέ-
τουκτὺς ὑπενόουω οἱ ταῦται ἡ φρεσθμόριον πηλὸν
τοῖς χώροι.

28 Καὶ βολίσαντες, εὖρον ὀργμὰς εἰς
ἡ βραχὺ ᾧ διασῆσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες
εἰς ὀργμὰς δεκαπέντε.

29 Φοβέμενοι τε μήπως εἰς τεραχεῖς πε-
ἐκπίσωσιν, ἐκ φρύμης ῥίψαντες ἀγκύρας τί-
ρας, ὑψοῦντο ἡμέραν γηρέας.

30 Τῶν ᾧ ταυτῇ ζητουύτων φυγεῖν ἐκ
πλοῖε, καὶ χαλασιώτων τὴν σκάφην εἰς τὴν
λασσαν, φρεσθμόριον εἰς φρεσθμὸν μελλόντων ἐ-
κέραις ἐκτείνειν.

31 Εἶπεν ὁ Παῦλος τῇ ἐκαστοντάρχη καὶ τοῖς
εραπώταις, Εδὴ μὴ οὗτοι μείναισιν ἐν τῇ πλοῖᾳ
ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.

32 Τότε οἱ εραπῶται ἀπέκοψαν τὰ χαλκὰ
τῇ σκάφῃ, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

Interim an-
sem dum o-
stretur dies.

33 Ἀχρὶ ᾧ οὐ ἔμελλεν ἡμέρα γήρεας, παρ-
ἡμέρῃ ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λί-
ῶν, πιαταρεσκαιδεκῆτων σήμερον ἡμέραν φρεσθ-
κῶντες, ἅσποιο διατελεῖτε, μηδὲν φρεσθλαβόντων

34 Διὸ παρεκκλησάμενοι ὑμᾶς φρεσθλαβόντων

ἰσχυροὶ γὰρ ὡς τ' ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχοντες.
 ἡμεῖς γὰρ ὑμῶν θρεῖς ἐκ τ' καρδίας πιστεύομεν.

Ad salutem
 vestram per-
 tinet. vel
 sperat.

35 Εἰπὼν ὃ ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄρτον, ὠχάρη-
 σεν τῷ Θεῷ ἀάπτον πάντων, καὶ κλάσαις ἤρξατο
 πρὸς πάντας.

36 Εὐθύμοι ὃ γλυόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ
 προσκυνῶντες τρεφόντες.

37 Ἡμεῖς γὰρ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαί, δι-
 σπαρμέναι ἐν δολιχῇ θαλάσσῃ.

38 Ὁμοιωθέντες γὰρ Ἰσραὴλ, ἐκείριζον τὸ πλοῖον,
 καὶ ἀλλόμοι ἦσαν οἱ πάντες εἰς τὴν θαλάσσαν.

Satiati an-
 tem cibo ad-
 leuabant.

39 Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἐλθόντες, πλὴν γὰρ ἐκ ἐπι-
 ποσῶν κόλπον δὲ τινα κατενόουν ἔχοντες αἰγι-
 οφόρους ὅν ἐβλαύσαντο, εἰ δυνάμενοι, ὥρῃσαν τὸ
 πλοῖον.

40 Καὶ τὰς ἀγκύρας φερόμενοι εἶπον εἰς τὴν
 θαλάσσαν, ἅμα αἰέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πη-
 λῶν καὶ ἐπάραντες τὰ ἀρτέματα τῇ πνεύσει, κα-
 τέχοντες τὸ αἰγιαλόν.

Tendebant
 ad litus.

41 Περιπλέοντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον,
 ἐπὶ κειλὰν πλὴν ναυῶν καὶ ἡ μὲν πρὸς ὅσον
 ἔμελλεν ἀσφάλευστος, ἡ δὲ πρὸς ὅσον ἐλύετο ὑ-
 πὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.

Illiserunt
 navem.
 Infixa, ma-
 nebat im-
 mobilis.

42 Ἰδὼν δὲ στρατιωτῶν βελὴ ἐλθόντες ἵνα αὐ-
 τοὺς ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμθῇσιν
 ἀποδύσας.

Enatando
 effugeret.

Primi se
prolicerent,
& ad terram
evaderent.

43 Ο Ἰεκατόνταρχος, βυλόμενος διὰ
τὸ Παῦλον, ἐκέλευσεν αὐτὸν τὰ βυλόμενα, καὶ
οἱ τε αὐτοὶ δυναμώμενοι καλυμνῶν, ἵπποισιν
ἐπέβησαν, ὅπως αὐτὸν τὴν γῆν ἵξιναι.

44 Καὶ αὐτὸν λοιπὸν, οὓς μὲν ὅτι σάνιστον
ὅτι τινων τῶν ἀπὸ τῶν πλοίων. καὶ οὕτω ἐγένετο
ταῖς διασωθέντων ὅτι τὴν γῆν.

Γερ. κή.

Cap. 28.

3 Barbarorum Miletensium humanitas erga naufragum
Paulos viperam manū tollit, 5 illatus, 8 9 Polio
& alios sanat, 11 Melita soluentes, 16 Romam pe-
nunt, 17 Paulus Iudæis 20 causam suam exponit
Evangelium docet, 30 biennio.

ΚΑΙ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν ὅτι Μιλή-
τιν ἡ γῆτος καλεῖται.

2 Οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον αὐτῷ τοῖς
φιλανθρωπίαν ἡμῶν. αἰάψαντες γὰρ πυρετὸν, καὶ
ἐλάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸ ὅτι ἐπὶ τὸν ἴσθμον
ταῖς, καὶ διὰ τὸ ψύχος.

Quam an-
tem P. pluf-
culum far-
mentorum
in falcem
convoluiffet.
Implicuit se
manui eius.
Vltio diui-
na.
Quam ex-
culiffet,

3 Ὁ συρρέψαντος δὲ τῷ Παύλῳ φρυγαῖσι πα-
ρῶν, καὶ ὅτι δέντες ὅτι τὴν πυρετὸν, ἐχέοντα ἐκ τῆς
μῆκος ἔχει δὲ αὐτὸν κατὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

4 Ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμνόμενοι τὸν
ἐλόν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐλθόντες πρὸς ἀνδράνας, Πα-
τρὸς φονεὺς ἔστιν ὁ ἀνδρὸς αὐτοῦ, ὃν διασωθέντων
ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν ἐκ εἶασιν.

5 Ο μὲν οὖν, ἵπποισιν ἵξας τὸν ἴσθμον αὐ-

ε δὲ παθεῖν ἄδεν κακόν

6 Οἱ δ' ὁρροσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πύμ- Putabant
fore ut in-
tumesce-
ret, infla-
maretur.
Nihil in-
commodi.
Mutata sen-
tentia.
Præcipia

7 Ἐν δ' τοῖς ὡρὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε
χωρία τῶ ὁρροσέδω τ' νήσου, ὑνόματι Προπλίου ὅς
ἐκείνη ἡμέρα ἡμεῖς, τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἔξ-
ἴπουν.

8 Ἐρχέτο δ' τὸν πατέρα τῷ Προπλίῳ πυρετοῖς
ἐκδυσιντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖδ' ὡρὶ ὅν ὁ
Ραῦλος εἰσελθὼν, καὶ ὁρροσευζόμενος, ὅππῃ τις ταῖς
χῆρας αὐτῷ ἰάτατο αὐτόν.

9 Τότε οὖν γλυομῆς, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες
ἐδινείας ἐν τῇ νήσῳ, ὁρροσῆρχοντο καὶ ἐδιδραπέ-
υον.

10 Οἱ καὶ πολλὰς πρὸς ἐτίμωσιν ἡμῶς, καὶ
ἀντρομῶς ἐπέθεντο τὰ ὡρὶ πλὴν χρεῖαν.

11 Μετὰ δ' ῥεῖς μὲν ἑλθὼν ἀνέχθημεν ἐν πλοῖον
ἐκκεχειρακτόν ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξάνδριν, ὅτι
ἐκείνη Διοσκῆρις.

12 Καὶ καταχθίντες εἰς Συραχάδας, ἐπεμύ-
νουν ἡμεῖς τρεῖς.

13 Ὄθεν ὡρὶ ἐλθόντες κατ' ἐνότησιν ἀνδρὲς Ρή-
ων καὶ μὲν μίαν ἡμέραν ὅππῃ γλυομῆς τότε, δι-
πραῖος

Solventi-
bus.

Solimus.

Cui pro so-
signi crata
Dioscuri.

πρεσβυτεροι ηλθομεν εις Ρωμολας.

14 Ου ευροντες αδελφους, παρεκλήθημεν
αυτοις οπιμειναι ημεις εις ιπια. η ουτως εις
Ρωμολ ηλθομεν.

15 Κακειθεν οι αδελφοι ακεσαντες πι
ημων εζηλθον εις απαύτησιν ημιν αχρη
φορου η Τρειων ταβερνωων. ους ιδων ο Παυλος,
εισήσας τω Θειω, ελαβε θάρσος.

16 Οτι δε ηλθομεν εις Ρωμολ, ο ιερογλυφ
χος παρίδωκε εδω δισημεις τω ερχομενω
τω δε Παύλω επετράπη μίλειν κηθ' ιδω
τω φυλάσσοντι αυτον ερχομενω.

17 Ελθόντο δε μετ' ημεις τρεις συ
στας η Παυλον εδω οντα, ην Ιουδαίαν οφει
σαι. ελθόντων δε αυτην, ελεγε προς αυτον, αδ
ελφοι, εγω εδεν εναντιον ποιήσας τω λαω
εδοτε τοις πατρωις, δις μισος ες Ιεροσολιμους
μεσδωτω εις τας χειρας των Ρωμιων.

18 Οτιπες' αι ακρίναντις με ιερότο
λυσου, δια το μηδεμίαν αιτίαν θανάτου
χειν οι μοι.

19 Αιτηρόντων δε ην Ιουδαίαν, ωσ
την οπιμαλίσταως Καίσαρα. εχ ως τε εδοτε
εχων τι κητηρησαι.

20 Δια ταύτω ουω τλω αιτίαν παρην
εμω ιδειν η ουσολαλίσου. ηικειν γδ τω

Castrosum
praelecto.
Seorsum.

Quum me
examinaf.
sent.
Crimen ca
pitale.

Ἰερὴλ· τὴν ἄλυσιν πάντων ἀδικημάτων·
 21 Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὐτε γράμ-
 ματι οὐδὲ σὺ εἶδ' Ἰζαάκ· δότ' Ἰσραήλ· οὐτε πα-
 τὴρ ἡμεῖς πῶς τῆς ἀδελφῶν ἀπήρχεισαν ἢ ἐλάλι-
 πει οὐδὲ σὺ πονηρόν.

22 Ἀξιώμεθ' ὅτι παρὰ σὺ ἀκούσῃ αἱ φρενεῖς.
 καὶ γὰρ τ' αἰρέσεως καύτης γινασθὲν ὅσον ἡμῖν
 πιστὰ χεῖ ἀντιλέγεται.

23 Ἰσραήλ· ὅτι αὐτῷ ἡμέραν, ἥκαυτὸς πρὸς αὐ-
 τοὺς τὴν ξηρίαν πλείονει· οἷς ἰδετέτε δια-
 κρίματος τ' βασιλείαν τῆς Θεοῦ, πείθωντες αὐ-
 τοὺς πρὸς τὴν ἰσχύ, δότ' τε τῆς νόμου Μωσέως καὶ τ'
 τῆς χάριτος, δότ' πρὸς ἑαυτοὺς ἰσχυροὺς.

24 Καὶ αἱ μὲν ἐπαίδοντο τοῖς λεγούμοις, οἱ
 δὲ οὐκ.

25 Ἀσύμφοροι δὲ ὄντες πρὸς ἀνθρώπους, ἀπελύ-
 πο' ἐπόντος τῆ Παύλου ῥήμα ἐν, ὅτι καλῶς τὸ
 ῥήμα τὸ ἄγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τῆς θεωρήτης
 οὐκ ἔστιν πατήρ· ἡμῶν,

26 Λίγων, Πορεύεσθαι πρὸς τὸ λαὸν τῶτον, καὶ
 λέγει· ἀκούετε, καὶ ἂν μὴ συνῆτε· καὶ βλέπετε
 καὶ ἂν μὴ ἴδωτε.

27 Ἐπαχύνει γὰρ ἡ καρδία τῶ λαοῦ τούτου· καὶ
 οὐκ ἐβάρυνται, καὶ οὐκ ὁρθαλμοὺς αὐτῶν
 ἀνοίξαι· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ
 οὐκ ἐπίστανται, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ὅτι

M m

σπίψωσι,

Hac catena
 sum circum-
 datus.

In hospitium.

Fidem ad-
 hibebant.
 Non crede-
 bant.

Quam au-
 tem inter se
 consenti-
 rent, abse-
 debant.

Esa. 6. 9.
 mat. 13. 14.
 mar. 4. 12.
 ioh. 8. 12.
 rom. 11. 8.

ἐπίψωπὸν καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

28 Γινώσκοντες ἵνα ἴστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπο-
στείλαμι τὸ σωτήριον διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ αἵματος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

29 Καὶ ταῦτα ἀπὸ εἰπόντος, ἀπὸ ἡλίου ἕως ἡ-
μισυ τοῦ κόσμου.

Multum in- 30 Εμενεν ὁ Παῦλος δις τρία ἔτη ἐν ἑσ-
ter se dis-
ceptantes. 31 Εμενεν ὁ Παῦλος δις τρία ἔτη ἐν ἑσ-
In domici-
lio quod si-
bi condux-
erat.

30 Εμενεν ὁ Παῦλος δις τρία ἔτη ἐν ἑσ-
μιασμένῳ καὶ ἀπεδίχατο πάντα, τοῦ εἰσαγα-
γεῖν αὐτὸν ἐν τῷ οὐρανῷ.

31 Κυρίως τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ
ἀπαρνησάμενος τὰ κοινὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ
παρρησίας καὶ καλῶς.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ

Ρωμαίους ἑπιστολή.

Κεφάλαιον Α.

Cap. I.

Ab Apostolatus sui approbatione exorsus, 15 En-
glii commendationem subnectit. 16 Per quod Deum
torem suum exerit 17 servandis Fide hominibus.
Impie ingratitudinis reis. 26 In quos ira Dei meriti-
fusa colligitur, 27 Quod laxatis habenis in omne
passim ferantur.

Segregatus
in evang. Id
est. Ad pre-
dicandis e-
vangeliū mu-
nus quasi ab
aliis separa-
tum.

ΠΑΥΛΟΣ, δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς
ἐκκλησίας, ἀποστολὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ
2 (Ὁ πρεσβυτέρου διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ
καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν)

3 Περὶ τοῦ ἡῶς αὐτοῦ, (τοῦ γλυκοῦ καὶ ἐν σπέρματι
 πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος)

4 Ὁ ὁμοειδὲς τοῦ ἡῶς Θεὸς ἐν δυνάμει, κατὰ
 τὴν ἀγαθότητα, ὃς ἀναστήσας νεκρῶν) Ἰησοῦ
 Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

5 (Δι' οὗ ἐλάττωσεν χάριν καὶ ὑποταγῇ εἰς
 τὸν αὐτὸν πᾶσι τοῖς ἡμέτεροις, ὥστε τὸ ὁ-
 νομα τοῦ αὐτοῦ·

6 Ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὑμεῖς, καλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ)

7 Πᾶσι τοῖς οὖσι ἐν Ρώμῃ, ἀγαπητοῖς Θεῷ,
 κατὰ τὴν ἀγάπην· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ
 πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8 Προσδοκῶ μὲν ὅτι χαριστῶ τῇ Θεῷ με διὰ
 τῆς χάριτος τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν
 ἐκδηλῶνται ἐν ὅλῳ τῇ κόσμῳ.

9 Μάρτυρες ὅρα μοι ὅτι ὁ Θεὸς, ὃς λατρεύω ἐν
 τῇ συνείδησί μου ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ τοῦ ἡῶς αὐτοῦ, ὡς
 ἀδιαλείπτως μετὰ ὑμῶν ποιεῖται·

10 Πάμπαν ὅτι τῷ Θεῷ προσευχῶ με διὰ
 τὴν ἀγάπην ἥδη ποτὲ ἐνοδοθήσομαι ἐν τῇ ἀγάπῃ
 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν.

11 Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τὴν μεταδό-
 τιν χάριν ὑμῖν πνευματικὴν, εἰς τὸν οὐρανὸν
 ἡμῶν.

12 Ἰστοῦ ὅτι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν
 ὅτι ἐν ἀμύλησις πίστεως ὑμῶν καὶ ἐμῶν.

Indefin-
 ter.
 Quod Preci-
 bus volun-
 tatem Dei
 explorans,
 an ea me fe-
 liciter in
 viam de-
 ductura sit,
 ut veniam
 ad vos.

13 Οὐ θέλω ἵνα ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, πολλάκις περιτέμνω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, (ἀλλ' οὐκ ἔχω τὴν δυνάμιν) ἵνα καρπὸν τινα ἔχω ἐμὴν καὶ πρὸς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.

14 Ἐκλήπτε καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε καὶ ἡτοῖς ὁφειλέτης εἰμί.

Ideo quicquid est mihi facultatis, promptum est ad euang. Vel, Quantum in me est, paratus sum.

15 Οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ περιτέμνω τοῖς ἐν Ρώμῃ ἀναγιγνώσκουσιν.

16 Οὐ γὰρ ἐπαχθύνωμαι τὸ ἀναγιγνώσκοντες. Δυνάμεις γὰρ Θεοῦ ὄντες εἰς σωτηρίαν πιστεύοντες, ἰδοὺς τε τοῦτον καὶ Ἐβλῶμι.

17 Διχασομένη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῇ δοκίμῃ ἐκ πίστεως εἰς πίσιν· καὶ πρὸς γὰρ ἐκπλήρωση ἐκ πίστεως ζήσεται.

18 Αποκλύπεται γὰρ ὁργὴ Θεοῦ ἀπ' ὅτι πάντων ἀσέβειαν, καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων.

Quod cognoscere potest de Deo.

19 Διότι τὸ γνωστὸν τῷ Θεῷ, φανερόν ἐστιν αὐτοῖς. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐραρίεργος.

Inexcusabiles.

20 Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτῷ δοτὶς πίστεως καὶ τοῖς ποιήματι νοήματα καθορίζονται, ἢ τῇ ἀείδει τῇ δυνάμει καὶ δειότητι· εἰς τὴν εἴη αὐτοῦ λόγος.

Ad vanitatem redacti sunt. Vel, Vanifacii sunt.

21 Διότι γινόντες τὸ Θεόν, ἔχοντες Θεὸν ὡς ἄνθρωπον, ἢ ἐκχαρίσθησαν· ἢ ἐματαιώθησαν ἐν δόξῃ αὐτοῦ, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσυνώπιστος.

27 Φάσκοντες ἔτι σοφοί, ἐμωραίνθησαν.
 Καὶ ἠλλαξαν τὴν δόξαν τῆ ἀφιδάρτυ Θεῷ
 εἰκότος φθαρτῆ ἀνθρώπου, καὶ πεπει-
 σιστὶς ἀποδόν καὶ ἐρπετῶν.
 Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν τῇ ὀπι-
 στή καρδίᾳ αὐτοῦ εἰς ἀκαθαρσίαν, τῇ
 ἡδονῇ τὰ σώματα αὐτοῦ ἐν ἑαυτοῖς.
 Οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τῆ Θεῷ
 ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ
 παρὰ τὴν κρίσαντα, ὥς ὅτι ὁλοκληρὸς εἰς αὐτοῦ
 ἀκύλῳ.
 28 Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς εἰς
 ἀπμίας. αὐτὸς γὰρ διήλειαν αὐτοῦ μετήλλα-
 τὴν φυσικῶν χηστῶν εἰς τὴν παρὰ φύσιν.
 29 Ομοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φύ-
 σιν χηστῶν τῇ διηλείᾳ, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει
 εἰς ἐμνήλεις, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀχρημο-
 τῶν κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμιδίαν, ἡμῶν ἐ-
 πλαῖν αὐτοῦ ἐν ἑαυτοῖς ὁπολαμβαίνοντες.
 30 Καὶ κατὰ τὴν ἐδοκίμασαν τὸ Θεὸν ἔχειν ἐν
 ἡσυχίᾳ, παρέδωκεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον
 ὁπταῖν τὰ μὴ καθήκοντα.
 31 Πεπληρωμένοι πάσης ἀδικίας, πονηρίας,
 πλεονεξίας, κακίας, μετὰς φόβου, φόβου, ἐ-
 ρωδίας, κακοηθείας.

Sufurrones,
obtretrato-
res, Dei obo-
rei.

Fidem in
pactis non
servantes.
Ius divi-
num.

30 ⁴ Ψιδυρεῖς, καταλάλεις, θεοσυμ-
βελεῖς, ὑποφθαῖνες, ἀλαζόνας, ἐφευρεταί καὶ
ζηῆσιν ἀπειθεῖς·

31 Ἀπυνέτες, ἄσωδέτες, αἰσόργες, ἀπει-
θεῖς, ἀπειθήμενας.

32 Οἵ τινες ⁴ τὸ δικάζωμεν τῷ Θεῷ ὁππότε
(ὅπῃ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἀξιοὶ θανάτου
σιν) ὑμῶν αὐτὰ ποιεῖσιν, ἡμᾶς καὶ συνευδοκί-
αυσις πράσσοις.

Καρ. β'. Cap. 2.

1 Omnes ad tribunal Dei sistit. 12 Gentibus exco-
nem 14 ab ignorantia praeclit. 17 Virget iudici
lege scripta, 23 in qua gloriabantur, 27 æquātem
inter se.

ΔΙΟ ἀκαπολόγητες εἰ μὴ ἀνθροπῶ πατρὶ κα-
νῶν. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἑτερον, σὺ αὐτὸν
τακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.

2 Οἶδα μὲν ὅτι τὸ κρίμα τῷ Θεῷ ὅτι καὶ
λήθεται ὅτι τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

3 Λογίζηται τὸ τοιοῦτον ἀνθροπῶ ὁ κρίνων αὐτὸν
τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιεῖ αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκ-
ξῇ τὸ κρίμα τῷ Θεῷ;

4 Ἡ τῷ πλέτε τῇ χρηστότητος αὐτῇ καὶ τῇ
καὶ τῇ μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῖς ὅτι
καὶ τῇ χρηστῶν τῷ Θεῷ εἰς μετανοίαν σὲ ἀγῇ;

5 Κατὰ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανοή-
καρδίαν, θησαυρίζεις σὺ αὐτῇ ὀργῇ ἐν ἡμέραις

Sed propter
duritiam tu-
am. Vel, Sed
duritia tua,
etc.

ἐκ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ·

Iusti iudicii,

ὅς ἀποδώσῃ ἕκαστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·

7 Ὅτις μὲν κατὰ ὑπομοίλιν, ἔργα ἀγαθὰ ἔδω-

Aliis qui-
dem iuxta
ipforum in
bene agen-
do perseve-
rantiam glo-
riam, ut
disting. pos-

καὶ πρὸς τὴν ἀφιδουσίαν ζητῶσι, ζῶντες αἰώνιον·

8 Τοῖς δὲ ἰσχυροῦς, καὶ ἀπειθεῖσι μὴ τῇ ἀλη-

θείᾳ, πειθομένους δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή·

9 Θλίψεις καὶ στενοχωρία ὅτι πᾶσαν ψυχὴν

ἀνθρώπου τὴν κατεργαζομένην τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε

μαρ-

αῖων καὶ Ἑλλήως.

10 Δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη πάντεσι πρὸς ἔργα-

ζούσιν τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε καὶ Ἑλλήνι.

11 Οὐ γὰρ ἔστι προσωποληψία παρὰ τοῦ Θεοῦ.

12 Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἡμάρτον, ἀνόμως καὶ ὀπο-

Sine lega-

λίται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἡμάρτην, διὰ νόμου κρινθή-

σονται·

13 (Οὐ γὰρ οἱ ἀκρατεῖς τῷ νόμῳ, δίκαιοι πα-

ρὰ τοῦ Θεοῦ· ὅτι οἱ ποιηταὶ τῷ νόμῳ δίκαιοι γίνονται·

Iusti censu-
buntur.

14 Ὅταν γὰρ ἴδῃ τὰ μὴ νόμοι ἔχοντα, φύσιν

τὰ τῷ νόμῳ ποιῆ, ἔτοι νόμον μὴ ἔχοντες, αὐτοῖς

εἰσι νόμος·

15 Ὅτινες ἐνδείκνυνται τὰ ἔργα τῷ νόμῳ ῥα-

πιδεῖν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν, συμπαγυρέσης αὐτῶν ἐν

σωειδήσει, καὶ μεταξὺ ὁμολῶν τῶν λογισμῶν

κατηγόρωντων, καὶ ὀπο λογισμῶν)

16 Εν ἡμέρᾳ ὅτι κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτά τῶν

αὐθρόπων, καὶ τὸ διαγελιὸν με, διὰ τοῦτο καὶ

17 Ἰδοὺ, σὺ Ἰσραὴλ ἔποιμαίης, καὶ ἐπαύῃς. Οὐ
τῷ νόμῳ, καὶ καὶ χάριτι ἐν Θεῷ,

Quæ con-
tineant
sunt, ut
quæ discre-
pant.

18 Καὶ γνώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις
τὰ διαφέροντα, κατὰ χάριν ἐν τῷ νόμῳ.

19 Πίποιθαίς τε σεαυτὸν ὁδηγῶν ἐν τῷ νόμῳ
φῶς τῷ ἐν σκότει.

Informati-
o nem.

20 Παιδευτὺν ἀρετῶν, διδάσκαλον καὶ
ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας
ἐν τῷ νόμῳ.

21 Οὐκ οὐκ διδάσκων ἑαυτὸν, σεαυτὸν ἐν τῷ νόμῳ
σκεῖς; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτει, κλέπτεις;

22 Οὐκ οὐκ μὴ μοιχεύει, μοιχεύεις; ὁ
ἀποστρέφεται τὰ εἰδωλα, ἱεροσυλεῖς;

23 Οὐκ οὐκ ἐν νόμῳ καὶ χάριτι, διὰ τῆς παρὰ τὸν νόμον
σέως τῷ νόμῳ καὶ Θεῷ ἀπεμύχεις;

2/2. 22. 5.
εἰς 22. 23.

24 Τὸ γὰρ ὅτι οὐκ οὐκ Θεῷ δι' ὑμᾶς βλάπτει τὴν
μετὰ ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατὰ τὴν γέγραπται.

25 Περὶ τοῦ μὴ γὰρ ἀφελεί, ἐὰν νόμον ἀφελεί
ᾖς ἐὰν ὅτι παρὰ ἄλλοις νόμῳ ἢς, ἢ ἀφελεί σὺν τῷ
κρυσταλλῷ γέγονεν.

26 Εὰν οὐκ ἢ ἀκροβυστία τὰ διαμαρτυρία
νόμῳ φυλάσσει, καὶ ἢ ἀκροβυστία αὐτῇ εἰς ἀφελεί
μὴν λογιζήται;

27 Καὶ κρύνει ἢ ἐν φύσει ἀκροβυστία, τὸν
μοι τελευτᾷ, σὺ τὸν διὰ χάριτος καὶ ἀφελεί

Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῇ φανερῇ, Ἰουδαῖος ὢν ἢ
φανερῇ, ἐν σαρκὶ, κειτομή.
Ἀλλ' ὁ ἐν τῇ κρυπτῇ, Ἰουδαῖος, καὶ κειτομή
ἐν πνεύματι, καὶ γράμματι ὁ ὁππότερος ἐκ
τῶν ὁμοίων, ἐκ τῷ Θεῷ.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

Accedit Iudæa aliquam ex hoc de prerogativa: 4
quæ penitus in Dei misericordia sita sit. 9 Iudæos æ
quæque esse peccatores, 11 autoritate Scripturæ
firmat. 19 vñque Legis monstrans, 28 Fide nos
colligit.

Ἰουδαῖοι τὸ κειτομή τῷ Ἰουδαῖο; ἢ τίς ἢ ἀφίλεια
ἐν τῇ κειτομῇ;

Πολὺ καὶ πάντα τρόπον. Πρὸς τὸν μὲν γὰρ ὅτι
ἐκείνησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ,

Τί γὰρ εἰ ἢ πίστησαν τινες; καὶ ἢ ἀπιστία αὐ-
τῶν πίστι τῷ Θεῷ καταργήσῃ;

Μὴ γινώσκω γινώσκω ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς, πᾶς
ὁ Θεὸς ἀληθὴς καὶ ὁ Θεὸς ἀληθὴς, ὅπως αὐ-

ἐκείνησαν ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ ἐκείνησαν ἐν τῇ κει-
τομῇ.

Εἰ γὰρ ἢ ἀδικία ἢ μὴ Θεῷ δικαιοσύνη σου
ἐκείνησαν ἐν τῇ κειτομῇ; καὶ ἀδικία ὁ Θεὸς ὁ ὁππότερος
ἐκείνησαν; (καὶ ἐκείνησαν λέγω)

Μὴ γινώσκω ἰσχυρῶς καὶ ὁ Θεὸς τὸν
ἐκείνησαν;

Credita
sunt illis.

vel, com-
missa.

Fidem a

Deo datam
inanem red-
det.

Psal. 51. 6.

Stabilit. vel

commen-
dat.

Redunda-
uit.

Causas nan-
te attulimus
cur I. &
Greci sint.
Ecce. Vel
Ratione
reddita o-
stendimus I.
& Grecos
esse. Ecce.
Psal. 143. 6
53. 3

Psal. 5. 10.
Psal. 140. 3.

Psal. 110. 7.

Pla. 59. 7.

Psal. 36. 1.

7 Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τῷ Θεῷ ἐστὶν ἰμὸς
τῷ ἰσχυρῶς εὐσεβῶς εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί τὸ
ὡς ἀμαρτωλὸς κρείνομαι;

8 Καὶ μὴ κατὰ τὸν βλασφημῶμεθα, καὶ
φασὶν πῶς ἡμεῖς λέγῃ, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κα-
τὰ τὴν ἐλπίδα τὰ ἀγαθὰ; ὡς τὸ κρεῖμα ἐνδικῶς ὅτι.

9 Τί οὖν; περὶ χροῖμα; οὐ πάντως·
παστάμεθα γὰρ ἰσχυρῶς τε καὶ ἐκκλησίᾳ πάν-
τῃ ἀμαρτῶν ἐστίν.

10 Κατὰ τὸν νόμον, * ὅτι καὶ ἔστι
οὐδὲ εἷς·

11 Οὐκ ἔστιν ὁ σωτὴρ, οὐκ ἔστιν ὁ
τὸν Θεόν.

12 Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡ γενεὴ ὅλη
ἔστι πτωχὸν χρηστέτητα, καὶ ἔστιν ἕως ἐνός.

13 Τάφος ἀνισχυρῶς ὁ λάρυγξ αὐτοῦ
γλαύσκει αὐτοῦ ἐδουλοῦσαν· ἵος ἀσπίδων
χείλη αὐτοῦ.

14 Ὡς τὸ σῶμα ἀρῶς καὶ πικρίας γίμει

15 Ὁξεῖς οἱ πόδες αὐτοῦ ἐκχέου ἅμα.

16 Σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐστὶν
δοῖς αὐτοῦ.

17 Καὶ ἔδον εἰρμῶν ἐκ ἔκτασαν.

18 Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τοῦ
μῦθῳ αὐτοῦ.

19 Οἶδα μὲν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει,

ἡμεῖς λαλεῖν ἵνα πᾶν γένηται φανερόν, καὶ ὑπόδει- Obstruatur;
 τίς ἐστιν ἡ πᾶσι ὁ κόσμος τῷ Θεῷ.

Ὁ Διότι ἐξ ἔργων νόμον ἐδικαλωθήσεται
 καὶ ὑποστρεῖς ἐν αὐτῷ. διὰ γὰρ νόμου ὁπότε καὶ
 τὰ κατὰ τὴν χάριν.

Νυνὶ γὰρ χάρις νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πε-
 ραίνεται, μετὰ τὴν ἐν νόμῳ καὶ τῇ
 πᾶσι τῇ χάριτι.

Δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ πᾶσι καὶ ὅτι πᾶσι τῶν πιστεύοντων. οὐ
 γὰρ διαστολή.

Παῖτες γὰρ ἡμεῖς, καὶ ὑπερυψώμεθα τῷ
 Θεῷ.

Δικαιοσύνη δὲ δωρεὰ τῇ αὐτῇ χάριτι, διὰ
 τὴν ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ὁν ἀποδέχεται ὁ Θεὸς ἵλασθαι διὰ τῆς
 χάριτος ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῶν, εἰς ἡμεῖς ἐνδείξιν τῆς δικαιο-
 σύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πᾶσι τῶν κατὰ τὴν χάριν
 ἀγαθῶν.

Εἰ τῇ αἰδοχῇ τῷ Θεῷ, ἀποδέχεται ἐνδείξιν τῆς δι-
 καιοσύνης αὐτοῦ, ἐν τῇ κατὰ τὴν χάριν αὐτοῦ
 καὶ δικαιοσύνη τὸν ἐν πίστεως Ἰησοῦ.

Πᾶς ἐν ἡμῶν χάριτι ἐξελείσθαι. διὰ τοῦτο νό-
 μου ἔργων; ἐχέτωμεν διὰ τὸν νόμον πίστεως.

Δογματίζομεθα ἐν πίστει δικαιοσύνη ἀνθρώπων,
 καὶ ἔργων νόμου.

Discrimen

Excludun-
 tur a gl. Del.
 Vel, Perua-
 nire non
 possunt ad
 gl. D.

Placamen-
 tum.

Per remissio-
 nem.

29 Η Ιουδαίων ὁ Θεὸς μένον· ἕχθ' ἵνα
καὶ ἐθελῶν.

30 Ἐπειὶς εἰς ὁ Θεὸς, ὅς δικαιοσύνην
ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.

Joanem red-
dimu.
Stabilimus.

31 Νόμον οὐκ ἀκαταργῆμεν διὰ τῆς
μὴ γνῶσι τοῦ ὁμοῦ νόμου ἰσώμεν.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

1 Quod ante dixit de exemplo Abrahæ, 3 dixit de
at Scripturæ testimonio probat : & decies impo-
votem incutiat hoc capite.

Τὸ οὐκ ἐργάμεν Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν
καὶ καὶ σάρκα :

2 Εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἦν ἐργων ἰδικαιοσύνης
καύχημα, ὅτι ἔως τὸν Θεόν.

Imputatum
est ei pro
iustitia.

3 Τὸ γὰρ ἡ γραφή λέγει : ὅτι πίστευσεν ὁ Ἀβραάμ
Θεῷ, καὶ ἡ λογιζομένη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

4 Τὸ δὲ ἐργαζομένη οὐ μισθὸς ἔστι λογιζομένη
χαρεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀφείλημα.

5 Ταῦτα δὲ μὴ ἐργαζομένη, πιστεύοντι ὅτι
καυνοῦνται τὸν ἀσεβῆ, λογιζομένη ἡ πίστις αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην.

Predicat
beatum il-
lum hom.

6 Καθάρως καὶ ἀλείψας λέγει τὸν μακαρίον
τὸν ἀνθρώπου ὃς ὁ Θεὸς λογιζομένη δικαιοσύνην
ἐκ πίστεως.

Psal. 32. 1.

7 Μακάριοι ὅν ἀνείδωσαν αἱ ἀνομίας, καὶ
ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἀμαρτίαι.

8 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἔστι μὴ λογιζομένη
καὶ ἀμαρτίαι.

ἵνα ἴδω.

Ο μακαρισμὸς ἐν αὐτῷ, ὅτι τὴν ἀπειτομνίαν, ἡ βλαπτικὴ
 ἀπειτομνία; Ἀλλὰ γὰρ γὰρ ὅτι ἐλογίσθη
 ὡς ἀπείστοις εἰς δικαιοσύνην.

Πῶς ἐν ἐλογίσθη; ἐν ἀπειτομνῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀ-
 πείστῃ; ἐκ ἐν ἀπειτομνῇ, ὅτι ἐν ἀπείστῃ.

Καὶ σημείον ἔλαβε ἀπειτομνῆς, σφραγίσαντα τὴν
 ἀπείστον τὴν πίστει εἰς τὴν ἀπείστον εἰς τὸ
 πᾶν πατέρα πάντων τὴν πιστεύοντων δι' ἀπεί-
 στου, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην.

Καὶ πατέρα ἀπειτομνῆς, τοῖς ἐκ ἐν ἀπειτο-
 μνῇ, ὅτι καὶ τοῖς ἐν ἀπείστῃ τοῖς ἰσχυρῶς τὴν
 ἀπείστον ἀπείστον τὴν πατέρα ἡμῶν Ἀβραάμ.

Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῇ Ἀβραάμ,
 ἀλλὰ διὰ πίστεως, τὸ κληρονομήσει αὐτὸν ἐν τῇ
 ἀπείστῃ διὰ δικαιοσύνης πίστεως.

Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονομήσει, κενώσεται ἡ
 ἐπαγγελία καὶ ἐπαγγελία.

Ο γὰρ νόμος ὁργιστὴν κατεργάζεται, ὅτι γὰρ ἐκ
 νόμου, ἐξ ὧν παρέλασται.

Διὰ τὸ ἐκ πίστεως, ἵνα καὶ χάρις εἰς τὸ
 ἀδικίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῇ ἀπείστῃ, ὅτι
 ἐκ τῆς νόμου μόνον, ὅτι καὶ τῇ ἐκ πίστεως Ἀβρα-
 ᾶς πατέρα πάντων ἡμῶν.

17 (Καθὼς γέγραπται, Ὁ πατέρα πολλ-
 ῶν ἰσχυρῶν τέθεικται) κατεργασθῇ οὗ ὅτι πιστεύει,
 Θεοῦ

Ita beati-
 tis praxica-
 tio.

Vi impo-
 tur.

Θεοῦ τὸ ζῶοποιεῖν τοὺς ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ καλεῖται
μὴ ὄντα εἰς ὄντα.

18 Ὁς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ὁπίστευσι,
τὸ γλυτῶν αὐτὸν πατήρα πολλῶν ἐθιῶν· καὶ
ρημόν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.

Quam non
relanguisset
eius fides.

19 Καὶ μὴ ἀδινήσας τῇ πίστει, οὐκ ἔκλει-
ψε τὸ ἐσθλὸν σπέρμα ἥδη πενήκτομόνον, ἐκ πα-
τέρος σου ὑπαρχόν, καὶ τὴν ἡκροστον τῆς μέ-
σης Σάρρας.

Adversus
promiss. D.
non discep-
tauit piz
infidelita-
te. Q. d.
Non ita fuit
incredulus,
ut de pro-
missione D.
dubitaret.
21. Plene
persuafus.

20 Ἐπεὶ τὴν ἐπαγγελίαν τῆ Θεοῦ ἐδί-
κη τῇ ἀπιστίᾳ, διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῇ πίστει
ἐκείνῃ Θεῷ.

21 Καὶ πληροφρονεῖς ὅτι ὁ ἐπηγάγετο
κατ' ὅσον καὶ ποιῆσαι.

22 Διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

23 Οὐκ ἐγράφη δὲ αὐτὸν μένον, ὅτι
ἐκείνῃ αὐτῷ.

24 Ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλει λογίζεσθαι,
πιστεύουσιν ὅτι τὸν ἐρείσαντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον
μὴ ἐκ νεκρῶν.

Vt iustifica-
remur.

25 Ὁς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα
μῶν, καὶ ἡγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν.

Κεφ. 4. Cap. 5.

1 Amplificationibus illustrat 2 iustitiam Christi
apprehenditur. 3 quia datus est pro infimis, 4
toribus. 13 Inde comparisonem facit Christi
dani, 17 mortis cum vita. 20 Legis cum gratia

1 **Δ**ιὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

2 Δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἁγίαν πνεῦμα ἐκείνου τῆς
ἐλπίδος τὴν χάριν πάντων ἐν ἡμῶν καὶ κα-
τασκευάζει ἐν ἡμῶν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

3 Οὐ μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζει ἐν τῷ
καρδίᾳ ἡμῶν, εἰδότες ὅτι ἡ ἐλπίς ὑπομονὴν κατε-
ργεῖται.

4 Ἡ δὲ ὑπομονὴ ὁδοῦμεν, ἡ δὲ ὁδοῦμεν *Explorationem.*

5 Ἡ δὲ ἐλπίς ἐκκαθαρίζει, ὅτι ἡ ἀγάπη τὴν
καρδίαν ἡμῶν ἐκκαθαρίζει ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, διὰ πνεύ-
ματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.

6 Ἐπὶ Χριστῷ, ὅντων ἡμῶν ἀδικούντων, καὶ κα-
τὰ τὴν ἀδικίαν ἡμῶν ἀπέθανε.

7 Μόλις γὰρ ὑπὸ δικαιοσύνης τοῦ ἀποθανεῖν ὑπὸ
τῆς ἀδικίας τοῦ πάχους τοῦ καὶ τοῦ καὶ ἀποθανεῖν.

8 Συμμετέχει τῇ τῇ καὶ τῇ ἀγάπῃ εἰς ἡμᾶς
καὶ ὅτι ἐν ἀμαρτωλοῦν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὸ
κατὰ τὴν ἀδικίαν ἡμῶν ἀπέθανε.

9 Πολλοὶ ἐν μέλλουσιν, δικαιωθέντες καὶ ἐν τῇ
καρδίᾳ ἡμῶν, σωθησόμεθα δι' αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὀργῆς.

10 Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατεκρίθημεν τῷ Θε-
ῷ καὶ τῷ θανάτῳ καὶ ὑπὸ αὐτῆς, πολλοὶ μέλλον κα-
τασκευάζει σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτῇ.

11 Οὐ μόνον ὅ, ἀλλὰ καὶ καὶ χάρισμα καὶ
Θεὸς διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ
καταλλαγῆς ἐλάβομεν.

12 Διὰ τοῦτο ὡς περὶ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου
τὰ εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας
ἡμῶν, καὶ ἕως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ Θεὸς
ἤλθεν, ἵνα ὅ, πάντα ἡμῶν.

13 Ἀλλὰ γὰρ νόμος ἀμαρτίας ἡμῶν ἐν κόσμῳ
ἦν ὅ, ἐν ἐκλογῇ τῇ μὴ ὄντος νόμου.

Non imputatur.

Ad similitudinem
transgressionis A.

14 Ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, ἀπὸ
μὲχρι Μωσέως, καὶ ὅτι καὶ μὴ ἀμαρτήσαντες
τῷ ὁμοιωμάτι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν
τῷ μέλλοντος.

Ita & quod
gratia Dei
contulit.
Ipsa homi-
nibus multi-
tudo peccata
est.
Sic in seq,

15 Ἀλλ' ἕως τοῦ παραπτώματος, ὅ, ἐν τῷ
χάρισμα, εἰ γὰρ τῷ τῷ ἐνὸς παραπτώματι
λοιὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ
δωρεῖται ἐν χάριτι τῇ τῷ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ
εἰς τοῦ πολλὰς ἐπεδείξαι.

16 Καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἀμαρτήσαντος
δῶρημα. τὸ μὲν γὰρ κρίμα, ὅς ἐστιν εἰς κατὰ
τὸ δὲ χάρισμα, ἐν πολλῶν παραπτώματι
καίμα.

Quibus tam
abundanter
gratia do-
nata iustitiae
conferun-
tur.

17 Εἰ γὰρ τῷ τῷ ἐνὸς παραπτώματι ὁ
ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἐνὸς, πολλῶ μᾶλλον
ἐφείσκειαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς
λαμβανόντες, ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν διὰ

Χριστοῦ.

διὰ τὸ ἄρα οὕτως ὡς δι' ἐνὸς παραπτώματος, εἰς
αὐτοὺς εἰς κατάντημα· οὕτω καὶ δι'
τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἰς πάντας ἀνθρώπους, εἰς δική-
ναιον.

Ὡστε ῥῶ· διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς ἀν-
θρώπου κατὰ τὴν ἐκείνην οἱ πολλοὶ, ὥτω
κατὰ τὴν ἑτέραν τοῦ ἐνὸς δικῆναιον κατὰ τὴν ἐκείνην
πολλοί.

Per inobe-
dientiam.

Per obedi-
entiam.

Ὁ νόμος ὅ· παρεισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην. οὗ ὅ· ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὥστε
ὅς ἐβύβυσεν ἡ χάρις·

Interuenit
ut augere-
tur pec. vel,
superuenit.
Superabun-
dauit.

ἵνα ἡ χάρις ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ
ἁμαρτωλῷ, ὥτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιο-
σύνης ζωῆς αἰώνιον, διὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου
τοῦ Θεοῦ.

Κεφ. 5. Cap. 6.

ad sanctificationem, sine qua neminem induere
iustitiam docet, 4 argumento a Baptismo sum-
pta. Inde exhortationes ad vitæ puritatem deducit,
καὶ ἐπέμνησεν τὴν ἐκείνην τῆς Λέξεως τῆς Λέξεως.

ὡς ἐβύβυσεν ἡ χάρις, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην;

ὡς ἐβύβυσεν ἡ χάρις, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην;

ὡς ἐβύβυσεν ἡ χάρις, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην, ὥστε πλεονάσῃ τὸ
ἁμαρτωλόμην; Gal. 3. 27.

N n 4 Συμ-

1. Cor. 6. 14.

ephes. 4. 23.

coloss. 3. 8.

2. tim. 2. 11.

hebr. 12. 1.

1. pet. 2. 1.

5. Si enim

complant-

et illi fui-

mus quod

ad similitu-

dinem mor-

tis attinet,

etiam erim-

us quod

ad resurre-

ctionem.

4 Συνεπάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τῆ βασιλείας
 τοῦ εἰς τὸ θάνατον· ἵνα ὡς περ ἡ γάρνη Χριστοῦ
 κερῶν διὰ τῆ δόξης τῆ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς
 κατηύνηται ζωῆς φειπατῆσθαι.

5 Ἐἰ γὰρ σύμφυτοι γενόμεθα τῷ ὁμοίῳ
 τῆ θανάτου αὐτοῦ, ὁμοίᾳ καὶ τῇ ἀναστάσεως ἐσόμεθα.

6 Τῷτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμεῶν
 θάνατος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ ἥμαρ
 τῆ ἀμαρτίας, ἥ μὴ τι δευτέρῃ ἡμεῖς τῇ ἀμαρτίᾳ.

7 Ὁ γὰρ ὑποθανὼν διὰ ἡμῶν ὑπὸ τῇ ἀμαρτίᾳ.

8 Εἰς τὴν ἀπεθανόμενον συνὶ Χριστῷ, πεινάμεθα
 καὶ συζήσομεν αὐτῷ.

9 Εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγάρ τις ἐν νεκροῖς
 ὑποδηλώσει, θάνατος αὐτοῦ ἐκ ἐπὶ κυριεύει.

10 Ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπὸ τῆ
 φάπαξ· ὅς τῃ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ.

11 Οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροῖς
 τῇ τῇ ἀμαρτίᾳ, ζῶντας ὅμως τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ
 τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

12 Μὴ οὖν βασιλεύετω ἡ ἀμαρτία ἐν
 ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούει αὐτῇ
 ὅτι θυμίσαις αὐτῇ.

13 Μὴ δὲ παριένεστι τὰ μέλη ὑμῶν
 αἰδεσθῆναι τῇ ἀμαρτίᾳ· ὅμοια παραστήσονται
 τῷ Θεῷ ὡς ἐν νεκροῖς ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν
 πλοῦσι ἐν δικαιοσύνῃ τῷ Θεῷ.

Exhibete.

vel, Sinite.

sic, in seq.

14 Ἀμαρτία γὰρ ὑμῶν ἐκ περιούσι· ἐξ ἧς ἐστὶ νόμος, ὁμῶς ὑποχάειν.

15 Τί οὖν; ἀμαρτήσομεν, ὅτι ἐκ ἐσμὲν ὑποχάειν; μὴ γένοιτο.

16 Οὐκ οἶδατε ὅτι ὅς τις παριστάνει ἑαυτὸν δέ- Johann. 8. 34.
 οῦς ὑποακούων, δῆλοί ἐστε ὅς ὑποακούετε· ἡτοι 2 Petr. 2. 19.

μαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑποακούης εἰς δικαιο-
 συνην;

17 Χάρις ᾧ τῷ Θεῷ ὅτι ἦτε δῆλοι τῆς ἀμαρ-
 τίας ἡκούσατε ᾧ ἐκ καρδίας· εἰς ὃν παρεδόξα-
 στε τῷ Θεῷ διδοῦναι.

Ei formæ
doctrinæ, in
quam effusa
tradit.

18 Ἐλευθεροθύντες ᾧ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἐδ-
 οξατε τὴν δικαιοσύνην.

19 Αἰσχροί πῦντοι λέγων, διὰ τὴν ἀδίκειαν τῆς
 κατ' ἐμὴν· ὥσπερ γὰρ παρεσήσατε τὰ μέλη ὑ-
 μῶν ὡς θύλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν
 κατ' ἐμὴν· οὕτως νῦν παρεσήσατε τὰ μέλη ὑμῶν
 τῇ δικαιοσυνῇ εἰς ἁγιασμόν.

20 Ὅτι γὰρ δῆλοι ἦτε τῆς ἀμαρτίας, ἐλευθερο-
 θύντες τῇ δικαιοσυνῇ.

21 Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν
 παρῴκατε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων, θάνατος.

Erobescitis.

22 Νυνὶ ᾧ ἐλευθεροθήτε ἀπὸ τῆς ἀμαρτί-
 ας ἀνδάντες ᾧ τῷ Θεῷ, εἴχετε ἢ καρπὸν ὑμῶν
 ἁγιασμόν· τὸ ᾧ τέλος, ζῶντες ἀσπύτοι.

23 Τὰ γὰρ ὁφώνια τῆς ἀμαρτίας, θάνατος· τὸ

Stipendia.

τὸ χάρισμα τῷ Θεῷ, ζῶν ἀγνός ἐν Χριστῷ
Κυρίῳ ἡμῶν.

Κεφ. ζ. Cap. 7.

2 Explicat quid sit Non esse amplius sub lege, 2
ex coniugii lege exemplo. 7 12 Idque in Legi
meliam ne veritat, 14 postea culpa factum esse docet
ut in mortis materiam cederet, 17 quæ in vitam
rat. 21 Exin transit ad describendam spiritus
luctam.

Η Αγνοεῖτε ἀδελφοὶ (γινώσκεσι γὰρ νόμον
λαῶ) ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τῷ ἀνδρὶ
τον χρόνον ζῆ;

1. Cor. 7. 31.

Viro iuncta.

Ad uir.

Quæ sub vi.

no est.

Morcha vo-

cabitur, si

fiat alterius

vir.

2 Η γὰρ ὅτι πᾶν εὖ γινώσκοντες τὸν νόμον
ἐστὶν ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τῷ ἀνδρὶ
τον χρόνον ζῆ.

3 Αἰσθάνομαι ζῶντος τῷ ἀνδρὶ ὅτι μοι χαλίδας
μαστίζω, ἐὰν γινώσκοντες τὸν νόμον
ἐστὶν ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τῷ ἀνδρὶ
τον χρόνον ζῆ.

4 Ὡς ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἵδαντες τὸν νόμον
διὰ τῆς σαρκὸς τῷ Χριστῷ εἰς τὸ γινώσκοντες
τὸν νόμον, τῷ ἐν νεκρῶν ἐγερθεῖτε, ἵνα καὶ
ῥησώμεθα τῷ Θεῷ.

5 Ὅτι γὰρ ἡμεῖς ἐν τῇ σαρκὶ, τὰ παθήματα
καρποποιῶντες διὰ τῆς σαρκὸς ἐστὶν ὅτι ὁ νόμος
κυριεύει τῷ ἀνδρὶ τον χρόνον ζῆ.

6 Νυνὶ γὰρ κατηργήθη ὁ νόμος διὰ τῆς σαρκὸς
ἐστὶν ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τῷ ἀνδρὶ τον χρόνον ζῆ.

Ad feren-
dum fru-
ctum.

ἐν τῷ πνεύματι, καὶ οὐ παλαιότητι γράμ-

Τί οὖν ἐρεῖς; ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γάρ τοι.

Τὴν ἁμαρτίαν ἐκ ἐγνων εἰ μὴ διὰ νόμου. Τὴν

ὀπίθυμίαν ἐκ ἧς ἐν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγχοι. Οὐκ

Exod. 20. 17
deut. 5. 11.

ἁμαρτίας.

Ἀπορρομὴν ὅτι λαβῶσα ἡ ἁμαρτία διὰ τὸ ἁ-

Occasionem
sumptam

κατεφράπατο ἐν ἡμοῖς πᾶσαν ὀπίθυμίαν. Χω-

ρὸ νόμου ἁμαρτία ἡκεῖ.

Εγὼ ὅτι ἐξ ὧν χωρὶς νόμου ποτὶ ἐλθέσθης ὅτι

ἡ ἁμαρτία αἰσχύνει,

ὅτι Εγὼ ὅτι ἀπέθανον· καὶ εὐρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ

ἀληθὴς εἰς θάνατον.

Ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀπορρομὴ λαβῶσα διὰ τὸ ἐν-

εἰσπράττει με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.

Ὡστε ὁ μὲν νόμος, ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ, ἅγια καὶ

1. Tim. 3. 16

καὶ ἀγαθή.

Τὰ οὖν ἀγαθὰ ἐμοὶ γέγονε θάνατος; Μὴ

πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα φανερὰ ἁμαρτία, διὰ

τὸν νόμον μοι κατεργαζομένη θάνατον· ἵνα γλή-

ψῶ ἐκ τοῦ νόμου ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τὸ

νόμον.

Οἶδα μὲν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν·

ἐσθλός εἰμι, ἀπεωραμμένος ὑπὸ τῷ αἵ-

Mancipium
peccati fa-
ctus. Ad
ver. Venit
sub pec-
catis

ματι.

Ὁ γὰρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω. οὐ γὰρ ὁ

θίλω,

θέλω, τὺ το φράσσω, ὅτι μισῶ, τὺ το ποιῶ.

16 Εἰ γὰρ ὅτι θέλω, τὺ το ποιῶ, σύμφωνον ἔχω ὅτι καλός.

17 Νυνὶ γὰρ ἐκ ἐπὶ ἐγὼ κατεργάζομαι ὅτι ἢ οἰκᾷται ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία.

18 Οἶδα γὰρ ἐπὶ ἐκ οἰκᾷ ἐν ἐμοὶ (τετράκις τῇ σαρκὶ μου) ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παρὰ ἡμῶν, τὸ γὰρ κατεργάζεσθαι τὸ καλόν, ἐχ εὐρίσκω.

19 Οὐ γὰρ ὅτι θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ὅτι ἡ θέλω κακόν, τὺ το φράσσω.

20 Εἰ γὰρ ὅτι θέλω ἐγὼ τὺ το ποιῶ, ἐκ ἐπὶ κατεργάζομαι αὐτὸ, ὅτι ἢ οἰκᾷται ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία.

21 Εὐρίσκω ἄρα ὅτι νόμον τῆς θέλειν ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακόν παρὰ ἡμῶν.

22 Σωθήσομαι γὰρ τῆς νόμου τῆς Θεοῦ ἵνα ἴσω ἀνθρώποι.

23 Βλέπω γὰρ ἵπτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσιν ἐπισηρατευόμενον τῆς νόμου τῆς νόμου, ὅτι ἡ μαλακίζονται με τῆς νόμου τῆς ἀμαρτίας ἐν τοῖς μέλεσίν μου.

24 Ἰαλμύπνορος ἐγὼ ἀνθρώπος· ὅτι ἡ σὺν ἐν τῷ σώματι τῷ θανάτῳ τέτε ;

25 Εὐχαριστῶ τῇ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα αὐτὸς ἐγὼ τῇ νόμῳ λαύω νόμο Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ, νόμο ἀμαρτίας.

Comperio igitur volenti in f. bonum hanc legem impo-
si. an esse, quod mihi malum ad-
iaceat.
22. Libenter enim acquiesco legi Dei. Vel, Delector lege Dei.
23. Rebel-
lantem. Me reddentem captivum.
24. Miser.

Κεφ. η'.

Cap. 8.

addit nihil damnationis esse iis qui sunt Christo in-
herens Spiritum, 3 utriusque onerati sint adhuc
catis. 9 Illo enim Spiritu vivunt, 14 cuius testi-
monium 15 dubitationem omnem arceat, 18 & miseri-
cordes sublevari.

Τὸν ἄρα νόμον κατέκρινεν ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ
καὶ τὴν σαρκὶ ὡς ἡμεῖς ἐσμὲν, ὅτι κατὰ

Nulla igitur nunc est
condemna-
tio.

ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῷ ζῳῇ ἐν Χρι-
στῷ, ἡλευθέροστέμα δὲ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας
ἐστὶν ὁ θάνατος.

Τὸ γὰρ αἰσώατο τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἡδύνει διὰ τῆς
ἐλπίδος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ πίμψας ἐν ὁμοιωματι
ἀμαρτίας, καὶ ὡς ἀμαρτίας, κατέκρινεν ὁ
Θεὸς τὴν σαρκί.

ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν,
μὴ κατὰ τὴν σαρκὶ ὡς ἡμεῖς ἐσμὲν, καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα.

Οἱ γὰρ κατὰ τὴν σαρκὶ ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρο-
νέουσιν κατὰ τὸ πνεῦμα, τὰ τοῦ πνεύματος.

Cogitant.
Vel, sapient.

Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος τὸ γὰρ
τῆς σαρκὸς πνεύματος ζῶν καὶ εἰρήνη.

Quod cogi-
tat caro.
vel, sapit.

Διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχοντες εἰς
τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἔχοντες ὑποτάσσεται ὡς
ἐμὴν σαρκί.

Non se sub-
iicit.

Οἱ γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρίστην ὑποτάσσονται.

9 Ὑμεῖς ὅτι ἐκ ἐστὶ ἐν σαρκί, ὁμῶς ἐν πνεύματι
καθὼς πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δὲ τις πνεῦμα
Χριστοῦ ἐκ ἔχει, οὗτος ἐκ ἐστὶν αὐτοῦ.

10 Εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα
κερὸν, δι' ἀμαρτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα, ζωὴ, διὰ Θεοῦ
σωτῆρα.

11 Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου ἐν ὑμῖν, ὁ
κερὸν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἁγίος τὸν Χριστὸν
κερὸν, ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, ὥστε
ἐπικοινωνήσῃτε τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ.

Debitores
sumus non
carni, ut se-
cundum car-
nem vivamus,
sed spi-
ritui.

12 Ἀρα οὖν, ἀδελφοί, ὅτι οὐκ ἐσμὲν
ἐν σαρκί, καὶ τὸ σῶμα ζῆν.

13 Εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ζῆτε, μάλιστα δοθέντος
εἰς ὑμᾶς τῷ πνεύματι τὰς περὶ τοῦ σώματος
ἐπιθυμίας, ζήτε αὐτήν.

14 Ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι
ἵκονται Θεοῦ.

15 Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας, ἀλλὰ
Adoptionis. φόβον, ὁμῶς ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ μαρτυρεῖ
μὲν, ὅτι πατήρ.

16 Αὐτὸ τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ τῇ καρδίᾳ
ὑμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ.

17 Εἰ ὅτι τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι
Θεοῦ, συγκληρονόμοι ὅτι Χριστοῦ· εἰς ὃν
ἵνα καὶ σιωποῦμεν αὐτῷ.

Et quæ nunc
patimur.

18 Λογίζομεθα γὰρ ὅτι ἐκ ἀξίας τὰ παθήματα

μαρτυροῦν καὶ ὡς τὴν μέλλουσαν δοῦναι ἀποκα-
ταστάσιν εἰς ἡμᾶς.

19 Ἡ γὰρ ἀποκαταστάσις τῆς κτίσεως ἧς ἀπο-
καταστήσεται ἡμεῖς καὶ ὁ Θεὸς ἀπεκδέχεται.

20 Τῇ γὰρ μεταβολῇ τῆς κτίσεως ὑποτάσσεται, ὡς
καὶ ἡμεῖς διὰ τὸ ὑποτασσόμεθα.

21 Ἐπ' ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθε-
ρωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευ-
θερίαν τῆς δόξης τῆς τέκνων τοῦ Θεοῦ.

22 Οἱ δὲ ἀδελφοί γὰρ ὅτι πάντα ἡ κτίσις συζητά-
ται ὑμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ Θεὸς.

23 Οὐ μόνον ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν
τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν αὐτοῖς σε-
βόμεθα.

24 ὡς καὶ ὁ Θεὸς ἀπεκδέχεται ἡμᾶς τὴν ἀπολύ-
την τῆς σωτηρίας ἡμεῶν.

25 Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπίς ἡ βλεπο-
μένη ἐν ἐλπίδι. ὅ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει;

26 Εἰ δὲ ὅς ἐβλέπομεν, ἐλπίζομεν, οὐκ ὑπομο-
νοῦμεν ἀπεκδέχόμεθα.

27 ὡς καὶ τὸ πνεῦμα συναπτα-
μεθα τῇ ἀσθενείᾳ ἡμεῶν. τὸ γὰρ τί φρονοῦμεν ἡμᾶς

28 ἐν δέῃ, ἐκ οὗτοι δὲ ὡς αὐτὸ τὸ πνεῦμα
ἐντυγχάνει ὑμῶν ἡμεῶν σεναιμοῖς ἀδελφότητος.

29 ὡς καὶ ἡμεῖς ἐντυγχάνομεν ταῖς καρδίαις, οἳ δὲ τί τὸ φρό-
νισμα τοῦ πνεύματος, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἐντυγχάνει ὑμῶν

30 καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐντυγχάνει ὑμῶν καὶ ὡς ὁ Θεὸς ἐντυγχάνει ὑμῶν

Nam res
creatur soli-
citus obser-
uando ex-
pectant.

Vna suspi-
rat, & vna
doloribus
tanquam
partus, pie-
mitur.

Luc. 21. 28.

Opitulatur.

Interpellat.

Quis sit sen-
sus spir. vel
Quid cogi-
tet.

Conferunt.
Ex propo-
sitione.

28 Οἶδα μὲν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεόν
πάντα ἑξ ὧν ἐκείνους ἀγαπᾷ, τοῖς ἁγίοις καὶ
κλητοῖς ὄντι.

29 Οἱ οὖν θεωροῦντες, καὶ θεωροῦντες συμμέτοχοι
τῆς εἰκότος ἡμῶν αὐτῶν, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
τόποιοι ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

30 Οὐκ ἔστι θεωροῦντες, τέττες καὶ ἐκάλιστοι
ἐκάλιστοι, τέττες καὶ ἐκάλιστοι τοὺς ἑκάλιστους,
τέττες καὶ ἐκάλιστοι.

31 Τί οὐκ ἐκάλιστοι θεωροῦνται ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς
ἡμῶν, τίς καὶ ἡμῶν;

32 Ος γὰρ τῷ ἰδίῳ ἡμῶν ἐκάλιστος, ὁ
ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, πῶς ἐκάλιστος
αὐτῶν τὰ πάντα ἡμῶν χαρίζεται;

33 Τίς ἐκάλιστος καὶ ἐκάλιστος Θεός;
ἐκάλιστος.

34 Τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ δόξας
μεγάλους καὶ ἐκάλιστους. ὅς καὶ ἐστιν ἐκάλιστος
ὅς καὶ ἐκάλιστος ἡμῶν.

Angustia.

35 Τίς ἡμῶν χαρίζεται δὲ τῆς ἀγάπης
εἰς ὅτι; ὁ δόξας, ὁ δόξας, ὁ δόξας, ὁ δόξας,
γυμνότης, ἡ κίνησις, ἡ μέλας;

Psalm. 33-44.

36 (Καθὰς γίνεσθαι, Οἱ ἐκάλιστοι
τέμνεται ὅλως τὰ ἡμέραν ἐκάλιστος
κατασφαγῆς)

His omni-
bus longe
superiores
quodammodo.

37 Ἀλλ' ἐκάλιστος πάντων ἐκάλιστος

τὸν ἑαυτοῦ ἡμᾶς.

Πείπσιμα γδ' ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄνθρωποι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐν-
συν οὔτε μέλλοντα,

Οὔτε ὑψώματα, οὔτε βάθος, οὔτε τίς τίς
ἐκείνηται ἡμᾶς χωρίται δὲ τῆς ἀγάπης
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Persuasiom
habeo.

Neque quā
quam in
sublime e-
ue dūm, ne-
que q-pro-
fundum.

Κεφ. 9. Cap. 9.

7 ac duplex filiorum Abraham genus esse
15 eundemque in hoc negotio peragi ex Dei vo-
luntate, 20 instar figuli. 24 30 Tum vocationē Gen-
2, 31 tum ludæorum reprobationem 25 27 Pro-
phetarum testimoniis prædictam ostendit.

καὶ θέλω λέγειν ἐν Χριστῷ, ἡ ψεύδωμαι, (συμ-
μαρτυρούσης μοι τῆς συνεκδόσεως μου ἐν πνεύ-
ματι)

Ὅτι λύπη μοι ὅτι μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος ὁ
καρδία μου.

Ἡ ἐλπίς γδ' αὐτὸς ἐγὼ ἀνέθεμα τῇ δόξῃ
ἐκείνῃ τῇ ἀδελφῶν μου, τῇ συγγενῶν
καὶ σάρκα

Ὅτι πᾶς ἐστὶν Ἰσραηλῆταις ὧν ἡ ὑποθεσία, καὶ ἡ

καὶ ἡ διαθήκη, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία,

καὶ ἡ ἐπαγγελία

Ὅτι οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κτ' σάρ-

καὶ ὅτι πάντως Θεὸς ὁλοκληρὸς εἰς τὸν αἰῶνα.

ἀλλ' ἡμεῖς

Supra. 3. 3.
Tale autem
hoc non est,
ut D. ver-
bum exci-
derit.

Gen. 21. 12.
Deb. 11. 18.

Galat. 4. 28.

Gen. 18. 10.

Gen. 25. 31.

Quum con-
scripserit.

Gen. 25. 22.

Malach. 1. 2.

Exod. 33. 19.

Exod. 16.

6 Ὁὐχ οἷον ἐκπέπρωκεν ὁ λόγος τοῦ
* ἐγὼ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ.

7 Οὐδ' ἐπ' εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες
κνὰ * ὅμως ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται ὁ σπέρμα.

8 Τετέστιν ἐν ταῖς τέκναις τῆς σαρκὸς, ταῦτα
κνὰ τοῦ Θεοῦ * ὅμως τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας
ζῆται εἰς σπέρμα.

9 Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος τοῦτο, Κατὰ τὴν
τύπον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός.

10 Οὐ μόνον γὰρ, ὅμως καὶ * Ρεβέκκα,
καί τινι ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.

11 Μήπω γὰρ γλυπηρότων, μηδὲ πορρωτέρων
τὶ ἀλάστον ἢ κακόν, ἵνα ἡ κατὰ ἐκλογὴν τοῦ Θεοῦ
δοῖται μὴ, καὶ εἰς ἔργον, ὅμως ἐν τῷ καλουμένῳ τοῦ

12 Ἐρρήθη αὐτῇ, ὅτι ὁ μείζων δεξιὸς
ἐλάσσων.

13 Καθὼς γὰρ ἐπαπείλει, Τὸν Ἰακώβ ἡγάπησεν
ἢ Ἠσαὺ ἰμίτισσα.

14 Τί οὖν ἰσομερὲς, μὴ ἀδικία παρὰ τῆς
Μὴ γλύοιτο.

15 Τῷ γὰρ Μωσῇ λέγει, Ἐλήσω ὃν αὐτὸς
οἰκτερήσω ὃν αὐτὸς οἰκτείρει.

16 Ἀρα οὖν ἐν τῷ θέλει τοις, ἐδὲ τῷ τρέχει
ὅμως τῷ ἐλεοῦν τοις Θεοῦ.

17 Λέγει γὰρ ἡ γραφή τῷ Φαθαῖ, Ὅτι εἰς
τύπον ἔξήγησέ σοι ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σπέρματι

αἰνέμε, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὀνομαζόμενον
ἐν τῇ γῇ.

8 Ἀρχοῦν ὃν θέλῃ ἰλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκλη-

Miseretur.
Indurat.

9 Ερεῖς οὐ μοι, τί τι μέμριται; τῷ γὰρ
ἐμπεσὶς ἀπὸ τίς ἀνέδεσται;

Succenseat.

10 Μανῶν γε, ὡς ἀνθρώπου, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταπο-
κρίνομαι τῷ Θεῷ; * μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ
κτίοντι, τί με ἐποίησας οὕτως;

Esai. 45. 9.
Num dicet
figmentum
fictori. Vel
Figlinum va-
pus ipse fi-
gulo.

11 Ἡ δὲ ἔχει ὀξυσιάν ὁ κεραμεὺς τῷ πηλῷ,
ἐκ τῆς φουράματος ποιῆσαι ὁ μὲν εἰς τιμὴν
καὶ εἰς ἀτιμίαν;

Sapient. 11. 7.

12 Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὁρ-
μὴν γινώσκου τὸ δυνάτον αὐτῷ, ὥστε κεν
ἐκ μακροθυμίας σκεύη ὀργῆς καὶ κτηρητισμῶς εἰς
καὶ ἄλλαν.

Jerem. 18. 6.
Nonne f.
lutum in
sua potesta-
te habet, ut
ex eadem
massa faci-
at, &c.

13 Καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ πλάστον τὴν δόξαν αὐτοῦ
ἐκ τῆς ἐλέους, ὡς ἀπορητοίμασεν εἰς δόξαν;

14 Οὐς καὶ ἐκάλεισεν ἡμεῖς, καὶ μόνον ὁ ἰσχυρὸς
καὶ ὁ ἰσθύνων.

15 Ὡς καὶ ἐν τῷ Ωπτιε λέγει. Καλέσω ὁ Θεὸς λαόν
λαόν μου· καὶ τὴν ἐκ ἡγαπημένης, ἡγαπημένης

Osai 1. 23.
2. pet. 2. 6.

16 Καὶ ἔσται ἐν τῷ τότε οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, Οὐ
καὶ οὐκ ἐκεί κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.

17 Ἡσάμας δὲ κερτίζει ὑμῶν τῷ Ἰσραὴλ, Ἐάν ἡ ὁ
ἀρεθμός

ἄριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης
τὸ κατὰλειμμα σωθήσεται.

28 Λόγον γὰρ σωτηλῶν καὶ σωτήριων
κακοσυμῶν, ὅτι λόγον σωτηριμύθιον ποιήσας
ὅτι τῆς γῆς.

Βλ. 1. 9.

29 Καὶ καθὼς περιήρκαν Ἡσαΐας,
Κύριος Σαβα὿θ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα
Σόδομα αὐτὴ ἐβλύθη μὲν, καὶ ὡς Γόμορρα αὐτὴ
ἐβλύθη.

Quæ non
lectaban-
tur iust. af.
sequuntur
sunt eam.
Vñ, Acti-
gerunt.

30 Τί οὐκ ἐβλύθη; Ὅτι ἔδωκε τὰ μὴ
τα διχαροσύνην, κατέλαβε διχαροσύνην,
συνέσωσε τὴν πλὴν ἐκ πίστεως.

31 Ἰσραὴλ δὲ, διώκων νόμον διχαροσύνης
νόμον διχαροσύνης ἐκ ἔρθεαι.

32 Διὰ τί; Ὅτι ἐκ ἐκ πίστεως, ὅτι ὡς
νόμος. προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τῷ προσκόμῳ.

Τρ. 1. 118. 22.

9/4. 8. 14. 6
28 16.

Εφ. 1. 2. 6.

33 Καθὼς γέγραπται, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν
στον προσκόμματος, καὶ πέτρην σκανδαλίου
ὅτι πιστεύουσιν ἐπ' αὐτῷ, καὶ καταχυνώθονται.

Κεφ. 1.

Cap. 10.

2 Pertrahat effecta electionis, 3 quod alii respu-
amplēctantur 4 Christum finem Legis. 15 Gen-
cationem a Moise, 20 Iudæorum vei. 0 indurati-
Esaiæ prædictam recenset.

Α Δεσφοί, ἡ μὲν ὁδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας,
στὴν ἡ πρὸς τὸν Θεόν, ὑποφ' τῆς Ἰσραὴλ
σωτηρίας.

Μαρτυροῦν γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζήλον Θεοῦ ἔχουσιν,
καὶ ὅτι ἠγάπησαν.

Αγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ διακρίσιν, καὶ
ὡς διακρίσιν ζητοῦντες ᾤθηται, τῇ δι-
ακρίσει τοῦ Θεοῦ ἐκκατελέγησαν.

Τίλος γὰρ νόμος Χριστός, εἰς διχαρισμὸν πάν-
τες πιστεύοντι.

Μαθηταις γδ γεγειρηται τω διδακτω τω τω Ζημι. 18. 5.
 ημιν, Οτι ο ποιησας αυτα αυθροπος, ζησι. 20. 17.
 ημιν. 21. 12.

Η ἡ πίστεις διχαροσωήν ἔτω λέγει. Μὴ εἰ- Dcm. 3. 12
 τῇ καρδίᾳ σε, τίς ἀγαθήσεται εἰς τὴν οὐραν-
 ον ἵστ Χριστὸν καταγαγεῖν.

Η, τίς μεταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; ὅτι ἡ-
βυσσὶς ὡς πηγάς ἀνέτης εἶν.

ἀλλὰ τί λέγῃ; Ἐγὼς σε τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ Δευτ. 30. 19
λέγει, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. ὅτι ἔστι τὸ ῥῆμα
ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὁ κηρύσσων.

Οπίαν ὁμολογήσης ἐν τῇ εὐχαρί σε Κύ-
ριον, καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σε ὅτι ὁ Θεὸς
ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν, σωσθήσῃ.

καρδία γὰρ πτεύεται εἰς διχασμῶν· ὁ-
μολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

Αἰετὶς ἡ γὰρ ἡ γὰρ. Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῇ,
σὺν αὐτῇ ζήσεται.

Οὐ γάρ ἐστι διαβολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνων,

Cui suppe-
runt diuitiæ
quas largia-
tur omni-
bus.

ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, ἡ πλεονεξία εἰς πάντας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτόν.

13 Πᾶς γὰρ ὅς αὐτὸν ἀπαλείψεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σωθήσεται.

14 Πῶς οὐκ ἀπαλείψονται εἰς ὃν ἐκέλευσαν ; πῶς ὃ πιστεύσῃ οὐκ ἠκούσας ; ἀκούσιν χωρὶς κηρύσσοντες ;

15 Πῶς ὃ κηρύξῃ, ἐὰν μὴ δοποταλῇ ; ὡς γέγραπται, Ὡς ὠρεῖται οἱ πόδες τοῦ εὐαγγελιστοῦ εἰς εἰρήνην, καὶ εὐαγγελιστοῦ εἰς εἰρήνην.

16 Ἀλλ' ἐπεὶ πάντες ἠκούσαν τῆς εὐαγγελίας, ὅτι λέγει, Κύριε, τίς ἀκούσῃ τῆς ἀκοῆς σου ;

17 Ἀρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς ; ἢ ὃ ἀκούσῃ, ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς.

18 Ἀλλὰ λέγω, μὴ ἐκ ἠκούσαν ; ὡς γέγραπται, Πᾶσαι τὰ ὄρη ἐξῆλθον ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ πάντα τὰ ὄρη ἐνώπιον τοῦ κυρίου.

19 Ἀλλὰ λέγω, Μὴ ἐκ ἠκούσαν ; ὡς γέγραπται, Μωσὴς λέγει, Εἰς τὸν παράκλησόν σου ἔλθω, ὅτι ἐδίδου ἀσυνέτως παρεργίζων ὑμᾶς.

20 Ἡσάμεις ὃ δοποτολμᾷ, καὶ λέγει, Ὁ κύριος τοῖς ἐμοῖς μὴ ζητῶσιν, ἐμφανὲς ἐν ἡρώδῃ τοῖς ἐμοῖς μὴ ἐπερωτῶσι.

21 Πρὸς ὃ ἡ Ἰσραὴλ λέγει, Ὁ κύριος πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐπέτατα τὰς χεῖρας, καὶ πρὸς λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀντιλέγονται.

Κατὰ τὴν ἑκδοχήν. Cap. I L.

horum relictio ad oculi aspectum limiteretur, 4
 m olim Eliam fuisse ait, 16 & quum radicem
 habeant, 23 plures quoque ex iis esse electos.
 Gentes vero admonet humilitatis. 33 exclamat
 si esse Dei iudicia.

7: *ὁμοῦ, μὴ ἀπίστευτε ὁ Θεὸς ἂν λαὸν αὐτοῦ; Ναη*
iecit

22. ὁμοῦ καὶ πρὸς τὸν ὁ Θεὸς ἐκ λαοῦ καὶ τῆς οἰκου-

τὰ ποιοῦντε ἐν Ἡλίᾳ τί λόγος ἡγάρεθ; οὐκ

καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ τῶν ἱσχυρῶν.

ἀλλοί τε, τοῦ αἰσίου τοῦ ἀπὸ πύκτου ἐκείνου

[illegible]

ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀλλὰ ὁ θεὸς ὁ ὢν μετὰ πάντων ἡμῶν.

ἐν αὐτῇ πάλιν αὐτῇ ὁ γενοσπασμός: ἡ κα-

ἡ δὲ ῥησις ἐπὶ τῷ ἀντιφρονίᾳ καὶ τῇ ἀπορίᾳ

Ἰωάννης τῷ Βασίλει.

ἰδὼς αὐτὸς οὐκ ἔτι παρ' ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔτι

ἰσχυρὰ ἐκείνη· αἰετίζοντες

[Faint handwritten text]

24. *Enimvero, si quis dixerit, quod non est deus, qui*

[Faint handwritten text at the bottom of the page]

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

...; οὐκ ἔστιν ἡ σελήνη, τὰς τὰς καὶ τὰς

ἡ δὲ ἐκλογὴ πνευματικῶν ὁ λοιπὸς (πρω-

1940 2000 1000 500 250 125 62.5 31.25 15.625 7.8125 3.90625 1.953125 0.9765625 0.48828125 0.244140625 0.1220703125 0.06103515625 0.030517578125 0.0152587890625 0.00762939453125 0.003814697265625 0.0019073486328125 0.00095367431640625 0.000476837158203125 0.0002384185791015625 0.00011920928955078125 0.000059604644775390625 0.0000298023223876953125 0.00001490116119384765625 0.000007450580596923828125 0.0000037252902984619140625 0.00000186264514923095703125 0.000000931322574615478515625 0.0000004656612873077392578125 0.00000023283064365386962890625 0.000000116415321826934814453125 0.0000000582076609134674072265625 0.00000002910383045673370361328125 0.000000014551915228366851806640625 0.0000000072759576141834259033203125 0.00000000363797880709171295166015625 0.000000001818989403545856475830078125 0.0000000009094947017729282379150390625 0.00000000045474735088646411895751953125 0.000000000227373675443232059478759765625 0.0000000001136868377216160297393798828125 0.00000000005684341886080801486968994140625 0.000000000028421709430404007434844970703125 0.0000000000142108547152020037174224853515625 0.00000000000710542735760100185871124267578125 0.000000000003552713678800500929355621337890625 0.0000000000017763568394002504646778106689453125 0.00000000000088817841970012523233890533447265625 0.000000000000444089209850062616169452667236328125 0.0000000000002220446049250313080847263336181640625 0.00000000000011102230246251565404236316680908203125 0.000000000000055511151231257827021181583404541015625 0.0000000000000277555756156289135105907917022705078125 0.00000000000001387778780781445675529539585113525390625 0.0000000000000069388939039072278776476979255676171875 0.00000000000000346944695195361393882384896278380859375 0.000000000000001734723475976806969411924481391904296875 0.0000000000000008673617379884034847059622406959521484375 0.00000000000000043368086899420174235298112034797607421875 0.000000000000000216840434497100871176490560173988037109375 0.0000000000000001084202172485504355882452800869940185546875 0.00000000000000005421010862427521779412264004349700927734375 0.000000000000000027105054312137608897061320021748504638671875 0.0000000000000000135525271560688044485306600108742523193359375 0.00000000000000000677626357803440222426533000543712615966796875 0.000000000000000003388131789017201112132665002718563079833984375 0.0000000000000000016940658945086005560663325013592815399169921875 0.00000000000000000084703294725430027803316625067964076995849609375 0.000000000000000000423516473627150139016583125339820384979248046875 0.0000000000000000002117582368135750695082915626699101924896240234375 0.00000000000000000010587911840678753475414578133495509624481201171875 0.000000000000000000052939559203393767377072890667477548122406005859375 0.0000000000000000000264697796016968836885364453337387740612030029296875 0.00000000000000000001323488980084844184427682266686938703060150146484375 0.000000000000000000006617444900424220922138411333434693515300750732421875 0.0000000000000000000033087224502121104610692056667173467576503753662109375 0.00000000000000000000165436122510605523053460283335867337882518768310546875 0.000000000000000000000827180612553027615267301416679336689412593841552734375 0.0000000000000000000004135903062765138076336507083396683447062969207763671875 0.00000000000000000000020679515313825690381682535416983417235314846038818359375 0.000000000000000000000103397576569128451908412677084917086176574230194091796875 0.0000000000000000000000516987882845642259542063385424585430882871150970458984375 0.00000000000000000000002584939414228211297710316927122927154414355754852294921875 0.000000000000000000000012924697071141056488551584635614635772071778774261474609375 0.0000000000000000000000064623485355705282442757923178073178860358893871307373046875 0.00000000000000000000000323117426778526412213789615890365894301794469356536865234375 0.000000000000000000000001615587133892632061068948079451829471508972346782684326171875 0.0000000000000000000000008077935669463160305344740397259147357544861733913421630859375 0.00000000000000000000000040389678347315801

ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεός

00 2715-

**Responsum
divinum.**

L. Reg. 19, 18

Reliquiae re-
formae fun-

Hoc non est
affirmare.

Occasionally

**Callotam
quandam**

deritien
conveys

E/4.32.10

or 6.9.
mas. 12.14.

10/12/12. 12.40
26/12. 26.16.

πνίμα καταύξειας, ὁ δὲ πλὺς τῷ μὴ βλέπει
 ὅτα τῷ μὴ ἀκούει) ἵνα τ' ὁμολογήσῃ μίσηται.

Psal. 69. 17.

9 Καὶ Δαβὶδ λέγει, * Γενήθητω ἡ τρυφή
 αὐτοῦ εἰς πηγάδα, καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς σκαλίδας
 εἰς ἀνταπόδισμα αὐτοῖς.

10 Σκοποῦντες οἱ ἐρδωμένοι αὐτῷ
 μὴ βλέπει, καὶ τὴν γὰρ τοῦ αὐτοῦ διαπύκνυνται
 κεφαλὴν.

Impege-
runt.
Vt prouo-
cetur ad ex-
mulatio.
nem.
Lapsus, vel
Ruina.
Diminutio
eorum.

11 Λέγει οὖν, μὴ ἵπτασθαι ἵνα πύκνυνται
 ῥύοντες, ἀλλὰ πύκνυνται αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πίστεως
 τοῖς ἰδοῦσι, * εἰς τὸ πύκνυνται αὐτοῦ.

12 Εἰδὲ τὰ παρὰ πύκνυνται αὐτοῦ, πύκνυνται
 με, καὶ τὸ ἵπτασθαι αὐτοῦ, πύκνυνται ἰδοῦν, πύκνυνται
 λοιπὸν τὸ πλῆθος αὐτοῦ.

13 Τμῆν γὰρ λέγει τοῖς ἰδοῦσι, ὅτι ὅσοι
 ἰδοῦν ἰδοῦν δόξουσι, τὸ δὲ δόξουσι με δόξουσι.

Consanguis
neus meus.

14 Εἰπὼς παρὰ πύκνυνται αὐτοῦ, πύκνυνται
 πύκνυνται αὐτοῦ.

15 Εἰ γὰρ ἡ δόξα αὐτοῦ, καὶ τὸ πύκνυνται
 με, πύκνυνται αὐτοῦ, εἰ μὴ ζῶν ἐκ τῆς πίστεως.

16 Εἰδὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία, καὶ τὸ πύκνυνται
 ἡ ῥίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι.

Ierem. 17.

17 Εἰ δέ τις ἦν κλάδος ὅστις κλάδος
 δὲ ἀγία ἀπαρχὴ ἀγία, καὶ τὸ πύκνυνται αὐτοῦ.

Oleaster.

καὶ τὸ πύκνυνται αὐτοῦ, καὶ τὸ πύκνυνται αὐτοῦ, καὶ τὸ πύκνυνται αὐτοῦ.

Μὴ καταταλαιπώρησιν κλάδων· εἰ δὲ πλε-
 ούνησιν, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βάσταζετε, ἀλλ' ἡ ῥί-
 ζα.

Ερεῖς ἔν, Εξεκλάδισαν οἱ κλάδοι, ἵνα ἐγὼ
 περιωρῶ.

Καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάδισαν, σὺ δὲ
 ἐκ τῆς ἰσχυρίας· μὴ ὑψηλοφρονεῖς, ὑμᾶς φοβῆ.

Ne elato sis
 animo.

Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῷ χυτὶ φύσιν κλάδων καὶ ἐ-
 πὶ, μὴ πως ἔδιδε φήσιν.

Vide ne tibi
 quoque non
 parcat Vel,
 Time ne
 etc. repeten-
 do ex ver-
 praec.

Ἰδοὺ οὖν χρηστέτηται καὶ ἀποτομία· Θεὸς
 ἐκ τῆς πίστεως, ἀποτομία· ὅτι δὲ σε, χρη-
 στέτηται ὅτι μετῴχῃς τῇ χρηστέτηται. ἵπτι καὶ σὺ ἐκ-

Seuerita-
 tem.

καὶ ἐκεῖνοι γὰρ ἐκ μὴ ὁπμείνωσι τῇ ἀπι-
 στεινότητι. δυνάμεις γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς πα-

ρῶνται αὐτῶν.

Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῷ χυτὶ φύσιν ἐξεκλάδισας ἀγρι-
 ούνησιν φύσιν ἐκκαταλείπεις· εἰς κομμίαν, In bonam

oleam. hie
 veram.

καὶ οἱ οἱ χυτὶ φύσιν ἐκκαταλείπουνται

ἐκκαταλείπεις;

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἐδιδόχοι, τὸ μυ-
 στήριον (ἵνα μὴ ᾖτε παρὶ αὐτοῖς φρόνιμοι) ὅ-

Indoratio.

ποσὶς δὸς μέρους τῆς Ἰσραὴλ γένηται, ἀλλ' ἐκ
 πλείονος τῷ ἐθνεῖ ἐισέλθῃ.

Plenus nu-
 merus.

καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καὶ οὕτως
 πᾶς, ἡ δὲ ἐκ Σιών ὁ ῥυθμίζεις, καὶ ἀποστρέφεται

Esā 59.20.

ἀποδείξας ὑπὸ Ἰακώβ.

Rfa. 27. 9.

27 Καὶ αὐτῇ αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμῆ διαθήκη, ἡ ἀρίστη, τὰς ἀμαρτίας αὐτῆς.

28 Κατὰ μὲν τὸ θυγατέριον, ἔχθρὸν δὲ ὑμῶν κατὰ δὲ τῷ ἐκλογῷ, ἀγαπητοὶ διὰ τοῦ πατρὸς.

Talia ut e-
um penite-
re ipsorum
non possit.

29 Ἀμαρτάνητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ κλήσις τοῦ Θεοῦ.

30 Ὡστερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτὶ ἡπειθήσατε Θεῷ, καὶ ἡ ἐλεήθητε τῇ τῶν ἀπειθειῶν.

31 Οὕτω καὶ οὗτοι καὶ ἡπειθήσαν, τῇ τῶν ἀπειθειῶν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι.

32 Συνέκλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοῦ πάντας ἡμεῶν πείθειαν, ἵνα πάντας ἐλεήσῃ.

Inscrutabi-
lia.
Imperuesti-
gabiles.
Rfa 40. 10.

33 Ὡς γὰρ πλάττει καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεὸς ὡς ἀνέξερα ἡμεῖς τὰ κρύβητα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐκείνηται αὐτῷ ἡ ἐκείνη.

Job. 41. 2.

2. 107. 1. 16.

Prior dedit,

34 Ὡς γὰρ ἔγνω καὶ Κυρίως ἡ τίς ἐκείνηται αὐτῷ ἡ ἐκείνη.

35 Ὡς γὰρ ἐκείνηται αὐτῷ, καὶ αὐτῷ ἡ ἐκείνηται αὐτῷ.

36 Ὡς γὰρ αὐτῷ, καὶ δὲ αὐτῷ, καὶ εἰς αὐτῷ πάντας αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

Rfa. 16.

Cap. 12.

1. Parantica: tactat, 2. Ad cultum Deo gratum, 3. Dilectionem non simulatam, 14. 20. etiam in

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῆς οἰ-
κονομίας τοῦ Θεοῦ, παραστήσατε τὰ σώματα
ὑμῶν θυσιάαι ζῶσαι, ἁγίαι, εὐάρεστοι τῇ Θεῷ, τῷ
λογικῷ λατρείᾳ ὑμῶν.

Ne confor-
mes fiat
huic seculo,
sed transfor-
memini per
renouatio-
nem men-
tis V.

Ephes. 5. 17.
1. Thes. 4. 1.
1. Cor. 12. 18
ephes. 4. 7.

Singulation
antenn.

6 Εχόντες ὃ χαρίσματα καὶ τὴν χάριν τὴν
δοσαν ἡμῖν διὰ λόγον, εἴτε θεωρηθείαι, καὶ τὴν
ἀληθίαν τὴν πίστεως·

7 Εἶπε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἶπε ὁ διδά-
σκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ·

8 Εἶπε ὁ παρεκκλησίων, ἐν τῇ παρεκκλησίᾳ· ὁ μισ-
θιστὴς, ἐν ἀπλότῃ· ὁ κερυϊστὴς, ἐν σπουδῇ·
ὁ κληρὸς, ἐν ἰλαρότητι.

9 Η ἀγάπη, αὐτοκρίτος. Ἀποσυρῶντες τὸ ὄδιο προ-
 σελήκαλλον ἡμῶν τῇ ἀγάπῃ.

Ephes. 4. 2.

1. Pet. 2. 17.

1. Pet. 5. 5.

10 Τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἡμέλους φιλοῦντες

*Τῇ πρὸς ἡμέλους φρονεῖν ὅμοιοι.

11 Τῇ ἀπερθεῖ μὴ ὀκνηθεῖ. Τῷ πνεύματι
ὄντες. Τῷ χαίρειν δ' ἐκλεύοντες.

Luc. 18. 1.

In precatio-
ne assidui.

1. Cor. 16. 1.

Heb. 13. 2.

1. Pet. 4. 9.

12 Τῇ ἐλπίδι χαίρειτε. Τῇ θλίψει
ὄντες. *Τῇ περιστολῇ καὶ περισκαρτερουῦντες.13 Ταῖς χρεῖμας τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες.
φιλοξενίαν διώκοιτε.14 Εὐλογεῖτε τῷ διακονταί ὑμᾶς ὁ κύριος
καὶ μὴ κατατρεῖσθε.15 *Χαίρειν μὲν χαίροντων, καὶ κλαίειν μὲν
ὄντων.

Mat. 5. 44.

Gaudere

pro Gaudere

et: & Flete

pro Flete.

Prov. 3. 7.

Esa. 5. 11.

Prov. 20. 22.

Eandē cum

humilibus

viam inhi-

rentes.

2. Cor. 8. 21.

Mat. 5. 36.

1. Pet. 3. 9.

Heb. 12. 14.

Quantum

vobis atti-

net.

Ecc. 4. 18.

Mat. 5. 39.

Vlciscentes.

Dm. 32. 35.

Heb. 10. 30.

Prov. 25. 28.

16 Ὡς αὐτὸ εἰς ἡμέλους φρονουῦντες. Μὴ
φιλά φρονουῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συμ-
γόμενοι. Μὴ γίνασθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.17 Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακῆς ἀποδοῦναι.
*Προσάμβου καλὰ εἰσάγων πάντων ἀνδρῶν.18 Εἰ δυνάτον, τὸ ἐξ ὑμῶν μὲν πάντα
θεοφῶν εἰρυνεύοντες.19 Μὴ ἐαλέσθω ἐνδικοῦντες, ἀλλὰ πη-
λὰ ὅδε τόπον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γάρ, *Εμὰ
καὶ ἐξ ὑμῶν ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος.20 Εὰν οὖν πενᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψάμψον
τὸν ἐὰν διψᾷ, πότισε αὐτὸν. τὸ το γάρ ποιᾷς,
καὶ πυρὸς σωρεύσεις ὅτι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ

21 Μὴ νικῶ ὑπὸ τῇ κακῇ. ἀλλὰ νικά

φόρον τῆς πλὴν πμὴν, πλὴν πμὴν

8 Μιᾶν μὴδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν
ἀλλήλους. ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸ ἑτερον, νόμοι πεπλήρωται.

Exod. 20. 14.
deut. 5. 18.

9 Τὸ γὰρ, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ
φείς, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, Οὐκ ὀφθαλμοκτενῇς,

In diem
hoc tan-
quam sum-
mam, redi-
gitur. vel,
eius sum-
ma hoc di-
cto compre-
henditur.

εἴ τις ἐπί τῃ ἐντολῇ, ἐν τέττῳ τῶν λόγων ἀγα-
πᾶται, ἐν τῇ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
αυτὸν.

10 Ἡ ἀγάπη τῆς πλησίον καὶ ἐν ἑαυτῇ
πληροῦσα οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη.

Leuit. 19. 18.
mat. 22. 39.
mar. 12. 33.
galat. 5. 14.
iac. 2. 8.
1. Tim. 1. 2.

11 Καὶ τὴν τοιαύτην εἰδότες τὴν καμὸν, ὅτι ὁ
θεὸς ἡμεῖς ὑπὸν ἐγαρδύναμεν. νῦν γὰρ ἐκ τῆς ἐντολῆς
σωτηρία ἡ ὅτι ὁ θεὸς ἐκτελεσάμεν.

12 Ἡ τοιαύτη ἀγάπη καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
δοῦναι οὐκ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τῆς σκότους, καὶ ἐκτελεσάμεν
ὅπλα τῆς φωτός.

Luc. 31. 34.

13 Ὡς ἐν ἡμεῖς, εὐχαρίστως ἀγαπᾶμεν
μὴ κώμοις καὶ μέθυσις, μὴ πόταις καὶ αἰσθη-
σιν ἡμεῖς καὶ ζήλῳ.

Gal. 5. 16.
1. Pet. 2. 11.

14 Ἀλλὰ ἐκτελεσάμεν τὴν ἐντολὴν τοῦ ἐν Χριστῷ
σαρκὸς ἀφέντοισιν μὴ πνεύματι εἰς ὁφθαλμοκτενῇς.

Καθ. 1. 1.

Cap. 14.

1 Commendate eos qui fide sunt infirma, 15 ne
suo scandalizentur. 10 Ex illis ē diverso
non temere firmiores iudicant. 15 ut iura
nis, 10 & charitatis terminos 15 Christiani
consistat.

ΘΝ ἡ ἀδικοῦντα τῇ ψυχῇ, ἡ παρολαμβάνει
καὶ μὴ εἰς διακρίσεως διαλογισμῶν.

1. Ὁς μὲν πτεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀδικοῦν
καὶ μὴ εἰς διακρίσεως διαλογισμῶν.

2. Ὁ δὲ ἀδικοῦν καὶ μὴ εἰδόντα μὴ ἐκμετεῖται καὶ ὁ
καὶ μὴ εἰδόντα μὴ κρινέτω. ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν
οὐκ ἐκμετεῖται.

3. Σὺ τίς εἶ ὁ κρεῖναν ἡγόρευον οἰκίῳ; τῷ ἰ-
σχυρῶς ἤκει καὶ πίπῃ. σταθίσεται δὲ διωα-
νὴν ὁ Θεὸς ἤσται αὐτὸν.

4. Ὁς μὲν κρεῖνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὁ δὲ κρε-
νει ἡμέραν. ἔχαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοεῖ πλη-
ρῶς.

5. Ὁ φροῦν καὶ ἡμέραν, Κυρίου φρονεῖ καὶ ὁ
φροῦν τὴν ἡμέραν, Κυρίου φρονεῖ. ὁ δὲ ἀδικοῦν,
καὶ εὐχαρισεῖ γὰρ τῷ Θεῷ καὶ ὁ μὴ ἀδικοῦν,
καὶ εὐχαρισεῖ τῷ Θεῷ.

6. Οὐδὲ γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ, καὶ ἐδὲ ἑαυτῷ
ἀποδοκεῖ.

7. Ἐὰν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν καὶ τῷ
ἀποδοκῶμεν, τῷ Κυρίῳ ἀποδοθήσμεν. Ἐὰν τε
ζῶμεν, καὶ τῷ ἀποδοθήσμεν, τῷ Κυρίῳ ἰσ-
χυρῶς.

8. Εἰς οὗτο γὰρ Χρεστὲ καὶ ἀπίθαν καὶ αἰσθη-
αῖσται, ἵνα καὶ πᾶσι καὶ ζῶσιν καὶ
ἀποδοκῶμεν.

Assumite, sed non ad-
diudican-
dom illo-
rum cogi-
tationes.

Alius quod-
dem credit
vestendum
esse, vel, li-
cere vesi
omnibus.
Vel, Talis
est eius fi-
des, ut ves-
catur om-
ni.

Plene cer-
tua esto, quod
minime de-
sitabundus.
Qui aliquid
sentit de
die,
vel, cogitat.

2. Cor 5. 20.

Nihilil facis.

Esa. 45. 23.

Rom. 2. 10.

Impratum.

Esa. 8. 11.

Gratus D. &
probatas
hominibus.

10. Σὺ δὲ τί κρείνεις ὁ ἀδελφεός μου; ἵνα
ἴδῃς τὴν ἀδελφὴν σου; πάντες γὰρ παρ
ἡμῶν τῷ βήματι τῷ Χριστοῦ.

11. Γέγραπται γὰρ, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος·
καί μιν παῖ γόνυ, καὶ πῦσα γλαῦται ἐξομολο
γῶν τῷ Θεῷ.

12. Ἀρα οὐκ ἔχουσιν ἡμεῖς πρὸς ἑαυτοὺς
δωρὲ τῷ Θεῷ.

13. Μακίπτε οὐκ ἐν ἡμέλῃς κρείνωμεν· ὅτι
κρίνεται μέλλον, τὸ μὴ πινέται ποθόσκομμα
διελθὼν, ἀ σκαῖδαλον.

14. Οἶδα καὶ πέπυσμαι ὁ Κύριος Ἰησοῦς
δὲν κοινὸν δὲ ἑαυτῷ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ
τὸν ἑῶν, ἐκεῖνος κρείνῃ.

15. Εἰ δὲ διὰ βροῦμα ὁ ἀδελφεός μου
ἵα ἵτι καὶ ἀγάπῃ καταπατεῖς, μὴ τῷ βροῦμα
ἐκεῖνον ἀπόλλυς ὑπὲρ ὃ Χριστὸς ἀπέδωκε.

16. Μὴ ἐλασφημεῖδω οὐκ ἔμνησιν τὸ ἐν

17. Οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ
καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη, καὶ εἰρήνη, καὶ
ἀγάπη ἀγία.

18. Οἷον ὁ γὰρ δυνάμει τῷ Χριστῷ
μετος τῷ Θεῷ, καὶ δοκιμος τοῖς ἀνδράποισι.

19. Ἀρα οὐκ ἐστὶν εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη
οἰκονομῆς τῶν εἰς ἡμᾶς καὶ

20. Μὴ ἵπται βροῦματος κατὰ τὸν

LCW.1.10.

5 Ο ὁ Θεὸς τῆ ὑπομονῆς καὶ τῆς παρρη-
σίας δέξῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ τὸ φρονεῖν ὡς ἀγγέλοις, καὶ
τὴν ἰκτενίαν.

6 Ἰνα ἰμοθυοδὸν αἰνῶν εὐμαρ δόξῃ
Θεὸν καὶ πατέρα τὸ κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν.

Assumite.
vel, Suscipi-
te,

7 Διὸ⁴ φερσλαμείασι δηήλους, καὶ
Χρυσὸς φερσιλάει τοῖς εἰς δόξαν Θεῷ.

8 Λέγω ἡ Ἰησοῦ Χριστὸν δι' ἄκρον γῆ
 δουλοῦντες ὑμᾶς ἀληθείας Θεῷ, εἰς τὸ βλά
 τας ἐπαγγελίας τῆς πατρὸς·

9 Τα ὅτι ἐστιν ἡσυχία ἐλπίς δόξα καὶ χάρις
Ῥωμ. 18. 50. Ὡς γάρ γε πάλαι, διὰ τοῦτο ὑπομιμνήσκουσιν
ἐστίν, καὶ τὸ οὐνόματί σε ψαλλόντες.

Dent. 32-45.

ΙΟ Καὶ πάλιν λέγει, Εὐφρανίητε ὅτι ἡ βασιλεία
 τοῦ Θεοῦ ἐγγύς ἐστι.

Pfal. 117.2

Ι Ι Καὶ πάλιν, Αἰνεῖτε τὸ Κύριον πάντες οἱ ἄγγελοι τοῦ κυρίου,
καὶ ἐκπαύετε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

12 Καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἐσται ἡ ῥίζα σου, καὶ ὁ ἀνίσταμενος ἄρχων ἐν τοῖς ἡμέτεροις, καὶ ὁ κατασκευάσας τὴν βασιλείαν.

13 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληροῦσαι ὑμᾶς
πίστεως χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῇ πιστεύσει, εἰς τὴν
ἐλπίδα ὑμῶν ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει τοῦ
ἀγίου.

14 Πείπεισιν ὁ ἀδελφοί μου, καὶ αὐτοὺς ἵνα
ἐν ἡμεῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μετὰ ἐστὶ ἀγαθωσύνην.

τα πάντα γινώσκων, δυνάμει καὶ δυνά-
μει.

Τολμήτερον ὅτι ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί,
ὡς ἐπαναμνησκων ὑμᾶς διὰ τὸ χά-
ρις τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
ἱεροσολύματα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. ἵνα
ἡ θεωροῦσα ἡ ἐκκλησία ἐν ἱεροσολαίταις, ἡ
ἐκκλησία πνεύματι αἰῶνος.

Sacra func-
tione circa
Evangelium
Dei fungens
et

ἔχω οὖν καὶ ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ ἔργα

Οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν πρὸς ὑμᾶς ἐκ τῆς
ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐκκλησίας, λό-

γισμῶν.
Εἰ δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, καὶ δυνά-

μεις τοῦ Θεοῦ ὡς με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ
μέχρι τῆς Ἰλλυρικῆς, ἵνα πληροκίνηται τὸ εὐ-
αγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Ita ut ple-
nam Evan-
gelii cogni-
tionem de-
derim, ut

Οὕτω δὲ φιλοτιμύμενοι εὐαγγελίζεσθαι, ἔχ-
οντες τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ ἐπ' ἀνόμιμον θεμέλι-
ον.

Impleme-
ntum predi-
candi E-
vang. ma-
nus.

Ἀλλὰ καὶ ὡς γέγραπται, Ὅτις ἐκ ἀνωγέλων πε-
νθήσονται, καὶ οἱ ἐκ ἀκηκίας, σωθήσονται.

Sed tam a-
lacrimer ac
studiose id
predicant,
non ubi
Chr. etc.

Διὸ καὶ ἐνεκοπήμι τὰ πολλὰ τῷ ἰλασθῆναι
ὑμᾶς.

Es 45. 19.
Sap 1. 13.

Νυνὶ δὲ μαχίτη τύπον ἔχων ἐν τοῖς κλή-
μασι.

μασι

Diffinebar.
vel, impedi-
bar, quom-
inus venireni
ad vos,

Supra. 1. 11.
Ephes. 3. 17.

Placuit e-
nim Mace-
doniz.

1. Cor. 5. 11.

Operam da-
te illis.

μασι τέτοις, ὅτι ποθίαι ὃ ἔχων τὸ ἐλθεῖν
ὑμᾶς δὲ ποθὼν ἐστίν,

24 Ὡς ἐὰν πορεύομαι εἰς τὴν Σπαίαν, ἵνα
μεθ' ὑμῶν ἐλπίσω γὰρ διαπορευόμενος
μεθ' ὑμῶν, καὶ ὑφ' ὑμῶν περιμεριζῶμαι ἐν
ὑμῶν περιτοῖς δὲ μέρους ἐμπλησθῶ.

25 Νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ
τῶν τοῖς ἀγίοις.

26 *Εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχα-
γωνία πινὰ παιήσεσθαι εἰς τὸν πῶχον τὸν ἀγα-
θὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

27 Εὐδόκησαν γὰρ, καὶ ὁφείλεται αὐτῶν
σὶν. εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοιμή-
ται ἔθνη, ὁφείλου καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς ἔσθαι
σὺ αὐτοῖς.

28 Τὸ ἐν ὀπιτελέσαι, καὶ σφραγισθῆναι
τοῖς τὸν καρπὸν τῆς τοῦ ἀπειλούμενου δι' ὑμῶν
Σπαίαν.

29 Ὅσα δὲ ἐπὶ ἐρχόμενοι μεθ' ὑμῶν, ἀ-
φ' ὧν ὁ λόγος τὸν ἀγαθὸν Χριστὸν ἐλπί-
σω.

30 Παρεχόμενος δὲ ὑμῶν, ἀδελφοί, διὰ
τοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὸ ἀγάπης τῆς
τοῦ σωτηριώτου ἀγαθῶν μου ἐν τῇ προσευχῇ
μεθ' ὑμῶν τὸν Θεόν,

31 Ἰνα ῥυθμῶ δὲ τὸν ἀπειδουμένον ἐν
ἐμῇ καὶ ἡμεῖς ἡ διακονία μου ἡ εἰς Ἱερουσαλὴμ

ἐν τῇ χάριτι καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ
 ἐν τῇ χάριτι καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ
 ἐν τῇ χάριτι καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ

Ὁ Θεὸς τὸ εἰρηνεύει μὲν πάντων ὑμῶν ἀμὲν.

Κεφ. 15'. Cap. 16.

commendat Phoebe. 3. salutem officiosè complures
 commendat Phoebe. 3. salutem officiosè complures

ἡγήσασθαι ὅτι ὑμῖν Φοίβη τίτλῳ ἀδελφῶν ἡμῶν,
 ἡγήσασθαι ὅτι ὑμῖν Φοίβη τίτλῳ ἀδελφῶν ἡμῶν,
 ἡγήσασθαι ὅτι ὑμῖν Φοίβη τίτλῳ ἀδελφῶν ἡμῶν,

ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

καὶ ἡ ἀντιλήπτριά μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου καὶ ἡ ἀγαπήνη μου

Additis.
 Praefuit ex-
 cipiendis
 multis hos-
 pitio.
 ΑΑ. 18.2,
 16.

σημοι ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, οἱ καὶ ἐν τῷ
ἐν Χριστῷ.

8 Ασπείσατε Ἀμπλίας τὸν ἀγαπητὸν
Κυρίον.

9 Ασπείσατε Οὐρανὸν ἢ σωμαρὸν ἢ
Χριστῷ, καὶ Στάχιον ἢ ἀγαπητὸν μου.

10 Ασπείσατε Ἀπικλῶ, ἢ δόκιμον
ἐφ' Ασπείσατε τὸν ἐν τῷ Ἀριστοβέλῃ.

11 Ασπείσατε Ηεροδῶτα τὸν συζητῶν
ἀσπείσατε τὸν ἐν τῇ Ναρκίαν, τὸν ὄντας ἐν

12 Ασπείσατε Τρύφανον καὶ Τρυφῶν
κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. Ασπείσατε Γερσίδα
ἀγαπητῶν, ἡτις πλεονεκτοῦσιν ἐν Κυρίῳ.

13 Ασπείσατε Ροῦρον ἢ ἐκλεκτὸν ἐν
καὶ τὸν μητίετα αὐτῷ καὶ ἐμοῦ.

14 Ασπείσατε Ἀσίκριτον, Φλέγοντα
ματῖ, Γαββῶν, Ερμῶν καὶ τὸν σὺν αὐτοῖς ἀδελφῶν

15 Ασπείσατε Φιλόλογον καὶ Ἰκλίαν, καὶ
τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν καὶ Ολυμπῶν, καὶ τὸν σὺν αὐτοῖς
πάντας ἀγίους.

2. Cor. 16. 20

2. Cor.

13. 12.

1. Th. 5. 14.

Difidia.

16 Ασπείσατε Δημόκλειον καὶ φιλήματι
ἀσπείζον ὑμᾶς ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπι-
ταὶ διχοστασίας καὶ τὰ σκατάλα παρὰ τοῦ
δαχλῶν ὑμεῖς ἰσχυρῶς ποιοῦντας· καὶ
κατὰ αὐτῶν.

οἱ γὰρ τοῦτοι τῇ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χρῆ-
 στῷ ἡλεούσι, ὅτι τῇ ἑαυτῆς κοιλίᾳ· καὶ διὰ
 τὴν ἀκαταλογίαν καὶ ὀυλογίαν ὁξαπατῶσι τὰς καρ-
 δὲ αἰχμαῶν.

Ἡ γὰρ ἐμὴ ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀρίκετο.
 καὶ πρὸς ὑμῶν θέλω ὅτι ὑμᾶς σφύς μὴ ἐν
 ἀκαταλόγῳ, ἀλλ' ἀπλάκτους ὡς εἰς τὸ καλόν.

Ὁ δὲ Θεὸς ὁ εἰρηνικός συντελεῖ ἡμᾶς σατα-
 τὰς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. Ἡ χάρις τοῦ Κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ ὑμῶν. ἀμήν.

Ἀσπαζόμενοι ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ σωτηρὸς
 ἡμῶν καὶ Λάκων καὶ Σωσίπατρος, οἱ συγγενεῖς

ἐν Κυρίᾳ Ἀσπαζόμενοι ὑμᾶς ἐγὼ Τίρπος ὁ γράψας
 τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

Ἀσπαζέσθαι ὑμᾶς Γαῖος ὁ ξένος μου καὶ τὸ ἐκ-
 ἀδικησάντων. Ἀσπαζέσθαι ὑμᾶς Εὐχάρτος, ὁ οἰκονό-
 μος τοῦ εὐαγγελίου, καὶ Κέαρτος ὁ ἀδελφός.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ
 ὑμῶν. ἀμήν.

Ἰδοὺ ὁ δουλὸς καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν ἐν Κυρίᾳ
 καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ λόγος

ἡμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς
 καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς

καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς
 καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς

καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς
 καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς

Blandis &
 speciosis
 verbis deci-
 piunt.

Hominum
 minimè ma-
 lorum, i.
 simplicitatem.

Simplicita-
 te quadam
 praeditos.

Act. 16. 1.
 philip. 2. 19.

Ephes. 3. 20.

Ephes. 3. 9.
 coloss. 1. 26.
 2. tim. 1. 9.

118. 1. 1.

27 Μόνη σου Θεός, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
 ὁδὸς εἰς τὸ αἰῶνας. Ἀμήν.

Πρὸς Ρωμαίους ἐγχαίρειν ἀπὸ Κορινθίων
 διὰ Φιλίππου τ' Διακόνου τ' ἑ
 Καὶ χριστῆς ἐκκλησίας.

ΠΑΥΛΟ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡ

Κορινθίους ὁπιστὸν πρῶτη.

Κεφάλαιον α'. Cap. i.

1 Post gratulationem, quae vim habet exhortandi
 at dissidia Corinthiorum, edique a fastu ad humi
 reuocat. 20 Nam euerrens omnem mundi
 25 26 solam crucis praedicationem erigit.

ΠΑΥΛΟΣ, κλητὸς ἀποστόλος Ἰησοῦ
 διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος
 φῶς,

2 Τῇ ἐκκλησίᾳ τῆ Θεοῦ τῆ οὐτῆ ἐν Κο
 * ἡμασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, * κλητῶν
 * σωτῶν τοῖς ὁπκαλεμένοις τὸ ὄνομα
 εἰς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τύπῳ, αὐτῶν
 ἡμῶν.

3 Χαίρει ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πα
 τῆρος καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Εἰ

ΑΗ. 159.
 1. θεσφ. 4. 7.
 Ρομ. 1. 7.
 φρ. 1. 1.
 εολοβ. 1. 2 L.
 2. 1. 1. 9.
 2. 1. 1. 11.
 2. 1. 1. 22.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μὲς πάντοτε ὡς ὑ-
μεῖς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τοῦ δοθέντος ὑμῖν ἐν
Χριστῷ

Ὅτι ἐν παντί ἐπλητίσθητε ἐν αὐτῇ, ἐν παντί
ἐν ᾧ ἡ χάρις ὑμῶν

καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν

ὑμῖν ὡς ἡμεῖς ὅτι ἐρεῖδον ἐν μηδενὶ χα-
ρίτι, ἀπεκδεχομένους τίνα ὑποκάλυψιν τοῦ
ἐν ᾧ ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ

ὅτι ἡ βεβαιώσις ὑμῶν ὡς τέλος ἐν ἡμεῖς
ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πῶς ὁ Θεός, δι' ἐκλήθητε εἰς κεινοτάτας
ἐν ᾧ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ὁ Περὶ ἡμῶν ὁ Θεός, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λί-
πῃτε, καὶ μὴ ἢ ἐν ὑμῖν χάσματα, ἥ τε ἡ χά-
ρις ὑμῶν ἐν τῇ αὐτῇ γνάμῃ.

Ἐδουλώθη ἡμῶν μοι ὡς ὑμῶν, ἀδελφοί μου,
ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι.

Ὁ Θεός, ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα
ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα ἡ χάρις ὑμῶν
ἐν ὑμῖν εἴσι.

Ὁ Θεός, ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα
ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα ἡ χάρις ὑμῶν
ἐν ὑμῖν εἴσι.

Ὁ Θεός, ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα
ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα ἡ χάρις ὑμῶν
ἐν ὑμῖν εἴσι.

Ὁ Θεός, ὅτι ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα
ἡ χάρις ὑμῶν ἐν ὑμῖν εἴσι, ἵνα ἡ χάρις ὑμῶν
ἐν ὑμῖν εἴσι.

In pulchro-
feriores ali-
is sitis, null
Nullo defi-
ciamini, va-
fis confir-
Etio una pto
altera.
Philip. 3. 20.
iv. 2. 11.
1. Thes. 3. 25.
et 3. 25.
1. Thes. 5. 14.

Corrupten-
tati.

14 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι ἐξ ἡμῶν ἡμεῖς
πίστα, εἰ μὴ Κρίστον καὶ Γαῖον·

15 Ἰνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἑμὸν
βάπισται.

16 Εὐβάπισται ἢ καὶ τὸν Σιμωνᾶ οἶκον
ἐκ οἷδα εἰπῆν ἄλογον εὐβάπισται.

Ρωμ. 4. 13.
Ne inanis
reddatur.

17 Οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζων
εὐαγγελίζεσθαι· * ἐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, * ἵνα μὴ
θῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ρωμ. 1. 16.

18 Ο λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν
μῆσις μωρία ὄντι, τοῖς ὅμως σωζομένοις ἡμῖν *
μετὰ Θεοῦ ὄντι.

Α/4. 29. 14.

19 Γίνεσθαι γὰρ, * Ἀπολαῶ τίμω σοφίᾳ
σοφῶν, καὶ τίμω σωσίῳ τῇ συνειδήσει ἀδικούντων.

20 Ποῦ σοφός; πῶς χρηματίζεται; πῶς σώζεται
τῆς τοῦ αἰῶνος τέτις; ἐχρῆ μωροῦσθαι ὁ Θεὸς τοῖς
σοφίαν τοῦ κόσμου τέτις;

21 Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ
κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεὸν, εὐδόκησεν ἵνα
διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σωθῶσι οἱ πιστεύοντες.

Ματ. 12. 38.

22 Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτῶσι, καὶ
ἄλλως σοφίαν ζητοῦσιν·

23 Ἡμεῖς ὅμως κηρύσσομεν Χριστὸν ἰσταμένους
Ἰουδαίοις μὲν σακέδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίας·

24 Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τι...

Χρυσὸν Θεῷ δωσάμεν καὶ Θεῷ σέβειν.

Ὅτι τὸ μωρὸν τῷ Θεῷ σφάπτειν ἥδη αἰ-
ματὶ πτωχεύει· καὶ τὰ αἰσθητὰ τῷ Θεῷ, ἰσχυρότερον ἥδη
πτωχεύει.

Ὁ δὲ βλέπει γὰρ τὰ κλίσις ὑμῶν ἀδελφοί, ὅτι
πολλοὶ σφοδρὸν καὶ σάρκα, καὶ πολλοὶ δυνατοί, καὶ πολ-
λοὶ ἡμίθεοι.

Ἀλλὰ τὰ μωρὰ τῷ κόσμῳ ἐξελίξατο ὁ
Θεὸς καὶ σοφίαν κατεπαχύνει, καὶ τὰ αἰσθητὰ ἡ κα-
τὰ φύσιν ἐξελίξατο ὁ Θεός· ἵνα κατεπαχύνῃ τὰ ἰσχυρὰ.

Vt pudefa-
ciat. i. con-
fusi.

Καὶ τὰ ἀγνῶν τῷ κόσμῳ καὶ τὰ ἐξουθεν-
ησάμενα ἐξελίξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα
καταργήσῃ.

Ὅπως μὴ καυχῶσινται πάντα σαρξὶς ἐνώπι-
ον αὐτοῦ.

Ἐξ αὐτῶν ὅτι ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅς ἐ-
στιν ἡμῶν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ αἰ-
σθησιμὸς καὶ ἀποκαλύψεως.

ἵνα, καθὼς γὰρ ἐκπαῖα, Ὁ καυχώμενος, ἐν
καυχῶν.

Jerem. 9. 23.

Κεφ. β'

Cap. 2.

1. Iudicationem suam in exemplum adducit, 4 humani-
tatem abiectam, 7 13 spirituali tamen virtute in-
firmam. 14 Tandem concludit carnis iudicio non posse
salvari.

Καυχῶντων τοῦτο ὑμεῖς, ἀδελφοί, ἥλθον ὅτι
καυχῶντες ἐστέ, κατεπαχύνοντες ὑμῶν

Sap. 1. 17.
Non cum
excellen-
tia.

ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ.

2 Οὐ γὰρ ἔχοντα εἰδέναι τί ἐν ὑμῖν εἴμε-
ται Χριστὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα αὐτοῦ μαρτύριον.

ΑΠ. 18. 6

3 Καὶ ἐγὼ ἐν ἀδυναμίᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ
πολλῷ ἰσχυρόματι πρὸς ὑμᾶς.

Συμφ. 1. 17.

1. pet. 1. 16.

Non in per-

suasoriis

verbis.

4 Καὶ ὁ λόγος με καὶ τὸ πνεῦμα με
πειθοῖς ἀνδραγάτης σοφίας λόγους, ὅτι
δείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως.

5 Ἰαὴ ἡ πίστις ὑμῶν, με καὶ ἐν σοφίᾳ ἀνδρα-
γάτῃ ἐν δυνάμει Θεοῦ.

Apud per-

fectos. vel.

Inter perf.

Qui abolen-

tur.

6 Σοφίαν ὅτι λαλῶντες ἐν τοῖς τελείοις
τοῦ αἵματος τῆς ἐκείνης, καὶ τῆς ἀρχόντων αἰ-
μάτων τῆς καταργουμένης.

7 Ἀλλὰ λαλῶμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρί-
οις, ὅτι κατακρυμμένον, ὃ ὁ Θεὸς ἐκ
ἀπόφασις εἰς εὐαγγέλιον.

8 Ἡ ἐκείνη τῆς ἀρχόντων αἰμάτων τῆς
ἐκείνης, εἰ γὰρ ἴστανται, ἡμεῖς αὐτὸν Κύριον τῆς
ἐκείνης.

Εφ. 6. 4.

9 Ἀλλὰ καὶ πρὸς γὰρ ἐκείνην, ὅτι κατακρυμ-
μένον, ὃ ὁ Θεὸς ἐκ ἀπόφασις εἰς εὐαγγέλιον.

10 Ἡμεῖς ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τῶν
μαρτύρων αὐτῶν, τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα εἰρηνάζει
ἐν ὑμῖν.

11 Τίς γὰρ ἡμεῖς ἀνδραγάτῃ τῆς αἰ-

πνεῦμα ἢ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτοῖς· ἔγωγε καὶ τὰ
 ἡμεῖς οἶδεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα ἢ Θεοῦ.

Ἡμεῖς ὃ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ κόσμου ἐλάλομεν,
 πνεῦμα τὸ ἐν ἡμῖν Θεοῦ· ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ
 χαρισθέντα ἡμῖν.

καὶ λαλῶμεν, ἡ ἐκ τοῦ διδασκτοῦς ἀνθρώπου
 λόγους, ὃν ἐν διδασκτοῖς πνεύματος
 πνευματικοῖς πνευματικῶς συγκρίνομεν.

ὁ ἄνθρωπος ὃ ἀνθρώπος ἡ δέχεται τὰ ἢ πνεύ.
 Θεοῦ· μαρτυρεῖ αὐτῷ ὅτι, καὶ δυνάται
 πνευματικῶς ἀνακρίνει.

Ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὴ πάντα, αὐ-
 τὸν ἐξουσίαν ἀνακρίνει.

Τίς γὰρ ἐγνώσκει τοὺς Κυρίους, ὃς συμβαλεῖται αὐ-
 τοῖς ἢ τοῦ Χριστοῦ ἔχοντες.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1. valedicta doctrina sua hominibus, 4 docet quo loco
 6 sunt Ministri, 6 quod munus, 10 quæ vera edi-
 ficatio. 16 monet Corinthios ne patiantur animas su-
 perari. 18 superbiat carnis sapientia.

ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἐκ τῆς δωρεῆς τοῦ λαλήσαι ὑμῖν
 πνευματικοῖς, ὃν ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις
 ἡμεῖς.

Γάλα ὑμῶν ἐπένπισα, καὶ βρομῶ ἔγωγε γὰρ ἡ-
 μεῖς ὃν οὐτε ἐπὶ νῦν δυνάμεθα.

Ἐπὶ γὰρ σαρκικοῖς ἐστὶ, ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζήλος
 ἡ διχοστασία, ἡ διχοστασία ἐστὶ, καὶ κατὰ

ἀνθρώπου-

Sapientia, 1. 17.
 2 pet. 1. 16.
 Non in ser-
 monibus
 quos huma-
 na sapientia
 docere so-
 let.

Pron. 27. 19
 Esai. 40. 13.
 sapient. 9. 13.
 Rom. 11. 34.

Quum. n. in
 vobis fuit
 liuor & con-
 tentio (vel
 altercatio) &
 dissidia.

ജിദ്ദാ നഗരം പലായനം ;

4 Όταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μὲν εἰμι Πνεῦμα
ἅγιον, Ἐγὼ Ἀπολλῶς, ἢ χεῖ σαρκικοί ἐστε; ἢ ἔ

5 Τίς οὐκ ἔστι Παῦλος, τίς ἢ Ἀπολλῶν, οἱ
 διάκονοι δὲ ὧν ὁπιστεύουσιν, καὶ ἐκείνη ἡ πόλις
 Ἰερουσαλὴμ;

**Ego planta-
ui, Ap. riga-
vit.**

6 Ἐγὼ ἰσχύπυστα, Ἀπολλῶς ἰσχύπυστα
Οἷός ἐστιν.

7 Ως οὐτα ὁ φυλάων ὅτι τα, οὐτα ὁ παύσις
 ὁ αὐξάνων Θεός.

8 Ο φυτεύων ὃ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσπῇ ἔσται
ὃ καὶ ἰδίον μισθὸν λάβεται, καὶ ὁ ἰδίον κόποι.

Operam, n.
nostram
cum Dei
opera con-
iungimus,
Araum efficit
quod a Deo
excolitur.

9 "Θεὸς δὲ ἰσχυρὸς συνεργός· Θεὸς ἡγεγμένος
Θεὸς οὐκ ἐσθλαστής ἐστι.

opera con- 10 Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δίδω-
iungimus, μας, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἐν
Araum effis quod a Deo ὃ ἐποικοδομεῖ· ἡγεῖστος ὃ βλεπέτω πῶς ἐποικ-
excolitur. μεῖ.

II Θιμίλειον γὰρ ἔμνηον ἑδρεῖς δυνάταται διὰ
παρὰ τὴν κείμνηον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

12 Εἰ δὲ τις ἐποικοδομεῖ ὅπι τ' θεμέλιωσ
την χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χαλκόν,
καλάμι·

13 Εκείσε τὸ ἔργον φανερὸν γινώσκουσιν· ἡ γὰρ
μίση δηλώσας ὅτι ἐν πυρὶ δοξαζαίνονται καὶ ἡ
ἐκ τῶν ἔργων ἐκποιοὺν ὅσα, τὸ πῦρ δοκιμαίει.

14 Eja

16 nec venit ipsum studuisse. 17 Ad finem, Tu
um commendat.

Ὅτως ἡμεῖς λογιζώμεθα εὐθεσπορὸς ὡς ἰσ-
τας Χρυσῶ. καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ.

2. Ὁ δὲ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις
πιστὸς τις εὐμεθῆ.

3. Εμοὶ δὲ εἰς ἐλάττωσιν ὄντι ἵνα ἐφ' ὑμῶν
κατακλιθῶ, καὶ ὑπὸ ἐκθεσπότης ἡμέρας, καὶ ὑμῶν
μαυτὸν ἀνακρίνω.

4. Οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σαύοιδα· ἀλλ' ἵνα
τα διδασκάλωμαι, ὃ δὲ εἰακρήτων με, Κύριον.

5. Ὡς μὴ παρὰ καρδίαν τι κρίνῃ, ἵνα ἐν
ἐκείνῳ, ὅς καὶ φωτίσῃ τὰ κρυπτά τῷ σκότεινῳ,
καὶ τὰς βουλὰς τῆς καρδιῶν καὶ τίτι οὐκ
γνωστέται ἐκείνῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

6. Ταῦτα ἀδελφοί, μετρημαῖα ἐν
μαυτὸν καὶ Ἀποστόλῃ, δι' ἡμᾶς ἵνα εἰ ἡμῖν
τὸ μὴ γὰρ ὁ γὰρ ἐκείνῳ ὁρνεῖν, ἵνα μὴ εἰς
τὸ εἰς φροῦδα καὶ τὸ εἰς πῦρ.

7. Τίς δὲ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ ἵνα
βίς; εἰ δὲ καὶ ἔλασες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαλῶν;

8. Ἡδὴ κεκορισμένοι ἐστέ, ἥδη ἐπληρώσθητε
χωρὶς ἡμῶν ἐβασταλεύσατε καὶ ὁριλὸν γὰρ ἐβαστα-
σατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβεστιάσωμεν.

9. Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐπὶ ἀπερίστα-
καίς, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ὁπιδματίνες, ἐπὶ διακρί-
σεως.

Mat. 7. 1.
tom. 2. 6.

Inter te &
alios disci-
men confi-
tue.

Inter te &
alios disci-
men confi-
tue.

Atque uti-
nam reg-
num ade-
ri effectis.

ταῖς κασίαις, καὶ ἀνέλεως καὶ ἀνιδεότοις.

Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς ὅφρην.

Χριστῷ ἡμεῖς ἀδυνεῖς, ὑμεῖς ὅτι χυεὶ ἰ-

σχυροὶ ἡμεῖς ὅτι ἄπμοι.

Ἀχρὶ τ' ἄρτι ὡρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶ-

μεν, καὶ κοιλίαν ἡμῶν, καὶ κοιλίαν ἡμῶν, καὶ ἄρτι-

καὶ κοιλίαν ἡμῶν, ἔργα ὁμοῖοι ταῖς ἰδίαις χει-

ρὶν ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

σχυροὶ ἡμῶν, βίβλος ἡμῶν. Διακρίνομεν, ἀνι-

Interquies
sumus, vel
Nusquam
stabilem se-
dem habe-
mus.

Act. 20. 34.
1. thes. 2. 9.
2. thes. 3. 8.

Mat. 5. 44.
Luc. 23. 34.
Act. 7. 80.

Purgamen-
ta.

Sordes va-
dique ab-
sterge.

Tanquam
me non veni-
turo.

19 Ελίσυ-

Αβ. 19. 31.

Isac. 4. 5.

Non verba

istorum qui

inflat sunt.

Id est, in-

flati verba-

rum spiritus.

scilicet.

19 Ελευσάτω ἡ ταχέως ὡς ὑμεῖς

Κύριος διείλησεν, καὶ γνώσασθαι ἐπὶ τὸν λόγον τῆς

σωτηρίας, ὅπως τὸν δυνάμει.

20 Οὐ γὰρ ἐπὶ λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ,

δυνάμει.

21 Τὸ θέληται; ἐν ῥά τῳ ἰδῶ ὡς ὑμεῖς

ἀγάπη, πνεύματι τε φράσεται τοις;

Καρ. 6.

Cap. 5.

1 Quod incestuosum primum cum moneretur con-

cili ferrent, 2 6 satis caute esse admonet corpus

ijiciantur potius quam superbia. 10 Eiusmodi

excommunicatione vindicanda esse, 12 ne con-

tius serpat.

Ὁ δὲ ἀκούει; ἐπὶ ὑμῶν πορνεία, καὶ τοις ἡ-

πορνεία ἥτις ἐστὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ὀνομαζομένη

γυναικαὶ πᾶσι τῷ πατρὶος ἔχει.

Inflat.

2 Καὶ ὑμεῖς περισσωμένοι ἐστέ, καὶ ἔχοντες

ἵπτιν θήσεται, ἵνα ὁ ἄρθε ἡ ἐκ μέσου ὑμῶν πᾶσι

τῷ το ποιήσας;

Decreui.

3 Εἰ μὴ γὰρ ὡς ἀπὸν τῷ σώματι, παρὰ

τῷ πνεύματι, ἥδη κίερα ὡς παρὰ τὸν ἄνθρωπον

κατεργασμένοι,

4 Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

σωαχθῆναι ὑμῶν, καὶ τῷ ἡμῶν πνεύματι, ὡς

δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

5 Παρεκδοῦναι τὸν ταῦτα τῷ σώματι, ἵνα

λαθροῦ τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα οὐδὲν ἔσται

Ἰησοῦ.
οὐ χαλόν τὸ χαύχημα ὑμῶν. * ἐκ οἷδατε
παρὰ ζύμην ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ;
Θεοῦ, ἐκχαράσασθε οὐδὲ τιμὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα
ἐκ φύραμα, καθὼς ἐστὶ ἀζύμοι. καὶ γὰρ τὸ πά-
ντοσ' ἡμῶν ἐν θύμῃ, Χριστός.

Gal. 5.
Paulum fer-
menti to-
tam massam
fermentat.

Ὡς ἰορταζόμεθα μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ
ἐν κακίας καὶ ποιηρίαις, ὅνῃ ἐν ἀζύμοις εἰλε-
ται καὶ ἀληθείας.

Festum co-
lebrevium.

Ἐκχαίσα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιτολῇ, μὴ συνανα-
μίξασθε πόρνοις.

καὶ ἐν πάσι τοῖς πόρνοις τῷ κόσμῳ τέτε-
κεται, ἢ ἄρπαξιν, ἢ εἰδωλολατρίας· ἐ-
κκαίτετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἔξελθεῖν.

Νυνὶ ὅ ἐκχαίσα ὑμῖν μὴ συναναμιγνυ-
σθαι μετὰ ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλε-
στής εἰδωλολατρίας, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσις, ἢ
ἐν παντί τοιήτοις μηδὲ συνωδιήν.

Sed scrip-
to.

Τί γάρ μοι καὶ σὺν Ἰῶα κρένεις; ἐχὶ σὺν ἡ-
μῖν κρένεις;

Quid attri-
net me in-
care? vel,

Τὸς ὅτι Ἰῶα ὁ Θεὸς κρένει. καὶ Ἰῶαρεῖται τὸν
καὶ σὺν ὑμῶν αὐτῷ.

Quid me a-
refert. vel,
interest.

Κεφ. 5. Cap. 6.

ambitor in forenses contentiones, & quibus se mutuo
conturbant sub infidelibus, cum magno Evangelii dedeco-
ra, & deinde scortandi licentiam grani comminatione
arguit.

Τολμαῖ

Sustinet. q. d.
Inducere po-
test in ani-

maus?
A il bi le
courage?

An indigni
estis qui de
rebus mini-
mis iudice-
tis?

Nedum ne-
gotia ad
hanc vitam
pertinentia.

Vt vos pu-
desiamini.

Hac in re
decessis vo-
stro officio.
per metosin.
Alas. 5. 39.
Iuc. 6. 29.
Rom. 12. 19.
1. Thess. 4. 6.
Sed contra
vos injur.
Ne erretis,
atque ut di-
cimus, Ne
vobis abuser
point.
Cic. li. ad
verb. mol-
les.

ΤΟλμά τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων ὀφί-
την, κρίνεται ὅτι ὁδὸν ἀδίκων, καὶ ἔχ-
ει ἄγιον;

2 Οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρί-
νουν; καὶ εἰ ἐν ὑμῶν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀπὸ τῶν
κριτηρίων ἑλαχίστων;

3 Οὐκ οἶδατε ὅτι ἀγγέλους κρινόμε-
θα βίωτικα;

4 Βιωτικὰ μὲν οὐκ κρινόμεθα ἰανήτοι, ἀ-
λλ' ἐξουθενούμεθα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῶν τοῦ
ζῆτε.

5 Πρὸς ἑαυτοὺς ὑμῶν λέγω. οὕτως ἐκ τῶν
ὑμῶν σοφὸς ὡς εἷς, ὃς διακρίνει διακρί-
νει μίσην τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ;

6 Ἀλλὰ ἀδελφοί μου, ἀδελφοὶ κρίνεται, καὶ ὅτι
ἀπὸ τῶν ὀφίτων;

7 Ἦδη ἔτι οὐκ ὅλως ἠπληρώθη ἐν ὑμῶν ὁ νόμος
κρίματα ἔχετε μὲν ἑαυτοῦ. * διὰ τί ἔχ-
ετε μὲν ἀδυνατεῖν; διὰ τί ἔχετε πολλὸν ὄππος ῥεῖσθαι;

8 Ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ὀπποῦνται, καὶ
ταῦτα, ἀδελφοί.

9 Ἦ ἐκ οἶδατε ὅτι ἀδικοὶ βασιλεύουσιν ἐν
ἐκκλησιαις; * μὴ πλανᾶσθαι οὕτως πόντοι, οὕτως
εἰδωλολατρείαν, οὕτως μοιχοί, οὕτως μελαγχολοί, οὕτως
ἀρσενικοὶ;

10 Οὕτως κλέπται, οὕτως πλεονέκται, οὕτως
δυσκοί,

καὶ λαμβάνει, ἔχ' ἁρπαγὴς βασιλείαν Θεοῦ οὐ
κατακτάουσιν.

11 Καὶ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς ὅτι ἀπελεύτατε, ἀλλ' ἡμεῖς
ἐκείνην, ὅτι ἐδουλωθήμεθα τῇ τῆς ὀνόματι τῆς
ἐκείνης, καὶ τῇ πνεύματι τῷ Θεῷ ὁ ἡμῶν.

12 Πάντα μετ' ἐξέστιν, ὅτι ἡ πάντα συμφέρει
ἐνταῦθα ἐξέστιν ὅτι ἐκ ἐξ' αὐτῶν ἐξοιστε διὰ τοῦ
ἐκείνης.

*Infra, 10. 33
Eccle 37. 31.
Sed in nul-
lius rei po-
testatem
redigar. τοῦ
Sed nihil im-
me potesta-
tem exerce-
bit.*

13 Τα βρώματα τῆ κοιλίας, καὶ ἡ κοιλία τοῖς
ἐκείνης ὁ Θεὸς καὶ ταῦτα καὶ ταῦτα καὶ
ἐκείνης τῇ σῶμα καὶ τῇ πορνείᾳ, ὅτι τῇ Κυρίᾳ
ὁ Κύριος τῇ σῶμα.

Abolebit.

14 Ὁ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἡγῶν, καὶ ἡμεῖς ἐξ-
εκείνης διὰ τῆς δουλείας αὐτῶν.

Rom. 6. 5.

15 Οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν, μέλη
ἐκείνης ἐσιν; ἄρα οὐκ τὰ μέλη τῷ Χριστῷ, ποιήσω
ἐκείνης μέλη; καὶ ἡγῶν το.

16 Ἡ ἐκ οἶδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ,
ἐκείνης ἐσιν; Επονετα γὰρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρ-
κα ἓνα.

*Quia dicitur
scor. videli-
cet coniunctio
solutio
et c.*

17 Ὁ κολλώμενος τῇ Κυρίᾳ, ἐν πνεύματι
ἐκείνης ἐσιν.

*Gen 2. 24.
Mat 19. 5.
Mar 10. 8.
Ephes 5. 31.*

18 Φύγετε τὴν πορνείαν. πᾶς ἀμαρτήμας ὁ
ἐκείνης ἐσιν ἀφ' ὧν πορνεία, ἐκ τῶν τῷ σώματι ἐσιν ὁ
ἐκείνης ἐσιν τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει.

19 Ἡ ἐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, καὶ τὸ
ἐκείνης ἐσιν.

*Supra, 3. 17;
1. Cor. 6. 16.
et*

εἰ ὑμῶν ἀγίε πνεύματος ὄντι, ἔχετε ἀποθήκην
ἐν ἑαυτοῖς;

20 Ἡγοράσθητε γὰρ πρὸς ὁδοῦσιν διὰ
ἐν ἑαυτοῖς σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν
συνάβετε τῷ Θεῷ.

Κεφ. 7. Cap. 7.

2 Differens hic de coniugio, 4 quod est remedium
de scortationis, 10 & indissolubile. 18 20 in
quaque sorte sua contentum vivere. 25 Qui
in finis debet, ostendit, 35 & qui coniugium
pere debeant.

Περὶ ὧν ἐγράφατέ μοι, καλὸν ἀνδρῶν
γυναικὸς μὴ ἀπλεῖν.

2 Διὰ τῶν πορνείας ἔχουσιν ἑαυτοὺς
καὶ ἐκείνην ἢ ἰδίον ἀνδρὶ ἐκείνῳ.

1. Pet. 3. 7.

3 Τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ ὡς ὁ θεὸς κεφαλὴ τῆς
ἐκκλησίας ὁμοίως ὥστε καὶ ἡ γυνὴ τῷ αὐτῷ.

Proprii cor-
poris domi-
nium non
habet. vii,
Proprium
corpus in
potestate
non habet.
Ex. confen-
su.
Vivacetus.

4 Ἡ γυνὴ ὡς ἰδίᾳ σώματος οὐκ ἐκείνην
ἀλλ' ὡς αὐτὴν ὁμοίως ὥστε ὁ ἀνὴρ ὡς ἰδίᾳ σώματος
ἐκείνην ἐκείνην ὡς ἡ γυνὴ.

5 Μὴ ὑποτασσέσθε ἀνδράσι, εἰ μὴ πρὸς
συνείδητον κυρίου, ὡς ὁ Χριστὸς ἡ ἐκκλησία
τῇ ὑποτασσέσθαι καὶ ἑαυτὴν ὑποτάξαι
ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀπει-
αν ὑμῶν.

6 Τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συνείδησιν, ὡς
ὑποτασσέσθε.

7 Θιλά γδ πύται ἀνθρώπους ἐν ᾧ ὡς καὶ ἐ-
κιν. ὅς ἐκείνος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ Θεοῦ,
ἡ οὕτως, ὅς ὅτι οὕτως.

8 Λίγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ τῆς χήρας, καλὸν
τοῖς ἐστὶν ἐὰν μείνωσιν ὡς καὶ γὰρ.

9 Εἰ δὲ ἔκ ἐκκεντύνονται, γαμυσάτωσαν. *Continen-
res non
sunt.*

10 Τοῖς δὲ γαμυκῶσι παρρησίᾳ, ἐκ ἐγὼ, *Vri.*
ὁ Κύριος, * γυνῆκα ὁποῦ ἀνδρὸς μὴ χωρι-
σάτω. *Mat. 5.32,
ἐ 19.9.
mar. 10.11.
luc. 16.18.*

11 Εὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μὴ μέτω ἄγαμος, ἢ τὰ ἀν-
δρὶ καὶ ἀγαθήν καὶ ἀνδρα γυνῆκα μὴ ἀρίστην. *Reconcilia-
tor.*

12 Τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, ἐκ ὁ Κύριος, Εἰ-
παὶ ἀδελφὸς γυνῆκα ἔχῃ ἄπιστον, καὶ αὐτὴ συνευ-
κασθῇ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀφίετω αὐτὸν.

13 Καὶ γυνὴ ἥτις ἔχῃ ἀνδρα ἄπιστον, καὶ αὐτὸς
αὐτοῦ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, καὶ ἀφίετω αὐτόν.

14 Ἡγάσθη γδ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναι-
κὶ ἥτις ἐστὶν ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῇ ἀνδρὶ. ἔπει αὐ-
τὴν τίς κεν ὁ μὴ ἀγαθὸς ἀφ' ὅς νυνὶ δὲ ἄγια ἐστίν. *Alioqui
certè liberā
vestri im-
puri essent.*

15 Εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω. οὐ
ἀνάγκη ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοις τοῖς
οἱ εἰρήνῃ κίκληκεν ἡμᾶς ἐς Θεούς.

16 Τί γδ οἶδας γυνῆ εἰ τὸν ἀνδρα σώσεις; ἢ
οἶδας ἀνδρὲς εἰ τὸν γυνῆκα σώσεις;

17 Εἰ μὴ ἐκείνος ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός, ἔκκεσθω
ὡς

Constituto.

Ne attrahat
præputium.
in præputio
aliqui voca-
tus est? ne
circumci-
datur.

Ephes. 4. 1.

Supra, 6. 20.
Ephes. 1. 10.

ὡς κέκληκεν ὁ Κύριος, ἔτω ᾠριπατεύτω, ὡς
ἐν ᾗ ἐκκλησίᾳς πάσης· διατάσσουσα,

18 Περιετμημένος τις ἐκλήσῃ; μὴ
σπατάτω. ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήσῃ; μὴ
ῥέδω.

19 Ἡ ᾠριτομὴ ἔδῃν ὅτι, καὶ ἡ ἀκροβυστία
ἔδῃν ὅτιν, ὅτι αὐτὴ τήρησις ἐντολῶν Θεῶ.

20 Ἐκαστος ἐν τῇ κλήσει ἣ ἐκλήσῃ, ἐν τῇ
μυρίτῳ.

21 Δῦλος ἐκλήσεως; μὴ σοι μελέτω· ὅτι ἐν
δουλίᾳ ἐλεύθερος γινώσκῃ, μέλλον χρῆται.

22 Οὗ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δῦλος, ἀπὸ δου-
λου Κυρίου ὅτιν· ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς
δῦλος ὅτι Χρῆς.

23 Τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθαι δούλους
θροῦπων.

24 Ἐκαστος ἐν τῇ ἐκλήσει, ἀδελφοί, ἐν τῇ
μυρίτῳ παρὰ τῷ Θεῷ.

25 Περὶ τοῦ τοῦ παρθέτου ὅτι παρὰ τὸν Κύριον
ἔχω· γινώσκω ὅτι δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ Κυρίου
πρὸς ἡμᾶς.

26 Νομίζω οὖν πᾶσι χελοῦν ὑπὸ ἀρχῇ διὰ
τὸ ἐκείνων ἀνέγκω, ὅτι χελοῦν αὐτοῦ παρὰ
τοῦ Θεοῦ.

27 Δέδοται γυναικί; μὴ ζῆτει λύπην ἄλλοι-
σιν ὑπὸ γυναικός; μὴ ζῆτει γυναικί.

28 Εὰν ᾖ καὶ γήμης, ἔχῃ ἡμέρας· καὶ ἰδοὺ γήμη
παύσῃ, ἔχῃ ἡμέρας. Θλίψιν ᾖ τῇ σαρκὶ ἔξουσι
παύσαι ἰσχυρῶς ὑμῶν φείδουσα.

Vobis par-
co.

29 Γίνεσθε δὲ φοβούμενοι, ἀδελφοί, ὅτι ὁ κριτὴς συνει-
παλμῶς τοιοῦτον ὅστις ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναι-
κας μὴ ἔχοντες ὦσι·

30 Καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ
ἀλγίζοντες, ὡς μὴ χαίροντες· καὶ οἱ ἀγροῦντες, ὡς
κατέχοντες·

31 Καὶ οἱ χρωμένοι τῷ κόσμῳ τέτω, ὡς μὴ
καταχρωμένοι. Παράγῃ γὰρ τὸ χῆμα τῷ κόσμῳ
τότε.

Fallit, vol,
transuetos
agit species,
q. d. appa-
rence.

32 Θέλῃ ᾖ ὑμεῖς ἀμείψασθε τῷ. ὁ ἀγαπῶν
μεμνητὸν τὰ τῷ Κυρίῳ, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ·

33 Οἱ γὰρ μεμνητὸν τὰ τῷ κόσμῳ, πῶς
ἀρέσῃ τῇ γυναικί.

34 Μεμνείσθαι ἢ γυνὴ καὶ ἢ πατρίδος· ἢ ἀγα-
πῆς μεμνητὸν τὰ τῷ Κυρίῳ, ἵνα ἡ ἀγία καὶ σώματι
ἐσπούδαται· ἢ ᾗ γαμήσια μεμνητὸν τὰ τῷ κό-
σμῳ, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί.

Sed decori
rationem
habens, &
commodi-
tatis ad ha-
rendum D.
absque vlla
distraditione.
Se decorum
non serua-
re.

35 Τῷτο δὲ παρὰ τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον
λόγῳ οὐχ ἵνα βεβόηον ὑμῖν ὁππότε ἀλλοι, ὅτι παρὰ
τὸ ὑμῶν καὶ ὁ παρὰ τὸν τῷ Κυρίῳ ἀποστασι-
στος.

36 Εἰ δὲ τις ἀρχιμενεῖν ὅτι πλὴν πατρίδος
αὐτῷ νομίζει, ἰδοὺ ἡ ὑπερβολή, καὶ ὅπως ὁρεῖται

Si florem
etatis exco-
dat.

γίνεσθαι· ὁ θέλει ποιεῖτω, ἔχ' ἁμαρτάνειν γάρ
τωσαν.

37 Ὁς ἢ ἔστηκεν ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, ἐν
χῶν ἀνάγκῃ, ἔξοισίαν ἢ ἔχει πρὸς τὸ ἴδιον
ματος, καὶ τὸ τοῦ κήρυκεν ἐν τῇ καρδίᾳ, αὐτὸ τὸ
ρεῖν τὴν ἐαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ.

Qui dat nu-
pium.

38 Ὡστε καὶ ὁ ἐκχαμίζων, καλῶς ποιεῖ
μὴ ἐκχαμίζων, κρείσσον ποιεῖ.

Rom. 7. 2.

39 Γνωθὲ δέ, ὅτι ὅσον χεῖρον ἔστι
τῇ αὐτῆς· ἐὰν δὲ καὶ μὴ τῇ ὁ αὐτῆς, ἰσχυρὸς
ἐστὶν ὡς ἐλθὲν γαμνάζωμαι· μόνον ἐν Κυρίῳ.

Dummodo.

1. Thess. 4. 8.

40 Μακρύτερον δὲ ὅσον ἐστὶν οὗτω μᾶλλον,
καὶ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ καὶ γὰρ πᾶσι
Θεὸς ἔχειν.

Κεφ. 8. Cap. 8.

1 Ab hoc loco usque ad finem decimi cap. hortatur ut
impuris Gentilium epulis abstineant. 8 abulum Chri-
stianae libertatis coercet, 11 & scientiam charitatis
nandam docet.

Quod au-
tem attinet
ad ea quae
idolis im-
molantur.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἱ δὲ μὲν ὅτι πάντα
γινώσκουσιν ἔχουσιν. ἡ γὰρ γνώσις φρεσίν, ἡ δὲ ἀγάπη
καὶ κινεῖται.

2 Εἰ δὲ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, ἐξέτω ἐλπίς ἵνα
καὶ κατὰ δὲ γινώσκῃ.

3 Εἰ δὲ τις ἀγαπᾷ τὸ Θεόν, οὗτος ἔγνωσεν ὅτι
αὐτὸς.

4 Περὶ τῆς βεβήσεως οὕτως ὅτι εἰδωλοθύτων
οἱ δὲ μὲν

καὶ γὰρ εἰς τὸ εἶναι λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ὡς
ἐκ φύσεως ἢ ἐκ θέσεως (ὡς αὐτοὶ εἶναι θεοὶ πολλοὶ, καὶ
ἐκ θέσεως πολλοί)

7 Αλλ' ἐκ ἐν πᾶσιν ἡ γυνὼς τινὲς ᾧ τῇ συ-
νηδὲν τῆς ἐκείνης ἕως ἄρτι, αἷς εἰδωλόθι τον ἐκεί-
νης ἡ συνηδὲν τινὲς ἀντιφῶν οὐσα μολύ-
πτει.

9 Ὁρατε δὲ μή πως ἡ Ἰουδαία ὑμῶν αἴτι
 οὐκ ἔσται ὡς τὰς ἄλλας πόλεις τὰς ἀποστα-
 σάντων ἀπὸ τοῦ κυρίου τῆς ἐλπίδος.

II. Καὶ ἀπολείπεται ὁ ἀδελφεὺν ἀδελφὸς ὅτι τῇ
ἐκμάσθῃ ἐν Χριστῷ ἀπέθανεν;

12 Οὕτω δὲ ἀμαρτανόντες εἰς τὸν ἀδελφόν,
ἢ πῆλιν αὐτῷ πῶς συμείδησιν ἀδελφεύσαν, εἰς
Χριστὸν ἀμαρτανέει. Rom. 14. 21

Nolim
vesci.

13 Διότι εἰ βροῦμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, ἔμὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

Κεφ. 9. Cap. 9.

1 Offendit qualiter libertate à domino sibi permiffa ultro abstinuerit, 18 22 ne quem in rebus mediis offenderet. 24 Vitamque nostram stadii instar esse dicit.

Nonne
sum?

ΟΥΚ εἰμὶ δότοσολος ; ἐκ εἰμὶ ἐλευθερος ; ἢ Ἰησοῦν Χριστὸν ἢ Κύριον ἡμῶν ἐδέξαμεν ; ἢ τὴν ἐργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ ;

Sigillum a-
postolatus
mei.

2 Εἰ ὅμοιος ἐκ εἰμὶ δότοσολος, ὅμοιά γε ὑμῖν ἔμην. ἢ γὰρ ὡς σφραγὶς τῆς ἐμῆς δότοσολῆς ὑμεῖς ἐστὶ ἐν Κυρίῳ.

3 Ἡ ἐμὴ δότολογία τοῖς ἐμὶ ἀνακρίνεσθαι, αὐτὴ ὁρᾷ,

4 Μὴ ἐκ ἐχρῶν ἐξουσίαν φερεῖν καὶ πίνειν ;

5 Μὴ ἐκ ἐχρῶν ἐξουσίαν ἀδελφῶν μου ἀφαιρᾶν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ δότοσολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ, καὶ Κηρᾶς ;

6 Ἡ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας ἐκ ἐχρῶν ἐξουσίαν τῷ κυρίῳ ἐργάζεσθαι ;

Quis vo-
quam mili-
tat propriis
stipendiis?

7 Τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὀφωνίοις ποτὶ τὴν φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐν τῷ καρπῷ αὐτοῦ ἐκ ἐαδῆς ; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνῳ, καὶ ἐν τῷ γάλακτι τῆς ποίμνης ἐκ ἐαδῆς ;

8 Μὴ καὶ αὐθροπὸν ταῦτα λαλᾷ ; ἢ ἐκ ἐαδῆς ὁ νόμος ταῦτα λέγει ;

9 Εγὼ τῇ Μωσέως νόμῳ γίγχεπαι, Οὐ φι-
λοῦμαι βουῶν ἀλοῶντα. Μὴ τῷ βοῶν μέλει τῇ
θυῇ;

10 Ἡ δὲ ἡμεῖς πᾶντως λέγει· δι' ἡμεῖς γὰρ ἐξέ-
παυται· ἐλπίδι ὑφείλει ὁ ἀρεταῖαν ἀρεταῖαν·
καὶ ἀλοῶν, τὴν ἐλπίδος αὐτῷ μετέχον, ἐπ' ἐλπίδι.

11 Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἱσπεύομεν, *Rom. 15. 27.*
μήκαρ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν;

12 Εἰ ἄλλοι τ' ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, καὶ
ἐμεῖς; ἀλλ' ἐκ ἐκκλησίας τῇ ἐξουσίᾳ
ταύτῃ· ἀλλὰ πᾶσι δέχομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπῶν τι-
μηδὲ τῇ θαυμάσιᾳ τῷ Χριστῷ.

13 * Οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι,
καὶ τῷ ἱερὸν ἐκδίδουσιν; οἱ τῇ θυπαστηρίᾳ φερε-
σόμενοι, τῇ θυπαστηρίᾳ συμμερίζονται;

14 Οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέ-
λιον καταγγέλλουσιν, καὶ τῷ εὐαγγελίῳ ζῆν.

15 Εγὼ δὲ ἐδὲν ἐκκλησίᾳ τέτων. Οὐκ ἐ-
ρεχθαί· ταῦτα ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί, καλὸν
δὲ μοι μέλλον δοποταεῖν, καὶ τὸ κοινῇ με ἵνα
τις κινήσῃ.

16 Εὰν γὰρ εὐαγγελίζομαι, καὶ ἐστὶ μοι κοινῇ
μα. ἀνάγκη δὲ μοι ὅτι κινῶται· ἀλλ' ἐγὼ δὲ μοι ὅτι κινῶται,
καὶ μοι εὐαγγελίζομαι.

17 Εἰ γὰρ ἐκὼν τὸ φράσω, μὴδὲν ἔχω· εἰ
ἢ ἀκὼν, ἀκονομία πεπίστευμα.

Aliquid ius
in vos
obtinere.
Vel, Ali-
quid in vos
potestatem
habent.

Nequam re-
moram de-
mus, vel, in-
terurbati-
onem.

Gall. quel.
que de bono
viv.

Dent. 18. 8.
Cum altari
participante

Dispensatio
eius nihil
minus mi-
hi credita
est.

18 Τίς οὐ μοι ὅτι ὁ μαθητής; ἵνα διαφύγῃς ἀδελφά μου τὸ δουλεῖον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ μὴ καταχρησάσθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἀπὸ δουλείου.

19 Ελεύθεροι γὰρ ὡς ἐν παύτων, πᾶσι ἡμῶν ἐδούλωσα, ἵνα ᾧ πλείονας κερδήσω.

20 Καὶ ἐγγυόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖοι, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα ᾧ ὑπὸ νόμον κερδήσω.

Tanquam
essens sub le-
ge.

Ex legibus
exlex. Hinc
autem oppo-
nitur alie-
rum.

21 Τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος (μὴ ἂν ἄνομος Θεός, ἀλλ' ἔνομος Χριστός) ἵνα κερδήσω ἀνόμους.

22 Εγγυόμην τοῖς ἀδελφείοις ὡς ἀδελφεός, ἵνα ᾧ ἀδελφεοὺς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα πάν-
τα, ἵνα ᾧ πάντως πᾶς σῶσθαι.

Quavis ra-
tione. vel,
Quoniam
modo.

23 Τοῦτο δὲ ποιεῖ διὰ τὸ δουλεῖον, ἵνα σὺ κοινωνῇς αὐτῇ χάριτι.

24 Οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ ἐν σαρδίᾳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβείον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβετε.

25 Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐκρατῇται. ἐκεῖνοι μὲν οὐ, ἵνα φθαρτὸν σῶμα λαβῶσιν· ἡμεῖς δὲ, ἀφθαρτον.

26 Εγὼ τοίνυν οὕτως βέγω, ὡς ἐκ ἀδάμαντος οὕτως πυκτεύω ὡς ἐκ αἵματός εἰρον.

Contundo
& in serui-
tutem redi-
go.

27 Ἀλλ' ὑποτάξω μου τὸ σῶμα καὶ δου-
λασθῶ.

ἡμῶν, μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτοὺς ἁδόν-
μας ἡμῶν.

Κεφ. ι'. Cap. 10.

Si Deus Indæis non pepercit, neque iis parceret quibus
sors est æqualis 3 4 in tesseris externis si æ gratiæ. 14
Itaque absurdum esse participes fieri meritorum dæmonio-
rum eos qui Ccenæ domini communicant, 14 & qui in
rebus mediis rationem proximi non habent.

ΟΙ θέλω ὃ ὑμεῖς ἀνυεῖν, ἀδελφοί, * ὅτι οἱ πα-
τέρες ἡμῶν παύτες ὑπὸ τῷ νεφέλῳ ἦσαν,

Exod. 13. 21.
num. 9. 18.

* καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον.

Exod. 14. 22

2 * Καὶ πάντες εἰς τὸν Μωσὶν ἐβαπτίσθησαν ἐν
τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Exod. 16. 15

3 Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βροῦμα πνευματικὸν
ἔφαγον.

Exod. 17. 6.

4 Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἐπι-
ν. ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκοῆς θύσης πέ-
τρας * ἢ ὃ πέτρα ἡ ὁ Χριστός.

num. 20. 10,
21. 16.

5 Ἀλλ' ἐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἐβδόκησεν
ἰθὺς. * κατιστοίχισαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Num. 26. 65.
Prostrati
sunt.

6 * Ταῦτα ὃ τύποι ἡμῶν ἐχρημάτισαν· εἰς τὸ
μὴ εἶναι ὑμᾶς ὀπισθυμηταὶ θεοῦ, * καὶ τὸ καθεῖ-
ναι ἐπιθύμηται.

Typi nostri
fuerunt. vel.
In exem-
plum pro-
posita sunt.

7 Μὴ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καὶ τὸς τινες αὐ-
τῶν ὡς γέγοναμεν, * ἐκείνοι οὐ λαὸς φαγεῖν καὶ
πίνειν, καὶ αἰετήσαν παύζειν.

Num. 11. 4
26. 64.
psal. 106. 14.

8 Μὴ εἰ πορνεῦμα, * καὶ τὸς τινες αὐτῶν ἐ-
πορνέυ.

Exod. 32. 6.
Num 25. 9.

πόρευσαν, καὶ ἔπιστον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσὶ καὶ
χιλιάδεις.

Numb. 21. 6
Psal. 106. 14.

9 Μὴδὲ ἐκπειράζωμεν τὴν Χρείαν, καθὼς καὶ
πῆρες αὐτὴ ἐκείρασαν, καὶ ὑποὶ τῇ ὀρεσὶ ἀπώλοντο.

Num. 14. 37.
Ab exter-
minatore.

10 Μὴδὲ γογγύετε, καθὼς καὶ πῆρες αὐτῆς
γογγύσαν, καὶ ἀπώλοντο * ὑποὶ τῇ ὀλοθρευτῇ.

11 Ταῦτα ὅτι πάντα τύποι σωζόμενοι ἵκε-
τοις. ἐσχέθη ὅτι πρὸς νεθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέ-
λη τῆς αἰώνου κατέλυνται.

12 Ως οὖν ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλέπω μὴ πίστι.

13 Πειρασμός ὑμῶς ἐκ ἐληφεν εἰ μὴ ἀνθε-
πιτος. πρὸς ὃ ὁ Θεὸς, ὅς ἐκ ἐλπίδος ὑμῶς παρ-
ακαλεῖται ὑμῶν ὅτι ὁ δυνάστης, ἀλλὰ ποιήσῃ σὺν τῇ πίστι
σὺν καὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι δυνάστης ὑμῶν ὑποτασσεται.

Exactionem,
Idest, Rati-
onem ostēdis
qua possi-
bis emade-
re. Vel, adi-
vum aperies
ad emaden-
dum.

14 Διότι ἀγαπητοὶ με φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδω-
λολαγείας.

15 Ως φρονίμοις λέγω· κλίνειτε ὑμεῖς ὅραμι.

16 Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὁ εὐλογητὴς, καὶ
κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἔστι; ἢ ἀρτοῦ
καὶ μῆν, καὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἔστι;

17 Οἱ εἰς ἄρτος, ἐν σώματι οἱ πολλοὶ ἴσμεν. καὶ
ὅτι πάντες ἐν τῷ ἐνὸς ἄρτι μετέχομεν.

18 Βλέπετε ἢ Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· καὶ οἱ ἰδι-
οῦτες τὰς θυσιάς, κοινωνοὶ τοῦ θυσιάζοντος ἵπτι;

19 Τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλον, τί ἔστι, ἢ ὅτι
εἰδωλολάτραι, τί ἔστι;

[illegible]

21 Οὐ δυνάσθε ποτὺ εἶναι Κυρίῳ πίνειν καὶ πο-
τίζειν δαυμονίων. καὶ δυνάσθε τραπέζης Κυρίῳ με-
τεῖναι καὶ τραπέζης δαυμονίων.

22 Ἡ παραζηλοῦσα ἡ Κύριον; μὴ ἰσχύει· An prono-
camus ad
zele typi-

23 Πάντα μοι ἔξιστιν, ὅμη' ἔ πάντα συμφέρες.
πάντα μοι ἔξιστιν, ὅμη' ἔ πάντα οὐκ ὁδοῦμεν.

24 Μὴ εἰς τὸ αὐτὺ ζητεῖτω, ὅτι τὸ τῷ ἐν-
θυμῷ ἔχουσιν.

25 Παῦ τὸ ἐν μακίλλῳ πωλόμενον ἰδύμεν,
μηδὲν ἀνακρίνομεν διὰ τὴν σωείδην.

26 Τὸ γὰρ Κυρίως ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.

27 Εἰ δὲ τις κραλεῖ ὑμᾶς ἥντι ἀπίστους, καὶ θέλω
πιτομένω, πᾶν τὸ παρεχόμενον ὑμῖν ἐδώκετε,
μηδὲ διακρίνοντες διὰ τίνι συνείδησιν.

28 Εὐὸν δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, Τούτο εἰδὼ λῶ-
σθαι, μὴ ἰδοῖσθε, διὰ ἑκείνον τὸν μωρὸν τακτὴν καὶ
τὴν σωφροσύνην. τῷ γὰρ Κυρίῳ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρο-
μα αὐτῆς. Et omnia
quibus ple-
na est.

29 Συνεΐδουσιν ὃ λέγουσιν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ
τὴν τοῦ ἑτέρου. ἵνα τί γὰρ ἡ ἑλυσθηρία μὴ κρίνεται
ὑπὸ ὁδοῦ συνεΐδηστος;

30 Εἰς ἰσὺν χάριτι μετίχω, τί βλασφημοῦ- Col. 3:10

Sine quid-
piam aliud
facitis.
Estote sine
offendicu-
lo.

1194 ὡς ἔγωγε ὁ Χριστός;

31 Εἴτε οὖν ἰδίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε πο-
τεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.

32 Ἀποφύγετε γίνεσθαι καὶ λευκαῖς καὶ Εὐ-
οῖς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ.

33 Καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκει, καὶ
ζητῶν τὸ ἰκανὸν συμφέρον, ὁμῶς τὸ τῷ ποιεῖν
εἶνα σωθῶσι.

Κεφ. ιζ. Cap. II.

Notat Corinthios, quod in sacris cœtibus 4 viri orant
velatis capitibus: 6 mulieres vero retectis. 17 Inim-
ia, quod in peius convenirent: 21 & prophana hy-
pocrita permitterent epulo sacro Cœne Domini, 23 quia
ad primam Christi institutionem exigit.

2. Cor. 3. 9.
In omnibus
meministis
mei.

ΜΙΜΗΤΑΙ ΜΕ ΓΙΝΕΣΘΕ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΓΩ ΧΡΕΙΣ.

2 ΕΠΑΝΩ ὅ ὑμεῖς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα
με μίμησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰ πε-
ραθὸς κρατερεῖτε.

Εφ. 5. 13.

3 Θέλω ὅ ὑμεῖς εἰδέναι ὅτι παντὸς αἰῶ-
ς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι κεφαλὴ ὅ ἡμῖν, ὡς αἰ-
κεφαλὴ ὁ Χριστός, ὁ Θεός.

Sæpe capi-
tis velamen
aliquod ha-
bens.

4 Πᾶς αἰὼρ προσευχόμενος ἡ προσκυνῶν, ὡς
κεφαλῇς ἔχων, κατακύβηται τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ.

Non velato
capite.

5 Πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχόμενη ἡ προσκυν-
ουσα ὡς ἀνατακτούμενη τῇ κεφαλῇ, κατακύβηται
τῇ κεφαλῇ αὐτῆς. ἐν ᾧ ὡς καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐκ-
κλησίᾳ.

6 Εἰ γὰρ ἐκστασε ἀλύπηται γυνή, ἢ χειρὰ
 αὐτῆς εἰς ἀγχρὸν γυναικὶ τὸ κεῖραυς ἢ ἔνυχθαι,
 ἐκστασε ἀλύπηται.

Etiam toni-
 deatur. q. d.
 etiam ton-
 deri illi li-
 ceat.

7 Αἴψα μὲν γὰρ ἐκδοεῖται ἐκστασε ἀλύπηται τὴν
 κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δοῦσα Θεῷ ὑπάρχων γυνή δὲ
 δοῦσα ἀδελφὸς ὅστις.

Gen. 1. 25.
 27. ἐν 5. 3.
 ἐν 9. 6.
 coloss. 3. 10.

8 Οὐ γὰρ ὅστις ἀνὴρ ἐν γυναικὶ, ὡς καὶ γυνή ὅστις
 ἀδελφός.

9 Καὶ γὰρ ἐκ ἐκπύου ἀνὴρ διὰ τὴν γυναικα, Gen. 2. 23.
 ὡς καὶ γυνή διὰ τὸν ἀδελφόν.

10 Διὰ τοῦτο δοεῖται ἡ γυνή ὅτι ἐκδοεῖται ἔχειν
 ὡς καὶ κεφαλῆς, διὰ τοῦτο ἀδελφός.

11 Πλὴν οὐτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὐτε γυν-
 αὶς χωρὶς ἀδελφός, ὡς Κύριος.

12 Ὡς περὶ γὰρ ἡ γυνή ἐν τῷ ἀδελφῷ, ὡς περὶ καὶ ὁ
 ἀνὴρ διὰ τὴν γυναικα, τὰ δὲ πάντα ἐν τῷ Θεῷ.

13 Ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κείνατε ὡς περὶ ὅστις γυν-
 αὶς ἀνταρξήσονται τῷ Θεῷ ὡς περὶ ὅστις;

14 Ἡ δὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς ὅτι
 ἀνὴρ μὲν ὡς καὶ κεφαλὴ, ὡς καὶ αὐτὸς ὅστις;

Si comatus
 sit.

15 Γυνή δὲ ὡς καὶ κεφαλὴ, ὡς καὶ αὐτὴ ὅστις; ὅτι ἡ
 κεφαλὴ ὡς καὶ ἀνταρξήσεται τῷ Θεῷ αὐτῇ.

Pro velami-
 ne.

16 Εἰ δὲ τις δοκεῖ φιλόνομος εἶναι, ἡμεῖς τοι-
 αῖς τὴν σωφροσύνην ἐκ ἐκδοεῖται, ὡς καὶ ἐκκλησία τῷ
 Θεῷ.

17 Τοῦτο δὲ παρεχόμενον ἐκ ἐκδοεῖται, ὅτι ἐκ
 εἰς

εις τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἥπιον σωείρχεσθαι.

18 Πρῶτον μὲν γὰρ, σωερχομένων ὑμῶν ἐκκλησίαι, ἀκόω ὁδοί, ἀνὰ ὑμῶν ἐκκλίσκονται, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ὅτι πνεύμα.

Qui proba-
bi sunt.

19 Δεῖ γὰρ καὶ ἀνέσθαι ἐν ὑμῖν ἐγώ, ἵνα ὁ ὁδὸς
μοι φανερὸν γένηται ἐν ὑμῖν.

20 Σωερχομένων οὖν ὑμῶν ὅτι τὰ αὐτὰ, ἡ
ἐστὶ Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν.

21 Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον περιλαβόμενος
ἐν τῷ φαγεῖν καὶ ὅς μὴ πεινᾷ, ὅς ᾧ μεθύει,

22 Μὴ γὰρ οἰκίας ἐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐδίαιτον καὶ πεί-
νειν; ἢ τ' ἐκκλησίας τῷ Θεοῦ καταφροῦνται, καὶ
πεινῶντε ἑαυτοὺς μὴ ἔχετε; Τί ὑμῖν εἶπω; ἡπα-
ρτω ὑμεῖς; ἐν τέτρω ἐκ ἐπεινῶν.

23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὁ καὶ πα-
ρίδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ πα-
ρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον·

Ματ. 26, 26.
Παυλ. 14, 22.
Λουκ. 22, 19.

24 Καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, Λαλοῦ-
μέτε. τὸ τοῦτο με ὁδοῖ τὸ σῶμα τὸ ὑμῶν κλῆ-
μενον. τὸ τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

25 Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μὴ τὸ δεῖπ-
τον λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη
ὅσιν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. τὸ τοῦτο ποιεῖτε ὡς ἡμεῖς ἀμνη-
σῶμεν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Παυλ. 6, 35.

26 Ὡσαύτως γὰρ ἀμνησῶμεν τὸν ἄρτον τῶτον, καὶ
τὸ ποτήριον τὸ τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου
καταγράφοντες.

καταγύναιτε, ἄλλοις ὅ ἀν' ἑλθῇ.

27 Ὡς ὁρᾷ ἐνδείκναι τὸν ἄρτον τῆτον, ἢ τὴν τὴν
καταγύναι τῆ Κυρίᾳ ἀν' αἰδέσθαι, ἐνοχὸς ἔσται τῆ σύμμε-
της καὶ αἵματος τῆ Κυρίᾳ.

28 Ὁ δοκιμαζέτω ὅ ἀν' ἐροῦσιν αὐτὸν, καὶ
ὡς ἐκ τῆ ἄρτης ἐνδείκναι, καὶ ἐκ τῆ ποτηρίου κα-
τήν.

2. Cor. 13. 9.
Examinez.
Vel Pro-
bet. ac tunc
deturum.

29 Ὁ γὰρ ἐνδείκναι καὶ τῶν ἀν' αἰδέσθαι, κρίμα ἐ-
καταγύναι καὶ πίνοι, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τῆ
Κυρίᾳ.

30 Διὰ τῆτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀδυνατεῖς καὶ ἄρρω-
στοι, καὶ καὶ μὴ τῆ ἐκείνοι.

31 Εἰ γὰρ αὐτοὶ διακρίνομεν, οὐκ ἀν' ἐκείνους
μαρτυροῦμεν.

Si diiudica-
remus nos
ipsum, non
exercere-
mur in nos
iudicium.

32 Κρινόμενοι ὅ ὑποὶ Κυρίᾳ παιδεύομεθα,
ἵνα μὴ σὺν τῇ κόσμου κατακριθῶμεν.

33 Ὡς ἀδελφοί μου, συμερχόμενοι εἰς τὸ θα-
λάσσειον, ὅ ἡμέτεροι ἐκείνους.

Alius alium
expedat.

34 Εἰ δέ τις πενήτης, ἐν οἴκῳ ἐνδείκναι ἵνα μὴ
εἰς κρίμα συμερχῶμεν. Ταῦτα ὅ λοιπὰ ὡς ἀν' ἑλθῇ
διατάξομεν.

Quem ve-
nero, com-
situm.

Κεφ. ιβ'. Cap. 12.

1 Vt a contentione & superbia Corinthios auccet. dicit spi-
ritualia dona ideo varia conferri, 7 vt per illa mutuū
collata, 12 coalescamus ea symmetria in vnum Christi
corpus, 20 quemadmodum membra in bonum corporis
humani coalescunt.

Περὶ

Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, ὑμεῖς ἀγαθεῖν.

2 Οἴδατε ὅτι ἔστιν ἡ τέ, ὡς τὰ ἐδωκεν ἁρῶνα, αἷς ἐν ἡγεσίαι, ἀπαγόμενοι.

3 Διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι ἐδεῖς ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦ· καὶ ἐδεῖς ἐν πνεύματι εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν σαρκοῦ ὡς γινώσκω.

4 Διακρίσεις δὲ χειρισμάτων εἰς, τὸ διὰ τὸ πνεῦμα.

5 Καὶ διακρίσεις¹ διακονιῶν εἰς, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος.

6 Καὶ διακρίσεις² ἐνεργημάτων εἰς, ὅτι πᾶς ὅστις Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πάντι.

7 Εὐχρίστω δὲ διδόνται ἡ φανέρωσις τῶν σπουδαίων πρὸς τὸ συμφέρον.

8 Ὡς μὲν γὰρ διὰ τῆς πνεύματος διδόνται λόγος σοφίας, ὁ δὲ λόγος γνώσεως καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

9 Εἴπω δὲ πίστις, ἐν τῇ αὐτῇ πνεύματι ἀλλοῦ δὲ χαρίσματα ἐνεργημάτων, ἐν τῇ αὐτῇ σπουδῇ.

10 Ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμει, ἄλλω δὲ θεωρητικῇ, ἄλλω δὲ διακρίσεις σπουδῶν· ἐτέρω δὲ γλῶσση γλωσσῶν, ὁ δὲ ἐρμηνεία γλωσσῶν.

Discrimina. vel. Distributiones. Ministeriorum.

Effectuum. vel. effectuum. Qui efficit.

Facultates edendaryum virtutum.

11 Πάλιν ὅ ταῦτα εἰργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ *Rom. 12. 3.*
 σῶμα, διαμερῶν ἰδίᾳ ἐκείνῳ καθὼς βέλεται. *1 Cor. 4. 8.*
Distribu-

12 Καθὰ τοῦτο τὸ σῶμα, ἐν ᾧ, καὶ μέλη ἔχει *ens.*

ταῦτα, ὅ τα μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολ-
 λὰ εἰσι, ἐν ᾧ σῶμα οὕτω καὶ ὁ Χριστός.

13 Καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν
 σῶμα ἐκαπιδημένοι. εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴ-
 πεδύλοι, εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐ-
 καπιδημένοι.

14 Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ὅμως
 πολλά.

15 Ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, Ὅτι ἐκ εἰμὶ χεῖρ, ἐκ εἰ-
 μὶ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ παρὰ τοῦτο ἐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώ-
 ματος;

16 Καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, Ὅτι ἐκ εἰμὶ ὀφθαλ-
 μός, ἐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ παρὰ τοῦτο ἐκ ἔστιν
 ἐκ τοῦ σώματος;

17 Εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή;
 εἰ ὅλη ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις;

18 Νυνὶ ὅ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκάστῳ
 αὐτοῦ ἐκ τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν.

19 Εἰ ὅλον τὰ πάντα ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα;

20 Νυνὶ ὅ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν ὅ σῶμα.

21 Οὐ διώκται ὅ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χει-
 ρὶ· Χρὶς ἐκ ἐκ ἐχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ,
 Χρὶς ἐκ ἐκ ἐχω.

Et quæ in-
decora sunt
in nobis
plus deco-
ris obti-
nent.
Plus hono-
ris ei dans
cui decrat.

Ερθε, γ. 11.

22 Ἀλλὰ πολλὰ μέλλον, τὰ δοκοῦντα μὲν
σώματος ἀδελφίστρα ὑπάρχειν, αἰα καὶ ἄλλοι

23 Καὶ ἂν δοκοῦμεν ἀπαιτεῖται ἢ τῷ σώ-
ματι, τούτοις πικρῶν παροξύνειν καὶ ἐνδεῶς
τὰ ἀχρήματα ἡμῶν θυμωσύνειν παροξύνειν

24 Τὰ δὲ ἀχρήματα ἡμῶν, ἃ χρεῖαι ἔχουσιν
Θεὸς συναιεῖται τὸ σῶμα, τῷ ὑπερβῶντι
αὐτοῖς δὲ πικρῶν.

25 Ἰνα μὴ ἡ χάρις ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ
τὸ ὑπερβῶντι μερμιᾶσι τὰ μέλη.

26 Καὶ εἴτε πάχει ἐν μέλος, συμπάχει
τα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζει ἐν μέλος, συλχαίνει
τα τὰ μέλη.

27 Ὑμεῖς δὲ ἴτε σῶμα χρεῖται, καὶ μέλη
μέρους.

28 Καὶ οὗς μὲν ἴδμεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
καθ' ὅσον δόξας, δεύτερον παροξύνει, τοῖσι δι-
δασκαῖς ὑπερβῶντι δυνάμεις, εἴτα χάρισμα
ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γλῶσσαι.

29 Μὴ πάντες, δόξαστοι; μὴ πάντες, παροξύνει
μὴ πάντες, διδασκαλοὶ; μὴ πάντες, δυνάμεις;

30 Μὴ πάντες χάρισμα ἔχουσιν ἰαμάτων;
καὶ πάντες γλῶσσαι λαλοῦσι; μὴ πάντες θυμω-
σύνει;

31 Ζηλοῦτε ὅτι τὰ χάρισμα τὰ κρείττω,
ἢ καὶ ὑπερβῶντι ὁδὸν ὑμῶν δείκνυμι.

Κορ. ιγ'. Cap. 13.

Monet nulla tam eximia esse dona, quæ non viciuntur ce-
ram Deo si absit Charitas. 4 ideoque in eius laudes di-
gitur.

ΕΑΝ ἢ γλώσσαις τῆς αἰθερώπων λαλῶ καὶ τῆς
ἀγγέλων, ἀγάπῃ δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς
ᾠδῶν, καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον.

2 Καὶ ἐὰν ἔχω θεωρητεῖαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστή-
ρια πάντα καὶ πάντων τὰ γινῶσιν· καὶ ἐὰν ἔχω πάντων
πίστιν, ὥστε ὅρη μεθιστάνειν, ἀγάπῃ δὲ μὴ ἔ-
χω, ὅθεν εἰμι.

3 Καὶ ἐὰν ψαλλῶ πάντα τὰ ὑψάροντά με,
καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα κενθίσωμαι, ἀγά-
πῃ δὲ μὴ ἔχω, ὅθεν ἀφελῶμαι.

4 Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύει· ἡ ἀγάπη
ἰστοῖ· ἡ ἀγάπη ἐφ' αἰετός, ἐφυσίεται,

5 Οὐκ ἀρνησιεῖ, ἐζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, ἐπα-
ρησιάζει, ἐλογίζετο τὸ κακόν,

6 Οὐ χαίρει ὅτι τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ
ἀληθείᾳ.

7 Πάντα ἐν ἡμῖν πιστεύει, πάντα ἐλπίζει,
πάντα ὑπομένει.

8 Ἡ ἀγάπη ἐδέετο ἐκπίπτει. εἴτε δὲ θεωρη-
σῇ καταργηθήσεται· εἴτε γλώσσαις, παύσεται· εἴ-
τε ἰσχυρῶς καταργηθήσεται.

9 Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν, καὶ ἐκ μέρους θεω-
ροῦμεν.

Mat. 17. 20.
Ita ut mon-
tes loco suo
moueam.

Si in bucel-
las impen-
dero: qui-
bus videli-
cet alantur
pauperes.

4. Char. non
statim iras-
citur, benig-
nitatem ex-
ercet.

Non agit
perperam,
id est, nequi-
ter & inco-
lenter. Alii
aliter.

5. Non agit
indecore.

10 Οταν ᾗ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

11 Οτε ἡμεῖς νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλει, ὡς νήπιος ἐφρόνοῦν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμεθα· ὅτι διὰ τὰ αἰσθητὰ κατήργηκα τὰ τῆ νηπίου.

12 Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσώπρεον αἰσθητὰ, τότε ᾗ φρόσωπον φθῶς φρόσωπον· αἰσθητὰ ἐκ μέρους, τότε ᾗ ὅτι γινώσκουσιν καὶ ἐπεγνώσθην.

13 Νυνὶ ᾗ μέλει πάντες, ἐλπίς, ἀγάπη, ταῦτα ταῦτα· μείζων ᾗ τέτων ἢ ἀγάπη.

Κεφ. 14. Cap. 14.

1 Commendat donum prophetiae, 7 & computationem musicis instrumentis sumpta, 12 verum interpretem Scripturas usum docet. 17 abusum tollit, 34 acriter mulieres publice doceant.

Se examini
charitatem.

1 Ὡκετε τὴν ἀγάπην, ζηλεῖτε ᾗ τὴν πνευματικὴν ὡκελον ᾗ ἵνα προφητεύετε.

2 Ο γὰρ λαλῶν γλώσσῃ, καὶ αἰθερόντι λαλεῖ, ἡγὰρ τῷ Θεῷ. εἴεις γὰρ ἀκούει, πνευματικὴ λαλεῖ μυστήρια.

3 Ο ᾗ προφητεύων, αἰθεράτοις λαλεῖ οἰκοδομῶν καὶ παρεκκλησιν καὶ παραμυθίαν.

4 Ο λαλῶν γλώσσῃ, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· εἰ ᾗ προφητεύων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ.

5 Θέλω δὲ πάντας ὑμεῖς λαλεῖν γλώσσῃ, ὡκελον ᾗ ἵνα προφητεύετε, μείζων γὰρ ὁ προφητεύων.

οἱ λαλῶν γλώσσῃς, καὶ τὸς εἰ μὴ διεργμηνεύει,
καὶ ἐκκλησία οἰκοδομῶν λέγει.

6 Νυνὶ δὲ ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώ-
σσῃς λαλῶν, τί ὑμεῖς ἀρελήστω; ἐὰν μὴ ὑμῖν λα-
λέσω ἢ ἐὰν καταλάβω, ἢ ἐὰν γινώσκῃ, ἢ ἐὰν πρὸς ἡμετέρας
ἴδω διδαχῇ;

7 Ομοῦς τὰ ἄψυχα φωνῶν διδόντα, εἴτε αὐ-
τῶν, εἴτε κινεῖται, ἐὰν διαποληῶ τοῖς φθόγγοις μὴ
ἰδὼ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κινε-
ούμενον;

8 Καὶ γὰρ ἐὰν ἀδελφὸν φωνῶ στείλῃ γὰρ δὲ, τίς
προσκυνάσει; εἰς πόλεμον;

9 Οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τὸ γλώσσης ἐὰν μὴ ἔυ-
σημι λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλέμενον;
ἰδοὺ γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦμετες.

10 Τοσαῦτα, εἰ τύχοι, γλῶσση φωνῶν ὅτι ἐν κόσ-
μῳ, καὶ ἐν αὐτῇ ἄφωνον.

11 Εὰν οὖν μὴ εἰδῶ τί πῶς δύναμιν τὸ φωνῆς,
ἐπιστὰς τῇ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν, ἑμοὶ
βάρβαρος.

12 Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνεύμα-
τος, φέρε τί πῶς οἰκοδομῶν τὴν ἐκκλησίαν ζητεῖτε ἵνα
σφραγίστη.

13 Διότι ὁ λαλῶν γλώσσῃ, * προσευχέσθω

Precibus
petat a Deo
facultatem
interpre-
tandi.

14 Εὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμα

με

με προσεύχεσθαι, ὅς ᾧ ἴσμεν με ἀκαρπός εἶναι.

Quid igitur
facio est
opus?

15 * Τί οὖν εἶναι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, ὡς καὶ τοῖς ἁγίοις, ὡς καὶ τῷ νοῦ.

16 Ἐπεὶ ἰὰν ἐνλογήσῃς τῷ πνεύματι, ἡ καρδία σου πληροῦν ᾧ τύπον τῆς ἰδιότητος πῶς ἐρεῖ τὸ ἀγαπᾶν τῇ σῇ ἐνχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεται ὁ υἱός.

17 Σὺ μὲν γὰρ ἡμεῶς ἐνχαριστεῖς, ὡς ἰσχυροὶ ἐκ οἰκοδομῆς.

Quod lo-
quar.
Malim.

18 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ᾧ ἡ καρδία μου ἡμεῶς γλαῖται· λαλῶν

19 Ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ * θέλω πάντοτε λαλῆσαι τῷ νοῦ με λαλῆσαι, ἵνα καὶ ὅμοιως καταχρῶμαι, ἵνα ἡ καρδία μου ἡμεῶς γλαῖται.

Mat. 18. 3.
Malitia pueri
estote.
vel, infan-
tes.

20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε τῶς φρονήσεως, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, τῶς δὲ φρονήσεως γίνεσθε.

Adulti.
Esa. 28. 11.

21 Ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, * Οἱ ἐν ἡλικίᾳ σου καὶ ἐν χεῖλεσιν ἐτέρους λαλήσω τῷ λαῷ σου καὶ ἐδ' οὕτως εἰσακέσονται με, λέγει Κύριος.

22 Ὡς ἀνὰ γλαῖται εἰς σημεῖον εἰσπείλει πιστεύουσιν, ὅμοιως τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ περιουσία τοῖς ἀπίστοις, ὅμοιως τοῖς πιστεύουσιν.

23 Ἐὰν οὖν συνελθῇ ἡ ἐκκλησία ὅλη ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ πάντες γλαῖται λαλῶσι, εἰσπείλει ἡ ἰδιότης, ἡ ἀπὸ τοῦ ἐξουσίαν ὅτι μὴ ἔστιν

24 Εὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δὲ

καὶ ἡ πόλις, ἡ ἰδιώτης, ἐλέγχῃ ὑπὸ πάντων, ἐλέγχῃ ὑπὸ πάντων

25 Καὶ οὕτω τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτῶν φα-

νησθήσονται· καὶ οὕτω, πεπνὼν ὁπίωρόσωπον, προ-
φανήσῃ τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ἑπὶ ὁ Θεὸς ὄντως ἐν
ῥήματι.

26 ἼΙς οὖν ὅσον, ἀδελφοί, ὅταν συνείχητε, ἴ-

σχυτε ὑμῖν ψαλμοὶ ἔχει, διδαχὴν ἔχει, λαῶσιν
ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἐρμηνείαν ἔχει. πάντα
ἐπὶ οἰκοδομῇ γινώσκω.

Quid igitur
facio est o-
pus? Sic scri-
pta.

27 Εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, καὶ δύο, ἢ τὸ πλεῖ-

ον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρες· καὶ εἰς διερμηνεύτω.

28 Εὰν ὅ μὴ ἢ διερμηνεύτης, σιγάτω ἐν ἐκ-

κλησίᾳ· ἵνα τῷ ὅ λαλεῖτω καὶ τῷ Θεῷ.

29 Προφῆται ὅ δύο ἢ τρεῖς λαλεῖτωσαν, καὶ

ὡς ἄνθρωποι διακρινέτωσαν.

30 Εὰν ὅ ἄλλος ἀποκαλυφθῇ καὶ κηρύξῃ, ὁ

θεῖος σιγάτω.

31 Διδάσθε γὰρ καὶ ἑνα πάντες προφητεύ-

ον, ἵνα πάντες μεμαρτύρωσιν, καὶ πάντες παρεκκα-

λῶνται.

32 Καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑπο-

τάσσονται.

33 Οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεός, ἀλλ' εἰ-

ρήματα εἰς πάντα καὶ ἐκκλησίας καὶ ἅνθρωποις αἰῶνα.

Non enim
turbatum
sanctorum De-
us.

1. Tim. 2. 12.

Sed sobrietas esse debet. Id est, sed si est, virgines sibi debent.

34 Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

35 Εἰ δέ τις μαθεῖν θέλων, ἐν οἴκῳ κυρίου ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

36 Ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τῷ Θεῷ ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν;

37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ὁππότε ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

38 Εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖτω.

39 Ωστε, ἀδελφοὶ, ζηλοῦτε τὸ προφητικόν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

40 Πάντα ὑποτασσάμενοι κυρίῳ ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

Κεφ. 14.

Cap. 15.

1 Cum essent apud Cor. qui corporum resurrectionem in dubium vocarent, 13 postquam eius certitudinem multis argumentis comprobavit, 15 rationem etiam 35 h. modum subiungit.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοὶ τὸ ὑποχρεώμενον ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

2 Διότι καὶ σὺ ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

3 Παρίδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν ἀποστόλοις ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν, ὡς ὁ ὁσίωνος ἐκκλησία λαλεῖν.

μὴ

μῶν, καὶ ταῖς γραφαῖς·

2/2. 53. 3.

4 Καὶ ὅτι ἐπάρη, καὶ ὅτι ἐγήνη· τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρῃ, καὶ ταῖς γραφαῖς.

Ion. 2. 2.

1. Pet. 2. 24.

5 Καὶ ὅτι ἄφθνη Κυρᾶ, εἶπα τοῖς δώδεκα.

Ioan. 20. 19.

6 Ἐπειτα ἄφθνη ἐπὶ πάντων πεντακοσίοις ἀδελ-
φοῖς ἐρίπαλ, ἔξ ὧν οἱ πλείους μὲν ὄσιν ἕως ἄρτι, π-
νεῦμα ἰκοιμῆθη παρ.

Plusquam
quingentia

7 Ἐτετα ἄφθνη Ἰακώβω· εἶπα τοῖς ἀποστόλοις
παρ.

8 Ἐχρητον ὅ πάντων, ἀσφρεῖ τῷ ἐκτεθρόματι,
ἄφθνη καί μοι.

Act. 9. 4.

Suma 9. 1.

Ephes. 3. 8.

Tanquam

ei qui inter

caecos sic

abortiuus.

Uel praeco-

teris.

9 Εγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιςτος τῶν ἀποστόλων· ὅς
καὶ ἐμὲ ἱκανὸς καλεῖται ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα
τὴν ἐκκλησίαν τῷ Θεῷ.

10 Χάρις τῷ Θεῷ εἰμὶ ὁ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτῆς
ἐπὶ ἐμὲ, ἥ καὶ ἐγγυήθη, ὅπως φεραστέρον αὐτῇ
πάντων ἐκοπίαστα. ἐκ ἐγὼ ὅ, ὅτι ἡ χάρις τῷ Θεῷ
ἐστὶν ἐμοί.

Imò non
ego.

11 Εἴτε οὐκ ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσο-
μεν, καὶ οὕτως ὁπτεύεται.

12 Εἰ ὁ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγή-
νηται, πῶς λίγισσι τιεὶς ἐν ὑμῖν ὅτι ἀνάστασις νε-
κρῶν ἐστίν;

13 Εἰ ὁ ἀνάστασις νεκρῶν ἐστίν, ἐδὲ Χριστὸς
ἐγήνηται.

14 Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήνηται, καὶ ὁ ἀρχὸς τῶ
κήρυγμα

κήρυγμα ἡμῶν, καὶ ὃ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.

Quinetiam
comperi-
mur falsa
testati esse
de Deo.

15 Εὐρισκόμεθα ὃ καὶ ψευδομαρτυρεῖσθαι· οὐδ' ἐπιμαρτυρήσαμεν καὶ τῷ Θεῷ, ὅτι ἡμεῖς ἡμε-
σὸν ὃν ἐκ ἡγήρεν, εἰς τὸ ἄρα νεκροὶ ἐκ ἐγείρη.

16 Εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἡγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἡ-
γήρεται.

17 Εἰ ὁ Χριστὸς οὐκ ἡγήρεται, ματαίᾳ ἡ πίστις
ἡμῶν· ἐπὶ ἐστὲ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν.

18 Ἀρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, ἀπα-
λονται.

19 Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἡλπιότες ἐσμὲν
ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων
ἐσμὲν.

Coloss. 1. 18.
apoc. 1. 5.
Factus est
primus &c.

20 Νυνὶ ὁ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν· ἡ
παρὰ τῆς κεκοιμημένων ἐλπίς.

21 Ἐπειδὴ γὰρ δι' αὐτοῦ πᾶς ὁ θάνατος καὶ δι'
αὐτοῦ πᾶς αἰνάται νεκρῶν.

22 Ὡστερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνή-
σκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποι-
θήσονται.

1. Thes. 4 15.
In suo ordi-
ne.

23 Ἐκείνος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι ἀπα-
ρτῶν ὁ Χριστὸς, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ παρω-
σίᾳ αὐτοῦ.

24 Εἴτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῶ τὴν βασι-
λείαν τῷ Θεῷ καὶ πατερί· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν
ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δυνάμιν.

25 Δὲ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ αἱ θῆ-
 πῆταις τοῦ ἐχθροῦς ὑπὸ τοῦ ποδῶς αὐτοῦ.

26 Εξατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος.

Psal. 110. 5.
 apl. 2. 24.

27 Πάντα γὰρ ὑποτάξιν ὑπὸ τοῦ ποδῶς αὐ-
 τοῦ. Όταν ᾗ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτάσσεται, δηλὸν ὅ-
 τι ἐκ τούτου ὑποτάξαντος αὐτοῦ τὰ πάντα.

heb. 1. 13, 14.
 10. 13.
 Psal. 8. 9.
 heb. 2. 8.

28 Όταν ᾗ ὑποταγῇ αὐτοῦ τὰ πάντα, τότε καὶ
 αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῇ ὑποτάσσοντι αὐτοῦ
 τὰ πάντα, ἵνα ᾗ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πατρί.

29 Επεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτίζομενοι ὑδρὶ ἢ
 νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ ἐκ ἐγείρον; τί καὶ βαπτί-
 ζονται ὑδρὶ τῷ νεκρῶν;

30 Τί καὶ ἡμεῖς κενδυνομένοι πάντες ὄραν;

31 Καθ' ἡμέραν δοποθνήσκω, καὶ τί καὶ ἡμετέραν
 κτήνηται, ὡς ἐγὼ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

32 Εἰ ἂν ἀνθρώπον ἐνημερώμεθα ἐν Ε-
 νότι, τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ ἐκ ἐγείρον; * Φέ-
 ρομεν καὶ πίνομεν· αὖθις γὰρ δοποθνήσκομεν.

Quantum
 humanæ vi-
 res ferre
 possunt.
 vel, Totis
 viribus,
 quantum
 homine esse
 possunt.
 Eccl. 2. 13.
 sapien. 2. 6.
 Ad iustam
 mentis so-
 brietatem
 redite.

33 Μὴ πλανᾶσθε. Φθείρεσιν ἡδὴ χεῖρ' ἐ-
 μλίαν κακῆς.

34 Ἐκνήψατε δικαίως, καὶ μὴ ἀμαρτανέτε ἀ-
 γνοσίαν γὰρ Θεοῦ πῶς ἔχετε. ὡρὸς ἐν ἔσπλυν ὑ-
 μῖν λίαν.

35 Ἀλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρον; οἱ νεκροὶ; πῶς
 δι σώματι ἔρχονται;

36 Ἀφρον, σὺ ὁ ἀσώφρων οὗ ζῶοποιεῖται, ἵνα
 μὴ

μὴ ὑποταγῇ.

37 Καὶ ὁ ἀσείρεις, ἐ τὸ σῶμα τὸ γλυσιμῶς
ἀσείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτε, ἢ πίε
τῶν λοιπῶν.

38 Οὗ Θεὸς ἀπαλὶ δίδωσι σῶμα καὶ ζωὴν ἡ
λήπη, καὶ ἐκείτω τῶν ἀπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα.

39 Οὐ πάντα σαρξ, ἢ αὐτὴ σαρξ· ὅμως ὅλη
σαρξ ἀνθρώπου, ὅμως ὅλη σαρξ κτλῶν, ὅμως ὅλη
ων, ὅμως ὅλη πλῶν.

40 Καὶ σώματα ἰσχυρά, καὶ σώματα ὀπίσθ
ῶν ἐτέρα μὴ ἢ τῶν ἰσχυρῶν δόξα, ἐτέρα ὅτι
ὀπτηρίων.

41 Ἀλλή δόξα ἡλίου, καὶ ὅμως δόξα σελήνης,
καὶ ὅμως δόξα ἀστέρον. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει
ἐν δόξῃ.

42 Οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. ἀπὸ
ἐκφορᾶ, ἐγείρεται ἐκ ἀφθαρσίας.

43 Στείρεται ἐκ ἀπμίας, ἐγείρεται ἐκ δόξης.
ἀπείρεται ἐκ ἀδυναμίας, ἐγείρεται ἐκ δυναμείας.

44 Στείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶ
μα πνευματικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα
πνευματικόν.

Gen. 2.7.

45 Οὕτω καὶ γέγραπται, Ἐλήλυτο ὁ πρῶτος ἀν
θρώπος Ἀδάμ εἰς ψυχλὴν ζωσαν· ὁ ἕκτος Ἀ
δάμ, εἰς πνεῦμα ζωοποιου.

46 Ἀλλ' ἐκ πρῶτον τὸ πνευματικόν ὅμως τὸ
ψυ

ψυχῶν, ἵσταται τὸ πνευματικόν.

47 Ο φθότος ἀνθρώπος, ἐκ γῆς, χεῖκός ὁ
ἀνθρώπος ἀνθρώπος, ὁ κύριος ἔξ ἐχαιού.

48 Ὅτις ὁ χεῖκός, τοῖς τοῖς καὶ οἱ χεῖκοί· καὶ οἷος *Qualis ter-
renus ille.*

49 Καὶ καὶ τὸς ἐφορίστα μὲν τὸ εἰκόνα τῷ χεῖκῷ,
φορίστα μὲν καὶ τὸ εἰκόνα τῷ ἐπερῶνι.

50 Τὸ τοῦ δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα
βασιλεία Θεοῦ κληρονομήσει καὶ δυνάμει, οὐδὲ ἡ
φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

51 Ἰδὲ, ὡς ἡμεῖς ὑμῖν λέγω, Πάντες μὲν καὶ κοι-
μησόμεθα, πάντες ὃν ὁμοιωσόμεθα, ἐν αὐτοῖς, *Memento
& in nictu
oculi.*

52 Σαλπίζετε γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἅ- *Mat. 24. 31.
1. Cor. 15. 52.*

53 Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τὸ τοῦ ἐνδύσασθαι ἀφθαρ-
σίας, καὶ τὸ θνητὸν τὸ τοῦ ἐνδύσασθαι ἀθανασίας.

54 Οταν ὃ τὸ φθαρτὸν τὸ τοῦ ἐνδύσθαι ἀφθαρ-
σίας, καὶ τὸ θνητὸν τὸ τοῦ ἐνδύσθαι ἀθανασίας, τότε
ῥημάσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, Κατεπόθη ὁ θά- *Osca 13. 14.
beb. 2. 19.*

55 Πῶς οὖν, θανάτῃ, τὸ κένεον; πῶς τοῦ αἵματος, τὸ
νίκος;

56 Τὸ ὃ κένεον τὸ θανάτῃ, ἡ ἀμαρτία, ἡ ὃ δὴ
καὶ τὸ ἀμαρτίας, ὁ νόμος.

57 Ἰδὲ ὃ Θεὸς χάρις, τὰ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος *1. Cor. 5. 5.*
διὰ

διὰ τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

**Firmi esto-
te & immo-
li.**

58 Ωστε, ἀδελφοί με ἀγαπητοί, εἰδότες ὅτι ἡμεῖς
καταλήνῃ, ἀμεταλήνῃ, ἀφαισθεύοντες ἐν τῇ ἰσχύϊ
Κυρίου πάντοτε· εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν ἵα ἰσχυ-
ρὸς ἐν Κυρίῳ.

Кзф. 15'.

Cap. 16.

2 Hortatur ut fratrum Hierosolymitanorum inopiam
rant. 10 Deinde Timotheum commendat. 13 & amica
exhortatione, 19 deinde salutationibus Epistola clauditur.

De colle-
cta.

Π Εξὲ γ' ἡ λογίας τ' εἰς οὐδ' ἀγίης, ὡσπερ δὲ
ταῖς αὖ ἐκκλησίαις τ' Γαλατίας, οὕτως ἔ-
μεις ποιήσεται.

Primo quo-
que die hebdoma-
dis.
Quodcun-
que sibi li-
cuerit pro
suo succes-
su, *vel*,
quantum-
cunque.

2^η Κατὰ μίαν σαββάτων ἔχαρις ὑμῶν καὶ
ἐκλυψὲς πένθος, θησαν εἰζάν¹ ὁ, το αὐθροδω¹ ἰν
μὴ ὅταν ἔλθω, τότε λογίαι γίνονται.

3 Όταν ᾗ παραχρᾶνται, οὐς ἐὰν δοκιμάσῃ
δι' ὀπισθοῶν, τότες πέμψω ἀπειρηκῆν ἢ χάρι
ὑμῶν εἰς Ιερουσαλήμ.

4 Εὰν ᾧ ἡ ἀξίον τὸ καὶ μὲ πορεύω, σὺν μοι πορεύεται.

5 Ελευσόμεθα δὲ τοῦτος ἡμεῖς ὅταν Μακεδονίαν
διέλθω. (Μακεδονίαν γὰρ διέρχουσα)

Hybernabo.

6 Πρὸς ὑμᾶς ὅτι τοὺς παλαιούς, καὶ πάλαι
χειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προσέμνητε οὐ καὶ π-
ρὺναι.

7 Οὐ θέλω γὰρ ὑμεῖς ἄρα καὶ περὶ τοῦ ἰσχυροῦ
ἐλπίσω δὲ ῥῆσιν τινὰ ὑπομείναι ὡς ὑμεῖς καὶ

ὁ Κόριθος ὁπίσθη.

8 Ἐπιμνήσθη ἡ ἐν Εἰσώ ἕως τ' πεντηκοστῆς.

9 Θύρα δὲ μοι ἀπέσχε μεγάλη καὶ ἐκέρχης, καὶ ἀπὸ κήρυκται πολλοί.

10 Ἐὰν ἡ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀρόβως ῥήνται πρὸς ὑμᾶς. τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεσθαι καὶ ἰσχύ.

11 Μᾶλλον οὖν αὐτὸν ἐξεδενήσῃ. ὡς πάλιν αὐτὸν ἐν εἰρήσῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδοῦμαι γὰρ αὐτὸν μετ' ἡμῶν ἀδελφῶν.

12 Ὅτι περὶ ἡ Απολλὼ τῶν ἀδελφῶν, πολλὰ παρεχόμενα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετ' ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ πάντως ἐκ τῶν δέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ· ἵνα σιταῖ γὰρ ὅταν εὐκαρῆσθαι.

Quantum
autem atti-
net ad A.

13 Γρηγορεῖτε, σήκετε ἐν τῇ πίστει· ἀνδρίζεσθαι, κραταῖοι.

Quoniam tem-
pus oppor-
tunum na-
tus fuerit.

14 Πάσαι ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.

15 Παρακαλῶ ἡ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἵδατε τίς οὐσία Στεφανῆ, ὅτι ὅστις ἀπαρχὴ τ' Ἀρχαῖος, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἀγαθοῖς ἑταξάν ἑαυτούς·

Quod mihi
a vobis dee-
rat.

16 Ἴνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσῃτε τοῖς τοιοῦτοις, καὶ πᾶσι τῶν σωεργουμένων καὶ κοπιῶντι.

Requiem
dederunt
spiritui
meo. vel,
Fecerunt ut
spir. meus
requiesce-
ret.

17 Χάρω ἡ ὅτι τῇ παραστάσει Στεφανῆ καὶ θυρωματῆος καὶ Αρχαῖος, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑσέρημα ὑμῶν ἀντιλήροσται.

18 Ἀπέπαισαν γὰρ τὸ ἑμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν

ὁπρῆται.

ὁπρὶν αἰσκιεῖται ἐν τῷ πνεύματι.

19 Απαγγέλλονται ὑμῶς ὡς ἐκκλησίαι τῇ Ἀλφειᾷ
Απαγγέλλονται ὑμῶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ ἀκούσας ἐν τῇ
συνέλευσιν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ.

Ρομ. 16.6.

2. Κορ. 13. 12.

2. Τιμ. 5. 14.

20 Απαγγέλλονται ὑμῶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες ἀλλή-
λοις ἀγαπᾶν ὡς ἀγαπᾶται ὁ Θεός.

21 Ὁ ἀποστολὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου.

22 Εἶπε· ἐφίλει ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν
αἰνέτην, μαρτυροῦν αὐτῇ.

23 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
ὑμῶν.

24 Ἡ ἀγάπη μου μὲς πάντων ὑμῶν ἐκ τοῦ
Ἰησοῦ, Ἀμὲν.

Πρὸς Κορινθίους ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Θεοῦ
πατρὸς διὰ Στεφάνου καὶ Φερτυωνά-
του καὶ Ἀχάικου καὶ Τι-
μοθέου.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἡ πρὸς Κορινθίους ὁπιστολὴ

δευτέρα.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

A laude afflictionum auspicatur, 8 exponens quid in Asia peremerit, 10 & quam dexter affulserit Deus, 17 Ad- dit nulla leuitate id factum esse quod non ad ipsos vene- rit, uti fuerat pollicitus.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελή-
ματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλη-
σίᾳ τῷ Θεῷ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς
ἁγίοις πάντοτε οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ.

2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡ-
μῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τοῦ οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης
παρακλήσεως·

Ερρ. ε. 1. 3.
1. περ. 1. 3.

4 Ο παρακλητὴν ἡμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει
ἡμῶν εἰς τὸ διώκεσθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν ὥστε ἐν
πάσῃ θλίψει, διὰ τὴν παρακλήσεως ἧς παρακαλέ-
μασθαὶ τοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

5 Ὅτι κατὰ τὴν ἀφειασμένην ταῖς παθήματι τοῦ
Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ ἀφειαστεῖται καὶ ἡ
παρακλήσις ἡμῶν.

6 Εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὸ τῆς ἰμῶν παρε-

Σ

κλήσεως

κλήσεως καὶ σωτηρίας, τὸ ἐργασθῆναι ἐν ὑπομνή-
 τῳ τοῦ παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχοντες ἐπι-
 σταλάμεθα, ὑπὲρ τῶν ὑμῶν παρὰ κλήσεως καὶ σω-
 τρίας· καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν

7 Εἰδότες ὅτι ὡς περ κοιωνοὶ ἐστέ τοῖς πα-
 μέτων, οὕτω καὶ τῆς παρὰ κλήσεως.

8 Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι
 τὸ θεῖον φῶς ἡμῶν τὸ γλυκοῦν ἡμῖν ἐν τῇ Αἰσί-
 κῳ· ὑπὲρ πολλῶν ἐβάρησεν ὑμῶν διὰ τὴν ἀ-
 γάπην, ἵνα ὑμεῖς καὶ τὸ ζῆν.

Ita ut in du-
 bium de vi-
 ta etiam ve-
 nerimus.

Denuntia-
 tionem.

Rom. 15.30.

9 Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς· τὸ ὑποκείμενον
 ἡμῶν ἐστὶν ἵνα μὴ πεποιθότες ὡμεν ἐπὶ ἑα-
 τοῖς, ἀλλ' ὅτι τῷ Θεῷ τῷ ἐργασθῆναι τοῦ κα-
 τοῦ.

10 Ὅς ἐκ τῆς κλήσεως θαυμάσια ἐργασθῆναι ἡμῶν
 καὶ ῥύεσθαι· εἰς ὃν ἡλπίκαμεν ὅτι καὶ ἐπὶ ῥύσει τῇ.

11 Συνοπτεροῦμεν καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν
 διὰ τὸ· ἵνα ἐκ πολλῶν περιστάσεων τὸ εἰς ἡμῶν
 ρίσμα διὰ πολλῶν ἐν χάριτι τῇ ὑμῶν.

12 Ἡ γὰρ χάρις ἡμῶν αὐτῇ ἐστὶ, τὸ μαρ-
 ριον τῆς σωειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀπλότῳ καὶ
 λιχνείᾳ Θεοῦ, ἐν σφίρει σαρκικῇ, ἐν ἡμῶν
 Θεοῦ· ἀντὶ τούτου ἐν τῷ κόσμῳ, ἀντιπαρα-
 ποθέμενοι ὑμῶν.

Vitam insti-
 tuimus, ad
 verb. Ver-
 bati sumus.

13 Οὐ γὰρ ὁμοῦ ῥαίοντες ὑμῶν, ἀλλ' ἡ ἀ-
 γάπη, καὶ ὅτι γνωρίζετε. ἐλπίζω ὅτι καὶ ὑμεῖς
 ἴσασθε·

14 Καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμεῖς ἀπὸ μέρους, ὅτι
ἐν ἡμῶν ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐσμὲν ἡμεῖς, ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

15 Καὶ ταύτη τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην
ὅτι ἡμεῖς ἐλθεῖν πρότερον, ἵνα δευτέρᾳ χάριν
ἴσθῃ.

16 Καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ
παλὶ ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑ-
μῶν σπερμιμορῶν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

17 Ἰδοὺ ἔν βελευόμην, μήτι ἄρα τῇ ἐλα- Leuitate.
θείᾳ ἰχνησάμενος, ἢ ἂν βελεύουμαι, καὶ σάρκα βου-
λάμενος, ἵνα ἢ παρ' ἡμῶν τὸ ναὶ, καὶ τὸ οὐ, οὐ;

18 Πιστὸς ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑ- Vt sit apud
me Etiam
Non Id est,
Vt aliquid
modo affir-
met, modo
negem?
μᾶς ἐκ ἐλθέτο ναὶ καὶ οὐ.

19 Ο γὰρ τοῦ Θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐν ὑ-
μῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλβανῆ καὶ Τι-
μοθέου, οὐκ ἐλθέτο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς
ἴσθῃ.

20 Οσα γὰρ ἐπαγγελία Θεοῦ, ἐν αὐτοῖς τὸ ναὶ, καὶ
ἐν αὐτοῖς τὸ ἀμὲν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.

21 Ο ὅς βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ
χρίστες ἡμᾶς, Θεός.

22 Ο καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δ' ἐς τὸ ἀρρα-
τώτα τοῦ πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

23 Ἐγὼ δὲ μαρτυρῶ τὸν Θεὸν ὅτι παρακαλέμα.

ὅτι ἡμῶν ψυχῶν, ὅτι φειδόμενος ἡμῶν, οὐκ ἐπὶ
S I 2 ἡλθον.

ἄλλους εἰς Κόρινθον

24 Οὐχ ὅτι κυριεύομαι ὑμῶν τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ σωτηρίᾳ ὑμῶν, τῆς χάριτος ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἠσκήσατε.

Κεφ. β. Cap. 2.

1 Excusans se quod non venerit, 2 etiam illos tatat, 3 et communem sympathiam ostendit, 5 ut nequeat nisi in suis laboribus gaudere. 6 Incesto, quem satanas tradi praecepit, 7 resipiscenti veniam dari concedit. 31 et promotionis suae in Macedoniam meminit.

ΕΚρινα ὅτι ἐμεγαλυνῶ τὸ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἰλθῆναι εἰς ὑμᾶς.

2 Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ βλάβος τῶν με, εἰ μὴ ὁ λυπέμενος ἐξ ἐμοῦ;

3 Καὶ ἐγραψα ὑμῖν τὸ τοῦτο αὐτὸ, ἵνα μὴ ἐν δόλῳ λυπῶ ὑμᾶς ἀλλ' ὅπως ἴδω με χαίρειν· πεποιθὲς ὅτι πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χάρις, πάντων ὑμῶν ἐστι.

Ex corde in magna anxietate magisque angustis constituto.

4 Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ στυγνότητος ἐγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων· ἵνα ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα ἵνα ὑμῶν τὸ τοῦτο εἰς ὑμᾶς.

Ne illius aggremi.

5 Εἰ δέ τις λυπώθηκεν, ἐκ ἐμῆ λυπώθηκεν, ὅπως ἀπὸ μέρους (ἵνα μὴ ὀπίσθω) πάντας ὑμᾶς.

6 Ἰκαρόν τῃ τοιούτῳ ἡ ὀπίσθια αὐτῇ ἵνα ἵνα πλεόνων.

7 Ως περὶ πάντων ὑμῶν χάριτος καὶ παρακαλίας, μήπως τῇ φεικτοτέρῃ λύτῃ.

¹ἡμετέρας ἐν τοῖς τοῖς.

Abforbes:

LCR.

8 Δὸ παρχαλῶ ὑμῶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν
ἐκείνῳ.

9 Εἰς τὸ το γὰρ καὶ ἔρχεσθαι, ἵνα γινώσκῃτε δοκι-
μῶν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑποήκοοι ἐστέ.

10 Ως ἂν χαρίζεσθαι, καὶ ἰγώ· καὶ παρ' ἰγώ
ἡ χάρισμα, ὃ καὶ χάρισμα, δι' ὑμῶν ἐν ὧ
ἐστὶν Χριστῷ, ἵνα μὴ πλεονεκτῇ τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ
ἐκτελεσθαι.

11 Οὐ γὰρ αὐτοῖς τὰ νοήματα ἀγνοῦμεν.

Cogitationes

12 ΕΛΘΩΝ ἡ εἰς τὴν Τροάδα εἰς τὸ ὄπαζε-
λαι τῷ Χριστῷ, καὶ εὐχαριστοῦν αὐτῷ Κύριον,
καὶ ἔλαττε αὐτὴν τῷ πνεύματι με, τῷ μὴ εἶρεται με
ἵπτοι τὸν ἀδελφόν με·

13 Ἀλλ' ὑποταξάμενος αὐτοῖς, ἤβηθον εἰς
Μακεδονίαν.

14 Ἰσὺς ὁ Θεὸς χάρις τῶν πάντων· Ἐρισμ-
βόνην ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώ-
σεως αὐτοῦ φανερωμένην δι' ἡμῶν ἐν παντί ἁγίῳ.

Qui nobis
triumphan-
di materi-
am p[ro]bet.
ve', facit v[est]r[um]
triumpho-
mus.

15 Ὁ Χριστὸς ἐλάτεια ἐστὶν τῇ Θεῷ ἐν τοῖς
μεγέθυις καὶ ἐν τοῖς δοξαζομένοις·

16 Οἷς μὲν ὁσμή θανάτε εἰς θάλατον· οἷς δὲ,
ὁσμή ζωῆς εἰς ζαλώ. καὶ ὡς ταῦτα τίς ἰκετός;

17 Οὐ γάρ ἐσμεν, ὡς οἱ πολλοί, ἡγετῆλες ὄντες
 ἡρώδῃ τῷ Θιῷ, ἀλλ' ὡς ἵεραρχίας, ὅτι ὡς ἐν
 Θεῷ, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

Infra. 1.3
Couponas
res. vel, ad-
ulteriores.
vide v. 2,
6.4.

Koo,

2 Dicit se satis habiturum commendationis, 3 quando in fide permanerint. 6 se ministrum non Literar, sed Spiritus. 8 Discrimen Legis & Euangelii exponit, 13 quod illius claritas magis perstringat oculos quam illuminatione 18 huiusve: o lux conspicuam Dei faciem exhibeat.

Incipimus
rursus nos
ipso com-
mendare?
Num ege-
mus, ut qui-
dam, com-
mendatitiis
ep.

ΑΡχόμεθα πάλιν ἑαυτοῦ συνιστάνειν; ἢ μὴ
χρηζόμεν, ὡς τινες, συστατικῶν ὁπτιολῶν ἐφ'
ἡμᾶς, ἢ ἵξ ὑμῶν συστατικῶν;

2 Ἡ ὁπτιολὴ ἡμῶν ὑμῖς ἐστε, ἐν ἡγεταμῶν
τῆς καρδίας ἡμῶν, γινωσκόμενη καὶ ἀναγνω-
σόμενη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων·

3 Φανερόν ἐστι ὅτι ἐστὶ ὁπτιολὴ Χριστοῦ δια-
νυθεῖσα ὑπὸ ἡμῶν, ἐν ἡγεταμῶν οὐ μάλιστα
πνεύματι Θεοῦ ζῶντος. ἡ δὲ ἐν πλάξιν λίθιναις, ἡ δὲ
πλάξιν καρδίας σαρκίνας.

4 Πιπίθησιν ὅτι τοιούτων ἔχομεν διὰ τὸ Χρι-
στὸν πρὸς τὸ Θεόν.

5 Οὐχ ὅτι ἱκανοὶ ἐσμὲν ἀπὸ ἑαυτῶν λογι-
σάμεν, ὡς ἵξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐν
τῷ Θεῷ.

6 Ὃς καὶ ἱκανώσιν ἡμᾶς διακόνες χαριστι-
αίης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος. τὸ γὰρ
γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.

7 Εἰ ὅτι ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμματι,
ὡς τετυπωμένη ἐν λίθοις, ἐν ἡγεταμῶν ἐν δόξῃ, ὡς καὶ
διωκτὴς ἀτιμίας τοῦ ἡγίου Ισοκλή εἰς τὸ πρῶτον

Bed quid
idonei su-
mus, id ex
Deo est.

6. Qui eti-
am idoneos
N. T. mini-
stros reddi-
dit.

Μωσής, διὰ τὴν δόξαν τῆς θεωρίας αὐτῆς, ἣ κατα-
καρτήσεται.

8 Πῶς ἐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος
ἐστὶν εἰς δόξαν;

9 Εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως, δόξα,
πολλὰ μᾶλλον φειαστεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης
εἰς δόξαν.

10 Καὶ γὰρ οὐδὲ διδόξασθαι τὸ διδουσι μόνον
εἰς τὸτα τῶν μέρει, ἐνεκεν τῆς ὑπερβολῆς δόξης.

11 Εἰ γὰρ τὸ καταργεῖν μόνον, διὰ δόξης, πολλὰ
μᾶλλον τὸ μόνον, εἰς δόξαν.

12 Ἐχοντες οὖν τοιαύτῳ ἐλπίδα, πολλὰ
παρρησία χροῦμεθα.

13 Καὶ ἐκαστάτω Μωσῆς ἐτίθει * κάλυμμα Exod. 34:33.
ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτείσθαι ἐπὶ τῇ
ἐκείνου εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργεῖν.

14 Ἀλλ' ἐπιπροσέθη τὰ νοήματα αὐτοῦ. ἄχρη Occallue-
runt men-
tes illorum
γὰρ τὸ σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ὅτι τῇ ἀναγκάσει
τὴν παλαιὰς διαθήκης μέλει, μὴ ἀνακτασθῇ μόνον,
ἐπὶ Χριστῷ καταργεῖται.

15 Ἀλλ' ὥς σήμερον, ὡς ἴκα ἀναγκάσκειται
Μωσῆς, κάλυμμα ὅτι τὴν καρδίαν αὐτοῦ κείται.

16 Ἦν καὶ δ' αὖ ὅτις ἐτίθη πρὸς Κύριον, φειά-
σεται τὸ κάλυμμα.

17 Οὗ Κύριος τὸ πνεῦμα ἔσθ'· ἔσθ' τὸ πνεῦμα Johan. 4:24
ἐν τῇ ἐκείνου ἐκείνου.

18 Ἡμεῖς

Velut in
speculo in-
suentes.

18 Ημεῖς ὅ πάντες ἀνακαλυμμένοι
ὡπώ τ' δόξαν Κυρίῃ κατωπριζόμενοι, τ'
εἰκόνα μεταμορφέμεθα δὸτ' δόξης εἰς δόξαν,
δαίον δὸτ' Κυρίῃ πνεύματος.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

2 Recenset se adeò laborasse in prædicando Evangelium
ut à satana excæcati sint, qui illius splendorē non contem-
7 prolutum in testaceis vasculis, 10 tot ætatem
xiiis. 16 itaque suo exemplo ad fortitudinem eos
tur, 17 ex contemptu præsentis vitæ.

Noe cedi-
mus malis.
2. Sed abdi-
cauimus te-
gumenta
torpitudi-
nis. Vel, Re-
nuntiavi-
mus tegu-
mentis
carp.
Adulteran-
tes.

Δ Ἰὰ τὸ τοῦ ἔχοντες τ' διακονίαν ταύτῃ, καὶ
ἡλιθίου, τ' ἐκ ἐκκακῶν.

2 Ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτά
σχίνης, μὴ φεατατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδ'
λουῦντες τ' λόγον τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τῇ φανερόσῃ
ληθείᾳ συνιζώντες ἑαυτοῦ ὡς πᾶσι
δηπν ἀνθρώπων, δῶπον τῷ Θεῷ.

3 Εἰ ὅ κ' ἔστ' κακαλυμμένον τὸ θυγατέ-
ρῳ, ἐν τοῖς δοπολυμένοις ἔστ' κακαλυμμένοι.

Ne irradiet
eos lumen.

4 Ἐν οἷς ὁ Θεὸς τῷ αἰῶνος τέττα ἐτύρωσε
νόημα τῇ ἀπίστων, τ' εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς
τ' φωτισμὸν τῷ θυγατέρι τ' δόξης τῷ Χριστῷ
εἰκὼν τῷ Θεῷ.

5 Οὐ γὰρ ἑαυτοῦ κηρύασον, ἀλλὰ Χριστὸν
Κύριον ἑαυτοῦ ὅ δ' ἄλλες ὑμῶν διὰ Ἰησοῦ.

6 Ὅπ' ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους ὡς λαμ-
θεῖ λαμπρὸν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, πρὸς φωτισ-

ἡρώστας τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν κορσώπῳ Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

7 Ἐχόμενοι ᾧ ᾧ θησαυρὸν τοῦτον ἑστὸς ἑκείνοις
κίνῃσι, ἵνα ἡ ἐκπόρευσις τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ,
καὶ ἡμῶν.

In testaceis
vasis.

8 Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ὅμως ἐν στεχωρέμενοι·
ἐπιδέμενοι, ὅμως ἐκ ὑπερβολῆς.

Dum con-
stamur, sed
non in ex-
tremas an-
gustias ad-
ducimur.

9 Διακόμενοι, ὅμως ἐκ ἐγκαταλειπόμενοι· κα-
ταδόμενοι, ὅμως ἐκ δοπολλύμενοι.

dum pre-
mimur dif-
ficultatibus,
sed non op-
primimur.

10 Πάντοτε τὸ ἡκροσθῆναι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν ταῖς
ἐμάς περὶ ἐμῶν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν ταῖς
ἐμάς ἡμῶν φανερωθῇ.

11 Αἰὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παρα-
δομθα διὰ Ἰησοῦ. ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φα-
νερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

12 Ὡστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ
ζωὴ ἐν ὑμῖν.

13 Ἐχόντες ᾧ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆ πίστεως· καὶ
τὸ μηχανούμενον, ἐπίστευστα, διὸ ἐλάλῃσθα· καὶ ἡμεῖς
πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλῶμεν.

14 Εἰδότες ὅτι ἐγαίρας τὸ Κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡ-
μῶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει αὐτὸν ὑμῖν.

15 Ταῦτά γὰρ πάντα διὰ ὑμῶν, ἵνα ἡ χάρις πλεονά-
σῃ, διὰ τοῦ πλειόνων τῆ ὑπερβαλλούσης ἀφελασύου
ἡ τοῦ δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Non cedi-
mus malis.
vel, Ani-
mum non
desponde-
mus.

16 Διὸ ἐκ ἐκκακούμενοι, ὅμως εἰ καὶ ὁ ὕψος ἡμῶν
ἀνέροπος

αὐθροπος διαφθείρεται, ὅμη' ὁ ἴσως ἐν αἰσθη-
 ἡμέρα καὶ ἡμέρα.

Oppressio
 enim no-
 stra, quæ
 momenta-
 nea & levis
 est, excel-
 lentis glo-
 riæ pondus
 quod æter-
 num est, in
 nobis effi-
 citur

17 Ὡς γὰρ παλαιότης ἐλαφρὴν τῆς θλίψ-
 ος ἡμῶν, καὶ ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν
 βάρους δόξης κατεργάζεται ἡμῖν

18 Μὴ σκοποῦσιν ἡμῶν τὰ βλεπόμενα
 ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ βλεπόμενα, φανερὰ
 εἰς τὰ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια.

Κεφ. 5. Cap. 5.

1 Perstat in eodem argumento, 6 de certa spe fidei
 per fidem. 12 Non ut sciañet 14 quom Deum
 us Ecclesiam pæ oculis habeat. 17 sed nihil
 omnia, præter viæ nouitatem in Christo.

Οἶδα μὲν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ὀπίσθιος ὑμῶν αἰσθη-
 σκίως καταλυθῇ, οἰκοδομῶν ἐκ θεοῦ
 μὲν, οἰκίαν ἀχρεοποίητον, αἰώνιον, ἐν τοῖς ἀετοῖς.

2 Καὶ γὰρ ἐν τῷ σκεπτικῷ, τὸ οἰκωτικόν
 μὲν τὸ εἰς ἐξέλιξιν ἐπειδύσατο, ὅτι ποδωπύ.

3 Εἴτε καὶ ἐκδυσάμενοι, ἐν γυμνοῖς ἐν
 μεθεῖ.

Dum habi-
 tamus in
 corpore,
 procul à
 Domino
 habitamus.
 Vel, Dum
 sumus in
 corp pro-
 cul à Domi-
 no absta-
 mus.

4 Καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκεπτικῷ σκεπτικῷ
 ῥέμενοι· ἐφ' ᾧ ἐξέλιξιν ἐκδυσάμενοι, ὅμη' ἐπὶ
 αὐτῶν, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τ' ἑαῖ.

5 Οὗ κατεργασάμενος ἡμεῖς εἰς αὐτὸ ὅμη'
 Θεός, ὁ καὶ δὲ ἡμῖν ἡ ἀρραβὼν τῆς πνεύματος.

6 Θαρρύνετε ἑνὶ πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἡμεῖς
 εἰς τὴν σῶσιν, ἐκδυσάμενοι, ὅμη' τῷ Κυρίῳ.

7 (Διὰ τίνων γὰρ ἡμεῖς παρὲς μὲν, καὶ διὰ τίνων.)

8. Θάρσ' ἔμεν, καὶ ὀνιδόκε' ἔμεν μετ' ἄλλων ἐκδημῶ-
ντα τὸ πάρος, καὶ ἐκδημῶσιν πρὸς τὸν Κύ-

9 Δὲ καὶ φιλοπράγματα, εἴτε ἐδημοῦντες,
ἐδημοῦντες ἀλλήλοισι αὐτῶν εἶ).

10 Τὸς γὰρ πάντας ἡμεῖς φανεροῦντες ὅτι
ἐν τῇ βίῃ τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσωμεν
τὰ διὰ τῆς σάμψετος, τοὺς αἰῶνας, εἴτε
ἐν τῇ γῇ, εἴτε ἐν οὐρανῷ.

11 Εἰδὼς οὖν ὁ φόνον τῆ Κυρίας, ἀντιθέσπας
ἑαυτὸν, θύει τὸ περὶ αὐτὴν ῥόμαθ'· ἐλπίζων ὅτι καὶ
ἐκ τῆς σωσεὶς ἴσῃσιν ὁ μὲν περὶ αὐτὴν ῥόμαθ'.

13 Οὐ γὰρ πάλιν ἐκ τοῦ^α σωιστοῦντος ὑμῖν,
ἐπ' αὐτῷ διδόντες ὑμῖν κενυχίματα ἕως ἡ-
μέρας· ἵνα ἔχητε παρὰ τοῦ ἐν ἀποστάσει κενωμέ-
νου καὶ καθαίου.

13 Ἐπειγὼν ἰδεῖν ἡμῶν, Θεῷ· εἴτε σωφρονοῦ-
μεν ἡμῶν.

14 Η γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πωλεῖ ἡμᾶς·

15. Κρίματα τῆς τοῦ ὄντος ἐν ἑαυτῷ ἑξῆς ἑστὶν ἡ πᾶσι τῶν ἀ-
ποστολῶν, ἡ δὲ οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ἡ ἑξῆς πᾶ-
σι τῶν ἀποστολῶν, ἵνα οἱ ζῶντες μιμηταὶ ἑαυτοῖς ζῶσιν,
καὶ ἡ ἑξῆς αὐτοῖς ὑποτασσόντες καὶ ἐκκαθίσταντες.

16. Ὡς ἡμεῖς δὲ τῷ κυρίῳ ἐδίνα οἰδαμεν καὶ
καὶ ἡμεῖς ἐν ἡμέρᾳ κατὰ σάββατον Χριστῷ.

Commen-
damus

Vt habeatis
gloriationem.

Siue menta
moti sumus,
D. Siue fa-
na menta
sumus,

ἡμῶν καὶ ἐν τῇ γενέσει.

17 Ὡς εἴπῃς ἐν Χρυσῷ, καὶ τὴν κτίσιν
χαίρει παρῆλθεν, ἰδὲ γέρονε καὶ τὰ πάντα.

18 Ἐὰν ᾗ πάντα ἐν τῷ Θεῷ, τὸ κατὰ φύσιν
ἡμῶν ἐαυτῶν διὰ Ἰησοῦ Χρυσῷ, καὶ δόντος ἡμῶν
κοίαν τὴν κατὰ φύσιν.

Reconcili-
ans.

19 Ὡς ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἐν Χρυσῷ κόσμῳ
λάσων ἐαυτῶν, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ πάντα
πρώματα αὐτῶν· καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸ λόγον
κατὰ φύσιν.

Legatione
fungimur.

20 Ὡς Χρυσῷ ἐν τῇ σφαιρίδι, οἱ ἡμῶν
παρεκαλεῶντος διὰ ἡμῶν δέοντα ἡμῶν
κατὰ φύσιν τῷ Θεῷ.

21 Τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίας, ἡμῶν
ἁμαρτίας ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενόμεθα δικαιο-
την Θεῷ ἐαυτῶν.

Κεφ. 5. Cap. 6.

2 Vt vitam Christo dignam vivant, hortatur, 5 ne ab-
stinentibus deiciantur. 9 nec gloria intollescant. 14
lutiones fugiant. 16 quippe qui esse debeant vitam
tis Dei templa.

Operam
nostram ad-
commodan-
tes.

ΣΤΕΡΕΟΥΝΤΕΣ ἡμῶν παρεκαλεῶντος μὴ εἰς αὐ-
τῶν χάριν τῷ Θεῷ δέοντα ἡμῶν.

Es. 49 8.
Offensio.
Dei.

2 Διὲς γὰρ, καὶ γὰρ δικτῶν ἐπὶ κενῶν, καὶ
ἡμῶν σωτηρίας ἐβόηθησάν σοι· ἰδὲ καὶ ἡμῶν
καὶ δικτῶν, ἰδὲ καὶ ἡμῶν σωτηρίας.

3 Μηδὲ μίαν ἐν μηδὲν διδόντες ὅτι

καὶ μαμμοῦ ἢ διακονία.

4 Ἀλλ' εἰ παρὰ σωιστῶντες ἑαυτοὺς αἰς Θεοῦ ἰ. Κορ. 4 21

κίνη εἰ ὑπεμονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν αἰάγ-

ματι τοῦ χωρέατος,

5 Εἰ πληγῆς, ἐν φυλακῇς, ἐν ἀνταρτασίαις, In tumultu
a' ionibus,
vel, In tre-
balentis
motibus.

αἰσῶν, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις

6 Εἰ ἀγνόησις, ἐν γνῶσις, ἐν μακροθυμίαις,

ἀγνότης, ἐν ποιούμεαι ἀγία, ἐν ἀγάπῃ ἀνυ-

πείτου,

7 Εἰ λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ

ἐκπαίδει τῆς δικαιοσύνης τῆς δόξας καὶ ἀει-

χρη-

8 Διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ δι-

αἰς ὡς πλάτοις, καὶ ἀληθείαις

9 Ὡς ἀγνοήμοι, καὶ ὅππηνωσκόμοι, ὡς ἀπο-

καταγόμενοι, καὶ ἰδὲ ζῶμενοι ὡς παγδευόμενοι, καὶ μὴ

καταγόμενοι.

10 Ὡς λυγροί, αἰεὶ ὃ χαίροντες ὡς πτωχοί,

καὶ ὡς πλεονάζοντες ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα

ἀνέχοντες.

11 Τὸ σῶμα ἡμῶν ἀνέσχετο πρὸς ὑμᾶς, Κορίν-

θ' ἀκαθάρτια ἡμῶν πεπλάτωται.

12 Οὐ σενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, σενοχωρεῖσθε δὲ

πρὸς ἀσπλάγχνοις ὑμῶν.

13 Τινὲς αὐτῶν ἀντιμιθίαν αἰς τέχνους λή-

πτωκῶν καὶ ὑμεῖς

Compensa-
tionem.

CAP. 7.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ne cum infidelibus u-
go copule-
mini, quasi
ad trahen-
dam alie-
ram eius
protem.

Consensus.

Genit. 26. 12.

Esa. 52. 11.

Jerem. 5. 11.

14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγωῦντες ἀλλή-
λους μετὰ τὴν διακοσμίαν καὶ αἰορίαν· τίς ἔστι
φωτὶ πρὸς σκότος;

15 Τίς ὁ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βαβί-
λῃ· τίς μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;

16 Τίς ὁ συγκατάθεσις τοῦ Θεοῦ με-
τὰ τοῦ ἀνθρώπου; ὑμεῖς γὰρ ναὶ τοῦ Θεοῦ ἐστε ζῶντες καὶ ἡ-
μεῖς νεκροί· ὁ Θεὸς, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡμεῖς ἐκεί-
νην ἐστυγνῶμεν αὐτῷ Θεῷ, καὶ αὐτοὶ ἐστυγ-
νῶμεν ἡμῶς.

17 Διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσσω αὐτῶν, καὶ ἀφάρ-
τετε, λέγει Κύριος· καὶ ἀνχθάρτε μὴ ἀπιδεῖν
εἰς ἐξομολογίαν ὑμῶν.

18 Καὶ ἐστυγνῶμεν ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς
ἀδελφοί μου εἰς υἱὸν καὶ διγατέρας· λέγει Κύριος
καὶ ἡμεῖς.

Κεφ. ζ. Cap. 7.

1 Ne nimium teneros animos urgendo prosteras, et
babile reddit quod omnia dixerit 4 ex ingenti
dilectione. 8 itaque sibi non displicere quod
eos affecerit, 10 & adduxerit ad penitentiam
nitendam.

Τὰς αὐτῶν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἡμεῖς
καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μιαν-
σάρκους καὶ πνεύματος, ὅπως ἡμεῖς ἀγαπῶ-
μεν αὐτὸν Θεόν.

Recipite.

2 Ἐκκορήσατε ἡμεῖς ὅτινα ἡδοκίμα-
μεν.

ἡμεῖς, ἕδιστα ἐπληροκτήσαμεν.

3 Οὐ φὸς κατὰ κερπιν λέγω. περιέμνη γὰρ
ὁ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς εἰς τὸ συναποθανεῖν
ἡμεῖς.

4 Πολλὴ μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή
καὶ ἡμεῖς ὑμῶν· πεπλήρωμα τῇ πα-
ρρησίᾳ, ἡμεῖς ὑμῶν τῇ χαρᾷ ὅτι πάση
ἡμεῖς ἡμεῖς.

5 Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμεῶν εἰς Μακεδονίαν, ἐ-
κείνη ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς, ὅτι ἐν παντί
ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

6 Ἀλλ' ὁ παρεκκλησίων ἡμεῶν ταπεινὸς, παρεκ-
κλησίων ἡμεῶν, ἐν τῇ παρρησίᾳ Γίττε,

7 Οὐ μόνον ὅτι ἐν τῇ παρρησίᾳ αὐτῆς, ὅτι καὶ ἐν
παρεκλήσῃ ἡ παρεκλήσῃ ἐν ὑμῖν, ἀντι-
λήψιν τῶν ὑμῶν ὅτι πόσησιν, ὅτι ὑμῶν ὁδυμῶν,
ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

8 Ὅτι καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ὁδυμῶν, οὐ
παύσαμεν, εἰ καὶ μετεμελόμην. βλέπω γὰρ ὅτι
ἡμεῖς ἡμεῖς, εἰ καὶ πρὸς ὅσον, ἐλύπησεν ὑμᾶς.

9 Νῦν χαίρω, ὅτι ἐπὶ ἐλύπησθητε, ὅτι ἐπὶ ἐ-
λύπησθητε εἰς μετάνοιαν. ἐλύπησθητε γὰρ κατὰ Θε-
οῦ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

10 Ὅτι γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σω-
τηρίαν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

Neminem
fraudaui-
mus, plus
habendi de-
siderio. vel,
Nemini
quicquam
eripimus.

Aburdo
gaudio lu-
pra quam
dici possit.

Requiem,
vel relaxa-
tionem.

11 Ἰδὲ γὰρ αὐτὸ τὸ αὐτὸ τὸ κτ' Θεὸν λατρεύετε, πότῳ κατεργάζεσθε ὑμῶν ἀποδοξίαν, ὅπου λόγιον, ὅπου ἀγαπάκησιν, ὅπου φόβος, ὅπου πόνησιν, ὅπου ζήλον, ὅπου ἐκδίκησιν. ἐπεὶ πάντως γινώσκονται αὐτοῦ ἀγνώστους ἐπὶ τῇ ἀρετῇ.

12 Λεγεῖ καὶ ἐργαζομένη ὑμῶν, ἐχ' εἰρηνηστικῶν κήρυκτες, ὅθεν εἰνεκεν τῷ ἀδικηθέντος, ὅθεν αὐτῷ φανερωθῆναι τὴν ἀποδοξίαν ὑμῶν τῷ ὅτι μὴ ὡς ὑμεῖς, ἀλλ' ὡς οἱ Θεοί.

13 Διὰ τὸ παρὰ κλήμειν ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ὑμῶν. φεισσοτέρως ἢ πολλοὶ ἐχάρησαν πρὸς τὴν χάριν. τίτε, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πρὸς αὐτὴν ὑπὸ πάντων ὑμῶν.

Si quid a-
pod eum de
vobis glo-
riatus eram,
pudet actus
non sum.

14 Ὅτι εἴτι αὐτῷ ὑμῶν καυχώμενος κατηχούμην. ὅθεν ὡς πάντες ἐν ἀληθείᾳ ἀποδοξάζομεν ὑμῶν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ὑμῶν ὅτι ἴσα ἀληθεῖα ἐχρύνθη.

15 Καὶ τὰ ἀπλόγῃ αὐτῷ φεισσοτέρως ὑμῶν ὅτιν, ἀκαμμητοκομῆς τὸ πάντως ὑμῶν πακοῦ, ὡς μὲν οὖν καὶ τρεῖς ἐδίξασθε αὐτῷ.

16 Χαίρω οὖν ὅτι ἐπὶ πάντι διαβῶμι ἐν ὑμῶν.

Κεφ. η'. Cap. 8.

1 Macedonum 9 atque ideo ipsius Christi exemplo, ut liberales sint in Sanctos, hortatur. 16 Titum, et alium fratrem hac de causa ad ipsos profectos dicit.

Γνωρίζομεν ὑμῶν, ἀδελφοί, τὸ χάρις ὅτι δίδομεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ Μακεδονίᾳ.

Οποι πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἢ παλαιῆς
κακότητος, καὶ ἢ κατ' ἐβάρυνος πτωχεύει αὐτῷ ἐ-
κπηγείς ἢ πλεοντον τ' ἀπλότητος αὐτῷ.

Ὁπ' αὖ δὲ δώδεκ' αἰώνων (μυριάδων) καὶ ἑξήκ' εἰς
ἐκείνην ἔρχεται·

Pro viribus
& supra vi-
res volun-
tarii fue-
runt.

Μετὰ πολλῆς παρεκλήσεως δέομαι ἡμῶν,
καὶ τὴν κοινωσίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς
τοὺς δέξιμας ἡμῶν.

Καὶ ἔχρατος ἡλπίσαμεν, ὅμη' ἑαυτοῦ ἰδὼ-
ντος τῆς Κυρίου καὶ ἡμῶν διὰ θελήματος

Ἐκ τὸ παροικαλέσθη ἡμεῖς Ἰτίον, ἵνα κα-
τασκήρξαιτο, οὕτω καὶ ὁπιστεύσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ
ἰσχύονταί τινες.

7 Ἄλλ' ὅσους ἐν παντὶ θέλω σέβετε πρὸς, καὶ
ἐκκλησίαν, καὶ πόσιν, ἡγεμένους, καὶ τοὺς ἐν κυρίῳ
ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ θέλω σέβετε.

Οὐκ ἐστὶ ὁππαιγμὸν λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἐτίθεσθαι
ἐκείνῳ τὸ ὅτι ὑματέρεος ἀγάπης ἡ γνώστον δοκι-

**Sincerita-
tem.**

Ἰσπᾶπίτε ὃ δὲ χάριν τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ, ὅς περ δι' ὑμᾶς ἐπιώχυνσε, πλείους ὦν ἰ-
σχυί τῇ ἐκείνῃ πωχεῖα πλετήσητε.

Mendicitatem sustinuit.

ἡ γὰρ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι. τὸ το γὰρ ὁ
 οἷσιν ἐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ὅμως καὶ τὸ

Te

Σίλβιν

Iam ab an-
no superio-
re. vel iam-
dudum.

Si enim
prompta
voluntas
adest.
Acceptum
est.

Exod. 16. 18.

Suffragiis
electus.

Cauentes
hoc.
In hac gran-
di liberali-
tate.

θέλει προσήρξασθαι ὅτι περισσ.

II Νυνὶ δὲ καὶ τὸ πεῖσαι ἐπιπλάσσει
καθάπερ ἡ θεωρυμία τῷ θέλει, οὕτω καὶ
τελέσει ἐν τῷ ἔχειν.

12 Ἐἰ γὰρ ἡ θεωρυμία φέρειται, καὶ
ἔχει τις, ὅπως σκεπτικὸς ἐκείνῳ ἐκ ἔχει.

13 Οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἀνίσταται, ὅμως δὲ
ὅμως ἔξ ἰσότητος ἐν τῷ καὶ καὶ τὸ ὅμως
σιμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑσέρημα.

14 Ἰνα καὶ τὸ ἐκείνων ἀφείσινυμα ἡμῶν
τὸ ὅμως ὑσέρημα ὅπως γλήνηται ἰσότητος.

15 Καθὼς γέγραπται, Οὐ τὸ πολὺ, καὶ
στ' καὶ τὸ ὀλίγον, ἐκ ἡλαπτόνισι.

16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τῷ
αὐτοῦ ὡς ὅτι ὅμως ἐν τῷ καὶ καὶ τῷ.

17 Οἱ δὲ μὴ παρὰ κλησὶν ἰσότητος, καὶ
ἡρεσὶς δὲ ὑπάρχων, καὶ ὁ αὐτοῦ ἰσότητος.

18 Συνοπτικὸν ἡμῶν δὲ μετ' αὐτοῦ
οὐ ὅτι τῷ καὶ τῷ ὁ καὶ τῷ διὰ τῷ
κλησιῶν.

19 (Οὐ μόνον δὲ, ὅμως καὶ ἡ χειρὸς τῷ
τῷ ἐκκλησιῶν συλλέγοντος ἡμῶν, συντῇ
ταύτῃ τῇ διακονεμένη ὑφ' ἡμῶν φέρει
Κυρίως δὲ καὶ θεωρυμία ὅμως.)

20 Ὅτι ἐκείνοι τῷ καὶ τῷ, καὶ τῷ
ἐν τῷ καὶ τῷ ταύτῃ τῇ διακονεμένη

11 Πρωτόμηνροι καλὰ ἔμόνον ἐνώπιον Κυ-

12 καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων.

13 Συνεπίμψαμεν ὃ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡ-

14 ἡ ἰδοκίμιασάμεν ἐν πολλοῖς πολλαῖς ἀπὸ

15 ἡ ἡπείλῃ, καὶ ὃ πολὺ ἀπεδαγότερον, πεποιθήσῃ

16 ἡ εἰς ὑμᾶς.

17 Εἰπε ἑστῶς Τίτε, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς

18 ἡ εἰπε ἀδελφοὶ ἡμῶν, δόκτολοι ἐκκλησι-

19 ἡ ἡμῶν.

20 Τῷ οὖν ἐνδείξιν τῇ ἀγάπῃς ὑμῶν, καὶ ἡ

21 ἡ ἡμῶν, εἰς αὐτῶν ἐνδείξιν.

22 ἡ ἡμῶν, εἰς αὐτῶν ἐκκλησιῶν.

Κεφ. θ' Cap. 9.

1 de eorum voluntate bene sentiens, 3 illis tamen ad-

2 vitiis sedulo incumbat, 4 rationem adducit, 6 &

7 elemosynas comparat. 10 quam Deus repen-

8 timo securo.

9 Εἰ μὴ γὰρ τῇ διακονίᾳς τῇ εἰς τοῦ ἀγίου πνε-

10 ἡ μῶν, ὅτι τὸ γράφειν ὑμῖν.

11 Οἶδα γὰρ τῷ φεθυμῖαν ὑμῶν, καὶ ἡ

12 ἡ ἡμῶν, ὅτι Ἀχάρι παρσκευ-

13 ἡ ἡμῶν, ὅτι ὁ ὅς ὑμῶν ζήλος ἡρέτισε

14 ἡ ἡμῶν.

15 Εἰ μὴ γὰρ τοῦ ἀδελφῆς, ἵνα μὴ τὸ καύχη-

16 ἡ μῶν, εἰς αὐτῶν ἐκκλησιῶν, εἰς αὐτῶν ἐκ-

17 ἡ ἡμῶν, εἰς αὐτῶν ἐκκλησιῶν, εἰς αὐτῶν ἐκ-

18 ἡ ἡμῶν, εἰς αὐτῶν ἐκκλησιῶν, εἰς αὐτῶν ἐκ-

19 ἡ ἡμῶν, εἰς αὐτῶν ἐκκλησιῶν, εἰς αὐτῶν ἐκ-

Vide v. 10.

cap. 1. pr. ac.

Ex vobis

ortus zelus

provocavit

Pudescimus
obp̄xi-
dentem
istam (vel,
obfirma-
tam) glori-
ationem.
Præparent
diuulgatam
iam elec-
tiosynam
liberalem.
Non tan-
quam ea
quæ ab aua-
ris conse-
runtur. vel,
Non ut ea
quæ ab aua-
ris extor-
queri solent.
Rom. 12. 8.
Eccli. 35. 12.

πᾶσαν

Psal. 112. 9.

τες, καὶ εὐροσιν ὑμᾶς ἀπαρκακισάσθε, ἵνα
χωρῶμεν ἡμεῖς (ἵνα μὴ λήρωμεν ὑμῖς) ἐν
ὑποστάσει ταύτης τῆς καυχίσεως.

5 Ανακαθόν οὖν ἡγησάμενοι παρρησί-
ᾳ ἀδελφοὺς ἵνα παρορίσωμεν εἰς ὑμᾶς, καὶ
καταρτίσωσι τὴν καθ' ἑαυτοὺς γαλήνην τῆς
ἐν ὑμῖν ταύτης ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν οὕτως ὡς εὐλογία,
* μὴ ὡς περ πλεονεξία.

6 Τοῦτο ὅ, ὁ ἀπείρων φειδωλίας, φειδωλίας
καὶ σερίτης καὶ ὁ ἀπείρων ἐπ' εὐλογίας, ἐπ' εὐλο-
γίας καὶ σερίτης.

7 Εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀπαιρεῖται τὸ ἐπὶ
* μὴ ἐν λύπῃ, ἢ ἐν ἀνάγκῃ. * ἵνα ἵσταται ἡ
ἀγάπη ὁ Θεός.

8 Διωτὸς ὁ Θεὸς πάντα χάριτι ἀπο-
σαι εἰς ὑμᾶς ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσι ἀπο-
καταστήτε ἀγαπᾶντες εἰς πάντας ἀγαπᾶντες.

9 (Καθὼς γέγραπται, Εὐσεβείᾳ, ἡδονῇ
πίνουσιν ἢ δι' ἐκαστοῦ αὐτῶν μέλει εἰς τὸ ἀγαπᾶν.

10 Ο ὅτι περιουσίαν σπέρμα τῆς ἀρετῆς
ἀρετὴν εἰς βεβαιότητα χρηθήσεται, καὶ πληθυνθήσεται
ἐν ὑμῶν, καὶ αὐξήσεται τὰ φρονήματα τῆς διανοίας
ὑμῶν.)

11 Ἐν παντὶ πλησιζόμενοι εἰς πάντας ἀπο-
στητα, ἥτις καταργήσεται δι' ἡμῶν εὐχρηστίας
Θεῷ.

12 Ὅτι διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης ἐστὶν ὁ θεὸς καταπληρῶσαι τὰ ὑπερήματα τῆς ἡμετέρας καὶ φειστέα διὰ πολλῶν ὀφθαλμοῦ.

13 (Διὰ τὸ δοκιμῆς τὴν διακονίαν ταύτην δοξάζετε· ὅτι τῇ ὑποταγῇ τὴν ὁμολογίαν ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπλότητι τῆς αἰσχύνης εἰς αὐτὸν καὶ εἰς πάντας.)

14 Καὶ αὐτῷ δεήσῃ ὑμῶν, ὅτι ποδοῦντες ὑμᾶς διὰ τοῦ ὑποβιβάζουσιν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν.

15 Χάρις ᾧ τῷ Θεῷ ὅτι τῇ ἀνεκδιηγήτῳ ἀγαπᾶ.

Κεφ. ι'.

Cap. 10.

1 Quis fiducia, 4 quibus armis, 6 quia vindicta sit instruat aduersus improborum calumnias, ostendit. 7 Iteque presentem non minus virtutis habere in operibus, 18 quam absentem grauitatis in verbis.

Αὐτὸς ὁ ἰσχυρὸς Παῦλος παρεκκαλῶ ὑμᾶς διὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ ὁπεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὥς καὶ ὁφθαλμοῖς μὴ ταπεινὸς εἰς ὑμῖν, ἀπὸν δὲ θάρρος εἰς ὑμᾶς.

Confidentia vtor erga vos.

2 Δύναμαι δὲ τὸ μὴ παροῦν θάρρῃσαι τῇ πεποιθήσει ἣ ληρίζουσαι πολυμῶσαι ὅτι πῶς ἑσὺ λογιζομένης ὡς καὶ σάρκα φειπατοῦνται.

3 Εἰς σαρκήν φειπατοῦνται, ὥς καὶ σὰρκα φειπατοῦνται.

Τε 3

4 (Τα

4 (Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν
καὶ, ὁμολογητὰ τῇ Θεῷ πρὸς καθάρ-
σιν ὁσίων)

5 Λογιζομένους καθαρευῶντες, καὶ παρὰ ἡμᾶς
ἐπαγερμένους κατὰ τῆς γνώσεως τῆς Θεῷ, καὶ ἀρχῆς
τίζοντες πᾶν ῥήμα εἰς τὸ ὑπακούω τῷ Χριστῷ

6 Καὶ ὡς ἐτοίμως ἔχοντες ἐκδικῆσαι τὸν
παρθενὸν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

7 Τὰ κατὰ πρὸς ὁποῖον βλέπετε; εἴπερ πᾶν
θεοῦ ἰαυτῷ, Χριστῷ (ἔϊ), τὸ τοιοῦτον λογιζέσθω πάλιν
ἰαυτῷ, ὅτι κατὰ αὐτὸς Χριστῷ, οὕτω καὶ ἡμεῖς
τοῦ.

8 Εἰς τὸ γὰρ καὶ περισσώτερον πᾶν ἡμεῖς
ἐπειρὸς τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἥς ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῶν
οἰκοδομῶν, καὶ ἐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, ὡς ἀρ-
θήσονται.

9 ἵνα μὴ δύξω ἕως αὐτῶν ἐμφοβεῖν ὑμᾶς διὰ
τὸ ὁπισθοῦν.

10 Ὅτι αἱ μὲν ὁπισθοῦν (φησὶ) βαρύν-
ονται· ἡ δὲ παροιμία τῆς σάμματος, ἀδελφές, καὶ
τοιοῦτος ἐξ ἐκείνων.

11 Τοιοῦτον λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱ
τῷ λόγῳ δι' ὁπισθοῦν δοκῶντες, τοιοῦτοι καὶ τῷ
τοιοῦτον.

12 Οὐ γὰρ τοιοῦτον ἐκρίναμεν ἡ συγχώρησις
αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς συλλογισθέντων· ὁμολογῶντες

Metam in-
dicere vo-
bis.

αυτοῖς αὐτοῦ μετρωῦντες, καὶ συζκεῖναι αὐ-
 τοῖς ἐσωσίου σπιν.

13. Ἡμεῖς ὅτι ἐχθρὸν εἰς τὰ ἄμαρτα καυχώμε-
 ῖσθαι τὸ μέτρον τῷ καύοντος ὅτι ἐμέρισεν ἡμῖν
 τὸ μέτρον, ἐκτετατὸς ἄχρει καὶ ἡμῶν.

Ephes. 4.8.

14. Οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνέμενοι εἰς ὑμᾶς, ὑ-
 ποτάμεθα αὐτοῖς. ἄχρει γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσα-
 μεν ἐπὶ ὑπαρχείῳ τῷ Χριστῷ.

Quasi ad
 vos non
 peit inga-
 mus: exten-
 dimus nos
 supra quam
 oporteat.

15. Οὐκ εἰς τὰ ἄμαρτα καυχώμενοι ἐν ὅμο-
 ῳ καύομεν, ἐλπίδα ὅτι ἔχοντες, ἀνέμενοντες τὸ πῶ-
 ρον ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνήσονται καὶ ὁ καύοντα
 ἡμεῖς φειστέμεν.

16. Εἰς τὰ ὑπαρχεῖα ὑμῶν ὑπαρχείστατος, ὡς
 ὑποτάξομεθα καὶ ἐν τῷ ἐτοίμῳ καυχώμεθα.

17. Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχέσθω.

7. 11. 9. 24.
 1. cor. 1. 30.

18. Οὐ γὰρ ὁ αὐτὸν σωσιστὴν, ἐκείνους ὅτι δό-
 κησιν, ὅτι ὁ Κύριος σωσίστην.

Κεφ. ια. Cap. II.

1. Ingenti se erga Corinth. amore cogi testatur, 5 ut lau-
 des suas depradicet, 9 Gratuitam illis suam operam
 impendisse, 13 ne qua in se superiores essent pseu-
 doapostoli, 22 quos longè antecellat in iis quæ veni-
 unt laudis.

Atque adeo
 tolerate me.
 q. d. Atque
 adeo ut me
 toleretis.
 Preparavi
 vos ad
 sistendum.
 vel, quos
 sistetis em.

2. Ὅτι οὐκ ἐχθρὸς καὶ ἀνέχουσιν με.
 3. Ζηλοῦντες ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω· ἡμεῖς αὐτοῖς
 ὑμᾶς ἐν τῷ αἵματι (παρθένοι ἀγνῶ) παρέχοντες.

Aut etiam,
 Aptavi vel,
 Aptos red-
 didi.

τῇ Χρυσῇ.

Corruptæ
mentes ve-
stræ desci-
scent, vel,
abierint.

3 Φοβούμεθα ὅτι μήπως ὡς ὁ ὅρις Εὐαγγέ-
τισεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῷ, οὕτω ὁ φθαρὶς τῶν
ἡμῶν ὑμῶν ὑπὸ τῇ ἀπλότητι τῇ εἰς τὴν Χρυσήν.

4 Εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ὄμιον Ἰουδαίῳ κηρύττει
ὅτι ἐκ ἐκκλήσεως, ἢ πνεύμα ἑτερον λαμβάνει
ἐκ ἐλάττω, ἢ ἐκ γέλιον ἑτερον ὅτι ἐκ ἐξουσίας,
ὡς ὡς εἴχεται.

Me nibilo
inferiorem
fuisse sum-
mis aposto-
lis.

5 Λογίζομεθα γὰρ ὅτι μηδὲν ὑπερῆκον τῇ ὑμῶν
λίαν ὑποπόλυν.

6 Εἰ ὅτι καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ὅτι ἐν τῇ γλῶσ-
σῃ ἐν παντὶ φανεροῦντες ἐν πᾶσι εἰς ὑμᾶς.

7 Ἡ ἡμαρτία ἐποίησα, ἐμὴν τὸν πατέρα
ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε· ὅτι δωρεὰν τὸ τῷ Θεῷ ἐκ-
γέλιον ἐν ἡμεῖς ἐκλήσεως ὑμῶν;

Spoliaui.

8 Ἀλλὰ ἐκ κλησίας ἐσύλησα, λατῶν ὅτι
ὄν, πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ παρὸν πρὸς ὑμᾶς
καὶ ὑπερῆκον, ὅτι κατενάρκησα ἐξ ἐνός.

Infra, 12.23.
Non incu-
bui in quen-
quam cum
quodam
torpore.
vel, Non
grauavi
quemquam.

9 Τὸ γὰρ ὑπερῆκον με πρὸς πάντας ἐπλήρωται
ἀδελφοὶ ἐλθόντες ὑπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ
βραχὺ ὑμῶν ἐμὴν τὸν ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.

10 Ἐστὶν ἀλήθεια Χρυσῇ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ
χρυσὴ αὐτὴ ἐφραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλήμα-
σι τῇ Ἀχαΐας.

11 Διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ἰθὺς ὅτι
Δι.

12 Οὕτως ποιῶ καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀ-

καταστασὶν τῶν θελούντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν τῇ καυχῶν-
ται καὶ ἡμεῖς.

13 Οἱ γὰρ τοῖστοι ψευδοπόστολοι, ἐργάζονται δόλι-

μην, ἵνα παρὰ τὸν νόμον τοῦ εὐαγγελίου εἰς ὑποστάσεις Χριστοῦ.

Qui se tra-
formant, sicut
in duob.
venit, sequitur.

14 Καὶ ἐν ταῖς ματαίαις αὐτῶν γὰρ ὁ σατανᾶς μα-

ταίᾳ ἐργάζεται εἰς ἀχάριστον φωτός.

15 Οὐ μέγα οὐκ εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτῶν μα-

ταίᾳ ἐργάζονται, ὥς διάκονοι δικαιοσύνης· ὅτι τὸ

πᾶν ἐκ τῆς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

16 Πάλιν λέγω, μή τις με δόξη ἀφ' ὅρα ἐν

τῇ μέτῃ, καὶ ὥς ἀφ' ὅρα δέξασθε με, ἵνα μικρόν τι

ἐν τῇ καυχῶμαι.

17 Ο λαλῶ, ἐλαλῶ καὶ Κύριον, ὃς ἐν ἀ-

ποστολῇ, ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχῆσεως.

Vide v. 4.
cap. 9.

18 Ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται καὶ τὴν σαρκί,

ἐγὼ καυχῶμαι.

19 Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθαι ἡμῶν ἀφ' ὅρα, φέρει-

μαί ὅτι.

20 Ἀνέχεσθαι γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἰ-

πε καταδίδει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις

ἰσχυρὸς εἰς πρῶτον δέξει.

21 Κατὰ ἀπαισίαν λέγω, ὥς ὅτι ἡμεῖς ἠδυνή-

σασθε. καὶ ὅτι ἂν τις τολμᾷ, (ἐν ἀφ' ὅρα καὶ λέ-

γω) τολμᾷ καὶ ἐγώ.

22 Ἐβραῖοί εἰσι; καὶ ὡς Ἰσραηλιταὶ εἰσι; καὶ

Philip. 3. 6.

καὶ ὡς

καὶ ὡς

Sum ego
supra quam
illi.

In carceri-
bus ampli-
us: in mor-
tibus. i. pe-
vicularis de
vita. vel,
mortem in-
tentantibus.
Ter virgis
census fui.

ΑΠ. 16. 22.

ΑΠ. 14. 19.

ΑΠ. 27. 1.

γὰρ σπέρμα Αβραάμ εἰσι; καὶ γὰρ

23 Διάκοι Χρυσῆ εἰσι; (παρεστη-
λῶ)¹ ἑσθ' ἐγὼ ἐν κόποις πλειστοτέροις, ἀπο-
γῆς ἑσθ' ἀλλόντως, ἐν φυλακῇς πλειστοτέροις,
θανάτοις πολλάκις.

24 Ὑπὸ ἰσχυρῶν πεντάκις τιτανεύματα
ἐξήμισυ ἔλαβον.

25 * Τρεῖς ἔμβολοὶ δίδην. * ἅπαξ ἐλθὼν
* σεις ἐκινύησθε, νυχθήμερον ἐν τῇ βυβλίῳ
ποίησα.

26 Οδοιπορίαις πολλάκις, κινδύοις πλε-
οῦν, κινδύοις λιγυρῶν, κινδύοις ἐν γῆρας, καὶ
τοῖς ἑσθ' ἐθνοῦ, κινδύοις ἐν πόλει, κινδύοις ἐν
μῆτι, κινδύοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύοις ἐν χει-
ρίλοις.

27 Ἐν κόποις καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πο-
ταῖς, ἐν λιμῇ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἀπο-
χει καὶ γυμνότητι.

28 Χωρὶς τῆς παρεκτὸς, ἢ ὁποσύνεστις με-
ταθ' ἡμέραν, ἢ μερίματα πασῶν ἃ ἐκκλησιῶν.

29 Τίς ἀδυνατεῖ, καὶ ἐκ ἀδυνα-
τεῖται, καὶ ἐκ ἐγὼ πυρῆμα;

30 Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀδυνατείας
καυχώμεθα.

31 Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὅτι ὁ ἀλλοτρίως εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπο-
ψεύδεται.

Δαμα.

32 Εἰς Δαμασκὸν ὁ ἐπὶ ἀρχὴς Ἀρέτα τῷ βασι-
λεὶ συμμέρι τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν, πᾶσιν με-

33 Καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαρραῇ ἐχολάσθην
αὐτὸν τείχεσσι, καὶ ἔξελυον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Per fenestram in
sporta de-
missus sui.
vel in cor-
be.

Κορ. ι'β. Cap. 12.

Paulus recenset 3 revelationes divinitus 4 sibi factas,
6 ob quas quum verè gloriari possit, nolit, 10 inimi-
tatem suarum conscius, 11 sed hanc sibi necessitatem in-
terprendi ipsos iniicere, 20 dum se addicunt ambitiosis
hominibus, per quos à Christo alienantur.

ΔΥ χαρὶς δὴ καὶ συμμέρι μοι. ἐλεύσομαι γὰρ εἰς
ὁππῆς καὶ δοτοκαλύψεις Κύριε.

1 Οἶδα ἀνθρώπον ἐν Χριστῷ ὡς ἐπὶ ἐκείνῳ δεκά-
ετατον (εἴτε ἐν σώματι, ἢ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ
σώματος, ἢ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν) ἀρπαγνύει τὸν
καὶ τὸν ἐκείνου ἐρευνᾷ.

3 Καὶ οἶδα ἃ τοιαῦτα ἀνθρώπον (εἴτε ἐν σώ-
ματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, ἢ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν.)

4 Ὅτι ἡρτάγη εἰς ἃ παρὰ δειστον, καὶ ἡκυσεν ἄρ-
παγνύει, ἢ ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ λαλήσας.

5 Τὸν ἃ τοιαῦτα καυχώσασθαι ὑπὲρ ὅτι ἐμὴν
καυχώσασθαι εἰ μὴ ἐν ἃ ἀδυνατείαις με.

6 Εἰ γὰρ θελήσω καυχώσασθαι, ἢ ἐστὶν ἐμὴ ἀ-
νάγκη γὰρ ἐγὼ. φεῖδαι γὰρ ὅτι μή τις εἰς ἐμὴν
ἀνάγκη ὑπὲρ ὅτι βλάπτει με, ἢ ἀκύνει τὸ ἐξ ἐμῆς.

7 Καὶ

Aculeus.

7 Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ἀποκαλύψαι ἡμᾶς
ὑπεράφθουσι, ἵδου μοι σκόλοψ τῇ καρδίᾳ, ὅς
λος σιταῖν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεράφθωσι.

8 Ὡς τὸ τέταρτος τῶν κύριον παρεγγέστατον,
ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.

9 Καὶ εἰρήκί μοι, Ἀρκεί σι ἡ χάρις μου ἰσχυρὰ
δυνάμις μου ἐν ἀδινείᾳ τελείῃ. Ἡδιστα ἐν μέλει
λον καυχώμεθα ἐν τῇ ἀδινείᾳ μου, ἵνα ὁποῖα
ση ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ.

10 Διὸ ὁλοκῶς ἐν ἀδινείᾳ, ἐν ὕβρισι, ἐν
καμῇ, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίᾳ ὑπὸ χερσὶ
των γ' ἀδινῶ, τότε δυνατός εἰμι.

11 Γέγονα ἄφρον καυχώμενος· ὑμεῖς μὲν
κρίνατε· ἐγὼ γ' ὀφειλον ὑπὸ ὑμῶν σιμίσταται.
Ἐδὲν γ' ὑπέστη τοῦ ὑπερλίαν ἀποστῆναι, εἰ
ἐδὲν εἰμι.

12 Τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατεργάσθαι
ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημεῖοις καὶ τέχνῃ
δυνάμει.

13 Τί γάρ ἐστιν ὁ ἠπλήθητε ὑπὸ τῶν λιπῶν
ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτοὶ ἐγὼ ἐκ κατηνάμενοι
ὑμῶν; χαρίσασθε μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

14 Ἰδὲ, τί τον ἐτόίμως ἔχω ἰλθεῖν ὁδοῦ
μας, καὶ ἐκ καταναρκήσω ὑμῶν, ἐγὼ ζητῶ τὰ ὑμῶν
ἡμῶν ὑμῶν. ἐγὼ ὁρμῇ τὰ τέκνα τοῖς ἰσχυροῦσι
σταυρίζειν, ἡμῶν οἱ ἰσχυροὶ τοῖς τέκνοις.

Εἰρηά 11. 9.
Vide 2 Cor. 3.
cap. 12.

15 Εγὼ ὅτι ἴδιστα διαπαιήσω καὶ ἐκ διαπαινή-
σεως τῆς ψυχῶν ὑμῶν εἰ καὶ πειραστούμενος
ἐκ ἀπῶν, ἥτιον ἀγαπῶμαι.

16 Εἰπω ὅτι, ἐγὼ ἐκκατέαρησεν ὑμᾶς· ὅτι ὑ-
πάρχοντων ἑρῶν, δόλω ὑμᾶς ἐλαβον.

17 Μὴ πια εἴναι ἐπέταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι-
ὰ τοῦτο ἵπλεονέκτησεν ὑμᾶς;

Anai ē all-
quid extorxi
a vobis?

18 Περιεγύλασεν Τίτον, καὶ συλλαβὴν τὸν
ἐλθόντα μὴ ἵπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; καὶ τῷ
ἐπιπύματι πειραπατήσαμην; καὶ τοῖς αὐτοῖς
ἴκησι;

19 Πάλιν δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογέσθαι; κα-
τήκον τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ λαλῶντες τὰ ὅτι πάντα,
ἀγαπητοὶ, ὑπὸ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.

20 Φοβέμεθα γὰρ μήπως ἐλθὼν ἐχθρὸς θέλω
εἶρεσθαι ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὐρεθῶ ὑμῖν ὅτι ἐθέλετε μὴ-
πιστεῖν ἐμοί, ζήλοισι, θυμοῖς, ἐριθείαι, μεταλαλῶν, ψι-
δυσμοῖς, ριψιστός, ἀκαταστασία.

21 Μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ Θεός
με πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήτησιν πολλὰς τῆς πειρασ-
τικῶν, καὶ μὴ μετανοήσαντων ὅτι τῇ ἀμαρ-
τίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἢ ἡ πόρνευαν.

Κεφ. γ'. Cap. 13.

1 Ut tertio adveniens, 2 seu maiorem vindictam illis de-
monstrat, 3 qui re ipsa experti sint virtutem Christi in
suo Apostolatu. 10 Optat tandem ut resipiscant, 11 &
falsa illis precatur.

Τίτον

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Dent. 19.15.
mat. 18.26.
Job 8.17.
Lev. 19.28.

Τρίτον ἔτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ὅτι
δύο μαρτύρων καὶ τεσσάρων μαρτυρίᾳ πάλιν

2 Περσεύομαι καὶ πειλέσω αὐτοὺς παρὼν τοὺς
ἄλλους, καὶ ἀπὸ νυνὶ γράψω τοῖς κοσμητοῦσι
τῶν λαοῦ τοῦ πατρὸς, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν
φείσεσθαι

Experimentum.

3 Ἐπεὶ δὲ δοκιμῶ ζητεῖτε τὸ ἐν ἐμοὶ καὶ
τῶν Χριστῶν, ὅς εἰς ὑμᾶς ἐκ ἀδελφεῖ, ὅμοι δυνάμεθα
ὑμῖν.

4 Καὶ γὰρ εἰ ἐκταραχθῇ ἡ ἀδελφεία, ὅμοι
ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀδελφεοὶ
τοῦ ὁμοῦ ζήσομεθα σὺν αὐτοῖς ἐν δυνάμει
εἰς ὑμᾶς.

2. Cor. 1.12.

5 Ἐαυτῶν πειράζετε εἰ ἐστὶ ἐν τῇ πίστει
τοὺς δοκιμάζετε. ἢ οὐκ ὁπταζόμεσθα ἑαυτοὺς, ὅτι
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ὄντι, εἰ μή τι ἀδοκιμάσῃ

6 Ἐλπίζω ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς ἐκ
ἀδοκιμοί.

7 Εὐχομαι ὅτι πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῶν
ἡμᾶς κακὸν μηδὲν· ἕχ' ἵνα ἡμεῖς δοκιμασθῶμεν
ὅμοι ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς ὅτι ἀδελφοί
μοι ὄμεν.

8 Οὐ γὰρ δυνάμεθα πᾶσι τὸ ἀληθές, ὅτι
ἐστὶ τὸ ἀληθές.

Ut in in'e-
grum resti-
tuamini.

9 Καί ποτε γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀδελφεοὶ
δοκῶμεν ἡμεῖς, τὸ τοιοῦτον καὶ ἐκταραχθῶμεν, ὅτι
ἐστὶ

ἐπισηπ.

10 Διὰ τὸ τοιαῦτα ἀπὼν γάρω, ἵνα πα-
ρὶ μὲ ὀκνητόμως χησώμεθα, καὶ τὴν ὕδατιαν Ne feneri-
αὶ ἰδοὺ μοι ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομὴν, καὶ ἐκ εἰς tate in vos
ἐπισηπ. vtar.

11 Αἰπὸν, ἀδελφοὶ, χαίρειτε, κατεργάζεσθε,
καταλαβέσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρυνεύετε· καὶ
θὴς τῆ ἀγάπης καὶ εἰρῆνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

12 Απαύστασθε ὑμῶν ἐν ἀγίᾳ φιλήματι,
καὶ ὡς οἱ ἀγαθοὶ πάντες.

13 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγά-
πη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου πνεύματος με-
τὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Κορινθίους δευτέρᾳ ἐγγραφῇ ἀπὸ

Φιλίππων τῆς Μακεδονίας,

διὰ Τίτου καὶ

Λουκᾶ.

ΠΑΥΛΟΥ

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ

Γαλάτας ὁπισυλή.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. 1.

1 Post inscriptionem, 6 subiungit obiurgationem, Galatam accusans defectionis 9 a suo Evangelio, 15 quod Deo accepit, 17 antequam cum illo Apostolorum contulisset.

2°. 1. 2.

ΠΑΥΛΟΣ Ἀπόστολος (ἐκ ἀπ' αἰθερώπου, ἔστι δὲ αἰθερώπου, δηλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐξείραντος αὐτὸν ἐκ κορῶν)

2 Καὶ οἱ συν ἡμοὶ παῖτες ἀδελφοὶ, ἧ ἐκκλησίας τῆς Γαλατίας·

3 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

Luc. 1. 74.

4 Ἰεσδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅπως ἐξέλκοι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐν σὼτις αἵματος ποτηρίου, καὶ τὸ θείλημα τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν·

5 Ὡς ἡ δοξα εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

Mutata sententia traducimini.

6 Θαυμάζω ὑπὸ τῷ ταχέως μεταπίπτειν ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ, εἰς ἴππον ὀλαχθῆναι.

Invertere. vii, pervertere,

7 Ὁ ἐκ ἔστιν ὁμοῦ· εἰ μὴ πτες εἰσὶν οἱ ταχίσοντες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ λαλῆναι.

λιν

Υ

ΠΡΟΤ

em, Galen
15 quod
otum car

ερώτη
Χρυσ
ca n

αλ-

ε, κ

η, i-
αυ

αλ

αυ

α-

α-

α-

αλυσ.

8 Αλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἀγγέλους ἢ ἔχοντες δια-
κρίναι ὑμῖν παρ' ὃ ὁ ἀνταρξιστάμεθα ὑμῖν, αἰά-
μας ἴσω.

9 Ὡς περ εἰρήνη αὐτοῦ, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις
ἐν ὑμῖν ἀνταρξίζεται παρ' ὃ παφελάβετε, ἀνάθεμα
ἴστω.

10 Ἀρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω, ἢ τὸ Θεόν; ἢ ζή-
τῃ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ γὰρ ἐπὶ ἀνθρώποις ἡ-
μῶν Χριστὸς δ' ἔσθ' ἔκ αὐτῶν ἡμεῶν.

11 Γνωρίζω ὃ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ ἐναντίας εἶναι τοῦ
ἐναντίας εἶναι ὑμῖν ἐμὲ ὅτι ἐκ ἐστὶ καὶ ἀνθρώ-
πων.

12 Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπους παφελάβον
αὐτοῦ, ὅτι ἰδιούχῳ· ὅθεν δὲ ἀποκαλύψαις ἡ-
μεῖς Χριστὸς.

13 Ἡκίστατε γὰρ τίς ἐμὲ ἀναστροφῇ ποτὶ
ἐπὶ ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καὶ ἐφ' ὅλῳ ἰδίακοι τίς
ἐμὲ σίαν τῷ Θεῷ, καὶ ἐπὶ ὁρδοῦμαι τίς.

14 Καὶ περ ἐκαπτον ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ ἐφ' ὅλῳ πολ-
λὸς συνηλικιώταις ἐν τῷ γένει μου, περιαιστέρας
ἐλατῆς ἐπ' ἀρχῶν τῶν πατριῶν μου παρὰ ὁ-
ρίων.

15 Ὅτι ὃ ἐνδοκῆσεν ὁ Θεὸς, ὁ ἀφορίσας με ἐκ
καλίας μητρὸς μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος
αὐτοῦ,

17. 9. 1.
Quomodo
me gesse-
rim quom-
verser in
Iudaismo.
Graslabar in
illam. vii,
Oppugna-
bam illam.

Ερθεῖς. 38.

Non com-
municauit
vems cum
carne &
sang. tan-
quam ea in
conflictum
adhibens.
Vide v. 2.
c. seq.

Ve uiferem.

16 Αποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐμοὶ,
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι, εὐδω-
κεσαν ἐθέλω σαρκὶ καὶ αἵματι·

17 Οὐδὲ ἀπῆλθον εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸς
ἐμὲ ἀποστόλους· ὅμως ἀπῆλθον εἰς Ἀρραβίαν, καὶ
πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.

18 Ἐπειτα μετ' ἑτῆς τετρίας ἀπῆλθον εἰς Ἱερου-
λύμα· ἵστησά με Πέτρον καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν
ἡμέρας δεκάπέντε.

19 Ἐταρῶν δ' ἑτῆς ἀποστείλων ἐκ εἵδου ἐμοῦ
Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου.

20 Ἀδὲς γάρ μοι ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
ἐφύσθην.

21 Ἐπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίμακα τῆς Συρίας
καὶ τῆς Καλικίας.

22 Ἡμεῖς δ' ἀγνοέμενος πρὸς πᾶσι τῶν
ἐκκλησίας τῆς Ἰουδαίας τοῦ ἐν Χριστῷ.

23 Μόνον δ' ἀκούοντες ἦσαν, ὅτι ὁ διάκονος
μᾶς ποτὲ, νυνὶ εὐαγγελίζεται καὶ τὴν αἰσιν καὶ ποτὶ

Ὅτι δὲ v. 13. ἐπόρθει.

24 Καὶ ἐδίδρασκον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν.

Κεφ. β'. Cap. 2.

x Nihil à suo Euangelio diuersum sensisse Apostolos, &
incircuncisi Titī exemplo ostendit, 11 & quod asserue-
rit illud aduersus Petri simulationem. 17 Inde transi-
tum facit ad causę tractationem, Gratuiδ nos iustificari
per Christum.

Επειτα

Interiectio
an. nomen
quatuordecim
spatio
Expositio.
q. d. Anti-
bus eorum
commissi.
vel in finem
eorum depre-
ssi.
2. Is quo-
rum aliquis
erat eximi-
tio.

ἡμεῖς διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέλθω-
μεν ἰεροσόλυμα μὲν Βαρνάβα, συμπαραλα-
βόμεν Τίτον.

2 Ἀνέλθω ὃ καὶ ὑποκάλυψεν, καὶ εἰς θέμις
ἐπὶ τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν
ἵνα ἴδωσιν ὅτι τοῖς δοκῶσι, μή πως εἰς κενὸν ῥέχω,
ἰσχυροί.

3 Ἀλλ' ἐπεὶ Τίτος ὁ συὺς ἐμοί, ἐγγλῶ ὦν, βιάσ-
θη καὶ ἐπειμυθῶμαι.

4 Διὰ τὸ παρρησιαστικὸν ψευδαῖμα, οἱ-
πε παρρησιάζον κατασκοπήσας τὴν ἐλευθερί-
α μου καὶ ἔχοντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς κα-
ταδικάζουσιν.

5 Οἱς ἐπεὶ ὥρην ὥραν εἴχαμεν τῇ ὑποστα-
σὶ ἵνα ἡ ἀλήθεια τῷ εὐαγγελίῳ διαμείνῃ ὥρην
ἡμῶν.

6 Ἀπὸ τῶν δεκνῶντων εἴ τίς τι, ὑποτίθεται
ἵνα οὐδὲν μοι διαφέρει. * ὡρῶσιν ὁ Θεὸς ἀν-
θρώπου λαμβάνει. ἐμοὶ γὰρ οἱ δεκνῶντες οὐδὲν
οὐκ ἐκρίναντο.

7 Ἀλλὰ τοιῶντιον, ἰδόντες ὅτι πεπίνευμα
τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, κατὰ Πέτρον τῆς
ἐκκλησίας.

8 (Ὅ γὰρ ἐπὶ ῥήματι Πέτρον εἰς ὑπερβολὴν τῆς
ἐκκλησίας ἐκήρυξεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη)

Deut. 10. 17
2 Chron. 19. 7
Job. 33. 19.
Sapient. 6. 8.
Eccl. 3. 16.
Act. 10. 34.
Rom. 2. 11.
Ephes. 6. 9.
Coloss. 3. 26.
1. Pet. 1. 17.
Nihil præ-
terea con-
tulerunt.
8. Qui n. ef-
ficax fuit in
Petro vel,
Efficaciam

indidit P. aut, Qui P. vñs est, et organo

9 Fide data
ta mecum
conuenie-
runt de so-
cietate.

Subtrahe-
bat se & se-
iungebat,
vel, sub-
ducebat.
se ac separa-
bat.
Simulatione
nem eius se-
quuti sunt.
Non tenent
rectam vi-
am. Ad
verb. Re-
cto pede
non ince-
dunt.

9 Καὶ γινόντες τὴν χάριν τῆς δοθείσης
Ἰακώβος καὶ Κηρᾶς καὶ Ιαακώβου, οἱ δοκῶντες σὺν αὐτοῖς
ἡδεξιάς ἰδὼντες ἡμῶν καὶ Βαρνάβαν καὶ Παύλον
μεῖς εἰς τὰ ἴδια, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν κοινότητα.

10 Μότον ἦν πτωχῶν ἵνα μετακινῶμεν
ἰσχυρότερα αὐτὸ τὸ ποιεῖται.

11 Οτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Αντιόχειαν, καὶ ὁ
σωπὸν αὐτῷ ἀντίστην, ὅτι καὶ τὸ πᾶν μετὰ αὐτοῦ.

12 Πρὸ τῆς γὰρ ἰλθεῖν πᾶς ἀπὸ Ιακώβου, καὶ
ἦν ἐθιῶν συνηθιστὴν ὅτε δὲ ἦλθοι, ἡ ἀποστολή καὶ
ἀφώριζεν αὐτὸν, φοβόμενος εἶναι ἐν κοινότητι.

13 Καὶ ὁ συνοπὴ κρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ
Ἰουδαῖοι ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπλήχθη αὐτῷ τῇ
ὑποκρίσει.

14 Ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι ἐκ ὁρῶν ποδὶν ὁ
τὴν ἀλήθειαν τῆς εὐαγγελίας, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἡμ-
εῖς ὡς πάντων, Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑποσχεῖσαι, ἵνα
ὡς ζῆς, καὶ Ἰουδαῖος, τί τὰ ἴδια αἰσχρολογεῖς
ἡμῶν;

15 Ἡμεῖς φύσιν Ἰουδαῖοι, καὶ ἐκ ἐθιῶν ἀ-
μαρτωλοί.

16 Εἰδότες ὅτι ἐ διχάζεται ἡ θρησκεία ὅτι
Sed tantum ἔργων νόμος, ἢ ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
per fidem. μεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ὁπισθεύσαμεν, ἵνα διχασθῶ-
μεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ ἐκ ἐθιῶν ἔργων νόμος διότι
Rom. 3. 19. * ἐ διχασθήσονται ὅτι ἔργων νόμος πάντα σαρξ.

17 Εἰ ὁ ζητοῦν τις διακονῆσαι ἐν Χριστῷ,
καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοὶ, ἄρα Χριστὸς ἁμαρ-
τίας διάκονος; Μὴ γένοιτο.

18 Εἰ γὰρ ἡ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδο-
μῶ, παρεστέλλω ἑμαυτὸν σωίστημι.

Transgrat.
forem.

19 Εγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμον ἀπέστανον, ἵνα Θεὸς
ᾖ.

20 Χριστὸς συνεσταύρωται· ζῶ ὁ ἐκ ἐπιζῶ ζῇ
ἡ ἀίμα Χριστός. ὁ ὅτι καὶ ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πόσει ζῶ
τῇ τῇ τῇ Θεῷ, τῇ ἀγαπήσαντός με, καὶ παρε-
στήσει αὐτὸν ἑμαυτῷ.

21 Chama-
tem suam
frustra do-
navit. Quia
Mors Chri-
sti in fru-
strum suam
quodiam est
donum.

21 Οὐκ ἀπεπῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ
διὰ νόμου διακονοῦν, ἄρα Χριστὸς ὀφθαλμὸν ἀπέ-
στην.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

1 Exprobrat quod 1 se abduci passi sint ab expressa illis ad-
vintum in Christo iustificationis gratia. 6 Abrahæ ex-
emplum adducit, 10 officium, 11 & causas iuxta Legis
exponens.

Ὡς ἂν τοῖς Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβόσκει τῇ
ἀληθείᾳ καὶ περὶ δεῖν· οἷς κατ' ὁφθαλμοῦς
ἵστε Χριστὸς παρεγέρθη, ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος;

2 Τὸ το μόνον θίλω μαθεῖν ἅ· ὑμῶν ὅς ἐρ-
γῶν νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ὅς ἀκούετε πίστεως;

3 Οὕτως αἰνῶντοί ἐστε; ἢ ἐκφράζονται πνεύμα-
τι, καὶ σαρκὶ ὅπου τελεῖσθε;

4 Τοσαῦτα ἐπαθετε εἰκῇ; εἴγε καὶ εἰκῇ.

Quis vos
ita fascina-
vit ut non
obsequami-
ni veritati
vel non
credatis.
Itane finis
vester est
per carnem,
quum per
spiritum
fuerit vobis
initium?

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

5 Ο ουὶ ἐπιχρηζῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ-
γῶν σωάμεν ἐν ὑμῖν, ἵνα ἔργων νόμος ἢ ἕως αἰ-
ωνίως ;

Gen. 15. 16.
Rom. 4. 3.
Heb. 2. 23.

6 Κατὰ τὸν Αβραάμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἡ-
γήθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

7 Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσι
ἡοὶ Αβραάμ.

Gen. 12. 3.
Eccl. 44. 20.
Rom. 3. 19.

8 Περιῖδ' ὅσα ἡ γὰρ ὅτι ἐκ πίστεως δι-
καροῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεὸς, παρευνήγαλτα τοῦ Αβρα-
άμ, ὅτι εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη.

9 Ὡς οἱ ἐκ πίστεως εὐλογησώμεθα συὸν τῷ
πιστῷ Αβραάμ.

Gen. 27. 26.

10 Οσοὶ γὰρ ἔξ ἔργων νόμος εἰσὶν, ὑποκατά-
σχον εἰσὶ. γέγραπται γὰρ, Ἐπικατάσχεται πᾶς ὁ νόμος
ἐμμέλει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ
τῷ νόμῳ, τὸ ποιῆσαι αὐτά.

Gal. 2. 4.
Rom. 1. 17.
Heb. 10. 38.

11 Ὅτι ἡ ἐν νόμῳ ἐστὶς δικαιοσύνη παρὰ τῷ
Θεῷ, δῆλον ὅτι * ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Heb. 10. 38.
James. 18. 5.

12 Ὁ γὰρ νόμος ἐκ ἑστὶν ἐκ πίστεως ὁ μόνος, ὁ ποιῶ-
ν αὐτὰ ἀνθρώπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

Deut. 21. 23

13 Χριστὸς ἡμᾶς ἵνα γένηται ἐκ τῆς κατὰ-
σχῆς τοῦ νόμου, γυνόμενος ὑπὸ ἡμῶν κατὰ τὸν γί-
γνηται γὰρ, Ἐπικατάσχεται πᾶς ὁ κρείμας ἐκ
ξύλου.

14 Ἴνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Αβραάμ
γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τῷ ἰσχυρίῳ τῷ
ἐκ τῆς

ἡμεῖς λαβόμεν διὰ τῆς πίστεως.

15 Ἀδελφοί, καὶ ἄνθρωπον λέγω, ὅμως ἐν- *Qd. In eo
emplum af-
fero, quod
fit inter ho-
mines.*
Heb. 9. 17.
δεδόκει κυβεσθῆναι διαθήκῃς ἐν ἡμῖν, ἥ
ἐκτελεσθῆται.

16 Τῷ ᾧ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι,
ἐπ' αὐτῷ αὐτὸς καὶ λέγει, Καὶ τοῖς σπέρμασιν,
ἐν ᾧ πολλῶν ὅμως ὡς ἐφ' ἑνὸς, Καὶ τῷ σπέρματι
μου, ὅς ἐστι Χρυσός.

17 Τὸ τοῦ λέγω διαθήκῃς κοινῇ κυβε-
σθῆναι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς Χρυσόν, ὁ μὲν ἐπὶ τι τετα-
κται καὶ τετακται γινώσκων νόμος ἐκ ἀκροῦ,
καὶ τὸ ἐκτελεσθῆναι τῷ ἐπαγγελίᾳ.

18 Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, ἐκτε-
λεσθῆναι τῷ ᾧ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας καὶ χεί-
ρὸς τοῦ Θεοῦ.

19 Τί οὖν ὁ νόμος; ἢ παρὰ νόμον χάριν
ἐκτελεσθῆναι, ἀλλ' ἐν τῷ σπέρματι ᾧ ἐπιτίθηται
διατηρεῖσθαι ὡς ἐλθόν, ἐν χεὶρὶ μαρτύρου.

*Per manum
internuntii.
opera do-
minis.*

20 Ὁ γὰρ μαρτύρου, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ Θεός, εἰς
ἡμῶν.

21 Οὐκ ὁ νόμος καὶ ἢ ἐπὶ ἐπαγγελίᾳ τῷ Θεῷ,
Μη γινώσκω. εἰ γὰρ ἐδύνη νόμος ὁ δυνάμενος ζωο-
ποιεῖν, ὅπως αὐτὸς ἐκ νόμου ὡς ἡ δικαιοσύνη.

Rom. 3. 2.

22 Ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑ-
πὸ ἁμαρτίας, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ
Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

23 Πρὸ τῆς ἡμετέρας τῆς αἰσεῖς, ὑπὸ
 ἰσχυροῦς, συγκεκλεισμένοι εἰς τὴν αἰσεῖς
 σὺν αἰσεῖς ὁποῦντα ἡμεῖς.

24 Ὡστε ὁ νόμος παροτρύνει ἡμῶν γέννη
 Χριστὸν, ἵνα ἐκ πίστεως διακρινώμεθα.

25 Ἐλθέσης ἡ τῆς πίστεως, ἐκ ὑπὸ παρὸ
 γέννη ἐσμεν.

26 Πάντες γὰρ, ὑποὶ Θεῷ εἰς διὰ τῆς πίστεως
 Χριστοῦ Ἰησοῦ.

27 Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν
 ἐκδύσατε.

28 Οὐκ ἐν Ἰουδαίᾳ, ἐν Ἑλλάδι, ἐκ ἐν δούλῳ,
 ἐν ἐλεύθερῳ, ἐκ ἐν ἄρσενι καὶ θήλει. πάντες γὰρ
 μετὰ εἰς εἰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

29 Εἰ ἡ ὑμεῖς Χριστῷ, ἅρα τῷ Ἀβραάμ πατρί
 μα εἰς, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονομήσει.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

1 A tutela legis emancipatos, 4 Christi adventu, qui eius
 est finis, 9 absurdum est ad egenas superstitiones rela-
 bi. 13 Revocat ergo eos ad puritatem doctrinae Evan-
 gelii. 11 & pulchra allegoria suam disputationem ei
 ornat.

ΛΕΓΩ ΔΕ· ΕΦ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιος
 ὄν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων
 ὄν.

2 Ἀλλὰ ὑποὶ ὁπρότερος ὄν, καὶ οἰκονόμος, ἡ
 χεὶ τῆς οὐρονομίας τῷ πατρὶ.

Vsq̃ue ad
 tempus a
 patre præ-
 luitum.

3 Οὗτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νόμοι, ὑπὸ τὰ
ῥαββί τῷ κόσμῳ ἡμεῖς δεδουλωμένοι.

4 Ὅτι ὅτε πληροῦμα τῷ χρόνῳ, ἔξα-
νέστη ὁ Θεὸς καὶ ὑὸν αὐτοῦ, γνησίον ἐκ γυναικὸς,
ἐκράτησεν ὑπὸ νόμον.

5 Ἰνα ὅσοι ὑπὸ νόμον ἔξαγρογάσῃ, ἵνα τίμω
ἐκταῖα δοπολάσωμεν.

6 Ὅτι δὲ ἔστε υἱοὶ, ἔξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦ-
μα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κηρύσσον, Ἀδ-
βεῖ, ὁ πατήρ.

7 Ὡς οὐκ ἐπ' εἰδούλους, ἀλλ' υἱός. εἰδὲ υἱός, καὶ
καρτοῦμος Θεὸς διὰ Χριστοῦ.

8 Ἀλλὰ τότε μὲν ἐκ εἰδότες Θεὸν, ἐδ' ἐλαύσατε
τοῖς μὴ φύσιν ἔπ' θεοῖς.

9 Νυνὶ γινόντες Θεοὶ, πολλοὶ ὅτι γινώσκουσιν
ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ὅπως ἐφέρετε πάλιν ὅτι τὰ ἀδελφὴ καὶ
πῶς αἰσχροῖα, οἷς πάλιν ἀναθεῖν δελεῦσιν θέ-
λει;

10 Ἡμεῖς παρατηρεῖσθαι καὶ μιῶς, καὶ κα-
ρῆς, καὶ αἰσχυροῦς.

11 Φοβεσθαι ὑμᾶς, μήπως εἰκὴ κακοπίναται
οἱ ὑμᾶς.

12 Γίνεσθαι ὡς ἐγὼ, ὅτι καὶ ὡς ὑμεῖς, ἀδελ-
φοί, δέμας ὑμῶν. οὐδὲν με ἡδονήσατε.

13 Οἶδατε ὅτι ἐπὶ δὲ ἀδελφείᾳ τῆς σαρκὸς
ἀρχιμαντὶς ὑμῶν τὸ φρόνισμα;

Postquam
explevit
fuit tem-
pus.

Redimeret.
Rom 8. r. s.
Adoptio-
nem.

Dies obser-
vatis. Id est,
Dierum ra-
tionem ha-
betis,
Metuo vo-
bis, vel, de
vobis.

Neque re-
quiritis

14 Καὶ τὸν πειρασμὸν μὴ τὸν ἐν τῇ σαρκὶ
 με ἐκ ἑξαθενήσεται, ὅθεν ἑξελήσεται ὁ
 γὰρ Θεὸς ἰδὲξασθὶ με, ὡς Χρὶς ἐν Ἰησοῦ.

15 Τίς οὐκ ἔστιν ὁ μακροχρῆστος ὑμῶν; μορ-
 φοῦντο γὰρ ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατὸν, ἑστὶν ἐρ-
 ρησύναντες αὐτοὺς ἰδῶμεν.

16 Ὡς ἐχθροὶ ὑμῶν γίνονται ἀληθεύοντες ὑμῖν.

17 Ζηλοῦσιν ὑμᾶς ὡς καλοῖς, ὅτι ἐκκαλεῖσθαι
 ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.

18 Καλὸν ὅτι ὁ ζηλοῦντα ἐκ καλοῦ πάντοτε, ἐν
 μὴ μόνον ἐν τῇ παρεινῇ με πρὸς ὑμᾶς.

19 Τεκνία μου, οὗς πάλιν ἀδίδω, ἀχρη-
 μοφοῦντες Χρῆστον ἐν ὑμῖν.

20 Ἡθελον ὅτι παρείηται πρὸς ὑμᾶς ἄρ-
 χὸς ἀλάξας ἢ φανού μου, ὅτι δοτορέμα ἐν ὑμῖν.

21 Λίγατί μοι οἱ ὑποτάκοντες ὑμῶν ἐν ὑμῖν,
 ὅτι ἐκ ἀκρίτου;

22 Γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραάμ δύο υἱὸς ἔχει
 ἓνα ἐκ τῆς παιδείας, καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρου-
 ρας.

23 Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδείας, καὶ σάρκα
 γαλήνηται· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρουρας, διὰ τῆς ἐπαγγελίας.

24 Ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας ἡμετέρας. αὐτὴν ἡμεῖς
 ἐκ δύο διαθήκας· μία μὲν δοτὴς Σινῇ, εἰς δὲ
 ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας, ἡμεῖς ὅτι ἡμεῖς.

15 Ἡ γὰρ Ἀδὰμ, Σινᾶ ὕψος ὅστιν ἐστὶ τῇ Ἀραβίᾳ.
 ἀνέβη ἐκ τῆς γῆς τοῦ Ἰερουσαλὴμ δ' ἐλαύει ὃ μὲν τῆς
 γῆς αὐτῆς.

Respondet
 quod unde
 (origines)
 adest.

16 Ἡ δ' αὖτε Ἰερουσαλὴμ, ἰλευσίαν ὄρειν, ἥπερ
 πατέρων ἡμῶν.

Esai. 34. 7.

17 Γίγχεσθαι γὰρ, Εὐφρανέσθαι σείειν ἢ οὐ
 ἀποσταθῆναι καὶ βόσκον ἢ ἐκ ἀδίνεσθαι ὅτι πολλὰ
 ἐπικρατὸς ἐρήμια μάλλον ἢ τῆς ἐχέουσας τὸν αἶν.
 ἴσθαι.

Rom. 9. 20.

18 Ἡμεῖς δ', ἀδελφοί, καὶ Ἰσραὴλ, ἰσαγγεῖας
 ἵστα ἐσθῆναι.

19 Ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ καὶ σάρκα θύνησθαι
 ἵστα τὸν καὶ πνεῦμα οὐ πῶ καὶ νῦν.

Cor. 12. 13.

20 Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκάλει ὁ πατὴρ
 πᾶσι καὶ τὸν αὐτῆς. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς
 τοῦ πατρός καὶ μὲν τὸ εἶναι τὸ ἰλευσίαν.

21 Ἀρα, ἀδελφοί, ἐκ ἐσθῆναι πνεύματος τέκνα
 ἵστα τῆς ἰλευσίας.

Καρ. 1.

Cap. 5.

1 Quia ex libera ortus esse dixit, admonet quantum sit pro-
 tum iustitiae libertatis. 15 qualiter ea sit viam aduam, 16
 spiritui obediant, 19 resiliant carni.

Τῇ ἰλευσίᾳ οὐκ ἢ Χρῆσθαι ἡμᾶς ἰλευσίαν
 στήκατε, καὶ μὴ πάλιν ζυγὸς δουλείας ἐλ-
 λει.

Ne imp-
 cecini lo-
 go.

2 Ἰδοὺ, ἰδοὺ Πῶλος λέγει ὑμῖν ὅτι ἐὰν ἐσθῆ-
 τίμηναι,

Alia. 3.

τίμησιν, Χριστὸς ὑμᾶς ἐδὲν ἀφελήσῃ.

3 Μαρτυροῦμαι ἡ πάλιν παντὶ αἰθερόντι πνεύματι καὶ ἀνθρώποις, ὅτι ὁφειλότες ὄσιν ἔλοι τοὺς πόδας ὑμῶν ποιεῖται.

Ε. 1. Cor. 11. 7.

4 Κατηργήθητε ὅποτ' ἔχρησεν οἱ πτερεῖς ἐν ὑμῖν διὰ τὴν χάριν τοῦ ἔξαιρέτα.

5 Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐν πίστει ἐκτετακται ἐν ὑμῖν καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ.

6 Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὕτως ὡς οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς οὐτὶ ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἀποκαλύπτει.

Quis vos ē
cursu iuuo.
cans fecit
ut non ob-
sequeremini
veritati?
ut, crede-
retis.

Ε. 1. Cor. 5. 6.

7 Ἐπείχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἀκούει τῆς ἐντολῆς τοῦ κυρίου, ἵνα μὴ πείθεσθαι;

8 Ἡ πεισμονὴ ἐν ἐκ τῶν καλῶν τοῦ ὑμῶν.

9 * Μικρὰ ζύμη ἔλον τὸ φύραμα ζυμοί.

10 Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ἵνα ὑμεῖς ἀποδοκίμασθε τὸ ὅτι τὸ πνεῦμα ὑμῶν βασιλεὺς τῆς ἐκκλησίας, ὅστις ἀντὶ ἡμῶν.

11 Ἐγὼ ἡ ἀδελφότης, εἰ ὡς οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τί ἐπὶ διακονοῦμεν; ἄρα κατήρηται τὸ σκῆμα τῶν σαρκῶν.

Qui tunc
habet vos.

12 Ὅφειλον καὶ ὁποκέψονταί, οἱ ἀναστατωμένοι ὑμᾶς.

13 Ὑμεῖς γὰρ ἐπὶ ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί, μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις.

14 Ο γὰρ πᾶς νόμος ἐνὶ λόγῳ πληρῆται, ἐν ἀγαπῇ τοῦ πλησίον σου ὡς ἐαυτόν.

Levit. 19. 18.
Mat. 22. 39.
Mat. 12. 31.
Rom. 13. 9.
Iac. 2. 8.

15 Εἰ ὃ ἐμύηλες θάκνετε καὶ κρατεῖτε, βλά-
πη μὴ ὑπὸ ἐμύηλων ἀναλωθῇτε.

16 Λέγω ὅτι, πνεύματι ᾧ κατατεῖτε, καὶ ὅτι-
σιν σαρκὸς ἐμὴ τελείσητε.

Rom. 13. 24.

17 Ἡ γὰρ σὰρξ ὅτι θυμὸν καὶ τὸ πνεύματος, τὸ
ἐμὸν καὶ τὸ τῆς σαρκὸς. ταῦτα ὃ ἀντίκειται ἀλ-
λήλοις, ἵνα μὴ ἂν θέλητε, τεύεται ποιῇτε.

18 Εἰ ὃ πνεύματι ἁγαπᾷ, ἐκ ἐστὶ ὑπὸ νόμον.

19 Φανερά δέ ἐστι τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς· ἀτιμία,
καταισχρία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀπέλγη,

20 Εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἐχθραὶ, ἐρι-
δία, θυμοὶ, ἐριθείαι, διχοστασίαι, ἀγρίαι,

21 Φθόνοι, φόνοι, μίσται, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια
τάτοις. ἃ θεωρεῖτε ὑμῖν, καὶ οὕτως καὶ ποιεῖτε, ὅτε
ὅτι τὰ τοιαῦτα φράσσοντες βλαπείαν Θεῷ ἐκκλη-
σημί σοισιν.

22 Ο ὃ καρπὸς τοῦ πνεύματος, ἐστὶν ἀγάπη,
χαρὶς, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη,
οἷσις, ἀρετότης, ἐγκράτεια.

23 Κατὰ τῶν τοιούτων ἐκ ἐστὶ νόμος.

24 Οἱ ὃ τοῦ Χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσωθέντες
σὺ τοῖς παιδήματι καὶ τῆς ὀπιθυμίας.

25 Εἰ ζωῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ σοι-
χω-

Viam quæ
spiritui con-
uenit tenet
amari.

26 Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἐμῶν
καλέμενοι, ἀγγέλοις φθοροῦντες.

Κεφ. 5'. Cap. 6.

8 Agit iam in specie de Charitate erga delinquentes
10 6 erga Ministros verbi, 10 erga domesticos
12 non quemadmodum falsi Legis zelatores
in carne mutilata gloriantur, 14 non autē in cruce

Refractate.
vel, In inte-
grum resti-
tuite.

Α Διεφοί, ἐὰν καὶ ἀπεληλυθῇ ἀνδροπαύων
παρεπιδόματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ ἐφ-
τίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι ἀγαπῆτης
πῶν σταυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.

2 Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἐν
πληροῦσάτε τὸν νόμον τῆ Χρυσῆς.

Hunc ani-
mus suus
callit.

3 Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἰνάγει, μηδὲν ὧν, ἰαυτῇ
φρεναπαταῖ.

4 Τὸ ὅ ἐργον ἑαυτῷ δοκιμαζέτω ἕκαστος καὶ
τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει, καὶ ἐν
τῷ ἔργῳ.

1 Cor. 5. 9.

5 Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσῃ.

1 Cor. 9. 7.

6 Κοινωνεῖτω ὅ ὁ κατηχέμενος τὸν λόγον
κατηχῶντι ἐν πάσῃ ἀγαθῇ.

Deus non
deluditur.

7 Μὴ πλανᾷτε· ὁ Θεὸς ἐμικτηρίζεται ὅ
ἐὰν ἀπαίρῃ ἀνδροπαύοντα καὶ διερίπῃ.

1 Thes. 3. 12.

Ne defici-
gemur. vel,
animum de-
sponde-
amus.

8 Οἱ ἀπαίροντες εἰς τὴν σάρκα ἑαυτῶν, ἐν τῇ
σαρκὶ διερίπῃ φθορᾷ· ὁ δὲ ἀπαίροντες τὸ πνεύ-
μα, ἐν τῷ πνεύματι διερίπῃ ζωῇ ἀγάπης.

9 * Τὸ ὅ καλὸν ποιοῦντες ἄλλῃ ἐκκαυχώμεθα.

καὶ

ἡ γὰρ ἰσχύς διετέλεσεν, ἡ μὴ ἐκλυθῆναι.
 10 Ἀρα οὕτως καὶ ἐν ἡμῶν, ἐργαζόμεθα τὸ
 θεῷ πάντας, μέλισσαι ὅτι τοῦ θεοῦ οἰκείας
 ἐστίμεν.

11 Ἰδίτε πηλίκους ὑμῶν γράμματα ἔγραψα
 ὑμῶν χειρὶ.

12 Ὅσοι θέλουσι ἔξω πορνεύειν ἐν σαρκὶ, Externis
 καὶ ἐν καυχῇ ὑμᾶς παροτρύνεται, carnis pro-
 πῶν σαρκὸς τοῦ Κυρίου διόκωνται. cie se com-
 mendere.

13 Οὐδὲ γὰρ οἱ παροτρύνοντες, αὐτοὶ νόμον ἰσχυ-
 ούμενοι, ὅμως θέλουσι ὑμᾶς παροτρύνεται,
 ὡς ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῆσθαι.

14 Ἐμοὶ ὅτι μὴ γινώσκω καυχῆσθαι εἰ μὴ ἐν
 τῇ σαρκὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ ἐ-
 μοὶ κόπος ἐστίν, καὶ τῷ κόπῳ.

15 Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐτε παροτρυνή τι ἐστίν,
 ὡς ἀποδοῦναι, ἀλλὰ κατὰ κτίσιν.

16 Ἐὰν ὅσοι τῷ καινῷ νόμῳ στοιχήουσιν, εἰ μὴ
 καὶ αὐτοὶ καὶ ἔλθουσιν, καὶ ὅτι ἡ Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

17 Τοῦ λοιποῦ, κόπος μοι μηδεὶς παρεχέτω.
 ἡ γὰρ τὴν στήθεα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῇ σάρατι
 με βαστάζω.

18 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ με
 καὶ πάντων ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν.

Πρὸς Γαλάτας ἔγραψα ὑπὸ Ρώμης.

ΠΑΤΡΟΥ

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ

Εφεσίους ὁπισθολή.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. I.

1 Post salutationem, 4 de gratuita Dei electione, 6 adoptione differit. 7 13 à qua salus hominum, tanquam ex vero & nativo fonte, manat. Et quia tam sublimis numerum capi non potest, 16 precatur ut ad plenam Christi cognitionem Ephesios Deus adducat.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, τοῖς ἀγαθοῖς τοῖς οὐσι καὶ ἐφ' ὧς καὶ περὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2 Cor. 1.3.

3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάτῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἰσχυραίοις ἐν Χριστῷ.

Inculpatos.

4 Καθὼς ὤξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς τοῖς κατεβρωμένοις καὶ ἡμᾶς ἀγνοοῦν καὶ ἀμαρτανώμενον αὐτὸ ἐν ἀγάπῃ.

5 Προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἐκδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,

Gratiz, quā nobis conferens, gratias reddidit

6 Εἰς ἵπτανον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἡ χάρις ἡμᾶς ἐν τῇ ἡγαπημένῃ.

Υ Εἰς ἃ ἡμεῖς ὑπολύτρωσιν διὰ τῆς αἰμα-
 τὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀρεσκίαν τῆς παραπνοήτων, καὶ τὸν
 ὅτι τὸν ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ.

8 Ἡμεῖς ὑποτάσσονται εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ *Qua exuberavit in nos.*

9 Γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τῆς θελήμα-
 τὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλήν αὐτοῦ, ἡμεῖς ἐκείνου ἐν
 τῇ ἐκκλησίᾳ.

10 Εἰς οἰκονομίαν τῆς πληρώματος τοῦ υἱοῦ κα-
 τὰ τὴν ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ,
 καὶ τὰ τοῖς ἀενοῖς καὶ τὰ ὅτι τῇ γῆς.

*Vt in Chri-
 sto tan-
 quam capi-
 te, recollige-
 ret omnia. vide
 uer. 22.*

11 Ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκκλησιάσθημεν, καθαρι-
 σθέντες καὶ ὁμοδοξώμεθα τῇ τῶν πάντων ἐκκλησίᾳ καὶ
 τῷ βέλῳ τῆς θελήματος αὐτοῦ.

12 Εἰς τὸ ἕν ἡμεῖς εἰς ἕνα πᾶν τὸ δόξης αὐτοῦ,
 ὡς ἐκκλησία ἐν τῷ Χριστῷ.

13 Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀ-
 ληθείας, τὴν βουλήν αὐτοῦ τὴν σωτηρίας ὑμῶν. ἐν ᾧ καὶ
 ὑμεῖς ὡς ἕνα ἐκκλησία ἐκκλησιάζετε τῷ πνεύματι τῷ ἐπαγ-
 γελίᾳ τῷ ἁγίῳ.

14 Ὅς ὅτι ἀφ' αὐτῶν τῆς κληρονομίας ἡμῶν,
 ἡμεῖς ὑπολύτρωσιν τῇ ἀποποιήσεως, εἰς ἕνα πᾶν τῆς
 ἐκκλησίας αὐτοῦ.

*Ad redimē-
 dam posse-
 sionem par-
 tam. uel, Ad
 redemptionem acqui-
 sitionis.*

15 Διὰ τὸ καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀ-
 ληθείας, τὴν βουλήν αὐτοῦ τὴν σωτηρίας ὑμῶν. ἐν ᾧ καὶ
 ὑμεῖς ὡς ἕνα ἐκκλησία ἐκκλησιάζετε τῷ πνεύματι τῷ ἐπαγ-
 γελίᾳ τῷ ἁγίῳ.

16 Οὐ παύομεθα ὑπερχαριστῶν ὑμῶν
καὶ ὑμῶν ποιέμενος ἐπὶ τῇ φερουσυχῶν με·

17 Ἰνα ὁ Θεὸς τῆ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
πατὴρ τ' δοξῇ, δόξη ὑμῶν πνεῦμα σοφίας καὶ
καλύψεως, ἐν ᾧ πηγασθῇ αὐτῇ·

18 Περιωπισμῶνες εἶναι ὑδαλμῆς τ' δια
ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλη
σεως αὐτῆς, καὶ τίς ὁ πλῆθος τῆς δόξης τῆς κληρο
νίας αὐτῆς ἐν τοῖς ἀγίοις·

19 Καὶ τί τὸ ὑπεράλλον μέγεθος τῆς δωρε
μῆς αὐτῆς εἰς ἡμᾶς εἰς πνεύματα, καὶ τὴν ἐν
αὐτῇ κράτες τῆς ἰσχύος αὐτῆς,

20 Ἡ ἐκέργησεν ἐν τῇ Χριστῷ, ἐκίχθη αὐτῇ
ἐκ νεκρῶν· καὶ ἐκείσιν ἐν δ' Ἰησοῦ αὐτῇ ἐν τοῖς ἀγ
ίοις,

21 Ταφάτω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυν
άμεως καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος
μαζομενῆς ἐκ μόνον ἐν τῇ αἰῶνι τέττω, ὅσα καὶ ἐν
μέλλοντι.

22 Καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοῦ σῶματος
αὐτῆς καὶ αὐτὸν ἰδὼκα κεφαλῇ ὑπὸ πάντα τῇ
ἐκκλησίᾳ.

23 Ἡπερ ὅτι τὸ σῶμα αὐτῆς, τὸ πλήρως
παιτῇ ἐν πᾶσι πληρομενῆς.

Κεφ. β'. Cap. 2.

¶ gratia magnitudinis ex comparatione amplifiet, i. n. 10

illis in memoriam, 5 quod exitio prorsus addidit, 8
tis sint seruati, 12 & propinqui facti 16 reconcilia-
tione per Christū facta, 17 & per Euangelium publicata.

ΑΙ ὑμεῖς ὄντας νεκροὺς τοῖς παρεπιδήμασι καὶ Coloss. 2. 13.

τοῖς ἀμαρτίαις,

2 Ἐν αἷς ποτὲ ὥσμι πατήσατε ἡμῶν τῶν ὁσίων τῶν
μα τόντε, καὶ τὸν ἀρχόντα τῆς ἐξουσίας τῆς αἰ-
ῶνιότητος τῆς κυνὶ ἐκρηγνῶτος ἐν τοῖς ὑοῖς
ἐκείνης.

Secundum
eam quæ
in hoc mun-
do est vi-
uendi rati-
onem.

3 Ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεσχημένοι ποτὲ ἐν
ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιούμετες τὰ θε-
μα τῆς σαρκὸς καὶ τῆς διανοιᾶς καὶ ἡμῶν τέλεια
ἐπὶ ὅλης, αἱ καὶ οἱ λοιποί.

4 Ὁ ὅς Θεός, πλάστης ὧν ἐν ἐλέει, διὰ τῆς πολ-
τὴς ἀγάπης αὐτοῦ ἡμῶν ἡγάπησεν ἡμῶς,

5 καὶ ὄντας ἡμῶς νεκροὺς τοῖς παρεπιδήμασι,
καὶ ἀποκρίσας τῷ Χριστῷ (χάριτι ἐς ἐκείνην σεισωσ-
ται)

6 καὶ συνηγάγει, καὶ συνηγάθισεν ἐν τοῖς ἐπα-
νοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

7 ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐκδηλοῦ-
μεν τῷ κόσμῳ τὴν χάριν αὐτοῦ, ἐν
ἐκείνῃ ἐν ἡμῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

8 Τῷ γὰρ χάριτι ἐς ἐκείνην σεισωσμένοι διὰ τῆς πίστε-
ως καὶ τοῦ ἵνα ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον

9 οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι.

10 Αὐτῷ γὰρ ἐσμὲν πένιμα, καὶ ἀδέντες ἐν Χρι-

ἐν Ἰησοῦ ὅτι ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς θεωροῦμεθα
Θεοὶ, ἵνα ἐν αὐτοῖς θεωρηθῶμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτὲ τὰ ἐν
σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῇ λειτουργίᾳ
θεωτομῆς ἐν σαρκί, χειροποιήτε·

12 Ὅτι ἦτε ἐν τῇ καμνῷ ἐκείνῃ χωρὶς Χριστοῦ
ἀπληροτεωμένοι τῆς πολιτείας τῆς Ἰσραὴλ, καὶ
τῇ διαθηκῇ τῇ ἐπαγγελίας, ἐλπὶδα μὴ ἔχετε,
καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ·

Rom. 9.4.

Dei ex-
perts.

13 Νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὑμεῖς οἱ πο-
ῶντες μακρὰν, ἐξ ὧς ἐχρημάτιστε ἐν τῇ ἀμαρ-
τίᾳ Χριστοῦ.

Inter geri-
ni parie-
tis septum.

14 Αὐτὸς γὰρ ὤρεν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας
ἀμφοτέρωθεν, καὶ τὸ μεσότοιχον τῆς φραγμῆς ἡμῶν·

15 ἵνα ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῷ, ἣ ἦν ἡμῶν
ἐντολῶν ἐν δόγμασι κατὰργήσας· ἵνα τὸν δόλο ἡμῶν
ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα κατὰ τὸν ἀνθρώπον, ποιῶν εἰρήνην·

16 καὶ δόκτω κατελάξῃ τὸν ἀμφοτέρωθεν
στάμιν, τῷ Θεῷ, διὰ τῆς σαυρῆς, δόκτω τείνας τὴν ἡ-
θρὰν ἐν αὐτῷ.

17 Καὶ ἐλθὼν ἐλυγρίλισα το εἰρήνην ἡμῖν πο-
ῶν μακρὰν, καὶ τοῖς ἐχθροῖς.

Aditum.

18 Ὅτι δι' αὐτῆς ἡ χάρις· τὴν θεωροῦμεν
ἀμφοτέρωθεν ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸ πατέρα.

Inquilini.

19 Ἀρὰ ἐν ἐκείνῃ ἐστὶ ξένοι καὶ πόρριχοι, ὅτι
συμπολίται τῇ ἀγίᾳ, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ.

- 10 *Επιποδομυθέντες ὅτι τῷ θεμελίῳ τῷ*
ἀποστόλῃ καὶ καθρητῇ, ὅντις ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ *Cuius lapid*
in extremo
angulo situs
est ipse I.
Chr.
 11 *Εν ᾧ* πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογούμενη
est in ipso
Chr.
 12 *Εν ᾧ* καὶ ὑμεῖς συναρμολογεῖσθε, ἑῷ *Vt sitis ha-*
bitaculum
D.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

Ideo se dicit à Iudæis multa passum, 3 quodd mysterium
 de Gentibus seruandis, 8 Dei in seipso predicauerit. 13
 Deinde rogat Ephesios, ne ob afflictiones quas patitur de-
 ficiant. 14 Ac propterea orat Dominum, 18 vt perci-
 piam quanta sit Christi dilectio.

Τούτῃ χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ
 Ἰησοῦ ὑμῶν τῇ ἐθνῶν·

1 Εἴτε ἡκέστατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος ἧ
 ἐστὶν τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν·

2 Ὅπως ὁποθέλουσιν ἐγνώρισέ μοι τὸ μυσ-
 τήριον, (καθὼς ἠρξαμένη ἐν ὀλίγῳ·

3 Πρὸς ὃ δυνάμεθα ἀναγνωστικοί τοῦ νοῦ τῆς
 σοφίας ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ)

4 Ὅτι ἐπέκεινται ὡς ἐκ ἐκτενείας τοῖς ἡσυχίοις
 τῇ ἀποστολῇ, ὡς νυνὶ ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις
 ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι·

5 Εἴτε τὰ ἐθνη συγκληρονόμα, καὶ σύσσωμα
 ἐν κοινῇ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐκ ἐκτενείας
 τοῦ Χριστοῦ, ὡς νυνὶ ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις
 ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι·

7 Οὐ ἐγὼ μὲν διάκονος κατὰ τὴν δωρεάν χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς διουσίαν αὐτῆς.

8 Ἐμοὶ τῇ ἐλαχιστέρῃ πάντων τῶν ἀγγέλων δόξη ἢ χάρις αὐτῆς, ἐν τοῖς ἐθνεσιν ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἀνέξικχίαν πλεον τῷ Χριστῷ,

Interprevesti-
gables o-
pes.
Illuminan-
do docere.

9 Καὶ φωτίσται πάντας τις ἡ κοινωνία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἀποκεκρυμμένη ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἐν τῇ θύλῃ τῇ ταύτῃ κτίσαντι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Multis mo-
dis varia.

10 Ἰνα γνωρίσῃ νῦν τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐκκλήσιας ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶν, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πνευματικὴ σοφία τοῦ Θεοῦ.

11 Κατὰ τὴν ἐκκλήσιαν τῶν αἰῶνων, ἡ ἐκκλήσιαν τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῇ Κυρίῳ ἡμῶν.

Introduci-
onem, id est,
Hoc benefi-
cium, quod
introducitur.
Peto a
vobis ne a-
nimam de-
spondeatis
ob afflictio-
nes meas
pro vobis.
vel, Peto a
Deo ne ani-
mam de-
spondeam
in affl.

12 Ἐν ᾧ ἐχομεν τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐν πεποιθήσει, διὰ τῆς πίστεως αὐτῆς.

13 Διὸ καὶ τῶν μὴ ἐκκλησιαστικῶν ἐν τῇ ἐκκλήσιᾳ μου ἑστῶν ὑμῶν, ἡ τις ἐστὶν ὁ δόξα ὑμῶν.

14 Τότε χάριν καὶ ἐμπνέω ταῖς ῥήματι μετὰ τῆς πατρὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

15 Ἐξ οὗ πάντα πατέρα ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὁνομαζέται.

16 Ἰνα δέῃ ὑμῶν καὶ τῇ πλεον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει καὶ ἐκκλησιαστικῶν διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἰσὺ ἀνθρώπων.

17 Κατεκλήσται τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ

καὶ ἡμεῖς ὑμῶν·

18 Εὐαγγέλιον ἐξήγγελον καὶ περικυβητήσαντες
ἐκείνην ἡμέραν κατὰ τὰς πόλεις καὶ τοὺς κωμοὺς
καὶ πάλιν εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς· καὶ οἱ ἀπόστολοι
καὶ οἱ μαθηταὶ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐποίησαν
οὕτως.

19 Γινώμεν τε πλὴν ὑπεράβησαν τῆς γνώσεως
ἐν τῷ τῷ Χριστῷ· ἵνα πληροῦν τε εἰς πάντ' τὸ πλῆ-
ρες τοῦ Θεοῦ.

20 Τὸ ὅτι διωκόμεθα ἵνα πάντες ποιήσωμεν
τοῦ θεοῦ ἔργα, αἱ ἐξουσίαι οὐκ ἐμμελῶς, ὡς
καὶ τὸ πρὶν διωκόμεθα ἵνα ἡμεῖς,

21 Αὐτοὶ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ, ἡς πάσης τῆς γλῶσσης τῷ ἀγῶνι σὺν ἀγῶνι.

Pizitate
longe ma-
iora & co-
piosiora
omnibus
quæ peti-
mus aut co-
gitamus.
vel, mente
concupi-
mus.

Кл. 8. Cap. 4.

tuā vit. cap. præceptiones de moribus continent. 1 hortatur ad mutuam coniunctionem. 7 propterea varia dona à Deo conferri. 16 ut ædificetur Ecclesia. 17 Revocat ergo eos ab infidelium vanitate. 25 à mendaciis. 29 & fornicie sermonis.

Παρχαλά ἐν ἡμῶς ἐγγὺς οὐδίσματος ἐκ Κυρίου,
ἀξίως πορεύεται ἡται τῇ κλήσει τῆς ἐκλήσεως
2 Μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ
φρόνιτος, μὴ μακροθυμίας, αἱ χόρδοι δὲ ἡλῶν
ἡ ἀγάπη.

3 Σπουδαίοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητά τοῦ πνεύματος
ἐν τῇ συνθέσει τῆς εἰρήνης.

4 Εἰσὼμα καὶ ἐν πνεύμα, λαθῶς καὶ ἐκλή-

Per vinum
lum pacis.

ॐ नमः

Ζητεῖτε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τὴν κλήσιν ὡς ὑμῶν

5 Εἰς Κύριος μία πίστις, ἐν βάπτισμα·

6 Εἰς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὃς ἐν πάντων
διὰ πάντων καὶ ἐν πάντων ἡμῖν.

7 Ἐν ᾧ ἐκράσθη ἡμῶν ἐδόξη ἡ χάρις καὶ τὸ
ἔργον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.

Rjal. 69. 19.

8 Διὸ λέγει, Ἀγαθὰς εἰς ὕψος ἡ χυμάλω-
σεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα πρὸς
θεοφάνειαν.

9 Τὸ δὲ αἰεθῆ, τί ἐστιν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατὰ
πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς;

10 Ο κατεβὰς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβὰς ἐν ᾧ
πάντων τῶν ὑπερανῶν, ἵνα πληροῖται πάντα.

11 Καὶ αὐτὸς ἔδωκε τὸν μέγαν, ἀποστόλους, τοὺς
πρεσβυτάς, τοὺς ᾧ, ὁ ἀρχιεπιστοὺς, τοὺς ᾧ, ποιμένας, καὶ
ἐκκλησιαστικούς

Ad inflaura-
tionem vel
coagmen-
tationem.

12 Ἐπὶ τὴν κατεργασμένην τῶν ἀγίων, εἰς ἡγῆ-
σιν διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

13 Μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν
την ταύτης πίστεως, καὶ τὴν ὁπρὸς γνῶσεως τοῦ ὑποὶ τοῦ Θεοῦ
εἰς ἀνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πλη-
ρους τοῦ Χριστοῦ.

Ad mensu-
ram statu-
ram adulti Ch-
risti.
Qui flau-
emur & a-
gitemur.

14 ἵνα μηκέτι ὡς ἄνθρωποι, ἀλλ' ὡς
καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀέρι τῆς διδασκαλίας,
ἐν τῇ κοίτῃ τῶν αἰθεράτων, ἐν παιδείᾳ τοῦ
μεθοδεύειν τῆς πλάτης

15 Αληθεύοντες ὃ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς

τὴν τὰ πάντα, ὃς ὅστις ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστός·

16 Εξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα ὁμοιωμένον *Congregan-*
 τῷ σώματι, ἑαζόμενον διὰ πάσης ἀφ᾽ ἑκείνης τῆς ὀπίχου· *ter coag-*
 καὶ ὅτι ὁρίσθη ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκείνου μέρους τὴν *mentatum*
 ὁμοιοῦται τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑα- *& compa-*
 νισμένην. *ctum per*
omnes com-
missuras
suppedita-
tas.

17 Τὸ οὖν λέγω, καὶ μερτύρουμαι ἐν Κυρίῳ,
 καὶ ὑμεῖς ὡς πάντα ἐν καρδίᾳ καὶ τὰ λοιπὰ ἐν
 ὁμοιοῦται ἐν ματαύτητι τῆς νοῦς αὐτοῦ.

18 Ἐκκοιτημένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλογι-
 σμένοι τῆς ζῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἁγιοιαν τὴν ἔσται
 ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πῶροσιν τῇ καρδίᾳς αὐτοῦ.

19 Οἵτινες ἀπηलगνότες ἑαυτῶν παφ᾽ ἑδωκεν *Postquam*
 τῇ ἀπολογίᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαταρσίας πάσης ἐν *sentiam om-*
 ἀκακίᾳ. *nem amife-*
sunt dolo-
ris conscien-
tiam pene-
gentis.

20 Ὑμεῖς ὅτι ἔχ' ἔπος ἐμάθετε τὸ Χρυσόν·

21 Εἶδε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθη-
 περὶ τῆς ὁμοιοῦται ἀλήθεια ἐν τῇ ἰσχύϊ.

22 Αποθέτω ὑμεῖς ὅτι ὁ φρενὴν αἰσχρο- *Quod ad*
 νῶν, τὴν παλῶν ἀνιδροπον, τὴν φθειρόμενον καὶ τὰς *pristinam*
 ἠδονίας τῆς ἀπάτης· *conversati-*
onem aui-
net.

23 Αναμῆντες ὃ τῷ πνεύματι τῆς νοῦς ὑμῶν,

24 Καὶ ἰδύσασθαι τὸν καμὸν ἀνιδροπον τὸν
 τὸν Θεὸν κηδύντα ἐν δικαιοσυνῇ καὶ ὁπότητι τῆς
 ἀφ᾽ ἑκείνου.

25 Διὸ ὁποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλλήλοις ὡς ἐκαστος μὲν τῷ πλησίον αὐτοῦ ὅτι ἰσχυρὸν ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.

26 Οργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτανίεσθαι ὅ ἄλλως ὁπορεύεσθαι ὅτι τῇ παροργισμῇ ὑμῶν

27 Μὴτε δίδετε τόπον τῇ διαβολῇ.

28 Ο κλέπτης μὴ κλέπτει, μὴ ἡσυχάζει, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ὅτι χερσὶν, ἵνα ἡ ματαδιδόναι τῇ χρείαν ἔχειν.

Sermo puerilis. Vel, vitiosus.

29 Πᾶς λόγος σαφὲς ἐκ τῷ σίματος ὑμῶν μὴ ἐκπορεύεσθαι ὅτι εἴ τις ἀγαθὸς καὶ οἰκοδομὴ ὅτι χρείας, ἵνα δὲ χάριν τοῖς ἀκούσιν.

30 Καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐν ᾧ ἰσχυροποιεῖσθε εἰς ἡμέραν ὁπολυτελείας.

Amarulentia & ex-candescencia, & ira.

31 Πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφημία, ἀρδύντω ἀφ' ὑμῶν, ὡς πάση κακίᾳ.

Misericordia.

32 Γίνεσθε ὅς ἐστις ἀληθὲς χρηστοί, ὡς ἀποστολῆς, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἰσχυρὸς ἐν χάριτι τοῦ ὑμῶν.

Κεφ. ε'. Cap. 5.

3 Ne in vitis quæ reprehendit, oscitantur suas admonitiones excipiant, 5 seuera denuntiatione eos terret. 8 Similes etiam adhibet. 15 & a generali morum ratione, 12 ad specialem circa officium uxoris, 25 & maiorem eum descendit.

Γενική

Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγα- 1 Joh. 13. 34
coloss. 3. 5.
1. thess. 4. 8
ππα·

2 Καὶ ὡφελιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ
Χρὶςτος ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν τὸν ἑαυτοῦ
ἑαυτοῦ ὡς θυσίαν καὶ θυσίαν τῇ Θεῷ, εἰς ὁσμὴν
ἀρώματός.

3 Πορεύεσθε ὡς καὶ πάντα ἀκαταρσία ἢ πλεο- Symb. 4. 2
coloss. 3. 9.
1. thess. 4. 3
νήσια μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀ-
γίοις·

4 Καὶ ἀχρότης καὶ μωρολογία ἢ ὕψιστος, Et obscen-
nitas, & stul-
tiloquium
vel scurrili-
tas. siue
scurrilis di-
cacitas.
παρὰ ἀνέκοντα· ἀλλὰ πολλὸν ὕψιστος.

5 Ἰδοὺ γάρ ἐστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ
ἐκείντος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης,
καὶ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ
Θεοῦ.

6 Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. διὰ Mat. 24. 4
mar. 13. 5.
luc. 11. 8.
2. thess. 2. 13
ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῖς υἱοῖς τῆς
ἀπειθείας.

7 Μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτοῦ.

8 Ἦτε γὰρ ποτε σκότος, νυνὶ δὲ φῶς ἐκ Κυρίου·
ὡς τέκνα φωτὸς ὡφελιπατεῖτε.

9 (Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάντῃ ἀγα-
θωσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ)

10 Δοκιμάζοντες τί ἐστιν θέλημα τοῦ Κυρίου.

11 Καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀ-
νόμοις τοῦ σκότους, ἀλλὰ ὡς καὶ ἐλέγχετε.

12 Τὸ

12 Τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπὸ αὐτῆς, ἀγῶ-
νι καὶ λέγειν.

13 Τὰ δὲ πάντα, ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς
φανερῶν. πᾶν γὰρ τὸ φανερόν, φῶς ἐστίν.

14 Διὸ λέγει· Εἰσέλθαι ὁ καθ' ἑαυτὸν, καὶ αἰσταν-
τῆς νικῶν· καὶ ὁπρωίσθαι σοι ὁ Χρῆστος.

Coloss. 4. 5.

15 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκρίβως ᾤκησατε ἵνα
μὴ ὡς ἄστροι, ἀλλ' ὡς ἡλίοι.

Medimentes
occasio-
nem. Id est,
Non solum
sensibus
vobis elabi
agendi qua
non decet.
Rom. 12. 2.
1. Thess. 4. 3.
18. Luxus.

16 Ἐξαρραζόμενοι τὴν κατὰ ἡμᾶς
πνευμαί εἰσι.

17 Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνι-
ντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

18 Καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσυνε-
πτος, ἀλλὰ πληρῶσθε ἐν πνεύματι.

19 Λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις
ἀδῶν πνευματικαῖς· ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ
καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ.

20 Εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν
ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ Θεῷ καὶ
πατρί·

21 Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Θεοῦ.

Coloss. 3. 18.

811. 2. 5.

1. Thess. 3. 2.

22 Αἱ γυναικες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι ὑπακού-
σατε, ὡς τῷ Κυρίῳ·

23 Ὅτι αὐτὸς ἐστὶ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ
ὁ Χρῆστος κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ
τοῦ σώματος,

24 Αλλ' ὡςπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τοῖς Χριστῷ, οὕτω καὶ αὐτὴ γυναικας τοῖς ἰδίοις αἰδεῖται.

25 Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναικας ἑαυτῶν, Colos. 3. 14.
ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἡγάγησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυ-
τὴν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς.

26 Ἴνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τὴν λευκῇ
ἐὺοδατος ἐν ῥήματι.

27 Ἴνα παρῃσθήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἐνδοξον, τὴν
ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν ἄσπιλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν Maculam,
πίπτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος.

28 Οὕτως ὁφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑ-
αυτῶν γυναικας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν
τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ,

29 Οὐδὲις γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίση-
ται, ἀλλ' ἐκτείνει καὶ θάλλει αὐτὴν, καθὼς καὶ ὁ Alio & Co-
uer.
Κεφαλὴ τὴν ἐκκλησίαν.

30 Οτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς
σάρκος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

31 Ἀπὸ τούτου καταλείψει ἁνθρωπος ἡ πα-
τήρ αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ προσκολληθήσεται Gen. 2. 24.
τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἑσονται οἱ δύο εἰς σαρ-
καμίαν. Mat. 19. 5.
Mar. 10. 7.
I. cor. 6. 16.
Adhaerebit
uxori tan-
quam ag-
glutinatus
Vos singuli

32 Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ὅσιν' ἐγὼ δεῖ λέγειν
ὡς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

33 Πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα, ἑαυτοῦ τὴν
ἑαυτοῦ

ἑαυτῶν μωχίκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτὸν ἵνα
μὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἀνδρα.

Κεφ. 5'. Cap. 6.

1 Subiicit precepta de liberorum, 5 servorum, 9 de
minorum officiis. 10 Deinde proponit quānam ac-
tua fidelibus sit proposita. 13 quibus armis in ea uti-
dum. 11 Postremo Tychicum commendat.

Coloss. 3. 20.

ΤΑ τέκνα ὑπακούετε τοῖς κυρίοις ὡς κυρίῳ
ἐν τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου.

Exod. 20. 22.

deut. 5. 16.

ecc. 3. 10.

mat. 15. 4.

mat. 7. 10.

2 Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα (ἡ πρώτη
ἐντολὴ ἀγαπᾷτε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα)

3 ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ὡς
τοῖς κυρίοις.

Ne iritate.

4 Καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα
τοῦ κυρίου, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν κυρίῳ καὶ ἐν
κυρίῳ.

Coloss. 3. 22.

mat. 2. 9.

1. pet. 2. 18.

Non ado-

culum ser-

nientes, ut

qui homini-

bus placere

student ad

est, non sum-

gentes suo

officio prop-

ter domini.

quā in spici-

at, aut in-

spiciuntur

et

5 Ὁ δούλος ὑπακούετε τοῖς κυρίοις ὡς κυρίῳ
ἐν τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, ὡς ἀπλότῃ τῇ καρδίᾳ
τοῦ κυρίου.

6 Ἥμετε ὡς οἱ δούλοι τοῦ κυρίου, οἱ δούλοι τοῦ
κυρίου, οἱ δούλοι τοῦ κυρίου, οἱ δούλοι τοῦ κυρίου,
οἱ δούλοι τοῦ κυρίου.

7 Μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν, ὡς ἀνθρώποις
ἀνθρώποις.

8 Εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν ὁ κύριος, εἴτε δούλος
εἴτε δούλος, εἴτε δούλος, εἴτε δούλος, εἴτε δούλος.

9 καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε ὡς ἐπὶ αὐτῶν,
ὅπως ἴπῳ ἀπειλῶ· εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν
κύριος ἐστὶν ὁ ἐχθροῖς, καὶ ὡς σωπληφία ἐκ ἐστὶ Deut. 10. 17.
αὐτῶν. 2. Paral. 19. 7
Job. 21. 10.

Deut. 10. 17.

2. parat 19.7

106.34.19.

(apien. 68.

000425.16

Art. 10.34.

FORM. 2, 1 E.

galat. 2.6.

color 2.25

1. Def. 2.1. Let \mathcal{C} be a category. A *monoidal structure* on \mathcal{C} is a bifunctor $\otimes: \mathcal{C} \times \mathcal{C} \rightarrow \mathcal{C}$ and a natural isomorphism $\alpha: (\otimes) \circ (\otimes) \rightarrow \otimes$ satisfying the following conditions:

1. per. 1. 17d
A. 1. 1. 17d

Advertisers

10110125, 2W

artes calli

10 Τολαιπὸν, ἀδελφοί μου, ἰδὺσαμῆσθε ἐν sapien. 6. 8.
ἐκείνῃ τῇ καίρει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ecc. 1. 35. 16.
a. 1. 10. 34.

II Εφύσταται τῷ παροπλίαν τῷ Θεοῦ, *rom. 2. 17.*
 ἀνίσταται ἰμέως σὺν αὐτῷ *galat. 2. 6.*
 ὡς ταῖς μεθυδείας τῷ *coloss. 3. 24.*
 αὐτοῦ. *1. pet. 1. 17.*

12. Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλιν πρὸς αἷμα καὶ

πρὸς τὰ κατὰ κράτος τῶ σκότους αἰῶνος τοῦ-
του, πρὸς τὰ πνευματικὰ ἡ πορνείας ἐν τοῖς ἰου-

13 Διὰ τὸ τοῦτο ἀναλαμβάνει ἡ παροπλία τῆς Θε-

καὶ ὁ ὢν ὁ θεὸς ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ποτα-
μῷ πάντα κατεργασάμενος σωθῆναι.

14 ΣΤΟΥΤΕ ΟΩΣ ΑΓΓΕΛΟΙ ΤΟ ΣΟΦΙΩΝ ΥΜΩΝ
ΕΛΕΗΣ, ΚΥΝΕΝΟΜΟΙ ΤΩΝ ΔΟΥΛΩΝ ΤΗΣ ΔΙ-

15 Καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἱτοσιν· Habentes
 τοὺς πόδας ἐν ἱτοσίν· pedes cal-

16 Ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες ἡ θυρεὸν τῇ πίστε-
 ῖν ἡδυνήσατε πᾶσι τοῖς βίβλη τῷ πονηροῦ τοῖς

17 καὶ τῇ περικεφαλαίᾳ τοῦ σωτηρίου δέ-
 σπασα.

சுமார்,

ξασθε, καὶ τὴν μάχασθαι τῷ πνεύματι, ἐν ᾧ
Θεοῦ.

Perseueran-
tia.

18 Διὰ πάσης περισσευχῆς καὶ δεινότητος, ὡς
εὐχόμενοι ἐν παντὶ καρδίᾳ ἐν πνεύματι, καὶ ἐν
τῷ τῷ τοῦ ἀρχιπρεσβυτέρου ἐν πάσῃ ᾧ περισσεύει
δεινότητι πρὸς πάντων ἡμῶν ἀγαθῶν.

19 Καὶ ὑμεῖς ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθεῖν λόγιον
τοῖς τῷ σώματι μου ἐν παρρησίᾳ, ἵνα ἵνα
μυστήριον τῷ ἑαυτοῦ.

Legatione
singor.

20 Ὑμεῖς ἔστε ὡς ἐσβεβώ ἐν αἰλύσῃ ἵνα ἵνα
παρρησιάσωμαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 ἵνα ἵνα εἰδῇτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμὴν
πράξιν, πάντα ὑμῶν ἵνα ἵνα Τυχικὸς ὁ ἀγαπῶν
ἀδελφεὶς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν Κυρίῳ.

22 Οὐ ἐπιμύσα ὡς ὑμεῖς εἰς αὐτὸ τὸ πᾶν
γινώσκετε τὰ πρὸς ἡμῶν, καὶ παρακαλέσθαι τὰς
ἀσὺς ὑμῶν.

23 Εἰρήνῃ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ μὴ ὡς
ὑπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

24 Ἡ χάρις μὴ πάντων ἡμῶν ἀγαπῶν
Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ Ἀμὴν.

Πρὸς Εὐσεβίαν ἐγγράφη ὑπὸ Ρώμης
διὰ Τυχικοῦ.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἡ εἰς Φιλιππησίους

ἐπιστολή.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

De pio animi sui erga Philip. affectu testatus, 12 de se
& de suis viculis tractat, 23 & eorum successu ploioeitat,
27 bonum quod ad unitatem, 38 & patientiam.

ΠΑΤΡΟΣ καὶ Τιμόθεος δούλου Ἰησοῦ
Χριστοῦ, πᾶσι τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τοῖς οὖν πρὸς Φιλιππησίους, σὺν ἐπισκόποις καὶ

ἡ χεῖρες ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡ-
γούμενου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ὅτι πάση τῇ μερίδι

4 (Παύλου ἐν πάσῃ δεικνύει μὴ ἔσθ' παύτων ὑ-
μῶν χαρὰς ἢ δέξοιται ποιῆμας)

5 Ἐπὶ τῇ κατανόῃ ὑμῶν εἰς τὸ δουλεῖν, ἀπὸ
ἐκείνης ἡμέρας ἄχρι τῆ νῦν.

6 Πεποιθὼς αὐτὸ τῦτο, ὅτι ὁ ἐκκαθάριμος ἐν ὑ-
μῶν ἀγαθόν, ὅτι τὴν ἀρετὴν ἡμέρας Ἰησοῦ

7 Ἐκείνης δὲ ἀρχῇ ἡμεῖς τῦτο φρονοῦντες ἔσθ'
καὶ ὑμεῖς, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν,

Υὑ

ἐν τοῖς δισμοῖς μου, καὶ τῇ ὁποιοῦν, καὶ ὅτι
σὺ τῷ διαγγεῖν, συγκαταίνεις μετ' ἡμετέρας
ὡς οὖν.

8 Μάρτυς γάρ μου ὅτι ὁ Θεὸς οἱ ὁμοῦ
πάντας ὑμεῖς ἐν σωλὺν τοῖς ἰσοῦ Χριστῷ.

9 Καὶ τὸ ποιεῖτε, ἵνα ἡ ἀγάπη ἡ
ἐν ὑμῖν καὶ ἡ ἐν ὑμῖν ἀγάπη ἡ ἐν ὑμῖν
ἀγάπη.

10 Εἰς τὸ δικαιοσύνην ὑμεῖς τὰ δικαιώματα
ἵνα ἡ ἐν ὑμῖν ἀγάπη καὶ ἡ ἐν ὑμῖν ἀγάπη
Χριστοῦ.

11 Πληροῦντες καρπῷ δικαιοσύνης
διὰ ἰσοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἡμετέρας.

12 Γινώσκουσιν ὅτι ὑμεῖς βούλουσθε ἀδελφοί
τὰ κατὰ ὑμῖν καὶ εἰς ἀγαπῶν τὴν ἀγάπην
ἐν ὑμῖν.

13 Ὡς ὅτι δισμούς μου φανεροὶ ἐν Χριστῷ
γινώσκουσιν ὅτι ὅλα τὰ φανερώματα, καὶ τὴν ἀγάπην
πάντα.

14 Καὶ ὅτι πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἀγαπᾷ
πεπιθότας τοῖς δισμοῖς μου, ἀγαπᾷ τὴν
ἀγάπην ὡς ὅτι λόγον λαλεῖ.

15 Τινες μὲν καὶ διὰ φόβον καὶ ἡμετέρας
ἀγαπᾷ τὴν ἀγάπην καὶ Χριστὸν κηρύσσουσιν.

16 Οἱ μὲν ὅτι ἐξ ἡμετέρας τοῖς Χριστῷ
ἀγαπᾷ τὴν ἀγάπην, οἱ μὲν ὅτι ἐξ ἡμετέρας
ἀγαπᾷ τὴν ἀγάπην.

In offensa
cursu per-
gatis ad di-
em usque
Chr.

Propensa
voluntate.
Contenden-
di studio.

μου

17 Οὐ γὰρ ἀγάπησε, εἰδότες ὅτι εἰς δόλοισιν
ἐκλογίσαντο κτείναι.

18 Τί γάρ πάλιν παρὰ τρέψω, εἴτε ὡς ἀπὸ
ἐλπίδα ἀληθείας, Χριστὸς καταγένηται καὶ ἐν τῷ
καρπῷ καὶ χαρῇ ποιεῖται.

In speciem
Galilaeae ap-
parens.

19 Οἶδα γὰρ ὅτι τὸ τοιοῦτό μοι δοθέναιται εἰς σω-
τηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν διήσεως, καὶ ὅτι χορηγίας τῆς
ἐλεότητος τοῦ Χριστοῦ,

20 Κατὰ τὴν δόξα θεοδοσίαν καὶ ἐλπίδα
ἐκ τῆς ἐν ἐμοὶ αἰχμαλωθίσεως, ὥς ἐν πάσῃ παρ-
ρησίᾳ πάντοτε, καὶ νῦν μεγαλειωθήσεται Χρι-
στὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς, εἴτε διὰ
θανάτου.

Secundum
intentam &
avidam ex-
pectatio-
nem meam.

21 Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, Χριστὸς, καὶ τὸ δοῦναι αὐτὸν
ἀποθνήσκειν.

22 Εἰ γὰρ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τὸ τοιοῦτό μοι καρπὸς ἔρ-
γοῦ καὶ ἀγάπης, ὡς γινώσκω.

23 Σωζέμεθα γὰρ ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ὅτι ἐν ἐμοὶ
ἐστὶν ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀποθνήσκειν, καὶ σὺν Χριστῷ ἔξω
πονηροῦ καὶ κρείσσον.

Conitor
n. utrinque
& cupio
quidem mi-
grare.

24 Τὸ γὰρ ὅτι ἀποθνήσκειν ἐν τῇ σαρκὶ ἀγαθὸν πλεονέ-
κτημα.

25 Καὶ τὸ τοιοῦτό πεπεισμένος οἶδα, ὅτι μὴ ὡς καὶ συ-
μμετρίως πάντες ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν ἀσθενοσίαν, καὶ
ἐν τῇ ἐλπίσει.

Cum certa
fiducia no-
ui.

26 ἵνα τὸ χάρισμα ὑμῶν φεισθῇ ἐν Χρ-
στῷ Ἰησοῦ ἐν ἡμοῖς, διὰ τῆς ἡμῶν παροσιᾶς αὐτῷ
πρὸς ὑμᾶς.

Videte tan-
tū n̄ vt vos
geratis sicut
dignum est
euangelio.

Nec percel-
limini vlla
in re ab ad-
uersariis.
vel, terre mi-
ni.

27 Ὑμῶν ἀξίως τῷ θυσιαστίῳ τῷ Χριστῷ τοῦ
τιμωμένου ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὸ
κείνων τὰ φεῖ ὑμῶν, ὅτι γήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, καὶ
ψυχῇ συναθροισθῆτε τῇ πίστει τοῦ θυσιαστίου.

28 Καὶ μὴ πλυρόμενοι ἐν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ
τιμωμένῳ ἥτις αὐτοῖς μόνον ἔστιν ἐνδείξις ἀποκρί-
σεως, ὑμῶν δὲ σωτηρίας καὶ τούτο ἀπὸ Θεοῦ.

29 Ὅτι ὑμῶν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, ὡς
μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ὁμοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
πράττειν.

30 Τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες ὡς ἰδοὺ ἐν ἡμῖν,
καὶ καὶ ἀκρίβετε ἐν ἡμοῖς.

Κεφ. β'.

Cap. 2.

1 Obtestatur eos vt nihil prius habeant 3 humilitatem illi-
que exemplo Christi. 19 Timotheum se illis breui mi-
rum promittit. 26 & mortem Epaphroditum excusat.

Εἰ τις ἐν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴπαι παρρησί-
αν ἀγάπης, εἴπαι κοινωνίαν πνεύματος, εἴπαι
σολάγγιον καὶ οἰκτιρμοὶ,

2 Πληροῦσατέ με καὶ χαρῇ, ἵνα τὸ αὐτὸ ἔρ-
γῃτε. ἡμεῖς, πῶς αὐτῷ ἀγάπῃ ἔχοντες· σίμψυχοι καὶ
ἐν φρονεῖν.

3 Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν, ἢ κακοδοξίαν, ὡς
τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀγαθῶν καὶ ἡρώδῃ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν.

ἐκ αὐτῶν.

4 Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἔχετε σκοπεῖτε, ὅμως καὶ τῶν ἰσθμίων ἔχετε.

5 Τοῦτο γὰρ φρονέτω ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ

Sic anima-
ti sitis ut
Chr.
Non duxit
rapinam.

6 Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἔχων ἀρπαγμὸν ἦρατο τὸ ὄνομα Θεοῦ.

7 Ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν, μορφῇ δούλου λαβὼν, ἐν ἡμύματι ἀνθρώπων γενόμενος.

8 Καὶ ἡμῶς εὐρεθίς ὡς ἀνθρώπος, ὑπακούσας ἑαυτὸν, γενόμενος ὑποκούος μέχρι θανάτου, θανάτου ὧν γενοῦ.

9 Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑψώσας, καὶ ἐχαρί-
πταισεν αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα.

10 Ἴνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντες γόνυ κλῖνῃ
ὑποτάσσων καὶ ὁμολογῶν καὶ καταχθονίων.

11 Καὶ πάντα γλῶσσαι ὁμολογῶσιν ὅτι
κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς.

12 Ὡστε καὶ ἀπητοί με, καθεὶς πᾶντο ὑπο-
τάσσεται, ὡς ἐν τῇ παρυσίᾳ με μόνον, ὅμως καὶ
πάντες ὑμῶν ἐν τῇ ὑποτασσόμεναι με, μὴ φόβου καὶ τρέ-
φου τῶν ἑαυτῶν σωτηρίαν καταζητεῖτε.

13 Ὁ Θεὸς γὰρ ὅστις ἐν ἐργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ δι-
καιοσύνη καὶ τὸ ἐργεῖν, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

14 Πείθεσθε ἑαυτοὺς ἡγεμενισμῶν καὶ δι-
καιοσύνῃ.

14 Absque
murmura-
tionibus &
disceptatio-
nibus. Ut
altercatio-
nibus.

Mat. 5. 14.
Lucetis vel,
Lucete, im-
perandi mo-
do.

Etiam si pro
libramento
offerat sa-
crificium &
sacrificio.

Mat. 16. 1.
Animum
refutnam.
vel, Bono
sunt animo.
Unanimem.
vel, ita pari
affectu pro-
ditum.
2. Cor. 10. 24.

15 ἵνα γλῆσθε ἀμυμπτοι καὶ ἀκίρατοι, τῇ
Θεῷ ἀμώμετοι ἐν πίστει γλυτᾶς σκολιᾶς καὶ ὁ-
σραμύνης * ἐν οἷς φαίνεται ὡς φανήτες ἐν κόσμῳ.

16 Λύγον ζωῆς ἐπείχοντες* εἰς καὶ χιμα ἡμῶν
εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι ἐκ εἰς κατὸν ἰδοῦμεν, καὶ οἱ
κατὸν ἐκοπίαστε.

17 Ἀλλ' εἰ καὶ ἀσπένδουσι ὅτι τῇ θυσίᾳ, καὶ ἡ-
τουρηία τῆς πίστεως ὑμῶν, χάριτος καὶ συγχάρωντο
σιν ἱμῶν.

18 Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χάριτε, καὶ συχα-
ρίτε μοι.

19 Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, Τιμώμεν π-
χέως πῖμψαι ὑμῶν ἵνα καὶ γὰρ ὁ δούλω, γνῶναι
πρὸς ὑμῶν.

20 Οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσούψυχον, ὅστις γνῶναι
πρὸς ὑμῶν μεριμνήσῃ.

21 * Οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσι, καὶ τὸ
Χριστοῦ Ἰησοῦ.

22 Τίω ἢ δοκιμῶν αὐτῶν γινώσκω, ὅτι οἱ πε-
πεῖ τέκνον, σωῖ ἡμοῖ ἰδοῦσιν εἰς τὸ διαχέω.

23 Ἰδοὺ μὲν οὖν ἐλπίζω πῖμψαι, ὡς αἱ ἐπ-
δω τὰ πρὸς ἡμῶν Ἰεραυτῆς.

24 Πιστοιθα ἢ ἐν Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτῶν τὰ χά-
ρις ἰδοῦσιν.

25 Ἀνακαίον ἢ ἡγοῦμαι Ἐπαρθεῖς τοι πῶ-
ἀδελφόν καὶ συνεργόν ἢ σου εὐχαριστῶ με, ἵνα ἡμῶν
ἴπῃ

καὶ ἐκ ἐστέρῃ πεποιθότες·

4 Καὶ ὅτε ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐστέρῃ
τις δοκεῖ ὄμνος πεποιθέναι ἐν στερῇ, ἐγὼ μὲν

Circumci-
sus octavo
die.

2. Cor. 11. 22.

Αβ. 23. 6.

5 Ὑποταγὴ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ
φυλῆς Βενιαμὴν, * Εβραῖος ἔξ Εβραίων, * ἡγε-
μὼν Φαρισαῖος·

6 Κατὰ ζήλον, διακωνῶν ἐκκλησίας, καὶ δι-
οικουῦν τέλει ἐκ νόμου, γλυφόμενος ἀμαρτία.

7 Ἀλλ' ἄτινα ἔμεινεν μοι κέρδι, ταῦτα ἤρξαμαι
καὶ Χριστὸν ζημεῖν.

8 Ἀλλὰ ὅμοιω γὰρ καὶ ἤρξαμαι πάντα ζημεῖν
διὰ τὸ ὑπερέχειν τῆς χάριτος Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ
δοῦνός μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἤρξαμαι
καταλείπειν Χριστὸν κερδίσαντα,

Stet cor.

9 Καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δι-
οικουῦν καὶ ἐκ νόμου, ἀλλὰ καὶ διὰ πίστεως Χριστοῦ, τῆς
ὅτι διηκοουμένη ὅτι τῇ κρίσει.

10 Τὸ γινώσκαι αὐτόν, καὶ τὸ δοῦναι τῆς χά-
ριτος αὐτοῦ, καὶ τὸ κοινωνεῖν τῆς παθητικῆς αὐ-
τοῦ συμφορῆς καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

11 Εἵπας καταφύγετε εἰς τὴν ἐκκλῆσιαν
τοῦ νεκροῦ·

12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἀλλ' ὅτι πεποιθὼς
διακωνῶ καὶ ἐκ νόμου, καὶ καταλάβω, ἐπ' ᾧ καὶ καταλείβω
ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

13 Ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμμετῶν ἐλογίζεσθαι ὑμᾶς
τελειώσας.

Dum con-
formor ad
eius mor-
tem, vel, sic
conformis
mori ei.
Apprehen-
dam id cu-
ius causa
sum appre-
hensus a
Christo.

παραίτη.

14. Εὰν δὲ πρὸς μὲν ὁπίσω ὁπλικοὶ δυνάμεις, τῷ τε
 ἡμετέρῳ ἐπικτεινόμενος, καὶ σκοπὸν διώκων
 τὸν ἐχθρὸν τὸ αἶψα καλέσας τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ
 ἡμῶν.

Ad ea quæ
 sunt à fronte
 contendens, ut
 me inten-
 dens.

15. Ὅσοι ἐν τέλει οὖν, τῷ το φρονέοντες καὶ εἴ τι ἐ-
 πὶ το φρονέοντες τῷ το ὁ Θεὸς ὑμῶν ὑποκαλύψει.

16. Πάλιν εἰς ὁ ἐρωτάσας μὲν, τῷ αὐτῷ εὐχαρι-
 ζομένης αὐτῷ φρονεῖν.

17. Συμμιμητοὶ μὲν γίνεσθαι ἀδελφοί, καὶ σκο-
 πῶν το αὐτῷ πατατῶνται κατὰ ἑξῆς ἔχει τῷ
 πνεύματι.

18. Πολλοὶ γὰρ πατατῶνται, οὓς πολλάκις ἐλε-
 γησὶν καὶ ὅ καὶ κλαίων λέγω, ὅτι ἐχθρὸς τῷ συμ-
 μίμοις.

Rom. 16. 17.

19. Ὡς τὸ τέλος ἀπώλεια, καὶ ὁ Θεὸς ἐν κοιλίᾳ,
 ἐν ἧς ἐστὶ ἀρχαῖα αὐτῶν οἱ πατέρες φρο-
 νήσαντες.

20. Ἡμεῖς γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν ἐσχρατοῖς ὑποφύ-
 ομεθα καὶ ὁ σπύργος ἐπικολοχούμεθα Κύριον Ἰη-
 σὺν Χριστῷ.

1. Cor. 1. 7.

21. 2. 12.

Mutabit ha-
 bitum cor-
 poris nostri
 quod humi-
 le est, ut
 conforme
 fiat corpori
 eius glorio-
 so.

21. Ὅς ματαχμησάμεν τὸ σῶμα τὸ ταπεινόν
 καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ ἡμετέραν αὐτὸ σύμμορφον τῷ σῶ-
 ματι τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τῷ εἶργεσθαι τῷ δυνάμει
 αὐτοῦ καὶ ὑπετάξασθαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Καρ.

9 Αγαθὴ ἐμνήστε καὶ παραλάβετε, καὶ ἡκούσατε,
καὶ οἱ υἱοὶ, ταῦτα πράσσοντες, καὶ ὁ Θεὸς τῆς
ἐμῆς ἰσχύος μὲ ὑμῶν.

10 Εὐχαρίσω ὃ ἐκ Κυρίου μεγαλύνει ὅτι ἦδη ποτὶ
ἐμὴν ἐστὶν τὸ ἄσπερ ἐμὴ φρονεῖν· ἐρ' ὅ ὃ ἰσχυροῦ
ἐμὴν ἐρεῖδεν δέ.

11 Οὐχ ὅτι καὶ ἐστέρησιν λόγων· ἐγὼ γὰρ ἱμα-
ζινοῦμαι εἰς ἐμὴν ἀρκῆς ἐγώ.

12 Οἶδα ὃ ταπεινῶς, οἶδα καὶ ταπεινῶς ἐν
ἐμῇ καὶ ἐν πᾶσι μεμνημένη, καὶ χορταίνωμαι καὶ πε-
νήτι ταπεινῶς καὶ ὑπερερεῖς.

13 Πάντα ἰσχύει ἐν τῇ ἐκδοκαμύντῃ με Χριστῷ.

14 Πλὴν καλῶς ἐπυνήσατε συγκοινωνήσαν-
τες μου τῇ θλίψει.

15 Οἶδατε καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, ὅτι ἐν ἔρ-
χῳ τῇ ἐκδοκαμύντῃ, ὅτι ἐξ ἡλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐ-
κ ἔχοντες ἐκκλησίαν ἐκοινωνήσαντες εἰς λόγον· ὁδοῦ
ἐκδοκαμύντῃ, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι.

16 Ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίᾳ καὶ ἁπασί καὶ εἰς
ἐμὴν χεῖρα μοι ἐπέμψατε.

17 Οὐχ ὅτι ἐπὶ τῇ πᾶσι τὸ δοῦμα, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τῇ
ἐμῇ πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.

18 Ἀπὸ γὰρ πάντων, καὶ ταπεινῶς πεπλη-
ρωμένη, ἐξ ἑαυτοῦ παρὰ ἑαυτοῦ ἴτε ταῖ παρ'
ἐμῇ, ἐκδοκαμύντῃ, ἐκδοκαμύντῃ, ἐκδοκαμύντῃ,
ἐκδοκαμύντῃ.

Requiritis
in vestra de
me cura,
quam & ig-
nabatis, sed
opportuni-
tate desti-
tuebamini.
Non prop-
ter penuri-
am meam
dico.

Sed require
fructum ex-
uberantem
qui in rati-
onem ve-
stram indu-
catur. vel
in vestras
rationes re-
feramus.

19 Ο ὃς Θεός με πληροῦσε πᾶσαν χάριν
μεῶν κατὰ τὴν πλεοναυτίαν, ἐν δόξῃ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

20 Τῷ ὃς Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς
ἀιώνας τῷ ἀγίῳ, ἀμήν.

21 Απαύσασθε πάντα ἄγιοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἡμοῖς ἀδελφοί.

22 Ασπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἄγιοι, καὶ
σε ὃ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

23 Ἡ χάρις τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ
πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐγγραφὴ ἀπὸ Ρώμης
δι' Επαφροδίτου.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣ-
σαίης ὁπιστολά.

Κεφάλαιον α'. Caput I.

1. Post inscriptionem 4 illos laudat, ut magis attentos reddat ad se audiendum, 7 testimonium doctrinae quam ab Epaphra audierant, reddit. 13 Devotionem erga eos quam suis elogiis praedicat, 20 & omnes nostrae salutis vias in solo Christo omnino sitas esse, exponit.

ΠΑΤΡΟΣ ἀποστόλος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ
φιλήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφεός,

φειροῦντε, καὶ αὐξάνομενοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν
τῷ Θεῷ.

11. Ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμέμενοι
κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πάντας ὑπομονὴν ἔχοντες
καρδυσμῶν μὴ χαλεκῶς.

Qui nos
reddidit
idoneos ad
participan-
dam sortem.
Mat. 3. 17.
O 17. 5.

12. Ἐν χαριστουῦντε τῇ πατρὶ * τῇ
σαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τοῦ ἁγίου
ἐν τῇ φωτὶ.

13. Ὃς ἱρρύσατο ὑμᾶς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ
πνεύματος, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἁγίου
ἐν χάριτι αὐτοῦ.

14. Ἐν ᾧ ἰσχυροὶ καὶ ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ
πνεύματος αὐτοῦ, τὴν ἀρετὴν τοῦ ἁγίου ἀμαρτιῶν,

Heb. 1. 7.

15. Ὃς ὅτι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τῷ ἀσώρῳ, καὶ
τότοκος πάσης κτίσεως.

Johan. 1. 3.

16. Ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη πάντα τὰ ἐν τῇ
ἐξουσίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ δυνάμει, καὶ ὅσα τὰ ἐν τῇ
ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε
ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ πάντα διὰ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσθη.

17. Καὶ αὐτός ἐστιν ὁ πατήρ πάντων, καὶ τὰ πάντα
ἐν αὐτῷ συνέστηκαν.

1. Cor. 15. 20.
1. Cor. 1. 5.
Johan. 1. 14.
Infra 2. 9.
Placuit Pa-
tri,

18. Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τοῦ
ἐκκλησίας, ὃς ἐστιν ἀρχὴ * καὶ ὁ τοτόκος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
ἡ καὶ ὅληται ἐν αὐτῷ αὐτὸς ὁ σωτήρ.

19. Ὅτι ἐν αὐτῷ * ὁ δόκτος παῖς τὸ πνεῦμα
καὶ τοῦ σώματος.

πλῆτοι τ' δόξης τῷ μωσῇ ἐν τῇ ἐκείνῃ
ἐν ὅττι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης

28 Οἱ ἡμεῖς καταβιβασθέντες ἐν ταῖς
ταῖς ἀνθρώποις, καὶ διδάσκοντες πάντα ἀνθρώπου
πάντ' ὁρῶντες ἵνα παρρησιασώμεθα πάντα ἀνθρώπου
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

29 Εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὸ
κατὰ τὸ ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει

Κεφ. β'. Cap. 2.

4 Vanitatis damnat quicquid est extra Christum, 11
pinnatum de Circumcisione, 16, ciborum abstinentia, 1
Angelorum cultu loquitur. 20. Unde constituitur a Deo
tis per Christum liberatos esse.

Θ Ελπίς ὑμῶν εἰδέναι ἡλικίαν ἀγαθῶν
ὑμῶν καὶ τῷ ἐν λαοδικείᾳ, καὶ οὕτως
καὶ τὸ φρόνῳ πόνον ἐν ἐκείνῃ.

2 ἵνα παρρησιασώμεθα ἐν καρδίᾳ αὐτῷ, ἐν
ἐκείνῃ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλῆτοι τ' ὁρῶντες
ἐν οὐρανῷ, εἰς οὐρανῷ, εἰς οὐρανῷ, εἰς οὐρανῷ
τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ καὶ τῷ Χριστῷ

3 Εἰς ὃ εἰσι πάντες οἱ θνητοὶ ἐν τῇ οὐρανῷ
τῆς γνώσεως ἀποκρυφοί.

4 Ἰδοὺ ἡ λέγω ἵνα μή τις ὑμῶν παρρησιασώμεθα
ἐν πειρασμῷ.

5 Εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἀπῆμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι
συνὸ ὑμῖν εἰμι, χαίροντι καὶ ἐλπίζοντι ὑμῶν τῷ
τῷ στίγματι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

Vos decipi-
piat oratio-
ne ad per-
suadendum
accommo-
data.
1. Cor. 3. 3.

ὅτι αὐτὸν παρῆλθετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν
ὡς ἀπὸ τοῦ πνεύματος ὁμοιωσάμενοι αὐτῷ

7 Ἐμμεῖς ὁμοιοί, καὶ ἰσοκαταστάσιμοι αὐτῷ, καὶ
ὡς αὐτὸς ἐν τῇ πίστει, καὶ ὡς ἐδιδάχθητε, ὡς ἐ-
ποιοῦντες αὐτῷ ἐν ὁμοιοῦσιν.

8 Βλέπετε ἵνα μή τις ὑμᾶς ἐξ αὐτῶν συλαγωγῶν
ἐκ τῆς φιλοσοφίας καὶ κατῆς ἀπάτης, καὶ τῆς π-
ατάκης τοῦ αἵματος τοῦ σώματος, καὶ τῆς σοφίας τοῦ κόσμου,
καὶ τοῦ Χριστοῦ.

9 Ὅτι ἐὰν αὐτῷ κατοικεῖ πάς τὸ πλῆθος τῶν
ἀνθρώπων σωματικῶς.

10 Καί τις ἐὰν αὐτῷ πεπληροσμένης, ὅς ἐστιν ἡ
ἐκκλησία τοῦ σώματος καὶ ἡ ἐκκλησία.

11 Ἐν ᾧ καὶ ὡς ἐκτεταμένη ἡ ἐκκλησία ἀχρε-
ωτοῦ, ἐν τῇ ἀπεκλύσει τοῦ σώματος τοῦ αἵματος
τοῦ σώματος ἐν τῇ ἐκτετατῇ τοῦ Χριστοῦ.

12 Συνταρίντες αὐτῷ ἐν τῇ βαπτίσματι, ἐν
ᾧ συντηγμένη διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας τοῦ
σώματος τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκτετατῇ.

13 Καὶ ὑμεῖς νεκροὶ ὄντες ἐν τοῖς παραπτώ-
ματι καὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῶν σαρκῶν ὑμῶν, σωματι-
σμοῦ αὐτοῦ, χαριστάμενοι ὑμῖν πάντα τὰ
παραπτώματα,

14 Ἐξελείψας τὸ καὶ ἡμῶν χειρὸς ἀφ' ὧν
ἡμεῖς ἐκτεταμένοι, ὡς ὑποταγμένοι ἡμῖν καὶ αὐτὸ ἔρ-
ωτα ἡμῶν, ὡς ὑποταγμένοι αὐτῷ τῷ σώματι.

Traduxit
palam, & de
illis trium-
phant.

15 Απὸ τοῦ ὑπὸ μέρους τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς
οἰκίας ἰδεῖν μάλιστα ἐν παύσει, θρηνη-
σάμενοι ἐν ἑαυτοῖς.

16 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρανέτω ἐν βραβύ-
λῳ, ἢ ἐν μέρεσι ἑορτῆς, ἢ νεμελίας, ἢ σαββάτου.

17 Ἀβυσσοὶ τῶν μελλόντων τοῦ ἵσθιου
Χειρῶν.

Nemo vos
debite bra-
bio fraudet.

18 *Μὴδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύτω ἡμέ-
ταις ταπεινοφροσύνης καὶ θρησκείας τῶν ἀγγέλων, ἀπὸ
ἐωραμένης ἀντιτύπου, εἰ καὶ φιστέμερος ὑπὸ τῆς
τῆς σαρκὸς αὐτῶν.

19 Καὶ ἐκ τῶν πλὴν κεφαλῶν, ἔξ ὧν ποῖ
σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ὁπληρῶ-
μενοι καὶ συμβιβάζομενοι, αὖτε πλὴν αὐτῶν οἱ
Θεοί.

20 Εἰ οὖν ἀπειθαίετε τῷ πλὴν Χειρῶν
τῶν σοιχείων τῷ κόσμῳ, τί οὕτως ζῶτε ἐν τῇ
δογματίζεσθαι;

Decreta
Propomitis.

21 Μὴ ἄφῃ, μηδὲ γούση, μηδὲ θῆκη.

22 Ἀβυσσοὶ πᾶσι εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρί-
σει τῶν ἐτάλματι καὶ διδασκαλίας τῆς ἀποχρί-
σεως.

23 Ἀπὸ τῶν λόγων μὲν ἔχοντα σοφίας εἰδὲ
λοθρησκείας, καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἀρείδας
ματῶν, ἐκ τῆς τιμῆς τῆς φθορῆς πλυσματῶν τῶν σαρκῶν.

In eo quod
corpori non
parcant.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

a Terrenis exercitijs quæ pseudoapostoli vicebant.

et ad mortificationem carnis orditur:
 et addit particulae exhortationes, 8 & peritica-
 les, quae ex flagulorum notatione pendunt.

Γιαυ συνυγράθητε τῷ Χριστῷ, τὰ αἶμα ζῶντα
 παρὰ Χριστοῦ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ Θεοῦ καὶ διή-

2. Τα αἶμα φρονεῖτε μὴ τὰ ὅτι τ' ἡμεῖς.

Superna
 pite. vel
 De supernis
 cogitate.

3. Απειθήσατε γὰρ καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν καὶ κρυπταὶ σὺν
 Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ.

4. Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε
 ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

5. Νικηθήσεσθε αὐτὰ τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὅτι τῆς
 σαρκὸς, ἀκαθαρσίας, πάσης, ὀπιθυμίας κα-
 τὰ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ὄντι ἐν δολοχαρμίᾳ.

6. Δι' αὐτῆς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἐν αὐτῇ τῆς
 ἐπιθυμίας.

7. Εἰ οὖν καὶ ὑμεῖς ἀντιπατάσατέ ποτε, ὅτι ἐ-
 στα ἐν αὐτοῖς.

8. Νυνὶ δ' ἀπέθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀρ-
 γῶν, θυμῶν, κακίας, βλασφημίας, ἀχρεολογίας, ἐκ
 τοῦ στόματος ὑμῶν.

Iracundi-
 am, excan-
 descentiam,
 maledicen-
 tiam, verbo-
 rum turpi-
 tudinem.

9. Μὴ μέλειδετε εἰς ἀνθρώπους, ἀπεχθυσάμε-
 ναι τὸν πλητὴν ἀνθρώπων σὺν ταῖς φράσεσιν.

10. Καὶ ἐδυστάμενοι τὸν ἥτιον, τὸν ἀγαθυνού-
 μεν εἰς ὀλέθρον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος

11 Οπου ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἰουδαίου, αἱρετικοῦ καὶ ἀκαθαρστίας, βάρβαρος, Σκυθῆς, ὁ ἕλες, ὁ ὅλος ὁ κόσμος τὰ πρῶτα καὶ ἐν πᾶσι Χριστοῦ.

12 Ενδύσατε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς οἱ καὶ ἡγαπημένοι, ἀσπάζεσθαι οἱ ἀλλήλους, χρηστὰ, ταπεινοφροσύνῃ, ἀρεότητα, μακροθυμίαν

Condonan-
tes.

Habeat que-
relam i. que-
rendi mate-
riam, vel,
occasionem.

Sit modera-
rix. vel, gu-
bernatrix.

13 Ἀλλήλοισι ἐκκλησίων, καὶ ἡ ἀρετὴ ἀλλήλοις, ὡς καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

14 Ἐν πᾶσι καὶ τέτοις τιμῇ ἀγαθῶν, ὡς ὁ σὺνδεδεσμένος τῆς πενιχρότητος.

15 Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

16 Ο λόγος τοῦ Χριστοῦ ὁικοῦται ἐν ὑμῖν πλοῦσι, ἐν πίστει σοφίᾳ, διδασκαλίᾳ καὶ νεότητι, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

17 Καὶ πᾶσι οἱ ποιῶντες, ὡς λόγος τοῦ Θεοῦ, πᾶσι ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

18 Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεται τοῖς κύρις, ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

19 Οἱ ἀνδρες, ὡς καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Eph. 5. 22.
Ne amaru-
lencia aduer-
sus eas. vel,
Ne sitis a-
marulenti.

20 Ἰὰ σῖμα ὑπακούετε τοῖς ἡγετοῖς καὶ 1. PR 3. 2

καὶ τῷ κυρίῳ ὅτι ὁ κύριός ἐστιν ὁ ἀρχηγός τοῦ Κυρίου.

21 Οἱ πατέρες, μὴ ἱριδίζετε τὰ τέκνα ὑ-

Ephes. 6. 1.

Ne irritate

liberos ve-

stros, ne a-

nimum de-

spondeant.

22. Ephes. 6.

5.

11. 2. 9.

1. PR 2. 13.

Vide c. 6 ad

Ephes. v. 6.

22 Οἱ υἱοὶ, ὑπακούετε καὶ πᾶσι τοῖς καὶ

κύρις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείᾳ αἰς αἰ-

δουσίαν, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ, φοβούμε-

νοι τοῦ κυρίου, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ κυρίου

23 Καὶ πᾶς ὁ, τι ἐὰν ποιῇτε, ἐν ψυχῇ ἡρώδι-

24 Εἰδότες ὅτι ὁ κύριος ὁποῦν ἡμεῖς πᾶς

25 Οἱ ἀδελφοὶ, ποιεῖτε καὶ ὅ,τι ἡμεῖς

26 Οἱ κύριοι, τὸ δέχου καὶ τὴν ἰσότητά τοῖς δού-

27 Οἱ κύριοι, ὡς ὁ κύριος ὁποῦν ἡμεῖς πᾶς

28 Οἱ κύριοι, ὡς ὁ κύριος ὁποῦν ἡμεῖς πᾶς

29 Οἱ κύριοι, ὡς ὁ κύριος ὁποῦν ἡμεῖς πᾶς

30 Οἱ κύριοι, ὡς ὁ κύριος ὁποῦν ἡμεῖς πᾶς

Luc. 18. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

Ephes. 5. 15.

Gratia tam-
quam sale
conditus. ut
sciatis quo-
modo ut.

Nota faci-
ant.

4 ἵνα φανερωσθε αὐτὸ ὡς δεῖ με καλεῖται
5 ἐν σοφίᾳ φειπατεῖτε ὡς οὗτοι οὐ
ὄντ' ἐκ τῆς ἐξουσίας.

6 Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ὡς χάριτι, ὡς
ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐν ἑκάστῳ
κρίνεσθαι.

7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσω ὑμῖν. ὅτι
κὺς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς, καὶ πιστὸς διάκονος, ἡ
ἐκκλησία ὡς κύριος.

8 Οἱ ἐπιμίψατε ὡς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τὴν
γῆν τὰ ὡς ὑμῶν, καὶ παροχρησάσθαι τὰς ἀνάγκας
ὑμῶν.

9 Σὺν ὁμοίᾳ τῇ πνεύματι καὶ ἀγαπῆναι
ἀλλήλους ὡς ὅτι ὑμῶν. πάντα ὑμῖν γνωρίσω
τὰ ὡς.

10 Ασπαζέται ὑμᾶς Ἀρτέμαχος ὁ σω-
κράτης μου, καὶ Μάρκος ὁ ἀγαπῶν Βαρνάβαν, οὗ
οὐ ἐλάβετε εἰς τολὰς· ἐὰν ἴδῃτε ὡς ὑμᾶς, ἀφαι-
νεῖτε αὐτόν.

11 Καὶ Ἰσὺς ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς, οἱ ἡμεῖς
φειταμένους ὡς τοι μόνον σωματικοὶ εἰς τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, οἱ πνεύματι ἐκκλησιαστικῶς
μοι παρεχόμενοι.

12 Ασπαζέται ὑμᾶς Ἐπιφάνης ὁ ἀγαπῶν
ἐκκλησίαν Χριστοῦ, πάντοτε ἐκκλησιαστικῶς ὡς
ὡς τῆς ἐκκλησίας, ἵνα φῇτε τέλει καὶ ὡς
ἐκκλησίαν εἰς πᾶσι θελήσῃ τῷ Θεῷ.

13 Ἄγαπᾷ

καὶ ἀναπαύσῃ αὐτοὺς ὅτι ἐχρὶ ζῆλον πολλὸν
ἐποίησαν, καὶ τῶν ἐν ἀποστολῇ, καὶ τῶν ἐν ἱερε-

ἡμεῖς ἐν τῷ κυρίῳ καὶ ἐν τῷ πνεύματι, καὶ ἐν τῷ λόγῳ.

114. Αποκρίσις ἰμῶς Δακρυῶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπῶν - 2. Τὴν 4. αὐτὴν Δακρυῶς.

19 Λαοφύλαξ τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς,
καὶ Νυμφῶν, καὶ τῶν ἐν οἴκῳ αὐτῆς ἐκκλη-
σίων.

16 Կայ Եւթա անշարունակի թար՝ Եւթանի Երես-
նի թանաթա Ինք Կայ Շա Են Աստուկեան Շեղակեան
Երեսնի՝ Կայ Եւթա Շե Աստուկեան Ինք Կայ Եւթանի
Երեսնի.

17. Καὶ εἰπατε Ἀρχάγγελοι, Βλέπετε, τὴν δια-
κρίσιν ὡς ἀπέλαβε ἐν Κυρίῳ ἵνα αὐτὴν πλη-
ρῇ.

18 Ο ἀσπισμός τῇ ἡμῶν χειρὶ Παύλου. Μη-
κύνει με σὺ δις σωματῶν. ἡ χάρις μὲν ἡμῶν.

1870

Προς Κολλωνικὴν ἐκέρου κατὰ Ρώμην
ἐπὶ Τυρκεῦ καὶ Οὐλαίμῳ.

ΠΑΤΛΟΥ

1. *Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.*

1848

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ

Θεσσαλονικεῖς ὁπισθοὶ αὐτότη.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. i.

3 Gratiam actionem ideo praeponit, 4 ut Dei benefici-
um esse agnoscant, quicquid prae licet in ipsis laude
num, 8 & quod reliquis exemplum facit.

ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλβανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκ-
κλησίᾳ Θεσσαλονικεῶν, ἐκ Θεοῦ πατρὸς καὶ
Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ
Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε ὡς πρὸς
τῶν ὑμῶν, μνηστῆρας ὑμῶν ποιοῦμενοι ὅτι ἔσχα-
τοι ἐστέ ὑμῶν.

3 Ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τῷ Ἱη-
σοῦ Χριστῷ, καὶ τῷ κόπῳ τῇ ἀγάπῃ, καὶ τῇ ὑπομονῇ
ἐλπίδι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἡμετέροις τῷ
Θεῷ καὶ πατρὸς ἡμῶν.

Vos esse di-
minutus ele-
ctos.

4 Εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι, ἀπὸ Θεοῦ καὶ
ἐκλογῇ ὑμῶν.

Et ita ut a-
bunde sa-
tis sit eius
electio.

5 Ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν καὶ ἐξηγήσῃ εἰς ὑ-
μᾶς ἐκ λόγου μόνου, καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν
σπουδῇ ἀγίᾳ, καὶ ἐν πληροφάνειᾳ πολλῇ καὶ
οἰδῶντες ὅτι ἐξηγήσῃ καὶ ἐν ὑμῖν οἱ ἡμᾶς.

6 Εἰ

6 Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐβλουθήτε καὶ τῷ Κυρίῳ ἐξέλθοι τὸν λόγον ἐν ὁλίῳ πολλῇ, μετὰ πνεύματι ἀγάπῃ.

7 Ὡς ἡμεῖς ὑμᾶς τύπετε πᾶσι τοῖς πνεύματι ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ Αχαΐᾳ.

8 Ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐν ὁλίῳ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Αχαΐᾳ, ὅθεν καὶ ἐκ πατρὸς πίστες ὑμῶν ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἐξελέλυθη, ὥστε μὴ χεῖρα ἡμᾶς ἔχειν λαλεῖν τι.

Personam,

9 Αὐτοὶ γὰρ φερέ ἡμῶν ἀπαγγελῆσαι ὑποίαν ἡμεῖς ἐχομεν φωνὴν ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπιστρέψατε πρὸς τὸν Θεὸν ὡς τῶν εἰδωλῶν, δαλεύειν Θεῷ ὥς ἐν ἀληθείᾳ.

10 Καὶ ἀγαθόφρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ἔρα-
νισμῷ ἤγαγεν ἐκ νεκρῶν, Ἰησοῦν, τὸν βυόμηνον ἡ-
μῶν ὑπὲρ ὅλης τῆς ἐρχομένης.

Κεφ. β'. Cap. 2.

1 Declarat quanta fide ipsi Evang. predicarint, & neque lucrum, 6 aut gloriam quaerint. 10 Idque eorum testi-
monio probat: 14 & quod ipsi infracto animo per-
sequutiones a suis tulerint. 17 Addit se magno illos
vivendi desiderio teneri.

Αἱ τοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοὶ, τί ἡμεῖς ἐποίησεν ἡμῶν φωνὴ ὑμᾶς, ὥς ἐκ πατρὸς γέγονεν.

2 Ἀλλὰ καὶ θεωρεῖσθε καὶ ὑβριζήσασθε, καὶ διὰ οὗτο, ἐν φιλίπποις, ἡ παρρησιαστέμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν, λαλοῦντες φωνὴν ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον.

ΑΠ. 28α.
Libertate
vsi sumus in
Deo nostro.
Id est, Dei
ope & gratia
sua sumus.

τῷ Θεῷ ἐν πολλοῖς ἀγαθοῖς.

3 Ἡ γὰρ παρέκλυστος ἡμεῶν ἐκ ἐκ πλατύνει
ἵνα ἀγαθαροῖας, οὐτε ἐν δόλῳ.

4 Ἀλλὰ καὶ διδοὺς διδοὺς ἀγαθὰ ὑμῖν ἵνα
πιστεύσωμεν τὸ βλαβεῖον, οὐτω λαλοῦμεν ὑμῖν
αἰθερόποιν ἀρίσκειντες, ὅπως τῷ Θεῷ τῷ δικαιο
ζῶντι τὰς καρδίας ἡμεῶν.

Neque au
ritate causa
quicquam
preceui
mus.

5 Οὐτε ὅρ' ποτε ἐν λόγῳ πωλακεῖας ἡμε
ρημῶν καὶ διδοὺς οἶδατε, οὐτε ἐν πωλακεῖ
ας Θεὸς μαρτυρῶν.

6 Οὐτε ζητοῦντες ἵνα αἰθερόπων διδοὺς
αὐτῶν, οὐτε ἀπ' ἄλλων διδοὺς ἡμεῶν
ἵνα Χρῆσθ' ὑπόστολοι.

Sed fuimus,
velut in
fantes.

7 Ἀλλ' ἐχρησθήμεν ἡμεῖς ἐν μέσῳ ὑμῶν
αὐτῶν διδοὺς τὰ ἑαυτῶν τίνα.

8 Οὕτως, ἡμεῖς ἡμεῖς ὑμῶν, διδοὺς ὑμῖν
ταῦτα ὑμῖν οὐ μόνον τὸ βλαβεῖον τῷ Θεῷ
ὅπως καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, διότι ἀγαπᾷ
με.

ΑΠ. 20:34
1. cor. 4:12.
2. 16:3, 8.

9 Μη μοιῶντες γὰρ ἀδελφοί, τὸν κάποιον ὑμῶν
τὸν μόχθον, πυκτὸς γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐργαζόμεθα, ὅτι
τὸ μακάριον ἡμεῶν, ἐκ τῶν ὑμῶν ἐκ τῶν
τῷ Θεῷ.

10 Τρεῖς μαρτυρῶν καὶ ὁ Θεὸς, ὅπως ἡμεῖς
καὶ ἡμεῖς ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἡμεῖς
ἡμεῖς.

11 Καθ' ὅσον οἶδατε ὡς ἵνα ἔλθοι ὑμῶν, ὡς
καὶ πάντες οἱ κτῆ, παρὰ χαλκωῦντες ὑμᾶς καὶ
καὶ μετὰ ὑμῶν.

12 Καὶ μετὰ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἀφίπατῃσαι ὑ- Ephes. 4.12.
philip. 1.17.
colos. 1.10.
μῖν ἔχοντες τὸ Θεὸν τὸν χαλκωῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἐ-
κβάσειαν καὶ σὺν ὑμῖν.

13 Δια τούτου καὶ ὑμεῖς δουλαίετε τῷ Θεῷ
ἐκ καρδίας, ὡς παρὰ χαλκῶντες λόγον ἀκούοντες παρὰ
τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχοντες τὸν λόγον αἰσθάνων, ἐκ
(καρδίας ἐκείνης ἀκούοντες) λόγον Θεοῦ, ὅς καὶ ἐνεργεῖται
ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν.

14 Τίμιος γὰρ μιμητὴς ἐγένετο, ἀδελφοί, τοῦ
καρδίου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐν τῇ ἐκβάσει ἐν Χρι-
στῷ ἵνα πᾶσι ἐπαύεται καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ
καρδίου συμφορῆς, καὶ οὗτος καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ
καρδίου ἐκβάσει.

A propriis
contribali-
bus.

15 Τῶν καὶ τῶν Κύριον ἀποκτείναντων Ἰησοῦν καὶ
ἀνίστατον τοῦ θανάτου, καὶ ὑμᾶς ἐκδοῦναι καὶ
καὶ ὑμῶν καὶ πᾶσι αἰσθάνων ἐκβάσειαν.

16 Καὶ οὕτως καὶ ὑμεῖς τοῖς ἐκδοῦναι ἐκβάσειαν ἵνα
καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι
καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι.

17 Ἡμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί, ἀποκτείναντες ἀπὸ ὑ-
μῶν καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι
καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι.

18 Διὰ τούτου καὶ ὑμεῖς ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι
καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι καὶ οὕτως τὸ ἐκδοῦναι.

Imerturbabit propositum nostrum.

Ἰερὺ Παῦλος) καὶ ἀπαρξ καὶ δε. καὶ αἰκατεναι
σταται αἱ

19 Τίς γὰρ ἡμῶν ἰλπίς, ἢ χαρὶς ἢ εὐδοκία
χρίστος; ἢ ἔχει καὶ ἡμεῖς ἐμπροσθεν τοῦ Κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτῇ παρρησίᾳ;

20 Ὑμεῖς ἰδοὺ ἴστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὶς

Κεφ. γ'. Cap. 3.

Desiderii erga illos sui fidem facit, quod d' Timotheus
eos miserit, & quod prosperi eorum statum pueri
affectus, & ut gratias agere satis non possit, & in
iprecationem erumpit.

Non ampli-
us ferentes
desiderium.
Αἱ. 16. 1.

ΔΙΟ΄ ΜΗΚΕΤΙ ΕΙΖΟΝΤΕΣ, ΑΛΕΞΑΝΤΕΣ ΜΕΤΕ
ΛΕΙΖΩΝΤΕΣ ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΤΟΙ.

2 Καὶ ἐπεμψαμεν Τιμόθεον πρὸς ἀδελφεοὺς
ὑμῶν, καὶ διάκονον τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεργὸν ἐργασιῶν
ἀγαθῶν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ σθεῖξαι ὑμᾶς, καὶ
συναγαγεῖν ὑμᾶς ὡς τὴν πίστιν ἡμῶν.

Ve nemo
perturbe-
tur, vel,
commoue-
atur.

3 Ἐγὼ μνησθὲν σαφηνεῖς ἐν τῇ θλίψει ταύτῃ
αὐτοῖς γὰρ οἶδατε ὅτι εἰς τὸν καιρὸν ταῦτα.

4 Καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, περιεβρόμεν
ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι· καὶ νῦν καὶ ἡμῶν
οἶδατε.

Vide vtr. 1.
Quod time-
re ne quo-
modo ten-
easset vos is
qui tentare
homines so-
let.

5 Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μὴκέτι εἰζόν, ἐπιμε-
ν εἰς τὸ γινῆναι τὴν πίστιν ὑμῶν· ἡμῶν
οἶδατε ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, περιεβρόμεν
ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι· καὶ νῦν καὶ ἡμῶν
οἶδατε.

6 Ἀρτι δ' ἰδόντες Τιμόθεον πρὸς ὑμᾶς
ἡμῶν.

ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 7 Διὰ τοῦτο παρὰ κλήσιν ἡμῶν, ἀδελφοί, ἰδ' ὑμῶν,
 ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 8 Ὅτι καὶ ζῶμεν, ἵνα ὑμεῖς σήκητε ἐν Κυρίῳ.

9 Τίνα γὰρ ἔχουσιν ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 10 Νοκτὸς καὶ ἡμέρας ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

11 Αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 12 Τῶν καὶ ὁ Κύριος ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

13 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 14 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

15 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 16 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

17 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 18 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

19 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 20 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

21 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 22 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

23 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες
 24 Εἰς τὸ σημεῖον ὑμῶν ταῖς καρδίαις ἀνέμ-
 ναι τὴν ἀγάπην εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ πάντες

Rom. 1. 10. 6
 15. 2.

Supplere
 quæ fidei
 vestræ de-
 sunt.
 Dirigat.

Committat
 reddat cha-
 ritate mu-
 tua.

2. Cor. 13.
 Infra, 5. 23.

Καθ. δ'. Cap. 4.

1 Hortatur 3 ad vitæ sanctitatem, 9 & charitatem mutu-
 am. 19. More infideliam eos trahit etat, 1-5. & feriem
 iheretionis hostiæ graphicè depingit.

ΤΟ λοιπὸν αὐτῶν ἀδελφοί, ἵνα πάντες ἵπαι
παρεκαλεσθῶμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς πα-
λάετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς ἀριστὰν
ἀρέσκειν Θεῷ, ἵνα ἀριστεύητε μέλλοντες.

2 Οἴδατε γὰρ τίνας παμψηφίως ἐδώκαμεν
ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

3 Ἰδοὺ ἰδοὺ ἔτι δέλωμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἀγαπᾷ
ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ὅπου ἔ' πορείας.

4 Εἰδὼς γὰρ ἔχουσι ὑμῶν τὸ ἐαυτῷ σπινάττειν
ἐταῖ ἐν ἀγιασμῷ καὶ τιμῇ.

5 Μὴ ἐν πάθει ὀπιθυμίας, καθάπερ ἐπὶ
ἔθνη τὰ μὴ εἰδότες τὸ Θεῖον.

6 Τοῦ μὴ ὑποφρονεῖν καὶ πλεονεκτεῖν ἢ
παράγχεσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἴσθαι
Κύριος περὶ πάντων τέτων, καθὼς καὶ περὶ πάντων
ὑμῖν, καὶ διαμαρτυρούμεθα.

7 Οὐ γὰρ ἐκάλισται ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἀγαπᾷ
σῖα, ἀλλ' ἐν ἀγιασμῷ.

8 Τοιγαροῦν ὁ ἀδελφός, ἐκ αἵθρας τῆς
τεῖ, ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν τὸν καὶ δόξα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς.

9 Περὶ ᾧ τῆς φιλαδελφίας ἡ χρεία ἔχει
γράφει ὑμῖν αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς διεδίδακται ἡ
εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.

10 Καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντα, καθὼς ἀδελ-
φὸς τὸν ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρεκαλεσθῶμεν
ἡμᾶς.

Rom. 12. 2.
Ephes. 5. 17.

1 Cor. 6. 8.
Ne circum-
veniat aut
fraudet.

1 Cor. 13. 2.
Qui relinquit.

Job. 13. 34.
Eph. 15. 12.
1 Joh. 2. 8, &
4. 21.

1. Coriolem temporum aduentus Christi in
dammus, 6 admonet vt affiduè ad eum ex
fint parati. 11 Hinc descendit ad varias admo

Π Εὐεῖς ὅτι ἡσίων καὶ ὅτι καλεῖται, ὡς
ἡσίων ἔχον ὁμῶς ἡσίων.

2 Αὐτοὶ γὰρ ἀκρίως οἶδαντες ὅτι ἡ ψυχή
εἰς αἰὲς κλέπτης ἐστὶν καὶ οὐκ ἐκείνη ἐκέρχεται·

3 Οταν γδ λήγῃσι, Εἰρήνη κ' ἀσφάλεια
αἰφνιδίως αὐτῷ ἐφίσηται ὅλη θρος, ἅπαν
δὴν τῷ ἐκ γαστρὶ ἐχέσῃ· κ' ἐμὴ ἐκρήσῃ.

4 Ὑμεῖς ὁ ἀδελφοί, ἐκ ἐστὶ ἡ σὴν ἡμῶν
μὲν ὑμῶν ὡς κλέπτῃς καὶ καταλάβῃ.

5 Πάντες υμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστέ καὶ υἱοὶ
ἡμέρας· οὐκ ἐστὶν ἡσυχία, οὐδὲ σκότος.

6 Αρα σὺ μὴ κατ' ἐνδομῶν αἰ: καὶ ἰ
ἐν αἰ: καὶ ἐνδομῶν καὶ ἐνδομῶν.

7 Οἱ γὰρ κενύοντες, τυκτὸς κενύοντες
οἱ μαθυσκόμενοι, τυκτὸς μαθύσκοντες.

8 Ἡμεῖς ὅτι ἡμέρας ὄντες, κήσομεθ', ἐκείνῃ
καὶ θάνατον πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ ἐφικόμεθα
ἐλπίδα σωτηρίας.

9 Ὅτι ἐκ ἡμετέρῳ Θεοῦ εἰς ὁρμήν
ἐκτείνονται σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Χριστοῦ.

10 Τὸ ἀποδοῦναι ὑμῶν ἰσχυρὰ
τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ

Dolores
partus mul-
lieri. ven-
trum feriē. i.

Ref. 59.27.
epbcs.6.17.

Ad acqui-
rendam sa-
lutem per
D.

11. Δὲ παρὰ λαίτῃ ἡμίλει, καὶ οἰκοδομεῖ-
ται ἡ ἐκκλησία, καὶ ποιεῖται.

Εροπαμένοι ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι ὅτι
ἡμεῖς αἱ ὑμῖν, καὶ προσεῖστα μέλους ὑμῶν ἐκ Κυ-
ρίου ἡμεῖς αἱ ὑμῖν

၁၂ ကျဲ ကျဲသို့ သံသေ ဖော်ကစေလေ့ ပံ သံသ-
 သံသေ ကျဲသို့ သံသေ ဖော်ကစေလေ့ ပံ သံသ-
 သံသေ ကျဲသို့ သံသေ ဖော်ကစေလေ့ ပံ သံသ-

14 Παρεκχαλῶ μιν ὅτι ὑμεῖς, ἀδελφοί, γενηστέ-
 ῃς ἐκ τούτων, παρεκχωθεῖσθε τὸν ὀλιγοψύχον,
 ἵνα μὴ εἴη ἀδελφῶν, μακροθυμεῖτε ὡς παί-

Ducere il-
los longe
charissimos.
Vel, Charis-
simorum lo-
co habere.

15 Οὐ γὰρ μή τις κερδὸν ἀντὶ κερκεῖ πωλῶντο-
ντα πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς διακότες καὶ εἰς δμῶν-
εἰς πάντας.

Prov. 17.13.
 & 20.22.
 Mai. 5.44.
 rom. 12.17.
 I. pet. 3.9.

16 Πρώτον χαίρειτε.

17 * Ἀδελφείπιδος ἀποσπύχου.

Eccli. 18. 32.
Luc. 18. 4.

18 Εἰ παύτι ὁ χερσὶν ἐπὶ τῷ πυγῷ δὲ δέλημα
 19 ὁ χερσὶν ἰσχυρὸς εἰς ὑμῶς.

19. Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυται.

10 Προσητέας μὴ ἔξω θυρεῖτε.

11 Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κρατῆτε·

12. Ἀπὸ πάντων εἰδὲς ποταγοῦ ἀπάρχου.

13 Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἡ εἰρήνης ἀγάπη ὑμῶν
καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ
καὶ ἡ σὰρξ ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡ-
μοῦ Χριστοῦ τηρεῖται.

А а а 24 Пч

2. 707. 2. 2.

- 24 Πιστὸς ὁ καλῶν ὑμῶν, ὅς κ' ποιήσῃ.
 25 Ἀδελφοί, περιστέχεσθε κατὰ ἡμῶν.
 26 Ἀσπείσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν
 καρδίᾳ.
 27 Οἰκίζω ὑμᾶς ὡς Κύριον, αἰσθανομένους
 ὅπως οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀδελφοῖς.
 28 Ἡ χάρις τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Θιαυτελονικεῖς περὶ τῆς ἐχθρᾶς
 ἀπὸ Αἰλώων.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣ

Θιαυτελονικεῖς ὁπτις διευτρία.

Κεφάλαιον α'. Caput I.

- 3 Laudat incrementa fidei, charitatis, 4 & tolerationem
 Thess. 6 & Devotionem aduersus piorum oppressionem
 describens, 10 fideles docet recumbere in expectationem
 extremi iudicii.

ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλβανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ Θιαυτελονικίῳν, εἰ Θεὸς πατεῖ ἡμῶν
 καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ.

2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐχα-

3 Ευχαριστεῖν ὁφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε
 ὑμῶν, ἀγαπῶντες ἄλλήλους ὡς ἑαυτοὺς, ὅτι ἡ ἀγάπη
 ἡ ἀληθινή πίστες ὑμῶν, καὶ περισσεύει ἡ ἀγάπη ἐν
 ὑμῶν πάντων ὑμῶν εἰς ὑμῶν.
 1. Thes. 1. 3.
 Magnum incrementum carit. vel, maxime.

4 Ὡς ἡμεῖς ἀντιδοῦναι ὑμῶν καὶ χαρῶν ἐν ταῖς
 ἀγαπῶντες τῷ Θεῷ ὑμῶν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν καὶ πί-
 στεϊ, ἐν πάσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψε-
 σιν αὐτῶν.

5 Εὐαγγελιστὰς διδασκῶντες τοῖς Θεοῦ, εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὑμῶν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑ-
 μῶν καὶ πάσης.

6 Εὐαγγέλιον παρὰ Θεοῦ ἀνταποδοῦναι
 καὶ θλίψιν ὑμῶν θλίψιν.
 1. Thes. 4. 16.

7 Καὶ ὑμῶν τοῖς θλίψεσιν αὐτῶν μετ' ἡ-
 μῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' ἐρχο-
 ντος ἐξ ἡμῶν δυνάμεως αὐτῶν.

8 Ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς
 ἀντιδοῦναι Θεῷ, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ ἐνταλ-
 λει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

9 Οἱ τῆς δίκης πίστεσιν, ὁλοκαύσιν ἀνάντων,
 ἀποδοῦναι τοῦ Κυρίου, καὶ ὅτι τῇ δόξῃ τῇ ἐκείνῃ
 αὐτῶν.

10 Ὅταν ἔλθῃ ἡ ἐκείνη ἀνάντων ἐν τοῖς ἀγίοις
 αὐτῶν, καὶ δυνάμεως ἐν πάσι τοῖς πιστεύουσιν (ὅ-
 τι ἡμεῖς ἐκείνη μετὰ ὑμῶν ἐφ' ὑμῶν) ἐν τῇ
 ἐκείνῃ.

Cuius etiam rei gratia precamur.

11 Ἐἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντῃ ὑμῶν, ἵνα ὑμεῖς ἀξιώσῃ τῇ κλήσεως ἡ Θεὸς ἡμῶν πληροῦσθαι πάντων εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἰσχύος καὶ δυνάμει.

12 Ὅπως ἰδοῦσα ἡ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμεῖς Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ καὶ τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κεφ. 6.

Cap. 2.

1 Negat venturum Christi diem, donec in apostolatus lapsus fuerit mundus, 3 & reuelatus fuerit Antichristus 8 cuius interitum describit. 15 Infertque inde rationem ad constantiam.

Et per nostram ad eam aggregationem. Ne demonemini. Neque turbemini.

Ερωτῶμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπιπαινετῶν ἡμῶν ἐν αὐτῷ,

2 Ἐἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῶμεν ὑμεῖς τῷ νόθῳ, μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ὁπσιολογίας, αἵς δὲ ἡμῶν, αἵς τῶν νήσικαν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ.

3 Μήτις ὑμεῖς ὑπαπατήσῃ καὶ μολυσθῇ πονοῦν ὅτι ἐὰν καὶ ἔλθῃ ἡ δόξα τοῦ κυρίου, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἀνθρώπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ ὧν αἰσχρονομία,

4 Ο αἰτιαίμενος καὶ ὑποκαταλήμενος ὅτι πᾶν λεγόμενον Θεόν, ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὴν καὶ τῷ Θεῷ ὡς θεὸν καὶ θίσαι, ὁποῦ ἐκκηνώσει αὐτὸν ὅτι ὅτι θεός.

Aut omne cui veneratio exhibetur.

5 Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἐπ' ὧν ᾤχεσθε ὑμᾶς,
ἐπιλαττον ὑμῖν;

6 Καὶ κινῶ τὸ κατέχον οἶδατε, εἰς τὸ ὑποκα- Quid ob-
ταῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ. Ret.

7 Τὸ δὲ μυστήριον ἥδη ἐκτελεῖται τῆς αἰομί- Donec ē
νιστοῦ τοῦ κατέχοντος ἄρτι, ὥστε ἐν μίσεϊ γένηται. medio sub-

8 Καὶ τότε ὑποκαλυφθήσεται ὁ αἰσχος, ὃν ὁ latus fue-
κατέχων ἐκάλωσεν τῇ πνεύματι τῷ σώματι αὐτοῦ, καὶ rit.
ἐκτελέσει τὴν ὀπίσθεν αἰσχρονομίαν αὐτοῦ. Esai. I. 4.

9 Οὐδ' ὅτι παρουσία κατ' ἐκτέλεσιν τὰ σατα-
νά πάντα δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύ-
δους,

10 καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῇ ἀδικίας ἐν τοῖς ἀ-
ποστόμοις· αἵτις ὧν τινὲς ἀγάπῃ τῇ ἀληθείας
ἐκζητοῦν εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.

11 Καὶ διὰ τούτου πείνη αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐκτελέ-
σει, εἰς τὸ πεινῆσαι αὐτοὺς τῇ ψεύδει·

12 ἵνα κερძῶσι πάντες οἱ μὴ πεινῶσάντες τῇ
ἀληθείᾳ, ἵνα εὐδοκῇσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ. Sed acquie-

13 Ἡμεῖς δὲ ὑπερήκοοι εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ uerunt in in-
πάντοτε ὡς ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυ- iustitia.
ρίου, ὅτι ἐκάλωσεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρί-
αν ὑμῶν ὑπὸ πνεύματι καὶ πίστι ἀληθείας.

14 Εἰς ὃ ἐκάλωσεν ὑμᾶς διὰ τῆς εὐαγγελίας ἡ-

μῶν, εἰς ὁποίαν δόξης τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ

15 Αρεστω, αδελφοι, σήκατι, κηροποι
τας παροδοσας ας ιδιδάχθητε ετι δια λόγου
τι δι' οπιστολῆς ἡμῶν.

16 Αὐτὸς ὃ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ
Θεὸς κη πατήρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, κη δυνά
μενος ἡμᾶς ἐκκλησιν αἰωνίαν κη ἐλπίδα ἀγαθῶν ἐν χάριτι.

17 Παρακαλέσας ἡμῶν τας καρδιακάς
ἐξαι ὑμῶν ἐν παντι λόγῳ κη ἔργῳ ἀγαθῶν.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1 Monet ut piis precibus Evangelii predicationem
promoveant, 6 & se subducant ab iis qui otio, 11 &
fuitate turbant ordinem publicum, 14 quos ei
munii fidelium cœtu excludit.

Ephes. 6. 18.
colof. 4. 3.

ΤΟ λοιπόν κωροσέυχεσθε, ἀδελφοι, ὥστε ἡμᾶς
ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχη, κη δοξάζηται
ὑμῶν κη κωρὸς ὑμῶν.

Ab homini-
bus absurdo
quodam in-
genio prae-
ditis,

2 Καὶ ἵνα ῥυαθῶμεν ὑμῶν ἀπὸ τῶν ἀτόπων
μερῶν ἀνιδρόπων. κη γὰρ παύτων ἡ πίστις.

3 Πιστὸς δὲ ὅτι ὁ Κύριος, ὁς σημεῖα ὑμῶν
φυλάσσει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

4 Παροίθαμεν ὃ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμῶν ἵνα
παραχέλλομεν ὑμῶν, κη ποιῆτε κη ποιήσιν.

5 Ο ὃ Κύριος κρατεροῦται ὑμῶν τας καρ-
δίας ἐν τῷ ἀγαθῷ τοῦ Θεοῦ, κη ἐν τῷ ὑπομνήματι

Vt retraha-
tis vos. vel,
subduca tis,
sive ut caue-
atis,

Χριστῶ.

6 Παραχέλλομεν ὃ ὑμῶν, ἀδελφοι, ἵνα
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ἀγαθῷ ὑμῶν

καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀποκτατοῦν τοι, καὶ μὴ
ἴδῃ παρὰ δόξιν ὑμῶν παρέλαβε παρ' ἡμῶν.

7 Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς
ἐν ταῖς ἀγαθῇς πράξεσιν ὑμῶν.

8 Οὐδὲ δωρεάν ἄρτον ἐράζομεν παρὰ πικρῶν
καὶ ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμε-
νοι, ὥστε τὸ μὴ ἐπιβῆσθαι τινα ὑμῶν.

9 Οὐχ ὅτι ἐκ ἐχθροῦ ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοῦ
ἐν τῷ δώμῳ ὑμῶν, εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.

10 Καὶ γὰρ ὅτι ἡμεῖς ὡς ὑμεῖς, τὸ τοιοῦτον παρη-
γόμεθα ὑμῶν, ὅτι εἴ τις ἐθέλει ἐργάζεσθαι, μὴδὲ
καταδικάζῃται.

11 Ἀκόμοι δὲ τινες ἀποκτατοῦντας ἐν ὑμῶν
ἐκείνους, μὴδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ ἀπειρεργαζομέ-
νοι.

Nihil agen-
tes, sed en-
rionse lata-
gentes.

12 Τοῖς δὲ τοιούτοις παρεγγέλλομεν, καὶ παρε-
γγέλλομεν διὰ τῆς Κυρίως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ
ἐκείνοι ἐργαζόμενοι, ἃ ἑαυτοὶ ἄρτον ἐκδίδωσιν.

13 Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, μὴ ἐκκακήσητε χαλο-
πιῶντας.

Ne animorum
despondeat-
is.

14 Εἰ δέ τις ἐχέτω ἀκέραιον τῶν λόγων ὑμῶν διὰ
τῆς ἀποστολῆς, ὥστε ν' σημειώσῃ καὶ μὴ συναναμίγνυ-
σθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ.

Notate. qd
Nota qua-
piam a ca-
teris discer-
nere vel in-
ternoscere.

15 Καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ ὡς ἀδελφόν.

16 Αὐτὸς δὲ Κύριος τῆς εἰρήνης δόξῃ ὑμῶν

τῷ εἰρμῷ διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ἵνα
 ος μὲ πάντων ὑμῶν.

17 Ὁ ἀσπισμὸς τῇ ἡμῶν χειρὶ Παύλου
 σημειοῖ ἐν πίστει ὁπισθολῇ οὕτω χειρῶν.

18 Ἡ χάρις τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ
 πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρᾳ ἐπιστολῇ
 ὑπὸ Ἀδελφῶν.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΙ

Τιμόθεον ὁπισθολὴ εἰρήνῃ.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. I.

Absolutum veri pastoris exemplar proponens, quoniam
 pna eius functio sit in docendo, 4 monet ut reieciat
 nis questionibus, ea tradat 5 quæ charitatem & fidem
 spirent. 12 Ac ne contemptui sit sua autoritas, 14 quæ
 lis factus sit per Dei gratiam honorificè prædicat.

ΠΑΥΛΟΣ ὑπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐν-
 ταλὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, τ' ἐλπίδος ἡμῶν,

2 Τιμόθεε γινώσκω τέκνον ἐν πίστει, χάριτι καὶ
 ος, εἰρμῇ ὑπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ
 Κυρίου ἡμῶν.

3 Καθὼς παρηγάμισέ σε παρορμεῖναι ἐν Ε-
κκλησίᾳ, πρὸς ὅλους εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγεί-
λῃς ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα·

4 Μὴ δὲ παρορμεῖς ἐν λόγοις καὶ ὑπερηφανίᾳ ἀ-
νθρώπων, αἵτινες ζητήσῃς παράχρησι μᾶλλον ἢ οἰ-
κουμενῇ Θεοῦ τῷ ἐν σοί.

5 Τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ὅτιν ἀγάπη ἐν
καρδίᾳ καὶ σωειδήσειως ἀγαθῆς, καὶ πί-
στεως αὐτοκρίτου.

6 Ὁτι πᾶσι ἀποστόλοις ὅσοις ἐξέτεράπησαν εἰς
ἐκκλησίαν, ταῦτα·

7 Οἷοντες ἑαυτοὺς ἱερομοδιδάσκαλοι, μὴ νοση-
σώμεναι ἀλλὰ ἐκπαιδεύμεναι τὸν λαόν διὰ τοῦ λόγου τοῦ
ἐν σοί.

8 Οἷδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐὰν τις αὐτῷ
κατὰ τὴν ἐν σοί.

9 Εἰδὼς τούτο, ὅτι δικαίος νόμος ἐστὶν ἐν σοί,
καὶ ἐκπαιδεύῃς τοὺς ἀσκήσαντας καὶ ἀμαρτωλοὺς,
ἐπίστολους καὶ βεβήλους, πατέρα ἁμαρτίας καὶ μητέρα ἁμαρτίας,
ἐκτροχέουσι,

10 Πόρνοις, ἀρσενικοῖς, ἀνδροποδισταῖς,
φάρμακοις, ὁπίρκοις καὶ εἰς ἕτερον τῇ ὑποταγῇ
ἐκπαίδευται.

11 Κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τῆς μακαρίας
Θεοῦ, ὅτι ἐν σοί.

12 Καὶ χάριν ἔχω τῇ ἐκκλησίᾳ σου ἐν Σοφίᾳ
καὶ ἐν σοί.

Ne diver-
sam doctri-
nam doce-
ant. *V. l.* Di-
versā do-
cendi rati-
one utan-
tur.
Infra, 4. 7.
et 6. 4.
tit. 1. 14.
A quibus
non nulli
postquam
aberraverunt.

Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πίστις μακάριος
δέσποτος εἰς διακονίαν.

13 Τὸν ἀφ' ὧν ὄντες βλάβοι καὶ ἁμαρτίας
καὶ ὑπερβύς ὅλη ἡλπίς, ὅτι ἀγαπᾷ
σα εἰς ἀπίστια.

Superabun-
dant.

14 Ὡς πλεονασθῇ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου
ἡμῶν μὲν πίστεως καὶ ἀγάπης τῇ εἰς Χριστῷ Ἰησοῦ.

Fide & om-
ni appropria-
tione dig-
nus.

15 Πίστες ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἀφ' ὧν
ὅτι Χριστὸς ἡμεῖς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρ-
τίας σῶσαι, ὡς ἀφ' ὧν τίς εἰμι ἰσχύς.

Mat. 9. 13.

Mat. 2. 17.

16 Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλπίς, ἵνα εἰς ἡμῶν
τῷ ἀφ' ὧν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πύσιν μὴ
δυμῖαν, ἀφ' ὧν ὑποτύπωσιν τῇ μὴ ὡς πρὸς
εἰς ἡμῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ut tanquam
exemplar
essem pro-
positum iis
qui &c.

17 Τῷ ὅτι βαπτιστὴς τῇ αἰωνίῳ ἀφ' ὧν, ὅ
ἐχτω, μόνον σοφὸς Θεὸς, τῷ καὶ ὁδὸς εἰς τὴν αἰ-
ωνίαν, αἰμῶν.

18 Ταύτῃ τὴν παρὰ γὰρ πᾶσι παρὰ γὰρ
σοι, τέκνον Τιμόθεε, καὶ τὰς ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν
ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν, ἵνα εἰς αὐτῆς τὴν καλὴν
εἰς αὐτῆς.

19 Ἐχων πίσιν, καὶ ἀφ' ὧν συμείδῃσι
πρὸς ἀποστόλους, ἀφ' ὧν πρὸς ἀποστόλους.

Circa fidem
naufragium
passi sunt.
vel, Fidei
naufragium
fecerunt.
1. Cor. 10. 18.

20 Ὡς ὅτι Τροφῆος καὶ Ἀλέξανδρος, ὅτι
παρέδωκε τῷ σατανᾷ, ἵνα παροτρυνθῇ
σφραγίσθαι.

in precibus publicis vult omnes commendari Deo, 4 & hanc duplici ratione. 8 inde omnes cuiuscunque loci sint ad orationem inuitat, 9 & quo vestitu, & quodam modestia mulieres in sacro coetu se gerere debeant, docet.

Παρακαλῶ οὖν πάντων ποιήσαι
ἀσκήσεις, ᾧ προσεύχῃς, ἐντεύξεαι, ὡς χάριτας,
καὶ πάντων ἀνδρόπων·

2 ὑπὲρ βασιλείων καὶ πάντων τῶν ἐν ᾧ ἡμεῖς ὡς
ἵπται· ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχον βίον διάγωμεν ἐν
τῇ ἀσκήσει καὶ σιμότητι.

3 Τὸτο γὰρ θέλουν καὶ ὑποδικτὸν εὐόπιον τῷ
πατρὶ ἡμῶν Θεῷ,

4 ὅς παύτας ἀνδρόπους θέλει σωθῆναι, καὶ
οἱ ὁπίηται ἀληθείας ἐλθεῖν.

5 Εἰς γὰρ Θεὸς, εἰς καὶ ματίτης Θεὸς καὶ ἀνδρῶ-
πων, ἀνδρῶπος Ἰησοῦς Χριστός·

6 ὁ δὲς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑμῶν πάντων, τὸ
μυστήριον χαριτοῦς ἰδίῃς. Redempti-
onis pro-
tium.

7 Εἰς δὲ ἐντίμῳ ἔργῳ κήρυξ καὶ ὑπόστολος, (ᾧ
ἀποκατελέγει ἐν Χριστῷ, ὅς ψεύδεται) διδάσκα-
λος ἰδίων ἐν πίστι καὶ ἀληθείᾳ.

8 Βέβαιον οὖν προσεύχου, ὡς ἐνδραχὲς ἐν
πατρὶ τόπῳ, ἐπαύροντας ὅτις χεῖρας, χωρὶς ὁρ-
γῆς καὶ διαλογισμῶ.

9 Ὡς πάντως καὶ ταῖς γυναικαῖς ἐν κατεσκευῇ τοῦ σώματος,
καὶ ὡς ἡμεῖς,

Non in cin-
cinnis.

Quæ profi-
tentur Dei
cultum.

2. Cor. 13. 34.

Neque au-
toritatem
sibi vendi-
care in vi-
rum.

Gen. 1. 27.

Gen. 3. 6.

Causa trans-
gressionis
fuit.

κοσμίᾳ, μὴ ἀδῶς καὶ σφοδρῶς κοσμιῶ-
ταις, μὴ ἐν πλῆγμασιν, ἢ χυσι, ἢ μαρμαρι-
σμοῖς πολυτιμῇ.

10 Ἀλλ' (ὁ ὀφείπει γυναιξὶν ὡς ἑαυτῷ
ναυς θεοσέβειας) δι' ἔργων ἀγαθῶν.

11 Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μαρτυρεῖτω ὡς κύριον ὡς
ταῦτα.

12 * Γυναικὶ ὡς διδάσκειν ἐκ ὀπίσθου,
ὡς αὐθεντεῖν ἀδελφῶν, ὡς (ἐν) ἐν ἡσυχίᾳ.

13 Ἀδάμ γὰρ κεφαλὴ ἐκκλησίας, εἴτα ἑαυτῷ.

14 Καὶ Ἀδάμ ἐκ ἡπατήρης ἡ ὡς γυνὴ ἐκ πα-
τρός, ὡς ἐκ κεφαλῆς.

15 Σωθήσεται ὡς διὰ τῆς τεκνογονίας, ὡς
μείνασιν ἐν πίστι καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μὴ σφ-
φοδρῶς.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

3 Docet quales esse debeant episcopi & diaconi, & quales
liberi atque uxores. 15 Ecclesiam, domum Dei dominat.

ΠΙΣΤΕΣ ὁλέγε, Εἴ τις ὁπισκοπῆς ὀρέγεται, ὡς
ἐν ἡσυχίᾳ ὀπίσθου.

2. Cor. 13. 34.

Apertum ad
docendi
munus.

2. Cor. 13. 34.

2 Δεῖ οὖν τὸν ὀπίσθον ἀπὸ πίστεως ὡς, μ-
αὶς γυναικὸς ἀδελφῶν, ὡς ἐκ κεφαλῆς, ὡς ἐκ πα-
τρός, ὡς ἐκ κεφαλῆς.

3 Μὴ πάροινον, μὴ πλῆκτιν, μὴ ἀειχρῆ-
σιν, ὡς ὀπίσθου, ὡς ἐκ κεφαλῆς, ὡς ἐκ πα-
τρός.

4 Τὸ ἴδιον οἶκος κεφαλῆς ὡς ἐκ κεφαλῆς, ὡς ἐκ πα-
τρός.

ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ πάσης σεμνότητος·

5 (Εἰ δέ τις τῶ ἰδίου οἴκου περιεῖται καὶ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ὀπιμαλήσεται ;)

6 * Μὴ πόρνητον, ἵνα μὴ τυφωθεῖς, εἰς κρίμα κατὰ τὴν διαβόλην.

Non ponā
tium.

7 Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλῶς ἔχειν καὶ ἑαυτὸν ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἁμαρτίας καὶ τῆς διαβόλης.

8 Διακόνους αἰσχυρῶς σεμνούς, * μὴ διλόγους, μὴ οὐκ πολλὰ φερόμενους, * μὴ ἀγροκαρδούς·

Non bilis-
gnes.

Non turpis
lucris cupi-
dos, vel
nonturpi-
ter lecup.

9 * ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρίσιν.

Sympt, i. i. p.

10 Καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρὸς τοὺς ἐπιτιμωμένους, ἀνέγκλητοι ὄντες.

11 Γυναικαὶ αἰσχυρῶς σεμναίς, μὴ διαβόλαις, καλῶς πισταῖς ἐν παντί.

12 Διάκονοι ἑσθλὰς μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, ἵνα ὡς καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ κυρίου καὶ τῶ ἰδίου οἴκῳ.

13 Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθυμὸν ἐπιτίμιον ἀπολαύσονται, καὶ πολλὰ παρρησία ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

14 Ταῦτά σοι γράφω, ἵνα πλῆρεις ἐλπίδος καὶ ἡσυχίας.

15 Εὐχόμεθα δὲ ἵνα εἰς δόξαν τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ πατρὸς ἀγαθὴν εὐεχίαν ἔσῃς ἐν ἐκκλησίᾳ Θεοῦ ζώντος,

τοῦ

τες, σύλος κὶ ἰδρυάμα τῆς ἀληθείας

16 Καὶ ὁμολογῶ μὲν μέγα ὅτι τὸ ἔργον
αὐτοῦ ἐστὶν ἀσυνήρῳ. Θεὸς ἰφανερῶς ἐν σαρκί, ἰδρυάμα
ἐν πνεύματι, ἁρῶν ἀγγέλοις, ἐκκρύβει ἐν ἰδρυάματι
ὁπισθεύει ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

1 Falsas doctrinas de coniugii & ciborum prohibitionibus
& profanas damnat. 8 commendat autem pietatem
dium, 13 & assiduam Scripturae lectionem.

ΤΟ ὃ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις χρόνοις
ἀποστήσονται πλῆθος τῆς πίστεως ἀποστήσονται
πνεύμασι πλάτοις κὶ διδασκαλίαις σαμωτίαις.

Quorum
conscientia
velut cau-
tere inusta,
sensum om-
nem amisit.

2 Ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, καὶ κατωπε-
ρῶν τὴν ἰδίαν συνείδησιν,

3 Καλυόντων γαμῖν, ἀπέχου βρομῶν
ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μὲν ὁυχαριστίας
πιστοῖς κὶ ἰπερνακόσι τὴν ἀλήθειαν.

4 Ὅτι παῦ κτίσμα Θεῦ, καλόν, κὶ ἰδρυάμα
ἐκτιστον, μὲν ὁυχαριστίας λαμβανόμενον.

5 Ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ὁ
τεύξεως.

Si propo-
sitas.

6 Ταῦτα ὑποπτόμενος τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ
λὸς ἴση διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπιτρέμει
λόγοις τῆς πίστεως, κὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας
παρηκολέσθηται.

7 Τὸς ὃ βεβήλους κὶ χαοδεις μῦθους παρὰ
γύμναζε ὃ σταυτὸν ἀπὸ ἐλπίδας.

8 Η γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὅλην ὄσιν
 ἡμῶν· ἡ δὲ ψυχικὴ πρὸς πάντα ἀφίλιμους
 ἀγαθήν· ἡ γὰρ ζώῃς τῷ καὶ τῷ μελ-

9 Πύς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἀξίος.

10 Εἰς τὸ γὰρ καὶ καποῖν καὶ ὁνειδίζομεθα.

11 Παράδειγμα ὅτι Θεὸς ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πα-

Quod spem
 posuimus in
 D. vel, Freti
 sumus D.

12 Παράδειγμα ταῦτα καὶ διδάσκει.

13 Μιθεῖς σε τῷ νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλ-
 λ' ὅπως γίνῃ τῷ πνεύματι, καὶ λόγῳ, καὶ ἀγαθῶν,
 καὶ ἀρετῇ, καὶ πνεύματι, καὶ πίστι, καὶ ἀγνεία.

Exemplar.

14 Εὐερχομαι πρὸς σε τῇ ἀγαθότητι, τῇ
 ἀκατακτάσει, τῇ διδασκαλίᾳ.

15 Μὴ ἀμέλει τῷ ἐν σοὶ χαρίσματι, ὃ ἐδό-

Versare in
 his. i. spe-
 ram pone.

16 Ταῦτα μελέτα, ἐν τέτοις ἰασι· ἵνα σοὶ ἡ

17 Επεχε σιαυτῷ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ὅτι-

Κεφ. ε'. Cap. 5.

Postquam modum monendi singulos prescripsit, & de
 vitijs agit quæ tunc in Ecclesie ministerium coopta-
 bantur. 17 inde ad presbyteros transit, 23 & quæ illo-
 rum habenda ratio tradit.

Πρεσβυ-

12 Εχουσιν κρίμα, ὅτι τὴν ἀρετὴν οὐκ ἔχουσιν.

13 Ἀλλ' ὅτι καὶ ἀρετὰν μαθητεύουσιν, ὡς ἐργάζονται τὴν κρίσιν· ἐμὸν δὲ ἀρετὰν, ὁμολογῶ καὶ φλύαροι καὶ περὶ λαλοῦσιν τὰ μὴ ὄντα.

14 Βέβαιον οὐκ ἔστιν ἵνα γινώσκῃς, τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν, μὴ διδόναι λόγον τῇ σέβει σου.

15 Ἡ δὲ γὰρ πίστις ἐξ ἐργασίας ἐκτελέσεται ὅπως τοῦτο γινώσκῃς. Deficientes à recta via sequuntur sunt Sae,

16 Εἰ τις πρὸς ἡμᾶς ἔχει χρεὼς, ἵνα παρὲς τοῦτο, καὶ μὴ βαρεῖται ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῦς ὅντως χρεὼς ἵσταται.

17 Οἱ καλῶς περιεστώτες περισβύτουσι διὰ τὴν ἀρετὴν· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὅπως οἱ κοπιῶντες ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

18 Ἀλλ' ὅτι ἡ γὰρ ἀρετὴ, Βοηθῶντα οὐ φιμῶνται. Dent. 25.4.
1. cor. 9.9.
Mas. 10.10.
Luc. 10.7.

19 Κατὰ περισβύτουσιν κατὰ τὴν ἀρετὴν μὴ παρὲς τοῦτο, εἰ μὴ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ ἀρετὴ μαρτύρου.

20 Τὸ ἀμαρτανόοντα, εἰς ὅσον πάντων ἐλθόντα, καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχουσιν. Infra 6.13.
Obtestor.
Ita ut unum alteri non p. aeternas, &
ex quadam in alteram partem pro-
pensione nihil facias.

21 Διαμαρτυρούμεθα εἰς ὅσον τῷ Θεῷ, καὶ Κυρίῳ ἡμῶν, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἵνα ταῦτα ἡμῶν ἡμεῖς ἀποκρίμαται, μὴδὲν ποιῶν κατὰ τὴν ἀρετὴν.

22 Χεῖρας τὰ χέως μηδὲν ὁππότε, μιλι-
ναιτε ἀμαρτίας δημοτείας· σὺ αὐτὸν ἀγαπᾶτε.

23 Μηκέτι ὑδ' ὀπότε· ὁμ' οἶνα ὀλιγοχρὶ
διὰ τὸ σῶμα χρόν' οὐ καὶ τὰς πυκνὰς σκαθύνετε.

24 Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι φανε-
ροῦσι, περὶ ἧς οὐκ εἰς κρίσιν· τὸ δὲ καὶ ἰσχυ-
λου δοῦσιν.

25 Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα φανεροῦσι
καὶ τὰ ὁμῶς ἔχοντα, κρυβλυῖται ἐκ δυνάμεως.

Κεφ. 5'.

Cap. 6.

1 Docet quid servos deceat. 10 Quam exitio ducit
avaritia. 13 Et postquam obiter de divitiis
attigit, iterum prohibet ne Timotheus se immanibus
nis impediatur.

Ὁ Σ Ο Ι εἰσὶν ὑποὺς ζυγὸν δουλείας, τοῦ ὡς
διασώτας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγεῖσθαι
ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλα-
φημηθῇ.

2 Οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες διασώτας, μὴ
ταφροεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσι, ὅμοιοι
δουλεύετωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσι καὶ ἀγαπῶντο οἱ ἑα-
ριστάς αὐτοὺς ἀνθρώποι. Ταῦτα διδάσκαλος
ἐκφέρει.

Vide cap. 5.
3.

3 Εἴπτε· ἐπερ διδάσκαλεῖς, καὶ μὴ φρο-
νιμῶσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
τῷ κατ' ἐλπίδα διδασκαλίαις,

4 Ἰετούρωται, μηδὲν ὁπισθόμηνος, ἀλλὰ

ζητούντες ἐν λογιμαχίαις, ἵνα ὧν γίνονται φθόνοι,
ἐν φιλοφρονίαι, ἐκόντοισι πονηροῖς,

5 Παροδιατελεῖν διαδιδασκαλίαν ἀνθρώπων
ἐν ταῖς ἀπειρημέναις τῆς ἀληθείας νομιζόν-
των πορισμὸν εἶναι τὴν ὁσιότητα. ἀρίστα σοὶ δοτὸς τῆς
πάντων.

Per proferas
exercitatio-
nes, vel per
peritiam,

6 Ἐστὶ δὲ πορισμὸς μάχης ἢ ὁσιότητα μὲν αὐ-
τομάτως.

7 Οὐδὲν γὰρ εἰσπύλληται εἰς τὸν κόσμον, διῆλον
ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ περὶ δυνάμει.

8 Ἐχόντες ὅτι διαφθορὰς καὶ σκεπάσματα, τέττοις
ἐκμαθησάμεθα.

9 Οἱ δὲ βελόνηται πλετεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πφ-
θωρὰς καὶ παγίδας, καὶ ὁπτιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ
ἀκαταστάτους, αἵτινες ἐβουλόμην σοὶ ἀνθρώπους εἰς ὁ-
σιότητα καὶ ἀπάλειαν.

In profundi-
tatem exiti-
um demer-
gunt.

10 Ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὅστις ἡ φιλαρ-
μοσύνη ἥς τῆς ὑπερηφάνειας ἀπαπλανάθησαν δοτὸς
ἡ κρίσις, καὶ ἡ ἰαυτοῦ ἀρετὴν πειρασὶν ὁδωμάτων
ἐκείνης.

Seipfos
transfixe-
runt multo-
doloribus.

11 Σὺ δὲ ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεύγε
καὶ ὁ δειγματισμὸς, ὁσιότητα, πίστιν, ἀγάπην,
ἐπιεικείαν, σωφροσύνην.

12 Ἀγωνίζου τὴν καλὴν ἀγώνισαν τῆς πίστεως,
καὶ τοῦ τοῦ αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἡμῶν καὶ ἐκλήθης,
καὶ ἐκλήθης τὴν καλὴν ἐμολογίαν ἐκείνην

Carpe viti-
tam atque
nam.

Supra, 5. 21. πολλῶν μαρτύρων.

Mat. 27. 11.

Job. 18. 37.

*Vfque ad
aduentum.*

Adverb.

*Donc ap-
pareat no-*

bis. aut

conspicu-

um se no-

bis fiftat.

Supra, 1. 11.

apoc. 17. 14.

et 19. 16.

Job. 1. 18.

Mat. 4. 19.

Luc. 12. 15.

Atque ut

freti non

fint diuitiis,

quæ sunt in-

certa.

Promptos

ad imparti-

endum sua,

& ad officia

quæ ad vi-

æz commu-

nitatem

pèrinent.

Mat. 4. 7. et

6. 20.

Vide, v. 12.

Vide seq. ep.

cap. 2. ver. 16

13 Παρεχέλω σοι εἰώπων τῷ Θεῷ ἐν
ποιουῦτος τὰ πάντα, καὶ Χριστῷ Ἰησοῦ· τῷ
τυρήσαντος ὅπῃ Ποντίου Πιλάτου τῷ κερ-
μολογίαν,

14 Τηρήσά σε τῷ ἐπιτολῷ, ἁσπιλοκαί-
πτον, ἄχρι τῆς ὀψιφανείας τῷ Κυρίου ἡμῶν
Χριστοῦ.

15 Ἦν καθεὶς ἰδίῳις δείξει ὁ μακάριος
μόνος διωγῆς, ὁ βασιλεὺς τοῦ βασιλευμένου
κύριος τοῦ κυριεύοντων.

16 Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασία, φῶς οἰκῶν ἐν
στυγ· ὃν εἶδεν ἐδ εἰς ἀνδρόπων, ἐδ εἰς ἰδ εἰς οὐ-
ραν· ὃ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.

17 Τοῖς πλεσίῳις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παρ-
λαβὼν ὑψηλοφροεῖν, ἄμνη· ἡλπικῆται ὅπῃ πᾶσι
ἀδελφότητι, ὃν ἐν τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι, τῷ πατρὶ
ἡμῶν πλεσίῳις πάντα εἰς ὑπόστασιν.

18 Αγαπᾶτε, πλετεῖν ἐν ἰστοῖς καὶ
ἄρμεταδότεις ἐν, κοινωνικῆς.

19 Αποθησανερίζοντας ἐαυτοῖς θυμῶν
λὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ὅπῃ λάβοντες τῆς ἀ-
ζωῆς.

20 Ὁ Τιμόθεε, ἡ παρεχεται δὲ πᾶσι φιλί-
αντες πόμος τὰς βελήκας· κενερατίας χεῖρ
σὺς τῆς ψευδωσύμης γνώσις.

21 Ἡ πῆς ἐπαγγελόμενοι, περὶ τῆς πίστεως ἡς-
 22. Ἡ χάρις μετ' σου. Ἀμήν.

Πρὸς Τιμόθεον ἀποστόλῃ ἐν ἐξουσίᾳ τοῦ Λαοδι-
 κείας, ἡτις ἐστὶ μητροπολις Φρυγί-
 ας τῆς Παρθιαῆς.

Quam pro-
 fitentes qui-
 dam, à fidei
 scopo aber-
 rant. vel,
 Quam præ-
 seferentes.
 am, osten-
 tantes.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἡ πρὸς Τιμόθεον ἀποστο-
 λὴ δευτέρα.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

Laudat fide Timothei, 6 ut in munere sibi commisso fi-
 deliter pergat, eum hortatur. 8 Et ne propter sua vincu-
 la, 15 aut aliorum defectiones, labascatur, 11 de suo A-
 postolatu gloriatur. 14 & depositi custodiam illi com-
 mendat. 16 Laudat etiam Onesiphorum.

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελή-
 2. ματος Θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χρι-
 στοῦ Ἰησοῦ,

3 Τιμόθεε, ἀγαπητὴ τέκνον, χάρις, ἡλεος, εἰ-
 4. ρε, καὶ χάρις τοῦ πατρὸς, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου
 καὶ σωτῆρος.

5 Χάρις ἔχω τῇ Θεῷ, ὃ λατρεύω ἀπὸ νεότη-
 6. 7. τος ἐν καθαυτῇ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔ-
 8. 9. ρωτῶ ἐν τῇ συνείδησί μου τὴν ἐν ἐμοὶ τρυφήν

καὶ

καὶ ἡμῖνες.

4 Ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σε ἦν ἀπὸ πρῶτον, ἵνα χαρᾶς πληροθῶ.

5 Ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ εὐπρεπείας πίστεως, ἥτις ἐπέκρησε πλεονέκτου ἐν τῇ μεμνημένῃ Λοίδῃ καὶ τῇ μητρὶ σου Εὐνίκῃ· πίστευσμαθίς καὶ ἐν σοὶ.

*Ut fuscites.
q. d. facias
ut redardes-
cat.*

6 Διὶ ὧ ἀγτίαν αἰαμιμνήσκω σε εἰς ἐμὴν ῥεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς πίστεως τοῦδε χειρὸν μου.

7 Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δαλίας, ἀλλὰ δωάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφροσύνης.

*Esto parti-
cipem etum-
natum E-
uangelii.
Vide v. 3.
cap. seq.
1. Cor. 1. 2.*

8 Μὴ οὖν ἐπαρχυλῶς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμοὶ τῇ δόξῃ ἐπιτιμῶ, ἀλλὰ συνησπάζησιν ταὶ ὀυχαλίαι καὶ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ.

*Rom. 6. 25.
ephef. 1. 3.
coloss. 1. 16.
2m. 1. 2.*

9 Τὸ σῶπαντος ἡμᾶς καὶ * καλίστατος κλέψας ἡμῶν καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν ὁρῶσιν καὶ χεῖρεν, * τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὡς ὅτε χρόνων αἰωνίων.

10 Φανεροθεῖσιν ἡμῶν διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος ἡμῶν τὸν θάνατον, φανίσαντος ἡμῶν ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ὀυχαλίου.

11 Εἰς ὃ ἐπέπλεον ἐν ὧ κήρυξ καὶ ἀποστολὴ καὶ ὁ δόξα καλὸς ἰσθῶν.

12 Διὶ ὧ ἀγτίαν καὶ ταῦτα πείχωμαι ἐν ἡμῶν καὶ ἐν ὑμῶν.

αὐτῶν οἱ δὲ ἀγροῖ ὅτι πίπτοντες, καὶ πίπτοντες ὅτι
καὶ τὴν παρεκκαταθήκην μου φυλάξαι εἰς
τὴν ἡμέραν.

13 Υποτύπωσον ἔχει ὑγιαίνοντων λόγων, ὅν
καὶ ἡκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ.

14 Τὴν καλὴν παρεκκαταθήκην φύλαξον δια-
κρίματος ἀγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

15 Οἶδας τὸτο, ὅτι ἀπὸ σε ἐξήλθεν ἡ πάντα
ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὅτι ἐστὶ Φύλακος καὶ Ἑρμογέρους.

16 Δοῦν ἔλας ἐ Κύριος τῷ Οἰκιστὶ οἴκου ὅτι
πολλὰς με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἀλυσίν μου ἐκ ἐπι-
πορεύσεως.

Refocilla-
uit. vel, Re-
creavit.

17 Ἀλλὰ γλυκόθυμος ἐν Ρώμῃ, ἀπουδαμότερον
ἐπὶ μοί, καὶ εὐρεῖ.

18 Δοῦν αὐτῷ ὁ Κύριος εὐρεῖν ἔλας παρὰ Κυ-
ρίου ἐν εἰρήνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ὅσα ἐν Εὐφράτῃ διηκόνησε,
ἀποδοῦναι σὺν γαλακτίαις.

Κεφ. β. Cap. 2.

1 Perseuerantiam in militia Christiana commendat, 3 sum-
ma similitudine 4 a militibus, 6 & ab agricolis. 10 Vin-
centis sanctis viui esse declarat. 13 Inde monet Timoth.
ut firmam veritatis relictam disperiat. 17 & reprobo-
rum exempla fugiens, 22 modestè omnia agat.

Σὺ αὖ, τέκνον μου, ἐδωκαμὲν ἐν τῇ χάριτι τῇ
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

2 Καὶ ἐὰν ἡκουσας παρὰ ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρ-
τύρων,

Labores &
crumnas
sustine.

τύρην, ταῦτα παρὰ τοῦ πιστοῦ ἀνδρόφται, ἵνα
ἱκανοὶ ἴσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι.

3 Σὺ οὖν κακοπαθήσον ὡς καὶ ὁ στρατὸς
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκει τὴν ἑαυτοῦ
οὐρανίαν, ἵνα τὴν στρατολογήσων αἰρή.

5 Εὐὲν καὶ ἀδελφεοί, ἐστεφανῶται ἡ ψυχὴ
μὴ ὡς ἀδελφήση.

6 Τὸν κοπιῶντα γινώσκοντες ὅτι ἀποστρέφεται
πῶν μεταλαμβάνειν.

7 Νόει ἀ' λῆγω· δόκη γάρ σοι ὁ Κύριος σώσει
ἐν παντί.

8 Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξηγαγόμενον ἐκ
κροῖστος, ἐκ ἀπέρμητος Δαβὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ

9 Εἰ καὶ κακοπαθῶ μέχρι θανάτου, οἱ κακοπαθόντες
ὅμως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξιδίδεται.

10 Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομείνω διὰ τοῦ ἑαυτοῦ
τοῦ, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
κατὰ τὴν ἐλπίδα.

Rom. 6. 5.

11 Πιστὸς ὁ λόγος, εἰ γὰρ συναρπάσῃ τὴν
συνήθειαν.

Mat. 10. 3.

Mat. 8. 38.

Rom. 3. 3.

19. 6.

12 Εἰ ὑπομείνομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν
ἀνέμεθα, καὶ καὶ ὁ ἀνέμεθα ἡμεῖς.

13 Εἰ ἀπιστοῦμεν, καὶ καὶ ὁ ἀπιστοῦμεν
ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

14 Ταῦτα ὑπομείνομεν, διαμαρτυρούμεθα
ἡμεῖς.

1. Tim. 1. 4.
 2. 4. 7.
 3. 3. 9.

23 Τὰς ὃ μωραὶ καὶ ἀπαίδευται ἔχοντες
 παλαιὰ, εἰδὼς ὑπὲρ νόμων μάχας.

24 Δύλον ὃ Κυρίῳ ἔδει μάχεσθαι, διὰ τὸ
 εἶναι πᾶσι, διδασκαλὸν, ἀνέγκαντες

Ad docen-
 dum pro-
 penum.
 Experiendo.
 an non tan-
 dem D. dare
 velit illis.

25 Εἰ παρόντι παροδύονται τῷ αἰσθη-
 δεμόντι· μήποτε δὴ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετανοήσας
 ὁπῆγασιν ἀληθείας·

26 Καὶ ἀναγνώσων ἐν τῷ βιβλίῳ παλαιῷ
 ἐκζητήσομαι ὑμῶν· αὐτὰ εἰς τὸ ἐκείναι διδάσκει.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1 Prædicit quàm infesta piis tempora imminuant, & in
 fiducia victoriar, 10 animat eos ad certamen, 14 cor-
 rationem tanz doctrinz in primis commendat.

1. Tim. 4. 1.
 2. Pet. 3. 3.
 2. ad. 18.

ΤΟΥΤΟ ὃ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἡμέραις
 ἐπύσσονται καὶ ἐπὶ χαλεποί.

2 Ἔσονται γὰρ οἱ ἀνδρες οἰλάται, φιλό-
 γυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γνώ-
 σται πειθεῖς, ἀχαρίζονται, ἀνόστοι,

3 Ἀσεβεῖς, ἀσυνόδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀ-
 μιροί, ἀφιλάστοι,

4 Περδοῦντες, περιπαιτεῖς, τιτυρανοί, φιλό-
 νοι μάλλον ἢ φιλόδοτοι·

Formam.
 vel, speciem

5 Ἐχοντες· μόρφωσιν ὁμοειδίας, τῇ ὃ ἀνθρώπων
 αὐτῆς ἡνιμάχοι, καὶ τέρας ὁποτέρου.

Mulieren-
 las cumula-
 tas pecca-
 tis,

6 Ἐκ τούτων ἰδὲ εἰσιν οἱ ἐνδυνάστες ἐν τῇ
 οὐσίᾳ, καὶ ἀκρατεῖς ὅσοις· τὰ γυναικῶν ὅσοις
 ἐν ἡμέραις ἀμωμίας, ἀνέμωνα ὁποτέρου τοῦ αἵματος

7 Πάντοτε μαρτυρούντα, καὶ μηδέποτε εἰς ὀπί-
στη ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμεθα.

8 Οἱ ἄρχοντες ἡ Ἰακώβης καὶ Ἰαμβήης ἀντίστησαν. Εξο. 7. 11.
ἀπὸ τῆς οὐτίας καὶ οὐ τοὶ ἀνδρίζονται τῇ ἀληθείᾳ,
οἱ ἄρχοντες κατεργάζονται τὸν νόμον, ἀδίκτοι πε-
ρὶ τῆς πίστεως.

9 Ἀλλ' ἐπεσκόφοισιν ὅτι πλεῖον ἢ γὰρ αἶμα
ἐπὶ ἐκδίκῳ ἔσται πάντων, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγ-
γὼς.

10 Σὺ ἡ παρακολέθηκαί με τῇ διδασκα-
λίᾳ, τῇ ἐργασίᾳ, τῇ θεωρίᾳ, τῇ πίστει, τῇ μακρο-
θυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ.

11 Τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἵ αἱ μοι
ἐγένοντο ἐν Ἀπποχείᾳ, ἐν Ἰκενίᾳ, ἐν Λύστρις, οἷους
διωγμοὺς ὑπολύθηκα, καὶ ἐν πάντων με ἐρρύσεται ὁ
κύριος.

12 Καὶ πάντες ἡ οἱ θέλοντες ὁμοιωθῆς ζῆν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται.

13 Ποιητοὶ ἡ αὐθροποι καὶ γνήτες θεωροφ-
οῦνται τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

14 Σὺ ἡ μόνη ἐν οἷς ἱμάδες καὶ ὀπισθώδης, ἐι-
δίστε τίνος ἱμάδες.

15 Καὶ ὅτι δότω βέβηλος ταῖς ἱερὰς γραμμάταις
ἡ δὲ ταῖς δυνάμεσιν ἐπὶ σοφίᾳ εἰς σωτηρίαν, διὰ
τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

16 Ὁ Πᾶσι γενηθῇ, θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος
τοῖς

In doctrina
fidei quæ ti-
bi est tradi-
ta.
Sapientem
reddere ad
salutem, vel
Sapientiam
tibi afferre
quæ sit ad
salutem.
2. Tim. 1. 13.

πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἰλαγὸν, πρὸς ἰπποκρί-
σιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ.

Perfectè in-
struatus.

17 ἵνα ἄριστος ᾖ ὁ τῷ Θεῷ ἀνδρῶν, πρὸς τὴν
ἔργον ἀγαθὸν ὡς ὑποπαιδείας.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

1 Obtestatur eum ut maxime Evangelium prædicet. 3 in
deplorato tempore. 6 Sibi in propinquo esse mortem.
sed ut quasi victor ad gloriosum triumphum properet.
Tandem accersendi Timoth. necessitatem, 11 et pa-
senti suo statu ostendit.

Δ Ταμερτύρωμαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνει-
ζόντος καὶ νεκρῶν ὡς ἔστι τὴν ἐπιταγήν μου
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

Vide ep. 1.2.
vlt. v. 14.

Insta tem-
pestivè, &
intempesti-
vè.

2 Εἰρῆξον τὸ λόγον ὅτις ἐστιν ἀκαταπαύ-
στος ἰλαγὸν, ἐπιτίμησον, παρακάλεισιν ἐν τῇ
μακροθυμίᾳ καὶ διδασχῇ.

Auribus
præcipientes.

3 Ἐστὰς γὰρ κατὰ ὅτε τὸ ὑγιαίνον διδασκα-
λίας ἐκ ἀνέξονται· ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐπιταγαῖς ταῖς
ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐπιταγὰς διδασκαλίας, ὡς
μυροὶ τὴν ἀκοήν.

4 Καὶ ὁποῦν τὸ ἀληθείας τὸ ἀκλινὲς ὡς
ψαλμὸς, ἐπὶ τῷ Θεῷ μύθους ἐκτεθήσονται.

Ministerii
tui plenam
fidem faci-
to.

5 Σὺ γὰρ ἡγεῖς ἐν πάσι, κακοπαθεῖς ἔργον
ὡς ἀναγελισῶν, ὡς διακονίαν σε πληροφάνειαν.

6 Ἐγὼ γὰρ ἡδὴ σπένδυμαι, καὶ ὁ κατὰ τὸ
ἀκλινὲς ἔστιν.

7 Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσου, τὸν δόξασον
πολλὰς, ἃ πιστὶ τετήρηκα.

8 Ἰωάν, δότοί μοι ὁ τ' ἀκαχοσύης σί-
μου, δι δότωσέ μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ,
ἡνίκα κριτὴς· ἐ μόνον ἢ ἔμοι, δηὰ καὶ πᾶσι τοῖς
ἀγαπῶσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

Vide ven. 1.

9 Στάδασον ἰλθεῖν πρὸς με ταχέως.

Da operam
vivenas.

10 Δημις γάρ με ἐγκατέλειπον, ἀγαπήσεις δὲ
καὶ ἄλλα, καὶ ἰπορεύῃ εἰς Θεσσαλονίκην Κρήσκης
καὶ Γαλατίας, ἵτος εἰς Δαλματίαν.

11 Ἀρχὴ εἶς μόνος μετ' ἐμοῦ, Μάρκον ἀγα-
πῶ, ὅτι μετ' ἐμοῦ. ἔστι γάρ μοι εὐχρηστος εἰς δια-
κονίαν.

Coloβ. 4. 14.

12 Τυχικὸν ἢ ἀπέστειλα εἰς Ἐφεσον.

13 Τὸν φιλόνηλον ἀπέλειπον ἐν Τροάδι πα-
ρὰ Κάρπην, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μέλιστα
καὶ μαμβεράς.

14 Ἀλλ' ἐὰν εἴς ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐ-
ποίητο, δότωσέ μοι αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

15 Ὅτι καὶ σὺ φυλάσσῃς λίαν τὸ αἰθέτηκα τοῖς
ἀμπερις λόγους.

Quem & tu
cane, valde
enim resti-
tit sermoni-
bus nostris,
vel aduer-
satus est.

16 Εἰ τῇ ἀρετῇ με δόξαζον, ἔδεις μοι συμ-
περιήϊτο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλειπον (μὴ αὐ-
τὸς λογιζέσθω)

17 Ὁ ὃς Κύριός μοι παρέσθῃ, καὶ ἐνδυναμώσθῃ
μετὰ δὲ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ
ἀκέρως

ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἱερῶσιν ἐκείνους.
λέγοντος.

18 Καὶ ῥύσεται με ὁ Κύριος ὑπὸ παντὶ ἡγο-
πονηρῷ, καὶ σώσει εἰς τέλος βασιλείαν αὐτοῦ
ἐπουράνιον. ᾧ ἡ δόξα εἰς πάντας αἰῶνας τοῦ
ἀμὲν.

Σαρά. 1. 16. 19 Λατρεύσῃ Πρίσκαν καὶ Ακύλαν, * καὶ ἡ
σφόδρου οἴκον.

20 Εραστος ἔμενεν ἐν Κορίνθῳ· Τρέμμεν
ἀπίλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀδελφουῦντα.

21 Σπένδατον πρὸ χειμῶνος ἐλθόντες. Λα-
τρεύσῃ Εὐδελος, καὶ Πέδης, καὶ Δίγος, καὶ Κλαυδίου,
ἀδελφοὶ πάντες.

22 Ο Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματος
καὶ ἡ χάρις μετὰ ὑμῶν. Ἀμήν.

Πρὸς Τιμόθεον δευτέρῃ, τῆς Εφεσίου ἐκείνης
ᾧ ἡ δόξα εἰς πάντας αἰῶνας τοῦ ἀμὲν.

ὑπὸ Ρώμης, ὅτε ἐκ δευτέρου παρ-

έστη Παῦλος τῷ Κάρπῳ.

εἰ Νίβωνι.

ΠΑΥΛΟΥ

ΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἡ πρὸς Τίτον ἐπιστολή.

Κεφάλαιον α'. Caput I.

Doctores tales oporteat Ministros eligere, 10 simul ostent
 in modo vaniloquis os obcura e oporteat. 12 Hac
 occasione perstringit Cretensium mores, 14 ac Indicos,
 qui in rebus externis sanctitatem locabant.

ΠΑΥΛΟΣ, δούλος Θεῷ, ἀπόστολος ἡ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ καὶ πίστιν ἐκλεκτοῦ Θεοῦ, καὶ ὁμολογῶσιν
 ἀληθείας καὶ κατ' ὁμολογίαν.

2 Ἐν ἰσχυρίδι ζωῆς αἰωνίου, * ὡς ἡμεῖς ἐλάτουμεν *Rom. 1. 6. 25.*
 ἡμεῖς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐφ' ἡμέρας καὶ *ephes. 3. 9.*
 ἡμεῖς ἰδόμεν *coloss. 1. 26.*
2. tim. 1. 9.

3 Τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι * ὁ ὁμολογῶν
 κατ' ὁμολογίαν τῆ σωτηρίας ἡμεῖς Θεοῦ
 ἡμεῖς γινώσκοντες καὶ κοινῶς πίστιν. *1 pet. 1. 20.*
Galat. 1. 11.

4 Χάρις, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, καὶ Κυ-
 ρίου Χριστοῦ τῆ σωτηρίας ἡμεῖς.

5 Τότε χάρις καὶ ἐλεος σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ *Vt reforma-*
 ἡμεῖς ὁμοδοξώσῃ, καὶ μεταστήσῃς κατὰ πόλιν *tione ac*
 ἡμεῖς ἡμεῖς, οἷς ἡμεῖς σε διέταξα ἡμεῖς. *correctione*
tua, quae de-
sunt addae,

6 Ἐπεὶ ὅτιν ἀνήκωντος, μιᾶς ἡμεῖς ἀνὴρ,
 ἡμεῖς πιστὸς καὶ ἐκκλησίαν αἰωνίου, ἡμεῖς
 ἡμεῖς.

7 Δεῖ γὰρ τὸν ὁπίσκοπον εἰς κλῆτον ἵνα
Θεὸς οἰκοδόμος μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργιζῇ, μὴ παρο-
ν, μὴ πλῖκτις, μὴ ἀνχεροκαρδῆς.

8 Ἀλλὰ φιλόξειον, φιλάγαθον, σίμωτον, ἡ-
καμοι, ὅσον, ἐγκρατῆ.

9 Αἰτηχόμενοι τῷ κτλ. διδασκῶν πρὸς ἑαυ-
τὸν ἵνα διωατὸς ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
τῇ ὑμῶν, καὶ ὅσοι αἰτηλέγοντας ἔλθῃ.

10 Εἰς γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ἡ-
λόγιοι καὶ φρεναπάται· μέγιστα οἱ ἐκ οὐμανίας.

11 Οὐδ' εἴ τι ὁπίσκοποι οἴσιν· ἡλικίᾳ καὶ
ἀναξίτοι, διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ, ἀλλὰ ἐκ
χαίρειν.

12 Εἴπε τις ἔξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν ὁπίσκοπος
Κρήτης, αἰεὶ ψεύσας, κακὰ διηρία, γαστρίμικτος.

13 Ἡ μαρτυρία αὐτῇ ὅτι ἀλαθῆς ἐστὶν
τίαν ἔλεγε αὐτῶν ὁπίσκοπος, ἵνα ὑμῶν
τῇ πίστι.

14 Μὴ παροίχοις ἰδὲ καὶ τοῖς μετέπειτα
τολαῖς ἐνδερόπαιον ὁπίσκοποις μὴ ἔλθῃ.

15 Πάντα μὲν καὶ τὰ τοῖς καὶ τὰ τοῖς
ἡμιμασμοῖς καὶ ἀπίστοις ἔδιν καὶ τὰ τοῖς
μεμύανται αὐτῶν καὶ ὅτι καὶ ἡ σιωπὴ.

16 Θεὸν ὁμολογεῖν εἰδέναι, τοῖς ἡμιμα-
νοῦται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ
ἡγοῦν ἀγαθὸν ἀδύνατοι.

Qui vafre
in animos
irrepunt
Quibus o-
portet os
obstruere.

Seuerē.

2 Tim. 1. 4.

Rom. 14. 20.

Profiten-
tur.

Κεφ. 2. Cap. 2.

statum & statum prescribens officia, & iubet ut de
 moribus doceat Ecclesiam. 11 & à fine redemptionis
 arguatur, 12 quem dicit esse, studium pietatis & recte
 morum.

Τὸ δὲ λέγει αὐτῷ περὶ τῆς ὑγιαγούσης διδασκαλίας.

2 Προσβύτας ιεροκλήους ἐστὶν, σεμνοὺς,
 ὑγιαγόντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπο-

3 Προσβύτας ἀσώτως ἐν ἡμετέροις, καὶ καταστήματα
 ὑγιαγόντας, μὴ διαβόλους, μη οἶνον πολλὸν δεδούλω-

4 Ἰνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλαδέφους ἐστὶν,
 ὑποταγμένους.

5 Σωφρονίας, ἀγνίας, οἰκουρὲς ἀγαθῶν, ὑπο-
 ταγμένους τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἵνα μὴ ὁ λόγος ἡ-

6 Τοὺς νεώτερος ἀσώτως παρεκκλίνει σω-
 φρονίᾳ.

7 Περί πάντων σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον
 ἀγαθῆς ἡρώς, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίας,
 ὑποταγμένους, ὑποτασσάμενος,

8 Λόγον ὑμῶν, ἀναπαύσασιν ἵνα ὁ ἔξ ὑμῶν πᾶς
 ὑποταγῇ, μὴ δὲ ἔχων περὶ ὑμῶν λέγειν φαῦλον.

9 Δόλους ἰδίοις διαποταγῶν ὑποτασσάμενος, ἐν
 ἀπείρητον ἐστὶν, μὴ ἀντιλέγοντας.

Habitu
 qui sancti-
 moniam do-
 ceat. vel,
 prae se fe-
 rat.

Honestatis
 magistræ.
 vel, eorum
 quæ hone-
 sta sunt.

Ut adoles-
 centulas
 castigatio-
 ne sua do-
 ceant esse
 virorum &
 liberorum
 amantes.
 Bonas cu-
 stodes do-
 mus. Id est,
 diligentes,
 sine inter-
 ruptione.

Ephes. 5. 23.
 Ephes. 6. 3.
 Coloss. 3. 22.
 1 Pet. 2. 18.

10 Μὴ νοσφιζομένης, ἀλλὰ πίστει πᾶσαι ἐκ
κνυμένους ἀγαθῶν· ἵνα τῷ διδασκαλίᾳ τῶ
τῆρος ἡμῶν Θεῷ κοσμῶσιν ἐν πᾶσι.

1. Cor. 1.2.
Coloss. 1.12.

11 Επεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ συνάφ
ος πᾶσιν ἀνθρώποις·

12 Παρεύεσσα ἡμεῖς ἵνα ἀρνησάμεθα τὰ
ἀσέβεια καὶ τὰς κοσμητικὰς ὀπιθυμίας, σωρῆται
δικαίως καὶ ὁυσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ κυν ᾧ ὦν.

13 Προσδεχόμενοι τῷ μακαρίᾳ ἐλπίδι
καὶ ὀπράττειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σω
ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

14 Ὁς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἑαυ
σὶν ἡμεῖς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ
Peculiarem. τῷ λαὸν ὁ ὡρεῖστον, ζήλωτῶν καλῶν ἔργων.

15 Ταῦτα λέλειψεν, καὶ παρεκάλει, καὶ ὡρεῖται
πάσης ὀπταγῆς, μηδεὶς σε ὡρεῖται.

Κεφ. γ'. Cap.3.

1 Generaliter nunc vult omnes moneri, ut placide
ordinem politicum. 3 & memores sint vniuersitatis
ut iustificatio nem omnem ex gratia esse existant.
Quod si quis contentiosus his reclamer, 19 illum
omitti.

Rom. 13.1.

ΥΠΟΜΕΝΕΤΕ ΤΟΙΣ ἀρχαῖς καὶ ἡγεμονίαις
τάσσεται, πεδισαρχεῖν, ὡς καὶ παῖ ἔργων
δὲν ἐτοίμας εἶν·

Vt à pugna
sint alieni.

2 Μηδὲνα βλασφημεῖν, ἀμαρτίας εἶν, ὡ
κεῖς, πᾶσαι ἐδεικνυμένους ἀρετῶν ταῶν ὡν

καὶ ἡμεῖς.

3 Ἡμεῖς δὲ ποτε καὶ ἡμεῖς εὐόητοι, ἀπειθεῖς, 1. Cor. 6. 12.

ἀκατάστατοι, ἐκλεούοντες ὅτι θυμίας καὶ ἡδοαῖς ποι-

οῦμεν, καὶ κακίαι καὶ φθόνοι διαγινώσκοντες, συζητοῖ, μι-

κροῦμεν ὁμιλίαις.

4 Ὅτι ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρώπινα ἐπι-

κρίσει σωτηρὸς ἡμῶν Θεός,

5 Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν διακονικῇ ἂν ἐποιή- 2. Tim. 1. 9.

σιν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔκτισται ἡ-

μεῖς, διὰ λυτῆς παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαταστάσεως

πνεύματος ἁγίου.

6 Οὐδ' ἐξέχευεν ἐφ' ἡμᾶς πλεσίως, διὰ τοῦτο

ἡμεῖς τῷ σωτηρῷ ἡμῶν.

7 ἵνα διακαθίστηται τῇ ἐκείνῃ χάριτι, κληρο-

νοῦμεν ἡμᾶς κατὰ ἑλπίδα ζωῆς αἰωνίας.

8 Πιστὸς ὁ λόγος καὶ ἀπὸ τῶν βέλους ὁ

καὶ ἡμεῖς, ἵνα φροντίζασι καλῶν ἔργων ὡς

καὶ οἱ πεισιευκότες τῷ Θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ

καὶ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις.

9 Μακάριος ὁ ζητήσας, καὶ γλυκαλογίας, καὶ ἔρεις καὶ 1. Tim. 2. 4.

ἔχει τομὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. εἰ πὺρ ἀνακαταλείψῃ καὶ 2. Tim. 2. 23.

ἐπιμαρτυρεῖται.

10 Αἰρετικὸν ἀνθρώπον μὴ μίαν καὶ δευτέ-

ραν θεοῦ παραστῆναι.

11 Εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοῦτος, καὶ ἀ-

πορεύσεται, ὡς αὐτοκατάκριτος.

Sciens mem-
tem huic
peruersam
esse. ut dict-
um est
peruersum.

12 Όταν πέμψω Αρτεμῆν πρὸς σὲ ὁ Τυχαιὸς ἀπέδραστον ἐλθεῖν πρὸς μὲ εἰς Νικόπολιν· ἐπεὶ καὶ κίτρινα παραχειμάσῃ.

13 Ζωὴν δὲ νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ ἀπεδείκναι πρὸς πέμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.

14 Μανθανέτωσαν ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι καλὸν ἔργον ποιεῖσθαι εἰς τὰς ἀναγκάσας χρεῖας, καὶ μὴ ὥσπερ ἄνθρωποι.

15 Ἀσπαζονται σὲ οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἀπαύσαι δὲ φιλοῦνται ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μὲν πάντων ὑμῶν. Ἀμὲν.

Πρὸς Τίτον, τῆς Κριτῆς ἐκκλησίας πρεσβυτέρου
πρὸς χειροτονηθέντα, ἐγχαίρει δὲ το Νικο-
πόλεως τῆ Μακεδονίας.

ΠΑΥΛΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

πρὸς Φιλήμονα ὁπισθολή.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

1 Paulus argumentum humile hic tractans, suo tamen modo sublimis ad Deum evahitur. 8 Fugitium servum & liberem Philemoni remittens, pro illo deprecatur veniam & graviter de equitate Christiana concionatur.

ΠΑΥΛΟΣ, δούλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τίτου
πατρὸς ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ
σωτη-

Τυχεῖς ἡμῶν.

2 Καὶ Ἀπερία τῇ ἀγαπῇ, καὶ Ἀρχέπαυ τῇ
ἀγαπῇ, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ·

3 Χεῖρες ὑμῶν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4 Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν μου, πάντοτε μεμείνασθε
ἐν αἰσέσι, ὅτι τῷ ὡρροσευχῶν μου, 1. Theß. 1. 3.
2. 1b. 1. 3.

5 Ἀκούω σε τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις
ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀγίους·

6 Ὅπως ἡ κοινωσία τῆς πίστεως σου ἐνεργῆς γλυκύνῃ
τοῦτον τὸν πάντοτε ἀγαθὸν τῷ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστὸν
Ἰησοῦ.

7 Χαρὰν γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν
ἐν τῇ ἀγάτῃ σου, ὅτι τὰ σωτήρια τῶν ἀγίων ἀ-
καταπαύτως διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

8 Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ὅτι-
πᾶσι σοὶ τὸ ἀνέκεν,

9 Διὰ τὴν ἀγάπην μεγάλαν παρεγγαλῶ, τοῖς
ἐν οἷς Παῦλος φρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος
ἐστὶν Χριστοῦ. Vide ver. 10
Quamvis
magnam in
Chr. liber-
tatem habe-
am impe-
randi tibi
quod est tui
officii.
Coloss. 4. 9

10 Παρεγγαλῶ σε ὥστε τῷ ἑμοῦ τέκνῳ, ὃν ἐγέν-
νηκα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, Οἰήσιμον·

11 Τὸν ποτέ σοι ἔχρησεν, νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἑμοῖ
ἔχρησεν· ὃν ἀνέπεμψα.

12 Σὺ δὲ αὐτὸν, τουτίστι τὰ ἑμέα σωτήρια,
ἐπελαλόν.

13 Ον ἐγὼ ἐβελόμην παρὲς ἱερῶν τῶν
χειν, ἵνα ὑμῶν σὺ διακονῇ μοι ἐν τοῖς δισημαῖς
θουαγγελίᾳ.

14 Χωρεῖς ὅτι τῆς σῆς γνάμης ἔστιν ἡδύμωτος
ποιῆται· ἵνα μὴ ὡς καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγαθόν σου
ἐκδῶ καὶ ἐκέσπον.

15 Τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη παρὰ σέθεν,
ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς.

16 Οὐκέτι ὡς δέλον, ἀλλ' ὑμῶν δέλον, ἀδελ-
φὸν ἀγαπητὸν, μέλιντα ἐμοί, πόσω ὅτι μετὰ τῆς
καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ;

17 Εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοιτανόν, παρολαῖμα
αὐτὸν ὡς ἐμέ.

18 Εἰ δέ τι ἡδίκησέ σε, ἢ ὁφείλει, τὸ τοῦτο ἐμὲ
ἐκλόγη.

19 Εγὼ Παῦλος ἐξέχευα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἵνα
ὑποτίσω· ἵνα μὴ λέγῃ σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι ὀφεί-
λεις.

10 Ναὶ ἀδελφοί, ἐγὼ σε ὀναύμην ἐν Κυρίῳ
ἀνάπαυστόν μου τὰ ἀπλάγχχια ἐν Κυρίῳ.

21 Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου, ἐξέχευα σοι
εἰδὼς ὅτι καὶ ὑμῶν ὁ λόγος ποιήσῃς.

22 Ἀμα ὅτι καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν. ἡλπίσας
ἐπὶ διὰ τῆς παρορσευχῶν ὑμῶν χαλεπήσει με.

23 Αποτάσσοντάς σε, ἑπαρεχθῆς, (ὁ συναναγκά-
σας με ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ)

24 Μάρτυς

Hoc mihi
imputa q. d.
Hoc mihi
obrepimus
feras.

Dare quidem
visceribus
meis, vel,
Refocilla
viscera mea.

24 Μάρκος, Αρείταρχος, Δημάς, Λοκάς, οἱ συνεργοί μου.

25 Ἡ χάρις τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ μετὰ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμὲν.

Πρὸς Φιλίμενα ἐγχείρη δὲ τὸ Ρώμης διὰ
Οἰσίμου οἰκέτου.

Η ΠΡΟΣ Ε-

ΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. i.

1 Ut ostendat doctrinam à Christo allatam primas tenere, quia sit omnium prophetiarum clausula, 4 nominatim illum supra Angelos effert. 10 & variis Script. testimoniis longè omnibus præcellere probat.

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ
Θεὸς λαλίπαις τοῖς πατέράσιν ἐν πῖσι πρε-
φύττει, ἐπ' ἐχάτων τῶν ἡμερῶν τέτων ἐλά-
λουν ἡμῖν ἐν ᾧ,

2 Ὁν ἔδωκε κληρονόμιον πάσι, δι' ἃ καὶ τοῦ
ἁγίου ἐποίησεν.

3 Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακ-
τὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρον τοὺς πύλαι τῆς
δόξης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καὶ θαρισμὸν

Sapient. 7. 26
coloss. 1. 15.

In quo
quoniam re-
splendeat
gloria eius
vel, reluceat.

πεινοσφόρος τῷ ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκείστις
 ξὶ ἀ τ' μεγαλοφυῆς ἐν ὑψηλοῖς·

Præstan-
 tius.

4 Τοσούτῳ κρείττωι γλυόμενος τῷ ἀγγέλῳ
 σου ὁ διαφορώτερος παρ' αὐτοῦ νεκροζώνων
 σου.

Psal. 2. 7.

1η ψαλ. 5. 9.

2. Sam. 7. 14.

1. παρ. 32. 10.

5 Τίμη γὰρ εἶπε ποτε τῷ ἀγγέλῳ; Τίς καὶ
 σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκα σε. Καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἐπέ-
 μαχ' ἀπὸ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν.

Psal. 97. 7.

6 Οὔτως ἢ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸ ὑπερόπτον
 τὸν οὐκ ἐμψύχον, λέγῃ, Ἐὰν ὑποσκηπτεύσῃς αὐτὸν
 πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.

Psal. 104. 4.

7 Καὶ πρὸς μὲν τοῦ ἀγγέλου λέγῃ, Ὁ ποιητὴς
 ἀγγέλους αὐτοῦ, πνεύματα, καὶ τοῦ λειτουργοῦ αὐτοῦ,
 πυρὸς φλόγα·

Psal. 45. 7.

8 Πρὸς ἢ τὸ υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὦ Θεός, εἰς τὸ ἀν-
 τα τῷ αἰώνος· ῥάβδος ἐκθύτητος, ἡ ῥάβδος τῆς βασι-
 λείας σου.

9 Ηγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομί-
 αν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός· ὁ Θεός σου ἔλαλη-
 γαλλιάς σου, παρὰ τοῦ μετόχου σου.

Psal. 102. 26

10 Καὶ, Σὺ κατ' ἀρχαῖς, Κύριε, τὸν γλῶττιον ἱθαί-
 λισσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ ἔθνη.

11 Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ ἢ διαμείνεις· καὶ πάν-
 τες οἱ ἰμάτιον πελαγοθήσονται.

12 Καὶ ὡς εἰ ὡς ὅλας ἐλάξεις αὐτοῦ, καὶ ἀ-
 λαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου

ἰσχυροὶ.

13 Πρὸς τίνα ἢ τῶν ἀγγέλων εἰρηκὲς ποτε, Κἀδὲν
ἀγγέλων ἡμεῖς, ἕως αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν σου ὑποπό-
διστον ποδῶν σε;

*Psalm. 110. 7.
1. cor. 15. 25.
infra, 10, 13.*

14 Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα,
ἐν διακονίᾳ ὑποτασσόμενα διὰ τοῦ μέλλοντος
ἀπορρηματίζονται;

*Spiritus ad
functiones
idonei, qui
ad obeunda
ministeria
mittuntur.*

Κεφ. β΄.

Cap. 2.

ἡ τοῦτο infer, Christi doctrinæ solidam audientiam deberi,
et eum nobis fratris loco in carne nostra proponit, ut
libentius nos totos illi tradamus.

1 Αὐτοῦ δὲ πνεύματος ἡμεῖς προσέχειν
τοῖς ἀγγελῶν, ἵνα μὴ ποτε παραρρηθῶμεν.

*Ne dilaba-
mur q. d. ne
dilabatur
nobis et ef-
fugiat illa se-
ns.*

2 Εἰ γὰρ ὁ δὲ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐ-
κείνο βίβας, καὶ πάντα παρέδωκας καὶ παρακοὴ ἐ-
λάττωσάν σου μετὰ τοδοσίαν,

3 Πῶς ἡμεῖς ἐκφραζόμεθα, τηλικαύτης ἀμα-
λίας σου τιμῆς; ἥτις ἀρχὴν λαβὼσα λαλεῖ δις
διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν εἰς ἡμᾶς ἐβα-
λμένη;

4 Συνοπμαρτυρῶντος τοῦ Θεοῦ σημεῖοις τε καὶ
σημασίαις, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ πνεύματος ἁγίου
μερισμοῖς, καὶ τῶν αὐτῶν δέλησιν.

*Simul eti-
am testimo-
nium illis
præbente
Deo.*

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ἐστί ταῦτα; τῶν οἰκεμεθ' ἡμῶν
ἐλάττωσαν, ὡς καὶ λαλῶμεν.

6 Διευαγγέλιον δὲ ποῦ τις, λίγων, τί εἶναι
ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅτι μὴ μὴ σὺ αὐτῶν; ἢ ὡς ἀνθρώπων, ὅτι
ἐπὶ

ὅπως ἐπέπλη αὐτόν;

Fecisti enim paulo infirmiores angelis.

7 Ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλων δόξῃ καὶ τιμῇ ἰσπεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστη αὐτὸν ὅτι τὰ ἔργα τῆς χειρὸς σου.

1 Cor. 15. 27.

8 Πάντα ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑποκείμενα τῇ ποδῶν αὐτοῦ. Ἐν γὰρ τῇ ὑποταξίᾳ αὐτῇ τὰ πάντα, ἡδυνάστευεν αὐτὰ ἀνυπότακτον· νυνὶ δὲ οὐπω ὁ ἄρχὸν αὐτῇ τὰ πάντα ὑποτάσσεται.

Phil. 2. 8.

9 Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλων ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τῷ θανάτῳ, δόξῃ καὶ τιμῇ ἰσπεφαναμένον· ὅπως χάριτι θωπύσῃ πᾶσι πάντοτε γύσσηται θανάτου.

Consecrare, vel, sanctificare.

10 Ἐσφραγίσθη αὐτῷ δι' ὃν τὰ πάντα καὶ διὰ τὰ πάντα, πολλοὺς ἡγούς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, πρὸ ἀρχῆς τῆς σωτηρίας αὐτῆς διὰ πασημέτης τελειώσεται.

11 Ὅτι γὰρ ἀγιάζων, καὶ οἱ ἰγιαζόμενοι, ὧς καὶ πάντες, δι' ἡμῶν ἁγίασιν ἐκ ἐπαρχούντων ἀδελφῶν αὐτοῦ καλεῖν,

Psal. 22. 13.

12 Λέγων, Απαγγέλω τὸ ὄνομα σου τοῖς ἐκλεκτοῖς μου, καὶ μέσσω ἐκκλησίας ὑμῶν σοι.

Psal. 18. 3.

13 Καὶ πάλιν. Ἐγὼ ἰσχυροί πεποιθὸς ἐπ' αὐτόν.

Psal. 18. 18.

14 Καὶ πάλιν, Ἰδὲ ἐγὼ καὶ τὰ παρδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.

14 Ἐπεὶ οὖν τὰ παρδία κεκοινώνηκε σαρκαὶ καὶ ὁσπλάτος, καὶ αὐτὸς παγκρατὴς μετήχθη αὐτῷ.

ἵνα διὰ τῆ θανάτου καταργήτῃ τὸν τὸ κατὰ
τὸ θάνατον τῆ θανάτου, τὸ τῆ θανάτου

15 Καὶ ἀπαλλάξῃ τέτρες ὅσοι φόβου θανάτου
διὰ πᾶν τὸν τὸ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.

16 Οὐ γὰρ δὴ πᾶς ἀγέλαον ὀπλισμένον, ἀλλὰ
ἀσπίδατος Αἰθραμ ὀπλισμένον.

17 Οὐδὲν ἄρχει καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ὁ
κατὰ τὸν Θεὸν, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πρὸς ἀχειρὺς
κατὰ τὸν Θεὸν, εἰς τὸ ἰλάσκειν τὰς ἁμαρτίας
ἡμῶν.

18 Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύ-
ναται τοῖς πειρασμοῖς βοηθεῖν.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

1 Nunc ostendit quanto inferior sit Moyses Christo: 5 &
semper quantum distat servus a domino. 7 Inde exhor-
tationes minasque admiscet ex Davidis testimonio, 8 si
quis vel contumaciter repugnet, 12 vel ad obsequendum
sit tardior.

Θεοὶ, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπερχομένης μέτο-
χοι κατανοήσατε τὸν ἀπὸστολον καὶ ἀρχιερέα
τῆς ἡμετέρας ἡμῶν Χριστὸν Ἰησοῦν.

2 Πιστὸν ὄντα τῷ ποιῆσαι πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ Μω-
υσῆς ἐλάττω τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

3 Πλείονος γὰρ δόξης ἐστὶν παρὰ Μωϋσῆν ἡξίαν-
ται, καθὼς ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τῆ οἴκου ὁ κα-
τασκευάσας αὐτόν.

4 Πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τοῦ

ὅς τὰ πάντα κατασκευάσας, Θεός·

5 Καὶ Μωσῆς μὲν πρὸς ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ,
ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῆς λαληθησομένης

6 Χειρὸς ᾧ, ὡς υἱὸς ὅτι ἡ οἰκὸν αὐτοῦ ἔσται
ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τῷ ᾧ παρρησίαν καὶ τὸ καὶ χεῖρ
ἐλπίδος μέχρι τέλους βέβαια κατὰ ζωὴν.

Psal. 95. 7.
in Jsa. 4. 7.

7 Διὸ καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Σήμερον
ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃτε,

Sicut in illa
exacerbati-
one. Id est,
in illa con-
tentione qua
exacerbatus
est ad
iracundiam
provocatus est
Deus.

8 Μὴ σκληρυνήτε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς
τῷ παρεκκρεσμένῳ, καὶ τῷ ἡμέραν τῷ περὶ
σμεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ·

9 Οὐ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐπα-
μασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου πτασθέντα ἵνα.

10 Διὸ προσώχθισα τῇ γυνεῇ ἐκείνῃ, καὶ ὁ-
πον, Αἰὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ ἡγά-
γισαν τὰς ἰδέας μου.

11 Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσῃ
εἰς τὴν κατὰ παυσίν μου.

12 Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἕσται ἡ
μὲν καρδία ποιηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ὁποσὼν ἡ
Θεοῦ ζῶντος.

13 Ἡ δὲ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καὶ ἑαυ-
τὴν ἡμέραν, ἅχρεις ἔτι σήμερον καλεῖται· ἵνα μὴ
σκληρωθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς αἰμαρτίας.

Si illud fi-
ducie prin-
cipium te-
nuerimus
firmamini.

14 Μέτοχοι γὰρ γίνεσθε τῷ Χριστῷ, ἵνα
τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βέβαια

καὶ
1
αὐτὸ
ὡς
16
ὡ
π
17
ὡ
18
κα
19
δ
1
Ad
d
ing
ce
Φ
α
2
α
μα
3
σα

κατάνομον

15 Εν τῷ λέγειν, Σήμερον ἰδὺ τῆς φωνῆς
ἐπὶ ἀκούσῃ μετὰ σκληρυνῆτε τὰς καρδίας ὑμῶν,
ὡς ἐν τῷ παραπικροσμῷ.

Vide ver. 8.

16 Τινὲς γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν, ὅτι
ὡ πάντες οἱ ἔξελθόντες ἔξ Αἰγύπτου διὰ Μο-
υσῆος.

Exacerba-
runt Domi-
num.

17 Τίτι ὃ ποροσώχθισε τισι ἀκούοντα ἔτι;
ἐν τοῖς ἀμερτήσιν, ὡν τὰ κῶλα ἐπερεί ἐν τῇ
ἐννομῷ;

Inferius
fuit.

18 Τίσι ὃ ὥμωνσι μὴ εἰσελεύσονται εἰς τὴν
κατάπαυσιν αὐτῶν, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν;

19 Καὶ βλάπομεν ὅτι ἐκ ἡλιμνήθησαν εἰσελ-
θεῖν δι' ἀπίστian.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

Adhortationem comminationi admiscet, ne, quemadmo-
dum patres, requie sibi oblata priuenter: 11 sed in eam
ingredi studeant. 14 Inde initium facit tradandi de sa-
cerdotio Christi.

Φησὶ κατὰ νόμον οὐ μὴ ποτε καταλείπομεν ἐ-
παγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν
αὐτῶν, ὅτι τις ἔξ ὑμῶν ὁ ὑπερηκίνας.

Nimium
tardando
exclusus fu-
it. Qd d
tergorem
fuit.

2 Καὶ ἰδοὺ ἐσμεν ἐν ἡμεῖς ἡμεῖς, καὶ ἀπὸ κα-
ταλείπειν ἡμεῖς ἐκ ἀφ' ἧς οὐ λόγος τ' ἀκούσας ἐκείνης,
μὴ συγκαταμέρους τῇ πίστι τοῖς ἀκούσασιν.

Psal. 43. 12.

3 Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύ-
σαντες, καὶ ὡς εἰρηκεν, ὡς ὥμεν ἐν τῇ ὁργῇ μου,
εἰ εἰσε-

εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰ πᾶυσιν μου καὶ τῶν ἔργων ὑποκαταβολῆς κόσμου γλυσθάντων.

Gen. 1. 2.
Gen. 5. 14.

4 Εἶρηκε ἰδοὺ που ποιεῖ τῆς ἐξουσίας σου, καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐξουσίας σου παύτων τῶν ἔργων αὐτοῦ.

5 Καὶ ἐν τέτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰ πᾶυσιν μου.

6 Ἐπει ουὖν ὑπολείπεται πινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ τῶν περὶ ἀναγλυφισθάντες ἐκ εἰσόδου, διὰ ἀπειθείαν.

7 Πάλιν πινὰ ἐρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐκ βίβλιν λέγων μὲν τοσούτον χρόνον, (κατὰ εἰρημνίαν) Σήμερον ἐκ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃ, μὴ σκληρυνῇ τὰς καρδίας ὑμῶν.

Si requiem
eis attulisset, vel, In
requie eos
collocasset.

8 Εἰ γὰρ αὐτοῦ Ἰησοῦς κατέπαυσεν, ἐκ αὐτοῦ ἀγῆς ἐλάλει μὲν ταῦτα ἡμέρας.

9 Ἀρα ὑπολείπεται σταβασμοὶς τῇ λαῷ τῷ Θεῷ.

10 Ο γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατὰ πᾶυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ὑπο τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἀπερ ὑπο τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

11 Σπεύδω σωθῆναι οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατὰ πᾶυσιν ἵνα μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περὶ ὑμῶν δειγματοπείσῃ τῆς ἀπειθείας.

12 Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκρηγνὺς, καὶ περὶ τῶν ὑμῶν ὑμῶν πᾶσαν μέγαλον δίστασιν, καὶ διὰ τὴν

ἡμεῖς μισοῦμεν ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἀρ-
στοτε καὶ μωλῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐν-
καρδίας.

Prædictus fa-
cultate in-
dicandi de
cogitationi-
bus.

13 Καὶ ἐκείστι κτίσις ἀφάνης ἐνώπιον αὐτῶν
ἡμεῖς ἵζημιὰ καὶ τετραχειλισμὸς τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτῶν τοῦ ὅτι ἡμῖν ὁ λόγος.

Nuda & pa-
tentia.

14 Ἐχοντες οὐκ ἀρχιερεῖα μέγαν, διεκλυθό-
ντων ἑσθλῶν, Ἰησοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν
ἐκ μωλῶν καὶ.

15 Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερεῖα μὴ συνάμενον
ἀμαρτανῶν ἢ ἀδυναμίας ἡμῶν, πεπειραμένον
ἐν ταῖς κατὰ ὁμοιότητά, χωρὶς ἀμαρτίας.

Tangi sensu
infirmica-
tum nostra-
rum. vel, ad-
fici.

16 Προσπερχόμεθα οὐκ μὴ παρρησίας τῆς
ἐξουσίας τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἑλεον, καὶ χάριν
ἡμεῶν εἰς εὐχαρίστησιν βοήθειαν.

Κεφ. ε'. Cap. 5.

Primo docet quodnam sit pontificis sive summi sacerdo-
tis officium: 6 Secundo, Christum a Deo nostrum pon-
tificem constitutum esse. 7 & verè præstitisse quæ illius
pontificis erant.

Summus sa-
cerdos. Vno
verbo, Pon-
tifex.

ΠΑΣ γὰρ ἀρχιερεὺς ἔξ ἀνθρώπων λαμβά-
νόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων κατὰ τὰ
τοῦ Θεοῦ, ἵνα περσφίρη δώρῃ τε καὶ συ-
λάσῃ ἀμαρταν.

Moderatè
tangi mise-
ratione eo-
rum qui ig-
norantia te-
nentur. vel,

2 Μισοπαθεῖν συνάμενος τοῖς ἁγνοῦσι καὶ
πλημμελοῦσι ἵπτι καὶ αὐτὸς περὶ τῶν ἀδυνάτων.

Qui quan-
tum satis est
possit mi-
serari vicem
eorum,

3 Καὶ διὰ ταύτην ὁρέει, καθὼς περὶ τοῦ
λαοῦ.

λαοῦ, οὕτω καὶ ἀπὸ ἑαυτοῦ προσφέρῃ ἑαυτὸν
μαρτυρῶν.

1. Paral. 13.
23.

4 Καὶ οὐχ ἑαυτῷ περ λαμβάνει τὴν τιμὴν
ἀλλὰ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ
ἑαυτοῦ.

Psalm 2.7.
Super 1. 3.

5 Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἔχων ἑαυτὸν ἰδοῦσιν ἡμᾶς
ὡς ἡμεῖς ἀρχιερεῖς· ὅτι ὁ λαλῶντας πρὸς αὐτοὺς, τὴν
με εἰς σὺν ἡμῶν σήμερον γενητέον.

Psalm 110.4.
Hebra. 7. 17.

6 Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς ἑμὴν
να, καὶ τὴν τιμὴν τῆς Μελχισεδέκ.

Supplicati-
ones.

7 Ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ὁ
σὺν τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν Δυνάμειον
αὐτὸν ἐκ θανάτου, μὴ περὶ τῆς ἰκετηρίας καὶ
κρίων προσεβόησας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τοῦ
ἐκτελέσας,

Didicit o-
bedientiam
ab iis quæ
passus est.
Consecra-
tus. Vide su-
per 2. 10.

8 Καὶ ὡς ὁ ὦν ὑπὸς, ἡμεῖς ἀπὸ ὧν ἡμεῖς, τὴν
ὑπακομῶν.

9 Καὶ ὡς τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούοντι
αὐτῷ πᾶν ἁπλοῦς σωτηρίας ἡμεῖς.

10 Προσταγρευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεῖς
καὶ τὴν τιμὴν Μελχισεδέκ.

11 Περὶ ἧς πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσμενὴς
περὶ λέγειν· ἐπεὶ ναὶ ἐπὶ γενομένης τῆς ἀκοῆς.

12 Καὶ γὰρ ὑπερέλοιπες εἰς διδασκαλίας διὰ
χρόνον, πάλιν χρειαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ἡμᾶς
τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῆς λογικῆς τοῦ Θεοῦ καὶ γὰρ

ἔχοντες γάλακτος, καὶ ἔσσειας τρυφῆς.

13 Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἀπειρεσιλεύει διανοουμένης· (νήπιος γὰρ ὅστις)

14 Τελείων δὲ ὅστις ἡ σερειὰ τρυφῇ, τῷ διὰ τοῦτο τὰ ἀσθητήρια γυμνασμίδια ἐχόντων οὐκ ἀκροῖται καλῶ τε καὶ κακῶ.

Κεφ. 5.

Cap. 6.

Hebreorum puerilem ignaviam perstringens 4 severa denuntiatione eos terret, 7 & maturè proficiendi studium excitat. 9 meliora de ipsis sperans. 13 Abrahæ exemplum citat, 17 Fidē nque verbo Dei innixam, 19 anchoræ comparat.

ΔΙΟ ἀφόντες τὸν τῆς ἀρχῆς τῆ Χρυσῆ λόγον, ἥτις τὴν τελειότητα φερόμεθα· μὴ πάλιν διμέλιον καταβλήδην μετανοίας ὑπὸ ἀσθενείᾳ καὶ πίστεως ὅτι Θεόν,

2 Βαπτισμῷ διδαχῆς, ὅπως ἐστέασι τε χειρῶν, καὶ στήθεος τε κεφαλῆς, καὶ κρείματος αἰώνιος.

3 Καὶ τῷτο ποιήσομεν, ἐὰν ἴδωμεν ὅπως ἐστὶν ὁ Θεός.

4 Αδυνάτον γὰρ ἔστιν ἡμῶν φωποδέντας, γε- Infra, 10. 26
Mas. 12. 45.
2. Pet. 2. 20.
μενόμενους τε τῷ δωρεῶν τῷ ἐκτελεσθῆναι, καὶ μετόχους γε-
μενόμενους πνεύματος ἁγίου,

5 Καὶ καλὸν γευσασθῆναι Θεοῦ ῥήματος, διωξ-
όμενους τε μέλλοντος αἰῶνος,

6 Καὶ παρεπιτόντας πάλιν ἀνακαμίζειν εἰς Quam pro-
lapse sint.
μετανοίας, αἰστανθῶντας ἑαυτοῖς τὴν ὑπὸ τῆ

Ddd

Θεῷ

Ignominia
exponen-
tes.

Θεὸς καὶ παροξύνοντες.

7 Γῆρδ' ἡ πῦρσιν τὸν ἐπ' αὐτῆς ποταμὸν
χρόνον ὑπὸ τὸν καὶ τῆς τοῦ ταβουρίου
τοῖς δὲ οὗς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει ὁλοκ
ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

8 Επέρχεται ὁ ἀκατάστατος καὶ τρεῖς, αὐτῶν
μας καὶ κατὰ τὸν ἔργον, τὸ τέλος εἰς καὶ σπ.

Ad salutem
pertinentia.
vel, cum sa-
lute con-
tinēta.

9 Παπείσμιθα ὅτι οὐκ ἔστιν, ἀγαπῶν, π
κρείττονα καὶ ἰσχυρότερα σωτηρίας, εἰ καὶ οὐκ ἔστι
μῦθ.

10 Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεός, ἀπλάττειται τὸ
τοῦ ὑμῶν, καὶ τὸ κίβηται τ' ἀγάπης ἥς ἀπὸ εἰς ἀπὸ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακαθήσεται τοῖς ἀγίοις καὶ
κοινοῦντες.

Ut plenē in-
firmis ve-
litis spes
confirmetur.

11 Επιθυμῶμεν ὅτι ἔκαστος ὑμῶν τὴν αὐτῆς
εἰς εἰκνυδὲς ἀποδοῦναι καὶ τὴν πληροφάνειαν
ἐλπίδος ἄχρι τέλους.

12 ἵνα μὴ καθὲρ ἡ γλῶσση, μιμητὴς ὅτι ἡ
πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομεῖται τὴν
πατρίδα.

13 Ἰδὲ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλόμενος ὁ Θεός
ἐπεὶ κατ' ἐξένους εἶχε μείζονος ὑμῶν, οὐκ
καθ' ἑαυτῶν,

Gen. 12. 3. &
27. 4. &
22. 17.

14 Λέγων, Ἡμεῖς ὁλοκαῖν ὁλοκαῖν σὺ
πληθύνων πληθυνῶ σὺ.

Quia pa-
cienter ex-
spectabit.

15 Καὶ οὕτω κακροθυμίας ἐπίτευχ

ἐπαγγέλλεται

ἐπαγγελίας.

16 Ἀνθρώποι μὴ γὰρ ἔχ' τὴν μείζοτος ἐμύνα-
σιν πάσης αὐτῶν ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίω-
σιν ὅρκους.

17 Ἐν ᾧ φειστότερον βεβλόμενος ὁ Θεὸς ὅπ-
τηται τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας· τὸ ἀμε-
τάλητον τ' βελῆς αὐτῷ, ἡμεσίτευσεν ὅρκῳ·

Immutabi-
litatem con-
fili sui.

18 Ἰνα διὰ τοῦ παρεγγιζόντων ἀμεταθέτων, ὡς
ἀδελφάτων ψεύσας Θεὸν ἰσχυρὰν παρὰ κλητὴν
ἐχόμενοι καταφυγόντες κρατῆσαι τ' περικειμέ-
νης ἐλπίδος·

Interpositi-
one iuriso-
randi vlti-
mit.

19 Ἡ δὲ ἔχουσαν ἐχόμενῳ τ' ψυχῆς ἀσφαλῆ
τῇ βεβαίᾳ, καὶ εἰσπρυγνύμεν εἰς τὸ ἰσώτερον τῷ
καταπατάσματος.

20 Οὗτος πρὸς ὅμοιος ὡς ἡμεῖς εἰσῆλθεν Ἰη-
σοῦς ἡμῶν τῇ τάξιν Μελχισεδεκ, ἀρχιερεὺς ἡν-
όκει εἰς τὸν αἰῶνα.

Κεφ. ζ'.

Cap. 7.

18. Hæc ipsos stimulauit ut attentè expenderent quæ
in Melchisedec considerata sunt. 15 in quibus ip-
sæ similitudo sit Christus. 20 in summa, cur cedere Lex E-
uangelio debeat.

Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδεκ βασιλεὺς Σαλήμ, ἰε-
ρὸς τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὁ σωανθήσας Ἀβρα-
μᾶ ὡς πρέποντι ὑπὸ τῆς κοπῆς τῆς βασιλείων, καὶ
ἀρχιερεὺς αὐτοῦ·

Renertenti
de eade
gum.

2 Ὡς δὲ διὰ τῆς ὑποπαύσεως ἐμείρισεν Ἀ-
βραμᾶ

Ddd 2

βραμᾶ

Βεθαμ. ὁρῶν τον μὲν ἱερμωυόμνος βασιλεὺς Ἀ-
καμοσώνης, ἔπειτα ὃ καὶ βασιλεὺς Σαλὺμ· ὁ
βασιλεὺς εἰρμῶνης·

Cuius nec
pater nec
mater scrip-
ti sunt in
genealo-
gia. Ita Sy-
rus interpr.

3 Ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγλυαλόγητος· μὴ ἐμ-
χλῶ ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχον· ἀφαιμα-
μῆτος ὃ τῷ ὑψὲς τῷ Θεῷ, μόριε ἱερεὺς εἰς τὸ δῶμα
κίς.

4 Θεωρεῖτε ὃ πηλίκος εἶς, ὃ καὶ δεκάτης
Βεθαμ ἔδωκεν ἐν τῷ ἀκροθίνειον ὁ πατριάρχης

Num. 18.

11.

Præceptum
habent ac-
cipiendi de-
cimas a po-
pulo.

5 Καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ ὑψὲς Λευὶ τῷ ἱερατικῷ
βαίνοντες, ἐν πολλῷ ἔχουσιν δόποδεκατῶν τῶν
καὶ τῷ νόμον, τετέστι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὁ
ἐλκλυδέτας ἐν τῷ ὁσφύος Ἀβεθαμ·

6 ὃ μὴ γλυαλόγος μῆτος ἔξ αὐτοῦ, Ἀ-
καμὼς καὶ Ἀβεθαμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαρχίας
ἀλόγηκε.

7 Χωρεῖς ὃ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἱλατῆ
τῷ κρείττονος ὀυλογεῖται.

8 Καὶ ὁ δὲ μὲν δεκάτας ἀποθήσκοις ἐν
πολιταμείαις· ἐκεῖ ὃ, μαρτυρέμμος ὅτι

9 Καὶ (ὡς ἵπος εἰπεῖν) διὰ Ἀβεθαμ
ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται.

10 Ἐπὶ ἐν τῇ ὁσφύϊ τῷ πατρὶς ὡς
ὡς τῶν ἀντὶ ὁ Μελχπεδέκ.

Si perfectio
contingere
poterat
per Leniti-
cum sacer-
dotium,

11 Ἐἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς
ἱεροσωμῆς ὡς (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ)

ἡ) τίς ἐπὶ χεῖρα, καὶ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἐπι-
 θηαῖσται ἱερεῖα, καὶ ἔστι τὴν τάξιν Ααρὼν λέ-
 γομαι;

12 Μεταπρεμμένης γὰρ τῆς ἱεροσυλίας, ἔξ α-
 νήκεος καὶ νόμου μετόπισθε γίνεται.

13 Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐπέρας με-
 τήκειν, ἀφ' ἧς ἔδεις ὡς σέχηται τῷ θυπασθῇ.

Operam do-
 dic altari.

14 Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἔξ ἰσότητος ἀνατίταλται
 κύριος ἡμῶν εἰς ἡμῶν φυλῶν ἔδιν ὡς ἱεροσύ-
 λης Μωσῆς ἐλάλησεν.

15 Καὶ φανερότερον ἐπὶ κατὰ δὴλόν ἔστιν, εἰ
 ἔτι ὁμοιότητα Μελχισεδέκ αἰστανται ἱερεὺς
 περὶ,

16 Οὗτος καὶ νόμον ἐπολιῆς σαρκικῆς γέγονεν,
 καὶ καὶ διώαμιν ζωῆς ἀναταλύεται.

17 Μαρτυρεῖ γὰρ, ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα
 ἐπὶ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Psal. 110 4.
 Supra, 5 6.

18 Αἰθέτησις μὲν γὰρ γίνεται φερα, ἔστις αἰ-
 νῶς, διὰ τὸ αὐτῆς ἀδινῆς καὶ ἀσφαλείας.

19 Οὐδὲν γὰρ ἐπιλείψουσιν ὁ νόμος, ὁ ἐπεισεργα-
 σθὲν κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγὶς ὁμοῦ τῷ Θεῷ.

Sed spes
 melior, quæ
 fuit intro-
 ducta.
 vel, acita.

20 Καὶ κατ' ὅσον ἐχωρεῖ ὁρκωμοσίας,

21 (Οἱ μὲν γὰρ, χωρεῖ ὁρκωμοσίας, εἰπὼν ἱε-
 ρεργιότης ὁ ὅς, μὲν ὁρκωμοσίας, διὰ τὴν λέγον-
 τος αὐτὸν, Ὁμοσε Κύριος, καὶ ἐμεταμελη-

Psal. 110. 4. *Θήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου ἔσται ἐν σοὶ.*
(Μιλησεδὺν)

22 Κατὰ τοῦτον κρείττονος διαθήκης ἵνα
γενέσθης Ἰησοῦς.

23 Καὶ οἱ μὲν, πλείονες εἰς τὴν γενεάν σου
διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμυθεῖν.

24 Ὁ δὲ διὰ τὸ μῆναι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα
παράκατος ἔχει τὸν ἱεροσυνῶν.

25 Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ πνεῦμα διὰ
τοῦτον ὡς ἱεροσυνῶν δι' αὐτῶν τῆς Θεοῦ, πάντες οἱ
εἰς τὸ ὑποχρῆσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Nobis con-
veniebat.
vel nos de-
cebat.

26 Τοῦτος γὰρ ἡμῖν ὡς περ ἀρχιερεὺς, ὅτι
ἀκακος, ἀμίαντος, καὶ ὡς ἱεροσυνῶν διὰ τὸ ἡμῶν
πυλῶν, καὶ ὑψηλότερος τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν.

Jerem. 16. 11

27 Ὁς καὶ ἔχει, καθ' ἡμέραν αἰάκων, ὡς
οἱ ἀρχιερεῖς, ὡς περ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀμαρτανῶν
δυστίας ἀσφάειν, ἔπειτα τοῦ τῷ λαῷ. τὸ τοιοῦτον
ποίησεν ἐξ αὐτῶν ἀνιένγκας.

28 Ὁ νόμος γὰρ ἀντιθέτως καθίστησι ἀρχι-
ερεῖς, ἔχοντας ἀσφάειν· ὁ λόγος δὲ τὸ ὅρκου νόμου
μὴ εἶναι νόμον, ὡς εἰς τὸ αἰῶνα τετελειωμένον.

Κεφ. 8.

Cap. 8.

1 Quod certius probet abrogatas esse Legis ceremonias,
5 ideo institutas esse commemorias ut celesti prototypo
servirent. 8 Ieremie locum adducit, 13 ut veteris tes-
tamenti correctionem probet.

Κεφάλαιον

Ελάλουν ὅτι τῆς λειτουργίας, τοῖς τὸν ἔχον
ἀρχιερέα, ὅς ἐκλήθισεν ἐν δόξῃ τῆς θείας
μεγαλοπυνῆς ἐν τοῖς ἑσθαιῶσι,

Sumpta san-
tem eorum
que dici-
mus est hanc.

2^η Τῶν ἀγίων λειτουργῶν, καὶ τῶν σκηνῶν τῶν ἄλλων
ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ Κύριος, καὶ ἐκ αὐτοῦ θρόνος.

Sanctarū
ministres.

3 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα
καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τὴν
ἐκκλησίαν ὁ προσενέγκει.

4 Εἰ μὴ γὰρ ἡμεῖς ὅτι γῆς, ἐστὶν ἡμεῖς ἱερεῖς, ὅν-
τις ἱερέων τῶν προσφερόντων καὶ τὸν νόμον
ἔδωκεν.

5 Οἷον ἐποδείξασθαι καὶ σκια λατρεύειν τῇ
ἀληθείᾳ, καὶ τὸν κατενεχθέντα Μωσῆν, μέγα
πλῆθος σκηνῶν. Οὐ γὰρ, ὡς ἐπὶ ποιήσεως πατρὸς
τοῦτον ὃ δειχθέντα σοι ἐν ταῖς ἑσθαιῶσι.

Divinitus
admonitus
fuit. vel, e-
doctus.
Exod. 25 40.
Act. 7. 44.

6 Νυνὶ ὅτι διαφωτισθεὶς τέτυκται λειτουργί-
αν καὶ κρείττονος ὅτι διαθήκης μεσίτης, ἡ τις
ἐκείνη ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ νενομοθέτηται.

7 Εἰ γὰρ ἡ παλαιὰ ἐκείνη ἡμεῖς ἡμεῖς, ἐκ αὐ-
τῆς ἐξοίκαμεν τὸ τόπος.

8 Μνημόμορος γὰρ αὐτοῖς λέγει, ἰδοὺ, ἡμεῖς
ἐκείνη, λίξη Κύριος, καὶ συνηλίσσω ὅτι τὸν οἶκον
ἐκείνη καὶ ὅτι τὸν οἶκον ἰδοὺ διαθήκῃ καὶ

Jerem. 31.
31, 22 33. 34
Rom. 2. 17.
infra, 10. 16.

9 Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἡμεῖς ἐποίησα τῆς
ἐκείνης αὐτῆς, ἐν ἡμέρᾳ ὅτι λαβόμεθα μὲν

Ex die quo
prehendi
viam ip-
sorum.

τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔξαγαγεῖν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀλ-
 πῆς· ὅτι αὐτοὶ ἐκ κείμειναι ἐν τῇ διαθήκῃ με-
 κήνῳ ἡμέληστα αὐτοῦ, λέγει Κύριος.

10 Οπ αὐτῇ ἡ διαθήκη ὑπὸ διαθήσασθαι
 οἴκῳ Ἰσραὴλ μὲν ταῖς ἡμέραις κείνας (λέγει Κύ-
 ρος) διδύς νόμους με εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ
 καρτίαν αὐτοῦ ὅπως ἐλάττω αὐτὴς· καὶ ἵσχυον
 τοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν.

11 Καὶ ἐ μὴ διδάξωσιν ἔκαστος τὸν πλησίον
 αὐτοῦ, καὶ ἔκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, Γινώσκω
 Κύριον. ὅτι πάντες εἰδήσουσί μοι, ὅτι μὴ αὐτοῦ
 ὡς μεγάλῃς αὐτοῦ.

12 Οπ ἰλασας ἵσχυον ταῖς ἀδικίαις αὐτοῦ, καὶ
 τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὁμομιῶν αὐτοῦ ἵλα-
 σαι αὐτόν.

Antiquavit.
 Non procul
 abest ab
 evanescen-
 di periculo.
 vel, Instat
 illi evanes-
 cendi peri-
 culum.

13 Εν τῷ λέγειν καὶνὸν, ἡ πεπαλαῖμα τὴν
 περὶ τὴν τὴν παλαμάριον καὶ γινώσκον, ἡ
 ἀφανισμῶν.

Κεφ. 9. Cap. 9.

1 Tabernaculi dispositionem, 10 & ritus Legales in
 veritatem in Christo exhibitam conferens, 15 cano-
 nicam non iam ampliùs alio Sacerdote opus esse. 14
 ipse Christus sub novo Testamento has partes implere.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ παλαιὰ σκηνὴ διακρίματα
 λατρείας· τό τε ἅγιον κοσμητικόν.

2 Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη, ἡ παλαιὰ ὡς

ἡ λυχνία καὶ ἡ τεράπιζα, καὶ ἡ περὶ τὴν ἀρταίαν

Candelabrum.

ἀλλήλων αἷμα.

3 Μετὰ ἧ τὸ δεύτερον καταπίεσται σκητὴ
κατασκευασμένη αἷμα ἀγίων·

4 Χρυσουὶ ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβω-
τὴν τῆς διαθήκης ὡς κεκαλυμμένην πᾶντοθεν
καὶ ἐξ ἑστέρας· ἐν ἧ σάμιος χρυσὸς ἔχουσα τὸ μαίνακα
καὶ ἱεῖδος λατρίαν ἢ βλασφήμια, καὶ αἱ πλάκας τῆς
διαθήκης.

Νημ. 17 16.
1. Reg. 8 7.

5 Ὑπερέκειντο αὐτῆς Χερουβίμ δύο, κατα-
κείμενοι τὸ ἱλαστήριον· ὡς ὅτι ἐστὶ καὶ λέγει
ἐν αὐτοῖς·

Exod. 25 12.

6 Τύτων ἧ οὕτω κατασκευασμένων, εἰς μὲν
καὶ ἐν ὧ τὴν σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίστησι οἱ ἱε-
ρεῖς τὰς λατρείας ὅπως ἐπιλουῦντες·

7 Εἰς ἧ τὴν δευτέραν ἀπαξ τῆ ἐνιαυτοῦ μὴ-
κιὰρχιερεὺς ἔχει αἵματος, ὃ προσφέρει ὑ-
πὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τῆ λαοῦ ἀνομιμάτων.

8 Τύτο δηλουῦτος τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ,
μὴ ποτανοῦσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἐπὶ τῆς
ἐν ὧ τῆς σκηνῆς ἐχέουσιν εἶσιν.

9 Ἦτις παρεβολὴ εἰς τὸν καθεὶν τὸν ἐνσηκό-
μενον· ὅτι δῶρά τε καὶ θυσιάαι προσφέρονται, μὴ
ἀνέμενον καὶ συνειδήσει τελειῶσαι τὸν λα-
όντα,

10 Μόνοι ὅτι βρομάσι καὶ πόμασι, καὶ δια-
φθορῇ βλαπτικῇ, καὶ διασημασίαι σαρκὸς, μέχρι
καταργήσεως

καρδὸς διορθώσεως ὅτι κείμην·

11 Χριστὸς ᾧ, παρὰ χυμῶνος ἀρχιερέως ἡμελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειότητος σκώης, ἐχειροποιήτα, τετίστιν, ἐ τούτης τῆς κτίσεως,

12 Οὐδὲ δι' αἵματος τράχων καὶ μόχθου, διὰ ᾧ τῷ ἰδίῳ αἵματι εἰσῆλθεν ἐκ παλῆς εἰς τὰ ἅγια, ἀωνίαν λύτρωσιν εὐχόμενος.

Genit. 1. 6. 14

Num. 19. 4.

Cinis iu-

uencæ af-

pe. gens

pollutos.

1. Pet. 1. 19.

1. ioh. 1. 9.

Αποκ. 1. 6.

Luc. 1. 75.

13 Εἰ γὰρ τὸ αἷμα τῶν τράχων καὶ τράχων, καὶ ἀποδοὺς δαμνάσεως ῥαντίζουσα τῶν κοινομένων, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,

14 Πόσω μάλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, διὰ πνεύματος ἀγίου ἐαυτὸν προσάγει, καὶ ἁμαρτιᾷ τοῦ Θεοῦ, καθαρίζει τὴν συνείδησιν ἡμῶν ὅτι κερθὸν ἔργων, * εἰς τὸ λατρεύειν Θεὸν ζῶντι;

Luc. 5. 24.

Rom. 5. 6.

1. Pet. 3. 18.

15 Καὶ διὰ τούτο διαθήκης κατὰ τὴν μυστήριον ὅτι, * ὅπως θανάτου γρηγορήσου εἰς ἀπὸλύτρωσιν τῇ ὅτι τῇ πρὸς τὴν διαθήκην παρεχόμενον, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κληρονομοὶ τῆς ἀγίου κληρονομίας.

16 Οὗ γὰρ διαθήκης, θάνατον ἀνάγκη φέρει τῇ διαθεσίμῳ.

17 Διαθήκη γὰρ ὅτι νεκροὶς βίβω· ἵπτι μὴ ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος.

Ne prius
quidem il-
lud test. sine
sang dedi-
catum fuit.

18 Ὅθεν * ὅτι ἡ πρὸς τὴν ζωὴν αἵματος ἡ κακίμην.

19 Λαληθείσης γὰρ πάσης ἐπιτολῆς καὶ νόμου

ἐπὶ Μαυσαίου παντὶ τῷ λαῷ, λαβοῦν τὸ ἅμα ἡμεῶν καὶ τρυφῶν, μὴ ὕδατος καὶ ἑλίκου κοκκίνου καὶ ἰσχυροῦ, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρραστήσῃ.

20 Λέγων, Ἔστω τὸ ἅμα τῆς διαθήκης ἧς ἐστίμαί μοι πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.

21 Καὶ πῶς σκεπνύω ἢ καὶ πάντα τὰ σκαλὴ τῆς ἀκατεργασίας τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν ἐρραστήσῃ.

22 Καὶ σχεδὸν ἐν ἁμαρτίᾳ πάντα καθαρίζεται ἡ τὴν ἡμῶν, καὶ χωρὶς ἁμαρτίας ἡμετέρας ἵσταται ἡμῶν.

23 Ἀνάγκη αὖτὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν τέτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ ἢ τὰ ἐπικρατέστερα κρίνῃσι θυτίαις παρὰ ταύτας.

24 Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ λαός, ἀτίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ὅμως εἰς αὐτὸν ἡμεῶν, καὶ ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑμῶν.

In manu factum sanctuarium, quod sit exemplar vero respondens ex adverso.

25 Οὐδὲ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ αὐτὸν, ὅτι ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐκτίμησιν ἁμαρτίας δημοτέρας.

26 (Ἐπεὶ ἴδεις αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ὑπὸ ἱλαστικῆς κίρκου) καὶ ἅπασι ἐπὶ συντελείᾳ τῆς ἀγάπης εἰς ἀδότησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς θυτίαις αὐτῶν ἐπικρατέστερα.

Ad abolendum peccatum.

Destinata
est mors
omnibus.
Rom. 5. 6.
1. pet. 3. 18.

27 Καὶ καθ' ὅσον ἔδοκειται τοῖς ἀνθρώποις
ἅπαξ ὑποταγεῖν, μὴ ὅτι τὸ κρείσσον·

28 * Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσποιηθεὶς
εἰς τὸ πολλῶν ὑπεκλίνειν ἁμαρτίας, ἐκ θυπῆς
χωρὶς ἁμαρτίας ὑποτάσσεται τοῖς αὐτὸν ἀπειθή-
μοις εἰς σωτηρίαν.

Κεφ. ι'.

Cap. 10.

1 Legis sacrificia inde colligit infirma fuisse, 2 quia
tidie repetebantur, 3 Christi verò hostiam unicam esse
& perpetuam, 6 Davidis testimonio probat. 19 Hinc
exhortationem subiiciens, 29 seuerè iis minatur, qui
Christi gratiam abiecerint. 36 Postremò ad toleran-
tiam, 38 quæ ex fide nascitur, exhortatur.

Σ' ἵνα γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῆς μολύνειν ἀγαθῶν,
ἐκ αὐτῷ τῷ εἰκόνα τῆς ὡραζόμεναι, καὶ
ἐν αὐτὸν τῆς αὐτῆς θυπῆς αἵς προσφύ-
σιν εἰς τὸ διωκτικὸν, ἐξ ὧς ποτὲ δυνάται ἐν ὁσπ-

Sanctificare.
vel, ad verb.
Perfectos
reddere.

χομήσας ἡ πληρώσει.

2 Ἐπεὶ καὶ ἐπαύσαντο προσφύμενοι, διὰ
τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἵτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν ἐν
λατρεύονταί, ἅπαλ' ἐκκαθαρισμοῦ.

3 Ἀλλ' ἐν αὐτῶς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν καὶ
ἐν αὐτῶν.

4 Ἀδυνάτον γὰρ ἄμα ταύροι καὶ τράχια ἐ-
φαρμῆν ἁμαρτίας.

Psal. 40. 7.

5 Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει θη-
σίαι καὶ προσφύγει ἐκ ὑδάτων, σῶμα δὲ κατη-
τίσω μοι.

6 Ολοκαυτώματα καὶ πρὸς ἀμαρτίας οὐκ ἔ-
στιν.

7 Τότε εἶπον, Ἰδὲ ἤκω (ἐκ κεφαλῆς βιβλίου
ἐκκαθαίρει ἡμεῖς) τὴ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλη-
μα σου.

8 Ἀνώτερον λέγει, Ὅτι θυσιάαν καὶ προσφο- Quum fa-
perius dixit.
καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ πρὸς ἀμαρτίας ἐκ ἡδέ-
ως, οὐδὲ ὀλοκαυτώματα (ἀπίνες καὶ τὸν νόμον προσ-
φέρουσαι)

9 Τότε εἶρακεν, Ἰδὲ ἤκω τὴ ποιῆσαι, ὁ Θεός,
τὸ θέλημά σου. Αἰμαρεῖ τὸ προσόν, ἵνα τὸ δεύτε-
ρον γένηται.

10 Ἐν τῷ θέληματι ἡματιμάρτυροι ἐσμὲν διὰ τῆς
προσφορᾶς τοῦ σώματος τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐφάπαξ.

11 Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκε καὶ τὸ ἡμέραν
λατρυγῶν, καὶ ταῖς αὐταῖς πολλάκις προσφέρειν
θύσας, ἀπίνες οὐδέποτε διώκονταί, πρὸς ἀ-
μαρτίας.

12 Αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἀμαρτιῶν προσεινέ- Hebr. 1. 13.
κα θυσίαν, εἰς τὸ διλωκεῖς ἐκκαθίσειν ἐν δόξῃ τῷ
θεῷ.

13 Τοιοῦτον ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐ- Psalm. 110. 2.
1. cor. 15. 28.
Hebr. 1. 13.
κείνη αὐτῷ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

14 Μία γὰρ προσφορὰ τετελείωκεν εἰς τὸ δι-
λωκεῖς τὸν ἀμαρτωλόν.

15 Μαρτυρεῖ ὅτι ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἁγ-
ιον

ον· μὴ γὰρ τὸ περιερηκέναι,

Jerem. 31. 35.
rom. 11. 27.
supra, 8. 8.

16 Αὐτὴ ἡ διαθήκη ὡς διαθήσμεθα
αὐτοῖς μὴ τὰς ἡμέρας ἐκείνας (λέγει κύριος) ἵνα
νόμος μὲ ὅπῃ καρδίας αὐτῶν, καὶ ὅπῃ τῶν διαπο
αὐτῶν ὅπῃ εἴπω αὐτοῖς·

17 Καὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν αἰμα
αὐτῶν ἔσθ' ἡ μνηστὴρ ἵπ.

18 Ὅπως ὁ ἄφρονες τὸ ἔσθ' ἵπ' ἀφροσύνης
εἰ ἀμαρτίας.

19 Ἐχόντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν
εἰσοδὸν τῶν ἀγίων εἰς τὴν ἀγκαλιάν τοῦ

20 Ἡ ἐκκαθάρσις ἡμῶν ἐστὶν ἀφροσύνη καὶ
ζῶσαν, δια τῆς καταπεπαισχυμένης, τοῦτις τὸ σῶ
κὸς αὐτῶν·

21 Καὶ ἱερέα μέγα ὅπῃ τὸ οἶκον τοῦ Θεοῦ·

22 Περὶ τῶν μεθ' ἡμῶν ἀληθινῶς καὶ ἡμῶν
πληροφάνεια τῆς αἰσέως, ἡ ἐφ' ἡμῶν τὰς καλὰς
ἀπὸ συνειδήσεως ποιεῖται·

Quum no-
stra corda
tanquam af-
fectione
pura fue-
rint reddi-
ta à consci-
entia mala.
Vide cap.
9. v. 13. &
19.

23 Καὶ λελακμῶσι τὸ σῶμα ὑμῶν κατὰ
κατέχωμεν τὸ ὁμοειδίαν τὴν ἐλπίδος ἀκλήτῃ (π
στὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελία μόνος)

24 Καὶ κατεκοσμήσωμεν ἡμῶν εἰς παροξυσμὸν
ἀγάτης καὶ καλῶν ἔργων·

25 Μὴ ἰσχυριζόμενοι τὴν ὁπρωτὴν
γὰρ ἑαυτῶν, καθὼς ἔσθ' ἵπ' ἡμῶν, ἀλλὰ παρακαλού
τες· καὶ τοσούτω μᾶλλον ὅσοι βλέπει ἡμῶν

τα ὑπαρξιν ἐν ἔθνοις καὶ μὴ ἔσαν.

35 Μὴ ὑποβάλητε αὐτῷ τὴν παρρησίαν ὑμῶν ὅτις ἔχει μὴ ἀποδοσίαν μεγάλην.

36 Ὑπομονὴς γὰρ ἔχετε χρειάσιν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσατε, κομίσασθε τὴν ἰσχύαν.

Αβας. 7. 4.

Ρωμ. 1. 17.

Galat. 5. 11.

Si se sub-

duxerit. vel,

subtraxerit.

Non sumus

ii qui nos

subduca-

mus. vel,

subtraha-

mus.

37 Ἐργὸν μικρὸν ὅσον ὅσον ἰσχύος καὶ ἐν χρόνῳ.

38 Ὁ δὲ δικαίος ἐκ πίστεως ζήσεται καὶ ὑποσείληται, ἐκ δυνάμεως ἡ ψυχὴ καὶ αὐτὸς.

39 Ἡμεῖς δὲ ἐκ ἰσχύος ὑποσολῆς εἰς ἀνάστασιν, ἀλλὰ πίστεως εἰς ἀειπαύσην ψυχῆς.

Κεφ. ΙΑ. Cap. II.

1 Tractat usque ad finem capitis, non aliunde filios deprecos esse patres, quicunque ab initio mundi deprecos bati fuerunt, quam ex fide: ut sciant Iudei hac fide colligari patribus in sanctam unitatem.

Alud quod facit ut iam extent quae sperantur & quod de monstrat res quae non cernuntur.

Gen. 1. 2.

Job. 1. 10.

ΕΣΠΙΖΕ ΠΙΣΤΙΣ, ἡ ἐλπιζομένων ὑπόστασις, οὐρανόθεν ἐλπίσιν καὶ βλαστομένων.

2 Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πατέρες.

3 Πίστις νοῦμον * κατηρτίσθη τοῦ ἀγαθῆς ματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γινώσκουσα.

Gen. 4. 4.

Mat. 23. 35.

4 Πίστις πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ τὴν θυσίαν, διὸ καὶ ἡ ἐμαρτυρήθη ἡ πίστις, μαρτυρουμένη ὅτι τοῖς δούλοις.

ἐν αὐτῇ ὑποταγὰν ἐπὶ λαλεῖται.

Πίστη Ενωχ μετετέθη, τῷ μὴ ἰδεῖν θάνατον· *Gen. 5.24. ecclesi 44.16.*
 καὶ οὐκ ἐκείναι, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. *Eccl. 49.10.*
 καὶ μετατίστας αὐτὴν μεμερτύρηται· *Placuisse.*
 ὅθεν καὶ Θεός.

ὁ Χρὸς ὅς πείσας ἀδωάτον ὕαρεσῆσαι. πῶς
 καὶ δεῖ τὸ φερερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι οὕτως, καὶ
 καὶ τὴν αὐτὴν μετὰ ποδοῦ τῆς γίνετο.

Πίστη χρηματίζεις Νῶε· *Præmoni-*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *tus divini-*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *ins.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Gen. 6.13.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *ecclesi. 44.17.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω

Πίστη καλέμενος Ἀβραάμ· *Gen. 12. 4.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Ita auscultat-*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *uit ut abi-*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *ret.*

Πίστη παρῳήκεται εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς ἐπαγγελίας
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Gen. 17.19.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Eccl. 21.5.*

Εξήλθετο γὰρ τὴν γλῶσσαν τῆς ἐπαγγελίας
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω

Πίστη καὶ αὐτὴ Σάρρα διώσκειν εἰς κατὰ
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Gen. 17.19.*
 ὅθεν καὶ τῷ μὴ δέπω *Eccl. 21.5.*

Διὰ καὶ αὐτὸς ἐγχοιμήθηται, καὶ ταῦτα

Εεε

ημερ-

νεκρομύς, καὶ οὕτως τὰ ἄσπρα τῷ κρατὶ τῆς πόλεως
καὶ ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης
αἰμαρίδης.

13 Κατὰ πίσιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες,
λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, διὰ πόρρωθεν αὐτοὺς
δόντες, καὶ πειθύντες, καὶ ἀπασιμῆροι, καὶ ἀνυ-
μῶντες ὅτι ξένοι καὶ παρὰ τὴν ἐλπίδα.

14 Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμκαίρουσαν
πατείδα ὁπῆς τῆς.

Habuisse
tempus ad
reueren-
dum.

15 Καὶ εἰ μὴ ἐκείνης ἐμνημόνευον ἂν καὶ
ἡλθον, εἶχον αὐτὸν καὶ ἀναγκάσειαν.

16 Νυνὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, ταπεινῶν
ἐκείνης. διὸ ἐκ ἐπαρχύων αὐτῶν ὁ Θεός, Θεὸς
καλεῖσθαι αὐτοὺς. ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Gen. 22. 10.
eccl. 4. 15.

17 Πίστις φερεσινώσκει Ἀβραάμ τὸν ἰσχυ-
ρὸν, καὶ τὸν μονογενῆ φερεσινώσκει
ἐκ ἐπαρχίας ἀναδ' Ἰσραήλ.

Gen. 21. 12.
rom. 4. 7.

18 Πρὸς ἐν ἐλαλίῃ, ὅτι ἐν ἰσχυρίᾳ
σεταί σοι σπέρμα.

Similitudi-
ne qua-
dam.

19 Ἀριστὸς ὅτι καὶ ἐν νεκρῶν ἐγείρει
νατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παρὰ τὴν ἐλπίδα
στατο.

Gen. 27. 27.
ἐ 39.

20 Πίστις φερεσινώσκει πολλῶν ὁμολογῶν ἰσχυ-
ρῶν καὶ τὸν ἰσχυρῶν.

Gen. 41. 13.

21 Πίστις Ἰακώβ ὑποθήσκει ἰσχυρῶν

Gen. 47. 31.

Ἰωσήφ ὁμολογῶν καὶ φερεσινώσκει ὅτι τὸ αἶμα

- 11 Πίστη, Ἰωσήφ τελευτήσας ὡς τῆς ἐξόδου ἔτι *Gen 50.24.*
 ἡ ἰσχυρὰ ἐμνημόνευσεν, καὶ ὡς τῆς ἐξέλιξιν αὐτοῦ
 12 Πίστη, Μωσῆς ἠγρυπνῶν ἐκρύβη τὰ μέλη *Exod. 2.2.*
 αὐτοῦ πατήριον αὐτοῦ, διότι εἶδον ἄσπετον τὸ παρ- *act. 7.21.*
 ὅθεν ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τῆ βασιλείας. *Venustum.*
Exod. 1.16.
 14 Πίστη, Μωσῆς ἡμίχας ἠγρυπνῶν ἐκρύβη τὰ *Exod. 2.17.*
 μέλη αὐτοῦ θυγατρὸς Φαραώ. *Quum act-*
 15 Μαῖον ἐλόμηνος συγκρατῶν τὴν λαὸν *tem virilem*
 ὡς ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τῆ βασιλείας. *attigisset.*
Vna cum
 16 Μείζονα πλῆτον ἠγρυπνῶν τῆς ἐν Αἰγύ- *populo Dei*
 πτοῦ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τῆ βασιλείας. *mala perpe-*
ti.
 17 Πίστη κατέλειπον Αἰγυπτίον, μὴ φοβηθεῖς τὴν *Exod. 12.32.*
 βασιλείαν. τὸν γὰρ ἀόρατον αἰς ὁρῶν ἐ- *Qui perde-*
 18 Πίστη πεποίνηκε τὸ πάχος καὶ τὴν ἀντι- *bat primo-*
 ἰσχυρίαν αὐτοῦ. *genita.*
Exod. 14.23.
 19 Πίστη διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν *Exod. 14.23.*
 ὡς ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τῆ βασιλείας. *Exod. 14.23.*
 20 Πίστη τὰ τεῖχη Ἰερουσαλὴμ ἔπεσε, κυκλωθέν- *Iosue 6.23.*
 21 Πίστη ἡ πόρτις οὐ συλλαβήθητο τοῖς

Joſue 2.1. ἀπειθήσασι, * δ' Ἰζαβὴλ ἔσθ' ἡ κατακίοντι
εἰρῶνς.

32 Καὶ τί ἐπὶ λέγω; ὅτι πλείψει ἰδὼς με εἰς
ἡμῶν ὁ χρόνος πρὸς * Γεσέων, * Βαράκ τε, καὶ * Σα
ψὼν, καὶ * Ιεζαΐας, * Δαβὶδ τε καὶ Σαμουὴλ, καὶ
ἡ κορυφαία.

Indic. 6.11.

Judic. 4.6.

Judic. 13.24.

Judic. 11.1.

2. 12.7.

1. Sam. 1.18.

2. 13.14.

33 Οἱ δὲ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλ
ας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἰσχυ
ρῶν, ἔφραζαν φόβους λέοντων.

Validi facti
sunt ex im-
becillis.

34 Εσβίσαν δυνάμιν πυρὸς, ἐφυγον εὐχε
μαχήρας, * ἐνεδυναμώθησαν ὑπὸ ἀδυναμίας, ἡ
νέδησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρμελοῦς ἰσχυ
ροὶ ἡμῶν.

Distenti fu-
erunt.

35 Ἐλαβον ἡμῶντες Ἰζαβὴλ αἰσάντας αἰ
κρὸς αὐτῆς. ὅμοι ὅ * ἐπιμαυρίσθησαν, ἐσθ
δ' Ἰζαβὴλ τὴν ὑπολύτρεσιν, ἵνα κρείττω αἰ
σάντας τύχωσιν.

36 Ἐπερὶ ὅ ἐμιπτύμων καὶ μαθήων πρὸς
ἡμῶν, ἐπὶ ὅ δεσμῶν καὶ φυλακῶν.

Oberrarunt
oculis & ca-
pris pel-
libus ami-
ci.

37 Ἐλιδάδθησαν, ἐπιδάδθησαν, ἐπιδάδθησαν
ἐν φόβῳ μαχήρας ἀπέθανον. * ὡς κληδοναὶ μα
τῆς, ἐν αἰγίοις δέμασιν. ὑπερέμφοι, θλίψι
νοι, κακῶς χύμφοι.

Cavernis
eriz.

38 (Ὡς ἐκ τοῦ ἁλίου ὁ κόσμος) ἐν ἡμῶν
πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ τῇ
τῆς γῆς.

39 Καὶ ἔτσι πάντες μαρτυροῦντες διὰ τῆς
 40 τῆς Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς κρείττονος καὶ περὶ ληψα-

μένης μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

Κεφ. ιβ'. Cap. 12.

modò ab eorum patrum quos recitavit exemplis hor-
 rent ad patientiam & constantiam, 3 sed etiam ab ex-
 emplo Christi. 11 Non rectè assumatum iri castigatio-
 nem Dei, ex presenti carnis nostræ sensu.

Οὐδ' οὖν καὶ ἡμεῖς τοσούτον ἔχοντες παρδείμα-

τι ἡμῖν ἴσους μαρτύροισιν, ὅγκον ὑποθέμενοι

καὶ τῷ δουλοῦντες τὸν ἁμαρτίαν, δι' ὑπο-

τάς τῶν ἁμαρτιῶν καὶ παρορμήσεων ἡμῶν ἀγωνά-

ντες ἀπορροῦντες εἰς τὴν πίστει ἀρχίζοντες καὶ τε-

λευτῶντες ἡμᾶς ἀντὶ τῆς παρορμήσεως αὐτῶν χα-

ρίσσειν ἡμᾶς ἐν αἰσχύνης καὶ ταπεινότητι, ἐν

ᾧ καὶ τῷ θρόνῳ τῆς Θεοῦ ἐκκλησιῶν.

3 Ακαλιζίστατε γὰρ τὴν ψυχὴν ὑπομεριμῶ-

ντες ὑπὲρ τῆς ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὴν ἀπληροῦσαν,

καὶ μὴ χαίετε, τῆς ψυχῆς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

4 Οὐπω μέγιστος ἁμαρτία ἀντηκρίσθητε, τοῦ

ἁμαρτῶν ἀνταγωνιστοὶ.

5 Καὶ ἐκλήθητε τῆς παρεκλήσεως, ἥτις ὑ-

μῶν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκλήθητε πα-

ρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι ἐκλήθητε πα-

ρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι ἐκλήθητε πα-

ρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι ἐκλήθητε πα-

ρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι ἐκλήθητε πα-

Rom. 6. 4.

col. 3. 8.

ephes. 4. 24.

1. pet. 2. 10.

Peccatum

quod nos

facile cir-

cumfistit.

vel, circum-

uenit, ut in-

commoda di-

cuntur ali-

quem cir-

cumfistit.

Pror. 3. 13.

Ne con-

temnito ca-

stigation-

em.

Erga vos
se gerit tan-
quam erga
filios.

Itaque quum
corporum
nostrorum
patres ha-
buerimus
castigato-
res, & re-
meriti eos
simus, non
multo ma-
gis nos sub-
iciemus
Pauli spir.

Remissas
manus &
soluta ge-
nua vel lan-
guiscentia,

Rom. 12. 18.

7 Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ἅς ὑμεῖς ὑπομένετε, ὁ Θεὸς (τίς γὰρ ἔστιν ὃς οὐκ ἐκτρέφει πατήρ;) ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ.

8 Εἰ δὲ χωρὶς ἐστὶ παιδείας, ὥς μέτοχοι γίνεσθαι πατέρων, ἅτε υἱοὶ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ.

9 Ἐἴτα ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἡμεῖς πατέρες εἴχομεν παιδεύειν, καὶ ὑπερεπιτιμᾶμεν ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ, καὶ ζήσασθαι.

10 Οἱ μὲν γὰρ ὡς ὀλίγας ἡμέρας ἐπὶ τῆς κηρυξίας ὑμῶν ἐπὶ τῶν ἁγίων ἐκτρέφοντες, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ.

11 Πᾶσι δὲ ὡς παιδεία ὡς υἱοὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ.

12 Διὸ καὶ τὰς παρεμβολὰς χεῖρας καὶ τὰς ἀντιχειρίδας ἀποβάλλετε.

13 Καὶ ὡς υἱοὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ.

14 Εἰρηνώμενοι ὡς υἱοὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ.

15 Ἐπισκεποῦντες, μή τις ὑπερφανὴς ᾖ ἐν ὑμῖν, ὡς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μή τις ῥίζα πενήτης αὐτοῦ φανῇ ἐν ὑμῖν, καὶ διὰ τούτης μεμψώσῃ πολλοί.

16 Μή τις πόριος ἢ βίβηλος, ὡς Ησαΐας, ὡς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὑμᾶς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκτρέφειν, ὥστε ὑμᾶς ὑποταγασθῆναι τῇ πατρὶ τῇ κυριακῇ.

- 17 Ἰστέ γ' ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσω τὴν δαυλότητα, ἀπεδοκίμασά με. ἡ μετανοίας ἡμῶν ἔχει, καὶ ὡς μὲν σακρύνων ἐκζητήσας αὐτῶν.
- 18 Οὐ γὰρ ἐρροισι λυθῶνται ψιλαφαι μὲν ὅθεν ἀκαταμύχας πυρεὶ, καὶ γύφω, καὶ σκύντῳ, καὶ θυγατρὶ.
- 19 Καὶ σάλπιγξ ἦχος, καὶ φωνὴ ῥημάτων ἥς ἀκούσατε παρὴν τῷ σῶσι το μὴ ἐρροισι λυθῶν αὐτοῦ λόγον.
- 20 (Οὐκ ἔστι γ' ὅτι τὸ διασεκλόμενον, καὶ ὅθεν ἔστι τῷ ὄρασι, λιθοβοληθῆσεται, ἢ βολίδι ἐκποτίζουθῆσεται.
- 21 Καὶ, ὅσον φοβερόν ἐστι τὸ φαταζόμενον, ὅθεν ἔστι, Ἐκροβός εἰμι καὶ ἐνδομος)
- 22 Ἀλλὰ ἐρροισι λυθῶνται Σιών ὄρει, καὶ πόλει θειῶν ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἱερῶν, καὶ μυριάσιν ἡρώων.
- 23 Ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐκκλησίᾳ ἐρροισι λυθῶντων ἐν ἡμῶν ὁπομηραμμένων, καὶ κατὰ τὴν Θεοῦ παύτων, ἐν πύμασι δικαίων τιτελειωμένων,
- 24 Καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ ἁμαρτηματοῦ, κρείττονα λαλοῦντι παρὰ τὴν Αἰνῶν.
- 25 Βλέπει μὴ παρὰ τὴν Θεοῦ παύτων, λαλοῦντι.

Gen. 25. 33.

Gen. 27. 38.

id est, Effice-
re non po-
tuit ut pa-
terem 1/. pa-
niteres.

Exod. 19. 16.

Exod. 20. 19.

Quod im-
perabatur.
Exod. 19. 12.Adeo terri-
bilis erat il-
la species.Ad connen-
tum & con-
suetudinem.Ne auer-
semini.

Qui ē cœlis
loquentem
aperiamur.

τα. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ἐκ ἔουρον, τὸν ὅτι τῆς παρ-
τησάμενοι χρηματίζονται, πολλὰ μᾶλλον ἡμεῖς
τὸν ἀπ' ἐρχοῦν δ' ὑποσπερόμενοι·

Act. 2. 7.

26 Οὐδ' ἡ φωνὴ τῶν γλῶττῶν ἐσάλευσεν τότε τὴν
ἐπήγελται, λέγων, Ἐπ' ἅπαξ ἐγὼ σεῖο ὑμῶν τῶν
γλῶττῶν καὶ τὸν ἑρανό·

27 Τὸ ἦ, ἐπ' ἅπαξ, δηλοῖ τῆς σαλευσάμε-
νῆς μετὰ δεσπ, αἷς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ
σαλευόμενα.

28 Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παρελαβέ-
ντες, ἡχωρῶν χάριν, δι' ἧς λαβρεύμεθα διακρί-
ται Θεοῦ, μὴ ἀδύς καὶ ὁλοκαίρας.

Deut 4. 24.

29 Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατακαίει.

Κεφ. γ'.

Cap. 13.

ⲓ Preceptiones addit non tantum quæ ad mores, ⲓ sed
etiam quæ ad doctrinam pertinent.

Η Φιλαδελφία μέντω.

Rom. 12. 10.

2. Pet. 4. 9.

Gen. 18. 3.

19. 3.

Per hanc e-
nim factum
est ut qui-
dam in scii
exceperint
ang.

Sint mores
ab avaritia
alieni,

2 Τῆς φιλοξενίας μὴ ὅτι λαοθάληδι. διὰ
ταύτης γὰρ ἑλαθόν τιες ξένισαντες ἀγάλας.

3 Μιμησάμεθα τῆς δισγαίων, αἷς συνδιδί-
μοι· τῆς κερκεχουμένων, αἷς καὶ αὐτοὶ ὄντες αἰσ-
ματι.

4 Τίμιος ὁ γάμος ἐν παντί, καὶ ἡ κατὰ ἀμάρ-
τος ἀόριτος ἢ καὶ μοιχὰς κρινεῖ ὁ Θεός.

5 Ἀφιάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκαῦμοι τῶν

αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, ἐστὶ δὲ ἰσχυροί, οἱ
ἐν ἡμῶν ταλίπτοι.

6 Ὡς θαρρύνωτας ἡμᾶς λέγει, Κύριος ἡμεῖς *Psalm 118. 6.*
καὶ ἐφοβηθήσομεθα τί ποιήσῃ μοι αὐτοῖς.

7 Μνημονεύετε τῶν ἡγεμόνων ὑμῶν, οἵτινες *Doctores vestros.*
ἐλάττωσαν ὑμῖν τὴν λόγην τοῦ Θεοῦ. ὣν ἀναθεωροῦ-
μεν τὴν ἰσχυρίαν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε δὲ τὴν πίστιν.

8 Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμεῖς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ
ἐκ τῶν αἰώνων.

9 Διαλαχθεὶς ποικίλας καὶ ξένας μὴ ἀπειθέ- *Ne agite con-*
σώσαντες γὰρ χάριτι βεβαιώσεται τὴν καρδίαν, ἐ-
κείνηται, ἐν οἷς ἐκ ἀρελῆς ἔσονται οἱ ἀπειτατή-
τοι.

10 Ἐχόμενον συπασηρόν, ἔξ ἧς φαγεῖν ἐκ
καρπῶν ἐξουσίας οἱ τῷ σκηνῇ λαβεύοντες.

11 Ὡς γὰρ εἰσφέρειται ζώων τὸ αἷμα ὡς ἀ-
ρετικής εἰς τὰ ἔθνη διὰ τῆς ἀρχιερέως, τέτων τῶν
αἵματι κατὰ τὴν ἐξουσίαν τῆς παρμεβολῆς.

12 Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τῆς ἰδίας ἀ-
ρετικῆς τὸν λαόν, ἐξουσίαν τῆς πύλης ἔταυσε.

13 Τοῖς καὶ ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἐξουσίαν τῆς
παρμεβολῆς, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν φέροντες.

14 Οὐ γὰρ ἐχόμενον ὥστε μένεται πόλιν, ὅμως δὲ *Micah. 2. 10.*
μήποτε ἐπὶ τῆς πόλεως.

15 Διὸ αὐτῶν οὐκ ἀνέχονται συστάειν ἀνέσεις
ἐν αὐτῶν.

Ορ. 14.3.

διαπαντὸς τῇ Θεῷ, τετίσι * καρπὸν χειλῶν
μελορημάτων τῇ δόξῃ αὐτοῦ.

16 Τῆς ὁμοιοῦσας καὶ κοινωνίας μὴ ὁπλοῖται.
Delectatur. θαύματι τοιαύτης γὰρ συστάσεως ὁμοιοῦσας καὶ κοινωνίας.

17 Πείθεσθε τοῖς ἡγεμόσις ὑμῶν, καὶ ὑπακούετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνεῖσιν ὑπὲρ ὑμῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὥστε λόγον δοποδῶσόντες· ἵνα μὴ χαράς τῆς πίστεως, καὶ μὴ σεαυτοὺς. ἀλλιστοίαι γὰρ ὑμῖν τῆς.

18 Περιεύχεσθε ἀλλήλων. πεποιθῆσθε γὰρ ὅτι καλῶ συνείδησιν ἔχετε, ἐν πᾶσι καλῶς ἐλπίστε· αἰσθησάμενοι.

19 Περιεσπένετε ὅτι παρὰ καλῶ τῆς πίστεως, ἵνα τῆς ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

20 Ὁ ὁ Θεὸς ὁ εἰρῆνης, ὁ ἀγαθῶν ἐν καρδίᾳ ὑμῶν ποιητὴς τῆς εἰρήνης ὁ μίσηται ἐν ἀμνηστία θήκης ἀμνηστίας, ὁ Κύριος ὑμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς.

Vos bene
compositos
ad omne o-
pus bonum
reddat, vel,
Absolutos
reddat in
omni ope-
re bono.

21 Καταρτίστω ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ· ποιεῖν ἐν ὅμοιότητι ὁμοιοῦσας ἐν ὅμοιότητι αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ἀμνηστίας. ἀμὲν.

22 Παρὰ καλῶ ὅτι ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀγαπᾷ τὸ λόγον τῆς παρακλήσεως καὶ γὰρ διὰ βεβαιότητος πίστεως ὑμῶν.

Scitis esse
dimissum.
ut scitis.

23 Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ὁ ὁ λελυμένος, μὲν ὁ (ἐὰν τῆς ἐργασίας) ὑμῶν.

24 Ασπείσατε πάντας τοὺς ἡγεμένους ὑμῶν
πάντας τοὺς ἀγίους. Ασπείζονται ὑμῶς οἱ δὲ τῆς
ἐκκλησίας.

25 Ἡ χάρις μὲν πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Ῥθς Εἰς αἰς ἐν χάριτι δὲ τῆς Ἰταλίας.
διὰ Τιμοθέου.

ΙΑΚΩΒΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἐπιστολὴ καὶ καθολικὴ.

Κεφάλαιον α'. Caput I.

Dilexit de patientia, 6 de fide. 10 de animi modestia,
ad diuites. 13 Deinde offendit tentationes ad malum
non ex Deo esse, 17 quam omnis boni autor sit. 22
Qualiter recipiendus sit sermo vñ.

ΙΑΚΩΒΟΣ, Θεὸς καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ δοῦ-
λος, καὶ δώδεκα φυλάξης ταῦς ἐν τῇ διασπορᾷ,
χαίρειν.

2 Πᾶσαι χάρις καὶ ἐλεος ἀπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ
ἐνδοξοῦ καὶ πατρὸς τοῦ ἐνδοξοῦ καὶ πατρὸς τοῦ ἐνδοξοῦ.

3 Γινώσκοντες ὅτι τὸ δόκιμον ὑμῶν τὸ πρὸς
ἐκκλήσιας ἐκκλήσιας ἐκκλήσιας ἐκκλήσιας.

4 Ἡ δὲ ἐκκλήσια ἐκκλήσια ἐκκλήσια ἐκκλήσια, ἡ δὲ ἐκκλήσια
ἐκκλήσια καὶ ἐκκλήσια ἐκκλήσια ἐκκλήσια ἐκκλήσια.

5 Εἰ δὲ τις ὑμῶν λείπει σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πάντιν ἀπλῶς, καὶ μὴ ὀνειδίζοντος· καὶ δοθήσεται αὐτῷ.

6 Αἰτείτω ὃ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· γὰρ διακρινόμενος ἵσκει κλύδωνι θαλάσσης· ἀνιζόμενος καὶ ῥιπιζομένη.

7 Μὴ γὰρ οἶέσθω ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος ὅτι λέγει· ἡμεῖς ἐκ τῆς Κυρίας·

8 Ἀνὴρ δὲ ψυχῆς, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ὁδοῖς αὐτοῦ.

9 Καυχάσθω ὃ ἐξ ἀδελφῶν ὁ ταπεινὸς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ·

10 ὃ ὃ πλέσιος, ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ὅτι ὡς ἀνδρὸς χέρτεα παρελεύσετο.

11 Ανέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῇ καύσει, καὶ ἔξηραν τὸν χόρτον, καὶ τὸ αἶθος αὐτῷ ἔξέπτε, καὶ ἡ ὕψις ἐπεία τῆς ἀρεσώπτε αὐτῷ ἀπώλετο· ἔτι καὶ πλέσιος ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ μαχανθήσεται.

12 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμὸν ὅτι δοκιμὸς γινόμενος λήψεται τὸ σῶμα τὸ ζῶν· καὶ ἐκτελείατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν.

13 Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· γὰρ Θεὸς ἀπειραστός ἐστι κακῶν, πειράζει ὃ αὐτὸς ἐθέλει.

14 Ἐκαστος ὃ πειράζει, ὑπὸ τῆς ἰδίας ὀπιμίας ἔξελκόμενος καὶ διελκόμενος.

Mat. 7. 7.
Mat. 11. 24.
Luc. 21. 9.
Job. 14. 13.
Eccl. 16. 23.

Qui ventis
iactatur &
eorum fla-
mine agita-
tur.

Ecc. 14. 18.
Esa 40. 6.
2. Pet. 1. 24.

Job. 5. 17.

Tentari ma-
lis non po-
test.

Inscatus.

15 Εἴτα ἡ ὀπιθυμία συλλαβῆται τίκτηι ἀ-
γία· ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύνει
θάνατον.

16 Μὴ πλανάσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

17 Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶς δώρημα τέλει-
αὐτῶν ἐστὶν, κατεβήκον δὲ τὸ πᾶν πατρὸς τοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ τρεπὴς ἀποστολή.
μα.

18 Βλασφῆμα ἀπεκύνθη ἡμᾶς λόγῳ ἀληθεί-
ας τοῦ ἔστιν ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινα τοῦ αὐτοῦ κτισμέ-
τος.

19 Ωστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς
ἡμετέρος ταχὺς εἰς τὸ ἀκῶσαι, βραδὺς εἰς τὸ
ἀλάσται, βραδὺς εἰς ὀργλὴν.

20 Οργὴ γὰρ ἀνδρὸς, διακαυσίμῳ Θεῷ ἔστι κα-
τηράζουσα.

21 Διὸ δόποθήμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ φεισ-
θῆαι κακίας, ἐν σωφροσύνῃ δέξασθε τὸ ἔμφυτον λό-
γον τοῦ σωζόμενου σώσει τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

22 Γίνεσθε ὅτι ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκρο-
αταί, παραλογιζόμενοι ἐαυτούς.

23 Ουκ εἴτις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ, καὶ ἔστι ποιη-
τὴς, οὗτος ὅμοιος ἀνδρὶ καταπορευομένῳ τὸ πᾶν σωπῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ἐσθλῷ πρῶ.

24 Κατενόησε γὰρ ἐαυτὸν, καὶ ἀπελήλυθε, καὶ
ἠδύως ἐπελάβετο ὁποῖος ἦν.

Ant vlla
conuerfio-
nis vel um-
bra. q. d. ne
tantilla qm-
dem conuer-
fio Vel con-
uerfionis
obumbra-
tio, ut per-
gat in meta-
phora.
Prom. 17.27

Mat 7.22.
rom. 2.13.

Faciem fa-
am nati-
nam.

25 Ὁ ὃ παρακύψας εἰς νόμον τῆς
τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὐκ ἔα ἀνα-
ῶπιλομοιῆς γλυόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, καὶ
κρείων ἐν τῇ ποιήσει αὐτῷ ἔσται.

Religiosus.
Id est, Reli-
giosus Deum
colens.

26 Εἴπε δοκεῖ Ἐρῆσκος ἔτι ἐν ὑμῖν, καὶ
λειτουργῶν, λαῶνται αὐτῷ, ὅτι ἀπατῆρ
αὐτῷ, τέκε μάταιος ἢ θρησκεία.

27 Θρησκεία καὶ ἀμείαντος παρὰ
Θεοῦ καὶ πατρί, αὐτῇ ὅτι ὁπισκίπεται ἑρμηνείας
χίρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῆς, ἀσπίλοι ἐαυτῶν
ρεῖν δὲ τῷ κόσμῳ.

Καθ. β'.

Cap. 2.

1 Personarum acceptiones discrepare dicit a Christi
14 quam non satis est verbis profiteri, 15 nisi & operibus
miseri cordis & charitatis praxistimus eandem, 21 Ab
hæ exemplo.

Gen. 19. 15.
deut. 1. 17.
16. 29.
rom. 24. 23.
eccl. 42. 2.
Aureos ge-
stans annu-
los, & au-
reum annu-
lum.
Nōne dis-
crimen sta-
tuitis apud
vos, & facti
estis indi-
ces quo-
rum animis

Α Δεσφοὶ με, καὶ ἐν πνευματικῇ ἐκείνῃ
πίστιν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ δόξαν.

2 Εὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν
μῶν αὐτῶν ἡ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθίῃ λαμπρῇ
ἐλθῇ ἢ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρῇ ἐσθίῃ,

3 Καὶ ἐπελέψητε ὅτι τὸν φορεῶντα τὴν
ἐσθίαν τὴν λαμπράν, καὶ εἶπητε αὐτῷ, Σὺ καὶ
ὡς καλῶς καὶ τὸ πτωχὸν εἶπητε, Σὺ γὰρ αὐτῷ
καὶ ὡς ὡς τὸ ὑποπόδιόν μου.

4 Καὶ ἐδιδόθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἡ

sum animis malæ cogitationes sunt obuersatæ

τῶν διαλογισμῶν ποιησῶν;
 5 Λέγετε ἀδελφοί μου ἀγαπηταί, ἔχ' ὁ Θεὸς
 ἡμῶν πτωχοὺς τῷ κόσμῳ τέτε, πλουσίους
 τῇ κληρονομίᾳ τῆ βασιλείας ἧς ἐπηγγείλα-
 ται ἀγαπῶντι αὐτόν;

6 Ὑμεῖς ὅτι ἠπιμάτατε τὸν πτωχόν. ἔχ' οἱ πλά-
 ται καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκυσιν
 ὑμῶν κριτήρια;

7 Οὐκ αὐτῷ βλασφημεῖτε τὸ καλὸν ὄνομα
 τοῦ πατρὸς ὑμῶν;

8 Εἰ μὲντοι νόμον τηρεῖτε βασιλικὸν καὶ τὴν
 ἐντολήν, ἀγαπήσας τὸν πλησίον σας ὡς σεαυτὸν,
 ὅπως ποιεῖτε

9 Εἰ ὅτι περισσεύετε ἀμαρτίας ἐργάζεσθαι,
 ὡς ἡμεῖς ὑπὸ τῷ νόμῳ ὡς παραβάται.

10 Οὕτως γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσας, πᾶσι δὲ
 ὑποτάσσεται πάντων ἐνοχός.

11 Οὕτως εἰπὼν, Μὴ μοιχεύσης, εἴπε καὶ, Μὴ
 φονεύσης, εἰ ὅτι ἐμοιχεύσας, φονεύσας ὅτι, γέγονας
 παραβάτης νόμου.

12 Οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ
 τῆς ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.

13 Ἡ γὰρ κρίσις αἰείθεος τῶν μὴ ποιήσαντι ἔ-
 λκερ, καὶ κατακαυχάται ἔλεος κρίσεως.

14 Τί τὸ ὀφείλος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πείσῃ λί-
 γος ἔχων ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δυνάται ἡ πίστις
 σωταί

Potentia
 sua vos op-
 primant,

13. Et vice-
 sim exultat
 misericor-
 dia adver-
 sus indi-
 cium. unde
 insultat in-
 dicio.

εἰσαυτὸν;

Destituti
quotidiano
victu.

15 Εὰν ὃ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνὸς ἢ
χωρὶς, καὶ ἄλειπόμενοι ᾧ σὺ τῇ ἡμέρᾳ ἔσῃς

16 Εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἔξ ὑμῶν, Ὑπάγετε
εἰρλῶς, θερμὰ φιλεῖτε καὶ χορταίεσθε, μὴ δώτε ἡ
τοῖς τὰ ὅπου ἡδ εἰα τῷ σώματι τοῦ τὸ ὅπου

17 Οὕτω καὶ ἡ πίστις, εἰ μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρὴ
ἐστὶ κατὰ ἑαυτὴν.

18 Ἀλλ' ἐρεῖ τις, Σὺ πίστιν ἔχεις, ἀλλ' ἔργα
ἔχω· δείξον μοι ὅτι πίστις σε ἐν τῷ ἔργῳ σου, καὶ
γὰρ δείξω σοι ἐν τῷ ἔργῳ μου ὅτι πίστις μου.

19 Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ὅσα· καλῶς πε
εἰς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύεις, καὶ ῥησαιοῖς.

20 Θίλεις ὃ γινώσκω, ὅ ἀνθρώποι καὶ, ἡ
πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἐστίν;

21 Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἐκ ἔξ ἡμερῶν
καμώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅτι
δυσπιστήριον;

Administra
fuit operi.
Perfecta
reddita est.
Gen. 15. 6.
Rom. 4. 3.
Gal. 3. 6.

22 Βλέπετε ὅτι ἡ πίστις ἡ σωτήριος πᾶσι ἔργοις
αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ὃ πίστις ἐτελειώθη;

23 Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ λέγουσα, Ἐπί
στευσε ὃ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιο
συλίαν, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη.

24 Ορᾷτε τοίνυν ὅτι ἔξ ἔργων δικαιοσύνη
ἄνθρωπος, καὶ οὐ ἐν πίστει μόνον;

25 Ομοίως δὲ καὶ Ραὰβ ἡ πόρνη ἐκ ἔξ ἡμερῶν

ἰδοὺ

ἡ ἀρετὴ, ὑποδ' ἑξαμῶν τοῦ ἀγέλας, καὶ ἐτέρᾳ ὑποδ' ἑξαμῶν;

16 Ὡστερ γ' τὸ σῶμα χωρεῖς πνεύματος νουθετοῦ καὶ ἡ πίστις χωρεῖς τ' ἐξουσίας νεκρῶν ὄντων.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

Prodeat linguam homini Christiano esse coercendam fidei & charitatis sanctae repagulis, 9 commoda & incommoda quae ab ea proneniunt, ostendit. 15 & quid humani sapientia, 17 a coelesti distet.

Ἡ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, ἵνα ἴδωτε ὅτι μείζον κρέμα λαμβάνετε.

1 Παλλὰ γ' πᾶσιν ἀπαντες. * εἴς τιν' λόγον τίθει, καὶ τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλινάζειν καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

3 Ἰδὲ, τὸ ἵππων τοῦ χαλινῶς εἰς τὰ στήθεα λαμβάνει, τοῦ πείθεσθαι αὐτῶν ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετατρέψαι.

4 Ἰδὲ, καὶ τὰ πλοῖα τιλικαῦτα ὄντα, καὶ ὑποδ' ἑξαμῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετατρέχεται ὑποδ' ἑξαμῶν πηδαλίου, ὅπου αὐτὸς ὁρμῇ τοῦ ἐπιθυμούντος ἵσταται.

5 Οὕτω καὶ ἡ γλῶσσαι μακρὸν μέλος ὄντι, καὶ μετατρέχεται, ἰδὲ, ὁ λίθον πυρὸς ἡλίαν ὕλην ἀνέπει.

6 Καὶ ἡ γλῶσσαι, πυρὸς, ὁ κόσμος τ' ἀδικίας ὄντι, καὶ ἡ γλῶσσαι καθεύδουσι ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ καθεύδουσι ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσι τὸ ἔσχατον τῆς ζωῆς, καὶ φλογισομένη ὑποδ' ἑξαμῶν τ' γεννησέ.

In multis n. labimur. Ecclesi 14. 19. & 19. 16. & 25. 11. Frigare totum etiam corpus, vel, tanquam frigno moderari. Circumagimus. Et nihilominus magna instantia praedita est. vel, clarificatione. In qua, tanquam suo ornamento, exultat iniquitas. Inflammans totum vitae curriculum iam inde a, natiuitate.

7 Πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, πετῶν τε καὶ ἐκλίνων, δαμάζεται καὶ διδάσκεται φύσιν τῇ ἀνθρώπινῃ·

Malum quod reprimi non potest, vel coerceri,

8 Ἰὼν δὲ γλῶσσαι οὐδεὶς δυνάται ἀνθρώπων δαμάσαι, ἀκατάχετον κακόν· μισητὸν δὲ νατηφύρου.

9 Ἐν αὐτῇ ἐβλογίσθη ὁ Θεὸς καὶ πατήρ, καὶ αὐτῇ καταρτίμεθα ὡς ἀνθρώποις τοῦ καὶ μοίωσιν Θεῷ γεγονότας.

10 Ἐκ τῆ αὐτῆς γέμας ἐξέρχεται ὕλη καὶ κατάρρα. Οὐ χεὶρ, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὐ γίνεσθαι.

Ex eodem foramine manat.

11 Μήτις ἡ πηγὴ ἐκ τῆ αὐτῆς ὅπως βροῦν γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν;

12 Μὴ δυνάται, ἀδελφοί μου, συκὴ ἐλαίας ποιεῖν ἡ σῦκα, ἡ ἄμπελος σῦκα; ὥτως ὁδεμία πηγὴ ἀλμυρὴ καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

13 Τίς σοφὸς καὶ ὁπισθήμων ἐν ὑμῖν; δεξιὸς ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν σοφίᾳ τητι σοφίας.

14 Εἰς ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐρίθειαι καὶ καρδία ὑμῶν, μὴ κατακαυχῶσθε καὶ φεύθετε τῆς ἀληθείας.

15 Οὐκ ἔστιν αὐτῇ ἡ σοφία αἰῶθεν κατηχητὴν καὶ ὁπίσθιος, ψυχικὴ δαμονομάδης.

Tumultuario.

16 Ὅπως γὰρ ζῆλος καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταχέτων

καὶ φαῦλον πρᾶγμα.

17 Ἡ δ' αἰσθάνεσθαι τὴν μὲν ἀγνῆσθαι, καὶ εἰρηνικὴν ὀπτεῖσθαι, εὐπειθῆς, μετὴ ἐλέως καὶ ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καὶ αὐτοπόκριτος.

18 Καρπὸς δ' τ' ἀκακοσύνης ἐν εἰρῶνι ἀπείρεται, πῶς ποιεῖσιν εἰρῶνι.

Καθ. δ'.

Cap. 4.

Enumerat incommoda quæ ex carnis operibus proueniunt. 7 Animi submissionem 8 subiungit, & repurgat. mem, 9 à superbia, 10 detractio, 14 & ab obliuione propriæ infirmitatis.

Ποθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; ἐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς ἡδονῆς ὑμῶν τῆς στρατευομένης ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;

2. Επιθυμεῖτε, καὶ ἐκ ἔχτε· φθορεῖτε καὶ ζηλοῦ- καὶ ὀνομάσθαι ὅτι τυχεῖν· μάχεσθαι καὶ πολεμεῖτε, καὶ ἔχτε· διὰ τὸ μὴ ἀγτεῖσθαι ὑμᾶς.

3. Αἰτεῖτε, καὶ ἐλαμβάνετε, διότι κακῶς ἀγτεῖ- καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν διαταμῆσθε.

4. Μαινοὶ καὶ μοιχαλίδες, ἐκ οἷδατε ὅτι ἡ φι- καὶ κόσμος, ἔχθρα τῷ Θεῷ ἐστίν; ὅς ἐν βεληθῇ φέ- καὶ τῷ κόσμῳ, ἐχθρὸς τῷ Θεῷ καὶ δίσταται.

5. Ἡ δὲ καίτε ὅτι κενῶς ἡ γοργὴ λεγῇ; Πρὸς ὅσον ὅτι ποθεῖ τὸ πνεῦμα ὁ καλῶκεσθαι ἐν ὑμῖν.

6. Μείζονα δ' οἶδωσι χάριν. διὸ λίγη, Ὁ Θεὸς καὶ αἰσθάνεται, ταπεινοῖς δὲ οἶδωσι.

Eiusmodi quæ nullum inter per- sonas dis- crimina- toat, & si- mulatione non vitatur. Facientibus ea quæ sunt pacis.

Proim. 2. 34. 1. pet. 5. 5.

π τή δ' ἐκείνη περὶ τοιαύτη, πενήθ' ἐστίν.

17 Εἰδὼτε οὖν καλὸν πειεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι

καὶ ἀποδοῦναι αὐτῷ ἐστίν.

Κεφ. ε'. Cap. 5.

Diaboli iudicii severitatem diuitibus denuntiat, correptionem superbia, 7 ut pauperes audientes diuitum infelicem exitum, & æquo animo afflictiones, i. ut Iob, 14 animi quoniam infirmantur, fera nt.

ΑΓΕ οὖν οἱ πλείστοι, κλαύσατε ὁλολύζοντες Vlulantes

ὅτι ἡ ταλαιπωρία ὑμῶν ἡ ἐνδοχολογία.

2 Ο πλεῖστος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν

ἀποσθῶντα γέροντες.

A tinea sero-
la sunt.

3 Ο χυσοὺς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος ἡ κατΐσται καὶ

ὑμῶν ἡ ἐνδοχολογία εἰς μαρτύριοι ὑμῶν ἔσται, καὶ φάσμα τὰς

ψυχὰς ὑμῶν ὡς πῦρ· ἐδησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις

ἡμετέρας.

Eruinam
contraxit,
& ærugo.

4 Ἰδὲ, ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐργατῶν ὑμῶν ἀμυσσάντων

ὑμῶν ὡς ἡ ἀπεστειρημένη ὑμῶν, κρα-

τὴν καὶ ἀβυσσὸν τῶν διεστάντων εἰς τὰ ὅτι Κυρίου

ἐνδοχολογία εἰσεληλύθασιν.

Merces quæ
intercipien-
tes eos frau-
dallis.

5 Επρυφώσατε ὅτι τῆς γῆς, καὶ ἑσπασαλή-

σατε ἡδονήσατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέραις

ἐπαινήσεως.

6 Κατιδικάσατε, ἐρογέσατε ἡ δίκαιον οὐκ

ἐπαινήσατε ὑμῶν.

7 Μακροθυμέσατε οὖν, ἀδελφοί, ὡς τῆς

ἐλπίδος τῷ Κυρίῳ. Ἰδὼν, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται

τὸν

Bono ani-
mo vel pa-
tientes esse.

τὸν τίμιον καρπὸν τῆς μακροθυμίας ἐπ' ἀπο-
κός αἱ λάβη ὑμῶν τρεφόμενον καὶ ὥφμενον.

8 Μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς. σπεύξατε τῇ πα-
θείας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικεν.

9 Μὴ στενάζετε κατ' ἀγάπην, ἀδελφοί, ὡς
κερδήτε. ἰδοὺ, ὁ κριτὴς παρὲς τῆς θύρας ἵσταται.

10 Ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας
ἀδελφοί μου, καὶ τῆς μακροθυμίας, ὅτι παρὸν
ἠλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου.

11 Ἰδοὺ, ἡ μακροθυμία τοῦ κυρίου ὡς
τὴν ὑπομονὴν Ἰακώβ ἠκέστατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου
εἶδεν, ὅτι πολὺ σπλαγχνὸς ὁ Κύριος καὶ ἡμεῖς
τῶν τέρμων.

12 Πρὸς πάντων ὧν, ἀδελφοί μου, μὴ ὀκνᾶτε
μήτε τὸν ἑαυτοῦ, μήτε τὴν γλῶσσαν, ὡς ἂν ἴσως
ἴσως ἡ τῶν ὧν ὑμῶν τὸ γὰρ, καὶ τὸ οὐ, οὐ· ἵνα μὴ
κρίσιν πέσιτε.

13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω
ὁ θυμὸς τῆς ψυχῆς.

14 Ἀδυνατεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλισάτω τὸν
καρδιοβυτίον τῆς ἐκκλησίας καὶ προσευχέσθω
ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἂν ἴσως ἴσως ἡ τῶν ὧν ὑμῶν
τὸ γὰρ, καὶ τὸ οὐ, οὐ· ἵνα μὴ
κρίσιν πέσιτε.

15 Καὶ ἡ ἐλπίς τῆς πίστεως τῆς ἀγάπης
ἡ ἐλπίς αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ ἡ ἀγάπη
ἡ ἐλπίς αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ ἡ ἀγάπη
ἡ ἐλπίς αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ ἡ ἀγάπη

Tolerantiae
afflictionum
& patien-
tiae.
Beatos pro-
punciamus,
vel, cense-
mus.
Valde mise-
ricors & ad-
dandam ve-
niam pro
sua mileri-
cordia pro-
penus.

Ματ. 6. 13.

16 Ἐξομολογήσιν ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν ἡ ἀλλήλοις, ὥστε ἰαθῆτε. πάλιν
 Confitemi-
 ni.

17 Ἡλίας ἀνθρώπου· ὡς ὁμοιοπαθὴς ὑμῖν,
 Cui affectus
 datur.

18 Καὶ πάλιν προσεύξατο, ἵνα μὴ βριζαίῃ καὶ ἐν ἑ-
 ρε-
 τῇ τῆς ἐναντίας τρεῖς καὶ μύαιας ἔξ.

19 Καὶ πάλιν προσεύξατο, καὶ ὁ ἔρχων ἐστὶν
 1. Reg. 17. 1.
 2. 18. 45.
 Luc. 4. 25.

20 Ἀδελφοί, εἰς αὐτὸς ἐν ὑμῖν πληκθῇ ὑπὸ τῇ
 ἀδικίας καὶ ὁπιστρέψῃ τις αὐτὸν,

21 Γινώσκω ὅτι ὁ ὁπιστρέψας ἀμαρτωλὸς ἐν
 αἵματι ὁδὸς αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐν θανάτῳ, καὶ κα-
 τὰ πληθὺς ἀμαρτιῶν.

ΠΕΤΡΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ἡ ἐπιστολὴ καθολικὴ περὶ τῆς.

Κεφάλαιον α'. Cap. I.

Magnificē extollit Dei gratiam in Christo, 7 quæ fide
 accipitur, & spe possidetur, 10 de qua vaticinati sunt pro-
 phetæ. 15 Inde deducit exhortationem, 15 ut renunti-
 ent mundo, 23 & priori vitæ se Deo conforment.

ΠΕΤΡΟΣ, ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν-
 λεκτοῖς παμπτύχοις διασωθῆς Πόντου,
 Εὐατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βι-
 θυνίας

2 Κατὰ ἐφύγνωσιν Θεὸς πατέρες ἐν ἀγαπῇ
πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος
τοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτῷ ἔλεος ἀπαγγέλλων
ἡμῶς εἰς ἐλπίδα ζωῆς δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐκ νεκρῶν,

4 Εἰς κληρονομίαν ἁρταρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀ-
μάραντον, τετηρημένην ἐν ὑστροῖς εἰς ἡμᾶς,

5 Ὡς ἐκ δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένης διὰ πί-
στεως, εἰς σωτηρίαν ἰστούμεν δοξαζομένην ἐν
καρῷ ἡμῶν.

6 Ἐν τῷ ἀγαλλιάσθῃ, ὀλίγον ἄρτι (εἰ δέ τοι ἔσθῃ)
λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς·

Exploratio. 7 ἵνα τὴ δοκίμιον ὑμῶν τῇ πίστεως πολὺ τιμη-
ώτερον χριστοῦ τοῦ δοξαζομένου, δια πυρὸς ἢ δοκι-
μαζομένου, εὐρεθῇ εἰς ἐπιγονὴν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν
δοξαζόμενῳ Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ineffabili & glorioso. 8 Ὅντες εἰδότες ἀγαπᾶτε· εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀ-
ρθοῖτε, πιστεύετε ὅτι ἀγαλλιάσθῃ χαρᾷ ἀνεκλά-
τῳ καὶ δεδοξασμένῳ·

9 Κομίζόμενοι τὸ τέλος τῇ πίστεως ὑμῶν, σω-
τηρίαν ψυχῶν.

10 Περὶ ἧς σωτηρίας ἔξεζητήσαν καὶ ἔχρη-
νισαν προφῆται οἱ ὅτι τῇ εἰς ὑμᾶς χάριτι σω-
θησάμενοι·

11 Επειγόντες εἰς τίνα ἢ ποῖον χειρὸν ἐδίδου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ, περματυρόματα εἰς Χρυσὸν παθήματα, καὶ τὰς μὲν ταῦτα ἔχουσιν.

12 Οἷς ἀπειθαλύσθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ἡμῖν ἀδικαίουν αὐτὰ, ἀλλ' αὐτῇ ἐκείνῃ ἡμῖν διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμῶν ἐν πνεύματι ἁγίῳ δοξαζομένης ἐκείνου, εἰς αὐτὸν ὅπου θυμῶσιν ἄγγελοι πα-
 ραυλῶν.

Introspectio
12.

13 Διὸ ἀναξοσάμενοι τὰς ἐσφύρας τῆς διακρίσεως ἡμῶν, ἡρώοντες, τελείως ἐλπίζατε ὅτι ἡ φερομένη ἡμῖν χάρις ἐν δοξαζούσῃ Ἰησοῦ Χριστῷ.

14 Ως τέκνα ὑπακούετε, μὴ συχηματιζόμενοι τῷ ὁσέπτερι ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ὅπου θυμῶσιν.

Quinon ha-
 matis vitæ
 habitum
 consenta-
 neum cupi-
 ditatibus.

15 Ἀλλὰ καὶ ἡ καλέσασα ὑμᾶς ἁγίον, καὶ αὐτοὶ ἁγιοὶ ἐν πάσῃ ἐνσυνεσθῇ γυνήθητε.

Lnc. 1.75.
 Lnc. 1.1.
 41. 6. 19.
 2. 6. 20.7.

16 Διότι χέροισι, ἅγιοι γυνήθετε, ὅτι ἐγὼ ἁγίος εἰμι.

Dent. 10.
 17. 20. 2.
 12.

17 Καὶ εἰ πατέρων ὅπου καλεῖσθε ἅγιοι ἀπεσσω-
 πολήπως κρίνονται καὶ τὸ ἐκείνῃ ἐργον, ἐν φόβῳ τὸν
 τῆς παροικίας ὑμῶν χεῖρον ἀναστροφῆς.

gal. 2.6.
 Peregrina-
 tionis, vel,
 commora-
 tionis.

18 Εἰδότες ὅτι ἐν φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἡμιτελοῦσθε ἐν τῇ ματαίᾳ ὑμῶν ἀναστροφῇ πα-
 ραυλῶν.

1. Cor. 6. 20.
 6. 7. 23.
 heb. 9. 14.
 1. ioh. 1. 7.
 apoc. 1. 5.

19 Ἀλλὰ πρὶν ἅμασι ὡς ἀμὴν ἐμώμετε καὶ
 ἐκείνῃ Χριστῷ.

Rom. 16. 25.
 ephes. 3. 19.
 col. 1. 26.
 2. tim. 1. 10.
 tit. 1. 7.

20 Ἐπετηνοσμήνικα μὲν καθ' ἡμετέρας ἐν
 σπουδῇ, φανεροῦντος δὲ ἐπ' ἐχάτων τῶν χριστῶν δι'
 ὑμῶν,

21 Τὰς δὲ αὐτὰς πιστεύοντας εἰς Θεὸν ἡμετέροις
 ἔχοντες αὐτὸν ἐν νεφελῇ, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντες, ὅτι
 τῷ πιστῇ ὑμῶν καὶ ἐλπίδι ἐστὶν εἰς Θεόν.

22 Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγωνισάμενοι ἐν τῇ ἰσχύϊ
 τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος, εἰς φιλαδελφίαν αὐ-
 τήν πορεύεσθαι, ἐν καρδίᾳ καὶ καλοῦς ἀγαπήσαν-
 τας ἑαυτοὺς·

Isa. 40. 6.
 eccl. 1. 4. 18.
 iac. 1. 10.

23 Αναγκαστημένοι ἐν ἐννοίᾳ καρδίας
 ὑμῶν ἀφ' ὧν, διὰ λόγου ζώντος Θεοῦ καὶ μυστηρίου
 εἰς τὸν αἰῶνα.

24 Διότι πᾶσαι σπεῖς ὡς χορτός, καὶ πᾶσα δό-
 ξα ἀνθρώπων ὡς αἶθος χορτῶν· ὅθεν ἐάντιν ὁ χορτός
 καὶ τὸ αἶθος αὐτῶν ὀξέσονται.

25 Τοῦ ὅτι ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα· ὅτι
 οὐδὲν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὑμῶν.

Κεφ. 2'. Cap. 2.

1 Fideles verbo Dei renatos, hortatur ad ducendam vitam
 quæ genituri respondeat. 6 Ac ne titubet eorum fides,
 allegat quid de Christo prædictum sit. 11 Hortatur deinde
 ut obedientiam præstent magistratibus, 21 & pacien-
 ter aduersa ferant, Christi exemplo.

Rom. 6. 4.
 ephes. 4. 23.
 col. 3. 8.
 heb. 12. 1.
 Obire auzi-
 orem

Αποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πᾶσαν δό-
 λον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πείρας καὶ
 τελευτίας,

Lacillaud
sermonis
nullo dolo
vitiatum.

2. Ως ἀρπυγύνηται βρέφη, τὸ λογιζόμενον ἄδελφον
ἀποποθήσεται, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξήσῃτε.

3. Εἴθε ἐγνώστα εἴη ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος.

4. Πρὸς ὃν περισσεύουσιν οἱ λίθοι ζῶντες, ὑπο-
δοκίμων μὲν ἀποδοκιμασίᾳ, παρὰ τῇ Θεῷ
ἀλλοτρίᾳ, ἐν τιμῳ.

5. Καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε. οἱ-
ματι πνευματικῶς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἁγία ἑκάστη
πνευματικῆς θυσίας, ὡς ὁ Θεὸς δια-
κρίνει.

6. Διὸ καὶ φερίχει ἐν τῇ γραφῇ, Ἰδοὺ τίθημι ἐν
λίθῳ ἀκρογωνίαῖον, ἐκλεκτὸν, ἐν τιμῳ καὶ ὁ
πιστὺν ἐπ' αὐτῷ, ὃς μὴ καταρχωθήσεται.

Esa. 28. 16.
rom. 9. 33.

7. Τμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν ἀπειθῶσι

ἐκλεκτοὶ ὅν ἀποδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, ὥστε ἐ-
κλεκτὸν εἰς καθολικὴν γωνίαν, καὶ λίθον θεοσκόπιμα-
τον, καὶ πέτρα σκανδαλίου.

psa. 118. 22.
mat. 22. 42.
act. 4. 11.
Esa. 8. 14.

8. Οἱ θεοσκόπησι τῷ λόγῳ, ἀπειθῶντες εἰς
ἡγήσιν.

rom. 9. 33.
Quam eti-
am ad rem
positi sunt.
Exod. 19. 6.

9. Ὑμεῖς δὲ, γένος ἐκλεκτὸν, βασιλείαν ἱερά-
του, ἱθὺς ἅγιον, λαὸς εἰς ἁγιασμόν. ὥπως ταῖς
ἐνταῖς ἐξαρθείητε τῷ ἐκ σκότους ὑμῶν καλίσταν-
τες εἰς τὸ φῶς.

10. Οἱ ποτὲ ἐκ λαοῦ, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ οἱ ἐκ ἡλε-
σμένων, νῦν δὲ ἡλεσθέντες.

Os. 2. 23.
rom. 9. 25.

11. Ἀγαπητοὶ, παρὰ ἅλους ὡς παροίκους καὶ πα-
ροίκους.

πειπτο

Rom. 12. 14. *ρεπιδοήμεις, ἀπέχεσθ' τῆς συμφικῶν ὀπιθυμῶν,*
gal. 5. 16. *πῖες σεχτεύου' καὶ τ' ψυχῆς·*

Infra. 3. 16.

Mat. 5. 16.

Pro eo

quod ad-

versum vos

ut malifi-

cos loquun-

tur.

12 Ἰὼν αἰσθησάμενοι ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι
χοντες καλῶν· ἵνα ἐν ᾧ καταλαβόντες ἡμῶν
κακοποιῶν, ἐν τῇ καλῇ ἔργων ἐποπτεύσαντες,
δοξάσωσι τὸ Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ὀπίσκειν.

13 Υποτάγητε ἐν κυρίῳ αἰθεροπόλει κτίσθαι
τὸ Κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπάρχει.

14 Εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δὲ αὐτῇ περιτομῇ
εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἐπαγὼν δὲ ἀγα-

15 Οἱ οὕτως ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγα-

Quam
capillro
compesca-
tis ignoran-
tiam. Vel,
Obstruat
os ignoran-
tix.

Velamen
iniquitatis.

Supra. 1. 21.
Rom. 12. 10.

Eph. 6. 5.

col. 3. 22.

1. Cor. 7. 10.

16 Ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ὅτι καλῶν
χοντες τῆς κακίας, τῶν ἐλευθερίαν, ὅτι ὡς δοῦναι
Θεοῦ.

17 Πάντας πηγάτε· τῶν ἀδελφότητά ἡμ-

18 Οἱ οἰκέτ', ὑποτασσάμενοι ἐν κυρίῳ
τοῖς δεσπόταις, ὡς μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ὀπίσκειν
ὅτι καὶ τοῖς σκωλοῖς.

19 Ἰδοὺ χάρις, εἰ διὰ σωείδης Θεοῦ ἐ-

20 Ποῖον γὰρ κλῆρος, εἰ ἀμαρτανόντες καὶ καλῶν
ζόμβροι ὑπομεινέτε ; ὅτι εἰ ἀγαθοποιουῦντες

πάχον

ἡμετέρας ὑπομνηθεῖτε, τὸ χάρις παρὰ Θεοῦ.

21 Εἰς τὸ τὸ γὰρ καὶ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἑπα-
 ῖον ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπαίων ὑπογραμ-
 μαί, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἔχουσιν αὐτὸ.

Exemplar.

22 Ος ἀμαρτίαν ἐκ ἐποίησεν, ἐδὲ εὐρέθη δό-
 λος αὐτοῦ σόματι αὐτοῦ.

Esa 53.9.

1 Job. 3. 5.

23 Ος λοιδορέμβρος ἐκ αἰτελοιδόρει, πάχων ἐκ
 ἐπίλει· παρὰ δὲ ὅτι τῷ κρίνοντι δικαίως.

Sed com-

mittebar

rem. vel,

causam. vel,

vindicam,

Esa. 53. 5.

mat. 2. 17.

Mortui.

24 Ος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνὴνγκεν
 ἐπὶ σόματι αὐτοῦ ὅτι τὸ ξύλον· ἵνα ἡ ἀμαρτία
 ἡμετέρας ἐκδικηθῇ, τῇ δικαιοσυνῇ ζήσωμεν· οὗ τῷ μω-
 λῶν αὐτὸ ἐκλήθητε.

25 Ἦτι γὰρ ὡς φέρεται πλανώμεθα· δὲ ἵνα
 γάρητε νῦν ὅτι ἡ ποιμὸν καὶ ὁπίσκοπον τῶν ψυ-
 χῶν ὑμῶν.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

1 Ne mulieres Christianæ viros suos, licet alienos ab Evan-
 gelio. contemnunt, 5 piarum mulieres exemplum propo-
 nit, 8 Addit generales præceptiones. 14 viri quis ani-
 mis sustineant persecutiones, 16 & intrepidè respon-
 deant de sua fide, 18 Idque auspiciis Christi.

Ομοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεθα τοῖς ἰδί-
 οις ἀνδράσιν· ἵνα καὶ εἴπιναι ἀπειθοῦσι τῷ λό-
 γῳ, διὰ τὸ ὅτι τῶν κυριακῶν ἀναστροφῆς αὐτοῦ λόγῳ κερ-
 διασονται,

Col 3. 18.

ephef. 5. 22.

2 Εποπιεύσαντες τὸν ἐν φόβῳ ἀγνὸν ἀναστρο-
 φῶν ὑμῶν.

1. Tim. 2. 9.
Aweorum
monilium,

3 Ωνείσω ἔχ' ὃ ἐξώθεν ἐμπλοκῆς τευχῶν καὶ
ἀειδέσεως ἁγίων, ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κίσεως

4 Αλλ' ὁ κρυπτός τ' καρδίας ἀνθρώπου, ὁ
ἀφάρτος τῆς φρενός καὶ ἡ σὺν ἡμῶν πνεύματα, ὁ
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής.

5 Οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἀγαθὰ ἔργα αὐτοῦ
πίπτουσιν ὑπὸ τῆς Θεοῦ, ἐκόςμου ἐαυτῶν, ὑποκατα-
μνηται τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν·

Gen. 18. 12.

6 Ὡς ἡ Σάρρα ὑποήκουσε τῇ Ἀβραάμ, κέρει
αὐτὴν καλῶσα· ἥς ἐγνήθη τέκνα, ἀγαπητοὶ
σαρκαὶ καὶ μὴ φοβέμεθα μηδεμίαν πλῆσιν.

2. Cor. 7. 3.
Scienter &
circum spe-
ctat.
Ne inter-
rumpantur
preces. uel,
Ne obsta-
culum de-
tur preci-
bus.

7 Οἱ ἄνθρωποι ὁμοίως, συνωικοῦντες ἄλλή-
λων, αἵ ἀδελφεοὶ ὁμοῦ σκεύει τῇ ζωῇ καὶ ἀπολαύ-
τες τιμῶν, αἵ καὶ συγκληρονομοὶ χάριτος ζωῆς· καὶ
τὸ μὴ ἐκκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὁμῶν.

8 Τὸ ἵ τέλος, πάντες ὁμόθεοι, συμπαθεῖν,
φιλάδελφοι, εὐσπλαγχοι, φιλόθεοι·

9 Μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἡ ἀγα-
θότητα ὡς τὴν ἀγαθότητα τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ὁ ἀγαθὸς
εἶδότες ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἵνα ἐυλογηταὶ καὶ
νομήσῃτε.

10 Ο γὰρ θέλων ζῆλον ἀγαπᾶν, καὶ ἰδίῃ ἡμέ-
ρᾳ ἀγαθῶς, πυνσάτω τὸ γλῶσσόν αὐτοῦ ἀπὸ κα-
κῆ, καὶ χεῖλη αὐτοῦ τὴν μὴ λαλήσασθαι δόλον.

11 Εκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγα-
θόν· ζητησάτω εἰρηνὴν, καὶ διωξάτω αὐτὴν.

Esai. 1. 16.

12. Οτι οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ὅπῃ διακρίνουν, καὶ
ὅπῃ αὐτοὶ εἰς δίκην αὐτῶν· ὡς σωπὼν ἡ Κυρία ὅπῃ
πικρῶς κακῶς.

13. Καὶ τίς ὁ κακῶς ὑμῶν, ἐὰν τῷ ἀγαθῷ
μωπῇ γένηται;

14. Ἀλλ' εἰ καὶ πάχοντε διὰ δικαιοσύνην, ^{ματ. 5. 10.}
μακάριοι· * ἥ ἡ φύσις αὐτῶν μὴ φανεθῇτε, μηδ' ἐ ^{Εφ. 8. 11.}
μακρῶς· ^{13.}

15. Κύριον ἡ Θεὸν ἀγαπάτε ἐν ᾧ καρδίαις ὑ-
μῶν· ἵποιοι ἡ αἰὲς ὡς λόγον ἡ παρὰ τῇ αἰ-
τιῇ ὑμῶν λόγον ὡς τῇ ἐν ὑμῖν ἐλπίδος μὴ
ὡς ὡς καὶ φόβος·

16. Σιωπῶντες ἔχοντες ἀγαθὸν· ἵνα ἐὰν κα-
ταλάβετε ὑμῶν κακοποιῶν, καὶ μακρῶς ὡς
ἡ μακρῶς ὑμῶν τὸ ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ ἀν-
τιφρονῶν.

17. Κρείττον γὰρ ἀγαθοποιεῖσθε, εἰ δέ τις τὸ
δίκαιον τῷ Θεῷ, πάχον, καὶ κακοποιεῖσθε·

18. Οτι καὶ Χριστὸς ἁπλῶς ὡς ἀμαρτιῶν ἡ πα-
ρὰ δίκην ὑμῶν ἀδικῶν· ἵνα ὑμῶν ὡς ὡς ὡς τῇ
Θεῷ, δακτυλῶν μὴ σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ
πᾶσι·

19. Εἰ ὡς καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύματι ὡς ὡς
ὡς ἐκρήξον,

20. Ἀπειθήσασι ποτὲ, ὅτι ἁπλῶς ὡς ὡς ὡς
ἡ Θεῷ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, καὶ αἰσχυ-
ρῶς

Illi qui in-
cessant vos,
pudeant
et vestram
bonam in
Chr. con-
uersatio-
nem. Vide
cap. 2. ver.
12.

Gen. 6. 14.
mat. 24. 38.
Luc. 17. 26.

ζομῶν

ζομένης κίβωτῷ, εἰς τὸ ὀλίγον (τετάρτην ἡμέραν)
καὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος.

Cui respon-
dens bap-
tismus, ut
pote illius
exemplar.

21 Ὡς ἀντίτυπον καὶ ἡμεῖς νυνὶ σάξαι ἐκ-
συμα (καὶ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, δηλὰ συνειδήσεως
ἀγαθῆς ἐπεφύτρημα εἰς Θεόν) δι' αἰσθησέως
σου Χριστοῦ,

22 Ὁς ὅταν ἐν δόξῃ τῷ Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς
ἐκκλῆσαν, ὑποταγῇ τῷ ἀντὶ ἀρχέλων καὶ ἐξουσιῶν
διωγμάτων.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

8 Longius profert Christi exemplum, 6 nempe ad carnis
mortificationem 8 Charitatem in primis commendans,
12 redit inde ad patientiæ doctrinam. 17 necesse enim
esset ut initium correctionis ab Ecclesia fiat.

Χριστοῦ οὐκ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί, καὶ ὅ-
τι αὐτῷ ἐννοίαν ὁπλίσαντες ὅτι ὁ παθὼν
ἐν σαρκί, πέπαιται ἀμαρτίας,

2 Εἰς τὸ μικρὸν ἀνδρόπων ὀπίθυμία, δηλὰ
θέληματι Θεοῦ τὸν ὀπίλοιπον ἐν σαρκὶ μὴ σῶν
χρόνον.

Εφ. 4. 23.

Atque hæc
res accidit
illis valde
nova & mi-
ra, quod
non con-
cuperatis,
etc.

3 Ἀρκατὸς γὰρ ἡμῶν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τῷ
βίῳ τὸ θέλημα τοῦ ἰδανίου κατεργασαῶν, παρορ-
μήσεις ἐν ἀσελγείαις, ὀπίθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, πό-
μοις, πότοις, καὶ ἀδελμαῖς εἰδωλολατρείαις.

4 Ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ σωτηρίᾳ χότων ἡμῶν
εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφη-
μοῦντες.

οὐκ ἔσποδῶσθε λόγον τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρι-
νέσθαι καὶ κερεῖν.

6 Εἰς τὸτο γὰρ καὶ κερεῖτε ὁμηγερέσθαι, ἵνα κερ-
εῖσθε καὶ ἀντιρρόπους σαρκεὶ, ζῶσι ὅτι καὶ Θεὸς
ἐστίν.

7 Πάντων ὅτι τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε ὅτι
ἐσθλάτε εἰς τὰς περσὶν χαίς.

8 Πρὸ πάντων δὲ τῷ εἰς ἑαυτοῦ ἀγάπῃ ἐκ-
κρίνεσθαι ὅτι ἡ ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρ- *Prou. 10, 12.*

9 Φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἅτε γογγυσμῶν.

*Sine mur-
murationi-
bus.*

10 Ἐκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ χάρισμα, εἰς ἑαυ-
τὸν διακονοῦν τις, ὡς καὶ οἱ οἰκοδόμοι ποικί-
λοι χάριτος Θεοῦ.

*Rom. 12, 6.
phil. 2, 14.*

11 Εἶπε λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἶ τις διακο-
νῶν ἐξ ἰσχύος ἢς χορηγεῖ ὁ Θεὸς, ἵνα ἐν πάσι δοξά-
σῃ ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὃ ὅστις ἡ δόξα καὶ τὸ
ἔλεος εἰς πάντας αἰῶνας τῷ Θεῷ ἀνάμνη. ἀμήν.

*Loquatur.
ut eloquia
Dei.*

12 Ἀγαπητοί, μὴ ἐκείνητε τῇ ἐν ὑμῖν πυ-
ρὶ τοῦ πειρασμοῦ ὑμῖν γινομένη, ὡς ξύλα ὑ-
ποκαίοντες.

*Ne parcels-
lamini ex-
ploratione
illa perig-
nem quæ
fit in vobis*

13 Ἀλλὰ κατὰ τὸ κοινοῦ τοῖς τῷ Χριστοῦ
ἐκείνησιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ δοξα καλύπτει τῆς
ἐκείνην χαρῆς ἀγαλλιάμενοι.

*ad vestri ex-
perimen-
tum. vel, Ne-
attoniti red-
damini.*

14 Ἐπειδὴ ἔστι ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακά-
ριον τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα ἐφ'

Mat. 5, 10.

G g g

ὕμνος

ὑμεῖς ἀναπαύεσθαι· καὶ μὴ αὐτοῦ βλασφημεῖν
καὶ ὃ ὑμεῖς δοξάζετε.

15 Μὴ γάρ τις ὑμῶν παύσῃ ὡς φησὶ
κλέπτης, ἢ κτασπιὸς, ἢ ὡς ὁ μοιροπύκος.

16 Εἰ δὲ ὡς Χρισταὶς, μὴ ἀγχινοῦσθαι, δι-
τὸ δὲ Θεοῖς ἐν τῷ μέρει τέτιο.

17 Οἱ ὁ καθεὶς τῷ ἄρξασιν τὸ κρῖμα
οἶκε τῷ Θεῷ. εἰ δὲ περὶ τοῦ ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ πῶς
ἀπειθουμένων τῷ τῷ Θεῷ διαγίγεται;

18 Καί, εἰ ὁ δίκαμος μέλεις σῶζεται, ὁ ἀπὸ
ἀμερτωλὸς πῶς φανείτω;

19 Ως καὶ οἱ πάροντες καὶ τὸ θέλημα τῷ
ὡς πιστῶ κτίσει παρεπιδήσωσαν ταῖς ψυχαῖς
τῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ.

Benefaci-
entes. vii,
Benefaci-
endo.

Κεφ. ε'.

Cap. 5.

Seniores admonet ne imperiū usurpent in Ecclesiā. 1
nioribus docilitatem & modestiam commendat. 8
etatem quoque, & excubias aduersus hostē nocentem

Πρεσβύτερος ἐστὶν ἐν ὑμῖν παρκαλεῖσθαι
πρεσβύτερος καὶ μέγας τῶν τῷ Χριστῷ ταῖς
μέγαν, ὁ καὶ τῆς μελέτης δοποκαλύπτει
ξῆς κοινοῦς,

2 Ποιμαίετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιῆσαι τῷ Θεῷ.

Non turpi-
ter affecian-
tes lucrum
vel, utpe
lucrum.

σκοποῦντες μὴ ἀτακτως, ἀλλ' ἰκαίως· μὴ
ἀγροκαρδῶς, ἀλλὰ ὡς οὐμῶς.

3 Μὴ δ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων
τύποι γινόμενοι τῷ ποιμένι.

4 Καὶ φανερωθέντος τῷ ἀρχιεπίμυθῳ, κομιεῖ-
ται ἀμφοτέρωθεν τῶ δόξῃς σέφανον.

5 Ομοίως πατέρες ὑποτάγητε ὡς υἱοῖς τοῖς
κύρις ἡ ἀληθείας ὑποτασσέμενοι τῷ λατρίῳ ὡς
ἐν κυρίῳ ὡς αὐτῷ· ὅτι ὁ Θεὸς ἐν ᾧ κειμέναις ἀντιτά-
ται, ταπεινοῖς ἡ δὲ ἰδὼσι χάριν.

6 Ὡς ταπεινώθητε οὐκ ὑποτάγητε καὶ χεῖρα
ἐν ᾧ, ἵνα ὑμεῖς ἐν φόβῳ αὐτοῦ χαρῶ-
σθε.

7 Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ὁποῖον ἔχετε
ἐν αὐτῷ, ὅτι αὐτῷ μέλει ὡς ὑμῶν.

8 Νέφετε, γρηγορήσατε· ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν
ἀλλοτρίος, ἀλλ' ὁ κύριος ὑμῶν, ὡς πεπαισμένοι, ζητή-
τε τὴν χάριν.

9 Ὡς ἀντίστητε σκετοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐ-
τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότη-
τι ἐκκλησίᾳ.

10 Ὡς Θεὸς πάσης χάριτος ὁ κελεύων ὑ-
μεῖς τὸν αἰῶνα αὐτῷ δόξα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὁ ὅτι
ἐκτελέτει, αὐτὸς καταρτίσει ὑμεῖς, σθελεῖται,
ἐκτελέσει, διημιλιάσει.

11 Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν αἰῶνα
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

12 Διὰ Σιλουανὸν ὑμῖν τῷ πιστοῦ ἀδελφοῦ
(ἐκκλησίᾳ) δι' ὁλίγων ἐγκρίτων, παρακαλῶν καὶ
ἐκκαρτερῶν ταύτῃ τῇ ἀληθείᾳ χάρις τῷ Θεῷ
ὡς ἡμεῖς ἐκτελέσει.

Omnes vo-
bis invicem
obsequium
prestando
humilita-
tem, ut quae
sunt: orna-
mento am-
plectimini.
Rom. 12.18
iac. 4.6.
iac. 4.30.
Psal. 55.23.
Ier. 12.13.
mat. 6.29.

Eadem et
fictiones et
fratrum ve-
stroium coe-
tu per varia
loca disperso
impleri.

13 Απαίξει ὑμῶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνκλη-
τὴ, καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.

Rom. 16 16.

1. cor. 16. 30.

2. cor. 13. 12.

14 Απαίσατε ἀγγέλους καὶ φιλήματα ἀγαπᾶ-
Εἰρήνῃ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Ἀμὲν.

ΠΕΤΡΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ὁπιστλή κερδολικῇ
διευτήρ.

Κεφάλαιον α΄.

Cap. I.

3 Postquam Dei bonitatem, 5 & fidei bona commemora-
uit, 6 sanctitatem vitæ illis commendat. 12 Et quod
plus ponderis habeat monitio, 14 se iam morti vicinum
indicat. 16 Insuper etiam oculatum testem se esse veritatis
Christi asserit.

Pari honore
dignam. vel,
Aequè pre-
tiosam.

ΣΤ ΜΕΩΝ Πέτρος, δῖλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ
Χριστοῦ, τοῖς ἰσότημον ἡμῖν λαχοῦσι πίστι
ἐν δικαιοσυνῇ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτηρίας ἡ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ πληθυνθεῖν ἐν ἐπι-
γνώσει τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ὑμῶν.

Vipote quæ
diuina eius
potentia
donarit no-
bis omnia.

3 Ὡς πάντα ἡμῖν τῇ θείας δωράματος ἀπὸ
τῶν ὡς ζαλιῶ καὶ δυσέβειας δωρηθήκεν, διὰ τὴν
ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ
ἀρετῆς.

4 Δι' αὐτὰ μέγιστα ἡμῖν καὶ πῆμα ἐπαχέλωμα-
τα διδόνται, ἵνα διὰ τούτων γλύκατε θείας κοι-
νωφύσιας, ὑπορυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ὀπίθου-
σιν φθορᾶς.

5 Καὶ αὐτὸ τῷτο ᾧ σπουδῶς πᾶσαν παρεισ-
πράγετε, ὅπως χρησάμενοι ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν
ἐλπίδα, ἐν ᾗ τῇ ἀρετῇ τὴν γινώσκιν·

6 Ἐν ᾗ τῇ γνώσει τὴν ἐκρέτειαν, ἐν ᾗ τῇ ἐγ-
ρησείᾳ τὴν ὑπομονὴν, ἐν ᾗ τῇ ὑπομονῇ τὴν ἐλ-
πίδα,

7 Ἐν ᾗ τῇ ἐλπίσει τὴν φιλαδελφίαν, ἐν ᾗ τῇ
φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην.

8 Ταῦτα γὰρ ἡμῖν ἐπαράχοντα, καὶ πλεονάζον-
τα, καὶ ἀρχὴς καὶ ἐν ἀκρότευς καὶ δόξης εἰς τὸν Κυ-
ρίον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁπτηγώσιν.

9 Ὡς γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλὸς ὄντι, ὡς
πλῆθος λαβὼν τὴν καθαρισμὸν τῆς πάλαι αὐτῶν
ἐμαρτυρίαν.

Oculos a-
perire non
valens. vel,
Nihil pro-
cul cernens.

10 Διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαιᾶν
ἡμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιῆσθαι. ταῦτα γὰρ
πρωῶτες ἐμὴ πείρασιν τε ποιεῖτε.

11 Οὕτω γὰρ πλεονείκετε ὅπως χρησθήσεσθαι ὑμῖν
ἐξουσίαν εἰς τὴν ἀσώγιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

12 Διὸ ἐκ ἀμελήσω ὑμᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκων
ἐν τέτοις, καὶ ἐν εἰδόσις καὶ ἐν ἐρηγισμένοις ἐν τῇ
πίστει.

παρέση ἀληθεία.

13 Δέσμον ὃ ἡγάσθη, ἐφ' ὅσον εἰμι ἐν ἴσῃ σκηνώματι, διηγείρει ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσῃ.

14 Εἰδὼς ὅτι ταχινὴ ἐστὶν ἡ ἀπόδοσις τῷ σα-
 1οβουα 1. 19 τωμάτῳς μου, * καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
 ζὺς ἐδῆλωσέν μοι.

Sed & ope- 15 Ἐπεδείκνω ὃ καὶ ἐκείνῳ ἔχει ὑμᾶς καὶ
 ram dabo vt
 possitis. ἐμὴν ἕξασθαι τὴν τέτῳ μνήμῳ ποιῆσαι.

1. Cor. 1. 17. 16 Ὁ γὰρ σεπτοισμῶν μύθοις ἔχοντες
 2. Cor. 1. 13. θύσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν ὅτι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰ-
 Non enim
 fabulas ar-
 tificiose
 compositas
 sequuntur. σὲ Χριστὸν δυνάμει καὶ παρουσίᾳ, ὅτι ἐκπληγῆ-
 θέντες τ' ἐκείνῳ μεγαλειότητι.

17 Λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς πνεῦμα καὶ ὁ-
 ξαν, φανῆς ἐν χείρῃ αὐτοῦ τοιαῦτα ἐκ τῆς μεγα-
 1 Ματ. 17. 5. λοφανῆς δόξης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπῶν,
 εἰς ὃν ἐγὼ ὁλοκλήρωσα.

18 Καὶ ταῦτά μιν τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν
 ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, συνὼν αὐτοῦ ὅτις ἐστὶν ὁ
 τῆς ἀγίας.

19 Καὶ ἡχοῦ βεβαρότερον ἢ περιπατῶν
 γὰρ ὃ καλῶς ποιῆται προσέχοντες, ὡς λίγος φ-
 1 γοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ὥστε ἡμεῖς διαυγασθῆ-
 * φωσφόρος ἀνατείλει ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν.

20 Ἰδοὺ παρῶντι γινώσκοντες, ὅτι πάντα ἐφ-
 1 φητεῖα γραφῆς, ἰδίᾳς ὁπλύσεως ἐγίνετο.

21 Οὐ γὰρ ἀλήθεια ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου

In obscuro
 loco.

Lucifer ex-
 oritur.

1. Tim 3. 16.

Proprie ex-
 plicationis.

1. Tim 3. 16.

καταστα, ὅτι ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι
ἀγαπᾶτε οἱ ἄλλοι Θεοῦ ἀγαθοποι.

Κεφ. β'. Cap. 2.

Exponit cur hæc monuerit superius, nimirum propter fal-
sus doctores, 3 quorum nefandas artes ac interitum de-
scribit, 12 Brutis animalibus, 17 & fontibus sine aqua
non comparat, 20 quod homines iam renouari incipien-
tes ad pristinam immunditiam retrahant.

Γίνονται δὲ καὶ ψευδοπροφηταὶ ἐν τῇ λαῷ, οἵ καὶ
ἐν ὁμίῳ ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρ-
νομήσουσι ἀρίστης ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀνθρώπου
ἐκ τῆς ἀσπίδος ἐνέμενοι, ἐπάγοντες ἐαυτοῖς τα-
χύτητα ἀπώλειας.

2 Καὶ πολλοὶ ὁμιλοῦντες ἐν αὐτῇ τῇ ἀ-
καταστασίᾳ, οἵ οὗτοι ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημη-
σονται.

3 Καὶ ἐπὶ πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμεῖς ἐμ-
παύσεσθε· οἷς τὸ κρέμα ἐκπαλαὶ ἐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ
ἐπιθυμία αὐτῶν ἐν συζήσει.

4 Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἀμάρτησάντων ἐκ-
κρίνατο, ἀλλὰ σέσωκε τὸν ζῶον τερταρῶσαι, παρ-
ακαλεῖς κρίσιν τιτηρημένους·

5 Καὶ ἀρχαῖς κόσμου ἐκ ἐφείστατο, ὅτι ὁ ὄρδον
Νοὶ δικαιοσύνης κήρυκα ἐβύλαξεν, καταλυσμὸν
ἐκ τῆς ἀσπίδος ἐπάξας·

6 Καὶ πόλεις σοδομόων καὶ γομόρρας παρεῖχεν
κατὰ κρίσιν, ὑποδείγματι πολλόν·

3. Et per ana-
ritiam fictis
seruos ne-
gotiabun-
tur. id est,
vos qui astra
habebunt.
vel, vos
mundina-
buntur.
4. Job. 4. 18.
ind. 6.
5. Gen. 7. 1.
Noe cum
septem alijs,
ut esset pre-
co iustitie.
Vide epist. 3.
cap. 3. v. 20.
7. Gen. 19.
24.

τῇ

των ἀσπεῖν τιθεικῶς·

7 Καὶ δίκανον λαὸν καταπονήμην ἐπὶ τῷ
ἀδίκῳ ἐν ἀπελθείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο.

8 (Βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκανος, ἐκ
καὶ ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ὅξ ἡμέρας ψυχῶν διὰ
καὶ τοῖς ἐργοῖς ἰδασαίνεν)

9 Οἷδε Κύριος ἐλπεῖς ἐν πειρασμῷ
ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένων
ρεῖν·

Domínos
suos despi-
ciunt, ad
veniam,
domina-
tione.

10 Μάλιστα ὅτε ὁπίσω σαρκὸς ἐν
μῆμασιν πορευομένης, καὶ ἰκρυότατος κα-
φρονοῦντας, τολμητῶ, αὐθαδέις, δόξας ἐν τῇ
σι βλασφημοῦντες·

11 Ὅτε ἄγγελοι ἰσχυροὶ καὶ δυνάμει μείζονες ὄν-
τες, ἐφίεσι κατ' αὐτῶν παρακυρεῖν βλάσφη-
μοι κρίσιν·

12 Οὗτοι δὲ, ὡς ἄλογα ζῶα φροῖκα, γη-
νην εἰς ἄλωσιν καὶ φθορὰν, ἐν οἷς ἀποδο-
βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταδου-
ρήσονται·

13 Κοιμήμηναι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονῶν ἐν
μῆμασιν τῶν ἐν ἡμέρᾳ πνευμάτων, σπῖλοι καὶ μῶμα, ἐν
πνευμάτων ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, σωρευόμε-
νοι ὑμῖν·

14 Ὁφθαλμοὶ ἔχοντες μίσος μοιχαλίδος,
καὶ ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας· διλαζόντες ψυχὰς
αἱ

καρδία γυμνασμένη πλεονεξίας·
κατὰ τὴν ἐκείνου τέκτα·

15 Καταλιπόντες τὴν ὁδοῦ ὁδὸν, ἐπλανή-
σαν, ὁλοκαυθίσαντες τῇ ὁδῷ τῆ Βαλαάμ, τῇ
ἐκείνου μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν· Nunt. 22. 29
Jud. 11.

16 Ἐλεγχεν ὃ ἔχεν ἰδίας παρανομίας. ὑποζύ-
κοντο, ἡ ἀνθρώπου φανὴ φθιγγὶ ἰμῶν, ἐκώ-
κισεν τὴν ἀρετὴν παραφροσύνην.

17 Οὗτοί εἰσι πηγά ἀνδρες, νεφέλαι ὑπο-
φωτιστοὶ ἰλιχνοῦμεθα, οἷς ὁ ζῶρος τῆ σκότους εἰς
ἐκείνην τιθήναι.

18 Ὑπερηφανοὶ ματαίωτος φθιγγόμοι
ἀνίστασθαι ἐπὶ θυμῷ σαρκὸς, ἐν ἀσελγείας,
ὡς ἵππος ὑποφυγόντας ἐξ ἐπὶ πλατὴ ἀναστροφῆς.
Pietumida
quia iam ex
vanitate
proficiscen-
tia.

19 Ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελόμενοι, αὐτοὶ
ὑποτασσόμενοι τῷ φθορῶ. ὅ γάρ τις ἠπληται,
εἴτα καὶ δεδούλωτο.

20 Εἰ γὰρ ὑποφυγόντες τὰ μίσματα τῆ κό-
ρης, ἐπὶ τῇ κυρίᾳ καὶ σωτῆρι Ἰησοῦ Χριστῷ,
εἴπω ὃ πάλιν ἐμπλεκόντες ἠπλῶνται, ὃ γέρονται
ἐπὶ τὰ ἔχεται χεῖρτα τῶν περὶ τῶν.
Ioh 8. 34.
Rom 6. 20.
A quo enim
quis supeta-
tus est, huius
etiam in
servitutem
est additus.
Mat. 12. 41.
heb. 6. 4.
Prov. 29. 13

21 Κρεῖττον γὰρ ὡς αὐτοῖς μὴ ἐπιγνοσκῆναι τὴν
ἐν τῇ δικαιοσύνης, ἢ ἐπὶ τῇ πᾶσι ὅτις ἐπὶ αὐτῇ
περὶ τῆς αὐτοῖς ἀγίας ἐπιτολῆς.

22 Συμψύχου ὃ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς πα-
ρανομίας.

Pror. 29. 13.
Sus lota, re-
uer/a ad vo-
luntabrum
pœni.

ρομίας, κύων ὁπςρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔβλεπε
Το λασα μὲν, εἰς κύλισμα βορβόρου.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1 Ostendit non frustra hæc repeti, 2 quia serpens etiam
sint, 4 ob periculum quod ab illis moribus illis imminet
8 Itaque pios monet ne ex carnis sensu 12 diem Dom-
ni metuantur. 14 sed quasi præsentem sibi statuant, 15
qua doctrina Paulum facit sibi socium & suffraganeum.

Ταύτῳ ἡδὴ, ἀγαπητοὶ, διευτέρῃ ὑμῖν γὰρ
ὁπςτελῶ, ἵνα αἴς διαγείρω ὑμῶν ἡ ἐπιμέ-
λῳ εἰλικρινῇ διὰ τοιαύτῃ.

2 Μιναδὴ μὲν τῇ περὶ τὴν ἀρετὴν ῥημάτων
τῇ ἀγίῳ φρονητῇ, καὶ τῇ τῇ δόξης ὅλων ὑμῶν
πυλῆς, τῇ Κυρίου καὶ σωτῆρος.

3 Τὴν τοιαύτην γὰρ σκοπεῖτε, ὅτι ἐλευσὶν ἡ
ἐξάτης τῇ ἡμερῶν ἐμπύκται, καὶ ταῖς ἰδίαις
τῇ ὁπςυμίας πορευόμενοι.

4 Καὶ λέγοντες, Πᾶς ὅστις ἡ ἐπαγγελία τῆς πα-
ροίας αὐτῆς, ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν
παῖτα ἔτιω διαμύει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.

5 Λαμβάνει γὰρ αὐτὸν τὸ τοιοῦτον, ὅτι ἔσ-
τοι ἡσαν ἐκπαλαί, καὶ γὰρ ἔξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος
συνεστῶσα, τῇ τῇ Θεοῦ λόγῳ.

6 Δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι καταλυθεὶς ἐ-
πώλετο.

7 Οἱ δὲ καὶ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῇ αὐτῇ λόγῳ
ἐκκαταλύθησαν, πρὶν τῇ ἐκκαταλύσει αὐτῶν
κεῖται.

ε. τ. 4. 1.
2. 1. 3. 1.
ind. 18.

Vbi est vl-
lum pro-
missi ad-
uentus in-
diciom?
Ad ver. vbi
est promit-
sio aduen-
tus eius?

ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ἀσεβείας ἀνθροπῶν.

8 Εἰς τὸ μὴ λαθάνετε ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ἡμέρα παρὰ Κυρίου ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.

9 Οὐ βροθυῖται ὁ Κύριος τὴν παγίαν, (ὡς βροθυῖται ἡγουῖται) ὅμως μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μετὰ βελόμηνος πινυμένης ὑπολυσθῆναι, ὅμως πάντας καταλείπει χωρησθῆναι.

10 Ἡξεῖ ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν τῇ νύκτι, οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται ἀφ' ὧν οὐκ ἔσονται, καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὡς ἡμέρα κατακαίσεται.

11 Τοῦτοι οὖν παύσαντες ὑμᾶς ἐν ἀγίας αἰσθησῶν καὶ ἑαυτοὺς ἁγιάσαντες;

12 Προσδοκῶντας καὶ ἀπειθῶντας τῷ πατρὶ καὶ τῷ Θεῷ ἡμέρας, δι' ὧν οὐρανοὶ πυρρῶνται καὶ κατακαίονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα κατακαίονται;

13 Καρπὸς ὅς ἐστι καὶ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ὡς ὅτι διχαρομένη γίνεται.

14 Διὸ, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, ἀποδοῦναι ἑαυτοὺς ὡς ἁγίοι καὶ ἀγαπᾶν ὁ ἑαυτοὺς ὡς ἁγίοι.

15 Καὶ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν μακροθυμίαν, ὡς ὅτι

Plal 9.4.
Non tardat
Dominus
quod ad
promissum
attinet.

Exod. 16.
32. 33. 1. 2.
1. 2. 3. 4.

Mat. 24. 44.
1. Thes. 5. 2.

apocal. 3. 3. 7.
1. 6. 15.

1. Cum sit
dore qualem
est procella.

Votis pro-
sequentes &
quasi accelera-
ntes.

Esa 65. 17.
6. 6. 22.
apoc. 21. 1.

σωτηρίαν ἡγεῖσθε· καὶ οὕτως καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν
φιλόφρων Παῦλος καὶ τὴν αὐτὴν δοθεῖσαν σφύρα
γραφεὶν ὑμῖν·

16 Ὡς καὶ ἐν πάσῃς τῇ ὁπισθελαῖς λαλοῦν
ταῖς παρὲς τέττων· ἐν οἷς ὅτι δυσνόητά τινα, αἱ οὖν
Dei oratione. μαθεῖς καὶ ἀσήρικτοι· ἐρελῶσθι, ὡς καὶ ταῖς λαλοῦ
τοι, Peruer- γεγραπται, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀπώλειαν.
ant.

17 Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοὶ, περιστάσασθε, ἵνα
λάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ τῆς ἀθέσμῳ πληγῇ συνάψα
χθέντες, ἐκπίπτειτε ἐν ἰδίᾳ σημειγμῇ.

18 Λύξασθε ὅτι ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν
καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτῶν ἡ δόξα καὶ καὶ
καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. Ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ-

ΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΟΣΤΗ.

Κεφ. α'. Cap. I.

3 Sermonem illum æternum in quo est Vita, 3 & Luc. 1
annuntiare se testatur, 3 & propitium fidelibus Deum
fore, si gementes sub vitiorum onere, confugere dicant
ad ipsius misericordiam.

Ο ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἰσάμεν
μεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἰδμεν
τα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν αὐτὸν καὶ τὸν λόγον

3 (καὶ ἡ ζῶν ἱεραγερόν, καὶ ἱεράρχαμον, καὶ
 ἱεραρχοῦν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζῶν
 ἀφάνειον, ἥτις ὡς τοὺς πατέρας, καὶ ἱερα-
 γοῦν ἡμῖν)
 3 Οἱ ἱεράρχαμον καὶ ἀκηκίαμον, ἀπαγγέλλομεν
 ὑμῖν καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχετε μετ' ἡμῶν καὶ ἡ
 κοινωνία ἡ ἡματέρα μὲ τῷ πατρὶος καὶ μὲ τῷ υἱοῦ
 τοῦ Χριστοῦ.

4 Καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ὑ-
 μῶν πληροῦται.

5 Καὶ αὕτη ὅτιν ἡ ἐπαγγελία ὡς ἀκηκίαμον
 ὑμῖν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, * ὅτι ὁ Θεὸς φῶς Ἰωαν. 8. 12.
 καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ ἐκ ἔστιν ὁδεμία.

6 Εἰς ἑπόμενον ὅτι κοινωνίαν ἔχον μετ' αὐ-
 τῶν τῶν σκότειν παπατῶν, ψευδοῦμεθα, καὶ ἡ
 ἀλήθεια οὐκ ἀληθεύει.

7 Εἰς ἡμῶν φωτὶ παπατῶν, οἷς αὐτοῖς
 ἐν τῷ φωτὶ κοινωνίαν ἔχον μετ' ὁμήλων, καὶ
 ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ τῷ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀντὶ τούτου ἡ-
 μῶν ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας.

8 Εἰς ἑπόμενον ὅτι ἀμαρτίαν οὐκ ἔχον, ἵνα
 ἀληθεύωμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

9 Εἰς ὁμολογῶμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πῶς
 ἐκείνος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας, καὶ καὶ
 ἡμῶν ἀπὸ πάσης ἀδικίας.

Heb. 9. 24.
 1. pet. 1. 19.
 apoc. 1. 6.
 1. Reg. 8. 46.
 2. cor. 4. 6. 36
 prou 20. 9.

ΙΟ Εὰν εἴπωμεν ὅτι ἔχ' ἡμετέρας, ἡμετέρας
ἐκείνου ποιῶμεν αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ἐκ ἡμῶν ἐστιν

καθ. β'. Cap. 2.

2 Proposito Christo mediatore & aduocato, 3 docet
sanctimoniam probare Dei cognitionem. 12 quomodo
vis ætatis & conditionis hominibus communem facit
modum uni Christo adhaerere. 15 Tandem in hoc
temptum mundi hortatus est, 18 suadet Antichristum
gignendos esse, 24 inhaerendum autem agnitioni veritatis.

Aduoca-
tum.

Non pro
nostris au-
tem solum,
sed pro to-
tius etiam
mundi pec-
catia.

Τὸ ἐκείνα μὲν ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀπο-
στήτε· καὶ ἵνα τις ἀμαρτή, παρὰ κλητοῦ ἡ-
μοῦς ἢ πατρίρα, ἐν πτωχῶν Χριστῶν δίκαιοι.

2 Καὶ αὐτοὺς, ἰλασμούς ἐστιν ὡς τῶν ἀμαρ-
τιῶν· ὡς ὡς τῶν ἡμαρτιῶν ὃ μόνον, ὅμως καὶ ὡς
ὅλας τῆς κτίσεως.

3 Καὶ ἐν τῇ τῷ γινώσκοντι ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ
τὸν, ἵνα τὰς ἐν τοιαύτῃ αὐτοῦ τηροῦμεν.

4 Οὐ λέγων, Ἐγὼ γὰρ αὐτὸν, καὶ τὰς ἐν τοιαύτῃ
τῷ μὴ τηροῦν, ψεύσῃς ὅτι, καὶ ἐν τούτῳ ἢ ἀλλοῦ
ἐκ ἡμῶν ἐστιν.

5 Οὐ δ' αὖτε τῇ αὐτῇ ἢ λέγον, ἀλλ' ὡς ὡς
τῇ ἢ ἀγάπῃ τῷ Θεῷ πεπιλείωται· ἐν τῇ γὰρ
σκοπῇ ὅτι ἐν αὐτῷ ἵσμεν.

6 Οὐ λέγων ἐν αὐτῷ μόνον, ὡς εἴπῃ, καὶ
καί τις ὡς εἴπῃ, καὶ αὐτὸς ὡς εἴπῃ.

7 Ἀδελφοί, ἐκ ἐν πολλῷ χαρὶν γράφω ὑμῖν
ὅτι ἐν πολλῷ παλαμά, ὡς εἴπῃ ἀπ' ἀρχῆς ἵσμεν
ὅτι ἡ παλαμά ἐστιν ὁ λόγος ὅτι ἡκούσῃ ἀπ' ἀρχῆς

- 8 Πάλιν ἐπολιώ χαλκῶ γράφω ὑμῖν, ὅτι ἐστὶν
 ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ σκοτία παρὰ γὰρ, Tenebrae
praeferunt
 πρὸς τὸ δῆμιον ἥδη φαίνει.
- 9 Οὐ γὰρ ἐν τῇ φωτὶ ἐστὶν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐ-
 τῷ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ὄζειν ἕως ἄρτι.
- 10 Οὐ γὰρ αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ φω- infra 3. 14
 τῇ, καὶ σκαίδανον ἐν αὐτῷ ἐκ ἔστιν.
- 11 Οἱ μισοῦν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκο-
 τῇ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ· καὶ ἐκ οὐδὲ
 οὐδέ γὰρ, ὅτι ἐν σκοτίᾳ ἐτύρωσεν αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς αὐ-
 τοῦ.
- 12 Γράφω ὑμῖν, τέκνιά, ὅτι ἀφίστανται ὑμῖν
 ἐν αἵματι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
- 13 Γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν
 ἐν ἀρχῇ· γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νικῆκατε
 τὸν πορνέον· γράφω ὑμῖν, παῖδια, ὅτι ἐγνώκατε τὸ
 πατήρα.
- 14 Ἐγχαίλα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸ
 ἐν ἀρχῇ. Ἐγχαίλα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε,
 καὶ ἡλόντες τῷ Θεῷ ἐν ὑμῖν μέρετε, καὶ νικῆκατε τὸν
 πορνέον.
- 15 Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ
 κόσμῳ, ἵνα τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, ἐκ ἔστιν ἡ ἀγά-
 πη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ.
- 16 Ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς
 σαρκὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ὁφθαλμοῦ, καὶ ἡ ἀ-
 λαζον

λαζονεία τῷ βίῳ, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ
κόσμου ὄσι.

Transit. ut
Præterit.

17 Καὶ ὁ κόσμος ἑσθλὸς γένηται, καὶ ἡ ὁπιδία
αὐτῶν· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μὴ εἰς τὴν
αἰῶνα.

18 Παῖδες, ἐλάττω ὦρα ὄσι· καὶ καὶ
κούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν αὐτίχως
σοι πολλοὶ γενέσονται· ἵνα γινώσκωμεν ὅτι ἐλάττω
ὦρα ὄσι.

Sed hoc fa-
ctum est ut
præterit
non omnes
esse ex ho-
mibus.

19 Εἰς ἡμῶν Ἰησοῦν, ἀλλ' ἐκ ἡσταν Ἰησοῦν
ἡσταν Ἰησοῦν, μεμνημένους αὐτοῦ μὴ ἡμῶν Ἰησοῦν
ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι ἐκ εἰς τὴν παῖδες Ἰησοῦν.

20 Καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἀγίου, καὶ
ἐλάττω πᾶσι.

21 Οὐκ ἐλάττω ὑμῖν ὅτι ἐκ οἴδατε πᾶσι
λήθηται, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτῶν, καὶ ὅτι πᾶσι ψεύδεται
ἐκ τῆς ἀληθείας ἐκ ἔστ.

22 Τίς ὄσι ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀντίχριστος ὅτι
οὗτος ἐκ ἔστιν Ἰησοῦς· οὗτος ὄσι ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀντίχριστος
ἐκ πατέρων καὶ τῶν υἱόν.

23 Πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα
ἔχει.

24 Ὑμεῖς ἔν ὁ ἡκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν
μέντω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνη ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἡκούσατε
καὶ ὑμεῖς ἐν τῇ ὑμῶν καὶ ἐν τῇ πατρὶ μείνῃτε.

25 Καὶ αὕτη ὄσι ἡ ἐπαγγελία τοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ

γέλατο

ἐπὶ ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

16 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ὥστε οἵτις πλανοῦνται

17 καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἔλαβετε ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ μῆρι, καὶ ἐχέτε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθὲς ὅτι, καὶ ἐκ ἐστὶ ψευδὸς· καὶ καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, μὴρεῖτε ἐν αὐτοῖς.

18 καὶ νῦν, τέκνιά, μὴρεῖτε ἐν αὐτοῖς· ἵνα ὅταν ἔρχῃ, ἔχωμεν παρρησίαν, καὶ μὴ αἰχλωθῶμεν ἐν αὐτοῖς, καὶ τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

Ab eo non
discedamus
pudesci.

19 Εὰν εἰδῇτε ὅτι δικαίος ὅτι, γινώσκατε ὅτι οἱ ποιοῦν τὸ δικαιοσύνην, ἔξ αὐτοῦ γαργύνηται.

Κεφ. γ'.

Cap. 3.

Immortabilem diuinæ adoptionis honorem commen-
damus, 7 testandam esse bonis operibus vitæ nouitatem
loci, cuius certum symbolum est charitas. 19 Deinde
inueniam, 22 & Dei inuocationem subnectit.

20 ὅτι πᾶσι ἀγάπῃ δίδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθώμεν. διὰ τὸ ὅτι ὁ κόσμος ἐ-
κείνην ἡμᾶς ὅτι ἐκ ἐγνω αὐτόν.

Qualem
charitatem,
vel, quam
magnam
nobis exhi-
buerit.

21 Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐ-
κείνην πᾶσι ἐσόμεθα. οἵδε μὲν ὅτι ἐκ ἐφανε-
ρῶν, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα· ὅτι ὑπόμειδα αὐ-
τοῦ ὅτι.

22 καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτὸν ἐλπίζει, καὶ ὁ ἐκείνους ἀγνός ὅτι.

Hhh

4 Πᾶς

Etiam trans-
greditur le-
gem. & pec-
catum trans-
gressio est
legis.
Esa. 53. 6. &
9. 7.

4 Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἀ-
νομίαν ποιεῖ· καὶ ἡ ἁμαρτία ὅσιν ἡ αἰομία.

5 * Καὶ οἶδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα
ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ· καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ ἵνα ἴσται.

6 Πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων, ἐχ ἁμαρταίνει. τὸ
ἁμαρταίνειν, ἐχ ἰσχυραίνει αὐτὸν, ὅδ' ἱσχυραίνει
τὸν.

7 Τεκνία, μηδεὶς πλανᾷτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν
δικαιοσύνην, δικαίος ἐστὶ, καὶ ὡς ἐκεῖνος δικαιο-
σύνην.

Ro. 8. 44.

8 Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, ἐν τῷ διαβόλῳ
στίν· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρταίνει. καὶ
τοῖς ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα
τοῦ διαβόλου.

9 Πᾶς ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίας
ποιεῖ· ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ
ἁμαρταίνει, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννήσεται.

10 Ἐν τέτρω φανερά· ὅτι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ
τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιο-
σύνην, ἐκ ἑστίν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ.

Job. 13. 34.
& 15. 12.
Hec est de-
nuntiatio.
Gen. 4. 8.

11 Ὅτι αὕτη ὅσιν ἡ ἀγγελία ὑμῶν ἡκούσαται
ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ὁμῶς.

12 Οὐ καὶ ὡς καὶ ἐκ τοῦ πονηροῦ ὡς, καὶ ὡς
ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ χάρις τίς ἵσται
τὴν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ὡς, τὰ δὲ τῷ ἀδελ-
φῷ αὐτοῦ.

δὲ ἀγαπᾷ.

13 Μὴ θαυμάζειτε, ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑ-
μῖν ὁ κόσμος·

14 Ἡμεῖς οἶδα μὲν ὅτι ματαβέβηκαμεν ἐν τῷ
κόσμῳ, εἰς τὸ ζῶμεν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ
κόσμος ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μὴ εἶεν ἐν τῷ θανάτῳ.

15 Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρο-
πίνῃ καρδίᾳ ὅτι καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρώπος ποκτόνος
ἐστίν· οὐκ αἶχει ζῶν ἀνάνιον ἐν αὐτῷ μὴ εἶσαν.

16 Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν πλὴν ἀγάπην, ὅτι
καὶ ἡμεῖς ἔχοντες ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔδωκε· καὶ ἡμεῖς
ἐκ τῆς ἀγάπης ἔχοντες τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς πθίναμεν.

17 Ὅς οἱ ἀνθρώποι ἔχοντες τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεω-
ροῦντες τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ
τὴν πόλιν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ
ἀνθρώπου μὴ εἶεν ἐν αὐτῷ;

Luc. 3. 11.
Et ab eo se
retraxerit,
tandem
viscera sua
claudens.

18 Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγον, μὴ δὲ
ὁμιλίαν, ἀλλ' ἔργον καὶ ἀληθείαν.

19 Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν τῇ ἀλη-
θείᾳ ἵσμεν, καὶ ἡμετέραν αὐτὴν πείσομεν τὰς καρ-
δίας ἡμῶν.

20 Ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι
ἡμεῖς οὖν ὅτι ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει
καὶ ἡμεῖς αὐτά.

21 Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγι-
νώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν·

Liberè ad
Deum acce-
dere possumus.

H h h a

22 Καὶ

Ματ. 21. 22.

Ἰωβ. 15. 7. &

16. 23.

Ἰωαν. 6. 29.

& 17. 3.

22 Καὶ ὁ ἰαὶ αὐτῶν, λαμβάνοντες παρ' αὐτῶν,
ὅτι τὰς ἐπιτολὰς αὐτῶν τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀριστὰ ἐκείνη.
ὅν αὐτὸν ποιεῖμεν.

23 Καὶ αὐτὴ ὅστις ἡ ἐπιτολὴ αὐτῶν, ἵνα πιστεύσω-
μεν τῷ ὀνέματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους, καὶ ὡς ἔδωκεν ἐπιτολὴν ἡμῖν.

Ἰωβ. 13. 34.

& 15. 10.

24 Καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐπιτολὰς αὐτῶν, ἐκείνῳ
μάρτυρι, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐκείνῳ γνώσκοντες ὅτι
μάρτυρι ἐκείνῳ, ἐκ τοῦ πνεύματος ἡμῶν ἔδωκεν.

Κεφ. δ'.

Cap. 4.

1 Vbi quædam inseruit de probandis spiritibus, 40 quæ
alii ex mundo, 5 alii ex Deo loquuntur, 7 ad charita-
tem redit. 11 19 & Dei exemplo ad fraternum amorem
hortatur.

ΑΓαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ
δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅτι
πολλοὶ ψευδοπροφηταὶ ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν
κόσμον.

2 Ἐν τέτῳ γνώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ,
πάν πνεῦμα ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ σαρκὸς
ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅτι.

3 Καὶ πάν πνεῦμα ὁ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐκ σαρκὸς ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐκ ἔστι, καὶ
τὸ τοῦ Θεοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται,
καὶ νῦν ἐκ τῷ κόσμῳ ὅτι ἦδη.

4 Ὡς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τέκνια, καὶ νυνὶ
κατε αὐτοῦς ὅτι μέζων ὅτι ἐκ ὑμῶν ἢ ὁ ἐκ τοῦ
κόσμου.

5 Αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰπὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ κόσμῳ λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει.

6 Ἡμεῖς ἐν τῷ Θεῷ ἐστμεν. ὁ γινώσκων τὸ Θεῷ. *Iohan. 8 47.*

καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ὅς ἐστιν ἐν τῷ Θεῷ, ἐκ ἀκούει ἡμεῖς ἐκ τούτου γινώσκοντες τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλαΐνης.

7 Ἀγαπητοὶ, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὅς ἐστι καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν, ἐν τῷ Θεῷ γάρ ἐστιν, καὶ γινώσκει τὸν Θεόν.

8 Οὐ μὴ ἀγαπῶν, ἐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ ὅς ἐστιν.

9 Ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσομεν δι' αὐτοῦ. *Iohan. 3. 16*

10 Ἐν τούτῳ ὅς ἐστι ἡ ἀγάπη, ὅτι ἡμεῖς ἡγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ὅτι αὐτὸς ἡγάγησεν ἡμᾶς, καὶ ἵσταται τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ἵνα ἡμεῖς ἵσταται τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ἵνα ἡμεῖς ἵσταται τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Ut esset placamen pro peccatis. Id est, Placamen in peccatis nostris debita.

11 Ἀγαπητοὶ, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἡγάγησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν.

12 Θεὸν ἰδοὺς πρόποτε τιθένται· ἐὰν ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν μένει.

13 Ἐν τούτῳ γινώσκοντες ὅτι ἐν αὐτοῖς μένει ὁ Θεὸς, ὅτι ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἐν ἡμῖν.

δίδωκεν ἡμῖν.

14 Καὶ ἡμεῖς τιθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸ υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου.

15 Ος αὖ ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ὅστις ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ.

16 Καὶ ἡμεῖς ἐγνωσάμεθα καὶ πεπιστεύκαμεν ὅτι ἀγάπῃ ἡμεῖς ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

Fiduciam
habemus.

17 Ἐν τέττῳ τιτελείωται ἡ ἀγάπη μὴ ἡμῶν ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῷ ἡμέτερῳ τῆς κρίσεως ὅτι καὶ τοῦ ἐκείνου ὅστις, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῇ κρίσει τούτῳ.

Quoniam
metus cru-
ciatum ha-
bet.

18 Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ὅτι ἡ τέλει ἀγάπη ὅξω βάλλει τὸν φόβον. ὅτι ὁ φόβος κρίνει ἐν ἡμῖν ὅτι φοβούμενος οὐ τιτελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.

19 Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ὅστις ἡγάπησεν ἡμᾶς.

20 Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ μὴ ἔσται, ψεύστης ὅστις. ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἰώρακε, τὸν Θεὸν ὃν ἰώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

Ioh. 13.34,
et 15.12.

21 Καὶ ταύτῃ τῇ ἐντολῇ ἔχουσιν ἵνα αὐτὴ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ.

fratrum amorem & fidem esse res coniunctas,
Nullam autem haberi posse fidem Deo, nisi credendo
Christum. 14 Hinc certa est invocatio. 16 Vt pro
nobis etiam valeant preces nostræ.

Α Σὸ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ἐν τῷ
Θεῷ γαλυννῆται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γλυνῆ-
σται, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γαλυννιζόμενον ἐξ αὐτοῦ.

Β Εἰ τὸν γινώσκοντα ὅτι ἀγαπῶμεν τὸν
Θεόν, ὅταν τὸν ἀγαπῶμεν, καὶ ταῖς ἐν-
αὐτῷ τηροῦμεν.

Γ Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα ταῖς
ἐν αὐτῷ τηροῦμεν· καὶ αἱ ἐπιτολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι
ἡμῶν.

Hoc enim
est Deum
amare, man-
data eius
servare.

Δ Οτι πᾶν τὸ γαλυννιζόμενον ἐν τῷ Θεῷ νικᾷ τὸν
κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικησασα τὸν κόσμον,
ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν.

Mat. 11. 30

Ε Τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύ-
ων ὅτι Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

1. Cor. 15. 50

Σ Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος,
καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστιν· καὶ ὁ
ἀγαπῶν τὸν υἱόν, καὶ τὸ πνεῦμα ἐστὶν τὸ μαρτυροῦν
ἐν τῇ καρδίᾳ ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.

Ζ Οτι τρεῖς εἰσι οἱ μαρτυροῦντες ἐν ταύτῃ· ὁ
Πατήρ, καὶ ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· καὶ οἱ
τρεις ἕν ἐστιν.

Θ Καὶ τρεῖς εἰσι οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ
ἡμῶν.

γῆ, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς
εἰς τὸ ἓν εἰσιν.

9 Εἰ τίς μαρτυρίαν τῆς ἀνθρώπων λα-
βαίνουσι, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ὅσιν ὅτι αὐ-
τῇ ὅσιν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ ὡς μαρτύρηται
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Mendacem
facit, quia
non credit.
sed est, fides
illi derogat
ut mendaci.

10 Ο πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔχει τὴν μαρ-
τυρίαν ἐν ἑαυτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ, ὁ
πεποίνηκεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἐπίστευκεν εἰς τὴν μαρ-
τυρίαν ὡς μαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

11 Καὶ αὕτη ὅσιν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζῶν ἀθά-
τον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός· καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐστὶν τῷ υἱῷ
αὐτοῦ ὅσιν.

12 Ο ἔχων τὸν υἱόν, ἔχει τὴν ζωὴν ὁ μὴ ἔ-
χων τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν
τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἵνα εἰδῇτε ὅτι ζωὴ ἔχετε
αἰώνιον, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ
Θεοῦ.

1 Joh. 3. 23.

14 Καὶ αὕτη ὅσιν ἡ παρρησία ὡς ἔχομεν πρὸς
αὐτὸν, ὅτι ἐὰν τι αἰτήματα ἔσται τὸ θέλημα αὐτοῦ,
ἀκούει ἡμεῖς.

15 Καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμεῖς, ὁ αἰ-
τήματα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἅ τὰ
ἡμεῖς παρὰ αὐτοῦ.

Mat. 12. 32.
1 Joh. 4. 13.

16 Ἐὰν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρ-
τάν τι

17

οὐκ ἔστιν ἁμαρτία μὴ πρὸς θάνατον, ἀλλ' ἡ δόξα
τοῦ ζῶντος, τοῖς ἁμαρτανέουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔ-
στιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, ἣ πρὸς ἐκείνης λέγουσιν ἵνα
ὄψιν ἁμαρτία.

17 Πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν· καὶ ἔστιν ἁμαρ-
τία πρὸς θάνατον.

18 Οἶδα μὲν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ
σαρκὸς ἁμαρτανέος ἐστίν· ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὴν
ἑαυτοῦ, καὶ ὁ πονηρὸς ἔχει ἀπίσταν αὐτῷ.

19 Οἶδα μὲν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμὲν, καὶ ὁ κόσμος
ἐκ τοῦ πονηροῦ κεῖται.

20 Οἶδα μὲν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ δέδω-
κεν ἡμῖν διαφάνειαν ἵνα γνωσκώμεν τὸν ἀληθινόν Θε-
ον, καὶ ἐσμὲν ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ, ἐκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Luc. 24-25
Ἰησοῦς. οὕτως ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ ἡ ζωὴ αἰών-
ιος.

21 Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ εἰδω-
λίου.

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟ-

λὴ καρδολικὴ διευτίρα.

2 Inscríbítur hæc Epístola eximie ac præstanti dignitate
fremine, 4 quæ filios in Dei timore rectè educatos ha-
bebat. 6 Hanc orat ut in charitate Christiana persiste-
ret, 7 ne in Antichristos incidat. 10 quin potius
omnino vitet.

Electæ do-
minæ. Qui-
dam propri-
um nomen
esse putant:
alii eccles.
Christianam
significari.
alii exp. Exi-
miae ac præ-
stanti digni-
tate soci-
m.

Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ἐκλεκτῇ ἐ-
ρίᾳ, καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγα-
πῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐκ ἐγὼ μόνος, ὁμᾶται

πάντες οἱ ἐγκατάτις τῷ ἀλήθειαν

2 Διὰ τὸν ἀλήθειαν τὸν μένουν ἐν ἡμῖν, ἵνα
μὴ ἡμῶν ἴσται εἰς τὸν αἰῶνα.

3 Ἐστὴν μὲν ὑμῶν χάρις, εἰρήνη, καὶ
Θεὸς πατὴρ, καὶ παρὰ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ
πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

4 Ἐχαίρω λίαν ὅτι ὑρῆκα ἐκ τῶν τέκνων
πειπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καρδίας ἐν τοῖς ἡμέτεροις
βομῶν παρὰ τῷ πατρὶ.

1 Ioan. 2, 17. 5 Καὶ νῦν ἔρχομαι σὺν χερσίν, ὥστε ἐπὶ τοῖς
γραῖται σοι καμίνω, ὁμᾶται εἰς χερσὶν ἀπ' ἀρχῆς
ἵνα ἀπαμῶν ὁμᾶται.

6 Καὶ αὕτη ἴσται ἡ ἀγάπη, ἵνα πειπατοῦνται
καὶ ταῖς ἐπιταγαῖς αὐτῆς. αὕτη ἴσται ἡ ἐπιτολή, καὶ

Υποστὰς ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ παταήσῃ.

7 Ὅτι πολλοὶ πλᾶσι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον,

οὐκ ἔχοντες τὴν ἰσχυρίαν τοῦ Χριστοῦ ἐρχόμενοι ἐν

καρτίᾳ, οὗτος ἐστὶν ὁ πλᾶσις καὶ ὁ αἰτίχριστος.

8 Ἐλπίετε ἐαυτοὺς, ἵνα μὴ ὑπολάβητε αὐτὸν εἰς

τὸν κόσμον, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ὑπολάβητε.

9 Πᾶς ὁ παραβάων, καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδασκῇ

τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδασκῇ

τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.

10 Εἶπε ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταῦτ' ἅπαντα

ἐκείνῳ ἐφίρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν

ὑμῶν, καὶ χάρειν αὐτῷ μὴ λέγατε.

11 Ὁ γὰρ λήγων αὐτῷ, χάρειν, ποιῶν αὐτῷ

τοῖς πενήτεσι.

12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράσειν, ἐκ ἡλικίας

καὶ χαίρει καὶ μέγατος· ἀλλὰ ἐλπίσω ἐλθεῖν πρὸς

ὑμᾶς, καὶ εὖ μετὰ πρὸς εὖ μετὰ λαλήσω, ἵνα ἡ χάρις ἡ-

μῶν ἡ πεπληρομένη.

13 Αἰσχύναται σὺ τὰ τέκνα τῆ ἀδελφῆς σου τῆ

ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Ἀμὲν.

Venisse in carne. Qui est eiusmodi, impossibile est & antichristus. Caveat vobis.

Rom. 16. 17

ΙΩΑΝ-

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙ-

ΣΤΟΛΗ ΤΕΙΤΗ.

8 Hospitalitatem Gaii laudat, 9 & Diotrephes ambitionem accusans, 10 Gaium monet, ut benefaciendo perseueret. 12 postremò Demetrium commendat.

Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Γάρ τῆς ἀγαπῆς τῆς, ὅν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

In primis opto ut prospere agas & valeas. vel, opto ut in omnibus tuis rebus praeagas.

2 Ἀγαπητέ, πᾶσι πάντων εὐχομαι, ὅπως ἡ ψυχὴ σου καὶ ὑγιάσῃ, καὶ ὡς ὁδοῦται σου ἡ ψυχὴ.

3 Ἐχαίρω γὰρ ὅτι λίαν ἐρχομένην ἀντιλαμβάνου μαρτυρουμένων σου τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ὡς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς.

4 Μειζότερον τέτων ἐκ ἐγὼ χαρὰν, ἵνα ἐκείνη τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα,

Rem fideli conuenientem facis, quamcunque facis erga te.

5 Ἀγαπητέ, πᾶσιν ποιεῖς ὅτι ἐάν ἐργάσῃ εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ εἰς τὸν ξένον.

6 Οἱ ἐμαρτύρησαν σε τῇ ἀγάπῃ ἐκείνου ἐκκλησίας· οὗς καλῶς ποιήσῃς ἀρεπόμενος ἀξίως Θεῷ.

7 Τὰς γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγαποῦ ἐξῆλθον, μὴ λαμβάνοντες ὁπὸ τῆς ἐθνοῦ.

8 Ἡμεῖς οὖν ὁρεῖλομεν ὑπολαμβάνειν αὐτοὺς, ἵνα σωσθῶσι ἐκ τῆς ἀληθείας.

Qui cupit primatum inter eos obtinere,

9 Ἐρχομένη τῇ ἐκκλησίᾳ· ὅτι ὁ φιλοσοφῶν

τιμή

αὐτῷ Διοτρεφῆς ἐκ ὀπισθέχεται ἡμεῖς.

10 Διὰ τὸτο, ἐλθὲ ἔλθε, ὑπομνήσω αὐτὰ τὰ
ἀπαιεῖ, λόγους πονηροῦς ὁ φλυαροῦν ἡμεῖς, καὶ Deblate-
ἀρκεῖμενος ὅπῃ τὲ τοις, οὐτε αὐτὸς ὀπισθέχεται rans in nos,
ἀδελφοὺς, καὶ τοῦ βελομήδους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς vel, garr-
ἐκείνης ἐκβάλλει. ens.

11 Ἀγαπητὲ, μὴ μιμῆς τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀ-
γαθὸ ἀγαθοποιῶν, ἐκ τῶ Θεοῦ ὅστις ὁ ἵ κακο-
καί, ἐκ ἐσώρακε τὸν Θεόν.

12 Δημιουργοῦ ὁ μαρτύρηται ὑπὸ πάντων, Testimoni-
αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς ὁ μαρτυ- um reddi-
καὶ οἶδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθῆς tum est.

13 Πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' ἐθέλω διὰ μέ-
νε καὶ χαλάμε σοι γράψαι.

14 Ἐλπίζω ὁ ὁδοῦ εἶναι σε, καὶ εὖμα παρὲς
καὶ λαλήσομεν.

15 Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται σε οἱ φίλοι. Ἀσπάζ-
ονται φίλους καὶ τὸ ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ ΤΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

κατολική.

3 Admonet pios ut sibi caveant ab eo hominum genere qui ex Christi gratia lascivendi prætextum capiunt, quos non impunè laturos eius gratiæ contemptum, tribus exemplis demonstrat, 14 & varicinium hoc proferit. 20 Modum denique piis ostendit, quo eorum machinas disficere queant.

ΙΟΥΔΑΣ, Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφοὶ ἰσραὴλ, καὶ τοῖς ᾧ Θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις καὶ ἰσραὴλ Χριστῷ τετηρημένοις, κλητοῖς·

2 Ἐλεος ὑμῶν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πλεονάζειν.

3 Ἀγαπητοὶ, πᾶσαν ἀσχεδίαν ποιεῖν ἀποφύγετε, ὅτι οὕτως φθίνει ὑμῖν ἡ ἀρετὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας, αἰσχρὰ ἔργα γὰρ ἔχοντες γράψαι ὑμῖν, παρεχόμενοι ὑμῖν ἐπαγωγὴν ὅπως ἀπαλῆς παρεδόδευσεν τοῖς ἀνόμοις πίστις.

Ut sitis propugnatores fidei.

Interferunt.

4 Παρεσίδυσαν ἑαυτοὶ πῖναι ἀνδρες, καὶ πλεονάζοντες ἐν φαυλοτάτοις καὶ ἀσχητοῖς ἐργασίαις, ὡς οὐκ ἐστιν ἡ ἀρετὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας, καὶ τὸν μόνον διασώτῃ Θεὸν καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνέμενοι.

Lasciviam. uel Libidinem.

In memoriam vobis revocare.

διὰ τὴν 14.37.

5 Ὑπομνήσκει ὑμᾶς βέλους, ἐν ᾗ οὐκ ἐστιν ἡ ἀρετὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ὅτι ὁ Κύριος λαὸν ἐκ γένους Ἀδὰμ ἐκλεξάμενος, τοδύτερον ἑαυτῷ μὴ πωγῆσαι ἀπολύει.

6 Ἀγαπᾶτε

6 Αγγέλους τε ἑαυτῶν μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν
ἐξουσίαν, ἀλλὰ δοτολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκηθῆρα, εἰς
ἐπιμέλειαν μεγάλης ἡμέρας, δις μὲν αἰσίοις ὑπὸ ζο-
νῶν τετήρηκεν.

2. Pet. 2. 4.
Originem.

7 Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐταῖς
πόλεις ὅμοιον τέτοις τρόπον ἐκπορεύονται, καὶ
ἀποδοῦναι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, παρέκειν) δεῖ γ-
ὰρ πρὸς αἰωνίαν δίκην ὑποχρεῖσθαι.

Gen. 19. 24.

8 Ομοίως μὲντοι καὶ οὗτοι ἐκφυγνισμένοι, Inter som-
nia dandum.

9 Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ὅτε τῶ δια- Quum in
βολῇ διακρινόμενος διελήγατο περὶ τῶ Μωσέως σώ-
ματος, ἐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπιχειρεῖν βλασφη-
μεῖν, ἡ δὲ εἶπεν, Ἐπιτιμήσῃ σοι Κύριος.

abolo alter-
catione dif-
ceptaret de
Mosis cor-
pore.

10 Οὗτοι δὲ ὅσα μὲν ἐκ οἵδασι βλασφημιῶ-
ν ὅσα δὲ φησικῶς, ὡς τὰ ἀλόγια ζῶα, ὀπίσκεινται,
ἐν τέτοις φθίβονται.

11 Οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι τῇ ὁδοῦ * τῶ Κάϊν ἐπορεύ- Gen 4. 8.
σαν, καὶ τῇ πλατῇ * τῶ Βαλαάμ μιανθῆ ἔξ ἐχθρῶ-
ν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τῶ Κορέ ἀπέλοντο.

Num. 32. 35
2 Pet. 2. 15.
num. 16. 1.
Deceptione

12 Οὐκί εἰσιν ἐν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν ἀσπλά-
γητοι, στυγεροὶ χόρμιτοι ὑμῖν, ἀρόβως ἐαυτοῦ ποι-
οῦντες· ἡρέλαγ αὐτοῦ εἶναι, ὑπὸ αἱμάτων περικ-
κλῆται· δένδρα φθινοπωρινὰ, ἀκαρπια, δις δο-
τολῆς ἐκρίζωνται.

mercedis
qua decep-
tus fuit. B.
In vestris
conviviis
quæ agapæ
vocantur.
1. Pet. 2. 17.

13 Κύματα

Quae def-
pumant sua
probra, vel
quae spu-
mant pro-
bris, sine,
sunt spumo-
sa.

13 Κύματα ἀγρία θαλάσσης, ἡ παρορμη-
ταις ἑαυτῶν ἀχυνάς· ἄσβεστος πλάνηται, οὐκ ἐλ-
φος τῷ σκότεις εἰς τὸν αἰῶνα τετήρηται.

14 Περιζήτησε ὃ καὶ τέτις ἐβδόμοις δόξα
δαίμ, ἐνώχ, λέγων, ἰδοὺ, ἦλθε Κύριος ἐν μωραῖς
ἀγάς αὐτῶ,

15 Ποιῆσαι κρίσιν καὶ πάντων, καὶ ἐξελίξαι
πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν· καὶ πάντων τῶν ἰσχυ-
ρῶν ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν, καὶ κατὰ πάντων τῶν
σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοὺς ἀμάρτυρα ἐ-
στῆς.

Queruli.
Psal. 17. 10.

16 Οὗτοί εἰσι γόγγυσται, ἡμιψύμοιροι, καὶ
ταῖς ὀπιθυμίαις αὐτῶν πορευόμενοι· καὶ τὸ στόμα αὐ-
τῶν λαλεῖ ὑπόβρυχον, θαυμάζοντες τὸ σῶμα, καὶ
φιλείας χάριν.

17 Ὑμεῖς ὃ ἀγαπητοὶ μνήσθητε τῶν ῥημάτων
τῶν θεωρητηρίων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τῷ Κυρίῳ ἐ-
μῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

R. Tim. 4. 1.
2 Tim. 3. 1.
2. Pet. 3. 3.

18 Ὅτι ἔλεγον ὑμῶν ὑπὲρ ἐν ἐχάτῳ χρόνῳ
σονται ἐμπαῖκται, καὶ τὰς ἑαυτῶν ὀπιθυμίας πο-
ρευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν.

Qui segre-
gant seip-
sos.

19 Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτοὺς
ψυχικοὶ πνεῦμα μὴ ἔχοντες.

20 Ὑμεῖς ὃ ἀγαπητοὶ, τῇ ἀνωτάτῃ ἐν
πίστει ἐποικοδομουῦντες ἑαυτοὺς ἐν πνεύματι ἀγα-
πῆς, ὡς οὐκ ἐκείνοι,

21. Εαυτὸν ἐν ἀγάπῃ Θεῷ τηρήσατε, τοσο-
τόμοι τοῦ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
τὸν αἰῶνα.

22. Καὶ οὓς μὲν ἔλειψεν¹ διακεκομμένοι,

Discrimen,
vel Dele-
ctum ha-
bentes, seu
Habito de-
lectu.

23. Οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐν τῷ πυρὶ ἀρπά-
ξε, μισοῦντες καὶ τὸν ἄπο² τῆς σαρκὸς ἐσπληρωμέ-
νη³ χάρις.

24. Ἰδοὺ δὲ δυναμὴς φυλάττει ὑμᾶς ἀπὸ πά-
σης ἐπίσταται καὶ παντοκράτωρ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώ-
νισεν ἀνθρώπους,

25. Μόνον σοφὸς Θεὸς σωτὴρ ἡμῶν δόξα καὶ
μακαριότης, καὶ ἐξουσία, καὶ νῦν καὶ εἰς πάν-
τες τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΑΠΟΚΑΛΥ-

ΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕ-
ΟΛΟΓΟΥ.

Κεφάλαιον α'. Caput I.

Indicat doctrinae genus quod hic tractatur: nempe illius
qui est principium & finis. 12 Deinde septem candela-
rotum & stellarum 8 mysterium explicat.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἰδω-
καν αὐτῷ ὁ Θεός,¹ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ Vt indica-
ret² αὐτῷ γρηγοῦν ἐν ταῖς³ καὶ ἐσόμεναις ὥπο-
τάτας διὰ τῶν ἀγγέλων αὐτῶν τῶν δούλων αὐτῶν Ἰωάννη.

ἀπομνησθῆναι, διὰ τὸν λόγον τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὴν μαρ-

10 Ἐλθὺν μὲν ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡ-
καὶ ἡκούσα ὑπίσω με φωνὴν μεγάλην ὡς
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ·

Spiritu af-
fatus fui.
vel, corre-
tus.

11 Λέγουσιν, Εγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶ-
τος καὶ ὁ ἔσχατος. καὶ, Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βί-
βλην, καὶ πέμψον ταῖς ἐπὶ τὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν Α-
σίᾳ, καὶ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἐν Σμύρῳ, καὶ ἐν Πέργῃ, καὶ ἐν
Ῥοδῷ, καὶ ἐν Σάρδεσιν, καὶ ἐν Φιλαδέλφει-
ᾳ, καὶ ἐν Λαοδικείᾳ.

12 Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις
ἔλεγε μετ' ἐμὲ· καὶ ὅτε ἐστρέψας εἶδον ἐπὶ αὐ-
τῇ χροῖαν χρυσοῦς.

Converti
me ut vide-
rem.

13 Καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἐπὶ τὰ λυχνίων ὁμοιοῦ ὡς
ὁμοῖος, ὡς δὲ δὴ μὲν ποδῶν, καὶ ὡς ἐξω μὲν
ὡς τοῖς μαρτύροις ζώνων χρυσοῦς.

Indutum
talari veste.

14 Ἡ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες, λευκαὶ ὡ-
ς ὁ χιτὼν λευκός, ὡς χιτὼν· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
ὡς φλόξ πυρός.

15 Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκοῦς, ὡς
καὶ καμίνου πεπυρομαγμένοι· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς
ὡς ὁ ὕδατος πολλῶν.

16 Καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χερεὶ ἀστέρας
ἑπτὰ· καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ῥομφαία δίστο-
μα· ὅς ἐστι ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ

ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

Ε/41.4.
44.6.

17 Καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρὸς καὶ ἐπέθηκα. τίμω δεξιὰ αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ, λέγων μοι, Μὴ φοβῶ· ἰγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος·

18 Καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐξυόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν, καὶ ἔχουσιν αἱ κλεῖς τῶ αἰῶνος καὶ τῶ θανάτου.

19 Γράψον ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλουσιν γίνεσθαι· μὴ ταῦτα·

20 Τὸ μυστήριον τῶν ἐπὶ ἀστέροι, ὅτι εἶδες ὅτι τ' δεξιᾷ μου, καὶ τὰς ἐπὶ αὐχίᾳ τὰς χειρῶν. οἱ ἐπὶ ἀστέροι, ἄγγελοι τῶν ἐπὶ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ αἱ ἐπὶ αὐχίᾳ αἱ εἶδες, ἐπὶ ἐκκλησίᾳ εἰσὶ.

Καρ. β'.

Cap. 2.

Indetur Ioan scribere quæ Dominus necessaria proutat Ecclesiis, 2 Ephesiorum, 8 Smyrnenfium, 11 Pergamensium, 18 Thyatirenfium, 25 ut quæ ab Apostolis acciperunt, teneant.

Τὸ ἀγγέλου τῆς Ἐφρεσίνης ἐκκλησίας γράψαι. Ταῦτα λέγει ὁ κρατῶν τοῦ ἐπὶ ἀστέρος ὁ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, ὁ πατὴρ τῶν ἐμίσθων τῶν ἐπὶ αὐχίᾳ ὅτι τῶν χειρῶν.

2 Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον σου, καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι ἐδυνήθη βασιλεῖσαι κακὰ καὶ ἐπειράσω τοὺς φάσκοντες ἐν δοκίμασι, καὶ ἐκείνοι καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ψευδεῖς.

Exploiaiti.

3 Καὶ ἐβάστασας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ διὰ
τοῦ αὐτοῦ κακοπίασαι, καὶ ἐκείνην.

4 Ἀλλ' ἔχω καὶ σὺ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν
ἐφ' ἣν ἀρέσκει.

5 Μη μόνον οὖν πόθεν ἐκπέπλωσαι, καὶ με-
τανοήσῃς, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ἔργα ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ ἔρχο-
νται ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τῆς πό-
λεως αὐτῆς, ἵνα μὴ μετανοήσῃς.

6 Ἀλλὰ τὸτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῆς Νι-
κολαΐτης, ἀπὸ ἀρχῆς μισῶ.

7 Οὐχ ὡς ἀκούσας τί τὸ πνεῦμα λέγει
ἐκκλησίᾳ· τὸ νικῶντι δώσω αὐτῷ εἶναι ἐν
τῇ ῥίζῃ τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν μίση τῷ παραδείσῳ τῷ
ἐκείνῳ.

8 Καὶ τῇ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων
ῥαββί, τὰς λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἕκτος, ὅς ἐγί-
νοντο νικεῖν καὶ ἔξουσιν.

9 Οἶδά σε τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πει-
ρᾶν, (πλῆθος ὅς ἐστι) καὶ τὴν βλασφημίαν τῆς
κληρονομίας Ισραὴλ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι εἰσὶν ὄχλοι συκα-
λῶν τῷ σατανᾷ.

10 Μηδὲν φοβεῖσθαι μίλλεις πάχειν. ἰδοὺ, μέλ-
λην λαλεῖν· ὃς ὑμῶν ὁ διάβολος εἰς φυλακὴν, ἵνα
πειρασθῇ καὶ ἔξει τὴν θλίψιν ἡμερῶν δέκα. ῥίνας
πρὸς ἄχρειαιτάς, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς
ζωῆς.

Aliquos ē
vobis.

11 Ο ἔχων οὕς ἀκυσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
τῆς ἐκκλησίας, Οἱ κἀν ἔμὴ ἀδικηθῇ ἐν τῷ θα-
νάτῳ τῷ δευτέρῳ.

12 Καὶ τῇ ἀγγέλῳ τῇ ἐν Περσάμῃ ἐκκλησίᾳ
γράψον, Γράφε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δι-
δοῦσαν τὴν ὀξείαν,

13 Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ πᾶς κρατοῖς, ὅτι ὁ
θεὸς τῷ σατανᾷ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ
ἠρῆσω τὴν πίστιν μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς Ἀ-
πίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πρῶτος, ὅς ἀπεκταθήναι πρὸς
μὴν, ὅπως κρατοῖς ὁ σατανᾶς.

Αποκ. 24. 14
25. 1.

14 Ἀλλ' ἔχω καὶ σὲ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρα-
τοῦν τας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὅς ἐδίδασκεν τὸν
Βαλαάκ βαλεῖν σκανδάλον ἐνώπιον τοῦ ἡγίου Ἰσρα-
ὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι.

15 Οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦν τας τὴν δι-
δαχὴν τοῦ Νικολαῖ τοῦ τοῦ ὀμιστοῦ.

16 Μετανοήσον· εἰ ἔτι μὴ, ἔρχομαι σοὶ ταχὺ, καὶ
πολεμήσω μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός
μου.

17 Ο ἔχων οὕς ἀκυσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
ἐκκλησίας, Τοῖς νικῶντι δώσω ἑαυτὴν φαγεῖν ὅτι
μαῖα τῶ κεκρυμμένον, καὶ δώσω ἑαυτὴν ψῆρον
καὶ ὅτι τὴν ψῆρον ὄνομα καὶ ὄνομα γαλακτί-
νου, ὅς ἐστις ἔργον εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

18 Καὶ τῇ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείρῃ ἐκκλησίᾳ

καὶ γὰρ οἱ, τὰς δὲ λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τὸν
βαλάνην αὐτῷ ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
ἐν πυρὶ χαλκοῦ καίονται·

19 Οἱ δὲ σε τὰ ἔργα, καὶ τὸ ἀγαπῶν, καὶ τὸ δι-
σκουλιαν, καὶ τὸ πῖστιν, καὶ τὸ ὑποτασσέσθαι σε, καὶ τὰ ἔργα
ταῦτα καὶ τὰ ἔρχεται πλείονα ἢ τὰ ὁρώμενα.

20 Ἀλλ' ἔχω καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἐὰν τίς μου ἀ-
κούσῃ, τίς λέγῃς, αὐτῷ παραγγέλλω, δι-
δάσκει καὶ πλανᾷ, τὸν ἐμὸν δόξα, πορνείαν καὶ
ἐκδοκίματον φαγεῖν.

21 Καὶ ἵδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ
ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς· καὶ ἔμετενόησεν.

22 Ἰδὲ, ἐγὼ βόησα αὐτῷ εἰς κλίνην, καὶ τὸν
μακάριον μετ' αὐτῆς, εἰς θλίψιν μεγάλην, ἵνα
μετανοήσωσιν ἐκ τῆς ἔργων αὐτῆς.

23 Καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ὀσπετινῶς ἐν θανά-
τῳ καὶ γινώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγὼ εἰ-
μι ὁ ἱερειῶν κερὰς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἐ-
λπίδα καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν.

1. Sam. 16. 7
Psal. 7. 10.
Jer. 11. 20. 21.
17. 10.

24 Ὑμῖν ὅτι λέγω καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυ-
ερίαις, ὅσοι ἐκ ἐχρίσιν τὸ διδασκῶν ταύτῳ, καὶ
ὑποτασσάμενοι ταῖς βλάστη τοῖς σατανᾷ, ὡς λέγει-
ται· ἐβαλὼν ἐφ' ὑμᾶς ὄνον βάρος.

25 Πλὴν ὁ ἔχετε, κερτήσατε ἑαυτοὺς ὡς ἔχα.

26 Καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ὁ γὰρ τέλει τὰ ἔρ-
μα, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ὅτι τῆς ἰδίας.

27 Καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντελείεσθαι, οἷς καὶ γὰρ ἐκλήρα παρὰ τοῦ πατρὸς μου·

28 Καὶ δώσω αὐτοῖς ἡ ἀστέρα ἡ περὶ τὸν θώρακα.

29 Οἱ ἔχοντες οὗς, ἀκυσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει πρὸς ἐκκλησίας.

Κεφ. γ'. Cap. 3.

1 Sequitur epistola quinta ad pastores Eccles. Sardien-
sum, 7 Philadelphensium, 14 & Laodicensium, 18
Ne tepidi sint, 20 sed gloriæ Dei promouendæ operan-
dent.

ΚΑΙ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσσι ἐκκλησίας
γράψον, Γράφε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπὶ τὸ πνεῦμα
τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰπὶ ἐπὶ τὰ ἀστέρων· Οἱ δὲ σου τὰ ἔργα
ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ.

Quod vide-
licet dica-
ris vivere.
vel, existi-
meris.

2 Γίνε χρηρροφόν, καὶ συνέλεξον τὰ λοιπὰ ἀμάλ-
λαι δοποθαρῖν. καὶ γὰρ εὗρηκα σε τὰ ἔργα πεπλη-
ρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

ἰηρ. 1. 16. 15.
1. 1. 16. 5. 2.
2. 1. 16. 3. 10.

3 Μνημόνευε οὐκ ὡς εἴληφας καὶ ἤκουσας καὶ
τήρει, καὶ μετανόησον. Ἐὰν οὐκ μὴ χρηρρορήσῃς, ἔτι
ὅτι σε ὡς κλέπτης, καὶ ἐμὴ γνώσις ποῖαν ἄρα ἔτι
ὅτι σε.

4 Ἐχεις ὀλίγα ὀνόματα καὶ ἐν Σάρδεσσι ἀπὸ
ἐμὸν λαὸν τὰ ἱμάτια λευκὰ, καὶ περιπατήσουσιν μετ'
ἐμὲ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἅγιοι εἰσιν.

Amicietur
vestimentis
albis.

5 Οἱ κἀν, εἰδὼς ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ ἰσχυρὸς λέγει
καὶ ἐμὴ γνώσις ποῖαν ἄρα ἔτι
ὅτι σε.

βίβλιν

τῆς ζωῆς, καὶ ἐξομολογήσομαι τὸ ὄνομα *Infr 2. 22.*
 αὐτοῦ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἁγίου *21. 27.*
 αὐτοῦ. *phil. 4 4.*
Prohibet,
Non abne-

6 Ὁ ἔχων ἕς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ἡ
 ἐκκλησία.

7 Καὶ τῷ ἁγίῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλη-
 ας γράψας, Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ δαδνός, ὁ ἔχων
 τὴν κλεῖδα τοῦ Δαβὶδ· ὁ ἀνοίγων, καὶ ἐδ εἰς κλείει·
 καὶ ἐδ εἰς ἀνοίγει.

8 Οἶδά σε τὰ ἔργα· ἰδὲ δίδωμι ἐνώπιον σου
 θύραν ἀνεγερθεῖσαν, καὶ ἐδ εἰς θύλαται κλείσει αὐ-
 τήν· ὅτι μικρὸν ἔχεις θύλακιν, καὶ ἐτήρησάς μου
 τὰς ἐντολὰς, καὶ ἐκ ἡννήσω τὸ ὄνομά μου.

9 Ἰδὲ, δίδωμι ἐκ τῆ συμμαχικῆς τοῦ σταυροῦ,
 καὶ λέγοντων· αὐτοῦ Ἰουδαῖος ἔστι, καὶ ἐκ εἰσὶν, ὅτι
 ἐκείνηται· ἰδὲ, ποιήσω αὐτοῦ· ἵνα ἡ ζωὴ καὶ ἡ
 ἐκκλησία ἐνώπιον τοῦ πατρὸς σου, καὶ γινώσκει ὅτι
 ἐκείνηται σε.

10 Ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆ ὑπομοῆς μου,
 καὶ ἐκ εἰς τηρήσω ἐκ τῆ ὥρας τοῦ πειρασμοῦ, τῆ μαλ-
 λης ἐρχομένης ὅτι τῆς οἰκῆς μέρους ὅλης, πειράσεται
 αὐτὴν καὶ ποιήσας ὅτι τῆς.

11 Ἰδὲ, ἐρχομαι ταχύ· κρατεῖ ὁ ἔχων, ἵνα μη-
 δὲς λάβῃ τὸν θρόνον σου.

12 Οἱ κλητοὶ, ποιήσω αὐτὸν σύλον ἐν τῷ καιρῷ *Faciam te*
 καὶ τοῦ μου, καὶ ἔξω ἐκ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ καὶ γρά- *hic columba.*

ἴδω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τῷ Θεῷ μὲ, καὶ τὸ ὄνομα
τῆς πόλεως τῷ Θεῷ με τῆς κατ' ἡμέρας Ἱερουσαλὴμ,
καταλείψει ἐκ τῷ ἔρανος ὅπο τῷ Θεῷ με καὶ τὸ
ὄνομα με τὸ κατ' ἡμέρας.

13 Οἶδωι ἔς ἀκροτάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
ἐκκλησίαις.

14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τ' ἐκκλησίας Λαοδικείας
γράφον, Ἰάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ
ἁγνός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τῷ Θεῷ.

15 Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι εὐτε ψυχρὸς εἶ,
οὔτε ζεῖς. ὀρεῖται ψυχρὸς εἶναι, ἢ ζεῖς.

Neque fer-
midus,
Tepidus.

16 Οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ ἐπὶ ψυχρῷ
ἔτι ζεῖς, μέλλω σε ἐμίσησαι ἐκ τῷ σώματός μου.

Te esse x-
sumnotum
illum & mi-
serabilem.

17 Οτι λέγει, Οτι πλεστός εἰμι, καὶ πεπλη-
τηκα, καὶ ἐδεδίως χρεῖαν ἔχω. Καὶ καὶ οἶδαι ὅτι σὺ
εἶ ὁ ταλαίπωρος, καὶ ὁ ἐλεεινός, καὶ πτωχός, καὶ
τυφλὸς, καὶ θυμὸς.

Aurum igni
exploia-
tum.

18 Συμβάλλω σοι ἀγνάσσει παρ' ἐμὲ χρυ-
σίον πεπυρομένον ἐν πυρὶ, ἵνα πλατύνῃς καὶ ἰ-
μάτια λευκά, ἵνα ᾧσιν, καὶ μὴ φανερωθῇ
ἀσχύνη τ' θυμότητός σου. καὶ κόκκοι ἰσχυ-
στοὶ ὡς ὀφθαλμοὶ σου, ἵνα βλέπῃς.

Collyrio
inungas oc-
culos tuos.

Prou. 3. 11.
Deb. 12. 5.

19 Εἰδὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ πη-
δεύω, ζήλωσον οὐκ καὶ μετανοήσων.

20 Ἰδὲ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ κρούω.
ἴσως ἀκούσῃ τ' φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, ἵνα
εἰσέλθω.

ἀκούσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δεηθήσῃ μετ' αὐτοῦ,
καὶ αὐτὸς μετ' ἐμῶν.

21 Ο ἰκῶν, δώσω αὐτῷ καθίστα μετ' ἐμῶν ἐν
τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ εἰκησται, καὶ ἐκαθίστα μετ'
ἐν τῷ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.

22 Ο ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
ἐν ἐκκλησίᾳς.

Κεφ. δ'. Cap. 4.

Alia narratur visio, 3 diuine maiestatis gloriam conti-
nens. 8 quæ a quatuor animalibus, 10 & viginti quatuor
senioribus celebratur.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδὼν, δύο αὐτοῦ μοῖρας
ἐν τῷ θρόνῳ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ περὶ τοῦ λῶ ἤκουσα,
καὶ ἡ φωνὴ λαλήσας μετ' ἐμῶν λέγουσα, Ἀνάβα
καὶ δεῖξαι σοὶ ὅσα εἰ γένοιτο μετὰ ταῦτα.

2 Καὶ ὅτε εἶδον ἐν πνεύματι, καὶ ἰδὼν, Spiritu aff-
flatus fui,
καὶ ἔβλεπον ἐν τῷ θρόνῳ, καὶ ὅτι τῷ θρόνῳ κα-
θήμενος.

3 Καὶ ἡ καθήμενος ὡς ὁμοίος ὁρώσῃ λίθῳ
ἰσχυρῇ καὶ σαρδίῳ· καὶ ἔρις κυκλόθεν τῷ θρόνῳ
ὡς ὁρώσῃ σμικρὰ δίνω.

4 Καὶ κυκλόθεν τῷ θρόνῳ θρόνοι εἴκοσι καὶ
ἑξακκονταί· καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ
ἑξακκονταί πρεσβυτέρους καθήμενους, ὡς ἐβλῆκα
ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ ἔχον ὅτι τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς.

5 Καὶ ἐκ τῶν θρόνων ἐκπορεύονταί τις ἐκαστὴ καὶ
βροτοῦ.

Spiritu aff-
flatus fui,

Aspectu si-
milis erat.

βροταῖς καὶ θανά. καὶ ἐπὶ τὰ λαμπάδες πυρὸς καὶ
μύραι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ εἰσι τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα
τοῦ Θεοῦ.

Mare vitre-
um.

6 Καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὁ θαλάσσης ὑαλῆς, ὡς
μοῖα κρυστάλλου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου, καὶ κύκλος
τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμιντα ὁρθαλμῶν ἑμῶν
οὐκ ὄπαδεν.

7 Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ
τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον
ἔχον τὸ πρῶτον ὡς ἀνθρώπος, καὶ τὸ τέταρτον
ζῶον ὅμοιον ἀνθρώπῳ πετωμένῳ.

8 Καὶ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχει
αἰὲς πτέρυγας ἐξ κυκλίδεν, καὶ ἔσωθεν γέμιντα ὁ-
ρθαλμῶν καὶ ἡ ἀνάπαυσιν ἐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ
νυκτὸς, λέγοντα, Ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ
παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

9 Καὶ ὅταν δώσωσι τὰ ζῶα δοῦναι καὶ πᾶσι
καὶ θυχεῖς τῶν καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων,

10 Πιστεύετε οἱ εἰκοσι καὶ τέσσαρες ἄν-
θρωποι ἐνώπιον τοῦ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
προσκυνήσωσι τῶν ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων.
καὶ βαλεῖ τὸν σφαῖραν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ
θρόνου, λέγοντες,

11 Ἄγιος εἰ Κύριε λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν
δοξάν καὶ τὴν δυνάμιν ὅτι σὺ ἐκτίσας τὰ πάντα,

Non inter-
que scunt
dicentia.

s. sine inter-
missione di-
cunt.

Quum tri-
buebant.
vel, tribu-
unt.

Procide-
bant. vel,
prociunt.

Sic in seq.
Adorabant.
et c. abiici-
ebant.

τὸ δέλημά σου εἰσὶ, καὶ ἐκτίθησαν.

Κεφ. ε'. Cap. 5.

librum septem sigillis obsignatum, 3 quem nemo aperire poterat, 6 Agnus ille Dei, 9 dignus qui ipsam aperiat, 12 omnium coelestium voce decantatur.

ΑΙ εἶδον ὅτι τῷ δ' Ἰωάννῃ τῷ καθεστῶτι ἐπὶ τῷ θρόνῳ βιβλίον γηραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπίσθῃ σφραγισμένον σφραγιστὴν ἐπ' αὐτόν.

3 Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ἐστὶν ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ;

3 Καὶ ἐδὲ ἐξ ἡδυνάτο ἐν τῇ ἑορτῇ, ἐδὲ ὅτι τῷ Ἰωάννῃ ὑποκρίτω τῇ γῆς, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, ἐδὲ ἔλαττειν αὐτό.

4 Καὶ ἐγὼ ἐκλαυον πολλὰ, ὅτι ἐδὲ ἐξ ἄξιος εὐδοκῶν ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον, οὐτε βλάβη αὐτό.

5 Καὶ εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαίει· ἰδὲ ἡ ἐξουσία δέσσειν ἐκ τῆς φυλῆς τῆς ἑβραίων, καὶ τῆς φυλῆς τῆς ἰσραηλινῶν, καὶ τῆς φυλῆς τῆς ῥωμαιοῦν, καὶ τῆς φυλῆς τῆς γαλιλαίων, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ.

Obtinuit aperire. Ad verbum, Perucit et aperiat.

6 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδὲ ἐν μέσῳ τῷ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων ζωῶν, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρτοι ἰσχυροὶ ὡς ἰσχυροὶ γηραμμένοι, ἔχον κέρατα ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἰδοὺ μέγας ὡς ἰσχυρὸς ἐπ' αὐτοὺς οἱ εἰσι τὰ ἐπ' αὐτοὺς. Οἱ πνεύματα τὰ ἀπὸ τοῦ θρόνου εἰς πάντας τὸν γλῶσσαν.

7 Καὶ ἦλθε καὶ ἔλαβε τὸ βιβλίον ἐκ τῆς δεξιᾶς

ξίως τῷ κρημνίσῃ ὅπῃ τῷ θρόνῳ.

8 Καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ πάντα ἔκλυσαν καὶ οἱ εἰκοστίσταιρες προσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου, ἔχοντες ἑκάστος κινδύεας καὶ ριζὰς χρυσοῦς, γυμνάσας θυμαρχίῳ, αἱ εἰσιν αἱ ὁδοὶ τοῦ χαλκοῦ ἁγίων.

Redemist.
nos Deo
per sang.

9 Καὶ ἀδεδισιν ὡς ἡμεῖς καμύλῃ, λέγοντες, Ἄξιόν ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτῶ· ὅτι ἰσφαγῆς καὶ ἡρόδωτος τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ ἁγίῳ τί στυ, ἐν πάσι φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαῶν καὶ ἔθνεος.

10 Καὶ ἐποίησας ἡμεῖς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλείας καὶ ἱερεῖς καὶ βασιλεύουσιν ὅπῃ τῷ γῆς.

Δακ. 7. 10.

11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἁγίων πολλῶν κυκλόθεν τῷ θρόνῳ, καὶ τῷ ζῶντι καὶ ὁ προσβύτερον καὶ ἡμεῖς ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων, καὶ χιλιάδες χιλιάδων.

Omnem
creaturam.

12 Λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ἀξιόν ὅτι ἀρῶν τὸ ἰσφαγῆναι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ πλεῖστοι καὶ σοφία καὶ ἰσχύς καὶ πνεύμα καὶ δόξα καὶ ὑλολογία.

13 Καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ὅστις ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, καὶ ὑποκείμενον τῇ γῆς, καὶ ὅπῃ ἡμεῖς δαμάσῃς αὐτοῦ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσαν λέγοντας, Τῷ κρημνίσῃ ὅπῃ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἁγίῳ ἡ δολογία καὶ ἡ πνεύμα καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν αἰῶνα τῷ ἁγίῳ αἰῶνα.

14 Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμὲν καὶ
ἡκαπτεσάτερες τῆς σβίττης ἐπεσον, καὶ ὡς σ-
υνέστησαν ζῶντες εἰς τὸν αἶθρα τῆς αἰνίας.

Κεφ. 5.

Cap 6.

Aperit Agnus primum libri sigillum, 3 secundum, 9
tertium, 7 quartum, 9 quintum, 12 & sextum. Qui-
bus apertis, caries, fames, pestis sanctorum quatuordecim
annis & varia cœli prodigia oriuntur.

1 Αἰ εἶδον ὅτε ὠνοίξε τὸ ἀρτίον μίαν ἐν τῇ
σφραγίδι, καὶ ἡκουσάμενος ἐν τῇ πιατέρῃ
λέγοντες, ὡς φωνῆς βρογίτης, Ἐρχε καὶ βλέπε.

2 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδὲ ἵππος λευκός· καὶ ὁ κα-
θήμενος ἐπ' αὐτοῦ, ἔχων τόξον καὶ ἐδόθη αὐτῷ
ἀλυσος, καὶ ἔξῃλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

3 Καὶ ὅτε ὠνοίξε τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἡκου-
σάμενος τῆς δευτέρας ζῶας λέγοντες, Ἐρχε καὶ βλέπε.

4 Καὶ ἔξῃλθε ὄμιλος ἵππος πυρρός· καὶ τῷ
καθήμενῳ ἐπ' αὐτοῦ ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰ-
κόνα τοῦ θύου, καὶ ἵνα θύῃ τις σφάζων· καὶ
ἐδόθη αὐτῷ μάχεσθαι μεγάλην.

5 Καὶ ὅτε ὠνοίξε τὴν τρίτην σφραγίδα, ἡ-
κουσάμενος τῆς τρίτης ζῶας λέγοντες, Ἐρχε καὶ βλέπε.
6 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδὲ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος
ἐπ' αὐτοῦ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

Stateram.

6 Καὶ ἡκουσάμενος φωνῶν ἐν μέτρῳ τῆς πιατέρῃ
λέγοντας, Χοῖνιζ σίτες δλωαίς, καὶ τρεῖς χρί-
ναις κριθῆς, δλωαίς· καὶ τὸ ἔλαγον καὶ τὸ οἶνον
μὴ

καὶ βάλλει τὸν ὀλιώθης αὐτῆς, ὑπὸ μεγάλης Grossae
 καὶ σφοδρῆς.

14 Καὶ ὁ ἕρηνος ἀπεχωρίσθη αἰς Βελίον ἐξ- Recelsit fi-
 στήμον, καὶ πῦρ ὅρος καὶ νῆπος ἐκ τῆς τόπων αὐ- cut liber
 καὶ ἐκλήθη ταν. qui convocat
uitur.

15 Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ
 ἄρχαι, καὶ οἱ χαλῖαρχοι, καὶ οἱ δυνατοὶ, καὶ πᾶς δού-
 λος καὶ πᾶς ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπη-
 ῖα καὶ εἰς τὰς πύτρες τῆς ὀρέων.

16 Καὶ λέγουσι τοῖς ὅμοις καὶ ταῖς πύτρεσι, Esa. 2. 19.
 ἵσπερ ἡμεῖς, καὶ κρύβαντες ἡμεῖς ὑπὸ πτεσσί- o/c. 10. 2.
 τινος καὶ κρύβαντες ὅτι τῷ Θεοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς ὀργῆς Luc. 23: 30.
 αὐτοῦ.

17 Οτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς
 καὶ τίς δύναται Subsistere.

Κεφ. Ζ. Cap. 7.

Grassantes in orbe Angeli 3 inhibentur, donec electi Do-
 mini, 5 ex omnibus tribus signentur. 13 Deinde co-
 num qui Christi causa persequutionem sustinuerunt, 16
 felicitas, 17 & gaudium describitur.

ΚΑΙ μὲν ταῦτα εἶδον τέσσαρες ἀγγέλους ἐστῶ- Tenentes.
 τας ὅτι ταῖς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, καὶ ἔχον-
 τας ὅν τέσσαρες ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἀν-
 ἔμος ὅτι τῆς γῆς, μήτε ὅτι τῆς θαλάσσης, μήτε ὅτι
 τοῦ θίνου.

2 Καὶ εἶδον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ὑπὸ αἰα-
 τῶν ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος καὶ

Kkk

ἔκραξε

Nocere ter.
10.

ἔκρεξε φανή μεγάλη τοῖς πέντε ἀγγέλοις
ἰδὼν αὐτοῖς ἁδικήσασθαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,

3 Λίγων, Μὴ ἁδικήσῃτε πάλιν γῆν καὶ τὴν
θάλασσαν, καὶ τὰ δένδρα, ἅχρῃς οὐ σφεραγισ-
μῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὅτι τῇ μὴν
αὐτῇ.

4 Καὶ ἤκουσα τὸ ἀειδμὸν τῇ σφεραγισμῶν
μῶν χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν ἐκ πάσης φυλῆς
τῆς Ἰσραήλ.

5 Ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Ραββὶν, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Γαδ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν

6 Ἐκ φυλῆς Αἰθῆρ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν

7 Ἐκ φυλῆς Συμαὶν, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Λευὶ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Ἰσαχάρ, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν

8 Ἐκ φυλῆς Ζαβουλῶν, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Ἰουσσὶν, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν
ἐκ φυλῆς Βινιαμὴν, ἑβ' χιλιάδες ἰσφεραγισμῶν

9 Μετὰ ταῦτα ἦδον, καὶ ἰδὼν ὄχλος πλῆθος
ἀειδμῶν αὐτὸν ἔδεις ἡδυνάτο, ἐκ πάντων τῶν

καὶ τῶν φυλῶν καὶ λαῶν καὶ ἑθνευμάτων, ἐστῶτες
ἐκείνοι τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀγίου, παρεβί-
βωσεν τὰ βιβλία τοιαύτα λευκά· καὶ * φοίνικας ἐν τῇ χειρὶ Palmæ.
καὶ αὐτῶν.

10 Καὶ κλέζοντες φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες, Ἡ
ἐπιτομία τῆς Θεοῦ ἡμεῶν τῆς κατὰ τὴν μέσσην ὅτι ὁ
ἐπιτομία τῆς αἰτίας.

II Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐστῆκεσαν κύκλῳ τοῦ
 θρόνου καὶ τῶν φαισμοτέρων καὶ τῶν τεσσατέρων ζώων·
 καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὅτι· ἡδύσθησαν αὐτῶν,
 καὶ ὄρασαν καὶ ἠκούσαν τὰς λέξεις τοῦ βιβλίου.

12 Λέγοντες, Αμιώ· ἡ ὀυλογοία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
ἰσχύς καὶ ἡ ὀυχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δυνά-
μις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας ᾧ ὁ
τις. Αμιώ.

13 Καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐν τῶν παρισβυτίων,
 λέγων μοι, Οὐ τοι οἱ θεοεβλημένοι τὰς στήλας τὰς
 παλαιαί, τίνες εἰσὶ, καὶ πόθεν ἦλθον;

14 Καὶ εἰρηκα ἀπαύ, Κύριε σὺ οἶσθαι. Καὶ εἰπέ
 μοι; Οὗτοι εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι· ἐκ τῆ θλίψεως τῆς Exa[n]tiōn
 μεγάλης· καὶ πληθυνταὶ σοῦ αὐτῶ καὶ ἐλεύσονται illa
 καὶ αὐταὶ ἐκ τῆς ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου. magna.

15 Δια τῆς το εἰσὶν ὡς πῶς τῆς θρόνου τοῦ Θεοῦ,
ἐκλατρεύουσιν ἅπαντες ἡμεῖς καὶ νυκτὸς ἐν τῇ καρδίᾳ
ἐκείνῃ· καὶ ὁ κριτὴς ὁμοῦς ὅπῃ τῆς θρόνου, σκληρώσας ἐπὶ
αὐτούς.

Hf. 49. 10.

16 Οὐ φημίσεις ἐπὶ, ἔδὲ διψήσεις ἐπὶ ὕδατι
μὴ πίσῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἥλιος, ἔδὲ πᾶν κῶμα.

Ducem se
præbebit
illis ad fon-
tes.

Hf. 25. 8.

Hf. 21. 4.

17 Οπὶ τὸ ἀρνίον τὸ ἀπὸ μέσον τῷ θρόνῳ, τι-
μανεῖ αὐτοῦ, καὶ ὁδηγήσῃ αὐτοῦ ὅπῃ ζῶσαι περὶ
ὕδατων καὶ ἔξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ
ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ.

Κεφ. η'.

Cap. 8.

1 Septimo sigillo aperto, 3 offeruntur sanctorum preces
per suffitus. 6 procedunt septem Angeli cum tubis, 7
& quatuor primis clangentibus ignis decedit, 8 tur-
batur, 10 11 aquæ amarescunt, 12 & stellæ ob-
nebrantur.

ΚΑΙ ὅτε ὡοίξε ἡ σφραγὶς τῆς ἑβδόμης, ἰ-
σχυέτο σιγὴ ἐν τῷ ἔραυνῳ ὡς ἡμῶν.

2 Καὶ εἶδον τοὺς ἐπὶ τὰ ἀγγέλους, οἱ αἰώπιοι τοῦ
Θεοῦ ἐσήκασαν καὶ ἐδόξασαν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ σά-
ββατα.

3 Καὶ ὁ ὄμιλος ἀγγέλων ἦλθεν, καὶ ἐστάθη ὅπῃ τὸ συ-
στασθήριον, ἔχοντες λίβανους τὸν χρυσόν. καὶ ἐδόξα-
σαν αὐτῶν θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ἡ τοροσυχὰς
τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅπῃ τὸ συστασθήριον τὸ χρυσόν
τὸ αἰώπιον τῷ θρόνῳ.

4 Καὶ αἶσθη ὁ καπνὸς τοῦ θυμιάματος τοῦ
τοροσυχῆς τοῦ ἁγίου, ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, αἰώπι-
ον τῷ Θεῷ.

5 Καὶ εἰληφέν ὁ ἀγγέλος ἡ λίβανον τὸν, καὶ ἔρ-
μισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ συστασθήριου, καὶ ἔδωκε

Thuribu-
lum aure-
um.

Dati sunt ei
suffitus mul-
ti.

Cum preci-
bus.

Implevit.
igni altaris.

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

καὶ ἡ γλῶσση· καὶ ἐηλύοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ αἶθε-
ρα καὶ σεισμοί.

6 Καὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἐπι-
τάλας, ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σταλπίσωσι.

7 Καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐστάλπισε, καὶ ἐηλύετο
ῥαβδὸν καὶ πῦρ μιμηγυρῶσα αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς
τὴν γλῶσσην καὶ τὸ τεῖτον τῆς δένδρον κατεσχέθη, καὶ
ἡ χλόη τοῦ χλωροῦς κατεσχέθη.

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐστάλπισε, καὶ αἶς ὅρος
ἦν πυρὶ καὶ ὁμίονος ἐβλήθη εἰς τὴν θαλάσσαν· καὶ
ἐηλύετο τὸ τεῖτον τῆς θαλάσσης, αἶμα.

9 Καὶ ἀπέθανον τὰ τεῖτα τῶν κτισμάτων τῆς
ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς· καὶ τὸ τεῖτον τῆς
θάλασσης διεφθάρη.

Tertia pars
creatura-
rum.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐστάλπισε, καὶ ἔπεσεν
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αἶθρ' μέγας καὶ ὁμίονος αἶς λαμπρὰς, καὶ
ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τεῖτον τῆς ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς πη-
γάς τῶν ὑδάτων.

11 Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ αἵματος λέγεται, Ἀψινθος·
καὶ ἐηλύετο τὸ τεῖτον τῶν ὑδάτων εἰς Ἀψινθον· καὶ
πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων,
ὅτι ὅπου ἐκράνθησαν.

Quia omnia
facta sunt
secundum

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐστάλπισε, καὶ ἐ-
βλήθη τὸ τεῖτον τῷ ἡλίῳ, καὶ τὸ τεῖτον τῆς σελήνης, καὶ
τὸ τεῖτον τῆς ἀστέρων· ἵνα σκοτισθῇ τὸ
σοῦτον αὐτῶν, καὶ ἡ μέρα μὴ φαίνηται τῷ σούτῃ.

καὶ

καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

Volantem
per medi-
um caeli.

13 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀγγέλου^α πτε-
ρόενου ἐν μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ·
Οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς
λοιπῶν φωνῶν τῶν σάλπιγγος τῆς τεταρτῆς ἀγγέλου τῆς
μελόντων σάλπιγγειν.

Κεφ. θ'. Cap. 9.

1 Quinto Angelo clangente, 3 locustae vastatrices prode-
unt. 13 Sextus autem clangens, 16 equites educti, et
humani generis denascentes.

ΚΑΙ ὁ πέμπτος ἀγγελος ἐπέαλπισε, καὶ εἶδον αὐ-
τὸν ἐν τῷ ἔρανῳ πεπλεκόμενον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἰ-
δὲν αὐτὴν ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῷ αἵματι.

2 Καὶ ᾤοιζα τὸ φρέαρ τῷ αἵματι· καὶ εἶδον
καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνης μεγάλης·
καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ αἶθρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ
φρέατος.

3 Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἔξηλθον ἀκρίδες εἰς τὴν
γῆν· καὶ ἰδὲν αὐταῖς ἔξοσις ὡς ἔχουσιν ἔξοσις
οἱ σκορπίοι τῇ γῆς.

Sed tantum
homines.

4 Καὶ ἔρρεθον αὐτὰς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὴν γῆν
τῇ γῆς, καὶ εἶδον πᾶν χλωρὸν, καὶ εἶδον πᾶν δένδρον· καὶ αὐ-
τῶν αἰθροῦς μόνες, οἵτινες· ἐκ τῶν χορῶν τῶν σπο-
ρίδων τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ματώσει αὐτῶν.

Vetacia-
tas scorpion-
um, vel, quem
scorpions af-
fice.

5 Καὶ ἰδὲν αὐταῖς ἵνα μὴ ὀλοκτελέσωσι
αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι μετὰς πάντας· καὶ ἰδὲν
στρατισμὸς αὐτῶν ὡς βασιλευσὶς σκορπίου, ἵνα

αὐτὰς

6 Καὶ

7 Καὶ

8 Καὶ

9 Καὶ

10 Καὶ

11 Καὶ

12 Καὶ

13 Καὶ

14 Καὶ

αὐτῶν ἀνθρώπων.

6 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσονται οἱ ἄν- *Sapient. 6. 18.*
θρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐχ εὕρωσιν αὐτόν· καὶ *Eccl. 2. 19.*
ἐκζητήσουσι δόξαν αἰνῶν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος *Eccl. 1. 8.*
αὐτοῦ.

7 Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ἔμοια *Sapient. 11. 9.*
τοῖς ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ὅτι ταῖς κα- *Locustæ au-*
ταῖς αὐτῶν ὡς σφόδρα ἔμοιοι χυσοῦν, καὶ τὰ φε- *tem, si cui*
ρὰ αὐτῶν ὡς φέρονται ἀνθρώπων. *ret abimi-*
laudæ sunt,
si niles dici

8 Καὶ εἶχον τεύχεα ὡς τεύχεα γυμνασίου, καὶ *possunt*
ἰδοῦντες αὐτοὺς ὡς λέοντων ἦσαν. *equis &c.*

9 Καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς·
ἡ φωνὴ τῶν πτερόων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων,
καὶ πολλῶν τριχοῦτων εἰς πόλεμον.

10 Καὶ ἔχουσιν ἔραϊς ὁμοίας σκορτίοις, κίντροι
ὡς τὸ ἔραϊς αὐτῶν· καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ἀδικήσας
ὡς ἀνθρώπους μὴ πόνους.

11 Καὶ ἔχουσιν ἐφ' αὐτοῦ βασιλεία τὸ ἀγρίον τὸ
ὄνομα αὐτῶν Εὐραχίστι Αβασδών, καὶ ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ ὄνομα ἔχει ὁ Απολλύων.

12 Ἡ καὶ ἡ μία ἀπῆλθεν, ἰδὲ ἔρχοντο ἐπὶ δύο
καὶ μὴ ταῦτα.

13 Καὶ ὁ ἕκτος ἀγρίλος ἰσάλησις, καὶ ἔκστα φω-
νὴ μίαι ἐν τῷ πτερόειν κινεῖται, τῷ θυσιαιρί-
ν τῷ χρυσῷ τῷ ἐνὸπιον τῷ Θεῷ,

14 Λέγουσιν τῷ ἕκτῳ ἀγρίλῳ ὃς εἶχε πᾶν
σάλ-

σάλπιγγα, Ἀὔσον ᾧ πένταρχος ἀγγέλλει τοῦ Διὸς
 μέγας ὅτι τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.

15 Καὶ ἐλύθησαν οἱ πέντε ἀγγελοὶ οἱ ἐν
τοίμασμάροις εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα
καὶ ἔτι τὸν ἥμισυ τοῦ χρόνου, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ πλεῖστον τῶν
θροόνων.

**Equestriis
exercitiis.**

16 Καὶ ὁ ἀριθμὸς σκατυμάτων ἑπτὰ
 xñ, δύο μυριάδες μυριάδων καὶ ἡκκοσα ἑπτὰ ἀριθ-
 μὸν αὐτῶν.

**Sulphu-
COL**

17 Καὶ ὅτως εἶδον τὸν ἵππον ἐν τῇ ἐρείῳ, καὶ
τὸν καὶ μαγνὸς ἐπ' αὐτοῦ, ἔχοντας θώρακας πο-
λείους καὶ ὑακινθίνους καὶ *θειοὺς εἰς καὶ αἱ κεφαλὴ
αὐτοῦ ἵππων ὡς κεφαλὴ λεόντων, καὶ ἐν αὐτοῖς σιμάται
αὐτοῦ ἐκπορεύει πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θείον.

18 Ὑπο τῆς τριῶν τῶν ἀπεκταίνουσα τῆ
πείτοι τῆς ἀποθροῦν, ἐν τῇ πύρρις καὶ ἐν τῇ κα-
πυρὸς καὶ ἐν τῇ θείᾳ τῇ ἐκπορευομένη ἐν τῇ σπύ-
τῳ ἀποθροῦ.

19 Η γὰρ ἐξουσία τῶ ἱπσαν ἐν τῷ στόμα πατρὸς
δοῦναι, καὶ ἐν τῷ ἐκχεῖν αὐτῶν, αἱ γὰρ ἐρεὶ αὐτῶν ὁμοίαι·
φρίσσιν, ἔχουσιν κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς αἰδικοῦσιν.

20 Καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ ἐκ πί-
πταίνουσαν ἐκ τῆς πληγῆς ταύτης, οὐτε μνησ-
ταν ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ χειρὸς αὐτοῦ, ἵνα μὴ φθι-
κυώσωσι τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδωλά τὰ χρυσά
καὶ τὰ ἀργυρέα καὶ τὰ χαλκεῖα καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύ-

ἴστα, αὐτοὶ βλέπειν δυνάσται, οὐτε ἀκείν, οὐτε
φεισάται·

21 Καὶ ἔματινόησαν ἐκ τῆς φωνῆς αὐτῆς, οὐτε ἐκ τῆς
φάρμακείῳ αὐτῆς, οὐτε ἐκ τῆς πορείας
αὐτῆς, οὐτε ἐκ τῆς κλαμμάτων αὐτῆς.

Neque re-
sepiscences
destiternae
suis homi-
cidiis.

Κεφ. ι'. Cap. 10.

Alius apparet Angelus amictus nube, 2 libellum aper-
tum tenens. 3 Inclamat, 9 & Ioanni, 8 oraculi iussu,
deuorandum tradit.

ΚΑΙ εἶδον ὄμιον ἀγγελον ἰχυρὸν καταβαίνοντα
ἐκ τοῦ ὕδατος, περιβεβλημένον νεφέλῳ· καὶ ἔρις
ἐπὶ τῇ καρδίᾳ· καὶ τὸ πρῶτον αὐτῷ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ
ὡς πόδες αὐτοῦ ὡς σύλοι πυρρός.

2 Καὶ εἶχεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀ-
νοργημένον καὶ εἶπεν ὅτι πρὸς αὐτὸν ὁ δὲ ἔξιστον ὅτι τὴν
θάλασσαν, ὅτι ὁ ἔξιστον, ὅτι τὴν γῆν.

3 Καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὡς περ λείαν μω-
ρεῖ· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ
ἐκ αὐτῆς φωνάζει.

4 Καὶ οὐτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ ταῖς φω-
ναῖς αὐτῆς, ὅτι ἔμελλον γράφειν· καὶ ἔκαστος φωνῶν ἐκ τῆς
ἑαυτοῦ λέγουσίν μοι, Σφραγίσσον ἃ ἐλάλησαν αἱ
ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ταῦτα γράφης.

Scribere
parabam;
sed audire,
vel, scrip-
turus eram.

5 Καὶ ὁ ἀγγελος ὃν εἶδον εἰσῶτα ὅτι τῆς θα-
λάσσης καὶ ὅτι τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν
ὕδατος,

6 Καὶ ὡμοῖται ἐν τῇ ζωῇ εἰς τὸν αἰῶνα τῆς
αἰῶνος,

αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸ ἔρανον καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ γῆ
καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θαλάσσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι
χρόνος ἐκ ἡσυχίας ἐστίν.

Sicut an-
nuntiavit.

7 Ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐξοδίου
ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ τελειωθῇ τὸ μυστή-
ριον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐληγγέλισεν τοῖς ἐαυτοῦ δούλοις τοῖς
πρεσβυτέραις.

8 Καὶ ἡ φωνὴ ᾧ ἤκουσα ἐν τῷ οὐρανῷ, πάλιν
λαλοῦσα μετ' ἐμεῦ, καὶ λέγουσα, Γραψάτω
τάδε τὸ βιβλαρίδιον τὸ ὡς ἀγγελίον ἐν τῇ χειρὶ
ἀγγέλου τοῦ ἐξῶτος ὅτι τῆς θαλάσσης καὶ ὅτι
τῆς γῆς.

9 Καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀγγέλου, λέγοντάς, Ἄν-
δρες μοι τὸ βιβλαρίδιον. Καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ κα-
τάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σε ὡς καὶ κοιλίαν· ὅμως ἐν τῇ
σύματί σου ἔσται γλυκύ ὡς μέλι.

Libellulum.

10 Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐν τῇ χειρὶ
τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατίφαγον αὐτό. καὶ ᾧ ἐν τῇ σύμα-
τί μου ὡς μέλι, γλυκύ καὶ ὅτι ἔφαγον αὐτό, ὅτι
κράνθη ἡ κοιλία μου.

11 Καὶ λέγει μοι, Δεῖ σε πάλιν προσεπι-
σταῖν ὅτι λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βα-
σιλεῦσι πολλοῖς.

Κεφ. 11. Cap. 11.

1 Templum metiri iubetur. 3 Dominus testes duos exi-
tat, 7 quos a bestia laniatos, 9 nemo terrae mandat,
11 Deus autem iuvitatem renovatos, 12 ad caelum con-
(1)

12. 13. Terrentur impii. 14. Et septimi Angeli tuba,
resurrectionis 18 & iudicii nuntiia, describitur.

ΚΑΙ ἰδὲ μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ· καὶ ὁ
ἄγγελος εἰσήκει, λέγων, Ἐγχεῖσαι, ἢ μέτρησον τὴν
καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυλιαστῆριον, καὶ τὸν περὶ
τοῦ πύργου ἐκ τῆς πόλεως.

2 Καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τῆς πόλεως ἐκβάλει
ἔξω, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἰδὲ περὶ τῆς πό-
λεως καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσῃς μετὰς τῶν
ἐπαινονταῦτόν.

3 Καὶ δώσω τοῖς δυοῖν μαρτυσίαν· καὶ τοῖς
ἐκ τῆς πόλεως καὶ τῆς πόλεως μετρήσῃς, ὅτι ἰδὲ περὶ τῆς πό-
λεως καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσῃς μετὰς τῶν
ἐπαινονταῦτόν.

4 Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυ-
χία αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἐστῶσαι.

5 Καὶ εἶπεν αὐτῷ θείῃ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπο-
ρήσῃ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ κατεδίει τὸν
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ εἶπεν αὐτῷ θείῃ ἀδικῆσαι,
ὅτι ἰδὲ περὶ τῆς πόλεως καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσῃς μετὰς τῶν
ἐπαινονταῦτόν.

6 Οὗτοι ἔχουσιν ἔξωθεν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ κατεδίει τὸν
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ εἶπεν αὐτῷ θείῃ ἀδικῆσαι,
ὅτι ἰδὲ περὶ τῆς πόλεως καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσῃς μετὰς τῶν
ἐπαινονταῦτόν.

7 Καὶ ὅταν τελείωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν,
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ κατεδίει τὸν
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῆς· καὶ εἶπεν αὐτῷ θείῃ ἀδικῆσαι,
ὅτι ἰδὲ περὶ τῆς πόλεως καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσῃς μετὰς τῶν
ἐπαινονταῦτόν.

πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσῃ αὐτοῦ, καὶ δοταί αὐτοῖς·

8 Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ὅτι τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥπερ χαλεεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος· ἔπερ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσαυρώσῃ.

9 Καὶ βλέψουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλαὶ καὶ γυναικῶν καὶ ἰδόντες τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμῖν, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐκ ἀριστοῦσι τιθῶνται εἰς μνήματα.

10 Καὶ οἱ κατοικοῦντες ὅτι τῆς γῆς χαρῶσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐυφρανθήσονται, καὶ δώρα πέμψουσι ἡγελοῖς· ὅτι οὗτοι οἱ δύο παρεφῆναι ἔδοσαν αἰσιν ὡς κατοικοῦντας ὅτι τῆς γῆς.

11 Καὶ μὲν τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμῖν, πνῦμα ζῶντος ἐκ τῶ Θεοῦ εἰσηλθόν ἐπ' αὐτούς· καὶ ἔστησαν ὅτι τοῦ πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ὅτι τῆς διαρκειῶντας αὐτούς.

12 Καὶ ἤκουσαν φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν αὐτοῖς, Ἀνάστη ὦδε. Καὶ ἀΐξουσιν εἰς τὸ ὕψος ἐκ τῆς νεφέλης· καὶ ἰδεώμεθα αὐτοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αὐτῶν.

13 Καὶ ἐκείνη τῇ ᾧρα ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέχεται τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἐπεκταῖσθαι ἐκ τῆς σεισμῆς ὀνόματα αἰθροῦ πῶν χιλιάδων ἑκατῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἡμεροῦς ἐγλύοντο, καὶ ἔδοσαν αὐτοῖς·

καὶ τῆς Θεοῦ τῆς ἐσχισ.

14 Ἡ καὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν, ἰδὲ ἡ καὶ ἡ τρίτη ἤρχετο ταχύ.

15 Καὶ ὁ ἑσδομος ἄγγελος ἐστὶλπισι· καὶ ἐγνώστο φωνὰ μεγάλη ἐν τῇ ἐσχισ, λέγουσιν, Ἐγνώστο αἱ βασιλείαι τῷ κόσμῳ, τῷ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἡ Χερσὺς αὐτῆς· καὶ βασιλεύσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶν.

16 Καὶ οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες ὀρθοῦντες οἱ ἄνθρωποι τῷ Θεῷ καὶ ἡμῶν οἱ ὅτι τοὺς θρόνους αὐτῆς ἔκτισαν ὅτι τὰ ὀρθώματα αὐτῆς, καὶ ὀρθοῦντες ἐν τῇ Θεῷ.

17 Λέγοντες, Εὐχαριστοῦμεν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἰσχυροκράτωρ, Ὁ ὢν, καὶ Ὁ ὢν, καὶ Ὁ ἐρχόμενος· ὅτι ἡλκας τὴν δυνάμιν σου πᾶσι μεγάλῳ, καὶ ἐκα-

Sumpta tua
illa ingenti
potentia ve-
nisti, & reg-
num iniur-
sti.

18 Καὶ τὰ ἔθνη ὀργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργὴ σου· καὶ ὁ καμὸς τῆς νεκρῶν, κρεδύλῃ, καὶ δῶναι τὸν μῦθον τοῖς δούλοις σου τοῖς ὀρθοῦσιν, καὶ τοῖς ἀγίοις καὶ τοῖς φοβεμένοις τὸ ὄνομα σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλῳ· καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθεί-
οντας τὸ γῆν.

19 Καὶ ὡς ἴδῃ ὁ ναὸς τῷ Θεῷ ἐν τῇ ἐσχισ, καὶ ἔλθῃ ἡ κλέωτος τὴν διαθήκης αὐτῆς ἐν τῇ ἰσχύι αὐτῆς· καὶ ἰσχύοντο αἰσθεσθαι καὶ φωνὰ καὶ βροχη, καὶ σφῆρις καὶ χάλαζα μεγάλη.

Κεφ.

Κεφ. 12. Cap. 12.

2. Mulieris 2 parturientis signum apparet, 4 cuius partu infidiatur Draco. 7 qui a Michael e deuictus, 9 deicitur. 13 Et quo magis vincendus excluditur, eo acius prius imminet.

ΚΑΙ σημεῖον μέγα ἄρθη ἐν τῇ ἔρατῃ· ἡ μὲν πριβεβλημένη ἔῃ ἡλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκράτω ἡ ποδῶν αὐτῆς· καὶ ὅτι τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα·

Uterum ferens.
Cruciatibus parturientis lentiens.
Ad verbum. Cruciatibus lentiens ut pariat.

2 Καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἐκράζει ἀδύνατα, καὶ βαπτισμομένη τεκεῖν.

3 Καὶ ἄρθη ὁμοσημεῖον ἐν τῇ ἔρατῃ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς ἐπὶ αὐτῇ καὶ ἀρχατα δέκα· καὶ ὅτι τὰς κεφαλὰς αὐτῆς διαδήματα ἐπὶ αὐτῇ.

4 Καὶ ἡ οὐρ αὐτῆς σύρει τὸ τρίτον τοῦ ἀστέρον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν· καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ὑπόπιον τῆς γυναῖκος τῆς μενομήνης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ.

5 Καὶ ἔπικεν ὁὖν ἄρρενα, ὅς μάλιστα ποιμήνην πάταται ἐν τῇ ἐρήμῳ σιδηρᾷ· καὶ ἔρπιδη τὸ τέκνον αὐτῆς ὡρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν θρόνον αὐτῆς.

6 Καὶ ἡ γυνὴ ἐφυγὼν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει πύλον ἡτοιμασμένον ὅπου τῷ Θεῷ, ἵνα ἐκεῖ τρέφῃ αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

7 Καὶ

7 Καὶ ἐγχεύετο πόλεμος ἐν τῷ ἔραυνῳ· ὁ Μιχα-
ὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν καὶ τῷ δράκον-
τι, καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ·

8 Καὶ ἐκ ἔχυσαν, οὕτως τόπος εὗρέθη αὐτοῖς ἐπὶ
αὐτῷ ἔραυνῳ.

Sed non
obtinue-
runt. vel,
prævalue-
runt.

9 Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρ-
χερός, ὁ χαλκέρυμνος διάβολος, καὶ σατανᾶς, ὁ πλανῶν
τὸ οἶκον μου ὅλην· ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.

10 Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην λέγουσαν ἐν
τῷ ἔραυνῳ, Ἀρτι ἐγχεύετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δυνάμις
καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἔξουσία τοῦ Χρι-
στοῦ αὐτοῦ. ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τοῦ ἀδελφοῦ
ἡμῶν, ὁ κατηγόρου αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡ-
μέρας καὶ νυκτός.

11 Καὶ αὐτοὶ εὐκίησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἶμα
τοῦ ἀγίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐ-
τοῦ· καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἄχρι
θανάτου.

Et non ita
amant su-
am ut mor-
tis pericu-
lo se obli-
cari volue-
rint. Ad
verbum, Et
non ani-
mam suam
vique ad
mortem.
vel, non te-
nuerunt.

12 Διὰ τοῦτο ὑβραίνετε οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν
αὐτοῖς σκηνουῦντες. Οὐκί τοῖς κατοικοῦσι τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ἐπὶ κατέβη ὁ διάβολος
ὅς ἐστι ὁ ἔχων θυμὸν μίαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον
καιρὸν ἔχει.

13 Καὶ ὅτι εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν
γῆν, ἰδὼν ὅτι τὴν γυναῖκα ἥπερ ἔθηκε τὸν ἄρρενα.

14 Καὶ

καὶ δυνάμει αὐτῶ, καὶ τῷ θρόνῳ αὐτῶ, καὶ ἔξουσίᾳ
ἐν ὅλῳ.

3 Καὶ εἶδον μίαν τῆς κεφαλῶν αὐτῶ ὡς ἰσχυ-
ρῶς εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τῆ θανάτου αὐτῶ
ἐκτετεύχθη, καὶ ἔθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὅπισθεν τοῦ
βιβλίου.

Bestiam il-
lam præ ad-
miratione
sequuta est.

4 Καὶ ᾤψατο αὐτῶ τὸν θρόνον· ὅς ἐδω-
κεν ἔξουσίαν τῷ θείῳ· καὶ ᾤψατο αὐτῶ τὸ θη-
ρῶδες, τίς ὁμοίος τῷ θείῳ; τίς δυνάται
ἐκτετεύχσει μετ' αὐτῶ;

5 Καὶ εἶδον αὐτῶ εἶδος λαλοῦν μέγα καὶ
βλασφημίας· καὶ εἶδον αὐτῶ ἔξουσία πόλεμον ποι-
ῆσαι μὴ ὡς τὰς ἐκτετεύχσας αὐτῶ.

6 Καὶ ᾤψατο τὸ εἶδος αὐτῶ εἰς βλασφημίαν
ἐπὶ τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτῶ, καὶ
τὸ σκεῦός αὐτῶ, καὶ εἶδον ὅτι τῶ οὐρανῷ ὀκ-
νήσας.

Iam inde a
iactis mundi
fundamen-
tis.

7 Καὶ εἶδον αὐτῶ πόλεμον ποιῆσαι μετ' αὐτῶ
καὶ νικῆσαι αὐτῶ· καὶ εἶδον αὐτῶ ἔξουσία ὅτι
ἐπὶ φυλῶν καὶ γλώσσων καὶ ἔθνων.

Si quis in
captivita-
tem ducit,
in capt. ab-
bit. Ad ver-
Captivita-
tem con-
gregat. i.
quos ducas
captivos.

8 Καὶ ᾤψατο αὐτῶ πάντες οἱ κατὰ
τὸν ὄψον· ὅτι τῷ γῆς, ὅτι ἐν γῆρα πᾶσι τὰ ὀνόματα ἐν
τῷ βιβλίῳ τῷ ζῶντι τῷ ἀρίστῳ τῷ ἰσχυρῷ, ὅτι κα-
τέχει τὸν κόσμον.

Nisi desit
propositio
ante accusa-

9 Εἴπε ἔχει ὡς, ἔκαστάτω.

10 Εἴπε αἰχμαλωσίαν συνάξει, εἰς αἰχ-

Gen. 9, 6.
Mat. 26, 32.

μαλασάν ὑπάρχει· εἰπε δὲ μαχαίρα δοκεῖται
δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρα δοκεῖται θύειν. ὅτι ὁ
ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

11 Καὶ εἶδον ὁμοσθηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς
καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίω· καὶ ἰλάλησεν
δεύκων.

12 Καὶ τὴν ἔξοσιν τῶν φερύων θηρίων πᾶσι
σας ποιεῖ αἰάπον αὐτῶ· καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ
κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἵνα φεσκιωῇσιν
θηρίον τὸ φερόν, οὗ ἐπερχέμεθα ἡ πληγὴ τῆς
νάτης αὐτῶ.

13 Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πᾶς
ταῖς αἰνῇ ἐκ τῆς ἐσχέρου εἰς τὴν γῆν, αἰάποι τῶν
φερύων.

14 Καὶ πλανᾷ ὁ κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς
διὰ τὰ σημεῖα αὐτοῦ ἐδόθη αὐτῶ ποιῆσαι αἰάποι
θηρίων· λέγων τοῖς κατοικοῦσι ἐπὶ τῆς γῆς, πᾶσι
εἰκόνα τῶν θηρίων ὅ ἐχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας
καὶ ἐξῆσε.

15 Καὶ ἐδόθη αὐτῶ θειῶσαι πνῦμα τῇ εἰ
καὶ τῶ θηρίῳ ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τῶ θηρίου,
πορήσῃ, ὅσοι ἀντὶ μὴ φεσκιωῇσιν τὴν εἰκόνα τῶ θη
ρίων, ἵνα δοκεῖται θύειν.

16 Καὶ ποιεῖ πείρας, ὅτι μικροὺς, καὶ ὅτι μεγ
λους, καὶ ὅτι πλουσίους καὶ ὅτι πτωχοὺς, καὶ ὅτι ἰλι
θους καὶ ὅτι δούλους, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς χάρι

τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, ἢ ὅτι τῆς μετώ-
πῳ αὐτοῦ.

17 Καὶ ἵνα μὴ τις δυνήται ἀρπάσαι ἢ πωλῆ-
σαι, ἢ ἔχειν τὸ χάραγμα, ἢ τὸ ὄνομα τῷ θη-
ρίῳ, ἢ ἀριθμὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

18 Ὡς δὲ ἡ σοφία ὅσιν. ὁ ἔχων νοῦν, ψηφιστέ-
ον ἀριθμὸν τῷ θηρίῳ. ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου
καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χ ϛ ε'.

Compu-
tetur
numerus.

Κεφ. ιδ'. Cap. 14.

Agno stante super montem Sion, 4 una cum castris suis
cultoribus, 6 Angelus unus Evangelium nuntiat. 8 A-
lius Babylonis caelum praedicat. 8 Tertius bestiam vitam
ponet. 13 Vox e caelo beatos illos pronuntiat qui Do-
mini causa moriuntur. 16 Mittitur postea falx Domini
in messem, 18 & in vindemiam.

ΚΑΙ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἄρδιον ἐστὶν ὅτι τὸ ὄρος Σι-
ὼν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐκστὰς τὰς τετρακοντατέσσαρες
χιλιάδας, ἔχουσι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γα-
ρρημοῖσι ὅτι τῆς μετώπῳ αὐτοῦ.

2 Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν τῷ ἔρειπῳ, ὡς φωνὴν
ὁδοῦ πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροχῆς μεγάλης· καὶ
φωνὴν ἤκουσα ὡς καθαροῦ καὶ καθαριζόντων ἐν τῷ
καταλείπει αὐτοῦ.

3 Καὶ αὐδοῖσιν ὡς ὁδὸν χαλὴν εὐάποιον τῷ
θεῷ, καὶ εὐάποιον τῆς τετρακονταζάων, καὶ τῆς ὁρε-
σπύρεων. καὶ ὁδοὶς ἡ δυνάτο μαθεῖν τὸ ὁδὸν εἰ-
παὶ αὐτοῦ ἐκστὰς τὰς τετρακοντατέσσαρες χιλιάδας, οἱ
γρηγοροῖσι ἀπὸ τῆς γῆς.

Empti sunt
ex homini-
bus. uel. re-
empti.
Inculpati.

4 Οὗτοί εἰσι οἱ μὲν γυναικῶν ἐκ ἑμολευ-
σαν' παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀγα-
θωύτες τῆς ἀγρίας ὅπερ αὐτὴ ἔσθλη. οὗτοι ἡγε-
μοσύνην ἔχουσιν ἐν τῇ πόλει, ἀπαρχὴ τῆς Θι-
τῆς ἀγρίας.

5 Καὶ εἰ τῆς πόλεως αὐτῆς ἔχῃ εὐρίστη δόλως
μωραὶ γάρ εἰσιν ἐν ὅπῳ τῇ πόλει.

6 Καὶ εἶδον ὄμιον ἀγρίον πετῶμενον ἐν μα-
ρανθήματι, ἔχοντα βλαστῆριον αἰώνιον, βλαστῆ-
ριον καὶ τοικοῦντας ὅπῃ τῇ γῆς, καὶ παῖς ἱθιός καὶ φ-
λῶν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν.

Psalm. 145. 6. 7 Λέγοντα εἰ φωνὴ μεγάλη, Φοβήθητι τὸν Θε-
όν, καὶ δόξα αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρι-
σεως αὐτῆς.

. Apoc. 14 15. στας αὐτῆς καὶ προσκυνησάτω * τῷ ποιήσαντι
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ
ζῷα ὑδάτων.

Isa. 21 9.
Ierem. 51 8.
Infra 18 2.
E vino in
scortationis
sup potum
præbuit
omnibus
gentibus.

8 Καὶ ὄμιος ἀγρίος ἠκολούθησεν, λέγων, Ἐπισ-
τε Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ὅτι ἐκ τοῦ ὕ-
δατος τοῦ θυμῆς τῆς πορείας αὐτῆς πίπεται πᾶς
τῆς ἔθνης.

9 Καὶ τρίτος ἀγρίος ἠκολούθησεν αὐτῷ
λέγων εἰ φωνὴ μεγάλη, Ἔστι τὸ θηρίον θανα-
τωεὶ καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, καὶ λαμβάνει χά-
σμα ὅτι τὸ μωρὸν αὐτοῦ, ἡ ὅτι τὴν χά-
σμα αὐτοῦ,

10 Καὶ αὐτὸς πίπτει ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ θυμῆς

Θιού, τῷ κικερασμαῖν αὐτοῦ ἐν τῷ ποτη-
 ρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ βασιλευσέτω ἐν πυρὶ καὶ
 ἐν αἵματι τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἐν αἵματι τοῦ

11 Καὶ ὁ κραπνὸς τῆ βασιλείας αὐτοῦ ἀναβαί-
 νησιν αἰῶνας αἰῶνων· καὶ ἐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας
 κατὰ τοὺς ὁρεσκινοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰ-
 κὴν αὐτοῦ, καὶ εἰς λαμβάνει τὸ χάραγμα τῷ ὀνό-
 ματι αὐτοῦ.

12 Ὡς ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ὅτι· ὅτι οἱ τη-
 ρῶντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πίστιν τοῦ

13 Καὶ ἡκούσα φωνῆς ἐκ τοῦ ὕδατος, λεγούσης
 ἡμέτερον, Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ὄντες·
 ἀπαύτι. Ναὶ, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀνα-
 στήτωσαν ἐκ τῆς κόπῃς αὐτοῦ· τὰ ὅσα αὐτοῦ
 ἐποίησεν μετ' αὐτοῦ.

Vi requies
 cant à labo-
 ribus suis.

14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδὲ νεφέλη λευκή, καὶ ὅπῃ τὴν
 ὥδῃ καὶ θηρίον ὁμοίον ἡμῶν ἀνθρώπου, ἔχον ὅπῃ
 κεφαλῆς αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ
 αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.

15 Καὶ ὄμιλος ἄγγελος ἔστηλθεν ἐκ τοῦ θρόνου,
 καὶ ἐν μεγάλῃ φωνῇ τῶν ἁγίων λέγον ὅτι τῆς
 ὥδῃ, Πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θείρισον ὅτι Joel 3. 23.
 ἡ δὲ σοὶ ἡ ὥδῃ τῷ θείρισται· ὅτι ἔξηραν οἱ θείρι-
 σται τῆς γῆς.

16 Καὶ ἔβλεπεν ὁ καρδιήμυθος ὅτι τίνι παρ-
 ἔσται τὸ δρέπαρον αὐτοῦ ὅτι τίνι γινώσκει
 αὐτὸν ὁ γῆ.

17 Καὶ ὁμοῦς ἄγγελος ἔφηλθεν ἐκ τοῦ καὶ τῶ
 πρὸ οὐρανοῦ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπαρον ὄζυ.

18 Καὶ ὁ αὐτὸς ἄγγελος ἔειπεν ἐν τῷ θυσιάζειν, ἔχων ἔξουσίαν ὅτι τῷ πυρὶ· καὶ ἐφώνησεν πρὸς τὴν μεγάλην καὶ ἔχει τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ, λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ, καὶ τρύγησον τὰ βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκεικεται ἡ συγκομιδὴ αὐτῆς.

19 καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ
εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμετελον τῆς γῆς,
καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν λίαν τὴν θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν
μεγάλην.

20 Καὶ ἐπατίθη ἡ κλυὺς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ
ἐξήλθεν αὐμὰ ἐκ τῆς κλυτῆς ἀφ' ἧς ἡ χερσὶ τοῦ χαλπιῶτος
ἔπασσεν, ἀπὸ σταδίων χαλίων ἑξακοσίων.

Кеф. 12. Стр. 15.

3 Apparent septem Angeli, habentes plagas septem vltima.
3 Victores bellig Deum laudant. 6 Angelis septi, da-
tur septem diuini furoris phiale.

ΚΑΙ εἰδὼν ὁ κύριος σημεῖον ἐν ταῖς οὐρασί, μὴ δὲ
 διασπασθῆναι, ἀγγέλους ἐπέμψεν, ἔχοντας πληγὰς
 ταῖς ἐξάταις, ὅτι ἡ αὐτῶν ἐπιλειότης ὁ νόμος
 τοῦ θεοῦ.

2 Καὶ εἶδον αἱς θαλάσσαις ὑαλίνω μαρμαρέναις

In illis ex-
pleta est ira
Dei.

καὶ ἐν τῷ πικρῶντας ἐν τῷ θρήνῳ καὶ ἐν τῷ εἰρηόῳ
καὶ ἐν τῷ χαράματι αὐτοῦ, ἐν τῷ ἀριθμῶ
ἐν τῷ αὐτῷ, ἐστὶν αὐτῷ πλὴν θαύματος πλὴν
καὶ ἐν τῷ πικρῶντας καὶ ἐν τῷ εἰρηόῳ.

3 Καὶ ἀδίδει πλὴν αὐτῷ Μασίας, δ' ἔλου τῷ
Θεῷ, καὶ πλὴν αὐτῷ τῷ ἀρίῳ, λέγοντες, Μεγάλα καὶ
καὶ αὐτῷ τὰ ἔργα σου, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ ποιητορ
τοῦ δίκαιου καὶ ἀληθινῷ αὐτῷ σου, ὁ βασιλεὺς
τοῦ αἰῶνος.

4 Τίς ἐμὴ φρονεῖ σε, Κύριε, καὶ δόξα σου τὸ ὄ-
κνησιν σου; ὅτι μόνος ὅστις ὅτι πάντα τὰ ἐξ ἡ
αὐτοῦ καὶ ἀποσκευασέσιν αὐτῷ σου ὅτι τὰ δίκαια
καὶ σου ἐφανέρωσαν.

5 Καὶ μὴ ταῦτα εἶδεν, καὶ ἰδὲ ὑπολήνη ὁ ναὸς τῷ
πλὴν τῷ μαρτυρίῳ ἐν τῷ ἐκτενῶ.

6 Καὶ ἔξῃλθον οἱ ἐπὶ ἀγγελιοὶ οἱ ἔχοντες τὰς
ἐπὶ πληγὰς, ἐν τῷ ναῷ, ἐν τῷ μέρει λίον καὶ αὐτῶν
ἐλαμωρῶν, καὶ αὐτῶν μέρει αὐτῶν τὰ ἐξ ἡ ζωῆς
χρυσῆς.

7 Καὶ ἐν τῷ πικρῶντας ζωῶν ἰδὼν τοῦ
ἐπὶ ἀγγελιοὶ ἐπὶ ἀφίλας χρυσῆς, γομούσας τοῦ
Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς πᾶν αἰῶνα τῷ
αὐτῶν.

8 Καὶ ἐγμείδῃ ὁ ναὸς καὶ πικρῶν ἐν τῷ ὄκνησιν
Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀνέμῳ αὐτοῦ καὶ οὐδὲν ἄλλο
δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν, ἄλλο πικρῶντας

Psalm 146. 6.

Donec ex-
pleta essent,
vel, finita.

αἰ

ἐκ τῆς πληγῆς τῆς ἐκ τῆς ἀργύρου.

Κεφ. 15'. Cap. 16.

17 Effundunt Angeli septem commissas sibi furoris & vini phialas: quibus effusis variae plagae in orbe terrarum exoriuntur. 18 ad terrendos improbos, 19 & magis vrbis incolas.

ΚΑΙ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐν τῷ θαλάσσῃ, λέγουσας τοῖς ἐκ τῆς ἀργύρου, Ὑπάγετε καὶ ἐκχεάτε τὰς φιάλας τῆς θυμῶν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἔχευεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος καὶ ὀδύνη ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ ἔχοντος τὸ χάσμα τοῦ θυμῶν, καὶ τοῦ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ φαντασίου.

3 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἔχευεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσσῃ.

4 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἔχευεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν ποταμὸν καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῆς ὕδατων· καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ ἐν ταῖς πηγαῖς.

5 Καὶ ἤκουσα τῆς ἀργύρου τῆς ὕδατων λέγουσας, Δύσχος, Κύριε, εἰ, Ὁ σὸν, καὶ Ὁ ἰσχυρὸς, καὶ Ὁ ὀπίσθεν· ἐπὶ ταῦτα ἔκρινες.

6 Ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἔχευες, καὶ αἷμα αὐτῶν ἰδοὺ πιεῖν· ἀξιολογὸν γὰρ εἶπεν.

7 Καὶ ἤκουσα ὁμοῦ ἐκ τοῦ θυμῶν τῶν ἀνθρώπων λέγουσας,

Ναὶ

Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δι-
αφανὲς αἰ κρίσῃς σε.

8 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἔξέχει τὴν φιάλην
ἐκ τοῦ ὅπου ἦ ἡλιον καὶ ἐδόθη αὐτῷ καταμίαινα τὸν
ὄθρῳ πύρι.

9 Καὶ ἐκαταμίαιναν οἱ αἰθροῦσι καὶ ὕμνῳ
αὐτοῦ, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχον-
τος τὴν ἔξουσίαν ὅπου τὰς πληγὰς ταύτας· καὶ ἐμα-
ρτύησαν ὅτι αὐτῷ δόξαν.

10 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἔξέχει τὴν φιά-
λιν αὐτοῦ ὅπου ἡ θέρητον τοῦ θηρίου· καὶ ἐβόησε ὡς ἡ
βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη· καὶ ἐμαρτύησαν τὰς
γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου·

11 Καὶ ἐβλασφήμησαν ὁ Θεὸν ὅτι ἐρανὲς ἐκ τῶν
πῶν αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἡλικῶν αὐτῶν· καὶ ἐμαρ-
τύησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

12 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἔξέχει τὴν φιάλιν
ἐκ τοῦ ὅπου ἡ ποταμὸν ἡ μέγαν ἡ Εὐφράτην· καὶ ἔξ-
εραν τὸ ὕδωρ αὐτῆς, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τοῦ
βασιλέως τοῦ δυνάμενος ἀνατολῶν ἡλίου.

13 Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ
ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευ-
δοπροφήτου πνεύματα περὶ ἀνάσταρτα, ὅμοια βα-
ρύνοντες.

14 Εἰς τὰ πνεύματα δαμόνιον ποιῶντα ση-
μεῖα, καὶ ἐκπορεύονται ὅπου τὸν βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ
τοῦ

Obscuratum
fuit reg-
num : ita ut
manderent
linguas suas
per dolore.

τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλιν
τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τῆς Θεοῦ τῆς πα-
ρέαυτος.

Σαφρ. 7. 7.

πια. 24 44.

Inc. 12 39.

Quæ in ipso

sunt in ho-

nesta.

15 Ἰδοὺ, ἔρχουσα ὡς κλέπτεις. Μακάριοι ἡ
ζηνοῦντες, καὶ τηροῦν τὰ ἐντολὰς αὐτῆς, ἵνα μὴ θυμω-
θῇς ἐπὶ τοὺς ἀσεβῆτας, καὶ βλέπωσι τὴν ἀποκάλυψιν
αὐτῆς.

16 Καὶ συναγαγὼν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν ἡ κα-
τὰ τὴν ἐντολήν. Εξέρχεται Ἀρμαγεδδών.

17 Καὶ ὁ ἔσθρας ἀγγέλος ἔδειξε τὴν φά-
λιν αὐτῆς εἰς τὸν ἄερα καὶ ἔδειξε φωνὴν μεγάλην
ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἐκ τοῦ θρόνου, λέγουσα,

Factum est. Ἰέροντι.

18 Καὶ ἐκλύοντο φωναὶ καὶ βρογαὶ καὶ ἀσφα-
λαί· καὶ σφοδρὸς ἐκλύετο μέγας, ὅς τις ἐκλύετο ἀπὸ
οἱ αἱ ἀσφαλαὶ ἐκλύοντο ὅτι τῆς, τελευτῆς σφοδρῆς
οὕτω μέγας.

19 Καὶ ἐκλύετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τέσσαρας μέρ-
η, καὶ αἱ πόλεις τῆς ἐντολῆς ἔπεσον. καὶ Βαβυλὼν ἡ
μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δίδωμι αὐτῇ τὴν
ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτῆς.

20 Καὶ πᾶσα ἡ πόλις ἔφυγε, καὶ ἔρη οὐχ ἔτι
ρίσθησαν.

21 Καὶ χάλασα μεγάλη ὡς ταλαιπώρια κα-
ταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι τοὺς αἱρεθῆναι
καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ αἱρεθῆναι τὴν Θεοῦ ἐκ τῆς
πλῆ-

Jerem. 25. 25.

Ad talenti

magnitudi-

nem. q. d. ta-

lentaria.

Propter

plagā gran-

dinis.

πληθὺς τ' χαλίζης· ὅτι μεγάλη ὄσιν ἡ πληγὴ αὐ-
τῆς σφίδρα.

Κεφ. ιζ'. Cap. 17.

Describitur meretrix illa magna, 2 cum qua reges terre
scurtantur, 6 ebria priorum sanguine, 7 & bestia que
portat illam, mysterium variusque, 11 & exitium. Po-
stremo d' agni victoria.

ΚΑΙ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπὶ ἀγγέλων τῶν ἔχον-
των τὰς ἐπὶ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμῶν, λέ-
γων μοι, Διόρο, Δειξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῆς
τῆς μεγάλης, τῆς καθαρμύνης ὅτι τῶν ὑδάτων τῶν
πολλῶν.

2 Μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τ' γῆς, καὶ
ἡμιδίδηται ἐκ τῶν οἶνις τ' πορείας αὐτῆς οἱ κατε-
καυότες τ' γῶν.

3 Καὶ ἀπώσκει με εἰς ἔρημον ἐν πνέματι, καὶ
ἤδον γυναικα καθαρμύλου ὅτι θηρίον κόκκινον, γέ-
μον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἐπὶ καὶ
κίετα δέκα.

4 Καὶ ἡ γυνὴ ὡς πεφωτισμένη πορεύετα καὶ
ποκίτω, καὶ καχευσομένη χευστὴ καὶ λίθων τιμίσω καὶ
ραγαρίταις, ἔχουσα χευσταὺ ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτῆς, ἡμίον βδελυγμάτων καὶ ἀκαθάρτουτος
πορείας αὐτῆς.

Plenum a-
bominandis
flagitiis &
immunditia
scurtationis
lux.

5 Καὶ ὅτι τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμ-
μέον, Μυστήριον, Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν
πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.

6 Καὶ εἶδον τὴν γυναικα μετὶ σσεως ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ὁγίαν, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ μαρτύρου Ἰησοῦ· καὶ ἰδαύμασα, ἰδὼν αὐτῷ, θαύμα μίγα.

7 Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος, Διὰ τί ἰδαύμασαι, ἐγὼ σοι ἔρθ' τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τὸ θυμὸν βασιζόντες αὐτῷ, τὸ ἔχοντος ταῖς ἐπὶ ἀκαθάραις καὶ τὰ δέκα κίρατα.

8 Θυρίον ὃ εἶδες, λέω, καὶ ἐκ ἔστι· καὶ μέλει αἰεταίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικουῦντες ὅτι τὸ γῆς (ὅτι ἐγένετο πάλιν τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου) βλέποντες τὸ θυρίον ὃ, πῶς, καὶ ἐκ ἔστι, καὶ πέρι βεβν.

9 Ὡς ὁ νῦν ὁ ἔχων σε ζῆαν. Αἱ ἐπὶ ἀκαθαλαί, ἔρρι εἰσὶν ἐπὶ ὅπου ἡ γυνὴ κρύβηται ἐπ' αὐτῇ.

10 Καὶ βασιλεῖς ἐπὶ αἱ εἰσιν· οἱ πέντε ἔδισαι, καὶ ὁ εἰς βεβν, ὁ ὅς τις οὐ πω ἤλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι.

11 Καὶ τὸ θυρίον ὃ λέω, καὶ ἐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὅς τις ὅς τις, καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ αἱ βεβν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

12 Καὶ τὰ δέκα κίρατα αὐτοῦ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὐ πω ἔλαβον, ὅτι ὅς τις βασιλεῖς μία· ὅταν λαμβάνοις μὲν τὸ θυρίον.

13 Οὗτοι μίαι γνώμῃ ἔχουσι, καὶ τὸ δυνά-
μει καὶ τῷ ἔξουσίᾳ αὐτῶν τῇ θηρίῳ διαδιδά-
σκουσιν.

14 Οὗτοι μὲν τοῦ ἀγρίου πολεμήσουσιν, καὶ τὸ
ἀγρίον νικήσῃ αὐτῶν, ὅτι Κύριος κυρίαν ὀρεῖ καὶ βα- *Infra 19. 18*
σιλὺς βασιλείαν· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, κλητοὶ καὶ ἱκ- *18. 20. 21. 22*
ληκτοὶ καὶ πιστοί.

15 Καὶ λέξασθε μοι, τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρ-
τις κέθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη, καὶ
ῥέουσιν.

16 Καὶ τὰ δέντρα κίρηντα ἃ εἶδες ὅτι τὸ θηρί-
ον, οἱ μισήσουσι τὸ πόρνον, καὶ ἡρμωμένῳ ποιή-
σονται αὐτῷ· καὶ γυμνώσιν αὐτῶν τὰς σαρκάς αὐτῶν ἐκ-
γυρνῶν, καὶ αὐτῷ κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ.

17 Ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν
πίπισαι τὸ γνώμῃ αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώ-
μην, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῇ θηρίῳ ἃν
χιτλαδῇ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ.

18 Καὶ ἡ γυνὴ ἡ εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη
ἡ ἔχουσα βασιλείαν ὅτι τὴν βασιλείαν τῇ γῆς.

Κεφ. ιη'. Cap. 18.

Horrendum Babylonis excidium proponitur. 11 16 18
loquent negotiatores tetra, qui ex pompa & luxu ipsius di-
tati sunt. 20 Exultant vero omnes electi ex iam iusta
Dei ultione.

ΚΑΙ μὲν ταῦτα εἶδον ὄμνον ἄγχαλον καταβαί-
νοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἔξουσίαν μεγάλην
ἡλῶν

λὼν· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτῆς.

2 Καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχύϊ, φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Ε-
Σμρτα, 14 8. πῖσει ἱππеси Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, καὶ ἐχλύετο ἡ κατῳ-
εφα. 21-9.
μερεμ. 51, 8. κητήριον δαμύναεν, καὶ φυλακὴ πάντοὺς πνύματι
 ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ πάντοὺς ὀρνέας ἀκαθάρτου καὶ
 μιμητηδύς.

Magnificis
 oribus de-
 liciarum e-
 ius locuple-
 cati sunt.

3 Οἱ ἐν τῷ οἶνι τῷ θυμῷ τῇ πορείας αὐτῆς πῖ-
 πωκε πάντα τὰ ἔθνη· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ'
 αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῇ γῆς ἐν τῷ θυ-
 νάμειος τῷ ἐρλώεις αὐτῆς ἐπλέτησαν.

4 Καὶ ἤκουσα θηλυφωνίῳ ἐκ τοῦ ἔρατος λέγου-
 σαν, Εξέλθετε ἔξ αὐτῆς ὁ λαὸς μὲν, ἵνα μὴ συγκα-
 τανίστητε τῷ ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἵνα μὴ λάβῃτε ἐκ
 τοῦ πληγῶν αὐτῆς.

5 Οἱ ἠκολούθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αὐ-
 τῆς οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα
 αὐτῆς.

6 Απόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν,
 καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
 τῆς. ὡς τῇ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε, κέρασати αὐτῇ
 διπλοῦν.

Luxuriata
 est.

7 Οὕτως ἐδίδασκεν ἑαυτῷ καὶ ἐς ἐρλώισασι, πῶς
 τον δότι αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ὡς τῇ
 καρδίᾳ αὐτῆς λέγει, Κάθισεν βασιλεῖσα, καὶ ἡσέ-
 ια εἰμί· καὶ πένθος ἐμὴ ἴδω.

8 Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξεισιν αἱ πληγαὶ
 αὐτῇ.

ἐν τῇ θανάτῳ καὶ πένθῳ καὶ λιμῷ· καὶ ἔτι περὶ κα-
τακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνων
ἐν τῷ.

9 Καὶ κλαύσονται αὐτῶν καὶ κίφονται ἐπ' αὐ-
τῇ οἱ βαπτεῖς τῆς ἡγίας, οἱ μετ' αὐτῆς πορευόμενοι
καὶ ἐρρωσάμενοι, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυ-
ρρῆτος αὐτῆς·

Luxuriati.
Fumum qui
ex incendio
eius prodit
bit.

10 Απομακρύνει ἰσηκότες, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιτισμῷ αὐτῆς· λέγοντες, Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλωνί, ἡ πόλις ἡ ἰχυρὰ, ὅτι ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἔλθει ἡ κρίσις σου.

II Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πεν-
θοῦσιν ἐπ' αὐτῇ, ὅτι ἂν γέμον αὐτῇ ἐσθλὰ εἰς ἀγοράζωσι
ὡς ἔστι·

Mercedes

12 Γόμον χρυσῆ καὶ ἀργύρεα καὶ λίθων τιμίῃς, καὶ
μαργαρίταις, καὶ βύσσιν, καὶ πορφυρεῶς, καὶ σιρκῆς, καὶ κοκ-
κίνοις· καὶ πᾶν ξύλον θυϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφαντί-
νου, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτης, καὶ χαλκῆς, καὶ
σίδηρου, καὶ μαρμάρου,

13 Καὶ κινέμενον, καὶ θυμιάματα, καὶ μύρον,
καὶ λίβανον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ σέμιδαλιν, καὶ σῖτον,
καὶ πτάνη, καὶ πάργυρα, καὶ ἵππων, καὶ βεδῶν, καὶ¹ σωμα-
των, καὶ ψυχῶν αἰθερόπων.

Municipiorum.

14 Καὶ ἡ ὁπόρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς
 σου ἀπῆλθεν ὧστε σοὶ, καὶ πᾶσι τοῖς λιπαροῖς καὶ τοῖς
 ἡμετέροις ἀπῆλθεν ὧστε σοῦ· καὶ οὐκ ἐστὶ ἐμὴ εὐρή-
 σαι.

Fraus de
fiderii.

σης αὐτῆς.

15 Οἱ ἔμποροι τῶν οὐκ ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὅσοι μακρόθεν ἤσαν, διὰ τὸν φόβον ἡ βασιλείας αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες·

16 Καὶ λέγοντες, Οὐαὶ, καὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ ὅπου ἐβλήθη ἡ βύσσινος καὶ πορφυρεὺς καὶ κόκκινος, καὶ κηρυττωμένοι ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρμήνευται ὁ σῶς πλῆθος.

17 Καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῇ πλώϊ, καὶ ὁ ὁμιλος, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι ἐπὶ τῇ θαλάσῃ ἱστάμενοι, ὅσοι μακρόθεν ἤσαν,

18 Καὶ ἔκραζον, ὁρῶντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες, Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;

19 Καὶ ἔβαλον χεῖράς ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαὶ, καὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλήσθησαν πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσᾳ· ἐκ τῆς πικρίας αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρμήνευται.

20 Εὐσεβείας ἐπὶ αὐτῶν ἔρχεται, καὶ οἱ ἄγγελοι πόλεως καὶ οἱ ἄγγελοι, ὅτι ἐκρίναν ὁ Θεὸς τὸ κρῖμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

21 Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθου ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θαλάσσαν, λέγων· Οὕτως ὁρμήματα βληθήσονται βαθυλαγὴν ἡ μεγάλη πόλις.

In nihilum
redactæ
sunt, sicut
urbes deso-
latæ.
In mari ne-
gotiantur.
Vel, Ex ma-
ri quæstum
faciunt.
Fumum in-
cendii.

Pulserunt.

Rebus mag-
ni pretii
quæ in ea
erant.

et. Instar
moliæ mag-
næ.

Tanto im-
petu proii-
cietur. B.
vel, percu-
tietur.

ἡ πόλις.

22

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἡ πόλις.

ἴλη, καὶ ἐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι.

22 Καὶ φωνὴ κιθαρῶδων καὶ μουσικῶν καὶ αὐ-
λῶν, καὶ σαλπαστῶν, ἐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ
τῆς τεχνίτης πάσης τέχνης ἐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔ-
τι καὶ φωνὴ μύλων ἐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι.

23 Καὶ φῶς λύχνου ἐ μὴ φαῖν ἐν σοὶ ἔτι καὶ
τομφοῖς καὶ σύμφωνος ἐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι ὅτι
ἡμποροὶ σου ἦσαν ὅι μωγισαῖες τῆς γῆς, ὅτι Procetes
καὶ τῆ φαρμακείας σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ
ἔθνη.

24 Καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα περιεσφῆν καὶ ἀγίων εὐ-
δοῶν, καὶ πάντων τῶν ἰσχυρῶν ὁπὶ τῇ γῆς.

Κεφ. 19. Cap. 19.

1 Laudant coelestes Deum quod vindicavit sanguinem filii
suum a manu meretricis. 9 Beati scribuntur qui ad coe-
lestium nuptiarum Agni vocati sunt. 10 Angelus adorari
se prohibet. 11 E caelo summus ille Rex regum appa-
ret. 19 Bellum oritur, 20 in quo apprehenditur Bestia,
et in flagrum ardens delicitur.

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑῦΤΑ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ
μεγάλου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, λέγοντος, Ἀλληλῳῖα ἡ
κυρία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δυνάμις Κυρίου
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

2 Ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ ὅτι
ἐκ τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, ἥτις ἐφθείρε τὴν
ἐκκλησίαν τῆς πόρνης αὐτῆς, καὶ ὅτι ἐξεδίκησε τὸ αἷμα Vindicavit
τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς.

3 Καὶ δεύτερον εἶρηκεν, Ἀλληλῳῖα, καὶ ὁ κα-

πρὸς αὐτῆς ἀναβάνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνος.

4 Καὶ ἔπεισον οἱ φρεσβύτεροι οἱ εἰκοσι καὶ τέσσαρες, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσκυνοῦσιν τῇ Θεῷ τῇ κεντρικῇ λέγοντες, ὅτι τῷ θρόνῳ, λέγοντες, Ἀμὴν. Ἀληθεύει.

5 Καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἔρχεται, λέγουσα, Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἡμεῖς καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβεοὶ μὲν αὐτοῦ, καὶ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

6 Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδατῶν πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροτῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων, Ἀληθεύει· ὅτι ἔξαπίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ.

7 Χαίρομεν καὶ ἀγαλλιάμεθα, καὶ δώμεν τὴν δόξαν αὐτοῦ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἁγίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτῇ.

8 Καὶ ἰδοὺ αὐτὴ ἵνα περιβάληται βύσσιν καθαρὴν καὶ λαμπερὴν. τὸ γὰρ βύσσινον, τὰ δικαιοματικά ἐστὶ τῆς ἁγίας.

9 Καὶ λέγει μοι, Γράψον, * Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἁγίου κεκλημένοι. Καὶ λέγει μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ εἰσι τῷ Θεῷ.

10 Καὶ ἔπεισον ἡμετέραν τῇ ποδῶν αὐτοῦ προσκυνοῦσιν αὐτῷ καὶ λέγει μοι, Ὁ δοῦλος σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν μαρτυρῶν τοῦ βιβλίου, τῇ Θεῷ προσκυνοῦσιν.

Vtramicia-
aur bysso
pura &
splendida.
byssus e-
nim iustifi-
cationes
sunt sancto-
rum,
Mat. 22.2.

Vide ne hoc
facias.

12
13
14
15
16
17

ἰδὲ μαρτυρία τῷ Ἰησοῦ ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς αἰσθη-
φαιτίας.

11 Καὶ εἶδον τὸν ἔρανὸν αἰσθηγμένον, καὶ ἰδὼν
ἵππους λευκοὺς, καὶ ὁ καθ' ἑμῶν ἐπ' αὐτὸν καλούμε-
νος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσυνῇ κρείται καὶ
πολεμεῖ.

12 Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ· πυρὸς,
καὶ ὅπῃ τινὶ κεφαλῇ αὐτοῦ διαδήματα πολλά·
ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ
αὐτός·

13 Καὶ ὡφειλέτη μῶν ἱμάτιον βεβαμμένον
ἔματι· καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ὁ λόγος τοῦ
Θεοῦ.

14 Καὶ τὰ ἔρχόμενα τὰ ἐν τῷ ἔρατι ἡκο-
κῶν αὐτοῦ· ἰδοὺ ἵπποις λευκοῖς, εἰδεδυμένοι βύσ-
σιν λευκὴν καὶ καθαράν.

15 Καὶ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία
ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατήσῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐ-
τοῦ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτοῦ Reges
πατεῖ τινὶ λυγρῇ τῷ οἶνι τῷ θυμῷ καὶ τῷ ὀργῇ τῷ
Θεῷ τῷ παντοκράτορι.

Reges eos
virga fer-
rea. vel, ba-
culo ferreo.

16 Καὶ ἔχει ὅπῃ τὸ ἱμάτιον καὶ ὅπῃ δὲ μνηρὸν
αὐτοῦ τὸ ὄνομα γεγραμμένον, Βασιλεὺς βασιλείων,
καὶ ὑπερὺν ὑπερίων.

Supra, 17. 14.
1. 1. 1. 6. 13.

17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἰσῶτα ἐν τῇ ἡλίῳ·
καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὁρώσι
Μμμ 2 τοῖς.

τοῖς πετωμένοις ἐν μασουρασίᾳ, Δεῖτε καὶ οὐ
ἀγαθὸν εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ μεγάλου Θεοῦ,

Tribuno-
rum.

18 Ἰνα φάγητε σάρκα βασιλέων, καὶ σάρκα
ἡλιαρχῶν, καὶ σάρκα ἰσχυρῶν, καὶ σάρκα ἱε-
ρῶν καὶ τῶν κερσημύων ἐκ αὐτῶν, καὶ σάρκα
παύτων ἰλαυθέρων καὶ ἐλευθέρων, καὶ μικρῶν καὶ με-
γάλων.

19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς
γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα πρὸς
σαὶ πόλεμον μετὰ τοῦ κερσημύου ὅτι τοῦ ἵππου καὶ μετὰ
τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.

Sed capta
fuit bestia
illa.
Characte-
rem, vel, no-
tam.

20 Καὶ ὅππῃ δὴ τὸ θηρίον, καὶ μετὰ τῶν
ψευδοπροφητῶν ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐπέποιον
αὐτῷ, ἐν οἷς ἐπλάκυσεν αὐτὸν λαβόντας τὸ χάσμα
τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς περσικωσμένους τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.
ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην, τὴν τε-
ρὸς τὴν κρημνίσαν ἐν τῇ θείᾳ.

21 Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκταίνθησαν ἐν τῇ ῥή-
ματι τοῦ κερσημύου ὅτι τοῦ ἵππου, τῇ ἐκπορευομέ-
νῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ὄρτοις ἐχού-
ναι αὐτὸν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Κεφ. κ'. Cap. 20.

1 Angelus 2 Satanam vinculis constringit ad mille an-
nos, 8 quibus solutus, Gog & Magog .i. occultos & ap-
ertos hostes in Sanctos concitat. 11 Sed Domini vindicta
coercet illorum insolentiam, 12 Aperiantur libri
quibus iudicantur mortui.

ΚΑΙ ἴδον ἀγγελοι καταβαίνοντα ἐκ τοῦ ἔρανος,
ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν
μαγάλῳ ὅτι τὴν χεῖρα αὐτῶ.

2 Καὶ ἐκράτησε τὸν δρῶντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρ-
χόν, ὃς ὄντι διάβολος, καὶ σατανᾶς· καὶ ἔδωκεν
αὐτὸν χεῖρα ἑστη.

3 Καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀβύσσον, καὶ ἔκλυσ-
εν αὐτὸν, καὶ ἐσφράγισεν ἐπαύῳ αὐτῶ, ἵνα μὴ
πλανήσῃ τὰ ἐκ τῆς ἐπὶ, ἅ καὶ πλανήσῃ τὰ χεῖρα ἑστη·
καὶ μὴ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρό-
νον.

4 Καὶ ἴδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτῶν,
καὶ κόμιμα ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν
ἐπιλαμψάντων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ, καὶ
διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες ἐπερσεκώθη-
σαν τὴν θηρίαν, οὕτως τῇ εἰκόνι αὐτῶ· καὶ ἐκ ἑλα-
βον τὸ χάραγμα ὅτι τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ ὅτι
τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν
μὴ τῷ χρόνῳ τὰ χεῖρα ἑστη.

Eorum qui
securi per-
cussii fac-
iant.

5 Οἱ ὅλοι τοὶ τῶν περὶ ἐκ ἀνέστησαν ἕως τε-
λευτῆς τὰ χεῖρα ἑστη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη.

6 Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ
ἀνάστασι τῇ πρώτῃ· ὅτι τούτων ὁ θάνατος ὁ δεύ-
της ἐκ ἔχει ἔξορισίαν, ὅτι ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ τῷ Χρυστῷ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτῶ χε-
ῖρα ἑστη.

7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χεῖρα ἐπὶ τὴν λυθίστην
ὁ στανῶς ἐν τῇ φυλακῇ αὐτῆς.

Exhibet ad
seducendum
gentes.

8 Καὶ ἔξελιύσεται πλατῆσαι τὰ ἔθνη τὰς
τῆς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, ἡ Γαλλὶα καὶ ἡ Μαγνη-
συαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον· ὃν ὁ ἀρχιμὴν
αἰς ἡ ἀίμιος τῆς θαλάσσης.

Super lati-
tudinem
terre. Id est,
ita ut quān-
tū latē terra
patet eius
superficiem
compleme-
ntum.

9 Καὶ ἀνέβησαν ὅτι τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκ-
κλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῆς ἀγίας, καὶ τὴν σί-
λιν τὴν ἡραπιμύλιον καὶ κατέβη πῦρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
ἐκ τοῦ ἔρανος, καὶ κατέφαγον αὐτούς.

10 Καὶ ὁ διαβολὸς ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβόησεν
εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός καὶ θείας, ὅτι τὸ θηρίον καὶ
ὁ ψευδοπροφήτης καὶ βασιανιδήσονται ἡμίρας καὶ
νυκτὸς εἰς αὐτὸν αἰῶνας τῆς αἰώνων.

11 Καὶ εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν, καὶ τὸ κα-
θήμενον ἐπ' αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐρυγμὸς ἡρῆς
καὶ ὁ ἔρανος καὶ τὸ πῦρ ἐκ εὐρέθη αὐτοῖς.

12 Καὶ εἶδον αὐτὸν νεκρὸς, μικρὸς καὶ μεγάλους, ἡ-
στῶτας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ βιβλία λυσιτελοῦνται καὶ
βιβλίον ὄντος λυσιτελοῦν, * ὅτι τῆς ζωῆς καὶ ἐκείνου
σαῶν οἱ νεκροὶ ἐκ τῆς γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλί-
οις καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Supra, 3. 5.
infra, 11. 27
pbi. 4. 3.

13 Καὶ ἔδωκεν ἡ θαλάσσεια αὐτῶν ἐν αὐτῇ
κρῆς, καὶ ὁ θαλάσσιος καὶ ὁ ἀδης ἔδωκεν αὐτῶν ἐν αὐ-
τοῖς νεκροῦς καὶ ἐκείνηται ἔκαστος καὶ τὰ ἔργα
αὐτῶν.

Esai. 43. 19.
2. cor. 3. 17.

5 Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ὑπὸ τῷ θρόνῳ, ἰδοὺ
καὶ παύται πνίω. Καὶ λέγει μοι, Γράψον· ὅτι οἱ
λόγοι αὐτοὶ ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ εἰσι.

Symon. 1. 8.
Ioh. 14. 22. 13.

6 Καὶ εἶπέ μοι, Γέρονε. ἰδὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ
Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἰδὼ τῇ διψῶντι δώσει καὶ
πι, ἥς τῷ ὕδατος τ' ζωῆς δωρεάν.

7 Ο νικῶν κληρονομήσει πάντα, καὶ ἰσχυμαί-
νηται ὁ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι ὁ υἱός.

Ignorantia au-
tem & infi-
delibus &
execrabili-
bus.

Sors eorum.

8 Δειλοῖς ὅ καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις
καὶ φονεῦσι καὶ πόρναις καὶ φαρμακεῦσι καὶ ἡ-
δωολογέταις, καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος
αὐτῶν ἐστὶν λίμνη τῇ καυομένη πυρὶ καὶ θάλασσα,
ὅπου δέυτερος θαύματα.

9 Καὶ ἦλθε πρὸς με εἰς τὴν ἐπὶ ἀγίῳ πνεύματι
ἐχόντων τὰς ἐπὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὰς γεμούσας τῆς ἐπὶ
πληγῶν τῆς ἐχάτων καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ, λέ-
γων, Δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην τὴν ἀγίου πνεύματος
καὶ ἑαυτήν.

10 Καὶ ἀπήνεγκέ με ἐπὶ πνεύματι ἐπὶ ὄρεμά-
τι καὶ ὑψηλόν, καὶ εἰδεί μοι τὴν πόλιν τὴν μα-
ργάρην, τὴν ἀγίαν Ἱερουσαλὴμ, κατεβαίνουσαν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Illuminare.

11 Ἐχουσαι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ φῶς
τοῦ αὐτοῦ ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθος ἰσ-
τάς· ὁ κρυσταλλίζοντι

Chrystallum
imitanti.
i. chrystalli
glendoretti.

12 Ἐχουσαί τι τεῖχος μίαν καὶ ὑψηλὴν, ἡ

σταυ' πυλῶνας δώδεκα, καὶ ὅπ' τοῖς πυλῶσι, Ponti
ἀγίλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ὀπληθυσμένα, ἃ
ὅς τ' ἴδ' δώδεκα φυλῶν τ' ἴδ' ἡν' Ἰσραήλ.

13 Ἀπ' ἐνατολῆς, πυλῶνις τρεῖς· ὁπὸ βορ-
ρᾶ, πυλῶνις τρεῖς· ὁπὸ νότου, πυλῶνις τρεῖς· ὁπὸ
δυσμῶν, πυλῶνις τρεῖς.

14 Καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμέλιος
δώδεκα καὶ ἡ αὐτοῖς ὀνόματα τ' ἴδ' δώδεκα ὁπο-
τίων τ' ἀρνίον.

15 Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμῶ, εἶχε κράταμον χρυ-
σοῦ, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ οὗ πυλῶνας
αὐτῆς, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς.

16 Καὶ ἡ πόλις ἑτεράγωνος κεῖται, καὶ τὸ Quadrangul
μῆκος αὐτῆς τοσοῦτόν ὅσον ὅσον καὶ τὸ πλάτος. laris: vel
καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τὴν κρατάμεν ὀπισθεῖδους Quadrata.
δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ
ὅλος αὐτῆς ἴσα ὅσι.

17 Καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς· ἑκατὸν
παραρχοντα πεντάχρον πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου,
ὅσον ἀγίλον.

18 Καὶ ὡς ἡ ἐκδομῆσις τῆς τεύχεος αὐτῆς Struenda il-
ἰασις· καὶ ἡ πόλις χρυσὸν καταρθόν, ὁμοία ὑάλου lino muri.
καταρθόν.

19 Καὶ οἱ θεμέλιοι τῆς τεύχεος τῆς πόλεως
παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι. ὁ θεμέλιος ὁ
ὅς τ' ἴδ' ἰασις· ὁ δυνάστης, σάπφειρος· ὁ σφίγξ,
χαλκή.

χαλκηδών· ὅτε τὰ τοιαυτά ἐρχομαι·

20 Ο πέμπτος, καρδόνυξ· ὁ ἕκτος, σάββος· ἡ ἑβδόμος, χρυσόλιθος· ὁ ὀγδοος, βήρυλλος· ὁ ἔνατος, τοπάζιον· ὁ δέκατος, χρυσόσφραγος· ὁ ἐνδέκατος, ὑάκινθος· ὁ δωδέκατος, ἀμάγνυτος.

21 Καὶ οἱ δώδεκα πύλῳτες, δώδεκα μαργαρίται, αἱ αἰς ἕκαστος τῆς πύλῳτος· ἡ δὲ πόλις μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως, χρυσοῦς καθαρὸς, ὡς ὕαλος διαφανής.

22 Καὶ ἰαὸν ἐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ὅστις, καὶ τὸ ἄρνιον.

Es. 60. 19.

23 Καὶ ἡ πόλις οὐ χρειάζεται τῆς ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ἐν αὐτῇ. ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφάπτεται αὐτῶν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον.

Es. 60. 3.

24 Καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζομένων ἐν τῇ φωνῇ αὐτῆς φειπατῆσιν· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῇ εἰς αὐτῶν.

Es. 60. 11.

25 Quicquid

polluit, &

quodabo-

punandum

est facit.

Sed ii tan-

tum qui

scripti

sunt.

Supra. 3. 5.

Et 10. 11.

Philip. 1. 3.

25 Καὶ οἱ πύλῳτες αὐτῆς ἐμὴ κλειδῶσιν ὑμῶν· νῦν γὰρ ἐκ εἰσαγγεῖ.

26 Καὶ εἰσοῦσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῇ ἐθνοῦς εἰς αὐτῶν.

27 Καὶ ἐμὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτῶν· παῖ κοινῇ καὶ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεύδος· εἰ μὴ οἱ γὰρ γεγραμμένοι ἐν τῇ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τῶν ἁγίων·

Kip.

Κεφ. κβ'. Cap. 22.

1 Offenditur aqua vinz fluminz 2 & arbor vitz. 6 & 8 Sec-
quitur prophetie huius conclusio, 8 in qua Ioan. osten-
dit verissima esse quae hic continentur, 13 & iam testi-
monio repetit dictata haec omnia ab eo esse, qui est Α & Ω.

ΚΑΙ ἰδὲ εἰς μοι καθαρὸν ποταμὸν ὕδατος ζω-
ντος, λαμπαρὸν αἰς κρῦσαιλλον, ἐκ πορευόμενον ἐκ τῆς
δύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀρνίας.

2 Ἐν μίσει τῆς πλατείας αὐτῆς, καὶ τῆς ποταμοῦ
ὑπὸ δένδρῳ καὶ ἐπὶ ὕδεν, ξύλον ζωῆς, ποιῶν καρπὸς
δωδεκά, καὶ μύα ἕνα ἑκάστον ὁποδιδουῖν τῇ καρ-
πῇ αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῆς
ἐθνῶν.

3 Καὶ πᾶν καταράδμα ἐκ ἔσχατῶν καὶ ἐξ ἐξ-
ου τῆς Θεῶς καὶ τῆς ἀρνίας ἐν αὐτῇ ἔσχατῇ, καὶ οἱ δούλοι
αὐτῆς λατρεύσουσιν αὐτῇ.

Nec ullum
aduersus
quemquam
anathema
erit ampli-
us.

4 Καὶ ὁφείονται τὸ πρῶτον ποιῆσαι αὐτῇ, καὶ τὸ ὄνομα
αὐτῆς ὅτι τῆς ματώπων αὐτῆς.

5 Καὶ νῦν ἐκ ἔσχατῶν καὶ χρεῖαν ἐκ ἔρχοι Εἰς. 60. 19
λύχνος καὶ φατὸς ἡλίας, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φατίζει
αὐτούς καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τὸν αἰῶνα τῆς αἰῶ-
νων.

6 Καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι, πιστοὶ καὶ ἀλη-
θινῆς, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τῆς ἀγίων θεωρεῖ τῆς ἀπέ-
σπλη τὸν ὄχλον αὐτῶν. δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτῶν ὅτι
δεῖ γινώσκειν ἐν ταῖς.

7 Ἰδὲ ἔρχομαι ταχύ· μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ.

λόγους τῆς θεωρητικῆς τῆ βιβλίας τῆς του.

8 Καὶ ἰδοὺ Ἰωάννης ὁ βλῆπων ταῦτα καὶ ἐκεί-
supra, 19. 10. ων καὶ ὅτι ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεισον θεωρητικῶς
 ἐμπεραδῶν τῆς ποδῶν τῆ ἀγρίου τῆ δεικνύοντι
 μοι ταῦτα.

9 Καὶ λέγει μοι, Οὐρα μὴ σιωδούλης σου ἐγώ
 εἰμι, καὶ τῆς ἀδελφῶν σου τῆς θεωρητικῆς, καὶ τῆς το-
 ρωύτων σου λόγους τῆ βιβλίας τῆς του. τῆ Θεοῦ
 θεωρητικῶν.

10 Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆ
 θεωρητικῆς τῆ βιβλίας τούτου· ὅτι ὁ χαρὸς ἵστα
 ὅσον.

Ex qui for-
det, forde-
at adhuc.

11 Ο ἀδικῶν, ἀδικησάτω ἐπὶ καὶ ὁ ῥυπῶν,
 ῥυπωσάτω ἐπὶ καὶ ὁ δίκαιος, δικαιοσύνην ἐπὶ καὶ ὁ
 ἅγιος, ἁγιασθήτω ἐπὶ.

Rom. 2. 6.

12 Καὶ ἰδοὺ, ἔρχουσα ταχύ καὶ ὁ μισθός μου
 μετ' ἐμοῦ, ὁποδουῶν ἐκείτω· ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ
 ἵστα.

supra, 1. 8.
ε' 22. 6.
ε' 4. 1. 4. 6.
44. 6.

13 Εγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ
 πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.

14 Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐ-
 τοῦ, ἵνα ἵστα ἡ ἔξοσις αὐτοῦ ὅτι τὸ ξύλον τῆς ζω-
 ῆς, καὶ τοῖς πυλῶσι εἰσέλθωσι εἰς τὴν πόλιν.

15 Εξω γὰρ οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ
 πόρνοι καὶ οἱ φορεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ
 φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

16 Εγὼ Ἰησοῦς ἐπέμψα τὸν ἀγγέλου μου μαρτυρεῖν ὑμῖν ταῦτα ὅτι τὰς ἐκκλησίας· ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος τῆς Δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ ὀρθρινός.

17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἐλθέ, καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, Ἐλθέ. καὶ ὁ διψῶν ἐλθέτω, καὶ ὁ θέλων λαμβανέτω τὸ ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. Esa. 55. 1.

18 Συμμαρτυροῦμαι γὰρ παντὶ ἀκούοντι τὰς λόγους τῆς προφητείας τῆς βιβλίου τούτου, ἐὰν τις ὀπίθῃ πρὸς ταῦτα, ὅτι εἰρήσῃ ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν βιβλίῳ τούτῳ.

19 Καὶ ἐὰν τις ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βίβλου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφαιρήσῃ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν βίβλῳ τούτῳ.

20 Λίγη ὁ μαρτυρῶν ταῦτα. Ναὶ ἔρχου τάχ' ἀμὲν. Ναὶ ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

21 Ἡ χάρις τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

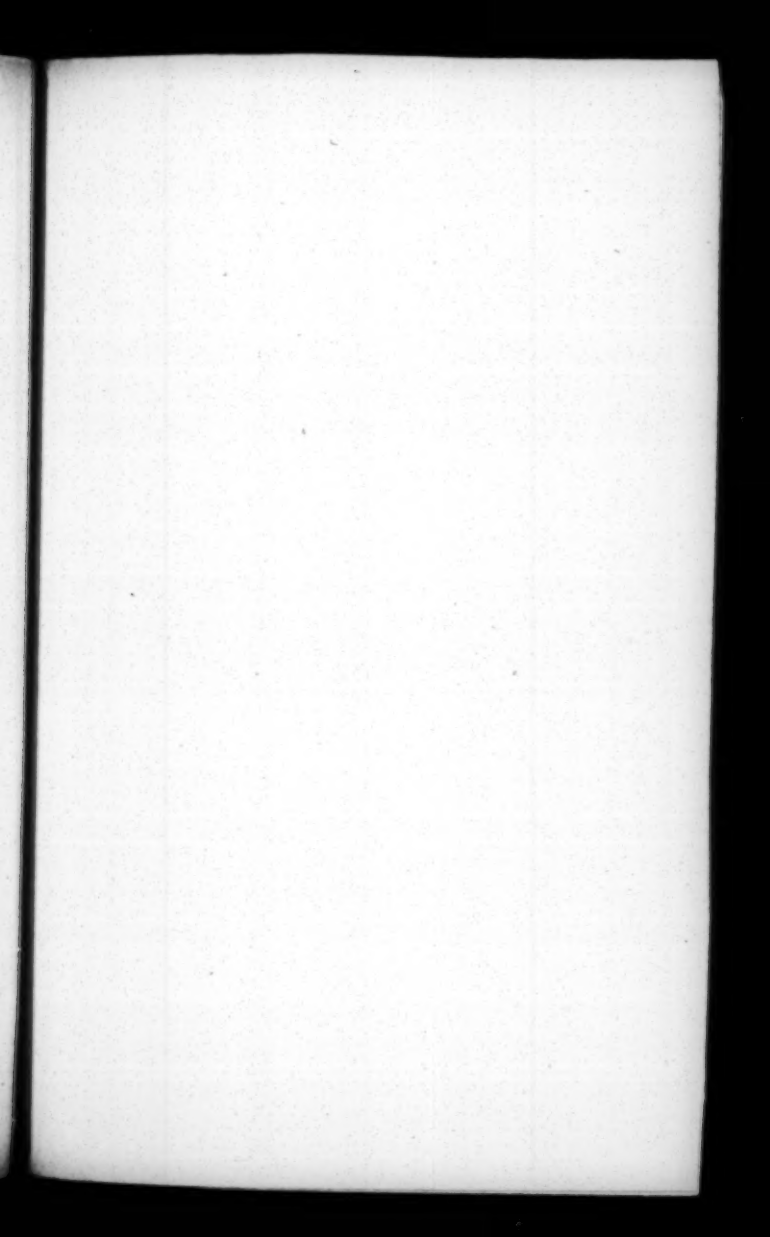
ΤΕΛΟΣ.

~~Handwritten text, heavily scribbled out.~~

Rebound by R. L. Lawrence

without resewing

June 1957

F. 6. 25. 42

2794.

